

سازمان فرهنگ و عوام

ANNUAIRE DE LA
REVUE DE KABOUL

1933-34

ÉDITÉ PAR LE CERCLE
LITTÉRAIRE DE KABOUL

انجمن ادبی

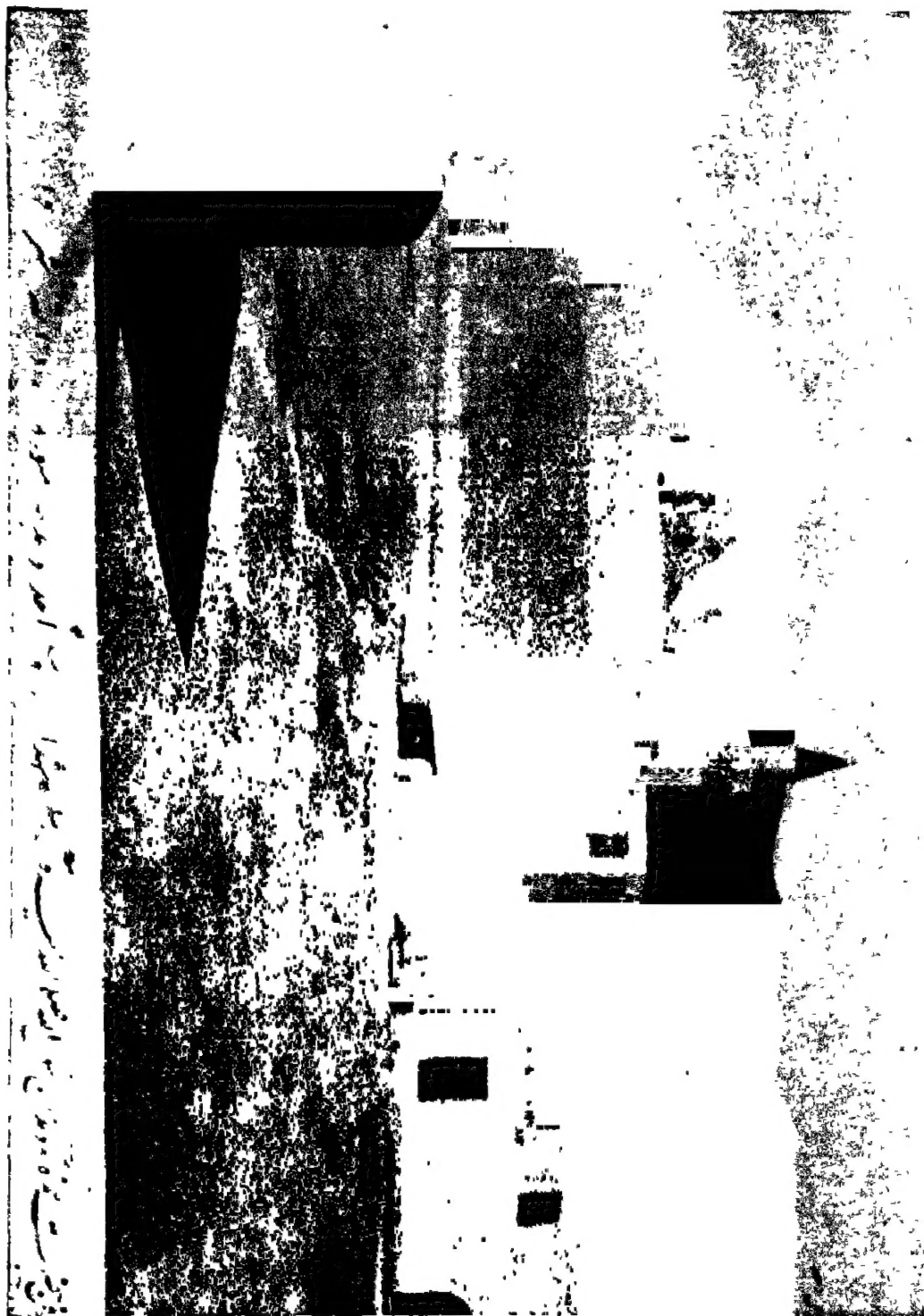

عکس يك ورق قرآن شريف بخط مارك حضرت علي كه مائه وجهه كه در موزه كابل موجود است
 Page d'un Coran écrit par le 4^{em} Khalif (Musée de Kaboul).

فوتوی نامه مارك حضرت رسول الله (صلعم) اسمی مندردین ساوی (موزه كابل)
 production de la Lettre du Prophète MOHAMMED adressée à MOUNZARI-
 BINI- SAOUI (Musée de Kaboul).

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

هیئت المحمن ادبی کابل خدای متعال را خیلی شکر گذار بوده و سپاس میگوید
نادر سانه راف و مراحم مخصوصه شهر نار معارف رور و نادر ساه جوان خود
اعلیحضرت محمد ظاهر شاه خلد الله تعالی ملکه به نشر سالنامه دومین نخله کابل
موقع نایمه و آن را هدیه الطار قارئین عزیز منقاد .

سالنامه سال گذشته مابقی اوایل سالنامه نخله کابل که حصول عصر عرفان
رور شهر نار نهید اعلیحضرت محمد نادر شاه عازی است و باوجود صبق وقت
و عدم آمادگی مواد و مضمون از بدش که صرف بوجه و شوبق آن شاه
ادب رور در فرصت قلبی رست و طبع شده بود با آنها خوشبختانه جالب توجه
اوایای خرم مملک و غالب فضلا و دانشمدان خارجی گردیده تمجید و تحسین

عموم قدرشناسان علم و ادب تحریراً و شفاهً بما رسیده و مارا بی اندازه مباحثات و مسرت بخشیده و برای ندوین سالنامه سال خاضر مجله بیشتر مایل و مستعد ساخت تا که ما بانهایت قوت قلب و اطمینان مواد و وسائل لازمه را در نظر گرفتیم .

گرچه در عین آرزو و آمالی که ما به بها برای سالنامه کابل بلکه برای غالب آثار و نشرات انجمن خود در نظر داشتیم مأسفانه سهادت سهرار ادب برور شهید واقع شده و این حادثه مؤلمه برای ما و سایر هموطنان مخصوصاً اهل فضل و قلم صدمه خبی لررگ معوی بشمار بوده و اطمینانی ندانسم که ما با وجود بك عالم ناآرام قلبی و اضطراب روحی به ندوین و ترتیب حسان سالنامه که منظور بود موافق شویم ولی با این مراتب - بسوق و مراحم بکراته شهرار جوان علم دوست ادب برور اعلیحضرت محمد ظاهر شاه دوباره تماقوت قلب بخشیده و به نشر این سالنامه اقدام نمودیم .

از باب فضل و صاحبان ذوق مارا بسبب نواقصکه درس اوراق ملاحظه ننود معذور خواهد شد است چه اگر سهوی رفته و سالنامه موافق بذوق عمومی ترتیب یافته باشد همانا عذر خود را در فوق تذکار نموده اسم ، ولی با اس هم ارقارئین عزیز تنها داریم ما هرگونه نواقص و معایب ناقلیل و اراد بکه در مضامین و موضوعات این سالنامه سجیده و به نظر شان میرسد کسباً بما اسعار بفر مارد نادر سالنامه سال آلی بقدر ذوق غالب قارئین سالنامه ندوین نمائیم .

مختصر سوانح ذات‌هایون

اعلیحضرت محمد ظاهر شاه خلد الله ملکه

ذات‌اعلیحضرت (محمد ظاهر شاه) پادشاه افغانستان فرزند رشید اعلیحضرت*
(محمد قادر شاه) شهید به روز دوشنبه ۲۲ میزان (۱۲۹۳) شمسی در دار السلطنه
کابل قدم به عرسه وجود نهاده اند که فعلاً عمر شریف شان بمرحله بیست سالگی
رسیده است.

آغاز تعلیم ملوکانه در سال (۱۲۹۹) شمسی در مکتب عالی حبیبیه کابل الی سال ۱۳۰۱
در صنوف ابتدائی مصروف تحصیل بوده در موقعیکه مکتب عالی استقلال تاسیس شد
اعلیحضرت ممدوح شامل مکتب موصوف شده الی سال (۱۳۰۳) شمسی شمولیت داشته
و امتحان سالانه کامیاب و دوره مقدماتی مکتب موصوف را بپایان رسانیدند از حیث اینکه
صنوف رشدی را به اصول عصری باید تحصیل نمایند در یوم پنجشنبه ۱۹ سرطان (۱۳۰۳)
شمسی بمقت پدر مرحمت گستر خود اعلیحضرت شهریار شهید که بوزارت مختاری افغانستان
در پاریس تعیین شده بودند بفرض تحصیل عازم پاریس گردیده داخل مکتب (اینه ژانسون
دوم سالی) گردیدند و دو سال تمام را صرف تعلیم و تعلم در آن مکتب فرموده بعد از جنوب

فرانسه بکمال و شهادت بمعیت پدر معظم خود بودند بعد واپس به پاریس مراجعت فرموده در يك فامیل محترم فرانسوی موسوم به (دانیه لو) که بعد ها رئیس فامیل مذکور وزیر امور صحت مملکت فرانسه گردیده بود به مقصد تعلیم و تحصیل گذرا بیده بعد از کامیابی دو سال دیگر در مکتب (باستور) شامل و اخذ تعلیم میفرمودند.

در موقعیکه آتش شورش در افغانستان مشتعل و پدر شهید و اعمام محترم شان بعزم اطفای آن نازم و غارم وطن شدند ذات اعلی حضرت ممدوح به اراده پدر والا گهر خود به غرض تکمیل تعلیم در فرانسه معطل و در مکتب (کولیر درمون بی تی) شمولیت ورزیدند در تمام ایام توقف خود در پاریس ذات هما بونی مرتناً از جماعت ده الی اول (اعلی) تحصیل نموده و در عین زمان چه در موقع تحصیلات در فرانسه چه در کابل در تحت نظر و اداره والد ماجد معظم دیانت توأم خویش تربیه شده فضائل و عادات بزرگ و بزرگ منشی را از آن ذات دانای فتمید پیروی کرده سرمشق مگرفتند.

پس از کامیابی پدر معظم خود بعرض اینک خود را بعد از عمه آن دوره های پرحضات تحصیل مستعد خدمت و وطن دیده و مایل بودند که از کفایت و قابلیت خویش و وطن عزیز را مستفید سازند لهذا حسب اراده اعلی حضرت شهید بوطن ما لوف مراجعت و تاریخ ۲۰ میزان ۱۳۰۹ شمسی وارد مرکز شدند.

پس از ورود چون خدمت و تعلیمات عسکری از مسلک برگزیده و موردی بدرنجیب شان بود لهذا جهت توسیع معلومات و اقتدار خدمت بوطن در تاریخ ۲۷ سرطان ۱۳۱۰ شمسی که مبادی تاسیس و افتتاح دوره اول تعلیمگاه عسکری کابل بود داخل و شامل تعلیمگاه مذکور شده فنون عصر به عسکری را بدرجه عالی الاعلی در سال ۱۳۱۱ تحصیل و بعد فراغت و کامیابی از حضور پدر نا جدار خود رسماً بوکالت وزارت حربیه تعیین والی جلوس رسمی سلطنت بوکالت وزارت موصوفه تشریف داشته امور آن وزارتخانه را در غیاب عم شجاع

و محترم بخود از هر جهت بدرستی اداره فرموده کمال فعالیت و قابلیت ذات ملوکانه خویش را بمنصه شهود رسانیدند.

و در عیت وزیر معارف افغانستان ذات شاهانه از طرف اعلیحضرت شهید نیز بوکالت وزارت معارف تعیین شده و امور و رارت موصوفه را ترتیب و انتظام خوبی بخشیدند. اعلیحضرت محمد ظاهر شاه با وجود س جوان يك ذات فعال، عقیف، متدین و وطن دوست و متواضع، حلم، متحمل بوده دارای دكاوت و هوش سرشاری میباشند و به تمام صفاتیکه ما بو خود مبارك این شهریار جوان خود سر اغ داریم یگانه فرزند پرو و خلف المصدق پدر بزرگ خود بوده و در تمام انام شهرادگی از حسن اخلاق و گذاره و سلوك خیلی شریفانه خود نست به مادوین و سائر افراد ملت تجارب شیرین و خوشگواری داده و در امور اداره این دو ورار تجربه مهم و دوره تحصالات ذات هایونی خویش بدرستی و نهایت خوبی از عهده برآمده اند و امروز که خداوند متعال رهام اداره این کشور را تکف با کفایت شان سپرده است، با ما مورین لایق عهد بدر سپید خود نامراغات خیلی شریفانه پیش آمده و تمام آروش بیکو و خصائل برجسته و معقول اعلیحضرت بدر شهید خود شان را بروی میمانند.

تعهد نامه

اعلیٰ حضرت محمد ظاهر شاه

بمجلس شورای ملی

امروز که اینخادم اسلام به فضل خدای قادر متعال و اتفاق ملت عزیزم به پادشاهی افغانستان انتخاب و سلطنت ما از طرف جمهور طبقات ملت تأیید شده بر اساس ماده (۶) اصولنامه اساسی مملکت حاضر شده ایم عهدنامه را که قبول و تعهد آن بپشتوجه میشود بمحضر شما نمایندگان ملت قرائت کرده و صورت کتبی آنرا بنام سعادت مملکت امضا نمائیم :

به خدای عظیم و قرآن کریم عهدی کنیم که در اعمال و افعال خود ، خداوند جل شانه را حاضر و ناظر دانسته بمحافظت دین مبین اسلام و استقلال افغانستان و حفظ حقوق ملت و حراست و ترقی و سعادت وطن به اساس شرع متین محمدی (ص) و مقررات اصول اساسی مملکت سلطنت نمائیم ، و به برکت روحانیت مقدس اولیای کرام رضی الله تعالی عنهم برای خود استمداد میمائیم .

بیعتنامه وکلای دارالشورای ملی

محضور اعلیٰ حضرت همایونی

بسم الله الرحمن الرحيم

به پاس خدمات و فداکاریهای اعلیٰ حضرت سعید شهید محمد نادر شاه غازی
طاب الله ثراه و جعل الجنة مثواه که این مرد بزرگ برای استقلال و نجات وطن و همچنان از آغاز
جلوس و زمامداری سعادت مندانه خویش تا دقیقه آخرین حیات شرافت مندانه اش در
راه حصول سعادت دینیه و دنیویه و حفظ ثنونات ملیه و آسایش عمومی ملت افغانستان
ابراز و حیات قیمتدار بزرگوارانه خود را برای استحصال این مقاصد عالیّه فدا نموده ،
هیئت شورای ملی اصالتاً و از طرف مؤکلین خود ها که عبارت از افراد طبقات ملت
افغانستان است و کالتاً به اساس دینی و اسلامی که تعیین اولی الامر فرض ذمه ملت است
و بموجب اصل (۵) اصول اساسی مملکت اعلیٰ حضرت عزیز ملت محمد ظاهر خان خلف
ارشد صالح و سعادتمند و محبوب اعلیٰ حضرت امیر شهید محمد نادر شاه را لیاقتاً و استحقاقاً بحیث
اولی الامر به امارت سلطنت جلیله افغانستان قبول و بحضور شاهانه شان طوعاً و صمیماً
بیعت مینماید ، و قراریکه اعلیٰ حضرت محمد ظاهر خان بمواجهه هیئت شورای ملی
و اشراف و اعزاء و اکابر ملت این ودیعه شریفه امارت را قبول و تعمیل مفاد اصل
(۶) اصول اساسی را تعهد فرموده اند ملت افغانستان امیدوار و مترصد است که
اعلیٰ حضرت موصوف امور سلطنت مفوضه خویش را مطابق احکام دین مقدس اسلام و مذهب
مذهب حنفی رحمت الله علیه و اصول اساسی مملکت اجرا نموده استقلال وطن و حقوق ملت را
محافظه فرماید ، از خالق متعال برای اعلیٰ حضرت محمد ظاهر خان در انجام این مقاصد
خطیر و مهم استعانت و توفیقات مزیده را مسئلت مینمائیم .

فرمان پادشاهی راجع به برقراری

ج، ع، ج والا حضرت صدر اعظم صاحب

ج، ع، ج عم محترم سردار محمد هانم خان صدراعظم

خدمات برجسته و جان نثارهای قائل قدر که شما در راه سعادت و نجات وطن و اداره امور آن در ادوار گذشته و هنگام انقلاب مخصوصاً ایام عهده داری ثابت به صدارت عطمی به اثبات رسانیده اید يك يك ماعت آبادی و اعتلای این وطن تسلیم گردیده و طوریکه معلوم است خیراندیشی و کاردانی تان ذریعه خوشختی افغانستان و برای مقدرات این مملکت عامل مؤثری شمرده میشود، لهذا شما را که در نظرمات قدردان مابنخداشناسی و وطن خواهی معروف و هم مورد استیاد نایم میباشید مجدداً بر تبه رفیع صدارت عطهای افغانستان مقرر و منظور نموده امر و اراده میفرمائیم که خود را صدراعظم سلطنت مابنخداخته کابینه خود را بحسور ما معرفی و بمون الله تعالی اجراء آن مملکت داری را مطابق اصول موضوعه الآن کما کان اشغال نمائید.

محضور اعلیٰ حضرت ہمایونی

محضور مبارک اعلیٰ حضرت شہر یاری

از زیارت فرمایان مبارک هابونی عمر $\left(\frac{3572}{11482}\right)$ تاریخی ۲۷ عقرب که نظر بحسن ظن ذات شاهانه شان خدمات ناچیرانه زمان انقلاب و دوره حکومت اعلیحضرت شاه شهید سعید فدائی را تقدیر و به رتبه رفیع صدارت عظمیٰ انارستان منظور و معرفی اعضای کابینه ماحورم فرموده اند سرف افتخار حاصل داشته کابینه ام را دیلاً بحضور مبارک ملوکانه معرفی مینماید:

ع، ج، ا، ا، شاه نعمود خان : ورير حريمه .

» » فیض محمد خان : » امور خارجیہ .

» ۱، محمد گل خان : » داخلہ.

» فضل احمد خان سابق معین عدلیہ: » عدلیہ .

» احمد علی خان : » معارف .

» » میرزا محمد خاں : » تجارت و وکیل وزارت مالیه۔

» « اللہ نواز خاں : » فوائد عامہ .

ج محمد اکبر خان : مدیر مستقل طبیبہ .

رحیم اللہ خاں : ” پست، تلکراف، ویلفون۔“

اعضای کابینه نواتی اند که در فوق معرفی شد؛ خود فدائی و عموم اعضای کابینه عهد میثاقیم که وظائف انفرادی و مجموعی خود ها را بکمال صداقت و جان فشانی مطابق اصول موضوعه و خط مشی سلوکانه اعلی حضرت ایفا نموده از خداوند توفیق کامله را در حسن اجرای وظائف خود خواهند.

خط مشی حکومت اعلیٰ حضرت

محمد ظاہر شاہ

ج، ع، ج، ع، محترم محمد ہاشم خان صدر اعظم :

خط مشی حکومت جدیدہ ماہر طبق مقررات شرع مطہر و ترویج اوامر دین مبین محمدی صلی اللہ علیہ وسلم بر وفق خط مشی اعلیٰ حضرت شہید والد مرحوم ماست کہ بہ عون اللہ تعالیٰ در مملکت عزیز اسلامی ما بہمان اساس ہمہ امور جریان پذیر میگردد۔ و ہکذا سیاست امور خارجہ این مملکت بر طبق معاہدات دورہ سلطنت اعلیٰ حضرت شہید موصوف با دول متعاہدہ کماکان ادامہ خواہد داشت۔

خط مشی حکومت اعلیٰ حضرت محمد نادر شاہ شہید

اول - حکومت موجودہ موافق باحکام دین مقدس اسلام و مذهب مہذب حنفی امور مملکت را اداره و اجرا خواہد کرد و برای اینکہ شریعت غرای محمدی (ص) در امور مملکتی قائم و دائم باشد ریاست شورای ملی و وزارت عدلیہ مسئول میباشند و شعبہ احتساب از امور لازمی این حکومت است، بیک صورت منظم این شعبہ دائر خواہد شد، موافق باحکام دین الہی افغانستان بدون امتیاز قومیت و نژاد با ہم برادر و در حقوق مساوی یکدیگر شناختہ می شوند، حجاب در افغانستان موافق بدین و شریعت محمدی صلی اللہ علیہ وسلم قائم خواہد بود۔

دوم - رشوت و شراب نوشی - در حال ما مورین حکومت از ہر مدار جیکہ باشند در وزارت عدلیہ بہ قرآن عظیم الشان عہد خواہند نمود کہ هیچکدام رشوت و ہدیم از اہالی نمی گیرند و بپاک نفسی و پاک دامن خدمت خلق اللہ را اجرامی کنند و بدولت مشورہ

خویش از امروز بعد خیانت مالی یا عملی نمی نمایند و صادقانه بوظیفه خویش می پردازند جزای شراب نوشی موافق به شریعت محمدی (ص) داده خواهد شد فروش ظاهر و خفیه شراب در تمام افغانستان ممنوع است اهالی بساختن شراب مجاز نیست در خانه که شراب ساخته شود یا دکانیکه شراب بفروشد دولت چون تحقیق کرد و به ثبوت رسید ضبط می شود و اشخاص جزای شرعی خواهند دید اگر به ما مورین حکومت ثبت شد که شراب می نوشد علاوه از جزای شرعی از ما موریت طرد می شود، تعه خ رجح اربن حکم مبتنی است.

سوم - امور حریه افغانستان به ای حفظ استقلال و نگهداشت امنیت مملکت. - حکومت موجوده میخواهد يك قنون منظم با اساسهٔ ساحت حدید تشکیل کند و سرایت توجه مابین مسئله که حیات و نبات افغانستان وابسته است صرف می نماید و برای اینکه صاحب منصبان نظامی ما تعلیم یافته شوند و از علوم و فنون حری دبی متعین و استعمال آلات و ادوات حرب بدانند مکتب حریه زود از رود تشکیل و ترتیب میگردد، مسئله گرفتن عسکر صورت قومی و خوش رضا جاری می شود.

چهارم - ادامه و برقراری و استحکام مناسبات افغانستان با دول خارجه - مثل زملن امان الله خان مناسبات افغانستان با دول خارجه که جریاں داشت جریاں خواهد کرد و حکومت موجوده دوستی و سلوک مرعوب دول متعانه را سبب به افغانستان آرزو و خواش دارد و هم حکومت موجوده با تمام موجودیت خود برای حفظ و استقلال افغانستان و ارائه کردن نظر دوستانه و خیرخواهانه خویش با دول معاهدین حاضر و آماده است.

پنجم - امور داخله - وزارت داخله در تعیین حکم و ما مورین ولایات و حکومتی های اعلی و کلان و باقی حکام اهتمام و توجه تام خواهد کرد که کار به اهل کار داده شود و بهرست ما مورین خویش را به مجاس انتخاب خواهد داد تا غور و تحقیق کرده شود و هم برای ترمیم و تعمیم تلفون و تلگراف سعی و کوشش خواهد نمود و انتظام پوسته را بصورت خویرین و آسانترین تامین خواهد نمود برای ترمیم راه های عبور و مرور موثر، گادی زود از رود توجه خواهد نمود.

هشتم - مالیات را وزارت مالیه بصورت خوب اداره خواهد کرد و کوشش خواهد نمود که تمام ولایات اقطاع مالیه را مثل سابق به خزینة دولت نادیه کنند، محصولات کمرکی هم در کمرک جاهای ولایات مثل سابق گرفته میشود، باقیاتیکه در ملک مانده باشد بطریق مراعات جمع می شود اما تسهیلات داده خواهد شد تا اشخاص باقی ده خوار و بریشان نشوند و هم دولت دچار زحمت نگردد، آنچه حکومت های سابق نسبت به باقیات حکم معافی دراعلامها نموده اند منظور است.

هفتم - تجارت و زراعت: - افغانستان امروز از بیشتر بیشتر مابین شعبه کارا احتیاج دارد و میخواهد با دول ایران، ایتالیا، فرانسه، برطانیا، اتحاد جماهیر اشتراکیه، امریکا، بلجیم، جرمنی، جاپان و غیره دولیکه آرزو داشته باشند مناسبات تجارتنی خود را باز کند و از دول متمدن درین راه استفاده نماید و راه آهن را زود از زود آغار کند و معادن افغانستان را بکار بیندازد، نهرهای آب برای زراعت تعمیر نماید حکومت موجوده میخواهد وسایل زراعتی دیای متمدن را تا با اندازه امکان در زراعت افغانستان تطبیق نماید.

هشتم - علم و فن: برای ترقیت دینی و دنیوی افغانستان اراهم ضروریات شمرده میشود و حکومت حاضر ان مسئله را خیلی اهم میداند، هر وقتیکه شورای ملی تشکیل و وکلای ملی جمع شود امید است راه خوبی نسبت باین مسئله یافته شود که تا ملت خود را برای حفاظت خویش علماً مستعد ساخته بتواند.

نهم - شورای ملت: - وکلای ملت از تمام اهالی بمرکز میرسند، صورت انتخاب بطور سابق بوده و کلارا اهالی از دانشمندان و علما و صادقان و بهی خواهان که ملت بر آنها اعتماد کلی داشته باشد انتخاب خواهند کرد و وزیرای دولت و حکام، مشول وکلای ملت خواهند بود، ریاست شورا حق تقیث خواهد داشت، و رئیس شورای ملت از طرف وکلای ملت انتخاب میشود.

دهم - صدر اعظم با انتخاب و منظوری شاهانه تعیین میشود، و صدرا عظم کابینه وزرا را تشکیل کرده بمحضر شاهانه معرفی می نماید و منظوری حاصل می کند.

تعزیت و تهنیت گوردیپلوماتیک

بمحضور اعلی حضرت هما یونی

بیانہ ع، ج شیخ السفرا

اعلی حضرتنا،

از طرف همقطاران محترم و ارجاب خودم، افتخار دارم باعلی حضرت شما عمیق ترین احساسات همدردی و مراتب نسلیات ما ترا در سوگواری عظمی یعنی فقدان ضیاع اعلی حضرت پادشاه محمد نادر شاه که اعلی حضرت شما و افغانستان را متالم گردانیده است، تقدیم داریم. امید داریم که تمام این همه مظاہرات همدردانہ که با اعلی حضرت شما از همه اطراف میرسد الم و اندوه شمارا تا اندازہ تسکین و بار طاق و توان فرسائی را که با اعلی حضرت شما نسبت باین سانحه تحمیل میشود، تخفیف نماید، اعلی حضرت شما را درین موقع جلوس تان بہ تخت افغانستان سلام نموده آرزوهای دوستانہ ما را کہ برای ترقی و پیشرفت کامل تمام امور و کارروائیہائیکہ بمقصد تحکیم دولت افغانیہ و استقلال آن و سعادت ملت افغان دارند، ابراز و اظهار میداریم.

نطق اعلی حضرت بمجواب شیخ السفرا

جناب شیخ السفرا:

از احساسات همدردی شما و همقطاران محترم تان کہ درین موقع غم انگیز سانحه شہادت پدر معظم ما نسبت بما ابراز فرمودید کمال تشکر داریم.

فی الحقیقت این صدمہ جایگاه برای ما و مملکت ما اسباب آنچنان کدورت و تأثیری است کہ فراموش نخواهد شد، اما خلی خوش و قسیم کہ معاضدت و وفاداری بسیار صادقانہ ملت ما و ہم مظاہرات بر لطف دول دوست و متعاهد افغانستان، موجب تخفیف این صدمہ ما گوار واقع و تاحدی باعث تسلی ما شده است.

ضمناً از اظهارات دوستانہ و نیات خیر خواہانہ تان نسبت بمجلس ما بہ تخت شاہی افغانستان اطہار قدردانی و امتنان نموده از اینکہ با تأییدات الہی کہ آرزوی یگانہ ما تشدید و تأیید مناسبات صمیمانہ افغانستان مستقل با دول دوست اوست، بشما اطمینان داده خواہشهای نیک خود ما را برای سعادت ملل و ممالک شما اظهار میداریم.

واقعہ شہادت اعلیٰ حضرت

شاہ شہید محمد نادر شاہ غازی

یاد شاہ فقید افغانستان

یاد شاہ نجات بخشا، شہر یار ترقیخواہ، محصل یگانہ استقلال وطن، احیا کنندہ شون و مفاخر تاریخی افغانستان، ناجدار علم و ادب پرور، مربی و مروج تمدن صحیح عصر، خادم و دوستدار شریعت اسلام، فرزند فوق العادہ افغانستان « اعلیٰ حضرت محمد نادر شاہ غازی » و آن وجود شریف و کرامیکہ تمام آرزوها و آمال مقدس ملی ما را گنجینہ بی پایان و بحر بی کرانی بود (شہید راہ شہت و خدمت وطن گردید) اے اللہ و اے الہ راجعون.

اعلیٰ حضرت محمد نادر شاہ غازی را دست عدو و حاکم یکطرفہ عداوتی شہید کردہ دوازده مہینہ نفوس بیچارہ این کشور را تعزیه دار گردانید، ہاں شہر تاریک و وطن پرور، ملت نواز، ترقیخواہ، دوستدار علم و ادب بودہ تمام مدت حیات شریف و راحت و آسایش خود و خانوادہ نجیب خود را فدای خدمت و آسایش این ملت کردہ بود.

اعلیٰ حضرت محمد نادر شاہ مدت سی سال تمام از عہد اولین مرحلہ رشد و جوانی تا روق آخرین حیات مثل یک عاشق شیدا بوطن و ملت خود علاقہ مندی داشتہ، و پروانہ وار بخون شمع وطن میگردید، گاہی داخل صنف عکس شدہ نام کسد کمتری، غنیمت شری، جنرالی، نایب سالاری، سپہ سالاری برای بلندی شان و عظمت ملت و نلسکت خدمت میکرد، هنگامی تمام رئیس عظیمیہ مشرق و خان آباد و غیرہ کرد مذلت و بدبختی را از چہرہ اہالی وطن شستہ راحت و سعادت آنہا را تأمین مینمود،

شهریار فقید افغانستان اعلیٰ حضرت محمد نادر شاه شهید

اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی آن شاه مظلوم و آن فرزند دلسوز و عاشق وطن بدرجه شهادت فایض گردید، همان پادشاهیکه در راه تحصیل استقلال افغانستان يك قائد نیرومند و برای نجات افغانستان از آتش بیداد نفاق و شورش خانانوسوز گذشته جان عزیز خود و برادران و يك جمع کبار و صغار خانواده نجیب خودش را در معرض تهلكه انداخته، جان، ناموس، سعادت و شرافت این ملك و ملت را تأمین کرده بود.

همان شهریار بزرگ و نیرومندی که بیاداش آن خدمات برجسته و بزرگ، تقدیر و حق شناسی این ملت به اریکه شاهی جلوس فرموده خزاین خالی مملکت را مملو از سیم و زر، سامان و اسباب تاراج شده دولت را چند مراتبه زایدتر تکمیل و امنیت را در سرتاسر کشور قایم و اشرار را بکلی قمع کرده و تشکیلات عسکری، پولیس، معارف، مطبوعات انجمن های علمی، ادبی، دارالعلوم، عمارات، عمارات عالییه، شوسه ها، محابرات، نقلیات، شفاخانه های حربی، دارالایتام، درالمجانبین و بالاخره تمام لوازم مملکت و حوائج مهمه و ضروریه که يك ملت بآن محتاج است همرا بعملیات خارقه نمائی در طرف چهار سال و چند ماه مدت زمامداری خود تکمیل و مورد استفاده قرار داده بود، همان شهریار لائق مارا بالاخره در محفل که بروز چهارشنبه ۱۶ عقرب ساعت (۳) بعد از ظهر به تقریب تقسیم انعامات برای طلاب افغانی در چمن مقابل قصر دلکشاه ترتیب داده شده بود و این شهریار معارف پرور مطابق مرسوم همه ساله برای طلاب مکاتب شهر محض تشویق به علم و عرفان بدست حق پرست خود انعام داده و دست با عاطفه پدری را بسر و روی هر کدام نوازش میداد، در چنین محفل شریف در چنین مجمع متبرک، در جائیکه ملایك آسمان بعلم دوستی و شفقت پدرا نه این شهریار نسبت باولاد افغانستان احسن و رحمت میفرستاد! دفعته يك شخص ناپاکی موسوم بعبد الخالق قنکجه از آستین غدرو خیانت برآورده و سه زخم التیام ناپذیری بقلب وسینه آنو جود مقدسیکه کعبه آمال تمام ملت افغانستان بود وارد نمود.

اعلیحضرت محمد نادر شاه غازی شهید و خانواده نجیب شان از لحاظ شرافت برجسته کی اخلاق، خدمات مهمه و انواع فداکاری ها و جان بازی هائیکه ملت و کشور افغانستان نموده اند محبوب خاص و عام این ملت بوده عساکر، مامورین، طلاب مدارس

و سایر طبقات هر کدام شان را چون جان عزیز خود دوست داشته و ابتداء مایل بوده و نیستند که انقلاب جاری بیای شان اذیت نماید، ولی بد بخانه برخلاف توقع و انتظار عموم اینچنین شخص اینکاری ارتکاب و ذبلانہ کرده و جلب بغض و نفرت عموم را نسبت بخود نمود. سرانجام قدر شناسی و وفاداری این ملت حق شناس را خوانندگان عزیز در سطور آتی یعنی آغاز جلوس شهریار موجوده فرزند صالح و نجیب علیحضرت محمد نادر شاه ققید بخوبی میدانند.

پس ازان روز دوم واقعه شهادت مراسم تشییع جنازه و تدفین آن شهید راه سعادت مملکت افغانستان که در روز پنجشنبه ۱۷ عقرب گرفته شده بود، در روز مذکور بدون آنکه از طرف هوایر رسمیہ اعلامی شده باشد عموم طبقات فوج و کروه کروه چون سیلاب هوا جی در اطراف سرک سمت مشرق ارک و طول جاده استقلال و وزارت حربیه و مسجد عیدگاه - بایک عالم تأثر و اندوه دیده میشدند که از تقدیم بیعت با علیحضرت محمد ظاهر خان در سلام خانه فراغت یافته و بطرف مسجد عیدگاه برای ادای نماز جنازه آن شهید سمید راه خدمت وطن

می شتافتند، از جلو دروازه شرقی ارک الی مسجد عیدگاه و تپه مرنجان افراد قطعات عسکری و صنوف متعدده اهالی در حالیکه تماماً غوطه خوارا مواج حزن و اندوه و الم فوق العاده بودند دید می شدند. عسا کربا فاصله مختصری از هم استاده و تفنگ های خود را به علامت تعزیت معکوساً بدوش افکندند بودند - و مقرر گردیده بود که جنازه آن یاد شاه معظم و شهید راه وطن به حمل موتر به مسجد عیدگاه (جهت ادای نماز جنازه)

و از آنجا بعد فن آبائی شاه شهید به تپه مرنجان نقل داده شود، همان است که در ساعت ۱۱ روز جنازه آن شهید سمید به حمل موتریکه به اقسام گل ها تزئین شده و وقار و عظمت مخصوصی بخود گرفته بود، از ارک خارج و در حالیکه در جلو آن قطعات عسکری با علم های شریف و با عقب آن وزراء، مہین ها، رؤسا و اعضای مجالس اعیان و شورا، جمعیت العلماء و مشائخ و صاحب منصبان بزرگ نظامی و ملک بایک عالم اندوه و تأثر و آه و فغان آرا مشایعت میکردند. به ثانی طرف مسجد عیدگاه بحرکت افتاد و در عرض راه بر جنازه مبارک شاه شهید از هر طرف گلها تثار و غلغلہ های تکبیر و تهلیل آمیخته با غریب و وفغان شنیده میشد، و بهمین ترتیب به ساعت ۱۱

و در نیمه به دروازه مسجد عیدگاه و اصل و درین موقع از طرف قطعات عسکری با انواع

مؤثر که و آداب عسکری ادای سلام و احترام گردیده و مؤثر بحاصل جنازه آن شهید سعید جنت مکان در میان غریب و فریاد و فغان عموم طبقات داخل محوطه مسجد عیدگاه (که سرنام آن از منتظرین صلوٰۃ جنازه شاهانه مملو بود) گردیده و بدوش صاحب منصبان بزرگ نظامی و علمای محترم به محل ادای نماز جنازه نقل داده شد و نماز جنازه آن شاه شهید سعید به جمعیت کثیری (که نظیر آن ناکثون در آنجا دیده نشده و گویا که ملائک از آسمان جهت اشتراک در نماز جنازه ایشان نازل شده بود) به بهترین طریقی ادا گردید، در خاتمه نماز جنازه و تلاوت ادعیه طولانی کثیره بر روح آن شاه سعید و ذکر آن محاسن و مزایای تاریخی و اسلامی و خدا شناسی و ملت پروری و وطن دوستی و خدمات عالی ذات شهرباری که در طول حیات درخشان شان برای ملک و ملت افغانستان انجام داده اند و اینکه آن جنت مکین طوریکه درین دنیای فانی داد شاه معز و معظم بودند در عقبی نیز در زمره سلاطین شهدا شامل شدند ولی افغانستان اربین ناحیه بواسطه اقدام یک شقی سیه روز کار خساره زیادی کشید که تلافی آن بجز از اینکه مادست بدست را بر زنده داشت این شاه شهید اعلیحضرت محمد ظاهر خان داده و بخاندان شریف و نجیب شان یک اخلاص و اعتماد کاملی بدل می پرورانیم، بدیگر صورت ممکن بست؛ از زبان حقائق ترجمان جناب مستطاب نورالمشائخ صاحب به لهجه و آهنگ مخصوص رقت آوری که عموم حصار را به گریه درآورده بود؛ بیانات مہینج و مؤثر دیگری بجز ایراد گردید و عموم علما، فضلا، امنا، و معارف ملکی و نظامی حتی عموم طبقات ملت مناقب و مزایای عالیہ اخلاقی و مراتب خدمتگذاری و جان نثاری و دیانت پروری و ترقی خواهی آن شاه سعید و شهید را تذکر نمودند، بعد از ادعیه کثیره بر روح مبارک آن شاه شهید جنت مکان و بقای عمر و اقبال اعلیحضرت محمد ظاهر خان تاجدار جدید افغانستان بهمان تجلیل و احترامات فوق العاده جنازه آن شاه شهید راه سعادت و مفخرت مملکت افغانستان را به مؤثر حمل و بطرف تپہ مرنجان با یک آداب و احترامات محلی نقل دادند۔ لدی الوصول به دروازه مسجد عیدگاه مجدداً قطعات عسکری سراسر سلام و احترامات شایانی را ایفا کردند و مؤثر جنازه با تجلیل و وقار مخصوصی بمرکت

اقدام برای اجرای مراسم تدفین آن تاجدار با فضل و تاریخی افغانستان، جمعیت کثیری از طبقات مختلفه در تبة مرغان و اطراف آن مشاهده میشد، عندالورد به حدود مدفن اجازه آن شهید سعید به دوش علمای محترم و صاحب منصبان عسکری و معارف ملی که هر کدام از یکدیگر برای تشریف جتن بآن یتیمی می گرفتند، به مدفن نقل و بر طبق مقررات اسلامی، آن فخر تاجداران افغانی را که طول حیاتش را يك سلسله محاهدات و خدمات تاریخی در راه حصول سعادت خاك افغانستان تشکیل ممداد و اخیرا در راه خدمت همین خاك جان عزیز خود را فدا ساخت اطهر پنجشنبه بخاك سپردند.

بعد از ختم فاتحه چهل ذات همایونش در خواست مجازات قاتل ار طرف ملت شده و پس از اینکه قاتل نابکار و معاونین قتل محمود، عبدالله، اسحق خودشان در محکمه عدلیه با فعال شنیعه خود اعتراف کردند عبدالخالق قاتل و محمود اعدام و عبدالله و اسحق محکوم بحبس دوام گردیدند.

حباب مرحوم
 Le D^éfun Sirdar MOHAMMED
 ASSEF KHAN oncle de S. M.
 NADIR CHAH

حباب مرحوم
 Le D^éfun Sirdar MOHAMMED
 YAHYA KHAN grand'père de
 S. M. NADIR CHAH.

حباب مرحوم
 Le D^éfun Sirdar MOHAMMED
 YOUSSEF KHAN père de S. M.
 NADIR CHAH.

يك فوتوى تاريخى كه بعد از حصول استقلال در وزارت حربه گرفته شده

اعلى حضرت غازى محمد مادر شاه شهيد و والا حضرتين سردار شاه وليجان غازى وزير مختار
و سردار شاه محمود خان غازى سپه سالار و وزير حربه

Photographie prise après la victoire de la Guerre de l'Indépendance
au Ministère de la Guerre

De gauche à droite : S. M. Nadir Chah, S. A. R. Sirdar Chah Vali
Khan Ministre Afghan à Paris, S. A. R. Sirdar Chah Mahmud Khan
Ministre de la Guerre

جامع شرف مرآت
La Grande Mosquée de HÉRAT.

شیراوت مآب جناب قیام صاحب

شیراوت مآب جناب حضرت صاحب وراثت

تجلیات تاریخی،
قلم آقای محمد یمنونخان

نژاد افغانیان

سبیل ترین موضوع از لحاظ وضاحت صاحت تاریخی و موجود بودن آثار و شواهد مسند کمبری
پاکستان مسئله از جهت عدم مورخین وطنی و درهم ساختن حقایق تاریخی موضوع نژاد
اهالی غیر افغانستان است. چه در صورتیکه اقوام مهاجر آریایی که این سرزمین غریب یعنی مهد
پرورش و گهواره قدیم نژاد آریایی در ممالک و امصار پیمیده رفته و توطی گریده اند امروز متواند
ما جرئت اثبات نژاد کرده و تاریخی برای خود تدوین نماید آیا قوم قویم و مدت تاریخی این سرزمین
که میتوان آنرا ابوالای آریه نامید نمیشود تاریخ روشنی در موضوع نژاد خود داشته باشند؟
پس باید ادعا نمود که ذوق شخصی مورخین گذشته وطن مفتی همین مسئله بوده که حوالی بحوالی
نژاد اهالی را منسوب با قوای عاید که مرد آنها هر قبیته داشته است همچون اسناد خود قول اشخاصی
و افراد میدادند که آنها بدون رجعت تحقیق و تدبیر یکی بعد دیگر متوسل بروایت تخطیاتی که مورخین
شده اند امثال مورخ فرشته، تاریخ سلطانی، حاکمیهان لودی خورشید جهان و امثالهم
احسن ادبی کابل که از آثار تالیس تا کدون همه مطالب مهمه ملی یعنی ادبیات، تاریخ
و مشاهیر و باقی شئون قدیمه ملیه پرداخته است اراکله موضوع تاریخ قدیم وطن یعنی دوره قبل الاسلام
و تاریخ ادبیات، نژاد و غیره را از لحاظ تحقیقات و نگارش دیگران در نظر داشته است؛ خدای
یعقوب حسن خان که در همین موضوع دوقی دارد مدت چندین بود که بکس عهده هراتی و خارجی و داخلی
رجوع فرموده و تحقیقاتی نسبت بنژاد، خصوصیات تاریخی، مدت تحب افغانستان می نمود و
آخراً بترتیب و تدوین یکمده نوت های مهمی موفق شده و در نظر دارد که آنرا بعنوان تاریخچه
قدیم افغانستان یعنی ادوار قبل الاسلام طبع نماید. عیناً حاضری آیه از جمله آن یاد داشت های
سومند خود عده را به مقصد اخذ مطالب نژاد اهالی این سرزمین برای سائنسای کابل اهدا نموده
است که بدو بترتیب و تسوید آن پرداخته ایک نظر قارئین محترم میروم.

(علام جیلانی اعظمی)
معاون انجمن

آریه ها

مؤلف در مقدمه کتاب تاریخ قدیم افغانستان که در دست دارد بحث فعل از سه کن املی آریه ها کرده و توضیحاتی (۱)
داد. آیت پس اگر این موضوع را درین مختصر که مقصد ما از توضیح نژاد افغانیان است تکرار کنیم
مسئله بطول انجامیده. لهذا اعطاینا از تکرار موضوع صرف نظر کرده و مقصد را بطور آن میگذاریم.

۱- سرزمین آریه و امید باورهای مورخینیم هندوستان شمالی، افغانستان، تاجیکستان، ایران آریه، قفقاز، کل یورپ و آسیای میکره
و هندوستان جنوبی و قن لینده سکونت دارند و مردمانی که از یورپ به امریکه، و آفریقا جنوبی، آسیای میکره و یورپینند
رفته معلوم شده اند هم از نژاد هند و اروپائی میباشند اهالی هنگری، آلبانی، روس جنوبی و بلخیزه رد پوست میباشند.

حقه شناسان و محققین تاریخی اروپا پس از اینکه مصر در سالهای
اهمیت الواح و عتایق ۹۹ - ۱۷۹۸ میلادی بدست ناپلئون معروف مفتوح گردید، معروف
قدیم در تاریخ: و متوجه به تحقیقات تاریخ و تمدن قدیم سرزمین شرق و تهذیب و
تمدن ملل مذکوره گردیدند.

گرچه قبل ازین هم مورخین اروپائی از قبیل یونانیها و رومیها خدمتی بتوضیح تاریخ ملل و ممالک مشرق
کرده بودند ولی این تحقیقات مابعد در مصر مباحث تاریخ گذشته را غالباً مستند ساخته و کشفیات جدیدی را
بران افزود، خصوصاً کتبه هائیکه از سرزمین های قدیم و تاریخی بدست آمد بیشتر برای حل غرایض
تاریخی کثرت کرده و اسناد مهمی بدست محققین داد.

مثلاً مونیخه نظامان فرانسوی در قلمه، سیب جولیان، معروف کار و عملیات بودند اتفاقاً سنگی
معروف به « روزیت » بدست آنها آمد که تحریرات منقوره اش به سه رسم الخط و سه زبان بوده و ناپلئون
بزرگ آنها را بتعدد ترجمه و تحقیق فرستاد و معصومین این فن در آن شروع به تحقیق نمودند (۱) -
و پس از استفاده از ینکونه آثار تاریخی ذوق و شعی به مورخین و متبعین اروپائی پیدا شده بحضریات و
و کاوشهای دیگری پرداختند که امروز حیات باقی تاریخ ادوار زندگی شرق قدیم سرهون همین کثبت است
یعنی آثار مکتشفه از امصار و بلاد بدیهه، کتبه ها و الواح منقوشه بخطوط و علامه های بشر گذشته بهترین
ترجمان حالات و حداث شان به ده وجود نمود آنها را چگونگی حیات و کثبت تمدن و تهذیب ملل مذکوره
اظهار و نمایانگی می نمایند مثلاً سومارما، تلامیها و آنورما و غیره شرح بعضی وقایع را ذالواح کلی بی ریگ
و شمه دار تحریر کرده و آنها را مثل حشت و غار کلی بنه مکرده، مصرها سکاپار پوست بوتانی روس
(لفظ اسکایسی پیر بمی کاقداران اشتاق نامه) می نگاشته اند، بالاخره ازین الواح مدفونه - تمدن قدیم و
در حداث شرق بدست آمده و مبرهن گردید که سرزمین - سلطنت شرق مهد پرورش و ولادت انبیای
اولی الزمه (علیه السلام) و ایشیا، معلم و صریح اخلاق، مؤسس تمدن و اصول اجتماع و ثانی حکومت
و اهل تدین بوده و پیاد دنیای بشریت ازین صفات و محاسن و مکارم اخلاق مجاره خود سرمشق هاداده اند.

واضح است که برای تهیه اوازم زندگی بشر مصلحه معتدله
موقعیت اراضی برای مساعد ترین حصه زمین مساعدت سازان برای زندگی و رهائش
سکونت انسانهای قدیم: انسانهای قدیم مورخین مالک عراق، مصر، شامات و غیره
را از لحاظ آب و هوا، سرسزی و شادابی اراضی موزون دانسته
و برای مسکونت احتیاجات انسانی و طبیعت کردن مراحل ترقی مساعد یداشته اند همچنان از صکت
قدیمه (وید) و (آویستا) معلوم میشود که قطعات اراضی (سند) ماوراءالنهر و (آریانه) هرات، (باختر)
بلغ نسبت به امروز بیشتر سرسبز و شاداب و دارای جلگه های وسیع و مرغزارهای لطیف و کوه های
سرسبز و حملوا از اشجاری بوده از حیث خلف، نباتات هر قسم، طیور، مواشی و غیره و وسایل تغذیه انسانی
و حیوانی خوبتر برای گذاره و سکونت مساعد بوده. لهذا اگر مهد پرورش و گهواره تربیت نخستین بشریت
را مورخین از لحاظ استعداد خاک و مواد سروریه طبیعی، اراضی مسکونه فعلی سل سامی منسوب نموده باشند
و همین دلایل نمیتوان ولایات شمالی افغانستان و ماوراءالنهر را ازین استعداد بی بهره دانسته و یا آنرا محل
سکونت بشر قدیم نتوان شمرد، علاوه بر چین و افغانستان در منطقه معدله شمالی واقع شده برای سکونت انسانها
مساعد و موزون میباشد.

گرچه تا هنوز درین ولایات اصولاً حفاریاتی شروع نشده تا از خرابه زار و آثاریکه شواهد قدامت این
خبرها بشمار است اسباب و اسناد لازمه کثبت شود ولی داین هم ناجائیکه علمای حفاریات خصوصاً هیئت های
علمی فرانسه و دیگران در خرابه زار بلغ تحقیقات کرده و نظریات اظهار نموده اند معلوم میشود که این سرزمین در یک
تاریخی کثبت این کتبه ها را خوانده و موزون و بهین شد سازمان فرانسوی است.

شبه سردار مجاهد وطن وزیر محمد اکبر خان غازی

Portrait du Grand Patriote et Défenseur d'Afghanistan en 19e siècle.

VAZIR AKBAR KHAN GHAZI

سید جمال الدین دیبوسف امان در سامرق که از افغانستان نخستین بار بمصر تشریف رده بود
Philosophe Afghan, SAID DJÉMALU-DDIN pendant son premier voyage en Égypte (1866).

زمانه خیلی قدیمی مهد زندگانی انسانهای بوده که هنوز از تمدن کلد و آثور خبری نبود. و چنین است اگر حفریات اصولی در ولایات مذکوره احراء شود آثار و شواهد مهمه دیگری بدست خواهد آمد که تمدن اقوام آریائی اینخاک را نسبت به آثور و کلد به برقد بهتر ثابت کند.

پس تاسی باقوال علای تاریخ کرده میگوئیم، که مرکز زندگانی اولیه و مهد پرورش نخستین اقوام آریائی شمال مملکت عمریر ما افغانستان بوده و در ادوار مختلفی قسمت های عمده از اینخاک نظر بکثرت و تراید نفوس خود و یاد دیگر حوادثیکه در سورهجات انسان طبعاً واقع میشود مجبوره مهاجرت ها شده و در جلگه های وسیع هند و فارس و ممالک غربی رفته و قسمتی توطب بهین خاک های یدری و سرزمین تاریخی خود اخبار کرده و در عین حال از کوهستانات و جلگه های مساعد و شاداب و وطن استفاده نموده اند که اقوام موجوده افغانستان باختلاط حرثی از خوبهای بعضی همسایه های مشرق مثل مغل ها و کی هم از سامی های عهد اسلام باقی همه از نژادهای هان آریه های قدیم و اخلاف صحیح یدران تاریخی خود میباشند شهر های قدیمه افغانستان مثل بلخ، آریانه، کابل و ست با رعایت اسلوب مدنی در تاریخ های قدیمه میور و محل سکونت اجتماعات بزرگی اراهای خود این سرزمین بوده که هنوز سکندر مقدونی و کوشانی ها درین خاک دست بیا فیه و قتل ارتسلط این حکومتات مهاجرت و یاهجوم اقوام سامی در افغانستان مطلق واقع شده بود پس ازین تشریح مختصر به مراسم اصلی خود رجوع میبائیم.

لغات و زبان که یکی از مهمترین وسایل قرابت اساسات اسال و اقوام جهان است در اینجا بیشتر جلب توجه ما را کرده و لازم اسالاد مختصراً از انتساب زبانهای افغانستانی بادیگراله آریائی بخشی میبائیم لهذا میروان فهمید که عموم لغاتیکه اقوام آریائی مل اروپائیها امریکائی ها (که از یورپ به امریکه وطن گرفته اند) هندی ها، افغانسانی ها و ایرانی ها و عرم بدان مکلم اند شاخه های يك اصل یعنی زبان آریه تاریخی و دخالت حرثی و بایشیری (اما بعد از هجومات مغل ها و سامی های اهل اسلام) که برور دهور لبات سامی ها و مغل ها دران تأثیر نموده امروز مورد محاوره و تکلم اقوام مذکوره میباشد. اسلاف و مکملین الی موجوده آریه و یاهد و اروپائی حدین قرن قبل از ولادت مسیح علیه السلام از بحر اطلس الی رود گنگا و دریای طارم ترکستان مشرقی سکونت داشتند

علای السه زبان های آریائی را در بارده شمه ( ) قرار گردن حایلند Gordon Childe تقسیم کرده که محمله آن ما فقط سه شمه را که موضوع بحث بوده و در آسیا تعلق مخصوصی دارند بیان میبائیم.

۱- زبانهای متفرقه فارسی است یعنی زبانیکه در گذشته های قدیمه شاهان هخامنشی و در گاته ها (سرود ها) و کتب دینی مؤخره فارسی ژند ( ) در قید تحریر آمده، و عده دیگری از زبانهایکه از ترکستان مشرق الی قفقاز و یورپ منش بود.

۲- شعبه دومین مشتمل است به زبانهای هندی که بدو اسنکرت و باز براکریت های قدیمی و بالاخره زبانهای عصری مروه هندوستان شمالی مشتق از آن شده.

میگویند در عهد ویشناس شاه بلخ (فرروسی در شاهنامه این نوده را گشتلب نامیده است) که از ملکه او « حوتاوس » نام میبرد در دشت بیکار زبان های علمی و درباری کنائی را تدوین نموده نام آن را « ژند » نهاد. « ژند » حرو چهاق را گویند که شعله آتش میدهد. ژند بسیار متکمل بود لهذا شرح آن تحریر و نام آن « بازند » نهاده شد. بازند حصه دیگر چهاق را میگویند. یعنی وقتیکه « ژند » با « بازند » تصادم خورد جلوه بظنر بیاید. لیکن این شرح از متن هم مشکل تر نموده شرح مرید لاحق آن گردید چنانچه نام شرح دومین اوستا گذاشته شده (سجدان فارس)

این کنایه فارسی ها آریا مقدس منشاء در زبان نوشته شده که آریا عموماً آویستان میگویند، و این زبان از زبان کتیبیه های شاهان هخامنشی دارای اختلاف است. آتش پرستان عقیده دارند که کتاب دارای ۲۱ جلد بود و معروف طلائع پروازده هراد پوست گاو نوشته شده بود. و میگویند که بعد از زوال سلطنت هخامنشی برآمد شد و حرو گیکه بدست آمد بگفته سکندر یونانی در زبان یونانی ترجمه گردید. سدازان یکی از پادشاهان پارتیه که در حدود نصف قرن اول میلادی سلطنت میکرد کار جمع آوری آویستا را شروع کرده بود، اما اردشیر نای خاندان ساسانی جامع آویستا گفته میشود و از روی نوشته چنانیکه موجود بود و عبارات آویستانی که مردم یاد داشتند آیین دین زردشتی منسبط شد.

سازمان « کابل »

« سازمان سومین عبارت است از البته طغاری که درین زمانه مرده و تال ارمان رفته و قط از

کتابهای (*) قدیمی که درین نزدیکی ها از شهر مدقون وادی طارم بدست آمده کشف شده است که
تاریخ آن در نصف آخر هزارم سال میلادی میباشد .

يك نکته مهم و قابل توجه ایست که سنسکرت « وگه وند » و فارسی کدبه های داریوش و گاته های زردشت اینقدر
بهم شبیه میباشند که این سه زبان را میتوان لهجه های مختلف یک زبان واحد شمرده - مرید به مطلب فوق ملل
بزرگه هند و ایران توأماً خود را يك نام مشترك (ایرییه و آریه) (۱) میخوانند و در یکی از زمانه
قدیم دسته مشترك دریا ها را میدانستند مثلاً (سر سوت) و (هرا و واتش) (۲) - کذا معبودان آنها
دارای اسم واحدی بودند مثلاً « آریتان » ، « ناسیه » و غیره - همچنان سرود های دینی آنها يك وزن
دارند و طرز فرمال های شان یکتو بود و يك نوع شری که آن را متبرک و مقدس می شمرند يك اسم
بسیار شبیه (یجه و یایمه) (۳) شروع کرده می نوشیدند -

بنابراین از يك آهنگی و وحدت مراسم و غیره میبایست استنباط نماییم که هندی ها و ایرانیها یلاشیه
تو قریع از اصل يك نژاد آریه بوده و قبل از تفرق اوضاع تا از منته درازی بکجا بود و باش
و اقامت داشتند -

گرچه طایفه های البته « زبانهای فارسی » هندی و طغاری راسه شعبه زیبای آریای قراردادده اند ولی
فی الحقیقت این سه خانواده زبانها از زبان باختری (بلخ) منبغ شده اند - بدلیلکه (۱) مردم آریه
از مرکز باختر بطرف مغرب و جنوب مشرق و مشرق مهاجرت نموده و با اوضاع محلی سکونت پذیر
گردیده اند - (۲) زردشت بلخی « ژان » را « سوس » نموده زبان مروجه آریان را برای ما نشان داده
است (۳) نفوس متزایده آریه از بلخ به هند مهاجرت کرده و بدرباری اندس رسیده رک وید را
تصنیف کردند و زبان سنسکرات سه ۱۹۰۰ ق م برایشا معلوم شد - (۴) شعبه آریای های فارسی
از نواحی سر و باختر داخل ایران مشرق شده ولایت حکمران را عور و پسر زمین فارس موجوده اقامت
گزین گردیدند و بواسطه اقامت به همین سرزمین فارس قومیت و زبان شان بفارسی شهرت دوت - کجیه ها بلکه
از قدمای آن ملت مثل داریوش (۵۰۰ ق م) و غیره احزاب بدست آمده زبان مروجه قرن ششم قبل المیلادی
حالات فارس را بتأشان میدهند -

« اسکینه طغاری به الفبای حروفی نوشته شده و این الفبای حروفی Khiro-latin در ترکستان شرقی در زمان
سلطنت کوشانی به قرن سوم میلادی رسیده بود - حروفی این خط آریای اصل ساریها (منبغ شده و در هندوستان به قرن ششم ق م
و زمانیکه حمله شال مصری هندوستان تحت سلطنت ایران بود وارد شده بود کجیه آریای ککه حوئی مارشل در تکبیل
یافته است ثابت میکند که زبان و الفبای آریای به گندهارا داخل شده بود ، گویا قبل حرومی هندوستان شال مصری بود و اگر
مستند نام جای دیگر یافت شود البته منبغ و مرکز آن هم حمله است - حروفی علامت صریح هندی ساری را نشان میدهد مثلاً
در طرف راست و چپ نوشته میشود و حروف « اب » پوره اظهار میشود ، در قرن سوم میلادی این الفبای حروفی در ترکستان
موجود بود و در این الفبای برهی جای آریا گرفته البته بعد از ظهور و طایفه اسلام درین دوار « رسم خط
عربی و فارسی رواج یافته » آریه تلفظ زندی و آریه تلفظ سنسکرت نمائند - « هه » نام قدیم دریای هند و حلقه
قدیم سرسوی « دوج سین وارا » سکون سین و فتح و او - هر او آریی به فتح ه و ر و سم و الف و سکون و او و کورت سکون سین
« هه » به تلفظ آوسائی و به تلفظ سنسکرت است - اندک یه یکی از نامهای آشتاک عربی شونده بود بعد از
گندام و لاری ، تبدیل شد ، و عقیده داشتند که « به چندین نفر را راه نشان میدهد » و اولین کسی است که در « اطالیای
و جمع رنگه » داخل میشود - دوسک داشت که رنگ آنها نمادی - پور آنها « هه » و چهار چشم را دارا بودند - « وظیفه
این سگها این بود که مرده ها را بوی و معلوم کرد ، تصور پادشاه خود اعیانه ساربان میتوایم از روی بواج
زردشت موسوم به سگدین پادگزار این سگها را صراع نمایند - آویخته ویر میکنند که « در وقت مزج يك آدم باید سگ زود
دارای چهار چشم و پا سگ سفید دارای گوشهای خود رنگ در یک سر - ورده شود تا دیو در نقش داخل شده بتواند « نقش
درین نام پارسه ها پس گیر هانکه از رسم قدیم و الفبای بدست مرده نگه بان میباشد ، اگر سگ این را بخورد آدم
پارسه مرده است پس او را به دجه می برند -

« Pasargadae و مارا فیلان Maraphian و ماسپان Maspian معز گردیدند که سپس ملحقا منشی های خاندان شاهی
از قبیله پارس گشتی بر سر آمدند -

مجسمه های کوچک صنعت گریکوبودیک که در اثر حفاریات هیئت حفاری وزارت معارف در تپه خزانه ، عقب چداول، کابل
 statues d'Art Greco- Bouddhique découvertes au cours des fouilles entreprises par le
 Ministère de l'Instruction Public à TAPPA-É-KHAZANAH aux environs de Kaboul.

مجسمه های سنگ مرمر که در کوتل خیرخانه بشمال کابل کشف شده (موزه کابل)
Marble statues discovered at COTALÉ-KHAIR KHANAH, à quelques kilomètres
au nord de Kaboul (Musée de Kaboul).

زاد افغانيان

چنانکه بیشتر گفتیم که این سه زبان یعنی سسکرت ، فارسی کتبی های داریوش و گاته های زردشتی و هندی بام قریب و متشابه است که لهجه های مختلفه یک زبان واحد معلوم میشود ، بناءً علیه این زبان مشترک بحر کر باختری که واده معروف پرورش آریه ها منسوب است و بعد ازیں باید آنرا زبات باختری تمامید چنانچه این زبان در زمانه های ماقبل م به باختری شهرت داشته و برور زمان بطوریکه در عوام امم مرسوم است در قبیله تاثیر اقلیم و ماحول از جهت سهولت تحفیف و تسبیل در تلفظ واقع میکند لهذا لفظ (باختری) را یا خلی و یسانها (یختر) (یشتو) (یشته ای) تلفظ کرده اند - و آن لغاتیکه بین آریه های مسکوه خود باختر و آریانه متداول بود چون زبان ملی و بومی نزد باشندگان شناخته میشد ازان جهت اسم معروفی جز آریائی که هنوز ماهیت اصلی آن معلوم نیست نداشت - ولی اقوام مهاجر آریه که از مرکز وطن دور افتاده و در مملکت فارس موجوده زندگی میکردند نزد یکساکنان زبان شان با اسم فارسی مثل قومیت شان بفارسی شهرت پیدا کرده و بعد از تسلط و غلبه هخامنشی های (فارس) این اسم « فارسی » بافغانستان هم انعکاس کرده و این شنبه زبان باختری وطن خصوصاً در قسمت های غرب و شمال مغرب فارسی شهرت یافت .

بالاخره ربانهای سکزی (سیستانی افغانستان) ، سندی ، ارمی ، وپاری ، و فارسی ، ارمی ، و یشتو وزمانهای غلبه ازان مشتق شده و در علاقه های متفرق طرف مجاوره واقع گردید .

ازین بالاتر رفته می یسیم که لاتینی ، یونانی و ایرانی قدیم و سسکرت بام شباهت و مماثلت نامه دارند . درینجا مناسب آمد که راجع به ارتباط و نزدیکی لغات ربانهای مختلف آریه یکدمه لغات را مختصراً بطور عمده مثال بخارئین عرص و اراانه بدهیم :

عدد

سسکرت	یشتو	فارسی	هدی	تخاری	دورستانی	انگلیسی	آلبانی	فرانسوی	یونانی	لایبی
ایک	یوه	یک	اک ایک	سوم (واو محول)	ایو	ون	آیس	ان	ایس	اوبوس
دوه	دوه	دو	دو	-	دیو	تو	سوای	دو	دوو	دوا
ترایه	دری	سه	تری	تری	تره	تری	دری	تروه	تریس	تریس
کتواره	سلور	چهار	چار	ستوبر	اشتوا	هور	میر	کتر	تساریس	کواتوار
پانجه	پزه	پنج	پنج پانچ	پس	یوچ	فایو	فف	سنگ	پی	کواک
شات	شیک	شش	چه	سکس	شو	سکس	زکس	سیس	سکس	سیکس
سینا	اوه	هفت	ست سات	شکت	سد سوت	سیون	زین	ست	سینا	سیم
اشتو	اته	هشت	آته	ارکت	وشت	ایت	اخرت	ویت	اوکتو	اوکتو
ناوه	نه	نه	نو	نو	نو	ناین	نومین	نف	ایوپا	نودم
داسه	لس	ده	دس	سک	دونه	تین	تسین	دیس	دیکه	دیسیم
ستام	سل	صد	سو	کتی	-	هندرد	هندرت	سان	سیکاتون	سیکاتون

فعل حال بودن

سسکرت	یشتو	فارسی	هندی	انگلیسی	فرانسوی
آسمی	یم	ام . هسم . اسم	هون . آن	ایم	ژوسوی
آسی	ی	ای . هستی . استی	این . می	آرت	تو ای
آستی	دی	است . هست	ای . می	از	ایل ای

1

251

است ۵۰٪

مجلس

گوارہ آریہ ما

غیر ملکی سرمایہ کاروں کی

دادم

أعلى ووحشي

واشعار در کدام خطه نافت می‌شوند - چنانچه پی گائیلز (*) پروفیسر دارالعلوم کیمرح تنها جلگه هنگری و وادی دنیوب را مسکن ابتدائی آریه ها قیاس میکند - ولی گوردن چایلد در کتاب مؤلفه خود « دی اریز » یعنی آریه ها جلگه مواضع مذکور فوق را مسکن اولی آریه ها فرض کرده بحث عالمانه نموده حله نظریات را رد میکند مگر رحمان او زیادتز طرف نظریه آسای وسطی میباشد - هر حال اگر چه بین علای این فن اختلاف نظر است اما اکثر دانشمندان عقیده دارند که ماس ابتدائی آریه ها اراسی واقع بین آمو دریا و دریای سیحوب و باختر (بلخ) بوده است - برای انسات این عقیده دلایل و توضیحات آتی را باید در نظر گرفت :

در مقدمه همین بحث گفتیم که ناکتربانه (مینه و مزار) و سغد (بخارا و سمرقند) در زمان قدیم مثل عراق عرب و مصر بست به امور آزاد تر و شاداب تر بود و کیفیت سطحی این خطه ایجاب میباید که جمع سرور و ولوازمات اساسی مثل علوفه ، شکار حیوانات وحشی ، زراعت ، تربیه حیوانات اهلی را تهیه و آماده سازد و شکی نیست که انسان هم فطرتاً ایگونه قنات را بیشتر برای سکونت و امرار حیات خود می پسندد علاوه بر خلاف جمع قناتیکه بطور فرص و تخمینی برای سکونت اولیه آیین ها فکر میشود درین سرزمین که مورد بحث ما است اسای صحیح آرنائی را میتوان نافت مثلاً هرات با آرنانه ، بلخ و با نکتربیه ، بخارا و ناسعدانه ، قندهار و اراکوشیه و امثالها - کدا ارا را ن قدیم آرنایها استیاط میشود که آنها مردمان جلگه نبین بوده فقط دونا سه موسم را میداستند و اینطور مواسم تنها در اقلیم تری (هم) وجود دارد .

ار کنبه های وادی ضارم و هم بطوریکه مورخین حبیب تقریباً از صد سال قبل المیلاد از مردمان در شرق ترکستان بحث میکنند سائخی بدست میآید که دید آب مردمان همین طوایف آرنائی متوطنین سعد و شرقی ترکستان بوده باشد یعنی میگویند مردمانی را در سر زمین مذکور ملاقات کردیم که چشمهای بزرگ و داشتند - بس معلوم میشود که آریه ها قبل از میلادالی دریای طارم رسیده بودند و بر سکندر متدول و قنیکه به بخارا حله آور سده بود با مردمانی مصادف گشت که آنها بزبان آریه تکلم میکردند (۳۲۹ ق م) و سکندر و رفقاییش از حادر نشینان معنی آخا انری ندیده بودند -

ولی امروز درین قطعات یعنی سعد و شرقی ترکستان که کمتر زبان و شکل و صورت آریه دیده میشود سبب آن است که تقریباً از (۸۰۰) سال قبل المیلاد و با حیری بیشتر ارا ن مردم ررد یوست از مشرق اقصی آمده و این مردم آریه ژاد مخلوط شده رفتند حی عده کئی ژاد آرنائی در کوه های صحر المروور برآمده سکونت اختیار کردند چنانچه دایک ها (* * *) (تاجیک ها) و مسکلمین (* * *) زبانهای علیچه دیگر و در ماندگان همین آریه های کوه نشین میباشد .

۱۸۱۸ (۱۸۱۸) عنوان « آریه ها » [برای آریه ها لفظ ویروها را برانیده] « در کیمرح هری آف ادبیا » مقاله در شه که آریه ها از دنیوب خروج کرده از راه آرمینیه و یا آسای ناسورس در ایشیا رسیدند .

۱۸۱۸ « ایلم ری آب و هوای غیر معتدل و دور از بحر را گویند - چون بحر نزدیک عیشلد لهدا آب و هوای ایگونه حله در رستان بسیار سرد و در استان ناسار گرم میشود .

۱۸۱۸ « هیرودوتس مورخ یونانی داد یک نامیده است

۱۸۱۸ « زبانهای علیچه که نام زبانهای پامیر معروف است در وراخان و حصه مشرق بدخشان افغانستان گفته می شود ، حله زبانهای این شعبه نامشای یکی آن نشال هندوکوه گفته میشود - زبانهای مذکور عبارت است از شعی ، سرکولی ، ییمویی [که در علاقه روسیه گفته میشود] - و چهار دیگر یعنی وای ، اشکاتی ، سگلیچی و معجانی (در حدود افغانستان گفته میشود) - حله این زبانها با یکدیگر قریب و مشابه بوده و وصاحتاً از فروعات شرقی فارسی نشاچه میشوند - و هم از روی بعضی المات ماران پشتو مشابهت دارند - کدا ران وای در وراخان ، اشکاتی در گذرگاه پائین دریای پچ ، سگلیچی در وادی بادق و روح [که بطرف چترال میرود] و معجانی در وادی باذی آب حرم گفته میشود - اسانکو پیدیای اسلام

هیرودوتس (۱) سیت ها ویا اسکائی ها را منل میخواند، گوردن چایلد باین قول مورخ مذکور موافقت میکند و تقریباً این عقیده مسلم تر هم بنظر میرسد. اگرچه بعضی محققین اسکایها (۲) ویا سیت ها را نژاد آریائی گفته اند ولی چون مهاجرت سیت ها از شرق زمین ابتدائی بوده و آنها بتعداد قلیل آمده بودند چنانچه این اسکائیهای زرد پوست نظریه خلط و تخلیل شدن با جمعیتهای غیر آریه ها آخر آریه ها را پیدا کرده و با تفاق آنها یعنی آریه های اقارب خود بطرف مغرب حرکت کرده به دولت های آثوری و بابل تاخت و تاز نموده و شاهان آثوری دخترهای خود را با ضرای اسکائی تزویج نمودند و بخت نصر کبیر (۳) (یا بنوخند) شاه بابل دختر کائی آکسار بز پادشاه بزرگ مادیه را در جباله نکاح خود درآورد. و یک حصه همین مردم یعنی اسکائی ها در افغانستان ما هم داخل شده بودند. ولی بعد از اسکائیها زرد بوستان مثل یونانی ها و هوسا، قوم واحاد چنگیز خان بتعداد زیادی خروج کرده غالب ممالک شرق استیلا نمودند و آریه های ساکنین این دمار مقابل این سیلابهای مقلبت خیلی خسته شده به تنها حاکمیت خاکهای خود را باخند بلکه صفوت خون آنها نیز در تائیر آمیزشی و هجوم متولها قدری منوش و مختلط گردیده و مخصوصاً آریه های آنطرف رود آموار وادی طارم الی قفقاز و ماسکو بیشتر دچار این مرض نسلی یعنی اختلاط خون نژاد اصغر گردیده. و این احوال در غالب ممالک مشرق و مسکن آریه های متوطن شرق دست داد چنانچه وقتاً ما از آنطرف حال هندوکش بمحسب شال و جلکت ما و رای آموسفر کنیم می بینیم بعضی اقوام بیشتر شاهی متول دارند مثل ترکستان مشرق و روسیه. کذا هزار مجبات داخل وطن خود ما بیشتر به متولها شباهت دارد و این مطلب مرهن میدارد که در هر قومی از اقوام آریائی که بیشتر آمیزش و اختلاط منل ها شده آنها بهرمان اندازه از خون منل ربا ده تر متاثر گردیده اند. و اقلاً این امر تاثيرات مهمه در غالب اقوام آریائی نموده است حتی بعضی اقوام آریائی ساکنین غرب مثل روسی ها و غیره بزرا این مسئله تخلیس گریسان نتوانسته اند. و این مسئله آمیزش و تحولات خون خیلی در اقوام موثر واقع شده است چنانچه اهالی فنلند و هکری که اصلاً از نژاد منل هستند ولی بواسطه اختلاط با اقوام کثرت آریائی نژاد اسرور جبره و سپای آریائی ها را قبول کرده اند. کذا طبقات ممتاز تورکان قسطنطنیه بواسطه آمیزش با یونانی ها و دیگر اقوام آریائی آنها اسرور تغییر سیاهی اجدادی نموده و شبیه اروپائیها شده اند. کذا عمرهای عهد فتوحات اسلام در چین که اسرور دارای خط و خال و سپای جیبی ها شده اند. و ایست حال اکثر نژادهای مختصری که در چین بوده های بزرگ نژاد متقابل داخل شده و طعماً بواسطه غلبه طرف مقابل قبول سیاه و عادات آنها و امی نمایند. پس اسکائیهای زرد پوست هم بعقیده ما همین حالت را بین آریائی ها حاصل نموده اند.

پایه داشت که تا سال (۲۰۰۰) ق.م از ظهور آریه ها سرحدات عراق عرب آرمینیا و غیره جاهانیکه سومیریها و عیلامیها و ساسیها سلطنت هائی تأسیس کرده بودند اثری معلوم نمیشود، کاسی ها در حدود (۱۷۶۰) ق.م در بابل بحکمرانی رسیده بودند بعد از این تاریخ ظهور و هجوم حله آوران آریه ها از طرف مشرق و شمال مشرق دران سرزمین ها مشاهده میشود. این فشار و هجوم آریه ها اقوام کاسی را که در مشرق کوه زاگروس سکونت داشتند بطرف مغرب راند حتی در سال ۱۴۰۰ ق.م خاندانهای حکمران آریه در نرات علیا به تشکیل حکومتی پرداختند. لهذا ازین قصه میتوانیم استدلال نمائیم که برخلاف نظریات بعضی مورخین آریه ها از سمت مشرق بطرف غرب رفته اند نه از غرب شرق.

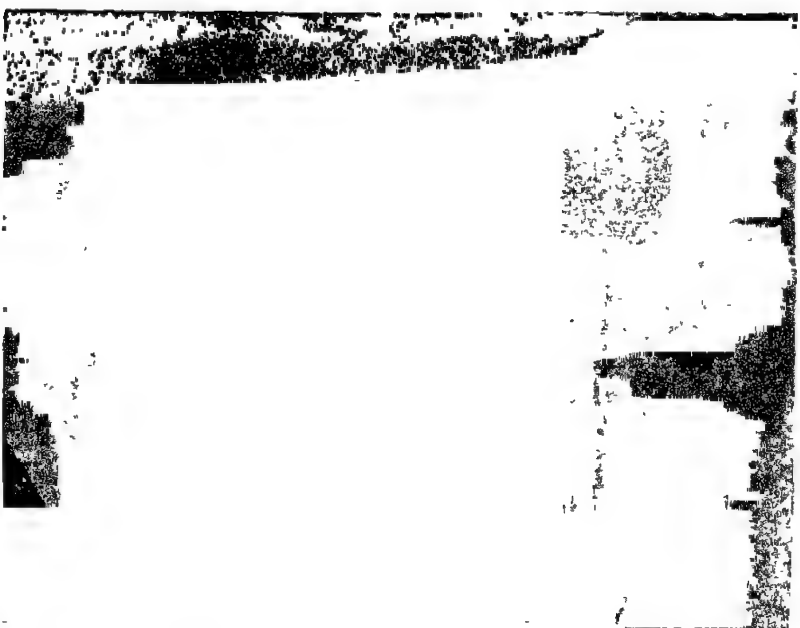
مردمان قدیم آریه در جنگلها زندگی می کردند. قلیات شان گاو گاوهای بود، ثروت مهم شان عبارت از مویشی و مال داری خصوصاً گاو بود و هنوز اسب را اهل نساخته بودند. و قتیکه هون ها با آریه ها اختلاط و آمیزش نمودند اسب را اهل محکمه و آریه ها از اسب طریق اهل کردن اسب و صورت استعمال آنرا فهمیدند

* - مورخ قدیم یونانی ۴۸۴ - ۴۲۵ قبل المیلاد ** - ایرانی ها اسکائی ها و هیرودوتس آنها را عموماً سیت ها نامیده اند
*** - پادشاه کدانی بابل ۶۰۴ - ۵۶۱ قبل المیلاد - گوردن چایلد.

عصبه های صنعت گر بکو بوديك كه در تپه مر حان كشت شده (موزه كابل)

Statues d'Art Greco - Bouddhique découvertes à TAPPA-É - MARANDJAN, Kaboul (Musée de Kaboul).

منظر ٲاستوپاي ڪڙڪو بوبديك ڪه درٻه سر جان ڪش ٿده .
 Vues des Stupas Greco - Bouddhiques decouvertes a TAPPA-E-MARANDJAN (Kaboul).

و آنرا نیز رفتار نامیده در عرابه های خود می‌ستند و در ممالك غرب نیز آنرا رواج دادند (۱۰۰)

تنوین (وینعا) در حدود (۱۴۰۰ - ۱۹۰۰ ق م) (۱۰۱) و (آویسته) در حدود ۵۸۳ ق م
بنصه وجود آمد کذا ذکر نام مشترك آریه دلیل بر آنست که باختر و بواج آن مسکن اولی آریه‌ها بوده -

بطوریکه گفتیم آریه‌ها در آسیای مرکزی تجمع داشته و سپس بواسطه
حرکت آریه‌ها از بلخ

کثرت نفوس وارد بلخ گردیدند و این نقطه را مسکن خود قرار داده
به زراعت و مالداري مشغول گردیدند ولی آخر این سرزمین هم برای شان تنگی کرده و آنها مجبور به نقل
مکان و پراگندگی شدند بعد از این پراگندگی آریه‌ها اساساً دو شعبه مهم منقسم و موسوم شدند، یک شعبه مدی و دیگری
شعبه ایرانی که هر دو روی صحت عیون ایادیکجا و دین و خدا شدن این دو شعبه را معلوم کرد و بطور رسمی هر دو شعبه
از کتب مدهی این دو قوم مدستی آید و قرار داد نخبی مشهوره زمان بدوین سروده‌ای (وینعا) را سال ۱۴۰۰ ق م
تخمین و این وقتی است که آریه‌ها طرف جنوب مشرق روان شده اکثر دریای اندس رسیده بودند و (ژند)
در خود باختر در حدود قرن ششم قبل المیلاد تخریص وجود آنها که ایرانی‌ها آنرا صدای سبای خود قرار دادند
اگر درین ادوار آریه‌ها در یکجا می‌رسند لازم می‌آمد که شعبه‌ای مدکر خصوصاً نشأت اولی مدکر
مشترک می‌بود پس برای تخمین زمان وحدت همدی و ایرانی‌ها یک هزار سال و چیزی دلاتری را تعیین
می‌شود چنانچه محققین هم زمانه وحدت آنها را تا (۲۸۰۰) ق م تخمین نموده اند و بت مورخ دیگر
(دومارگی) de Morgan ۲۵۰۰ ق م را قرار می‌دهد - پس از روی این تخمین - براساس تگوتیم که

همینا و ایرانی‌ها از مرکز ابتدای خود یعنی بلخ (بلخ) در زمانه‌های (۲۵۰۰ - ۲۸۰۰ ق م) از هم
جدا شده و بطرف مشرق و جنوب مشرق و سوی مغرب حرکت کرده اند - و تخمین می‌کند که ژاد آریانی
در حدود (۸۰۰۰) سال قبل از میلاد یک زبان مشترك تکلم می‌کردند -

آویسته سب مهاجرت آریه‌ها را چنان بیان می‌کند - آریه‌ها ملک خوش هوای داشته دارای آب‌های
فراوان و زمین‌های حاصلخیزی بودند - ولی دینا ارواح دنا آنها اسبلا عوده زمین را فتح است و خراب
ساخت ملک گنجایش نفوس مزایده را نداشته به هجرت شروع کردند - لذا آویسته و وطن اصلی آریه‌ها را
(آرین واج) یعنی جای آریه‌ها می‌نامد - میگوید که آخر این سرزمین بهشی واسطه ورودت
به مهاجرت مجبور شدند و آنها «سعد و مورو» نام کلاسیک این دو مقام سوئدنا و سرجا و به امروزی آنها
بخارا و مرو می‌باشد) مهاجرت کردند و قباایل دشمن و ملج آنها را ارسند هم ضمیمه و بالاخره آنها

به بخندی (ملکات شرقی هند) یعنی بلخ امروزی اقامت گردیدند - سپس جمعی بطرف سیایه (که بعضی
آن را مقصد ازیشا نور خالیه میدانند و بعضی به علاقه حولی عشق آزاد تطبیق می‌دهند) - رفتند و لاماره آنها

هر ویو یعنی همراهات امروزی و وایکرت (کابل امروزی) را مارا خود قرار دادند - بعد از آن
مهاجرین وارد این مازل و دو قسمت تقسیم شدند: ۱ - ارهوه یعنی (ارا کوشه نامده‌ها) - هیومت
(بی وادی هند) هته هندو (بلخ) جانب مشرق یعنی در افغانستان امروزی و ۲ - اروه (طوس)
و هر کان (کرگان) رک (ری) ورن (کیلان) جانب مغرب یعنی در خاکهای ایران فعلی -

پس از تفصیلاتی که در باب حکومتی حیات و مهاجرت آریه‌ها آویسته می‌دهد مرتباً معلوم می‌شود که
آریه‌ها بواسطه کدام حادثه طبیعی از آسیای وسطی در خارجا و مرو و از آنجا به علت دیگر حوادث در بلخ
موجوده اقامت گزین شده آخر این واسطه کثرت احباء و عدم کفایت آذوقه و وسوسه‌ها و زیاده‌ها منتهی به قسبت

* تاریخ مختصر عالم مصنفه اینج - جی ویرامپانی H. G. Wells - درین ویدها در سه ۱۴۰۹ ق م مرجع
وزردشت در سال ۶۶۰ ق م پیداشده و در سال ۵۸۳ وکات کرد - اگرچه بعضی مورخین تولد او را سال ۱۰۰۰ پیش از مکر
[۶۶۰ - ۵۸۳ ق م] مرجع است - و قتی که تورانی‌ها از ملوای جیحون به بلخ حمله آوردند زردشت کشته شد -

شده اند که قسماً در علاقه های مذکوره ایران رفته و قسماً در شهر های معروفه و معروفه افغانستان مثل
 اهرات ، کابل ، پشت رود ، قندهار ، اطراف حاصلخیز رود خاۀ هلمند ، اوریشا و بلوچستان ، قطن
 و خشان ، بولودستان (نورستان) چترال ، کنر ، باجور ، دیر و سوات غیره ، گندهارا ، جلال آباد
 و پشاور الی را ولندی (پاکتیا) سمت جنوبی) اقامت گزین شده و قسماً سوم از کوه های شرق و جنوب
 افغانستان آنطرف تجاوز کرده در جلگه های میریز و مسور پنجاب و سند و کشیر و غیره رفته و میان آن
 دیار را غلبه نموده به زندگانی پرداخته اند . چنانچه از سرودهای اولیه ویدها اسمای بعضی جاهای
 افغانستان معلوم میشود مثلاً کوبها (کابل) کرومو (کرم) گومنی (گومل) سوواستو - و ساکن سوات را
 به کلمه « خانه های خوب و قیس » یاد کرده - و از روی سرودهای متأخر معلوم میشود که آریه ها در آن
 زمان الی گنگا رسیده بودند .

این قوم قوی ، تنومند ، مسلح و واسطه سوار بوده و تمامی افغانستان استیلا نموده و در قبیله های
 متعددی مقسم شدند . نام کلاسیک علاقه شمال مغربی اندس و افغانستان آریه ورت (اقامتگاه آریه یعنی مردم
 اهلی و شریف) و نام دیگر این مملکت که در ادبیات و کتبیه ها نامان است (اتریا ته) یعنی راه شالی میباشد . ممکن
 است آریه نام کدام قبیله باشد اما بعد مفهوم آن شریف و عالی نسب گرفته شد .

و الحاصل آریه ها هر قدریکه از جهات شمال بیشتر به افغانستان داخل شده و جمیعت شان بی اثر و دالفاظ
 ضعیف خاک همان درجه موس را دیده بطرف جنوب مشرق حرکت کرده مبرقند و موس متاسی درین مملکت
 بطور دائمی اقامت گزین گردیده اند . این مهاجر تنها محمود ریعی و بغور قبیله وی بوده با اموال و مواشی
 و غایله صورت میگرفت .

طوریکه در ویدها اسمای بعضی مفاصل افغانی و هندی گرفته شده همچنان راجع به بعضی قبایل هم ذکر
 شده است چنانچه مشهورترین و معتبرترین حکم تاریخی از ویدها ویدی که یک بزرگ ده پادشاه است که در کنار
 دریای راوی پنجاب وقوع پیوست و ده قبیله سرکردگی رؤسا و پادشاهان خود در آن شرکت ورزیده
 ملت این محاربه غالباً شکوشتی بود برای تقویت و تسبب برتری همدیگر . - اسمای قبایل ده گانه
 مذکور قرار ذیل است .

- ۱ - الینه ها (۵) غالباً اهالی شمال مشرقی نورستان بودند
- ۲ - پکتیه ها که سرادار بنخون ها و یاشوهای اسروری میباشد
- ۳ - بهالانس ها که شاید ساکنین دره بولان چین قندهار باشند
- ۴ - شیوا ها به شدگان در پای اندس - ولی مثلاً اسم موضع معروفی در قریب جلال آمده شیوه و شکلی معروف است
- ۵ - ویشانی ها
- ۶ - آنوها ساکنین کنار دریای پروشی (راوی امروزه)
- ۷ - دروهیوسها و آنوها قریب داشتند
- ۸ - ۹ - تروشاها و ویدوها دو قبیله معده

۱۰ - یوروها که در کنار مشرق دریای سرسوت سکونت داشتند
 در (ویدها) (۱۶۰۰ ق م) ذکر قبایل و علاقه های فوق شده مگر در قدیمترین ادبیات آریه راجع
 به ساکنین ابتدائی آنها تذکری دیده نمیشود . از این رو میتوانیم استنتاج نماییم که مهاجرتهای مذکور بسیار
 در کتب تاریخ هندی آمده اند

در زمان «رگ وید» مردم آریه در پنج قبیله بزرگ تقسیم بودند و هر قبیله شعب متعددی داشت که چه از زراعت و قاصد بودند مگر ثروت مهم آنها ربه ها و کله ها عمده میشد خصوصاً گاو چنانچه از لفظ گاوشی (یعنی محاربه برای گاو) اهمیت آن کشف میشود. در آن آوان آریه ها زندگی قبیله وی داشتند و استعمال آهن را نمی شناختند، البته بعد از زمان رگ وید استعمال آهن را آموختند و تهنذیب و تمدن خود را ترقی دادند. خلاصه مردم بواسطه این حرکت از مرکز باختر در آریانه (هرات، غور، اراکوشه) قندهار و هلمند (بلوچستان، تخارستان) قطن و بدخشان تا به دریای طارم (بلورستان، نورستان و پشترال و سوات و غیره) پاکتیا (علاقه جات پشتونهای امر و زی) تا پنجاب و کشمیر و غیره پراکنده و تقسیم گردیده سکونت پذیرفتند. راجع به دین این مردم تا حال اسناد صحیحی بدست نیست مگر از روی «رگ وید» (قدیمترین چهاروید) میتوان حدس زد که قبل از زمان رگ وید آنها نیز بمنزل سایرین عاصریست بودند یعنی از عناصر مصر و مصر و غرب خوف نموده به آنها بدرونیا میدادند تا از شر آنها ایمن و مصئون باشند و نیز به عناصر مفید مثل آفتاب و ماهتاب و غیره صمیمیت قلبی داشته آنها را می پرستیدند.

آریه های آروزی را بطوریکه رگ وید می ستاید، اکثر مردمان بلند قامت و متناسب اندام، دارای چهره های خوشنما، موهای ایو، بینی های باریک و کشیده و متناسب بوده، چنانچه خطوط و جبهه آنها در بین تمام مناسبت محض بعضی اقوام مخلوط افغانستان باقی بالعموم ساکنین سمت جنوب و سمت مشرق و کل افغانیات سرحد آزاد و کشمیر و پنجاب و راجپوتان به مطابق آریه های دیگر ممالک دیده میشود.

پشتون ها یا پختون ها

چنانکه در سطور گذشته گفته آمد که اهالی افغانستان عموماً از تراد آریه و در زمانه های قدیم قبایل مختلف جدی از مردمان این تراد در خاک های موجوده آمده و سکونت پذیر شده و آخراً اجتماع بهم رسانیده اند، لهذا اهالی پشتون زمان افغانستان که اسم قبیلوی شان معروف بدرانی و غلجائی و غیره است و این طوایف بین دیگر برادران آریائی خود یعنی باقی متوطنین این خاک بشجاعت و وطن پرستی و صحت و تومندی ممتاز ترند. نیز از حلقه همان قبایل آریائیهای قدیم این خاک بوده و باختلاف ضرورت و احتیاج هر قبیله قطعه را برای سکونت و معاشرت خود پذیرفته اند.

در مقدمه کتابیکه راجع باین موضوع مؤلف در دست دارد اشاره نموده است که بشر بعد از طی ادوار سگی و فلزی با اجتماعات مهمه و تشکیل سلطنت ها پرداخته و آهسته آهسته تهنذیب و تمدن قدم گذاشته و ترقی کرده رفته اند. و سپس بواسطه بهبودی و سایل حمل و نقل و ضروریات تجارتی اختلاط با همی بین خود ها پیدا کردند. اقوام چادرتین و شهر نشین ها برای غله و تقوی جستی نسبت بیکدیگر اخلاف نظر پیدا کرده تحاملات و محارباتی آغاز نمودند و از بیش آمد این حادثات بالضرور اختلاطی در تراد و انسال آنها واقع گردید. پس از روی این قاعده که امروز در تمام بشریت جاری و نسل خالص را بمشکل در دنیای امروزه میتوان پیدا نمود نمیتوانیم ادعا کنیم که روی هر قاعده عموم ملت افغانستان امروزی ما هم از همان نسل خالص قدیمه آریه بوده و تا امروز مستقلاً خون شان نهان ماهیت اصلی دوام کرده باشد.

بطوریکه انسال دیگر دنیا بواسطه محاربات و مهاجرات اقوام بیکانه غالباً اختلاطی بهرسانیده در افغانستان ما نیز چته مرتبه هجوم منولها و فتوحات اقوام زرد پوست که بر علاوه خاک مادرسی ممالک دیگر حتی در مغرب بخاک گرانده امتزاج خون نموده است. لهذا گفته می شود که اهالی این نطقه نیز ازین گونه امتزاج جزئی خون برکنار نمانده اند.

خصوصاً هجوم منولهای چنگیزی تاثیر مدهشی در خون اهالی مرکزی این کشور یعنی هزاره جات

سألتنامه « کابل »

موجوده واقع نموده که امروز می بینیم یکمده برادران تاریخی ما هزاره ها در چهره با افغانها بیشتر تفاوت دارند در صورتیکه هزاره ها جز سیم مخمیری از خون منول دیگر نه اصلاً منول هستند و نه از مهاجرین منول .

چنان ممکن است بعد ظهور اسلام در پنجاک متدار مخمیری از خون عرب در اهالی این خطه اندراج یافته باشد ولی بهیچ وجه نمی شود که ما امروز یک قوم نایک عددی اکثری را درین کشور از نسل مستقیم عرب یا سالی بشناسیم .

اگر سلطنت بی امیه چندی دیگری هم دوام کرده ، و بعد از انجای خلافت آنها شش صد هزار عرب مقیم ایران ، خراسان و یک قسمت افغانستان قتل عمر میسند ممکن بود که اختلاط عربها بسا و دتر منود ، یونانیان نیز قبل از اسلام در سالهای ۳۲۷ - ۳۲۹ ق . م داخل افغانستان گشته و آنها بالدریج « یومیان آریه » نژاد افغانسان مخلوط گردیدند .

ولی ما سوای اختلاط فوق زاده زرد و سان قبل و بعد از اسلام و اندراج عرب های سامی نژاد بعد از اسلام قوم دیگری با بومان افغانسان مخلوط نشده است ، زیرا که حدود مسطت های سامی آشوری و آلمانی (بدانکه در مقدمه کتاب خود مؤلف است که در سال ۵۳۸ ق . م از دست کوروس حاتم یافته بود) در عین عروج و انبساط خود رسیده و در مشرق تا به اوم های راگروس رسیده بود ، از جهت اینکه در مشرق چادرشیان سوی آریائی واقع بودند و آشوری ها و میانرانی ها در محرب همیشه با دولت قوی مصر می جنگیدند . بناءً علیه آنها صرف مشرق صوجه شده بمواسم ، و بی یهودیها که اولاً در عهد سارگون دوم در سال ۷۲۹ ق . م و ثانیاً در عهد نبض نادر پادشاه آمده در ۵۸۶ ق . م بوقوع پیوسته علی الترتیب در بابلانده و در شهر بابل صورت گرفته بود یهودیهای خارج البدمید . در میان همجوار کاملاً محمل گردیده و یهودیهای بابل بعد از دو سال در عهد کوروش بزم موسس مسطت همدانشی و انس بوطن خود یعنی فلسطین برودت نموده و مساکن و معابد حرات شده خود را آباد کردند و بعضی از قبائل یهودیها به مصر و مدینه منوره نام گزین شدند .

۱. اشوت ، باید داشت چه استعمال و شمع لفظ بهیات بدوا در یشتون و افغانسان همدوساب شروع شده و غائله همدیها لفظ شانه و . بجهت (جمع یشتون قرار قاعده زبان اشوت و یا یشتو) را محرف نموده بهیانی می میوانند و . و حین حدود انجاسها و غیر هندسهای دیگر نقطه حرف (ی) را ادا نموده بمواسمندان بهان لفظ همدی را بسان حیواننده ، شکی نیست که همدیها لفظ شانه و بجهت (جمع یشتون و یا یشتو) را محرف نموده بهیوت و لجه خود مورون ساخته و در مملکت خود رواج دادند . مثلاً در زبان فارسی شده ، است ما بران مکتوب فارسی هر جائیکه حروف مکتوب باید بهیوت ، معروف فارسی نقطه حیوانده کرد یعنی موثر را مه تر ، درون (معنی آوردن) و ارا و اول و دیر (معنی بسیار) را دیر خواهد خواند ، انگلیسها ب را تلفظ کرده ، میخواند بس ضیعاً تور را تو تلفظ میکنند ، پس اشخاص بالعموم را ب میخواند و یک همدی را بهوس (ب) به لفظ خواهد کرد و قس علی هذا .

اس کلمه پتریان بدواً در تحریرات قرن ششم و هفتم درسد و (اعتنا) یک اشتقاق فرضی و اخراج موهومی این کلمه را باین وجه موضوعی خود قرار میدهد که حضرت رسول کریم صلی الله علیه وسلم قیس را بنام پان یاد فرموده و او را عبدالرشید میبند ، مورخ مذکور معنی این لفظ را حصه تختای جهاز فرخ میبکند لیکن تخریج نمی نماید که این اسم در کدام زبان است و ما یقین داریم که لفظ مذکور بهیچ قاعده سمعی و قیامی عربی نیست . چنانکه در فوق ذکر شده پتریان فی الحقیقت تحریف (بجهت) میباشد .

کلمه یکتها را اولین دفعه در سرود های « رگ وید » مشاهده میکنیم گویا در حدود ۱۹۰۰ و یا ۱۴۰۰ ق م قبیله از آریاییها در کوهسار باجور، مهند، افریدی، سمت جنوب الی قندهار سکونت داشته در محاربه ده پادشاه (**) شمولیت جستند - چون هیرو دوتس (**) تلفظ ته را ادا کرده نمیتوانست لهذا این قبیله شجاع آریایی را یکتین ها و یا پاکتین ها و یا سر زمین پاکتی یکی میخواند .

بعضی (***) از محققین الفاظ فارسی پشت ، پشته (یعنی صکوه بچه وغیره) و لفظ های یکتها و یا کتبیای هیرو دوتس را تطبیق میدهند و این تطبیق غالباً معقول تر است ، (دارمیستتر) Darmesteter تلفظ پاکتیارا قریب باصطلاح ابتدائی (که یقیناً به تلفظ یکتها نزدیکتر است) شمرده و خیال میکند که پاکتبیای هیرو دوتس مترادف کدام لفظ مثل پارش تائی ها Parshthyas خواهد بود ، و درین موقع باید در نظر داشت که شکل (ش) در وزن امروزی نسبت به شکل (خ) قدیمتر است ، بنابراین میتوان فرار قاعده شکل مثل پاکتیاها (که صرف از منابع یونانی میادیم) به تلفظ اسروزی پشت و یا پخت تبدیل شده باشد .

حروف مخلوط rs و rs که در آویستا و سنسکرت استعمال شده در زبانهای موجوده فارسی و پشتو اکثر آه (ش) تبدیل میشود ، بنابراین لفظ فارسی (پشت) و لفظهای پشتو و پشتی معادل لفظ آویستانی (پرشتی) لفظ مساوی سنسکرت پرشتها Prshthal میباشد همچنان لفظ پشتو کشل مساوی لفظ آویستانی کریش Kerès و پشتو پشتیل که در فارسی پرسیدن است مساوی لفظ آویستانی پریس Perès و غیره میباشد ، پس لفظ پرشتائی را میتوانیم به پشت ، پخت اظهار و تبدیل نماییم و علاوه یک روایت وطنی نیز این اسم را از پشته معنی کوه چه مشتق میداند ، بناءً علیه احتمال می رود ای اصطلاح درباره مردمان استعمال شده باشد که در کوه و جبال سکونت و گشت و گذار داشتند از تشریح فوق واضح گردید که لفظ دوم آریایی برای ساکین کوه و جبال افغانستان قرار تلفظ هندی « یکتها » میباشد و هیرو دوتس قرار تلفظ خود آن را پاکتیاها و بابا کینها میخواند - متکلمین زبان پشتو برور زمان آن را پختا و یا پشته خواهد که تا به امروز مروج و معمول است و هندیها آن را به تلفظ و لهجه خود موزون ساخته پتھان میخواند -

۲ - افغان : انسانیکلوید یی اسلام بی نگارد که « استعمال و رواج این لفظ بسیار قدیم است یعنی مؤرخین قرن پنجم الی دهم هجری (معادل یازدهم الی پانزدهم میلادی) کلمه مزبور را استعمال کرده اند ولی مبدأ تلی بخش برای لفظ مذکور تا حال معلوم نشده - نام « افغان اولین دفعه در تاریخ ، الهی » بنظر میرسد ، اما اشخاص معاصر همین عهد یعنی الیروی و الادریسی در شرح احوال کابل و قندهار (آخر قرن یازدهم و آغاز قرن دوازدهم میلادی) ذکری از آنها نکرده اند - المی بیان میکند که (سبکتگین افغانها را در فوج خود داخل نمود و محمود بوقت حمله تخارستان فوجی داشت که عبارت بود از هندیها خلق ها ، (یعنی غلجایها) افغانها و غزنویها - تاریخ بیهقی که زمان چندی مآخر است واقعه مذکور را تصدیق مینماید و حمله مزبوره سال ۴۱۱ هجری (۱۰۲۰ - ۱۰۲۱ میلادی) یو فوع پیوست - الیروی صرف یک مرتبه ذکری از افغانها نموده است (یعنی در کوه های مرز هندوستان چندی قبایل افغانی تا به وادی سند سکونت دارند) بعد از این ادوار اصطلاح افغان را و قفا فوقتا تا به ترفیع و غور افغانها به پادشاهی هندوستان و غور رسیدن شان میشنوم - بالاخره میرویس و بعد احمد شاه ابدالی نام افغانیان جنگجو و دلانور را در دیا روشن و بلند ساختند »

[۰] فصل آریه ها ملاحظه شود .

(۰۰) بعضی هندیهای سادات شهر کلپا تیروس Compathyrose و در محلت پاکتی یکی شمال هندیهای دیگر سکونت دارند طریق رهایش آنها تقریباً با اکثریها مشابهت دارد اینها جگه جو ترین طایفه هندیها میباشند پس آنها در وقت حمله خشایارشا Xerxes پورتن بود و آنها کاتانی بزرگ و پیش قش های وطنی داشتند .

سکای لا Skylax را دارای کیو مقرر بود که گذرگاه دریای اندس را کشف نماید، لهذا شخص مذکور از زمین پاکتی یکی ها روان شده - هابن خود را از طول دریای هندی گذشتانده به بحر رسید - صفحه ۴۶۰ و ۲۰۸ جلد اول صفحه ۱۰۷ و ۱۶۱ جلد دوم تاریخ هیرو دوتس ۱۰۷۲ جی ، می مکلی انگلیس در در حدود قرن ششم و پنجم قبل از میلاد ملاحظه مشرق هندوکوه را هندوستان میگفتند (۰۰۰) انسانیکلوید یی اسلام -

ساقیانه و ساکنان

فرادقه اسکندر با اسکندر یی اسلام نام اقصان پیش از عهد سککین در کتاب آمده شده ولی آنچه است که چون این کلمه «اقصان» برای ساکنین جبال و کوهسار افغانستان معمول و مروج بود لهذا این علاج در قدیم تحریر آمده بناً علیه که کلمه «اقصان» بسیار قدیمی است چنانچه شمس الدین بن ابی شامه قاموس الاعلام مینویسد که قوم اقصان قومی است نهایت قدیمی و به لسان پشتو تکلم میکنند که ریشه آن آریه منسوب است و با لسانهای فارسی و سانسکرت بسیار مناسبت و مشابهت دارد - اسم اقصان حرف ایرانیها برای ایشان خطاب کرده شده و حکم اسم عمومی را گرفته است و یک اسم محدث و جدیدی است و ابوالمورخین هیرودوتس در حینکه از اهالی هندوکوه بحث کرده است قلا از سکاکی لاکس Skylax نام اقصان را با جری تحریفی ذکر میکند - نظریه قاموس الاعلام بصحت قریب تر بنظر میرسد.

قوم پشتون در کوهها و جبال افغانستان سکونت داشته و با آزادی و استقلال وطن خود یک شغف و محبت بی الهاده دارند و گاهی مغلوب نشده اند بنابراین ایرانیان این مردم کوهسار و آزاد را بنام «اقصان» سوم کرده اند چنانچه سکاکی لاکس مامور دارای کبیله نیز این مردم را اقصان و یکی یکی ها گفته است - مزید بر آن (*) در سنسکرت آسواغان و یا آسواکان یعنی مملکت سواران و در لغت برهمی اپ گاهین یعنی قومیکه موسیقی نداشته باشد مذکور آمده در زبان ارمنی اوغان و یا اغوان یعنی ساکنین کوهستان استعمال میشود و اکوان لفظ یونانی نیز همین معنی را در بر میبرد و بنابراین لفظ اقصان کمی تحریف نموده هر معنی که استعمال کنیم به قوم پشتون و یا اقصان صادق می آید.

چنانکه پیشتر گفته شد که مردم آریه اسب سوار بوده اسب را نیز رفتار نامیده بودند و اولین استعمال اسب در نواح جیخون و باختر از طرف اینها شروع شده و بعد برور زمان و قبیله آریای یکتها و یا پشتون و رواج جلال آباد الی قندهار رسیدند اسب مهمترین وسیله حمل و نقل و سواری آنها بوده چنانچه فردوسی رشاء نامه شهبازی افغانها را تمجید مینماید.

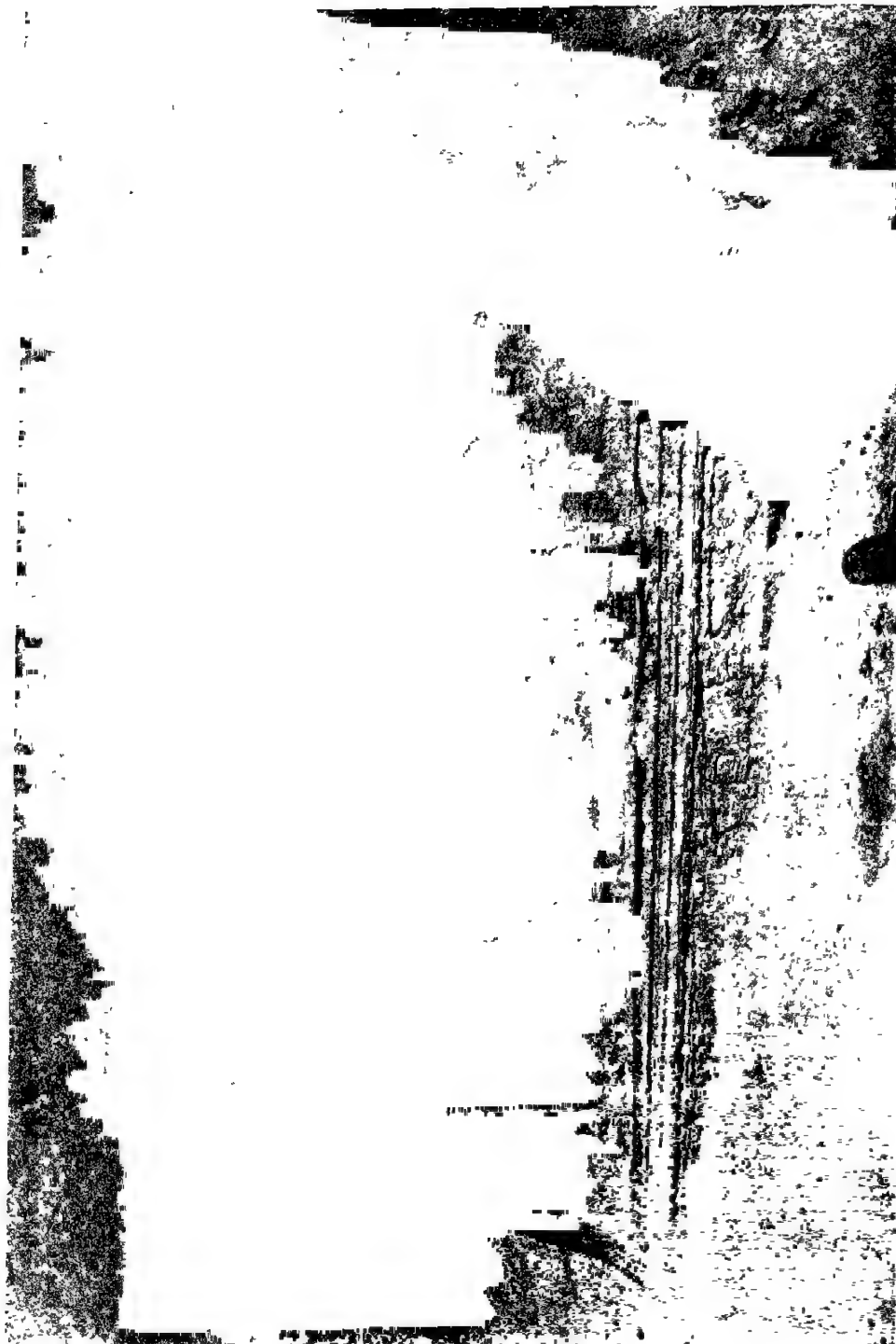
بالآخره پشتون در اصل نام قبیله شجاع و جنگجوی آریای افغانستان و کلمه «اقصان» یک اصطلاح دلی میباشد.

دویم رفته طایفه که در افغانستان اسرار حیات می نمایند منشعب از یک شاخه اقوام آریای قدیم افغانستان و من حیث مجموع تمام طبقاتی که در افغانستان امروزی اقامت داشته و موسوم و مشهور قبایل قومیت های مختلف میباشد عموماً با جری آمیزش خون های یکانه از یک نژاد واحد و برادران تاریخی مدیگر خود میباشند. (انتها)

توبه رسامی فربه اعلیٰ خان صنف رشدی مدرسه صائغ فیه کابل
(نقل قاشی یل از طاقهای عصر بودائی دهمان)

*Reproduction d'un des Ornaments des Grottes de BAMYAN par au des
élèves des Classes Secondaires de l'Ecole des Beaux Arts de Kaboul*

منظره يك ستوپه كريكوديك كه در نخراب شرف شده

Vue d'un Stupa Grieco - Boudhique découvert à NEDJRAO (Au nord de Kaboul)

مجسمه سنگی که از تگیاں بدست آمده
Statue en pierre trouvée à TAGAO (Au nord de Kaboul).

عنايق عصر گر يکوبودیک کدر نجران کشف شده است
Antiquités Greco-Boddhiques trouvées à NEDJRAO (Au nord de Kaboul)

جغرافیای طبیعی افغانستان

افغانستان و ساختمان قدرتی آن :

آقای غلام جیلانی خان «جلالی»
افغانستان مملکتی است در مرکز آسیای جنوبی که جغرافیای طبیعی و ترادی قدیم
منظرهٔ مجمل : آن با اسم باختر ، خراسان ، و غیره شامل ممالک افغانستان حالی ، بخارا ، سمرقند ،
خوارزم ، خراسان فعلی ، کرمان ، کلستان ، بلوچستان ، سده ، پنجاب ، کشمیر است ولی در زمان
حاضر مملکتیست در شرق ایران و شمال مغرب هند که از حیث موقعیت جغرافیائی بعد از تبت از بلند ترین
ممالک مشرق زمین بوده در بر اعظم آسیا حا دارد . جبال فلک سای این کشور تاریخی قسمت اعظم خاک
این مملکت را در بر گرفته در غرب آب ایران و بحصهٔ شمالی انحطاض آسیای وسطی ، از سمت جنوب
سلاسل جبال بلوچستان انکاء نموده در قسمت شرق خود يك سر نشینی غیر تدریجی را بطرف وادی هندون
(سده) نشان میدهد .

از روی صفات الارضی در حصص شمال شرقی آن که ضلأ همان انحطاض سالف الذكر (یعنی انحطاض آسیای
وسطی) وقوع دارد گوشهٔ بحر عظیمی بوده و بحیرهٔ خضر را بایدان شمالی هند الحاق میداد در حال حاضر قسمت
شمال مملکت مذکور کوهستانات مهم و عظیم الجثهٔ کائن است که از ۴۰۰۰ تا ۵۰۰۰ متر بلندی دارد . این جبال
اکثراً از شرق بخانب غرب صف کشیده علائجات ماورای خود یعنی (باکتریای قدیم) را از کابل
قدما همراهات که (کدهار ، آریانا ، اراکوشیای) قدیم باشد متصل میسازد و بست انتهای جنوب این کشور دیگر
کوهانی که تا ۲۰۰۰ متر قدیمی کند موجود است . این دو سلسله جبال بوسیلهٔ دشتهای کم زراعت و وسیعی که ارتفاع
وسطی آن به ۶۰۰ متر میرسد ارم سوا شده تماماً منطقه از کوهستانات قدیم و نقاط پست و بلند مربوط
است . سلسلهٔ اسامی جبال شمال بست شرقی در جائیکه از حدود چین متصل میشود بداخل پامیرات قد علم
نموده به هندوکش موسوم میشود . این برجستگی عظیم و عجیب ترین نمونهٔ قدرت مبادین هموار باکتریای
بست شمال و اراخی کابل ، حلال آماد ، قدهار ، سطح بلند غزائی را بطرف جنوب خود گذاشته
نیمهٔ اودیة راست و چپ خود را بوسیلهٔ فلات و درهجات و جداول تفره قام خود شبکه کاری و آبیاری
مینماید . کوه بابا ، کوه سفید غربی ، کوه سیاه که اخیراً در در حدود همراهات معروف یوزک است در قسمت
وسطی و غربی با هندوکش همراهی نموده دوش بدوش تا مغرب افغانستان روانست سرزمینیکه بطرف
جنوب این سلسله یسی بین هندوکش و کوه بابا بشمال و وادی هلند بطرف غرب و جنوب موجودیت دارد
(بوادی غور) موسوم و از خود دیگر جبال پست و بلندی دارد که بشأ شرقاً و غرباً و برخی شمالاً و جنوباً
سمت است . این سلسلهٔ جبال وادی غور یا حصهٔ جنوب به سلاسل قسمت شمالی افغانستان ، از شدت سرما
و برف باری باستانی چراگاههای معروف از جنگلات مهم برهنه و در هزارهجات مرکزی يك مثلث غیر
موزونی را تشکیل میدهد که راس الزاویه آن کوههای جنوب قدهار و هردو ضلع راست و چپ آن را تا جبال
کابل و همراهات متحد باید دانست . قاعده اش جبال شمالی ، اوسط ارتفاع این کوه ها تا ۳۰۰۰ متر بوده قلل

سالتامه کابل

بلند آن بیش از ۴۰۰۰ متر نیست. شکیکه از همین جبال در او دینه قندهاریش رفته دریای هلند. ترکمنستان و غرغنداب ارغستان را از م سوا میگرداند نیز بطرف جنوب مشرق تا حدود بلوچ میدود.

دره جات واقعه متجبال هزاره بیشتر سنگزار و اراضی موجوده سبت بامور زراعی برای مال داری. خوبتر مساعد است. درین محاذ بدون حصص شالی (ماورای هندوکش) سطوح هموار بدست دیده میشود. اما در قسمت جنوب غربی باز م جبال فوق الذکر وادیهای ولایت هرات، قندهار را از مفاصل طبیعی خود بانسان نشان میدهد چنانچه در گوشه از همین مبادین يك همواری با وسعتی موسوم بدشت بکوا وجود دارد که سطح آن بیشتر از (۱۵۰) کیلومتر مربع بوده ساختمان صفات الارسی آن با سنگ محلول و دریای هلند را از عرض خود عبور میدهد.

ماورای دریای هلند سبت انتهای جنوب آن ریگستان معروف افغانی کابل است و از باعث وجود شن زار وسیع باران کمتر میبارد چنانکه بجنوب هندوکش مشرق ممد است و او دینه دریای کابل، کرم، گومل، مشرف بوده به جاب شرق جنوب کابل و سمت جنوب و مشرق را در بر میگیرد (هیت و اولوف) غالب طبقات ساختمانی این سرزمین را بشوئیت غربی، قندهار سبزوار، ریک آمیز و سنگستان نام رده است (۵) سلسله کوه سلیمان که تحت سلیمان (ع) با ارتفاع ۴۶۰ متر بر قله اران وقوع دارد از غرب جنوب کوهات ویشین شروع شده تا نهر صوات میرسد. این سلسله به سه حصه مقسوم است که قسمت اول از غرب جزئی بشرق شمال ممتد است و حصه دوم خود کوه سلیمان میباشد. قسمت سوم این سلسله حال تر است که دره معروف خیبر نیز درین حصه و گوشه از سلاسل حصه - آن الذکر (سین غرب) وقوع دارد. کوه سلیمان با موقعیت فوق الذکر بشتا ز بلندی نوادی سد مرتشیب شده در حصه مشرق خود را شکل ثلاث اشیا میدهد.

درین وادی کابل و کرم (سین غرب) سدی کشد که از حیث ارتفاع سد از هندوکش و کوه بابا درجه اول وادراغافسان مالک است.

سطح بلند یا مبرات که بنام بام دنیا شهرت دارد در ناحیه شمال مشرق افغانستان افتاده اوسط ارتفاع آن از ۴۶۰ تا ۵۰۰۰ متر میرسد. این سرزمین عجیب و غریب از بلندترین مقامات جغرافیائی افغانستان بوده مشرقش به خاک این مملکت از بی موضع بیاب شمال غرب و جنوب غرب آغاز میشود.

بعیت عموم باید بوش که بدون اراضی منقضه مقامات سیدان، سطح آمو، حلال آباد که از (۳۳۰ تا ۱۳۰) متر بلندی دارد، بیشتر سطوح این مملکت قدر (۱۳۰۰ متر) از سطح آب رجه است که در قسمت آب و هوا خوبتر تشریح خواهد شد.

آبهای افغانستان ندره به قسمت مهم و سه سمت مختلف (شمال - شرق جنوب - غرب جنوب) دوجریات است از آنجمله آبهای هندوکش غالباً بدو حصه معین یعنی سمت شمال و شرق جنوب، بمجاری متعدد طبیعی میرا ز برگزیده دره حات و وادیهای غراخی را سرب و سر سبز میکند، آبهای

(۵) هیت و اولوف روسی طبقات زمین [کابل] قندهار، غزی، سطح بلند طرائق را با سنگ امیخته تصور نموده و اراضی «قلات» غرا سر وار، چخانسور، جنوبی وادیک راز و سگچه نوشته است. این هیت تنها زمین جلگه هرات و ولایت شمال افغانستان را غز حیث استمداد زراعت تعریف میکند. لهذا برای رفع اشتباه گنایک این مقامات را صلیمت فکرمه اند چیزی باید نوشت: بدون زمینهای فاعنه جبال کابل حکومتان عربی، حصص ریگستان قندهار، برخی قسمتهای جنوبی افغانستان دیگر اراضی این مملکت از نقطه نظر استمداد کشتندگی حامل چیز ترس زمینهای زراعتی افغانستان است زیرا در حال حاضر که فاعنه طرز زراعت اکثراً بلمو، معمولی است صادرات دراهق لوگر و جلگه کابل، کوهستان، من غزلی، شلگر، قندهار، هورکی «سوری» شلمزی قلات، من غرا، چخانسور خوست از صریحات داخله و تابا زراعتی هندوخیبر، جل و نقل میشود. این حکومت مارا، بوسیله و بسوند هورن «فرانسوی که با افغانستان سیاحت نموده نیز در جغرافیای ملود موسوم به «هندوکش و کاپستان» خوبتر تأیید میکند.

جانبه شمال، یسکو، منسوب میشود بنامهای دریای آمو، دریای ککویه، دریای قندوز، دریای خان آباد، دریای غلم دریای بلخ، دریای مرغاب و غیره موسوم بوده بعد از آبیاری دره‌ها و اودیه وسیع ولایات شمال افغانستان بخاصاً صرف و جذب زراعت و ریگستانها و برخی م باو کوس قدیم رودبار (آمو) وصل میگردد، ساختن اراضی که این آشارهای قدرتی هندوکش از آن عبور مینماید بدون استعمال قوای مصنوعی از قبیل اقسام کودها استعداد درجه اول زراعتی را داراست.

حقیقه زمینهای این مناطق بهترین نمونه قطعات زراعتی و بایق افغانستان بوده قوای نامیه قدرتی با اندازه در زمین مربوط است که در زیر برف نباتات را می‌رویاند.

آبهایکه بشت شرق جنوب این کوه حاربت همچان طوریکه در فوق ذکر شد قل از توصل عبوری نهائی خود (دریای کابل) از قبیل دریای غور بند، دریای جل السراج، دریای بختیر، دریای نجراب دریای تکاب، لهورگود، الیشنگ، الیکار، دریای کنر، سیسی از آبیاری و شادابی دره‌ها و اودیه حاصل خیز سواحل، مجاری ابتدائی خود را تبدیل دانه بدون دریای لهورگود تماماً از حشاح چپ رود کابل میریزد که بعد از آن یک سرنشیمی تدریجی باخفای شرق سرازیر گردیده در سایه بام - لدی سین قسمت عمده آسین را تشکیل میدهد - و از جناح راست بآن وصل میشود.

آبهایکه از جبال مذکور سرچشمه گرفته از قبیل هلد، حاش رود هریرود، بالا سرعاب فراروده دریای هاروت بالاخر دریای غزنی و غیره، از کوه بابا و کوه بغان و کوههای سیاه و سفید برخاسته و بچ و بیچ جنوب آوری بطرف غرب جنوب در جریان است.

این رودها نیز قبل ازیکه در انحصاس سیستان و ریگستان ترکان منتهی شود وادی غور را عبور نموده بعد از تشامل مسا وین بسیار مانند از غنداب، ترک، هلد کنگ، دریای لورا و غیره وادیهای وسیع کرشک، فراه، قندهار، سطح بلد غلزان، جلگه هرات، غری را سر سر ساخته در هامون سیستان و ریگستان ترکان ناپدید میشود.

علاوه برین یکقسمت آبهای دیگر نیز وجود دارد از قبیل دریای لومل، دریای شمل دریای کرم و غیره که از منابع کوه سلیمان و کوه خدی جدران، سپین غر، مع شده و دریای گومل و کرم سرحدات کوه سلیمان را شکافته سد می‌ریزد. و دریای شمل بعد از طی دره حات جنوب و شرق کوهستان جدران از حدود المره شروع بآبیاری نموده وادی جنوب و مرکزی خوست الی متون و گوشه شمالی کر بزا سر سبز مینماید. ولی این دریا از سرحد میگذرد و یکشتمدی صرف میگردد.

در قسمت طبیعی جغرافیا دریافت کیفیت آب و هوا خیلی اهمیت دارد زیرا این جس آب و هوا طاقتور لازم و ملزوم حیات بشر و حیوان و نبات بوده از هویت آن ساختن های تبادلی و زراعتی مناطق و غیره م بدرستی اندازه کرده میشود لهذا درین مورد نظر با اهمیت موضوع قبل از آنکه بگوئیم آب و هوا را محل محل در حصص آینده شرح کم اجمالاً م ذکر ی از آن باید کرد.

افغانستان چون در منطقه معتدله شمالی مابین ۲۹ درجه و ۳۰ دقیقه و ۳۸ درجه و ۳۵ دقیقه عرض البلد شمالی واقعست از بحر تقریباً ۵۵۰ کیلو متر برکار بوده آب و هوای آن بری است یعنی عموماً تابستان گرم و زمستان سرد میباشد، در فلات غلزان، کنواز، مقر، غزنی علاقه هزاره در مواسم دی برف زیادی باران چنانچه در مناطق اول الذکر بعضاً از یک متر تا دو متر و در هزاره جات از دو تا دو نیم متر ضخامت برف اندازه شده علاوه بنا بر اکثر با برف باری بادهای برشور - معروف باد (دورک) نیز توام است، از شدت سرما آبهای سیال بر سطح خود تا اندازه پنج - سی بند که بعضی اوقات اشتراکهای بار بالای آن میگردد علاوه از آنکه بعضی از سطح بحر (۲۴۰۰ متر تا ۲۵۴۵ متر بلندی دارد زمستان آن تا دیری طول میکشد، درین حده مرتفع بدخشانیها و هزارجات شامل است.

زمینهایکه از سطح بحر اندازه (۱۴۰۰ تا ۱۳۰۰) متر و از ۱۷۶۲ تا ۲۲۰۰ متر مرتفع است آب و هوای آن معتدل و خوشگوار میباشد اگرچه در ماه حمل درین جاها گاه گاهی برف می بارد ولی دوام نمیکند دره های کابل چهار یکاره پنجشیر، نجراب، علاقه جات غزنی، گردیز، زرمست، رود احمد زائی دره میلن، زانو، درین قسمت شرکت دارد. اراضی که از سطح آب بقدر ۶۰۰ متر بلند است مانند حصص قطنن، مزارع مینه آب و هوای متفاوت دارند. یعنی تابستان گرم و زمستان سرد متلونی دارد. این اراضی باینکه از کوه های مهم قارغ است اما برخلاف مامول برف گیر و درجه حرارت در زمستان بعضاً تحت صفر می رود. کم ارتفاع ترین مواضع جلال آباد است که بنا بر اوسط ۶۰۰ متر بلندی دارد.

این سرزمین دارای آب و هوای تابستان گرم و زمستان سسته بزم را داراست برفاری درین منطقه شاید اتفاق می افتد. بصورت عموم آب و هوای افغانستان بطر بارقاعات، دو منطقه عمده دارد که حصه معتدل و برخی از روی (شب سرد و از طرف روز گرم) تابستان گرم و زمستان سرد و خشک می باشد. این وضعیت متضاد در آب و هوا با کوه های روه، دشتها، بشته ها یعنی (مواضعیکه دارای گیاهای منجمد می باشد) مقابل است.

آب و هوای مناطق کوهستان. از ۱۵۰۰ تا ۲۵۰۰ متر ارتفاع تماماً مین است. مناطق اول: کوهستان کابل ۱۷۶۲ متر حلقه غزنی ۲۲۰۰ متر بامیان ۲۵۴۵ متر در مرکز و یک حصه شمال شرق بدخشان در حدیث قسمت شامل است.

این مناطق غالباً در تابستان گرم و درجه حرارت از ۴۰ درجه تجاوز میکند اما در زمستان بحدی که بادهای سرد میگردند که با وجود کثرت برفاری درجه حرارت از ۲۰ درجه پایینتر می آید و بزم را داراست برفاری بسیار اینجاها حدی و دلو، و موسم باران حوت و حمل است مجموع اختلافات جوی بندرت در سالی از ۵۰۰ میلیمتر تجاوز میکند که از آن حصه ۳۵۰ آن از حدی تا حمل تعلق دارد. بلندتر از ارتفاعات فوق الذکر (۲۵۰۰ متر) زمستان های بیشتر سرد و در درگی ضد چادر نشینی را مشکل می سازد اما این غلات تا ارتفاع ۳۰۰۰ متر بخت میشود.

بادهای که بر آب و هوا حاکمیت دارد در زمستان از شمال و در تابستان از جنوب غرب می وزد. آب و هوای نقاط مقابل کوهستان از (۱۰۰۰ تا ۱۵۰۰ متر) برای کشاورزی و بیانات و اجتماعات بشری فوق العاده مناسب است.

آب و هوای مناطق بستان که ارتفاع آن تا هزار متر باشد قراذیل است. در شمال باکتریای دور: قدیم (۳۰۰ تا ۴۰۰ متر) جنوب فلات مرتفع خشک، شرق جلال آباد ۶۰۰ متر برف هرات (۸۰۰ متر) جلگه بادغیز (۶۰۰ متر) تماماً آب و هوای گرم و خشک و تر دارد درین مناطق بیش از سه ماه زیاده از ۴۵ درجه حرارت موجود میباشد ولی باینهم در زمستان آب و هوای آن بسیار شدید نیست. بعضی بارانها می بارد، اما آب آن در یک باران از ۶ میلیمتر تجاوز نمیکند. از روی خرافای طبیعی همه این مناطق دشت گفته میشود. باد های گرم دایماً ریک را باطراف (واح) های سرسبزیکه دران درختان انار، خرما، پشکر پرورده می شود بپراکنده می کند. بهر حال آب و هوای علاقه جات غرب و شرق جنوب افغانستان بطور عموم نسبت بآب و هوای ولایات شمالی افغانستان خوشگوارتر و صحت بخش تر است امراض بسیار کم دیده می شود زیرا ضمناً این آب و هوای خشک فرض دفع جراسیم و امراض مهلك مفیدتر بوده اهالی این سامان تماماً قوی طاقنور، دلیر میباشد.

اقسام میوه ها از قبیل انواع انگور، توت، سیب، آلو، شفتالو، خربوزه، و غیره در همه حصص نیز خوبتر پرورده میشود.

منطقه وقوع و رقبه: افغانستان در مابین ۲۹ درجه و ۳۰ دقیقه و ۳۸ درجه و ۳۰ دقیقه عرض البلد شمالی و ۶۰ درجه و ۵۰ دقیقه و ۷۴ درجه و ۵۰ دقیقه - طول البلد شرق نصف النهار (گرینویچ) واقع است طول آن از شرق تا غرب (۱۰۰۰ کیلومتر) و عرضش شمالاً و جنوباً (۸۸۰ کیلومتر) رقبه مساوی است بر ۷۰۰ هزار کیلومتر مربع که از خاک فرانسه ۱۵۰ هزار کیلومتر زیاد است.

حدود و شکل وقوع: افغانستان کنونی با داشتن برجستگیها و فرورفتگیها تقریباً بشکل مثلث متفاوت اختلاف واقع است که راس الزاویه آن شرق و هر دو ضلع راست و چپش شمالاً سرحد ترکستان شوروی (بخارا خوار) و جنوباً هند انگلیسی و بلوچستان بر قاعده افقی سرحد کشور ایران تکیه میکنند اما ضلع سرحد شوروی کوتاه و از هندوستان و بلوچ قدری دراز تر است. سرحد کنونی مملکت افغانستان بعد از جنگهای متعددی با خارجیها از سال ۱۸۸۴ مسیحی تا ۱۹۰۵ معین گردیده و شکل ذیل را اختیار نموده است:

از غرب شمال افغانستان خط سرحدی از ذوالفقار بحاب شرق متوازی جبال هندوکش امتداد یافته ۶۱ و نیم کیلومتر تقریباً بحاب شمال علاقه جمعی هرات رود کشک را در چهل دختران (آخرین ایستگاه ترین روسیه) عبور میکند و بعداً بطرف شمال مشرق سر کرده رود سرخاب را در حد سرخاب افغان تقاطع میکند و کوه های چل را از پاکستان های علی ترکها گذشته رود بار آمون توصل مینماید (سرحدات مذکوره توسط مارها و تقسیمات طبیعی آنها و اراضی مشخص میشود) از نقطه اتصال خط سرحدی مارودمار آمو (خم آب) تا گوشه شرق عذیر و بکتوریا (دریا مر) رود بار آمو حاصل طبیعی خاک روس و افغانستان است از کول و بکتوریا خط سرحد، یامر را تقسیماً با افغانستان گذاشته مابقی را جزو حدود روس مینماید (مطابق فیصله هیئتهای حدنشی ۱۸۹۵) بعدها خط سرحد از سلاسل - صوابالمرور جبال گذشته بکوه های برفدار دانهی چین (سرکول) منتهی میگردد.

و از ذوالفقار تا سرکول طول خط سرحدی افغانستان تقریباً ۱۳۲۰ کیلومتر است از سرکول خط سرحد افغانی بحاب غرب دور کرده و در یک خط متوازی جبال هندوکش میگذرد عرض افغانستان درین حصه باریک بیشتر از ۱۷ و نیم تا ۲۶ کیلومتر نبوده و قسماً ازین زمین باریک و بلند رو بحاب شرق شمال (موسوم بواخان) تا یامر متمدن میشود که در آنجا فاصل حدود انگلیسی و روس بوده و خاک افغانستان را در شرق شمال سرحد چین مبرسانه ارتفاع این خطه عجیب و مهیب دایم البرف از (۶ هزار متر تا ۸ هزار متر است) ازینجا خط سرحد همراهی سلسله کوه های بلند چترال بطرف نورستان میروند و در نزدیک کوتل دورا (ارتفاع ۴۸۰۰ متر) ولایت چترال را از رود بار - دلچه جدا میکند.

سرحد افغانی و چترال ازین حصه نادره از نوای عیار از یک کوه برف دار بوده و در جنوب چترال متصل دره مذکور خط سرحد بارود چترال مقاربت مینماید و وادیهای چترال و یاسکول افغانی بام ملاق میشوند - بعد ازین خط سرحدی از پهلوی شهر قدیم پشت گذشته در وادی گرمی درآید و در آنجا در یک خط موج بجنوب امتداد یافته علاقه مجدد را عبور می کنند و در حد پلوشی رود کابل را قطع نموده مستقیماً بجانب جنوب سیر و تا نورخم میرسد از سرکول تا نورخم و از نورخم تا کوه ملک سیاه در منتهای جنوب غربی افغانستان با سرحد افغانی ولایات تماس میکند که در جله سرحدات میباشد.

از نورخم خط سرحدی بطرف سین غر (سفید کوه) که سرکوب علاقه آزاد تیر است رفته و از آنجا وادی گرم (سرکوتلواتف توری پشته) را دور نموده از کوتل پیوار (سرحد حاجی) میگذرد بعد از آن برفقار خود دوام نموده از (کتو) سرحد شمال (توچی) گوشه غربی و زیروستان را تماس میکنند بمقام (دومانندی) رود گومل را تقاطع نموده در جنوب رود گومل بمخطوط منکسر با سرحد بلوچستان تماس میکند ازینجا خط سرحد بطرف جنوب غربی

دروغ شده و باز بخوبی شوراوک و نوشکی میدود و متصل نوشکی ریگستان جنوب هلند را عبور نموده تقریباً دریک خط مستقیم ازین ریگستان سیستان بجانب غرب تا سرحد فارس امتداد مییابد و در کوه ملک سیاه و جنوب سیستان با سرحد فارس تلاق مییابد. از اینجا تا ذوالفقار خط مرحدی افغان و فارس دریک خط تقریباً مستقیم امتداد یابد (این همان خط مرحدی است که در سال ۱۹۰۴ میلادی شده).

جغرافیای تاریخی افغانستان: افغانستان نظیر معلومات صحیح در هر دوره اترقون و اعصار ماضی دارای جغرافیای متمایزی بوده قدرت این مملکت بلند کوهستانی را دارای اسعکامات طبیعی و محل حوادث تاریخی و جغرافیای خلق نموده موافقات هر و درت (Herodote) سترابون (Strabon) (Disearque) مسافرت اسکندر اکبر نگارشات (Erasthene) هیپارک (Hiparque) منجم معروف یونانی سیاحت نامه (هوانک نسان) زوار جیی و دیگر سیاحین صدر اسلام شاهد این مدعا است.

در قرون اخیر که اروپاییان بر بنوۀ خود اهمیت جغرافیای این کشور تاریخی را فهمیدند وضعیت تاریخی و جغرافیای افغانستان بار دیگر از طرف هیئهای اروپائی مورد بازدید و تحقیقات طبقات الارمی متخصصین مذکور واقع گردیده اینها نیز هر کدام بنوۀ خود از قبیل هتت ها، المتسا، شارت هنریها، داکتریلو، قریب موسو گودار، مادام گودار، موسو هاکن، جون مارشل، هیت و اوپلوف، پارتولد، موسو ریچوند فورن و غیره راجع بمعلومات جغرافیای افغانستان شرح مبسوطی داده اند که مادرین مورد بسط طوالت از تمام همان معلومات صرف نظر نموده تشکیلات جغرافیای افغانستان را محصوراً متذکر میشویم.

تشکیلات جغرافیای افغانستان:

چاهایکه از جانب علای طبقات الارمی در افغانستان دیده شده و دست بآن تحقیقات علمی بعمل آورده شده ذیلآ تحریر میشود:

هند و کش و سلاسل اطراف آن کابلستان (هندو دامن، چهاردهی، جلگه کابل) تشکیلات عهد اول (۱).

دو حصص بامیان در میان احجار آهکی طبقات دیده - شود که اکثریۀ آن عهد اول و احجار کاربوئی سفلی و متوسط منسوب است و وسیله مطالعه حیوانات و نباتات حجری، این قسمت بوجود تجاوز تنافعی سنگهای (اورائی) در افغانستان شاخته میشود و از مشاهده این احجار با خود قبضه میتوات کرد که تقسیمات (اتراکولتیک) در دو دسته سوا میشود.

اول: اورا لورمی شن (احجار اورائی کوه روسیه)

دوم: کاربوئی سفلی و متوسط.

از مطالعه حیوانات و نباتات حصص اورا لورمی شن وجود مشترک بیوسو (سوما ترینا) آرا - فوشواقرینا، کرائیکو لیفورا - را باید فهمید اما به تقسیمات ناوی (برمی شن) هندو کش اجازه نمیده یعنی فهمیده نمیشود. بالاخر وجود احجار دورالوئین و اتراکولتیک درۀ پنجشیر شناخته میشود.

*** علای طبقات الارمی تصور مییابند که قشر اولیه زمین صورت اصلی خود را توانسته حفظ کند از طرف دریا ها و اقیانوسها و جریانات در مواعیل و علای خود تغییراتی داده ارامی نوی باسم اراضی رسوبی تشکیل داد و از طرف دیگر عوامل هرگز بر قسم آن تشعشعید، زلزله ها و غیره بطریق دیگری شکل سطح زمین را تبدیل نمود چنانچه در نتیجه عوامل مذکور سطح زمین در حال تغییر شکل بوده و مییابد نباتات الارمی تاریخ تغییرات محسوس چهار دوره اول دوم - سوم و چهارم قسمت شده که هر کدام بقیده علای طبقات الارمی بدوره های هزاران هزار سال بوجود آمده است بر علاوه به بقیده آنها یک دوره دیگری هم یاد و از فوق الذکر مقدم مییابد که آرا در فرانسه عهد ازو لورمی Acouque بقیده نباتات می نامند.

جغرافیای طبیعی افغانستان

دورهٔ سرخ آب طبقات احجار عهد دوم وجود است و کذا عظام دو آب میخ و زرین عهد دوم همچنان رابطهٔ این احجار همراه طبقات سرسوی و آتش فشانی کشف گردیده و از روی احجار آمکی پیرا دانسته میشود که در عهد ایتین نهران آتش فشانی این علاقه خاموش گردیده است. در قسمت سرسویات عهد سوم افغانستان از روی استخوانهای (فوسیلی) خیلی فقرات عهد سوم دو علاقه ذیل واضحاً از احجار غیر مطبق کشف شده که آهم عماره از اجتماع احجار یلیزانستن دره غوربند و دیگر احجار همگی دور ثوزین سفلی و بومولیک دره کهرد میباشد. یعنی بواسطه همین عدم انطباق (احجار مطبق که بدرستی روپهم قرار نگرفته باشد) تشکیلات دورهٔ ثوزین افغانستان را معلوم میتوان نمود.

بحدود کابل در سیاست نظامی احجار همگی حد هزار نای قبل از عهد بچالها عهد چهارم : معلوم میشود (۴)

۱- دامنهٔ جنوبی هندوکش تا میان و بچشر احجار عهد اول
از روی نقشه طبیعی : ۲- حصص بادغیس هرات و خوج هرات و اطراف قندهار و جنوب مزار و شمال هندوکش تا بدخشان و از طرف غرب تا شمال مرور کوه یعنی انتهائی ترند ترکسان عهد دوم.
۳ در جنوب قندهار، ریگستان، سینان تا حدود سرحد، عهد سوم و چهارم.

کوه‌ها و موقعیت جغرافیائی آن

۱: کوه هندوکش : سلسلهٔ حال همایهٔ هند که از سطح نامبر داخل افغانستان میگردد هندوکش موسوم و نامبر درهٔ بامیان ممد است، هندوکش مابین ۳۴ و ۳۷ درجهٔ عرض البلد شمال و ۶۸ تا ۷۵ درجهٔ طول البلد مشرق واقع است.

این کوه سمت شمال شرق یا شرق افغانستان در لادهای بامیه کوه همایه اتصال می‌یابد در آغاز خود از یک طرف تا اندازهٔ خط فاصل هند شمالی و افغانستان میباشد و ارحاب دیگر بدخشان را از میدان جنوب سوای سازد ارتفاع این سلسلهٔ کوهستانی را بد از ۶۶۵۰ متر است و قلهٔ معروف آن موسوم به تیراچ میر (Tiragmir) که محاط شرق درهٔ نکسان Nuksan و شمال غرب چرال کاین است از سطح آب ۸۳۰۰ متر بلند می‌باشد، بعضی حصص این سلسلهٔ کوهی دایماً در زیر برف مستور بوده از گیاه و حلف محروم است، در برخی جاها این کوه برف کوح های موسمی نیز بوقوع می‌آید چنانچه در اوائل بهار بعضی معا قابل مرور هندوکش از خطرات برف کوچ حالی نیست، درهٔ کوشان یکی از دره های این کوه زاید از (۵۰۰۰ متر) ارتفاع دارد، هندوکش اکثر نخرن رهای دایمی بوده در باهای مهم افغانستان بجانب شرق و غرب و شمال و جنوب از آن منشعب میگردد، این کوه مانند تالاب های قدرتی تمام سال متدرجاً بدریاهای متعلقه آب میدهد، برخی از دریاها این سلسله در امان زمان و کذا بعضی معا بر آن از کثرت برف بادی و غیره عوارض جوی قابل عبور و مرور نیست، دره های عمدهٔ این سلسلهٔ جبال مابین قندوز و بدخشان و بلخ بطرف شمال عبارت است از دره های واخان، بدخشان انجن، مچان، جرم، درایم کشم، ارسنج، فرخار، درهٔ اشکوش، نهرین، حوست، قرنگ، سمدان اندراب، خنجان، دو آب، سرخاب، و غیره از طرف جنوب درهٔ بیج درهٔ نور، درهٔ کم، دره، پشال، باندول، اشپی، اسکین، بعد درهٔ نجراب، درهٔ هزاره، بازاوک، پاران ده شتل، سالنک، الک، اشاوه، شکاری، کچاق، چهارده، بامیان، سینان، کهرد.

(*) تمام این تقاطیک در حدود های چهار گانه فوق طبقات حجری مذکور شد اما احجار و طبقات زمینی میباشد که در قریب ۱۰۰۰ سال پیش از این در این مناطق رسیده اند و اینها را می‌توان به نام طبقات زمین شناسی نامید.

معارف معروف هندو کش .

انجمن ، خاواک ، یاران دہ ، شتل ، سالک ، کوشان چاردرہ ، اق رباط ، ویلو ، ددان شکن .
از درہ پنجشیر پہچار رامپتون هندو کش را عبور نمود این طریق ،

یاران دہ بیل حصار ، خاواک ، بسدان - انجمن ، بکران و سجان . تا حایک دبدہ شدہ بہترین این چہار
معرکہ یاران دہ است اما مسافت آن خیلی بعد بودہ اہیت آن دست بجاواک کہ در وسط ماہر یاران دہ
واقعین واقع است از حیث عبور و مرور کمتر است .

طول هندو کش از سرحد بامیر تا درہ ماہ (۶۰۰) کلومتر است .

این مملکت بزرگ مرتفع کہ در حاک و من غریب سا کوتل خاواک (۳۶۰۰ متر) سکوتل بازارک بیش از
(۵۰۰۰ متر) ، کوتل بکسان ۵۰۵۰ متر ، کوتل کاتجی (۶۹۰۰) متر کوتل سر اشتراک (۵۷۶۰) متر
بلندی دارد در حصص شرق شمال و مداحہ جسم ہمالیہ آمیختہ ماہمان قد و اندام غریب تربی نمونہ صنع قدرتہ
سلسلہ ازاد خود را در تمامایلات حرب آوری بحباب شمال غریب عرص و خود میدہد اما وقتاً کہ فاصلہ مہمی
را می پساید سر زمین بامیر اسقامت مدور خود را بطرف جنوب غربی تغییر دادہ این تہا بل دومینش هندو کش
حقیقی و از نقطہ نظر طبیعی دارای آب و هوای سرد و اکثر فہل آن در قسمت مہم سال زیر برف مستور است چشمہ
ہا ، ہر ہا ، آبشار ہا ی خوشای بہر دو سمت راست و چپش سرار بر شدہ باعث شادابی چہدین درہ ہا و صحرا
ہا ی وسیع مملکت میگردد .

ہیقات محملہ این کوہ در نقاط معددی کہ در قسمت تر و نہای طبیعی ذکر خواہد شد مرکب و دارای ہر نوع
معدن بیش ہا و فلزات قیمت دار است ارفیل لا جورد ، طلا ، قرہ ، ابرک ، کبریت ، آہن ، ذغال ، نمک
و غیرہ . سادات ، در فلات مجمعہ آن ہا نوعیکہ در بوتایک (علم گیاساسی) مذکور است گز شدہ بران حیوانات
اہلی و وحشی ارفسہ نمک ، روہ ، نمک ، اہر ، بچہر ، گورن ، عشکار ، اسپ اعلی ، گوسقد باقسام کدک
ترکی ، قرقل ، علیائی ہرارہ کی ، ساسدی ، گوسمد ، نور شکل ، بورستانی در دامہ ہا و درہ جات آن بکثرت
زندگی میکند .

این کوہ اشواجت فلات مشعہ آن اقسام طیور و حشرات را داراست ، سا کین دور و بیشش نظریہ
تغیقات علم اسوگرافی جو مد و ہوی حی انعامان جہور و عبور اسرورہ نمونہ از تربیت شدہ گان این آب
و ہوا باید شہر دیکوید ہمالیہ بد رگوہاست اما ہند و کش نیز چہدین مرز بدان کوہ پارہ دیگر را در افغانستان
بمعنوان کوہ ہا ، حال سیاہ و سفید از خود مشتبہ ساختمہ در خط مستقیم از شمال بطرف غرب روان است ہند و کش
در افغانستان بدو حصہ شرق و غربی ممایز میشود از آنجیلہ در قسمت غربی خود بطور عمومی شکل یک بادام را
داراست - کہ بوک ہا ی آن ہنقاط ذیل مہمی میشود ،

بغرب ناانہای بامیان و کوتلہای آق رباط .

شرقی بکوتل خاواک و سلسلہ بلند جونی .

طول هندو کش غربی ۲۳۰ کلومتر است عرص آن بشمال و شمال عرفہ کا بل ۱۰۰ کلومتر ، در قسمت بامیان
۴۰ کلومتر در کوتل خاواک ۲۵ کلومتر اندازہ شدہ .

قلل بلند : اوسط بلندی قلل این کوہ (۴۵۰۰) متر است .

قلل مہم آن : ارشوق غرب بقرافیلست ، والیان ۵۰۷۰ متر ، خاواک ۴۸۰۰ متر شبتل ۴۸۷۰ متر
و غیرہ . ساختمان این کوتلہا تماماً از سنگ گراہت است .

کوتل ہا : بعضی کوتلہای کہ اراں عبور کردن ممکن است از شرقی بغرب وقوع دارد ، - وتل خاواک

(۳۶۰۰) متر، کوتل سالک (۴۳۰۰) متر، کوتل آق رباط (۳۶۰۰) متر، کوتل کوشان (۴۳۰۰) متر) کوتل چهاردر (۴۲۳۶) متر) کوتل یلو (۳۶۰۰) متر) کوتل ددان شکن (۲۷۰۰) متر) بعضی کوتلهای هندوکش غربی مانند سالک فقط در موسم تابستان قابل عبور و مرور است یعنی (از سلطان تا غرب) هندوکش غربی که تکلی و حشی و بعضی جاهای آن از نباتات مهم عاری است دیوار مضبوطی را تشکیل میدهد که مرز رود خشا را (بشمال) از هرات و کابلستان و نورستان (جنوب) سوای سازد. کوهستان هندوکش غربی یا پنجدره ذیل که هر کدام مشتمل بر چند دره خورده ها:

شمال شرق دره ادراب، شمال غرب دره سرخ آب بحوب شرق دره پنجسر و سالک جنوب غرب دره غور بند.

هندوکش شرق که از بلند ترین سلسله ها و قتل آراد ترکیب می یابد غالباً عرض آن از (۱۰۰) کیلومتر تجاوز است دره حات شمال شرق و حوب شرق آن حسب دلیل مقابله باید نمود: شمال شرق دره خوست و درنگ بحوب شرق دره سفید سر، شمال شرق دره ارسج و فرخار، بحوب دره کلان پنجسر، شمال شرق دره بادول، بحوب دره کشم و درایم، جرم، کران محان، شمال شرق دره شغان بحوب شرق دره نور، شمال شرق، دره واحا بحوب دره بیج اسار. علاوه اکثر حصص هندوکش شرق را عجله صورتیکه شاید و باید شرح داده نمیتوانیم ولی تاجائیکه بعضی شعب آن دیده شده دیلاً از آنها نام رده میشود

یک شعبه کوه سلسله هندوکش از حات حوب شرق کوتل انجمن رح بحوب منشعب گردیده دره هزاره ر از دره حات نورستان سوای سارد ولی این شعبه در راس دره غوث بحراب دو شعبه می شود، شعبه بطرف جنوب غرب دور نموده کوتل شب میانه آن مابین اسدای دره هزاره و دره هراج شمال و دره کلان و دره فرخ شاه نغراسرا بحوب تشکیل میدهد، اراحا گذشته حصه بس دره سجن استقامت خود را اطراف غرب گرفته ناصر کهنه ده گلهار بدرای پنجسر مسپی میشود و قسمی حال حوب شرق بلوت زار بلاغین، در نامه و کیاوه را سلسله بسته بوادی سولانک و شته احمد یک سر نشیب میگردد، کوتل شب میانه بار تقاع (۴۰۰۰ متر) تقریباً که موقعیت وسطی این شعبه را تشکیل میدهد در انتهای بلندی خود هم راری دارد و بسر آن تالای موحود است که عرض و طول آن ۴۰۰ مودر ۶۰۰ متر تعیین میشود، آب این تالاب عمیق طاهرا سرریزه نمیکند اما بطرف دره غسک حاب حوب و بطرف دره کلان ست شمال در بیخ و کمر کوه قدر ۶-۶ آسیاوار آب ازان سرچشمه گرفته به تیری تمام بطرف دریای بحراب و پنجسر سر اریز میگردد. شعبه جنوب شرق این کوه از سمت حب دره غوث عبور نموده دره به دره پیچ غان دره شب و اسکین تکاب را از درجات نورستان و بر اش غان سوای میگرداند این شعبه با اختلاط شعب دیگر و فنا که بحاب شرق جنوب استقامت می گیرد هر دو نورستان را که در قدیم به سیاه پوش و سفید پوش موسوم بود تاوادی جنوب شرق احاطه نموده کوتلهای صعب المرور را در بین نورستان و بدخشان تشکیل میدهد از آنجمله کوتل (بارون) بقرار معلومات صحیح ۴ هزار متر بلند است، حصه دیگر این شعب از حدود انتهای اسکین درم درم، را عبور نموده در ارض راه شیطان گمان لغمان ختم میشود. اکثر این شعبات کوهستانی بلوت، جلفوره، ارچه، خضک و غیره درختان بو باغات کوهی بکثرت دارد. بلکه در بعضی حصص صفت کوه از جنگل بکلی مستور است.

مقابله مقامات راست و چپ هندوکش شرق و غربی را از حیث ارتفاع ذیلاً مطالعه مینمایم.

ازوادی چترال، بروغیل، اشتراك، اکرام، سگان (۴۰۰۰ متر)

خرتاز، دورا (۸۰۰ متر)

پنجنجر انجمن، خواک، تال، زاریا، یتیک، امراز، شوا، بازارک، شبتال (۵۳۰۰ متر)

جبل السراج، باجکا، سرالانکهر (۴۰۰۰ متر)

وادی هورند، کولیان، کوشان، گواز بار، چهار دره، کالالاج، فرجل، شبر، (۵۰۰۰ متر) ارتفاع دارد.

منظره زمستانی خاواک

میدان خاواک که فقط حاصل هندوکنی غرب و شرق و یکی از معارف تاریخی و اقتصادی هندوکنی است. دره دور و دراز بنشین را دره سندان ادراب اصل میدهد این معبر از حیث موقعیت جغرافیایی و عبور و مرور دائمی نهایت مهم است.

خاواک با اینکه لیل و نهار در دنیای حوادث سیری نموده و نظر معلومات تاریخی نام آور است. بزرگه و فاعیات مقتدر دیبای ماضی را از خود عبور داده نازم بحسب خاریت محل خطرناک و تهازل آلود است.

طایرین بند از طی تقریباً ۱۴۰ کیلومتر مسافت از کابل ازات می گذرند. مقیاس الیوا (هواسنج) درین جا به نسبت وادی کوه دامن باندازه (۱۳) انج پائین می رود در برج دلو اواسط زمستان اکثر وضعیت طبیعی این معبر باینطور ملاحظه میشود: در اول روز فضا صاف و خاموش میباشد ساعت ۶ و ۴۵ دقیقه صبح آفتاب از افق انجین طلوع میکند هر چند ضیاء مهر میوهاد اطراف فضا و شعب هندوکنی را منور نماید اما بشتا و زش هوا هسته از سمت مقابل باهتزاز می آید شروع میشود درین حال طبعاً هوای مقابل بحکم آبی که از رود بار حصص شمالی دزدیده بحکم خاصیت محل بصورت غبار متصکفات یافته صافه خورشید را غبار آلود میسازد ولی ناچار که کثافت ابر باندازه نهایت خود نرسیده باشد اشعه مهر از پرده سفید غبار بخطوط شکسته بر صنعت از برف مستور خاواک می تابد، قدری بیشتر تیزی هوا بر شدت و پرده ابر غلظت خود افزوده از طلوع به سه ساعت انسان تا وسط خاواک میرسد در فرق کوتل و سمت نظر کمتر و قافیه فضا تنگتر شده می رود کائنات جوی در غروب و حرارت ازین منطقه دفعه ناپدید میگردد بلکه از صفر ۲۱ درجه پائین می رود. در هوام مشهور است.

در اثنای عبور از خاواک چیزی با خود باید داشت و باید خورد و واقفاً درینجا تأثیر تند محیط دماغ را چنان متاثر میگرداند که انسان بنود را بی حس تصور میکند لهذا برای اداره قوای فعاله وجود و مقابله حوادث و عوارض جوی چه چیز لازم است؟ همانا محرکه اتومات بدت را بکار انداخته دست یا لاشه مرد تنه و دوران عاطل نکرده.

درینجا عجیب و غریب يك منظره در نظر انسان تحسم میکند، فضا سفید، غبار سفید و سمت نظر محدود بخط منی راه روم سفید است. در وسط خاواک آبادی، وحوش، طیور، نیست و بنظر نمی آید زمانیکه مسافر از خاواک فرود می آید شب در سندان میباید درینجا بکار راست دره کمی از آبادی دورتر چشمه آب گرمی وجود دارد که تا در نیم نایه دران دست گرانه میشود و قهقمری را بظرف پنج دقیقه نیم بند میسازد. قدری بالاتر در جری آب این چشمه اهالی بومی تالاب سنگی ساخته اند که دران تا اندازه (۲۰) متر بیک دانه حمام کرده میتواند.

چون آب چشمه از سطح تالاب قدری فاصله دارد بناً سبب تأثیر برودت هوا از حرارت ناشی خود می شکند و متبدل میشود. این چشمه از سر خاواک در کنار راست دره سندان فاصله تقریباً ۱۴ کیلومتر واقع است تصور میشود که در محال مذکور معدن کبریت یا آتش فشان وجود دارد. زیرا در حالیکه در سندان درجه حرارت بعضاً از ۲۰ درجه بیشتر تحت صفر پائین می رود اینطور چشمه داغ وجود داشته باشد.

باشد در یصوصرت عروق زمین تقریباً ۱۰۰ درجه حرارت ندارد تا آب آن باین حرارت از سنگلاخ بیرون شود.

از اینجا بطرف اندراب از راه دره سنگستانی دشت شبرده صلاح باید منزل نمود که تارباط مذکور ۴۵ کیلومتر سریانی کوتل خاواک است.

و ازین به بعد دامنه کوتل مرغ و تنگی نهرین و وادی قطنن شروع میشود.

دریاهای هندوکش

رود های عمده دایمی که از هندوکش می آید از سیلاهای موقی استعانت عوده تجاری رود ها: انتهای خود رود بارامو و دریای کابل میریزد، در دلت حرامه حصه به میا را بطور مختصر مطالعه میکنیم.

دریای غوربند که هندوکش را بخوبی غرب احاطه میکند مبعش شرق از کوتل شبر دره غوربند: است بقدر (۳۲۰۰ متر)

دریای غوربند از غرب شمال مشرق مسافت ۸۰ کیلومتر مابین هندوکش و حواشی کوه بنام را طی میکند بعد بواسطه (گذرگاه) دره کوشان داخل حلقه کوه دامن میشود در اینجا طرف جنوب شرق میلی نموده در زیر قلعه بلند چهاربیکار حد (عبدالله رح) دریای پشتر می ریزد.

معاونین دریای غوربند از هندوکش سرچشمه میشود و تنها پنج تا شش آن دایمی است که مهم ترین آنها همان است که از جانب سالنگ آمده و از حاح راست قلعه جل السراج می گذرد.

از ساحل راست، دریای غوربند چند معاون خورد خورد را از حواشی کوه بنام تا خود بگیرد دریای غوربند قریه های ذیل را آبیاری می نماید:

بوی، فرجیل، قلعه دو آب، چهارده غوربند (۱۹۷۰ متر) سیا گرد، مرغ علم، برج گلجان، کره تاز حصه بامیان قرب کوتل شبر (۳۲۰۰ متر) بواسطه بعضی کوهها، انتهای غربی هندوکش معلوم نمی شود که آهسته آهسته به رود درین حصه هندوکش بیش از ۴۰ کیلومتر عرصه ندارد و عور از آن بواسطه سه کوتل بی هم ممکن است.

یلو، آق رباط (۳۶۰۰ متر) دندان شکی (۲۷۰۰ متر)

بخوبی دریای شبر از شرق غرب دریای دارد و با دریای بامیان که از سمت غرب می آید ملاق میشود. آیکه از اجتماع این دو دریا بوجود می آید رج شمال طرف سرخ آب می رود.

دریای سرخ آب از غرب شمال شرق جریان دارد و هندوکش را ج: دره سرخ آب: از قلهات مرتفع شمال جدا می سازد.

این دره در ابتدا تنگ است. اما وقتا که از کهرده، ناحگاه، دو آب میج درین می گذرد قدری فراخ گردیده در نزدیکی برفک (۱۱۵۰ متر) با تلاق تشکیل میدهد. و بمقام دوشی (۸۱۵ متر) با معاون، دریای اندراب یکجا گردیده از مناطق دوشی عبور می نماید.

ب ساحل راست دریای سرخ آب، معاون بزرگ آن که موسوم بدریای (سبغات است) و بواسطه الحاق دریای بامیان بزرگتر می شود داخل میگردد.

د: دره انداب: دره اندراب: دریای اندراب هندوکش را از ولایت بدخشان جدا می سازد. این دریا از ارتفاع (۳۶۰۰ متر) کوتل خاواک منبع گرفته دره بلند آن نامقام سمندان یک گذرگاه سیلابی تنگی است این دریا کم کم عریض شده در حالیکه از شرق غرب جریان دارد قریه های ده صلاح اندراب سنگ بران، بنو دشت لمره، باجگاه، خنجان و گزان را سیراب می نماید در حد بنو آب آرزو و بنو را که از سرحد هندوکش بشمال مرز ایران

چشمه با خود گرفته در دوشی (۸۱۵ متر) این دریا با دریای سرخ آب یکجا می شود. و بنام دریای خودی
تاریخی خرمی که یادگار عالم گیر اورنگ زیب است گذشته از وسط نلان و دره جلوی و علی آباد بعنوان
حد پای تندوز قسمت شرق چهاردره را عبور نموده بدریای خان آباد یکجا بست شمال درختان راسته
زوال از ساحل چپ داخل اسی میگرد.

از کوتل خاواک وانجن شروع گردیده جنوباً تا گلپهار کوه دامن امتداد دارد و
دره پنجشیر: هندوکش غربی را از جبال کوهستان و نورستان علیحد میگرداند.
دریای پنجشیر به هم جادرتنگی سنگستانی عبور نموده در حدود دو آب، آب دره هزاره درازارک
آب باران ده و در حد دره آب شب میانه و در زیر انوار آب دره فراج و در حد گلپهار آب دریای شیتل
بآن داخل می شود. دریای پنجشیر در خود دره مذکور بدون چند قریه ذیل بدیگر جا آبیاری نمیکند. سفید چال
خواب، بازارک (۱۹۶۵ متر) انارباغ، گلپاغ، این دریا و قنا که حد گلپاغ میرسد مجری خود را که جنوب
غرب مایل است دفته بطرف جنوب تبدیل دانه از دالان سنگ بیلات در مابین یک تنگی خیلی عمیق به گلپهار
می برآید در تحت یل نیل آب دریای شیتل به جاب راست از سمت وسط بازار گلپهار بآب وصل میگردد
و در حد و شیر خان خیل نهر رزاق بحوضه دریا حفر شده مابعد از ان این دریا کوه دامن را از ریزه کوهستان جدا
ساخته قدری پایین تر در حدود ده با باغی و محمود عراق با دریای نورشد یک جاشده رخ جنوب شرق از شوخی
بنام دریای جاله می گذرد و در تحت تپه احمدیک بعد تنگی سربولی آب دریای بسجده نجراب را که
از شب میانه و خواجه غار پیچ غان منبع می شود بآن می ریزد و در دوات زائی خارج دره های تکاب دریای
تکاب را با خود گرفته در جلگه سربولی از جناح چپ بدریای کابل می افتد.

و دره علیشنگ والنگار نیز از شعب جنوب شرق هندوکش منع گرفته اول الذکر متوازی
دریای تکاب بطرف جنوب جریان دارد و غرب نورستان را آبیاری مینماید اخیر الاسم
که بطرف جنوب دوات سربیزی را ترکنا داشته از بین کوه ها عبور میکند متقابلاً با دریای علیشنگ یکجا شده
از طرف چپ بدریای کابل می ریزد.

از رشته خونی قلمه بلور داغ یاسد آب پامیر برآمده بنام فاشقار شهرت دارد و عسافه
ز: دریای کنر: ۱۰ نیم کیلومتر در جنوب جلال آباد متصل مقام گامه در غمر خیل بارودکا بل ملحق
میگردد. ازین جهت این دریا بعضاً رود گامه نیز نامیده شده و بجانب شمال این را دریای کاشغر ویلام مینامند.
این دریا در طول مجری خود وادی سرحد آزاد - چترال - باجور - کنر - گامه را سیراب ساخته
موجب تضاد این علاقه حات میگردد. و ۴۷۵ کیلومتر درازی دارد.

آب و هوای هندوکش:

آب و هوای هندوکش عموماً مانند دیگر نقاط کوهستانی افغانستان است. یعنی زمستان آن خیلی شدید
است مخصوصاً در سر نشینی شمال که باد های منجمد ترکستان شدیداً بآن می وزد.

افغانستان تا ارتفاع (۳۰۰۰ متر) خوب است چنانچه در چنین ارتفاعات باده اسد حرارت در سایه تا اندازه
(۴) درجه دیده شده ولی در بین هوای شب و روز تفاوت زیاد موجود است چنانچه در کوتلهای آبی رباط
و رباط (۲۶۰۰ متر) بتاريخ ۲ و ۳ سنبله سنه ۱۳۰۴ حرارت بعد از ظهر ۲۸ درجه و بهشت صبح
۶ درجه مشاهده شده است.

در حد غرب تا (حوت و حمل) مرکز کوهستان مذکور یکی در زیر برف میباشد بعد ازان بآب بارانها و
حرارت نمای فوری بهار برف ها بآب شدن آغاز میگردد و باین قیل بلند دایما در زیر برف پوشیده است.

کوه بابا:

کوه بابا مابین هندوکش و فیروز کوه واقع و بطرف غرب تا مسافت (۲۰۰ کیلومتر) امتداد دارد. در وسط ارتفاع این کوه از (۴۰۰۰ - ۵۱۴۰ متر) میرسد، معروف ترین قله کوه بابا موسوم به (شله غولادی) تقریباً (۵۶۰۰ متر) بلندی دارد این کوه را از سلسله هندوکش دره بامیان جدا می سازد. عموماً ارتفاع این کوه نسبت به بلندی هندوکش خیلی کم است کوه بابا بطرف غرب با کوه های سفید و سیاه که متوازی با اول الذکر در شمال و ثانی در جنوب هری رود امتداد پیدا میکند ملحق میگردد. دریای بلخ از سمت شمال این کوه سرچشمه می شود برخی شاخه های این کوه رخ بخوب غرب منشعب گردیده بشهر ولایت شبر کوه پشان تاقند هاریش می رود بعضی قله این شاخه ها از (۸۰۰ - ۱۰۰۰ متر) از سطح آب بلند است.

کوه سفید:

سفید کوه که هست متوازی بند ترکستان این کوه کمتر بخوب مایل بوده شامل سلاسل جنوبی میگردد. سفید کوه از مقام چهل برج شروع شده تا گوشه شمال غربی هرات بارود هر رود شرقاً و غرباً متوازی افتاده طول این کوه از (۳۵۲ کیلومتر) زاید است رود مرغاب (مرکس) و برخی معاونین هری رود از دامنه های این کوه منبع می شود. حصه غربی این کوه را سرابند (Saraband) می نامند این کوه در جغرافیای افغانستان بنام سفید کوه ذکر است. حال اینکه بنام فیروز کوه هم یاد شده بلند ترین قله این کوه (۳۱۶۰ متر) است.

کوه سیاه:

از گوشه غربی کوه بابا شروع شده تا جنوب غرب هرات امتداد دارد منابع دریای خاش رود و خورد رود در همین کوه واقع است. طول این کوه تا ۶۲۸ کیلومتر و اوسط بلندی آن از ۲۰۰۰ متر تا ۲۳۰۰ متر اندازه شده.

تیر بند ترکستان از کوه بابا بجانب شمال واقع و تا بالا مرغاب امتداد دارد.

طول این کوه (۲۰۰ کیلومتر) مرتفع ترین قله آن موسوم بختکک (۳۸۹۵ متر) بلند است. قله معروف این کوه که نزدیک سرحد ایران واقع است (قره جنگل مشهور و (۲۹۸۵ متر) ارتفاع دارد.

دریاهای که از جبال فوق سرچشمه میشوند :-

۱ خاشرود: از تنبیب سمت جنوب کوه سیاه رآمده بطرف جنوب جریان دارد آب این دریا غالباً بآبیاری صرف میگردد. خاش رود آب بسیار قلی را نامرداب مراد می رساند. اسم این دریا از نام يك ده آن علاقه ماخوذ است در تابستان عبور از آن سهل میباشد ولی در حین طغیان دریا خیلی تکالیف پیش میکند حتی اکثر چنین اتفاق می افتد که کاروانهای تجارتی بسا حل آن تا چند روز به اتراق مجبور میگردد. عرض این دریا در فراه ۱۰۸ متر و عمقش بالغ بر يك متر است.

ب هری رود: منابع این دریا متعدد و معاونین بسیار دارد از آنجمله دودریا که موجودیت هری رود از آن هاسورت میگردد موسوم بختکک آب و تنگل آب است. اول الذکر از گوشه شرق کوه سفید متصل مقام چهل برج منبع گرفته بخط مستقیم جریان دارد. دوم آن از دره جلاب می برآید. این دودریا تا مسافت ۱۷۶ کیلومتر بام متوازی جانب غرب بر رفتار خود دوام ورزیده بمقام دولت یار بام الحاق میگردد. از اینجا به بعد این دریا هر رود خوانده میشود. مسافت طول جریان این دریا از شرق غرب (۸۰۰ کیلومتر) بالغ است. جلگه هرات را با ارتفاع (۹۲۰ متر) آبیاری نموده از جنوب

هرات با فاصله ۲۸۰ متر عبور میکند. شوشه هرات و قندهار نیز درین قطعه بالای دریای مذکور میگذرد. پلی را که بران ساخته اند ۲۶ طاق دارد. درین حصه ۱۵ جوی ازان جدا شده. بقدر چند کیلو متر باین تر از هرات جری خود را بست شمال غرب تبدیل داده جنگل های دشوارگذاری را عبور مینماید که خانه حیوانات وحشی است. هری رودمند از طی (۱۲۳ کیلومتر) فاصله بطرف غرب هرات بکاشان متصل نموده بعد ازان رخ بشمال مینماید. متعاقباً بنام ذوالفقار خاک افشان را گذاشته سرحد روس داخل پادشاهی (واج) (تجن) یاریکسان ترکمان جذب میشود.

اراضی که از هری رود سیراب میگردد خیلی حاصل خیز و شاداب است. درختان باغی از قبیل توت، ناک، انگور به انواع بسیار، آلبالو، گلابدشتی فراوان دارد. بیشتر حصه آبیای این دریا نظر بمساعدت اراضی جانب جنوب است. عرض این دریا از (۲۲) تا (۴۳) متر میباشد در هنگام ذوب برفها از جهت آب خیری عبور میورود و ازان مشکل است در شمال هرات در مقام سیاه یک کشتی کلائی در آن حرکت نمیکند لاکن در زمان کم آبی هری آن تا مدت میسر ازین روکاریزها و انهار بسیاری را ازان کشیده اند و تمام اراضی گرد و بواح آن مواته بهشتی نظری آید.

هریرود به تنها نداشت شادابی جلگه هرات است بلکه در قسمت شمال زمین های سرخس و تجن نیز ازان استفاده میکند. طول اهمیت این دریا (۸۵۰ کیلومتر است).

این دریا که معاون مهم آن دردی کاشاب است از نقطه اتصال کوه سید ج: رود مرغاب و تیربند ترکسان سرچشمه می شود و بطرف غرب در وادی یا وسعتی جریاب دارد. رود بالا مرغاب بعد از تشامل معاویین چند بقرب قلعه امان موسوم یالا مرغاب و قراول خانه رخ بجانب شمال غرب میگرد و در اینجا رود قیصار بیر تان می ریزد بعد ازان از سروجاق که بکار راست دریا کاین است گذشته قدری بالاتر بارود کاشان ملحق میگردد.

حلقه پنجمه و آن نیه را که بکار جیب آن واقع است عبور نموده از آق تپه رود کشک را با خود میگرد و بعد ازان رخ بشمال بر فشار خود دوام نموده از مقام یولانوار بر ترو میرسد متعاقباً بعد از طی تقریباً (۹۹۰) کیلومتر در دریگستان قراقرم ناپدید میشود سرزمینی را که هریرود و مرغاب درین گرفته باد غیر موسوم است.

از جانب غرب توده های برآمده اولاً بطرف غرب و بعد ازان بشمال جریان دارد. بند بربر د: دریای بلخ از سر بوملانات دریای بلخ و هژده سیر ازین دریا کشیده شده که باعث سیرابی ۴۵۰۰ میده می شده وادی فراخ و حاصل خیز بلخ بسبب کثرت آبها و اشجار دارای آب و هوای سبناخوب است. شهر تاریخی بلخ از بركت همین امهار مرکز جمعیت بسیاری بوده حالا برف قطعات مذکور میت اشجار و انهار ریاد است. آب بلخ دریای آمونوسیده بلکه در آخر شب مبدد تقسیم گردیده در زمین جذب می شود.

از تیربند ترکسان بر حواسته از سر بیل و مینه گذشته شهرغان و اندخوی را سیرب میکند ه: دریای سنگلاخ اخیراً در مخرج ناپدید میگردد آب این دریا خوش مزه نیست.

کوه یغمان در ذات خود شعبه اره دو کش است که بجنوب کوه بابا واقع بوده با کوه بابا موازی گفته می شود. شالی ازین کوه دره های سرخ و یارسا و شیخ علی را از حصه شمال بسود هرازه جدا ساخته بطرف شرق درین هرازه یارسا و جلگه کوه دامن ماسل قدرتی واقع میگردد. این شعبه از دره استان گذشته بجانب غرب گل دره و شکر دره بر فشار خود دوام میکند ازین موضع بانه شعبه این کوه بجانب شرق جدا شده کوتل خیرخانه را بشمال شهر کابل تشکیل میدهد و از آنجا گذشته باستی و بلندی عشاق کوه دره سبز جبال صافی که جلگه سرری را از کوه دامن سوا می سازد بوجود می آورد. ولی قسمت جنوبی از سرحد شکر دره سلسله خود را بطرف شمال میل میدهد بعد ازان در حد حوض خاص یغمان

جغرافیای طبیعی افغانستان

در جوار جنوب توده آلپ بلند و برزخ و درین شرق بهود و جانب غرب قنات تشکیل میدهد حلسه این کوه و تنگه از یکتوت میگذرد ارغنده را بطرف جنوب شرق گذاشته دوباره استقامت خود را برزخ میگردد و حدود کوتل سرچشمه یک ریج دیگر بحساب جنوب خورده دوباره بطرف غرب رجوع مینماید. کوتل تخت کوه لندر نیز از مربوطات اینجه است. کوه بهاب در برجه، کهنه خا و جلریزا از مرتضی قاش و لندر از مناج (هلمند) جدا کرده در اطراف (مدرسه) دوسه می شود. قستی بطرف شرق و جنوب در آنه و پادام را عبور نموده بحری درزی خوات نمایی میگردد و قسطنی بحساب یک سمنند و دیرداد را در بر گرفته تا سرآب غری مدود گردن مسجد یکی از کوهتهای مهم این کوه است که درین سرآب و میدان بطرف غرب وردک بقدر (۴۲۰۰) متر بلند است هوای تندیکه از بلندی این کوتل برمی خیزد بسمت جنوب شرق وزیده باعث سرمای شدید غری و غالب قسمت سطح مرتفع غلرائی میگردد. ترکم تحت تاثیر همین شمال سردی دارد در علاقه جنوب غری غری کوه شاید شاکی و قله قریبا را تشکیل داده دامنه گل کوه را تقاطع میکند. در حصص چاغوری جبال متفرقه اینجا و دایه را تشکیل داده بعد از آن از جنوب اررگان گذشته بشمال و غرب قندهار تا بالا سرخاب امتداد دارد دره جاتیکه برزخ و شمال و شرق و جنوب کوه پنهان افتاده حسب آقی است.

برزخ و شمال : سرخ، پارسا، دره جات بهود، موخته، وادی سرسبز ناهور، مالستان، دایه فولاد، ارزگان، غاب، دی کنده، ایماقستان.

شرق و جنوب : اسلاف، گل دره، شکر دره، پنهان، جلصکه میدان، جلریزا، یک سمنند، دی میرداد، خوات، تورمی، قیاق، گل بوری، تورکان، ککراک، شاکی، قوسنگ، قریباغ، زرد الو، تنکی، رسته، مقر مسک ماشه، دی چوبان، خاک افغان، وادی، ارغنداب، کزآب. از حصص کوه پنهان قسمتی که ارزگان و کزآب را با هم اتصال میدهد موسوم است (به سیر) قله این کوه بقدر (۴۳۰۰) متر تقریباً بلندی دارد و دایه در زیر راف مستور است بر فهای دامنه هاو پشته های آن که در سام جوذا و سرطمان متدرجاً ذوب میشود ایلاق معروف مردمان کوچی مالدار قندهاری است دامنه های آن از حیث چراگاه مال بوجود سردی مفرط خود اهمیت محسوسی دارد. (سیر) بر تمام جبال قسمت جنوب هزاره حات حاکمیت دارد از قال بلد این کوه جبال حصص هزاره جات (وادی غور) مانند خطوط مستقیم و شکسته بنظری آید. تنها این را کوه بابا میتواند از دیده بپوشاند.

بسمت جنوب شرق این کوه وادی مستطیل (دوزی) واقع است. این دشت نظری بسمت خود لم یزرع و زمینهای آن با سنگ ریزه و آهک آبیخته سطح سفیدی را تشکیل میدهد مردمان مهاجر کاکری و ناقل و خواجک فاصله های دور و دور در آن آبادند. در تابستان سکونت گاه ایلاق کوچی های مال دار قندهاری است.

دریاها :

دریاهای مهم دایه که بسمت شرق و جنوب با جانب غرب کوه پنهان و شعب آن در جریان است و از حصص این کوه سرچشمه می شود ذیلاً مطالعه مینماییم.

اول : دریا های که بسمت شرق و جنوب کوه پنهان در جریان است :

دریای کابل : دریای کابل یکاه دریای افغانستان است که به بحری ریزد این دریا در قدیم بنام کوفیس معروف و از دره اوف مربوط کوه پنهان از بلندی (۲۷۵۰ متر) که غرباً با فاصله یکصد کیلو متر از شهر کابل واقع است سرچشمه میشود. جریان وسطی این دریا در جلگه کابل آغاز میگردد. دریای کابل جلگه میدان را آبیاری نموده در حد بل میدان (نمرک قندهار) بحری جنوب شرق خود را بسمت شمال شرق اندکی تغییر داده به تنگی لندر که بسمت جنوب کوه فرغ واقع است داخل میشود. بعد از آن تنگی مدکور و اخیراً نموده بتنگی سبدان و گل باغ جلگه معروف چهارم می توصل مینماید.

دریای هندو که از آن جدا گردیده سرزمین چهاردهی را که از آباد و مرمریز ترین جسی کابل است شاداب میگرداند. حوضه دریا از وسط این علاقه عبور نموده از گوشه جنوب غربی شهر دو مایه دو کوه استحکام دار شهر دروازه و آسمانی گذشته داخل شهر میگردد. و آنرا بدو حوضه متباین سوا میبخشد. دریای کابل از بین تپه سرخس و تپه بی مهر و از شهر خارج گردیده جلگه شرق آنرا آبیاری و فاصله چند کیلومتر از کابل رود لوگرد از سمت راست بآن وصل میشود. چندی بیشتر بست جنوب ده سبز بوسیله دهنه تنگی قارو واره جلگه مریوی می شود و معاون مهم آن دریای پنجشیر که از تشامل چند دریا تشکیل میشود و در قسمت دریاهای جنوب هندوکش مرقف شده از جناح چپ در موضع که آن را دو آب میگویند بآن میریزد. دریای کابل بعد از داشتن آب دریای پنجشیر و علیشنگ با خود تنگی (دارکائی) جلگه لغمان، تنگی های پرو و نهر عبور نموده جلگه جلال آباد (۶۲۱ متر) داخل میشود. جریان سرفشبی دریای کابل از جلال آباد آغاز شده بموضع اجتماع با دریای سند انجام می شود.

دریای کنر که جنرافیای آن قبل در قسمت هندوکش تحریر شد در جنوب شرق شهر جلال آباد بتمام کامه بدریای کابل میریزد. دریای کابل در جلال آباد بقرب تنگی های لعلبوره (۴۳۰ متر) دشتی را عبور می نماید که سواحل آن از گلی و گلی ته هاست و راست تنگی های لعلبوره رود کابل را سرحد هد و افغان رهبری نموده بجانب شرق از باسول و د که داخل علاقه آزاد افغانه میزند میگردد.

این دریا و قنات که داخل وادی پشاور میشود از ساحل راست (رود باره) و از جانب چپ رود سوات یا آن یکجا شده در جلگه پشاور بیجا و دورها خورده اخیرا از بوشهر میگذرد و با ارتفاع (۲۷۱) متر برود پارناک (سند) میریزد.

طول دریای کابل تا سند (۴۶۰ کیلومتر) و در مجری بالای خود که آب است، بنگه در تابستان تماماً بجلگه کابل و چهاردهی صرف آبیاری میشود اما در حدود مجری وسطی و آخری خود از تشامل معاوسهای بسیار آب ید می کند. در موسم ذوب برفهای کوهستانات کابل و هندوکش (حوت، جل، نور) آب دریای کابل سیلاب می باشد. ولی این وضعیت طغیان دریای کابل دوام ندارد و بزودی قطع میشود.

این دریا اگر چه در جلگه جلال آباد حایر و ست و عمق کافی می باشد اما بسبب تنیدی آب و جریات آن در علاقه کوهستانی قابل جهاز رانی نیست، و عبور و مرور از آن بوسیله مشک و کشتیهای شراعی خورد ممکن است علاقه در حدود درونه بالای آب یک پل یخته بصول عصری ساخته شده که خط شوشه لغمان و جلال آباد بالای پل مذکور میگردد.

دریای لوگرد از دانه (کردن مسجد) و دیر دانه و بلندی جانب جنوب دره خوات وردک منبع می شود، بعد از آن رخ بشال سواحل خود را درخوات آبیاری نموده از بجای وردک بطرف مشرق سرازیر میگردد. و قنات از تنگی مابین قلات بست شیخ آباد بجلگه شیخ آباد می راید. حوضه از آن صرف آبیاری و قسمت مهش بتنگی وردک جریان می یابد در حدود قنات تنگی بارود کوچک سید آباد که از دره شتر می آید یکجا گردیده تنگی را سیراب و به لوگرد داخل میشود در طول جلگه لوگرد از سمت شرق دهنه رخ بشال می کند درینجا زمینهای زرخیز را شاداب ساخته از تنگی و افغان بشرق عمدتاً از دهنه (کوتی خیل) بجلگه چهاراسپا می گذرد، بعد از آن از بین حصار کابل علاقه نبات شیوه کی را آب داده بجلگه بین بتناک و کابل از پل بگرامی بشال بدریای کابل وصل میشود طول این دریا تا محل تقاطع دریای کابل زیاده از (۱۰۸) کیلومتر اندازه نمیگردد.

دریای غزنی از سرچشمه سرازیر بطرف شرق سرازیر گردیده از تنگی یمنشک بخوشه بند (سلطان محمود زایی) که حالا موسوم به بند سراج است میگردد، بعد از آن جلگه نوری را آب آبیاری نمود بواسطه جلگه غزنی میشود دریای غزنی این سرزمین را سیراب ساخته بجانب غرب دروازه کتک شهر با شوشه قندمار متوازی

سمت جنوب رخ بجانب آب ایستاده متر مانده از عرض شلگر میگذرد و موضوع گهرو با دریای سرخ که از خلیج رود احمدزائی از جلگه زرمتم عبور میکند و تا اینجا میرسد مخلوط گردیده بجانب شرق متر باب ایستاده می ریزد.

دریای غزنی سه معاونت خورد خورد م دارد که موسوم بدریای گل پوری تالاب حسینی، دریای قره باغ است ولی معاونهای آن مانند خودش در تابستان صرف آبیاری میگردد.

دریای غزنی با شامل دریای سرده علاقه طولانی که واز را از علاقه جات اندری و متر جدا ساخته کول متر را تشکیل میدهد.

دریای ترك ترك اردامه شرق کوه تکی و از وادی وسط متر برخاسته بطرف غرب دریای ترك : جاب حب شوسه قندهار در علاقه کیلان و آغوجات میگذرد بعد از آن یکند معروف (پش) که حد فاصل ولایت کابل و قندهار است نیز علاقه جات مسکونه دو شاخ بزرگه غلزائی (ابراهیم و تودان) را از م جدا میکند، مرسد، ترك در اینجا آب دره رسته را یا خود گرفته در علاقه توخی پناه جوی قلات سرشید می شود، طول این جلگه یعنی دشت وسیع توخی را آبیاری نموده در حد شهر قلات بین (خاله) مرکز حاکم بشین و قلعه نظامی قلات رخ بجنوب میگذرد، ترك در حایکه باین منطقه سواحل جنگلدار کم عرس (چوب گر) را تشکیل میدهد معاذ علاقه جلگه دریای جلگه از جناح راست بآن میریزد بعد از آن سواحل که عرس خود را در بین قلات و قندهار آبیاری نموده در وادی مهند بقدر (۱۰ کیلومتر) از مجری ارغنداب با آبیاری صرف میشود.

این دریا بقدر (۳۵۲ کیلومتر) در سطح مرتفع غلزائی پیش می رود و با دریای ارغنداب متوازی است این دو دریا یعنی ارغنداب از سمت شمال غربی و ترك از جانب جنوب غربی بیشتر حصه سطح یلند مذکور را احاطه میکند اگرچه آب ترك نسبت به ارغنداب کمتر است اما نسبت به طول و عرض خود در شادابی و فراوانی تماماً خود را می باز د.

دوم دریا هائیکه سمت غرب کوه پغمان جریان دارد :

دریای هلمند از سنگلاخ قریب سرچشمه دریای کابل از نشیب غربی کوه پغمان دریای هلمند : برخاسته منابع آن به قاش و خردان - موسوم است.

این دریا بزرگتری دریائی است در بین رودبار دجله و اتک سابق پنام (ایتی مندر) یاد می شده هلمند از شمال شرق بجنوب غرب کوهستانات هزاره را عبور نموده در کرشك (۸۳۵ متر) داخل دشتیای وسیع جنوبی می شود.

طول این دریا تا کول سیستان به (۱۰۰۰ کیلومتر) بالغ است ولی چون شامل ۶۲ درجه عرض البلد شمالی است اولاً بحساب شمال جریان دارد و در مسافت نهائی خود ۱۲۳ تا ۱۲۶ و نیم کیلومتر بسمت جنوب بر میگردد و نشیب میشود از منابع این دریا تا فاصله ۷۸ کیلومتر یعنی مالی مقام کردن دیوار معلومات کافی داده نمی توانم - درین حدود استقامت جریان هلمند بجانب سمت شمالی سطح بلند ارت Urt که بارش (۳۵۰۰ متر) واقع است بوده عرضش (۱۲ متر) عمقش از می سانی کمتر است ولی رفتار آن بسبب سطح ناموار کوهستانی نهایت سریع و تنه است معاون اول خود را که از دره حاجی خاک می خیزد موسوم بآب سیاه از همین تنه با خود می برد بعد از آن از یک وادی عمیق بجانب جنوب تا مقام غوج نول که از کوه با جاعله ۶۱ و نیم کیلومتر دور افتاده می گذرد - درینجا سواحل هلمند را تماماً نباتات متنوع و حشلهای مخلوط پوشانده اند و در آنجا چاهها اند - بعد از آن دو معاون دیگر از سمت راست و چپ موسوم بآب ولا در بآن

از مصب این ساوتها تا دیوال قبول با اندازه ۴۴ کیلومتر مسافت هفتد بطرف شمال غرب پلویست ولی تا فاصله چند کیلومتر که ازین موضع به پیش میرود سمت جریان آن بوده غرب استقامت گرفته تا شام یک یک قدر ۱۳۱ و نیم کیلومتر دیگر میباشد درین موسم نیز دیگر بایام آن ساخته شده که غرباً بطرف هرات می‌گنجد. متعاقباً از جانب شمال چند معاون دیگر بخود (۲۱۲ کیلومتر) تا موضع سائیر سمت جنوب غرب جاری میگردد. این نقطه محل اتصال راه از قبیل راه بامیان، راه میدان، راه گرشک است از مقام سائیر تا گرشک که ۲۴۶ کیلومتر مسافت درین است سمت حرکت هفتد غالباً بمجنوب است ولی قدر ۴۴ کیلومتر تا نزدیکی رود تریز بآن ملحق میشود. و بکرمایه که ۸۸ کیلومتر از موضع اتصال دروی تریز بایام تریز است. دروی رود تریز بآن میریزد و قدر ۵۲ و نیم کیلومتر از گرشک بالاتر رود از غناب کلاترین معاون هفتد بآن مرجع میگردد و در قرب گرشک عرض هفتد (۱۰۶۴ متر) میباشد ساحل راست آن ریگستانی و کنار چش کوهستانی است لکن بعضی اوقات که آب هفتد کمتر میشود عرض آن به (۳۲۰ متر) نیز تنزل میکند. این سبب در بعضی اوقات عبور و مرور از هفتد دشوارتر است و گاهی آسان اما قدر (۵ و نیم کیلومتر) نزلتر ازین موضع در جایکه هفتد گذر میدهد پیش از (یکنیم متر) عمق ندارد و عرض شاخهای آن نیز از (۷۵ تا ۱۶۰ متر) اندازه شده، محدود قلعه (ست) یعنی (۷۹ کیلومتر) از مقام گرشک بایام تریز هفتد بدو قسمت سوا شده یک جزیره را درین تشکیل و از چهار طرف احاطه مینماید.

از موضع مذکور تا بنادر کلان با اندازه (۱۲۳ کیلومتر) دیگر باز بطرف جنوب روان است و سپس ۲۲۹۴ کیلومتر رخ بطرف غرب بوده بمقام بلالک ۱۷۶ کیلومتر بایام تریز عرض هفتد (۲۵ و نیم) متر و عمق آن ۴ متر می‌باشد هفتد از حدود مذکور بهین عمق و عرض تا مقام ترا کویش رفته بعد از آن سبب وجود سکوه‌های ریک و سمت آن کمی شود متعاقباً سمت رفتار خود را بخلاف شمال غرب تبوییل داده تا فاصله ۷۹ کیلومتر دیگر در سمت حرکت آن فرق مشاهده نمیکرد اما وقتیکه هفتد بسبب آمیزش رود دور بزرگ میگردد و به مصب خود نزدیک می‌شود. به قسمت سوا گردیده بنام رود سیستان، رود پوری رود داخل بشکل دال یونانی (۷) در آخر انقباض سیستان یک با تلاق موسم - بهامون هفتد (۵۱۰ متر) می‌ریزد.

سواحل راست و چپ هفتد که در محل خود گفته خواهد شد تا ارتفاع (۶۳۰) متر خیلی سر سبز و مزروع است که این شادابی اراضی در گرشک کالندی محمد امین امتداد دارد. اما بعد از آن عرض جلگه مزروع هفتد عموماً در سواحل آن از ۲ تا ۳ نیم کیلومتر است.

رود هفتد از دریا های است که دایماً بجری خود جریان دارد و در هیچ وقت سال خشک نمی‌شود. (۵) رودی هفتد چون از سر زمین کوهستانی سرا زیر میشود و جریان آن تند است بآب برای جها ز رانی مساعد نیست.

این دریا از حدود شش بردامنه گل کوه و دره لومان سرچشمه گرفته در بای او غناب : بجانب جنوب سطح مرتفع هزاره جات بطرف غرب جریان دارد و در حد سنگی ماشه مرکز حکومت جاغوری را بساحل راست خود عبور نموده بالای آن بل سوشه اورگان می‌گذرد بعد از آن مستقیماً بطرف بل جنگلی در ما بین دره کم عرضی رفتار خود دوام میکند در اطراف دره مذکور آنکور کوه می‌رسد اما وقتیکه از بل جنگلی می‌گذرد بجری خود را بجانب جنوب غربی تبدیل میدهد یعنی درین حلقه ده، سه بان بیشتر رفته داخل دره ارغنداب میشود. این دره که در قسمت فوقانی کم عرض است

• اندازه جریان دریا •

چونکه دریا هفتد کمتر باشد مقدار جریان آن در یک ثانیه عبارت است از ۲۰۰۰ مکعب فوت

۱۰۰۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰ تا ۳۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰ تا ۴۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰ تا ۵۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰ تا ۶۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰ تا ۷۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰

بر حسب معمول

بهر

با طرفه با یان آهسته آهسته وسعت میگردد، در پستی او غنای ارمین حصه یاب و ری خود شروع نموده و به خوبان و انواع باغات و میوه ها میگردد. این دره اگر چه در حصص لایمی بزرگت شادابی و میر سبزی را بدی واقع گردیده اما سواحل بحری جنوب آن بهایت حاصل حیر است. بیشتر حصص بر اشجار و انبار حاصل این دریا بست غرب به وادی و فست بخت بد در است. این دریا حصی مورد استفاده واقع گردیده که در نا بستن عموماً صرف آبیاری میگردد. ارتفاعات سرسبز شیبی بحری و تپه های رفادش در مواضعی من آن از یک نایک متر و ۱۶ سستی بیشتر است. در هر ۱۰۰ متر کمر تندهد آتش فذری شوری دارد طول این دریا از ۴۱۳ به نیم کیلومتر اندازه شده و فاصله ۷۹ کیلومتر دیگر شکا رسیده برود بار هندی دریا.

سفید کوه :

تپه کوه (پاسین غر) طول این کوه را موسیو (ریوند) (۱۵۰ کیلومتر) نوشته است حال آنکه طول ضعی شعب آن از ۲۵۰ تا ۳۰۰ کیلومتر زاید است این کوه به شرق افغانستان تقریباً به مسافت ۴۱ و نیم کیلومتر از غرب شهر پشاور آغاز گردیده سمت جنوب وادی حلال آباد را از وادی کرم مفصل می سارد، شاخه های این کوه بسیار و در وادی های جنوب شرق دره کابل وقوع دارد قتل بند سبب عمر از (۴۵۰۰ متر) تجاوز مینماید از انجمله سیکارام (۴۷۳۲ متر) مرتفع است چون قتل این کوه همیشه از برف ستور است افشاها آرا، سبب غر مینامند. یعنی کوه سفید، سبب غر از حیث ارتفاع بعد از هندوکش کوه یا با در جبال افغانستان حایز نومه اول است. این کوه بحال جنوب کوه های سلیمان را در سرحد کرم تقاطع نموده آهسته آهسته ارتفاعش بطرف غرب کمتر شده برود. شایع همیشه که قدری بطرف غرب پیش می خورد دوباره طرف جنوب استقامت می گیرد. این حصه منابع دریای کرم را از وادی لهور گرد سوا میکند اما وقتاً که از مقام (ازره) می گذرد کوتل معروف خوشی و حاجی موسوم شتر گردن را تشکیل میدهد، که بلندی آن (۴۰۰۰ متر) اندازه شده متعاقباً از خوشی سمت جنوب رفتار خود دوام نموده از آب چکان نکوتل تیره گردیز عبور مینماید و اینجا بعد از آن که جبال خروار و زه خان غزنی را از خود منشعب می گرداند. شمه از آن بطرف غرب، چرخ وکی و راجان، سجا و نند را احاطه میکند که بعد سمت شرق تکیه، هفت آسیا، لوره، شش گاو، گذشته بهمنه شیر روضه سلطان محمود زایل دو حصه میشود قسمتی از بند ره خان موسوم بکاوین، بچک، تاسن، رامک، نادولت فان زرم و بند مرده و کچه مرچل علاقه تاجیکه و اندری غزنی را از جانب شمال و شرق احاطه میکند. سمت شرق این شعبه را کوه سکو میگویند که اخیراً بشکل فلات پست می گردد. و حصه دیگرش هم به رشته بهلول و نهر بقی انجام می شود.

بعضی شاخه های سبب غر از کابل فاصله چند میل واقعت که جبال پست ولند مابین کابل و لهور گرد و غریان و میمان و تنگی وردک باین سلسله منسوب شناخته میشود. قسمت عمده سبب غر جیگلات قدری بسیار دارد که در غلش ذکر خواهد شد. دره هالیکه بشال و جنوب این کوه واقع گردیده از بنقرار است.

دره خیر تازین شنوار، اچین، ده بالا، پویر و اگام، و زیری خوگانی، کجه، ماماخیل، سرکی خیل، نکر خیل، تنو و اشان، حصارک غلزان، تیزین و مبروی، بتخاک، شبوکی، چهار آسیا،

پوسلی، میرقاب، التور، چرخ، تنگی وردک، شتر، ناو، کی، جلگه غزنی، شلگر، آب بند، ده، و از خواست شمال : کوه، جاجی، رفیان، حسن خیل، مجل غو، رود احمد زائی، زرم، جنوب : صوطاخیل، میدان خوله، دوه، جیلن، شمل، تکه، کبان، مست نوی، پیر کوتل.

آب و هوای سبب غر تاجیکه بمناطق ولایت کابل داخل میشود مانند آب و هوای هندوکش است در حصص کابل نظر به تقاضای تدبیری کوه، بجمع عموم متعلق است.

دریای حکرم از حصص جنوب سبب غر منبع گرفته وادی کرم را شاداب گردانیده است اشجار متنوعه و غر غزارهای سرسبز میگردد این دریا مستحق دریا است.

دریاچه سواحل خود آب داده بعد از ۳۵۲ کیلومتر مسافت تقریباً مقام عیسی خیل بدریای سند می ریزد. دریاچه چمکی از کوتل شتر کردن و قلات (از ره) برخاسته طول تنگی رقیات دریاچه چمکی را است شرق عبور میکند در حدود ربان آب جو از ریه از سمت شمال می آید

با خود گرفته در زیر قشعه جایی بآب گل غندی يك جارخ بطرف جنوب می افتد. وقتا که بدره احمد خیل می برآید آب جویبار میرز که در آن می ریزد بعد از آن دوباره به سمت شرق می رود. بعلت چمکی داخل می شود. این دریا در علاقه چمکی اراضی بسیاری را آبیاری می نماید و تنگی چمکی از خاک افشان خارج و بعد از آن بکرم می ریزد. دریاچه چمکی در افغانستان کاملاً چه بدره جات جایی واحد خیل وجه در جلگه چمکی صرف آبیاری میشود به احمد خیل و چمکی علاوه بر شادابی زراعت موجب مرطوبی ماغها و اشعار مشرق انگور و چهار مغز و غیره نیز میگردد. طول این دریا در خاک افشان بیش از ۳۵ کیلو متر است.

سطح بلند پامیر :

پامیر سطح مرتفع و در عالم بعد از تبت از نقطه نظر بلندی حایز نوسره اول است این سرزمین در جغرافیا پامیر دنیا شهرت دارد. سطح بلند پامیر نقطه اتصال کوه فرا قرم، همالیه، هندوکش. کیون لئ. تبون شان میباشد. قسمت اعظم آب رود بار (آمو) که از کول و کتوری می گذرد از این برفهای همین سطح مرتفع است. بلندترین قله ماؤنت کوف مین (Maunt Kaufmain) بجانب شمال ۵۰۰۰ متر بلندی دارد بصورت مجموع بلندی این سطح مرتفع از ۴۳۰۰-۵۰۰۰ متر اندازه شده. سرزمین واخان مربوط باین سطح بلند و دارای حیوانات عجیب الحلقه از قسم غزکاو، روبای دراز شک، کرگهای بور که موهای بلند دارد میباشد. عموم کوهسدهای که در واخان تریه میشود در جسم خود از دیگر کوهسدها خورد و یکلاتر و کم دمه بوده موسوم باصطلاح بومبیا به گدک است.

دریای آمویا (اوکروز) قدیم سرحد شمال شرق افغانستان را تا فاصله ۸۰۰ کیلومتر در دریای آمو: برگرفته از سطح مرتفع پامیر بشال غرب در جریات است منابع این دریا در پامیر از بلندی ۴۰۰۰ متر شروع میگردد دریای آمو در آغاز از شمال شرق بجنوب غرب نظر بسر نشینی غیر تدریجی سطح بلند پامیر یا آب پیچ که علت آن بیان خواهد شد خیلی پرشور و شدت رفتار دارد. در حدود شمال شرق بدخشان بانهای دشتایش آمو بسبب جریخ مهمی زده تقریباً يك مثلك متفاوت الاصلاء را تشکیل میدهد و در جبال مسلسل دروازه چنان تنگی های عمیق و چتری را عبور میکند که گذشته بجناب (خواهان) علاقه دروازه دره کلان دروازه در نهلهای دیوار مانند و دشوار گذار کوهستانی اتفاق افتاده رفت و آمد مردم بومی درین حدود بوسیله زینه های سنگی و حوی و میخ کوب ها است که در قلات سنگهای صخره کوبه شده اینگونه معابر را (سولان) می نامند. در موسم بهار که زمان ذوب برفهای جبال هند و کش است رفتار این دریا بسیار شدید ولی باز هم موزون گفته می شود. درین حصص دروازه دریای آمو خصوصاً سلسله معادن لعل بدخشان را از هم سوا میکند که حصه بطرف خاک روسی و قسمتی را باغانستان می بخشد. آمویکی از معروف ترین و مشهور ترین دریای های تاریخی آسیا است که پس از طی (۱۴۰۰ کیلومتر) بدریاچه ارال میریزد اراضی که از جویبارهای این دریاچه در افغانستان و چه در خارج آن آبیاری میشود (۳۰۸۰۰۰۰) مربع کیلومتر رقبه دارد. آمو بعد از آنکه خاک افغانستان را وداع میکند يك چرخ کلان زده يك زاویه بزرگی را تشکیل میدهد که بعد از آن رخ بشال غرب میکند و تا فاصله (۳۵۲ کیلومتر) در خاک بخارا و سپس از آن بطول ۱۷۶ کیلومتر سرحد فاصل صوبه سر دریا و ایالت خیوا بوده از طول دریا وادی فراقم به ارال می ریزد.

در خاک افغانستان با هندوکش متوازی و در بین این دو فاصل یعنی (هندوکش و آمو) سرزمینی گاه است.

موسوم به پدخشان و قطن و اکثریای قدیمه که از شمال شرق بطرف غرب امتداد دارد جنوب بکتریا اراضی غیر سنگون و از شن و ریگ پوشیده است درین حصص قریه ها گلباب و آب و هوا شدید است .

رود های معروف و مهم دیکه از حاب عرف جنوب اموسر حشمه گریمه و سمت آن جریان دارد موسوم به پدخشان و شقید آب و آب قیصار است ولی به پشت بلخ قدیم و دودریای دیگر آن در حدود اندخوی موجودیت خود را می یازد در دریای خلم از شمال بامیان از دو آب شایسته برخاسته متوازی بمرکز مزار روان است ولی نموش اینکه باموس بریزد در حدود تاشقرغان و غیره بآبیاری صرف میشود ، دودریای مهم دیگر که اخیراً بحاری خود را بطرف دریای آمو تبدیل میدهد موسوم به پرود و دریای مرغاب میباشد و قبلاً ذکر شده اما اینها نیز مانند سه دریای مافوق الذکر بدریای آمو رسیده توانسته هر پرود در سرزمین مرو و ریگستان ترکمان و دریای مرغاب در وادی قراقم جذب میگردد معاونین شمال و جنوب شرق آمو از شمال وجوب شرق معاون بزرگه آمو رود بامیر و پنجه است که اخیر الذکر ذاتاً به آمو موسوم است زیرا پنجه از پنج دریای (پنجه ، بامیر ، اقسو ، شیخ ، غند) تشکیل می شود که هر کدام از همین پنج دریا نیز بام شهرت اقوام مسکونه سواحل زاید از دود و ناه دارد ، گروهی برین است که این لفظ از دو قریه (پنجه و قریه هاریغا) که سواحل پنجه واقع گردیده اند مشتق شده بهر حال درین مورد مقصد از تشریح وضعیت جغرافیائی پنجه است ، پنجه در حدود قلعه دامار هر اقسورا یا خود می بردارد ، اقسو و بامیر اگر چه از جهیل و کتوریا که آنرا وود در سال ۱۸۳۸ کشف نمود و از جهیل چک ساکت می گذرد اما آنرا مانع او گفته نمیتوانیم .

دریای بامیر در سطح بلند بامیر جریاب دارد و بمقام لکرکشت یا دریای آمو ملحق میگردد جهیل چک ساکت بارتفاع (۹۰) متر از جهیل و کتور یا دریای کاین است و جهیل و کتور یا از سطح مجری بامیر بارتفاع ۴۴۰ متر وقوع دارد دریای پنجه از دره واح جیری بر آید و شامل همان پنج دریایکه مذکور شد صورت می گیرد گویا دریای آمو بمقام حکمیت بنام پنجه یاد می شود و بعد از آن موسوم بامو است .

رفتار ابتدائی پنجه خیلی سریع است چنانچه از منبع تا سرحد نمرس (۷۵ کیلومتر) (۱۲۴۷ متر) در سطح مجری پنجه تفاوت پستی بهم میرسد ، وقتا که بکند بوزنی متصل وادی و اخان میرسد سرعت حرکت پنجه کمتر می شود اما بعد از عبور سواحل زیباک و اشکاشم باریکتر به تندی خود آغاز نموده با شکل مهیبی در جریان است .

مجری دریای بامیر از جهیل و کتوریا بامزار تپ در نقاط متصل وادی و اخان یعنی در موضع مصب دریای خرگوش با فاصله ۴۰ کیلومتر ۲۸۵ متر پست میشود و از مزار مذکور تا لکرکشت که با آب پنجه می ریزد در عرض ۶۰ کیلومتر (۸۳۱ متر) می فراید .

تیزی پنجه تا مقام سیوت بهمان شدتیکه ذکر شد باقی می ماند ولی درین حد از تندی خود باز مانده اشیای سنگین و وزبکه از بالا با خود می آورد در اینجا بکنار های خود برتاب می کند ، پنجه درین حد سواحل خود چنان تپ های را تشکیل میدهد که از تراکم ریگ و سنگهای خورد و بزرگ مانند یک صحرای غروب غیر قابل گذاره بنظری آید آثار سبزه و گیاه در هیچ قسمت این حدود دیده نمی شود - حتی در موسم تابستان که آب دریا کمتر میشود ریگهای مذکور با تروزش بادهای تند بهر طرف روان میگردد .

زمانیکه برادی فراخ و وسیع میرسد در مقام زنک دریای پنجه بچند قسمت جدا می شود ، این دریا با وسوسه خودی خود دلدل بسیار دارد و آب آن از یک قسم گل سیاه مزوج است که در زمان طغیان آب اراضی هموار را از زمین گل سیاه مالا مال ساخته باعث رونق زراعت آن حدود میگردد ، دریای بامیر نیز در بعضی جاهای طغیان غرق را نشان میدهد ولی قسمی آن دلدل دارد و گل سیاه و سواحل پنجه درین لکرکشت

در این سرزمین و شادابی خود دارد و هر دو جنبه آن از تنگ و درختان دید، چنان سفید و درختهای
خوب و دیگر جگلات معبر است اما بعد از تنگ این وضعیت پنج به کل تغییر یافته بوده و در مقام
صورت و غنای آن سراسر خشک و آثار و بگستا ز دارد و گل سباهی که به خود داشت
در اینجا نمی شود.

کوههای لکرکت و زنت که در آغاز از هم منفصل بودند و مجری آمواران میگذشت در غربت کاله دوباره
با هم نزدیک شده، حدی که صد مشکل پنجه ازان عبور میکند، پس ازان دریای پنجه بار دیگر بر وسعت
خود افزوده سطح آن پنجه کیلومتر میرسد در پنجه پنجه - ششپای متعددی تنه گردیده مجموع الجزایر
کوچک را تشکیل میدهد که از تنه های خردار محلو است. این دریا بعد از ده شاتر تنم شاخهای خود را
با هم یکجا ساحه وسعت رودی را حایز میگردد اما از مقام ورسی ثابت رفته رفته دوهده عرض آن
کم شده می رود در پنجه رسر پنجه آندرتنه و تیراسته در اقصای کوه ها و سگلاخهای
هموار آوازها و گرمسای میبی بوجود آورده فضای وادی را برخورد و پر شور میسازد
فاصله پنج و یک تنگ کیلومتر از سی شاه بعد از آنکه آبشارهای چند را تشکیل میدهد
بار دیگر از مقامات نامتجان در ایالت اشکاشم بر عرض خود افزوده کنارهای آن
مرسبز و علف زار است و وحوش و طيور از هر قسم اخصا مرغ دشتی بسیار دارد. چند
کیلومتری بالاتر از همان رود دیگر سطح پنجه تنگ میگردد زیرا از هر دو طرف جبال بلند پیش آمده و پنجه را در بر
میگیرد سرحد ازان و اشکاشم بنام در بند چند آبشار مهم دیگری را نیز تشکیل میدهد که دارای گردابهای متعدد
است بعد ازان بنام چراک رود از غناب بان وصل می شود. اکثر معاونین که در بین لکرکت و نامه کوت
بان می ریزد - بدون از بعضی آنها تمام این معاونهای پنجه سیلاب و آب آن - منعصر یاب برف است. این
معاونهای موقتی فقط در زمان ذوب برفهای شمال بدخشان و سطوح جنوب مجری پنجه آب میرساند - ازان
جمله بهترین معاون پنجه در حدود روشن جنوب بدخشان رود اقسواست که تمام سال جریان دارد و در هیچ وقت
سالم خشک نمیشود - در مقام سرن بولاك رود شیخ دریا و بعد ازان دریای سو جان بان می ریزد پنجه از حدود
شمالی شهر بزرگه سرزمین ینگی قله میرسد و تقریباً بدو شاخ مهم قسمت میشود که حصه بوضعت آرام در مجری
طبیعی خود جریان دارد و قسمت کمترش بطرف ینگی قله و دشت قله بیشتر می آید و پایان تر ازان دوباره با هم
یکجا میشود جزیره معروف در قدرا نیز در همین حصه تشکیل میدهد که سکوتگاه زمستانی اماغه مالدار قندهاری
است - درین حصه پنجه بسواحل خود جنگلهای غلوثی می رویند و وحوش و طيور بکثرت وجود دارد و سرزمین
در قله نهایت حاصل خیز ولی طوریکه شاید از جمیع نفوس خالی است - از پنجا قدرتی پایان تر دریای کوچکی
که از هندو کش و قتل منیع گرفته از طول بدخشان - کشم و درایم - خواجه غار گذشته بدخشان را از قطن سو میکند
و آبزی تمامی سرازیر میگردد و بدشت قله بدریای پنجه یعنی امو می ریزد - این معاون دریای امر تا جاییکه دیده شده
خیل مهم و در زمان طغیان عبور و مرور از آن بوسیله مشک و جاله است - سه پل معروف ولی بطرز قدیم نیز
بالای این دریا ساخته اند - از قبیل پل خشق فیض آباد - پل مشهد - پل شیشه - علاوه هر دو راهی که از قطن
بدخشان می رود - بالای همین دریا میگذرد.

دریای آمو بعد ازان که داخل علاقه آرهنک یا حضرت امام میگردد وادی سمت جنوب خود را آبیاری
نموده حوله نباتات و باغات مر سبز میگردد. تاوتر ازان بجانب شمال غرب شهر حضرت امام پل شیشه آمو
باود در خاک افشانی پیش آمده پل کولی را بشدرده کیلومتر مربع تشکیل میدهد و سپس بزائوه مترجه دوباره
با موصل میگردد - با یا تر ازی وادیکه مجری آمو در آن واقع شده بسیار تنگ و بکنارهای خود آب نمدهند
اما وقتیکه از کلوخ به و قله زال معاون مهم خود دریای قندوز بوخان آباد را بخودی گیرد و در حدود علم
و شرفان با داخل میشود سواحل آن مرصع و شاداب بوده دارای آب و هوای گرم است که برای

جغرافیای طبیعی افغانستان

از واحه‌ها، در مسافت می‌شود در بنج تانک، انگور دشتی، نار مرخ، سیب، ناکه، تنوت، اقسام میوه‌جات بکثرت کاشیده می‌شود. در موضعیکه دریای آمو ایالت کولاب بخارو را از اضلاع قطن سو امیکند از سلاسل کوه‌ها نجات یافته چاه معاون دیگر، از قبیل دریای کافر نهان سرخان دوری، از سمت شمال بان می‌ریزد. امونقام تیک نیک (ایالت حیوا) قدر (۴۰۰۰ مربع میل) اراضی در آبیاری میکند و در آخر کار آبی کل غلوط کرده در مصب خود بشکل دلتای در بحیره اراک ابد آوارام میگردد.

کوه سلیمان :

کوه سلیمان عبارت از یک سلسله جبالست که در اهمیت خود از سلسله جبال هندوکش کمتر دیده می‌شود و در منظره مجمل ذکر شده، سلسله‌های این کوه از غرب جنوب کوات و شین آغاز گردیده شمالاً جنوباً تا نهر صوات میرسد کوه سلیمان و دامنه‌های مهیب آن مقرومانه، افافته سلحشور و غیره است این کوه بحساب اینکه جبال ترام دران محسوب شود مرکب از سه سلسله مترادف است، حصه اول که مرحد مشرق آریاء را تشکیل میدهد و از غرب جنوب بشرق شمال امتداد دارد موسوم سلیمان مفری می‌باشد، تحت سلیمان (ع) بارفعا ۹۴۰ متر بران وقوع دارد قله دیگر شوموسوم به (کسر غم) ۳۷۶۰ متر از سطح آب بلند است. قسمت دوم این کوه عبارة است از قسمت عدده خود کوه سلیمان که گوشه شمالی آن به سفید کوه (سین غم) توصل میکند اکثر جبال حص جنوبی و وزیرستان و مسعودستان قسمت شمالی اینکوه را تشکیل میدهد شعب داخلی این کوه که از گوشه شمال پیوار تا انتهای علاقه وزیر و مسعودی امتداد دارد. هفت جنگلات سرسبز و اسوهی است که اقسام اشجار کوهی از قسم، شتر بلوت، ارچه، سرو، صنوبر، کاج، خنک، بادام تلخ، شجر الحیا، اقسام گل‌های کوهی، نباتات منیده را داراست. طول این جنگلات تنها در خاک افانسان تخمیناً ۱۰۰ کیلومتر و عرض آن بطور اوسط از ۱۵ تا ۲۰ کیلومتر زاید است سر نشی کوه سلیمان از مرحد افغانی بجانب دریای اتک صورت ذلت خاتمی باید در زمستان اگر چه اکثر حص آن برف گیر است اما در هیچ نقطه برف‌های آن ناموسم باریدن دیگر برف باقی نمانده. حصه سوم، این کوه عبارت از کوه‌های تیرا است که بجانب غرب حص شمال هند قد علم نموده و سکونت گاه افافته آزاد افریدی است.

دریا هائیکه از کوه سلیمان منبع میشود :

دریای کومل از کوه سلیمان برخاسته بطرف جنوب شرق جریان دارد طول این دریا ۳۵۲ کیلومتر و بادرای کرم مساوی است لکن با شامل مسا و نهایش رقیب و سبتر بر اسیراب می‌ناید، دریای کومل بعد از آنکه تپه‌های مرحد را عبور نماید معاون مهش دریای زوم بهایند طول و عرض از گند وجه برآمده بآن وصل میشود، این دریا از دره جات گذشته بعضاً بدریای هند می‌ریزند و گاهی در عرض راه خشک میگردد.

دریای لورا از حدود قله‌های کند وجه مربوط شعب کوه سلیمان منبع گردیده و به سمت شرق در جریان است این دریا نظر به تمام دریاهای افغانستان بیشتر به سمت جنوب واقع بوده اگر چه بارود هلمند متصل روان است اما آیش به هلمند نمی‌رسد.

این دریا از رودی پیشین میگردد، اما چون سطح آن از اراضی متصله پایان تر وقوع دارد بقاء برای آبیاری مقدار ثابت شده طول این دریا ۳۵۲ کیلومتر و عرضش ۴۰۰ متر است در زمان سیلابها و ذوب برف هیوا از آن دشوار تر است. دریای لورا در طول البلد (۶۵ - ۶۶) بملاقه شور اوک باعث مر سیزی اراضی آنجا واقع گردیده اخیراً در کول سیستان می‌ریزد.

این دریا از جبال جنوب غرب هرات برآمده بجانب جنوب غرب روان است، از دریای هاروت : دریا جری‌های متعددی را منتهب ساخته باعث سیراب سواحل و اطراف سبزوار

دریا دریا میگردد دریا می سکور بده خود دلتای را تشکیل داده که به ۱۵ شعبه قسمت میشود. اراضی
و دلتای مذکور حاصل خیز و اشجار متنوع خصوصاً گرد، چنار بسیار دارد. این دریا بند از طبی
۲۳ کیلومتر در بند آب میستان می ریزد.

کوه قره باتور:

کوه قره باتور غرب قندوز از قلات قلعه زال آغاز گردیده کوه تل دشت آبدان مرسته موسوم به این کوه است که
حدود شصت و پنج کیلومتر مربع است در ارتفاع ۱۵۰۰ متر واقع است قله قره باتور شصت و پنج
کیلومتر دره قندوز دفنای قدیم را فراشته به سبب بلند میشود اوسط مساحت این دریا ۲۵۰۰ متر
۲۴۰۰ متر) اندازه می شود این کوه وقتا که بزرگند علی آباد میرسد بطول دریای قندوز و تنگی گردانی
ترخ زده بکوه تل بلان دو حوضه میشود حوضه از آن بطرف شرق شوراب و هرا راق دور عمده تانهرین
و اشککش پیش می رود و در سمت شمال نهرین بار دیگر بحجاب جنوب بل «علم گیر» پیش رفته از سمت شرق
جبال دوشی متصل میگردد بعد از آن بطرف جنوب غرب شروع به امتداد کرده طول دریای اندراب و سرخاب
آب را از کوه کیان و نیک میسوز میکند. حوضه دوم این کوه از کوه تل گردانی رخ شمال گذاشته دشت آبدان
بهر علم و سرحد تا شترخان را غاص میکند بعدها بطرف جنوب غربی دور زده رفته به تنگی ریاضک آلیک ختم
میشود. کوه یا کوه تنگی ریاضک قره باتور را از کوه دهنه غوری که یکی از شعبات هندوکش است جدا می سازد.
این کوه با تمام کوه های کله کی و نیک در درختهای پسته ریاضک دارد که اهالی چهار اطراف سه و بزغنج
آب را برای تجارت حاضر مینمایند.

دوم غنبر کوه:

کوه غنبر کوه بحجاب شمال شرقی خان آباد در مابین تالقان و حصرت امام واقع است و این کوه در ارتفاع ۳۵۰۰
و خواج غار و جگه خان آباد و تالقان و دریای تنگی از چهار طرف این کوه را احاطه کرده درخت پسته
بکثرت دارد و ایلاق مردم او زبیکه است بالای این کوه هموار و در اطراف و حصص آن کله های بزرگ و کوه های بسیار
جرا میکند. غنبر کوه نیز (از ۲۰۰۰ تا ۲۵۰۰ متر) بلند است درغل های آن للمی می کارند. حاصل خیز
و طبیعت نباتات است علاوه بر باستانی جبال مذکور بعضی کوه های دیگر نیز از قبل کوه تنگی اشککش کوه مثنی
هوه صوف و غیره در حوض شمالی افغانستان وجود دارد که از جهت موقعیت مستقل بوده به هندوکش رابطه مستقیمی
ندارد و البته نظریه اشتراک تروتهای طبیعی از قسم اشجار و معادن نیز اهمیت خونی دارد.

کوه سرده:

کوه سرده یک سلسله کوهی است که شرق جنوب غربی از بند سرده شروع گردیده به ارتفاع ۳۰۰۰-۳۵۰۰
متر بطرف جنوب امتداد دارد. این کوه در مابین شلگر و کنواز قد را فراشته شرق آب استاده غربی
بطرف و از خواه دور خورده سلسله کوه سلیمان متوس می شود حوضه وسطی این کوه به قسم قلات تشکیل یافته قلل
آب بند مراز شب آنست برجسته کلهای کوه سرده از درختهای مهم عاری در دامنه های آن ترخ بکثرت
محروم که میزب وستانی اهالی گرد و نواح میباشد.

وادی (دله) مفرکه سکونگاه تابستانی قبائل تاملری و غیره است در دامنه انتهایی این کوه واقع گردیده است
از طرف دیگر اگر همواری بند سرده فاصل گفته نشود این کوه نیز از شعب سین غرب بحساب می رود.

کل کوه:

کل کوه یکی از جبال یا اهمیت غربی و بطرف غرب جنوب غربی واقع است. این کوه بدشت هموار و بلند تا حدود
که ایلاق مردم مال دار غلزان میباشند مشرف بوده یک ترازو و قایم سلسله کوه بنیان را تقاطع میکند. قله کل کوه

جغرافیای طبیعی افغانستان

بارتقاع ۴۰۰۰ متر دایما از برف پوشیده است آب فی قلمه و دریای خود در ترک قریاغ از دامنه آن سرچشمه میشود بنه آب نور در دامنه این کوه کای است گل کوه طوز یک نامش معروف میکند با وجود آب و هوای سرد و شدید شیب گل و انواع نباتات است یک نوع بوته در آن میروید که به کیبیا بوته شهرت دارد اهالی آنجا عقیده دارند که این بوته خاصیت کونا کونی دارد در موسم بهار بکثرت اتفاق می افتد که دامنه های کوه را گل های سرخ و ابلق چهل برگه ملون گردانیده شکل زمین را لاله کون می سازد، در شب گل کوه برف و صحنه گلزار چندان بعدی بهم داشته میباشد قسمت شمال غربی آن اوج گرفته بکوه مالستان پیوست میشود، که بعد از آن اولاً بجانب شمال و ثانیاً در حدود سهود بطرف غرب بر کشته تا دایزنگی به شامل جبال دیگر تمتد میگردد ایلاتهای این کوه بقیعت خرید فروش میشود از قیل ییل تندی و غیره.

مختصری از جبال هزاره :

هزاره جات مرکز کوهستان وسیعست که جغرافیای طبیعی آن را درین سلسله میتوانیم پوره عرض کنیم زیرا نظر به قسطنطنیه جبال پی م و وقوع قلل و سلاسل متشابه انسان نمیتواند یک نظر و صفت آنرا گاهی رسم کند - درین مورد ایقتدر باید گفت که حصص شرق و جنوبی این ایالت کوهستانی را سلسله کوه پشان در بر گرفته و حصص شمالی و غربی آنرا جبال هندوکش و کوه بابا و کوه های سیاه و سفید احاطه میکند در مابین این دو سلسله محلات سهود یگاولنگ، غاب، ایماقستان، دیزنگی، دیکدی، مالستان، جاغوری، دی چویان، احرستان، ارژگان، گزابل افاده که چهار قسمت خیر اند کر آن را غالباً حالا اقوام مهاجر و باقی اقله تشکیل میدهند محلات مذکور هر کدام از خود جغرافیای متمایزی دارد که تنها از حیث آب و هوایم متفاوتند بلکه از نقطه نظر طبقات و کوانف و وقوع نیز فرق نایابی نشان میدهد، مثلاً سهود گرم آب های طبیعی و علامات آتش فشان دارد و بجبال بلندی محاط است. ماهور که پرض ۳۰ کیلومتر و طول ۶۰ کیلومتر بسمت جنوب شرق پیسود وقوع دارد تماماً حجه زار و از شرق جبال سر آب غربی شمال سهود بجنوب گل کوه برف کوه مالستان احاطه اش مینماید این حصه یک سطح بلند اس هواری میباشد که هرگز آمار سنگ و کوه در تمام عرض و طول نسبتاً وسیع آن دیده نمیشود، در وسط آن تالاب کلانیکه دارای انواع مرغهای آبی است بزوج وجود دارد مالستان بزاویای حاده از جبال بلند محفوظ است که این کوه ها بجانب غرب و جنوب (مرادین) بصورت نلات پست می شود براست وجه متن علاقه مذکور سرچشمه مالستان خوردک زاید و غیره واقع است که زمین زراعتی کمتر دارد بشرق و غرب جنوب دایه و فولاد سر زمین حاصل خیز و ممانت غلات و بقول، است، دی چویان جاغوری از کوه های نسبتاً پست احاطه شده بدون خاک افشان که کم آب است دو علاقه دیگر بیک زمین کم و آب وافر دارد، غاب، اشکار آباد، خوردک تخته و باقی حصص دایزنگی دیکندی بعضاً دارای زمینهای سرزروی و برخی سنگزار و کوهستانی است، عموماً این علاقه برای تربیه حیوانات اهلی مساعد و چمنزار های سرسبز و شادابی دارد جبال این حصه غاف مقوی (کهای) بکثرت می رویاند، یگاولنگ بامیان در سلسله جبال شمالی واقع است، در اینجا ارانی قابل زراعت کمتر دیده میشود و تربیه حیوانات بیشتر.

کوتل های معروف هزاره :

مراب، لومان، مالستان، کوتل خون، جوقول، شاه طوس، و غیره است. جبال مشهور، سیرو، کوه مالستان، لمل، کرمان، جبال دایزنگی شاه طوس است که از موخر الذکر گاه گاهی اوازه های عجیب و مبهی شنیده میشود. قلل هزاره جات غالباً بیش از ۴۳۰۰ متر بلندی ندارد آب و هوا سطح بلند هزاره جات بدون حصص غربی و جنوبی بحدث عموم سرد است لکن هوای مالستان و حصص بامیان خشک تر و از دایزنگی نظر باین دو علاقه هم شدید تر است.

کوه های پاروپامیز :

(Paropamisases) غربی ترین جبال افغانستان کوه های پاروپامیز است که مابین فیروز کوه و زاویه که بواسطه سرحد و سوا ایران بشمال مغرب افغانستان تشکیل شده و آن دارد ارتفاع قله بلند این سلسله جبال از ۲۵۰۰ متر متجاوز نیست.

کوهانی جنوبی چاکالی:

این سلسله سرحد افغانستان و بلوچستان را در طول ۱۰۰ کیلومتر تشکیل میدهد. عرض اوسط آن نهایت ۱۰ متر بالغ بر ۱۰۰ کیلومتر است. قله معروف او که بر پلک تیزان حاکمیت دارد ۲۳۰۰ متر بلندی دارد. میرجاوه:

مجزی بیشتر بطرف غرب جبال میرجاوه سرمد که حصه ازان در خاک ایران واقعست. این کوه در کرمانجبال چاکالی مساوی است علاوه کوه حاجی گک کوه خور دیست در مابین کوهستان و اوپا که سلسله کوه کش کاملت کارا کوه، شال کوه، بابا کوه، کوچکست، کره والا کوه خور دیست جنوب مشرق هزاره جات متصل کوه سبب غربی گذشته بران در حصص مختلفه فغانستان جبال خور خور دیگر نیز وقوع دارد.

جنگلات طبیعی افغانستان

جنگلات طبیعی تقریباً در اکثر حصص کوهستانی افغانستان وجود دارد تنها قاطبیکه از جنگلات وسیع و مهم عاریست کوههای جانب غربی افغانستان است. کوههای سمت مشرق و هندوکش شرقی و جبال سمت جنوبی و غالب قسمتهای جبال بدخشان و فغانستان و کنارامو و غیره بطوری جنگلات مهم و انبوهی را تشکیل میدهد که در بعضی حصص صنایع و بفلهای جبال و پشتهای از اتصال جنگلات و اشجار خود رو تماماً پوشیده شده و این جنگلات اساساً بدو حصه مهم سوا میشود. در و غیر نردار مثلاً کوه قره باتر، کوههای نهرین، دوشی کله گی، غوری، تاله برفک، نیک پی عبر کوه خان آباد، دره اشکش، کوه منی، نالقات در فغانستان و جبال کشم، درایم، چا آب حصص جرم و غیره در بدخشان علاوه بر دیگر اشجار کوهی به فراوان دارد که از حاصلات پسته و بزغنج آن اهالی استفاده خوبی مینمایند.

مکذا جنگل پسته مهمی در حصه شمال مغرب خاک وطن به علاقه قلمه نوهرات موجوده است که در اهمیت و وسعت خود نظیر جنگل پسته ولایت خان آباد میباشد.

جبال پنجشیر، نجراب، تنکاب، نورستان، کنر ها، سین غر، جبال حاجی چکنی، منگل، میلتو، طوطا خیل، جدران، ارگون، تنی، درکی، زمیر، لندر، کرپز و غیره نیز دارای هر نوع درخت ها است که جلنوز، املوک، حوز، بادام، انکور، سیب و غیره از قسم نردار، شتر، ارچه، بلوط، سرو، کاج و غیره از نوع بی ثمر در آنها بکثرت وجود دارند اشجار این حصص البته اشجار غیر مشرق و جوبهای عاریق غالبیت دارند ولی چون اندازه و مقدار جنگلات و وطن عزیز ما تا حال با اصول فنی پیاپی نشده ازان دورا جی بکسب تمام جنگلات مذکور عیالاً معلومات کافی داده نمیتوانیم تنها از انجمله جنگلات هات مواضع تحت اندازه مهندسی آمده ذیل ازان ذکر مینمایم:

تمام جنگلاتیکه قابل استفاده است و بدامنه هندوکش از (۲۰۰۰-۲۳۰۰) متر ارتفاع واقع حصه در مقابل آن جنگلات سمت جنوبی از ۶۰۰ تا ۲۳۰۰ متر وجود دارد. جنگلات قاطب پسته سمت مغرب نظیر بار قاع جنگلات سمت جنوبی باندازه ۳۰۰ متر پایان تر است جنگلات جنوبی اشجار بر که دار که در تحت آن جنگل خار دار وجود دارد عبارت است از درخت بلوط سنگی، چهارمنز، انار، سیب خود رو، والین (قسم پسته کوهی)، بادام، انکور جنگلی، توت کوهی، اهروت، (نوعی از جوب است مابین چهارمنز و بلوط) شتر، زردالو، سرو، شنی بال، جلنوز، چنار، عناب، انجیر و غیره.

اکثر جنگلاتیکه در نورستان و کنر موجود می شود درختهای آبی است.

ارچه ۵۰ فی صد - شتر ۲۰ فی صد - گز ۲۰ فی صد - کرب ۲۰ فی صد - جلنوز ۵۰ فی صد
تمام اقسام اشجار مذکور در جبال نورستان و کنر از یکسال تا ۴۰ ساله وجود دارد قطر آنها غلظت و ارتفاع ۱۰ متر مقدار و وسعت جنگلاتیکه تحت پیاپی آمده و ما آنرا (۱۰) فی صد تمام جنگلات افغانستان تخمین میکنیم.

جغرافیای طبیعی افغانستان

علاقه کتر	۱۸۰۰۰ هکتار	==	۱۸۰ مربع کیلومتر
جنوب بارکندی	۱۲۰۰۰	»	۱۲۰
شمال بارکندی	۱۱۰۰۰	»	۱۱۰
کرم سالک	۲۹۰۰۰	»	۲۹۰
پارون	۴۹۰۰۰	»	۴۹۰
کامدیش	۱۸۰۰۰	»	۱۸۰
علاقه باشگل	۱۲۰۰۰	»	۱۲۰
هشم ری کوت	۱۰۰۰۰	»	۱۰۰
اسمار	۲۳۰۰۰	»	۲۳۰
مجموع	۱۹۴۰۰۰	»	۱۹۴۰

مطور اوسط از قرار نقشه و اندازه، حکلات این نقاط در ف هکتار از ۴۰۰ تا ۸۷۰ مکعب متر چوب را دارا است که باین حساب مقداری چوبهای علاقه حات مذکور قرار ارقام ذیل حاصل دارد:

علاقه کتر	۱۰۳۶۸۰۰۰ مکعب فوت	-	۲۸۸۰۰۰۰ مکعب متر
جنوب بارکندی	۶۹۱۲۰۰۰۰	»	۱۹۲۰۰۰۰
شمال بارکندی	۷۹۲۰۰۰۰۰	»	۲۲۰۰۰۰۰
کرم سالک	۲۸۰۸۰۰۰۰۰	»	۷۸۰۰۰۰۰
پارون	۲۸۲۲۴۰۰۰	»	۷۸۴۰۰۰۰
کامدیش	۷۷۷۶۰۰۰۰	»	۲۱۶۰۰۰۰
باشگل	۶۰۴۸۰۰۰۰	»	۱۶۸۰۰۰۰
بری کوت	۵۷۶۰۰۰۰۰	»	۱۶۰۰۰۰۰
اسمار	۱۳۲۴۸۰۰۰۰	»	۳۶۸۰۰۰۰
مجموع	۱۴۳۶۰۰۰۰	»	۳۱۷۶۰۰۰۰

جنگلات سمت جنوبی بشرح اشجاریکه فوقاذکر شد از کوه جاجی تا حدود مرغه و برمل و سرحد وزیرستان بطول ۱۰۰ کیلومتر و عرض اوسط ۱۵ تا ۲۰ کیلو متر اشجار نمر دار و چوب مهم عمارتی دارد که از اعمله تنها منطقه جاجی برقرار اندازه صحیح بقدر ۳۱۲۰۰۰ و ۱۸۰ مکعب متر یا ۶۳۰۰۰۰ و ۶۴۷۰۰۰ مکعب فوت دارای چوب میباشد که مطابق حصص سمت جنوبی و دیگر جنگلات افغانستان تا کنون تحت مساحت و اندازه آمده در اینجا تنها ازان ماقط نام برده شد.

علاوه بر جنگلات مذکور نیستانها و چوب کز وید خود رود در قندوز و کنار دریای امو و حیره در قند و کار هیلند ترک، دریای اندراب بفاصله های معین در هر هر موضع وجود دارد که طبعاً اهمیت آن به نسبت جنگلات حصص کوهی کتر و محل بود و باش حیوانات و حتی از قسم شیر اگر از وغیره و طیور، دشتی و جنگلی میباشد ازین نوع جنگلات عباتاً اعالی برای سوخت و کیه بانی وغیره استفاده مینمایند.

بندها و تالابهای طبیعی افغانستان

بندها و تالابهای طبیعی در هر حصة افغانستان وجود دارد که بعضاً بخین آبهای دریاها و برخی مترداییم آنها واقع گردیده مثلاً تالابهای هندوکش که موضع بموضع دیده می شود محل بنیان دریاها و آبهای کوه و چشمه را گرفته هرگاه سرچشمه يك دریا از رودهای مربوط هندوکش را انسان تعقیب میکند اخیراً یکی از همین تالابهای طبیعی منتهی میگردد اما چون مبنی بحث ما بر اختصار است درین مورد اگر چه ناقص میباشد اما از بند آبهای قسم دوم آن در ذیل نام می بریم :

این تالاب چنانچه ذکر شد مقر آبهای دریای غرنی و دریای زرمت و آب های آب ایستاده غرنی : سیلابی کنوازی بوده بر سطح بلند غلزان بمفاصله تقریباً ۱۲۰ کیلومتر جنوباً از غرنی و بارتفاع ۲۳۰۰ متر بجنوب شرق مقر وقوع دارد محیط این تالاب زیاده از ۷۰ کیلومتر و عمق آن ۴ متر است ، در وسط خورديك جزیره خوردی تشکیل میدهد که محل لانهای طيور آب میباشد آب این تالاب شور و اراضی اطراف آن شوره زار و غیر مزروع است در موسم زمستان که آب آن بیخ بسته میکند اهالی اطراف بالای بیخ گذشته از خشک و وسطی و برخی مواضع تک آب آت اقسام اهرقها را شکار می نمایند .

تالاب نور بقاصله ۶۰ کیلومتر از غرنی در غرب قره باغ و بجنوب نی قله بداعنه تالاب نور : کل کوره واقع است در موسم بهار تالاب مذکور موضع شکار پرندگان بوده بهر دور آن سبزه های زیاده می روید محیط این تالاب بیش از ۱۰ کیلومتر و عمق آن ۳ متر اندازه می شود .

هامون زره در جنوب مغرب افغانستان و به شمال غربی چغانور کائن است سطح آن هامون زره : تقریباً به ۱۷۶ کیلومتر میرسد و در موسم سیلابی دریاها باندازه توسیع می یابد که با هامون سوران یکی می شود .

هامون سوارات بشرق جنوب هامون زره وقوع دارد آبهای خاش رود ، هامون سواران : فرا رود و دریای هاروت دران می ریزد سطح و محیط هامون سواران بعد از قطع سیلابهای موسمی تقریباً به ثلث هامون زره می رسد .

بنداب سیستان تقریباً مقر آبهای دریای هند است و بنداب اول الذکر بزرگه گاهی بسبب تجمع آبهای سیلابهای موسمی توسیع یافته به این بنداب شامل میگردد در قدیم بنداب مذکور بر تمام سیستان جاری بوده حال فقط بیشتر حصه آب آن را دریای هند تهیه می نماید عمق آن با اینکه دریای هند در قسمت شمال این بنداب کل وریک فراهم میگردد از میداهای اطراف بقدر ۱۳۰ متر است .

این تالاب بقسمت شمالی دشت هموار ناهور بقاصله ۴۵ کیلومتر تقریباً در غرب تالاب ناهور : غرنی وقوع دارد طول آن ۱۰ کیلومتر و عرض آن از ۲ تا ۳ کیلومتر است عمق تالاب ناهور متفاوت چنانچه بقرب کنارها یکمتر و در وسط و قسمت شمال خود به ۳ متر میرسد .

این تالاب را چمن سر سبز ناهور از هر طرف دربر گرفته و در اطراف آن سبزه های کمتر قدیمی هستند آب این تالاب سیاه رنگه یعنی بالوش مخلوط است در موسم بهار تالاب ناهور محل شناوری اقسام مرغهای آن از قبیل قو ، قاز ، کلنگ ، مرغابی و دیگر جانوران میباشد طيور يک از تالاب مقر (آب ایستاده) و تالاب ناهور را می کنند درین تالاب می نشیند حتی در کنار آن نظر به هواری دشت از دور اقسام مرغهای

جغرافیای طبیعی افغانستان

کول شیوه : کول شیوه تقریباً ۸۸ کیلومتر بجناب شمال زیاده ۳۰ کیلو متر طرف جنوب درواز
در حایکه دره‌ی بنجه بطرف شرق جنوب چرخ زده و یک مثلث خاد از راه و به تشکیل
میدهد واقع است طول این تالاب تقریباً ۲۱ کیلومتر و عرض آن از ۱۴ تا ۱۷ کیلومتر اندازه می شود عمق
این تالاب از یک تا ۳ متر متفاوت بوده رنگ آن نیلگون و خوش مزه است آب آن از تمام جویهای
پنجنهای سرسبز و خرم احاطه شده در اطراف آن طیف نایکتر بلندی شود و دور این تالاب ایلاتهای
تایستانی مردمان مال دار قندهاری و قطفی بوده این تالاب بشوایت وادی سرسبز آن چون در جوار سطح
بلندی یامیر واقع است شدیداً سرد و بیش از سه و نیم ماه قابل سقامت مردم مال دار ایلات نیست تالاب شیوه
دارای اقسام مرغهای آبی بوده بهترین شکارگاه تایستانی ولایت بدخشان شرمه می شود.

تالاب قندوز: تالاب قندوز قبل از تاسیر حاکم باده خیل وسیع و از جنگلهای انبوهی احاطه شده اطراف آن تماماً قراقرگاه
حیوانات وحشی از قبیل شتر، کر از، سیاه گوش، قره قلاق بود طول آن ۴۰ کیلومتر متوازی
دریای خان آباد و عرض آن از ۷ تا ۷ کیلومتر از جوغه آغاز و غرباً تا شور تپه زیر قندوز امتداد داشت در زمان
حاضر بسبب کثرت نفوس در قطع جنگلات و خشکانیدن آب این برکه وسایل لازمه استعمال شده فعلاً
اگر چه طول آن به ۲۰ و عرضش از ۲ تا ۳ کیلومتر می رسد اما زارعین وطنی از عرض آن جویهای
متعددی بطرف حوضه دریای خان آباد که در جناح شمال آن جریان دارد کشیده اند بنابران در مواضع متعدد
عرض آن را از هم مفصل ساخته عور و مرور از آن ممکن است ولی با وجود آن دوا کثر جاها عمق آن
از ۳ متر زاید است.

تالاب بغلان : این تالاب فاصله ۹۰ کیلومتر در غرب جنوب قندوز واقع و محیط آن از
۸ کیلومتر زاید است عمق آب این کول از ۲ تا ۳ متر و تماماً محل شکاری
مرغهای آبی میباشد آب آن در دریا و خوش مزه و دورا دور آن نیز از وچمن است.
تالاب اشکمش : تالاب اشکمش فاصله ۶۰ کیلومتر در جنوب خان آباد مرکز نایب الحکومگی
قطفن شرقاً و غرباً طولانی و وقوع دارد عمق آب آن از یک تا ۳ متر و محیط آن
بر ۱۵ کیلومتر بالغ میباشد این تالاب نیز مانند دیگر تالابهای افغانستان اقسام مرغهای آبی دارد و
در اطراف آن چنان چمن های سرسبز بعمل می آید که در طول سال گله های اسب و دیگر مویشی
در آن می چرد.

تالاب غوری : این تالاب از ملان فاصله ۳۰ کیلومتر غرباً بساحل چپ دریای غوری
از جنوب شمال امتد است عرض آن از یکم تا ۲ کیلومتر و طول آن تقریباً به
۷ کیلومتر می رسد در فست شمال این کول جنگل غلوی وجود دارد که محل اقسام طیور آبی و دشتی
و گراز های وحشی می باشد عمق آب این تالاب در حصص وسطی تا سمت میرسد و در کناره های آن به اسب گشت
ممکن است - تالاب غوری بهترین شکارگاه ولایت قطفن بوده در هر موسم سال باین موضع میله های شکار مرغ
منفقد می گردد و طرز شکار اینطور معمول است که از یکطرف جنگل را آتش می زنند بنابران حیوانات
و مرغهای دشتی گله گله از جنگل خارج گردیده سوارات و صیادان در چنهای اطراف و شمال پناه ها
راه گریز آنها را بسته بوسیله نیزه و تفکک حیوانات و طیور مذکور را شکاری کنند.

کول یامیر : کول یامیر در دهنه و تنگنای یامیر خورد یامیر شور واقع است مجری آب
دریای یامیر از جناح شمال آن می گذرد این کول تقریباً بشکل مستطیل
قناده عرض آن تقریباً ۹ کیلومتر و طول آن به ۱۸ کیلومتر بالغ است ولی چون این تالاب در اقیانای
بلندی سطح مرتفع یامیر واقع می باشد آب آن در غالب قسمت سال منجمد می باشد و در اطراف آن بسبب

صورت نرمانات تی رود.

تالاب غور فاصله تقریباً ۶ کیلومتر در شرق مجری ابتدائی دریای خاش رود و غور تالاب غور: عرض این تالاب ۵ کیلومتر و طول آن ۷ کیلومتر محیط آن ۲۴ کیلومتر بالغ اطراف این تالاب چمن مر سبز و آب آن محل شادوری مرغهای آبی است.

این تالاب فاصله ۱۲ میل بطرف جنوب شهر هرات واقع و طول آن ۱۴ کیلومتر و عرض آن ۲ و نیم الی ۴ کیلومتر و اکثر عمق آن چهار متر می در اطراف خود سبزه ها و نیزارها تشکیل داده اقسام مرغان آبی دارد.

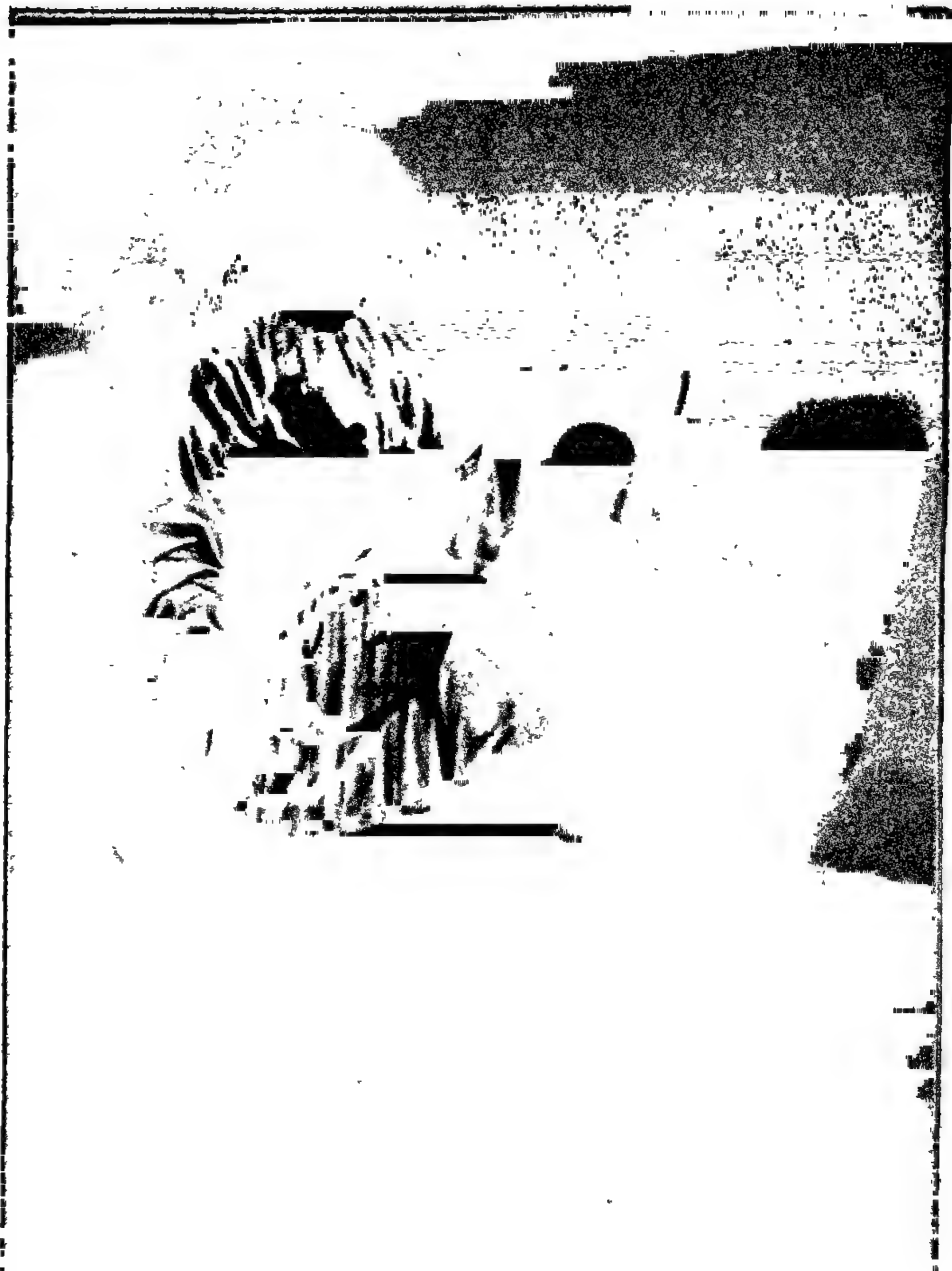
گذشته بر تالاب های فوق الذکر بطوریکه مذکور شد در هر مرحله افغانستان تالاهای خورده خورد هم وجود دارد که محیط بعضی از آنها بطور اوسط الی ۱۰ کیلومتر می رسد از جمله باتلاقهای تالقان، بند آ دوشی کبه گی، اشکار آباد و باتلاقهای رباط غوریان هرات، شهرک، جوین هرات، دیزنگی، تالاب وزیر آباد، بگرامی، سیاست، غب، لاجهار کابل، حوض خاص بغلان، باتلاق چهار آب سباز قابل ذکر است. بند های طبیعی در افغان زیاد اند که معروفترین آنها بند امیر هزاره حات، بند های طبیعی: چندین رود در داخل هاند هجده نهر از آب های ذخیره این بند جریان می

آبشارها

آبشارهای طبیعی نظیر موجود مناطق کوهستانی و بستی ها و بلندی های متناسب و غیر تدریجی در افغان زیاد است که از جمله آبشارهای طبیعی معروف آن آبشار تنگ غار و آبشارهای پشیر و آبشار انبای و ماین خان آباد و قطن و آبشار خواجه غار پچه غان و آبشارهای اندراب و آبشار دره غوث نهرات تالاب شب میانه در چشمه می شود و آبشار غر و تله و هدامن و آبشارهای نقاط متعدد هزاره حات و نورستان و بدخشان می باشد.

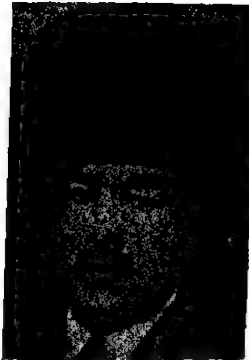

نمونه از قشون ملی افغان در قرن نوزدهم
Type de Guerrier Afghan du 19^{ém} Siècle

معادن افغانستان

پلم آقای محمد احسان معادن شاس

آقای محمد احسان شاس

ظاهر است که برقیات بلد محلیک و نامین بروت ملی آن واسه باقتصادات و مریس صنایع از امور رزاعی و دلاقی و نگارانداجن ثروت های کانی همان مملکت بوده پس طاق اکبر از ممالک دنیا ناس مسئله احمب رید داده و بالاخره در سانه کوشش و رحاب اجماعی بدرجه اعتلا و ترقیات غیرالمعول نایل شدند

حکومت مسوع و مقدس ما میر در همچو مسایل توحه خصوص فرموده و در ضمن پروگرام وسیعکه در تمام شعبات می و نگار انداجن هوای اقتصادی وطنی عیرمادر نظر گرفته است ، راجع به معانه فی معادن مکشوفه ساعه و انکسای معدنیات تازه و استحصال شان بدرجه ماشین های جدید پدل عاهدت میوررد .

ناظر همین توحه و تسویق بحکومت ، ارباب حساب اس کار در تجسس امور کشف معادن برآمده یک عده معسایه معدنیات را از مراصع مختلف کشف و حسن خدمت ملی خودها را ثابت ساخته و رور برور حملات وطنی پیروانه شان بر عده معادن مکشوفه مافراید

در نتیجه تحقیقات و کشفیات به تجربه رسیده که وطنی عیر ما از حث داشتن ثروهای طبیعی و صنایع کانی حایر درجه بندی میباشد و از مواد کانی و فلزی کمر چیری خواهد بود که در خاک وطن مقدس مایافت شود

معدنیاتیکه در از اتفاقات کشف یا در این سالها اصولاً از طرف وزارت تجارت مکشوف گردیده و نمونه های هریک به مدیریت عمومی معادن رسیده است حتماً ۱۵۷۱ معدن میباشد که در نتیجه هم آوری و تجلیل و تجربه محصصین می ۲۹۹ معدن آن کارآمد و قابل استفاده میباشد و نالی آن در نتیجه معاينه و عملیات فی عقیم و غیر معدنیات شده است .

ایدهایب فهرست معادن مکشوفه معیده و مشهور افغانستان را با تسریحات لازمه آنها ترتیب در دبل متذکر مشوم .

شماره عمومی معادن اریقرا است :

قره ۲ معدن	آمن ۷۲	مس ۱۰۳	سرب ۱۶	حس، طعی، سمره	ذغال سنگ ۲۳	کرافت ۱۱
مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید
۲ ۰	۴۶ ۲۶	۶۳ ۴۰	۱۰ ۶	۱۰ ۰	۲۴ ۹	۸ ۳

فت ۱	یتومن ۴	کوکرد ۲۲	ارک ۲۵	سنگ رسته ۳۱	سنگشامقصد ۵	سنگ سمره ۱۹
مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید	مفید غیر مفید
۱ ۰	۳ ۱	۱۶ ۶	۱۲ ۱۴	۱۵ ۶	۴ ۱	۹ ۱۰

شماره ۳			چوب ۱۵			کچ ۶			نک ۱۱			بیل طولیا ۲			ژاک ۷			نوشادر ۳		
مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد
۳	۱۰	۱۰	۶	۶	۸	۳	۲	۰	۶	۰	۶	۱	۳	۰	۳	۱	۳	۰	۰	۰

ترکیبات اتمی یوم			نیکل ۲			منگانهز ۲			یاقوت و آمیت			یشم ۱			لاجورد ۱			کوارتز و رزاقها معدنی		
مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد	مقد	غیرمقد	مقد
۱	۱	۱	۱	۱	۲	۰	۰	۴	۱	۶	۱	۰	۱	۰	۱	۰	۲۶	۱۳۴	۱۶۰	۱۶۰

نقره (Silver)

نقره از فلزات ذیقیمت بوده و از قدیم الایام شناخته شده و در دوره های تاریخی برای صرب سکه نگار مبرفته است و روز بروز قیمت آن نسبت به طلا نیز کم می کند.

در حالت طبیعی طور عاقل بصورت گدازه های خالی برکت که گاهی صدها کیلوگرم وزن دارد یافت می شود ترکیبات کافی نقره عبارت است از کپلوراید های نقره و مهم تر از همه سلفیدها (Sulphides) نقره که در تنه های غنی به نسبت های محده با گوگرد، سیمه، آرسنیک (سم الفار)، آهن، مس و غیره مخلوط می باشد، بعضی از ترکیبات معدنی صرب و مس نیز مقدار کمی نقره دارند.

یکی از تولیدات معدنی مهم نقره آرژنتیت (Argentite) می باشد که مول (Ag₂S) که دارای رنگ سبزی ساه مایل و تا (۸۷) درصد نقره در آن شامل است.

معادن نقره :

بیشتر معادن مهم نقره در سطح زمین شیبه علاقه به خندان می باشد و در ارمه قدرتی نقره را ارسر وادی پخش می شود استخراج می گردد و ترکیبات معدنی نقره در درموضع غوره سازید می شود و در بعضی حصه های هند و کش و خصوصاً در علاقه هن ارمه حالت معادن مهم نقره وجود دارد.

آهن (Iron)

آهن از نقطه نظر اهمیت در تمدن امروزی بشر در رده اول را جایز است و اساساً آن را در ده قرن قبل از میلاد حضرت مسیح به مشاهده اند و کشف و استعمال آن در صنعت علت اصلی ترقی بشر گردیده و نیز دوره آهن شامل حیات تاریخی بشر بوده و تا امروز دوا حاصل کرده است.

آهن در طبیعت مقدار زیاد موجود است ولی بطور عاقل یافت می شود و معمولاً آهن با اجزای خارجی ترکیب شده اجزای بسیار که آراسنگ معدنی می نامند و از همین سکه آهن استخراج کرده می شود و بهترین دسته ترکیبات معدنی آهن ا و کساید ها (Oxides) و کارسات های آهن (Carbonates) می باشد از نقره ارسته.

۱ - آهن ا و کساید مقناطیسی با اصطلاح علم معدن شناسی مگنتیت (Magnetite) فرمول (Fe₃O₄) که مقدار آهن آن از کلبه ترکیبات طبیعی بیشتر (۷۲) درصد می باشد.

۲ - آهن ا و کساید فرمول (Fe₂O₃) که بزبان علم معدن شناسی آهن کلس (Iron glance) و همیتیت (Hamatite) نامیده می شود و به الوان مختلف سرخ، زرد، قهوه و غیره موجود است.

۳ - آهن ا و کساید فرمول (FeCO₃) که از بهترین ترکیبات معدنی آهن است.

معدن آهن :

- ۱- معدن آهن قسم مکنیتیت (یعنی آهن مقناطیس) بسمت غربی دامنه کوه بغیان در بالائی حصه کوئی سهل که یکی از بهترین معدن آهن افغانستان ۷۲ فیصد آهن خالص دارد.
- ۲- معدن آهن (قسم ریدآیرن اور) در کوه غار موضع جبل السراج که از فابریک برق تقریباً ۲ کیلومتر فاصله دارد و مقدار آهن در آن از ۵۰ تا ۷۰ فیصد است.
- ۳- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوه خاک لاه موضع ده سبز که دارای (۷۲) فیصد آهن میباشد علاوه بر آهن پیریت نیز در کوه خاک لاه طرف مشرق حوض حاس وجود دارد.
- ۴- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوهل حاواک بخش معدن مفیدی دارد.
- ۵- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در قول مبار حکری بطرف جنوب قلعه آخند راده محمد عثمان خان که (۷۲) درصد آهن دارد.
- ۶- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوه قنعه خواجه صاحب، علاقه کمری که دارای اهمیت زیاد میباشد.
- ۷- معدن آهن، در کوه شاح ترلی که معدن مفیدی دارد.
- ۸- معدن آهن (قسم آهن سفاید) در کوه -دره که نمونه آن معدن و کارآمد است.
- ۹- معدن آهن، در موضع لولج غورسد و دارای اهمیت است.
- ۱۰- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در ارغنده علاقه حاج عرب کافر قلعه که نمونه آن مفید ثابت شده است.
- ۱۱- معدن آهن، در چند دهه بطرف جنوب ک حوس و هم بدنه میاداد میباشد که نمونه های آن در نتیجه عم آوری معدن دست رسیده.
- ۱۲- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوه جرد کابل اطراف شمال قلعه شهوار که نمونه مفیدی دارد و نیز معدن آن در سر کوه غر فاصله ۶ کیلومتر حاج مشرب مبار حکری یافت شده است.
- ۱۳- معدن آهن (قسم همیت) در موضع رحه رحه معدن مفیدی دارد.
- ۱۴- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در موضع کوه دشت موسی اهوگر که دارای (۷۰ فیصد) آهن میباشد.
- ۱۵- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوه دچی دوت غور و علاقه میدان.
- ۱۶- معدن آهن (قسم آهن پیریت) در کوه شاه لای آسا، موضع بخش و آهن (قسم ریدآیرن اور) بدنه دره بخش بقدار وافر بدست می آید.
- ۱۷- معدن آهن، در کوه اله لاه موضع غار کوه دامن و از ۳۰ تا ۴۰ فیصد آهن دارد.
- ۱۸- معدن آهن، در کوه پارانده موضع دژارک بخش که مرکب از مس و تقریباً ۸ فیصد مس دارد.
- ۱۹- معدن آهن، در کوه جدران بخاج عرب علاقه وزگی و نمونه آن فایده آور است.
- ۲۰- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس) در کوه شاقول شرداغ و دارای طر مس و نمونه آن خیلی مفید ثابت شده است.
- ۲۱- معدن آهن، در سرخ کوتل بطرف شمال قریه ده سرخ هرات و (۷۰) فیصد آهن دارد.
- ۲۲- معدن آهن (قسم آهن مقناطیس و همیت) در میان سیاه تپه و قراخونم علاقه بهود معدن عمده دارد که دارای (۵۰) فیصد آهن میباشد.

۲۴ — معدن آهن (قسم آهن مقاطیس) در کوه سگ زرد علاقه شوارست شرق و تا (۷۰) فیصد آهن دارد.

۲۵ — معدن آهن، در کوه شاه مسعود بطرف جنوب لاش مرغان ولایت قندهار که معدن مفیدی دارد.

۲۶ — معدن آهن، در شبلة کوه بیخه کرخ ولایت هرات که فلز سرب نیز در آن شامل است.

۲۷ — معدن آهن، در سیاه کوه سمت شرق ورک آن از حدود کشکک نایل دروخته امتداد دارد.

۲۸ — معدن آهن، در موضع علاقه داری گلستان و کوهستان مربوط حکومت اعلیٰ فراه.

۲۹ — معدن آهن، بقاصلة ۵ کیلومتر بجانب شمال مشرق بهارک (علاقه بدخشان) واقع است.

علاوۀاً موضع چهارده معصوم، و تنگی لندر، و کوه ده مرگ کابل، و کوه سالان لمان، و بامیان،

و ارزگان و کالو، و دره صوف (مرار شریف)، و ده دادی و مقر و موضع خاک ریز قندهار،

و مواضع قطعن، و غیره علاقه های افغانستان نیز دارای معادن مهم آهن میباشد.

مس : (Copper)

صنعت استخراج مس در غالب نقاط عالم در ترقی است، مواد کانی مس در طبیعت فراوانند و بهترین

نمونها عبارت است از کاپر اوکساید یا کوپرت Cuprite بفرمول Cu_2O و کوپلین Covelline بفرمول CuS

ملاچت و آذورت $(CuOH)_2CO_3$ و لی ترکیب معدنی مهم مس عبارت است از کاپر گلس Copper glance

بفرمول Cu_2S که گاهی تقریباً خالص و تا (۸۰) درصد مس دارد و دیگر از ترکیبات مهم این فلز پیریت های مس

ار میباشد از قبیل کاپر پیریت (Copper pyrites) پیکاک کاپر (Peacock copper) و بورت

(Bornite) و غیره که ترکیبی هستند از کاپر سلناید و آیرت سلناید و اکسید فلزات دیگر نیز به نسبت

بسی کم از قبیل هست، قره، آرسک و غیره در آنها نامت می شود. کاپر پیرت بفرمول $(CuFeS_2)$ نسبت

دیگر ترکیبات کانی مس بمقدار زیاد یافت نمیشود همین جهت برای استخراج مس دارای اهمیت زیاد میباشد.

معادن مس :

معادن مس در افغانستان بکثرت یافت میشود، مواضع آن اریقرا است :

۱ — معدن مس در کوه چرغانی کهنه خمار میدان معدن مهم و ذخیره بزرگ مس، وجود است که یک معدن

قدیمه و دارای اهمیت معدنی بوده تقریباً همه اقسام ترکیبات کانی مس در آن یافت میشود.

۲ — معدن مس، در کوتل خاواک پنجشیر، معدن عمده دارد.

۳ — معدن مس (قسم کاپر پیرت) در فرخل عورسد معدن مهم دارد که قره پرازان حاصل میشود.

۴ — معدن مس (قسم کاپر پیرت و غیره) در کوه کمری و کوه سیاه پینی و کوه سرخ مارشیوه کی و کوه

پخدره و کوه منارچکری و قول مشتگی (زیر منارچکری) و کوه بچک و زیر کوه حسین خیل علاقه خورد

کابل پیدایش دارد که نمونه های هر یک در موزیم خانه معدنی برای نمایش گذاشته شده است.

۵ — معدن مس (قسم کاپر پیرت) در موسهی لوگر سر کوه گندره که تقریباً (۱۵) فیصد مس دارد.

۶ — معدن مس (قسم کاپر پیرت) در موضع جیر علی پنجشیر و در موضع تاواخ پنجشیر یافت شده است.

۷ — معدن مس (قسم کاپر پیرت) در موضع چهارآسیا و قسم (کاپراور) در موضع چهل ستوت و کوه

خیرآباد وجود دارد.

۸ — معدن مس (قسم کاپر پیرت و ملاچت) در کوه واصل آباد موجود و دارای اجرای آهن نیز

میباشد. در کوه قرغ و تنگی لندر نیز معادن مس یافت شده است.

معادن افغانستان

- ۹ - معدن مس (قسم کاپراوکساید) در کوه گل دره کوه‌ها من یافت میشود.
  - ۱۰ - معدن مس (قسم کاپراوکساید) در کوتل قلیچ علاقه کهرد و نم نموه مس (قسم کاپریریت) از بامیان بدست آمده است.
  - ۱۱ - معدن مس، در موضع علاقه داری ارغنداب نوحی ولایت قندهار.
- علاوئاً معادن مهم مس در علاقه های مختلف افغانستان مخصوصاً بدره صوف و موضع سفید آب ارز و قندهار و مقر و کوهستان جنوبی هرات و نهرین و جلال آباد بکثرت وجود دارد.

سرب : (Lead)

سرب در طبیعت بصورت پلیموم سلفاید یا گالینت (Galenite) بفرمول PbS و پلیموم = بنات یا - سیروزت (Cerussite) بفرمول $PbCO_3$ و غیره یافت می شود.

معادن سرب :

سرب در افغانستان معادن مهم دارد، يك معدن مهم و بزرگ سرب در فرنگیل غوربد میباشد كه يك معدن قدیم و چندین مرتبه بكارافیده است و از ۵۰ تا ۶۰ فیصد سرب دارد.

ذخیره بزرگ سرب در مرك بهسود وركه های آت سطح زمین ظاهر است تا ۷۵ فیصد سرب را مملو. در کوه بیان شان ارزگان و موضع مومن قول شیرداغ و کوه غندك و کوه چهل آتخورك علاقه که و نهرین و جرم و علاقه جات قطغن و دره صوف و موضع قلعه بی کوهی (خاک ریز قندهار) و در موضع - حوتیکاولك و علاقه میدان و نواحی هرات و موضع ننگ کران و نزدیک اسکادر (علاقه بدخشان) معادن سرب موجود است، نموه فلز سرب بسیار اعلی که در نتیجه تحلیل اجزای قره دران شامل است از موه زیارتنگه حضرت سید شاه ناسر (علاقه بدخشان) دستیاب شده.

جست، قلعی، سرمه : (Zinc, Tin, Antimony)

ترکیبات معدنی جست عبارت است از سفا لیرت (Sphalerite) بفرمول Zn S و کالامین (Calamine) بفرمول $Zn CO_3$ و زنک (Zincite) بفرمول ZnO و زنک سلیکات و غیره.

معادن جست :

ترکیبات معدنی جست در فرنگیل غوربد، و موضع بلغاب و هزاره جات، و بامیان، یافت میشود، علاوئاً خاک جست از علاقه ژوب استخراج و در صقل گیری بکار میرود.

ترکیب معدنی قلعی قسم کیستريت (Cassiterite) در مرتفع ترین نقاط کوه هایین صوفیان و شیرگران علاقه بدخشان یافت شده است.

معادن سرمه :

سرمه نزدیک ارغنداب بشمال منرب کلات غلزان، و در تپه های وردك بشمال غزنی، و در وادی قورپند، و علاقه یكاولك، و در علاقه جات آفریدی، و غیره علاقه های مختلف افغانستان یافت میشود، معدن مهم آن در چهل تن نزدیک زیاده وجود دارد.

ذغال سنگ: (Coal)

ذغال سنگ مهم‌ترین ثروت عمالک معدنی است بعد از واسطه قرن نوزدهم اهمیت پیدا نموده و در اواخر قرن بیستم ریشه و اساس اصلی صنعت گردید.

در طبیعت مقدار خیلی زیاد یافت می‌شود و تقریباً از ۷۵ تا ۸۰ درصد کاربون دارد، تحقیقات مهمه معرفت الارقی نشان می‌دهد که ذغال سنگ و ذغال های طبیعی دیگر در نتیجه فساد و تجزیه باقی تولید شده بدین طریق که در اعمار قدیمه نباتات مذکور در تحت اثر سیلاب ها یا در نتیجه تغییر قشر زمین زیر طبقات خاک و روپک و غیره مستور شده و پس از مدت زیاد ماده آلی باقی تجزیه شده کاربون آزاد مانده است.

از مهم‌ترین دلایلیکه فرض مذکور ثابت می‌سازد وجود آثار باقی و رکه ها در روی بسیاری از قطعات ذغال است.

ذغال سنگ بر سه قسم است:

(۱) انتراسیت (۲) لینت (۳) تورب.

۱ — انتراسیت (Anthracite) دارای رنگ خیلی سیاه است و ذغالیت که ۹۵ درصد کاربون دارد با شعله کم و حرارت زیاد می‌سوزد همین جهت در ماشینهای لکوموتیو استعمال می‌شود.

۲ — لینت (Lignite) ذغالیت متراکم که از ۵۵ تا ۷۵ درصد کاربون دارد و نسج آن مانند الیاف و شبیه به ذغال چوب است، حرارت آن چندان زیاد نیست و در موقع احتراق بادود سیاه غلیظ و تسمن زیاد می‌سوزد، رنگ آن سیاه مائل به قهوه و آثار باقی در اغلب نمونه های لینت مشاهده می‌شود، قسمتی از این ذغال موجود است که سخت و سیاه رنگ می‌باشد.

۳ — تورب (Tourbe) از ۵۰ تا ۶۰ فیصد کاربون دارد، رنگ آن سیاه دوده و در موقع سوختن بوی امونیاکی متسمن از آن متصاعد می‌شود، تورب از تجزیه بعضی خزها و نباتات دیگر در تحت اثر تراکم و محفوظ ماندن از هوا محجر شده چنانچه در سطح معادن تورب خزها و شکل باقی دیده می‌شود.

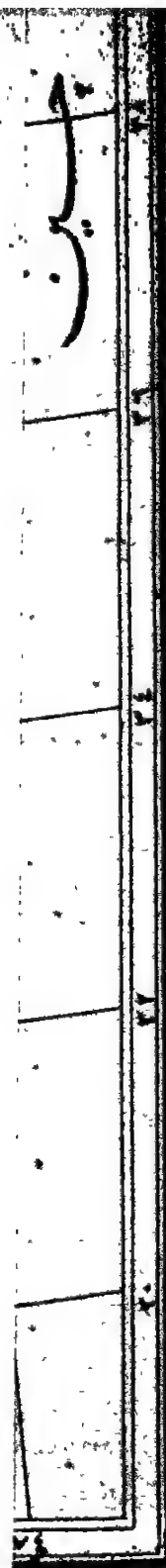
معادن ذغال سنگ:

در علاقه های مختلف افغانستان ذغال سنگ بمقدار و افریافت می‌شود، چند معدن مشهور آن ازینتر است:

۱ — معدن ذغال سنگ - در موضع کوتل خاکی علاقه رنگ که دارای معدن بزرگ و رکه های متعدد میباشد جنس ذغال آن نهایت اعلی و برای استخراج ذغال اهمیت زیاد دارد، رکه های این معدن از موضع رنگ و شورستان نیز دیده می‌شود.

۲ — معدن ذغال سنگ - در موضع ایش پشته که معدن مهم و ذخیره بزرگ ذغال در آنجا بوده ذغال آن بسیار اعلی و تقریباً تا (۷۰۰۰) کیلوری قوه حرارت دارد، برای استخراج ذغال نهایت مفید است و در وقت ضرورت مقدار ذغال کارآمد مرکز از این معدن تهیه و ذخیره موثرهای لاری بحر کر حل و نقل داده می‌شود.

۳ — معدن ذغال سنگ - در موضع فرح گرد غوربند که رکه های متعدد داشته و آثار همین رکه ها تا حدود کاپوران (علاقه سرخ و یارسا) دید می‌شود، از مدت دو نیم سال است که بکار افتاده و ذغال آن برای مصارف سوخت دولهای بند قرغه و داشهای خشت یزی و محروقات و صنایع مختلفی های دوا بر خدمت می‌کند.

معادن افغانستان

۴ - معدن ذغال سنگ - در موضع نهرین (علاقه قطن) که جنس ذغال آن بسیار اعلی و قوی حرارت آن تقریباً (۷۰۰۰) کیلوری است و در جنبیت با ذغال هند هیچ تفاوت ندارد.

۵ - معدن ذغال سنگ - در کوه تیره متصل قریه یخری جدران معدن آن موجود و در کوه بکوئی نزدیک اسپین تخت و کوه تیره شامی کوت ذغال (زماة سوم) Tertiar (یاقت شده است که قریه (۴۰۰۰) کیلوری قوه حرارت دارد.

۶ - معدن ذغال سنگ - در کوه گرمک علاقه چهل دختران دره صوف یاقت شده که تقریباً (۵۰۰۰) کیلوری قوه حرارت دارد.

۷ - معدن ذغال سنگ - در موضع کوه بدری علاقه کشنده مابین خط فاصل دره صوف و بلخاب معدن بزرگ و معبدی دارد.

۸ - معدن ذغال سنگ - در موضع انزری شهیدان حدود لاغر جوی دره کوت، معدن با اهمیت دارد.

۹ - معدن ذغال سنگ - در موضع سنجور علاقه کرخ هرات که جنس ذغال آن بسیار اعلی و تقریباً (۷۰۰۰) کیلوری قوه حرارت دارد.

۱۰ - معدن ذغال سنگ - در موضع قریه کندلان و حدود چنماق ملاخیل (ارژگان) معدن بزرگ دارد که دارای ماده گرافیت هم می باشد.

۱۱ - معدن ذغال - در موضع کرمان هنگک علاقه دایزنگی که جنس ذغال آن مثل ذغال معدن طرح گرد غورمند است.

علاوئاً معدن ذغال در مواضع ذیل مخصوصاً در حدود بالاگاکره (علاقه ده بالای شنوار) و کپی شنوار و از نطه علاقه جلال آباد، و از جوی علاقه شیوه، و تاشقرغان، و خوست، و میت موغوری و موضع قلعه یک هزاره جات، و در واز (علاقه بدخشان) و ذغال قسم باقیمانده نباتات در (موضع کارنده سرای خواجه، و قریه داشتند و تیز، و تنگی ترک، و غزکی علاقه خورد کا بل،) و غیره علاقه جات افغانستان وجود دارد که در برخی جاها مکمل و در بعضی مواضع خام است.

گرافیت : (Graphite)

متقدمین گرافیت را سهواً سرب می دانستند بعد معلوم باشد که یک جنس کاربون (Carbon) است که در خشتگی شبیه سرب می باشد.

این جنس کاربون بشکل الیاف در احجار قدیمه مانند سنگ غارا و گنس یاقت می شود، دارای رنگ فولادی و در خشتگی فلزی بوده و برای ساخت پسل و خیر کتالی ها و غیره چیزهای مفید مورد استعمال مهم دارد، جوهر باروت را نیز از گرافیت بدست می آورند.

معادن گرافیت :

گرافیت در افغانستان بمقدار زیاد پیدایش دارد، مخصوصاً در استانف، چهاربیکار، کوه جو انورد، قلیاب (قرغ) شاه کابل خورد (علاقه میدان)، کوه سرخی غازه (علاقه سکومدامن)، کوه قرغ، جدران، بهسود، ارژگان، نهرین، شنوار، و غیره علاقه های وطن عزیز ما هستند عمده آن کشف شده است.

نفت (تیل خاک) و بیتومن : (Mineral Oil, Bitumen)

نفت را انسانها از قدیم الایام شناخته ولی تا نیمه دوم قرن نوزدهم نتوانسته بودند که از آن طوریکه باید استفاده کنند.

نفت روغن معدنی قابل احتراق است که بحالت طبیعی در بعضی حفرات طبیعی تحت الارضی وجود دارد و غالباً در مجاورت چین خوردگیهای قدیمی زمین مشاهده میشود.

نفت طبیعی را که از اراضی نفت خیز یا چشمه های نفت استخراج میکنند مایعی است غلیظ که وزن مخصوص آن ۰.۷۸ و ۰.۹۲ می باشد و بصورت طبیعی هرگز استعمال نمیشود، بلکه بوسیله عمل تقطیر تدریجی مواد مختلفه از آن استخراج می کنند.

روغن پترول : (نفت سیاه) عبارت از نفتی است مخلوط با قیر و جسیست مایع و قابل اشتعال که بطور چشمه از زمین و یا از ماین بهی شیت ها (Chistes) که موسوم به سنگ بیتومن (Bitumen) است خارج میگردد. بیتومن: از اجزایست خاکی یا خاکستری رنگ که بهسوت ورقه ورقه شده و دارای مواد قیری میباشد که از آن نفت و قیر استخراج میشود. این سنگ در مجاورت اثر شعله سوخته بوی قیر از آن استشام میگردد. بوسیله عمل تقطیر (Distillation) از ۲۰ تا ۲۵ درصد تیل اران بدست می آید.

معادن نفت و بیتومن :

چشمه های نفت در تبریل هرات کشف شده، که نمونه آن در موزیم خانه معدنی وزارت تجارت موجود است. وضعیت اراضی سمت جنوبی و مری نیز برای پیدایش نفت مستعد دیده می شود وجود آن در موضع لپکان برای خواجه نیز امکان دارد.

بیتومن: که شیت های روغن پترول دار است، معدن عمده آن در سر بل مزار شریف یافت شده است که بوسیله عملیات عرق کشی از ۱۰۰۰ کیلوگرام بیتومن ۲۰۰ کیلوگرام اسفالت آیل (Asphalte-Oil) گرفته می شود که چیز قیمتی داری بوده برای استخراج تیل نفت و تیل موثر بکار مبرود. علاوه بر معادن بیتومن در تاشقرغان، و قطن، و علاقه مشرق، بر موجود است.

گوگرد (Sulphur)

انسانها گوگرد را از قدیم شناخته اند، در حالت طبیعی بمتدار زیاد بصورت خالص و ترکیب یافت میشود چنانچه در مجاورت اکثر کوه های آتش نشان (Volkan) بطور آزاد و هم مخلوط با خاک وجود دارد، علاوه بر ترکیبات گوگرد در اغلب نقاط دنیا یافت شده و مهمترین آنها عبارت اند از سلفاید های فلزی (Sulphides of Metal) از قبیل پیریت و غیره و هم سولفاتها (Sulphates) از قبیل کلسیوم سلفات بنی سنگ کچ و غیره.

گوگرد در آبهای معدنی نیز محلول است.

معادن گوگرد:

معادن گوگرد در افغانستان قراوان است. در چین زائی علاقه نرخ میدان، و غور بند، و سیفان، و بهسود، و تاه و برفک و دره سوف، و کومسالا، و کوه کندک (علاقه لغمان)، و کوه پشته کوه سیاه (علاقه پندره)، و سرپن و در سنگلیج بدخشان، و کوه زیارت میرسید سراد (علاقه بلخاب)، و کوه بوکن (علاقه شیرین تکاب میانه).

وقته دار معدن عمده کو گرد یافت شده است، در هرات تکه های خورد آنرا از زمین میکنند، ذخیره های بزرگ آن در سیستان و هرات جات میباشد.

معدن سم القار: (یعنی مرکب سنگها و کوگرد) در قنات سفید خاک علاقه خاک ریز قندهار، و باقی مواضع ولایت قندهار، مقدار زیاد یافت شده است که برای استخراج سنگها مفید و در صنعت کیمیاوی و غیره بکار میرود.

ابرک: (Mica)

چون ابرک در صنایع شولیت فوق العاده داشته اهمیت و منافع تجارتی را حایز می باشد لازم است که تشریحات زیادتری در این باب داده شود. زیرا بعضی از هموطنان که به خاصیت مهم و قیمت تجارتی آن علم ندارند تخته های بزرگ آنرا از معدن استخراج نموده میده میکنند و باطل مخلوط کرده برای جلالت دیوارهای خانه ها مصرف مینمایند.

ابرک دارای اقسام متعدد بوده و بطور کلی یکی از صفات متمایزه آن این است که بورق های نازک جدا شده و هر ورق قابلیت انحناء دارد. ابرک برنگها و صفات مختلفه یافت می شود که همه آنها از متفاوت بوده هر یک از اقسام آن نسبت به بزرگنشی تخته و رنگ و قیاس خود مورد استفاده قرار داده می شود.

یکی از اقسام آن مسکوویت (Muscovite) یا ابرک پتاش نامیده میشود فرمول $\text{H}_2\text{Al}_3\text{Si}_3\text{O}_{12}$ که جنس بی رنگ و لی مایل زردی است و بواسطه اختلاط با مواد خارجی گاهی رنگ سبز و سرخ نیز یافت می شود همه اقسام ابرک از ترکیبات سیلیکات (Silicate) بوده مخصوصاً عنصر پتاس و آلومی نیوم و با لوم کلسیم و مگنیشیم در آن شامل می باشد و اگر عنصر سودیوم جانشین پتاس گردد آن را پاراگونیت (Paragonite) یا ابرک ناترون میگویند که برنگهای مختلف، سفید و صدق و سبز و بعضی اوقات خیره رنگ یافت شده است.

قسم دیگر ابرک را لپیدولیت (Lepedolith) یا ابرک لبتون میگویند که از ۵۰ تا ۸۰ درصد سیلیسیوم دای اوکساید (SiO_2) در آن شامل است و مانند مسکوویت صورت ورقه ها بوده عموماً برنگ های سفید و صدق و گلابی و در تن برنگ سبز و خاکستری دستیاب می شود.

بایوت: (BIOTITE) یا ابرک آهن و مگنیز یا قسسی است از ابرک ماده مسکوویت صورت تخته ها بوده و برنگ سیاه و نصواری و تیره و گاهی رنگ سبز و نصواری روشن یافت می شود این ابرک ذاتاً شفاف و بعضی اوقات از باعث وجود آهن غیر شفاف است و تحت تأثیرات طبیعی یعنی در آن باران و برف و رطوبت بزودی خراب می شود، و عموماً بطور مخلوط در سنگ های آتش فشانی قدیم از قبیل گرانیت (Granite) و سینه نت (Syenite) و دیوریت (Diorite) و غیره وجود دارد.

در مسکوویت ترکیبات آهن خیلی کم است و غیر موصل حرارت و برقی می باشد از این جهت در علم تحقیك اهمیت زیاد داشته و میتوان گفت که در آینده یکی از مواد مهمه صنایع عالی را تشکیل خواهد داد. ابرک در ساختن جهازات جنگی و تجارتی و تیلگراف بی سیم بکار میرود، و در صنایع دیگر نیز مقادیر مهمی دارد خصوصاً در آلات برقی از قبیل چای جوش و دیگدان و بخاری های برقی و غیره استعمال میشوند و اگر اجاباً ابرک وجود نمی داشت صنایع مذکوره اکمال نمی یافت، علاوه بر صنعت گراموفون و حرعیات تجربه خانه ها (Laboratory) مورد استعمال مهم دارد.

چون از ابرک در صنایع استفاده های زیاد میشود بهین جهت مالک متدنه بخریداری ابرک احتیاج داشته میخواهند از مملکتی که معدن ابرک در آن بکثرت وجود داشته باشد آنرا خریداری نموده و بایر وسیله صنعت و تجارت خود را ارتق دهند.

سالمه کابل

نخه های بزرگ ابرک نسبت به پارچه های خورد آن به قیمت زیاد تر فروخته می شود و قیمت آن بر طبق به صفای و درخشندگی و شفافیت و رنگ آن می باشد یعنی هر اخدر بی رنگ و شفاف و درخشان تر بدون جز باشد قیمت آن زیاد تر است. ابرک های سیاه رنگ قیمت اوسط و ابرک لکه دار قیمت کمتر فروش می رسد اگر چه نرخ امروزه آن پوره معلوم نیست ولی چند سال قبل يك كيلو گرام آن از ۲ شلنگه تا ۳ یونگه فروخته شده است. واحد قیاس وزن ابرک یونگ انگریزی است و به معیار وزن یونگ فروش می رسد. ابرک در کانادا و سیلون و هندوستان و آفریقا و برازیل به بیانه وسیع تجارت خارجی دارد و معدن فعلی آن که در دیا موجود است غیر کافی دیده می شود.

خوشبختانه مملکت عزیز ما (افغانستان) از حیث داشتنی معادن ابرک مقام بلندی دارد. معادن ابرک افغانستان غالباً قسم مسکوویت و در بین رگ سنگهای کوارتز و یا رگ سنگهای پگماتیت (Pegmatite) صورت توده ها و اسارها وجود دارد و غالباً مقدار ابرک در يك تن سنگه تقریباً از ۵۰ تا ۶۰ كيلو گرام است.

معادن مشهور ابرک افغانستان که در نقاط مختلف کشف گردیده از این قرار است:

۱ — معدن ابرک (قسم مسکوویت) در موضع دره یلوس علاقه تنگ بواب جبار خات مرغ توده (جلال آباد) معدن خوب و با اهمیت دارد که نخه های بزرگ ابرک از آن استخراج می شود.
۲ — معدن ابرک (قسم مسکوویت) در موضع تینه دره شصت پنجشیر و در کوه تروج موضع مذکور معدن عمده دارد.

۳ — معدن ابرک (قسم مسکوویت) در موضع قره گلین دره بته بجراب.

۴ — معدن ابرک (قسم مسکوویت) در کوه تمول علاقه جگدلک.

۵ — معدن ابرک (قسم مسکوویت) در موضع عمر خیل میدان معدن وسیع دارد.

۶ — معدن ابرک (قسم مسکوویت) در موضع اسکبی دره بچه غان بجراب.

۷ — معدن ابرک (قسم مسکوویت) در موضع جاعین تکانه سفلی.

۸ — معدن ابرک (قسم بابوت) در کوه بابا سنگوی ولی بجراب.

علاوتم معادن ابرک در دیگر نقاط افغانستان مخصوصاً در کوتل خیر خاه، و تنگی هارون خیل، و برج گلجان غوربند، و موضع تنگی وزیر، و کاشنه و اسلام دره لغمان، و کوه مرکی خیل خوکای، و نهریت، و ارزگان، و موضع خاک ریز و لاش مرغان قدهار، و کوه های سمت مشرق، و شمالی، و هزاره جات، یافت شده است.

سنگ ریشه : (Asbestos)

سنگ ریشه یا ابریشم معدن سنگی است که از زمان قدیم شناخته شده و در صنعت بافت و صنایع دیگر مورد احتیاج اکثر ممالك دنیا واقع گردیده است، همین جهت اهمیت صنعتی و منافع تجارتی دارد.

این سنگ مثل یله ابریشم از تارهای نازک تشکیل شده و جمیع خواص ابریشمی را از تاب خوری و نازکی و ناشکنی و از است و یکی از صفات متبایزه آن این است که در آتش نمی سوزد، رنگش سفید و خاکستری و بنای و سبز است آنرا بزبان علم معادن (اسبتاس) میگویند، مورد استعمال زیاد دارد و در ممالك مشرق از سنگ ریشه برای عمده اطفالیه بالا پوش و دریشی و دستکش و کلاه و غیره می سازند که هر وقت حریق میان آتش رفته اموال و اطفال را بیرون می آورند، دستمالهاییکه از آن ساخته می شود بوقت چرك شدن در آتش انداخته می شود تا چركش سوخته و خودش پاك و صاف گردد و هم از آن

کافت میسازند و سادات مهمه را با سیاهی مخصوص که میسوزد در آن می نویسند که از سوختن محفوظ بماند و علاوه بر ساختن کوره های گداز و پیوند کردن تل های بخار و صاف کردن پوره و عملیات گیاه خوار و یا چیزهای دیگر بکار می رود.

معادن سنگ ریشه :

سنگ ریشه در افغانستان فراوان است ، معادن آن در المراء جدران ، و کوه باکوان علاقه توخی کا و بطرف شرق کوه هاشم خیل علاقه خوگیانی ، و در کوه غوج قول علاقه شیرداغ جاغوری ، و علاقه شنوار ، و کوه ارراحی ، و علاقه اسمار ، و نورستان ، و در کوه دهله موضع پل کلان قندهار ، و غر و نهرین ، و در ورا ، و موضع بخدره ، و بالاخر زیر کاسه برج (کوه شیر دروازه کابل) ، و غیره موا مختلف افغانستان یافت شده است .

سنگ شاه مقصود و معادن آن : (Serpentine)

سنگ شاه مقصود رنگ های مختلف زرد ، فسفی ، سبز ، کهربائی و تیره رنگ یافت می شود . از اذائۀ تسبیح و ظروف و سنگهای سربیزی و بایه چیرکت و سنگهای آرایش درست میکنند . معدن عمدۀ آن در کوه شاه مسعود قندهار و معدن شاه مقصود سیاه در قره مثل خیل سمت جنوبی ، و شاه مقصود زرد در موضع بک غار و و غور بند ، و شاه مقصود سبز در موضع ارزگان یافت شده ، بدیگر های افغانستان نیز وجود دارد .

سنگ مرمر ، آهک ، گچ ، سنگ صابون و معادن آنها :

سنگ مرمر - از احجار آهکی است که غالباً سفید و گاهی بواسطه مخلوطات دیگر ملون بتظری آید چ قیمت مرمر زیاد است نادراً در استخوان بندی ابنیه بکار برده میشود بلکه بیشتر آنرا در تزئینات استعمال میکنند ، غالباً تمام حجم سنگ مرمر یا رگهائی که از آن عبور میکند رنگین هستند و این مسئله بر قیمت آن مافراید ، ولی مرمرهای دیگر نیز بواسطه متناظر چه سفیدی بر قیمت اند بهین جهت مرمرهای سفید را مجسمه سازان خیل طالب اند .

مرمر سفید آهکی - در ساختمان ظروف و در صنعت مجسمه سازی بکار می رود . معادن عمدۀ سنگ مرمر - در علاقه میدان ، و هزاره بخل ، موضع ده کیک ، و کوه تنکی تخراب ، کوه بسراق موضع کوتل سفید خاک ، و کوه قرغ ، و کوه خوگیانی ، و مرمر سبزی دار در زیر کاسه برج موضع خواجه بفر ، و مرمر بلوردار که چنگه های یاقوت دارد در جگدک ، و سنگ رخام در موضع قله الهارمینه ، و هزاره حات ، و قندهار وجود دارد .

سنگ آهک (چونه) - این دسته احجار در طبیعت بمقدار وافر وجود دارد و غالباً در احج مذکور صدقهای کوچک دیده میشود موسوم به (سیرت) که بشکل مار پیچ است و این صدقها علامت عزیز این نوع حجر آهکی است ، این سنگها در تحت اثر حرارت زیاد تجزیه شده تولید آهک خالص یا سلیسیه اوکساید مینماید که در پاشی استعمال میشود .

معادن چونه در سر دره میادام ، و دامنه کوه ده سبز پشت حوض خاص ، و کوه دوح علاقه لمبورگ

سائانه « کابل »

در طرف غرب دارالقون ، و در نزدیکی قرغه ، و در حدود بند خورد کابل ، و در موضع عیسی خیل ، قازاق حکومت و علاقه شنوار ، هزاره جات ، و غیره علاقه های افغانستان بخدا و افرات شده است .

سنگ کچ : « GYPSUM » که بزبان کیمیاوی کلسیوم سولفات آبدار نامیده میشود در حال طبیعی فراوان بصورت سرنیزه شکل و شفاف پیدا میشود که در ۱۲۰ درجه حرارت آب آن خارج شده و در این حال رباتی استعمال شده میتواند و چون با آب ترکیب شود فوراً می بندد به همین جهت برای قالب گیری فوق ماده مفید است که ازان قالب برای ساختن مجسمه ها و غیره تیار کرده میشود .

معدن کچ - در سمت غربی چهارآسیاب ، و شمال مشرق قرغه ملکمان ، و موضع شهر آردا ، کابل ، و تنگ وزیر علاقه نکه ، و حدود نهر سراج جلال آباد ، و علاقه جات هزاره و غیره حا های افغانستان داشته است .

سنگ صابون که آتزا بزبان علمی تلیک یاستیت (Talk, or Steatite) میگویند رنگ سفید دودی مایل و خاکستری دارد ، و چون بانگشتان مالیده شود ازان لشی احساس میگردد ، در ساخت ظروف و روغن دادن ماشینها و غیره بکار میرود .
معدن آن در کوه تنگی نجراب ، و کوه سالک ، و موضع کپاوه نجراب ، و کوه شاخ برنی ، و غزنی ، و تراوه جات ، و جلال آباد و غیره علاقه جات افغانستان دستیاب شده است .

کوارتز ، امیتست ، یشم ، فیلت سیاد :

کوارتز « QUARTZ » که آتزا بخارسی بلور شیشه یا یخک می نامند از سیلیس متلوره تشکیل شده از طبیعت فراوان و بشکل منشورهای شش سطحی که بدو هرم شش سطح ختم شده است بنطری آید ، کوارتز یرنگ و شفاف را هالین (Hyalin) نامند که قیمت تجارتی نداشته و بعضی اشخاص نادانان در نتیجه عدم معلومات نمونه های آتزا الماس تصور میکنند .

و اگر کوارتز بواسطه سنگانیزدای او کساید بنفش رنگ شده باشد موسوم به امیتست (Amethyst) و از احبار کره (جواهرات) است که جای قیمت و اهمیت تجارتی بوده و علاوه بر شفافیت عموماً یرنگ های مختلف ، بنفش و نیلگون و ارضوانی روشن یافت میشود .

در ممالک یورپ از سنگ اسی تست (یاقوت کبود یا یاقوت زمانی) بر حسب درجات و اهمیت آن غالباً نکل های انگشت و گردن بند های قیس و گوشواره های ذیقیت و غیره میسازند ، علاوه سامان تجلی قیمتدار دیگری نیز ازان ساخته می شود .

یشم « AGATE » از قسم کوارتز فی شکل و از احبار قیمتی است که دارای الوزان و خطوط مختلفه و غالباً بشکل قوس قزح بوده ازان ظروف و اسباب سنگی قشنگی میسازند .

فیلت سیاد « FELDSPATH » از احبار آتش فشانی است و از تجربه آن گرد سفیدی باقی می ماند جارت از کاؤلن (Kaolin) یا خاک چینی که برای ساخت ظروف چینی بکار میرود .

معدن کوارتز - در کوه آغا علی شمس ، و کوه بخدره ، و لولنج غوربند ، و جلریز ، و غزنی ، و کوه المرقه

چهران ، و کوه فوج قول شیرداغ ، و ارزگان ، و کوه شاه مسعود قندهار ، و علاقه کرخ هرات ، و دره نازیان شنوار ، و بدخشان ، و بلخ علاقه های افغانستان یافت شده است ، کوارتز دودی رنگ به دره پاریوت خراسان وجود دارد .

معادن مهم امیتست : (یا قوت کبود) فاصله ۶۶ کیلومتر شمال شهر قندهار در سنه ۱۳۱۱ کشف و یک مقدار زیاد نمونه آن را به مرکز آوردند که در فابریکه سنگ تراشی اسباب زینتی قشک ساخته و قیمت های گزافی فروخته شد .

امیتست در موضع ارزگان بر می باشد .

معادن یشم : در موضع شر دوش در کوه شور آبک یکه اولک ، وجود دارد که اهالی آنجا اسباب سنگی قشکی از قبل دانه های تسبیح و غره ازان می سازند ، در موضع سرخ آباد بهر سود نیز ممکن است یافت شود .

معادن فیلت سپید : در علاقه خوگانی پیدا شده است و هم معادن فلت سیار مخلوط با یناسیوم و زاج سفید و بلور سیاه در موضع کوه بچه غازه وجود دارد .

نمک ، نیل طوطیا ، زاک ، نوشادر و غیره :

نمک که آن با اصطلاح کیمیاوی سودیوم کلوراید (Na Cl) نامیده می شود بدو قسم بدست می آید معدنی و دریائی ،

نمک در حال خلوص برنگ و شفاف بوده و بلورهای آن مکعب و منشوری می باشد ، ولی نمک معدنی از باعث اختلاط با مواد خارجی برنگ سفید و سرخ و زرد و آبی دستیاب می شود ، معدن آن در جرارهای خاک رس محتوی است ، زیرا که بدون این حالت در تحت تاثیر نفوذ آب حل می شود .

در وطن عزیز ما بصورت معدنی در علاقه جات شمالی و باقی حصه های افغانستان بمقدار وافر استخراج می شود که مصارف روزانه ما خدمت می کند معادن آن بطور تریب از این قرار است :-

۱ - معدن نمک - در موضع نمک آب علاقه تالقان موجود است که دارای معدن بزرگ و نمک خوب بوده و برای استخراج نمک اهمیت خاص دارد .

۲ - معدن نمک - در موضع چال علاقه اشکس که نمک آن سستاً مخلوط با مواد خارجی و غالباً برنگ سرخ استخراج می گردد .

۳ - معدن نمک - در موضع کلفگان در علاقه تالقان [هر دو معدن مذکور برای استخراج نمک شهرت دارد]

۴ - معدن نمک - در موضع قرلق علاقه رستاق

۵ - معدن نمک - در موضع اندخوی علاقه مینه ، معدن وسیع و مهمی دارد که از چشمه های نمکی بدست آورده می شود .

علاوه معدن نمک در موضع نهرین ، و قسم شیشه نمک در موضع قندهار ، یافت شده ممکن است در موضع شاه توت تنکی سیدان ، و کوه زریح علاقه یکه اولنگ و موضع شور تپه هزار شریف و بورستان و غیره علاقه ها نیز معدن نمک یافت شود .

چشمه های نمک دار در موضع دره نمک آب علاقه شنواری غوروند موجود است که فعلاً در تحت کار و استفاده واقع بوده عملیات نمک را بذریعہ عملیات تبخیر (Evaporation) ازان استخراج می نمایند .

نیل طوطیا : که یکی از املاح کیمیاوی و موسوم به کامبر سولفات (Cu S O4) می باشد ، معدن مهم آن در موضع غار شفا بجتوب زیارت میرسد مراد علیه الرحمه (علاقه بلخاب) و کوه جوانمرد قصاب (علاقه میدان) موجود است .

۷۳

رنگ : سکه در رنگ ریزی برای استحکام و ثابت ساختن رنگ ها و غیره بکار میرود ، یک معدن
عمده آن در موضع آهنگران بامیان وجود دارد که فعلاً قریب یک بوٹ دوزی و چرمگری و رنگ و ریزی
و غیره یک حیاهت ریداران کار میکنند .

حلاوت معدن راک در موضع لولج غورس ، و موضع غارشفه کوه رورت مر سید مراد ، و دره زولج
یکه اولنگ ، و مینه و موضع پنجشیر ، و دیگر علاقه های افغانستان پیدا شده است .
نو شادر : نیز یکی از املاح معدنی و در موضع غورسید ، و مینه ، و سرحد سیستان و مضائق آن
یافت می شود .

شوره : در غالب نقاط افغانستان مخصوصاً در جنوب مغرب ، بمقدار زیاد پیدایش دارد و در آب کارنها
سرایت می کند .

نمک مکنیشیا : از غورسید دستیاب می شود ، دیگر املاح کیمیاوی و مواد معدنی را میتوان از اکثر
نقاط افغانستان بدست آورد .

رنگهای معدنی :

رنگ های معدنی در همه علاقه جات افغانستان فراوان است .

۱ - رنگ سرخ معدنی : از کوه قرغ ، و کوه سرخی غار ، و علاقه خورد کابل ، و پنجشیر
و موضع سرخی غورسید ، و کوه کوهمرکین فیروز بهار ، و علاقه حاتمیرا شرف ، و غزنی ، و بالاخر
معدن عمده و قسم بهترین آن از بامیان بمقدار وافردستیاب می شود .

۲ - رنگ زرد معدنی : در موضع غورسید ، و کوه قول سرخی غازه ، و کوه قرغ ، و غزنی ، و کوه کوهمرکین
فیروز بهار ، و بدین کاربرخواه طواف ، و بالاخر معدن عمده آن در بامیان ، موجود است .
۳ - رنگ نسواری در کوه سرخی غازه علاقه کوه داس ، و رنگ سفید در موضع کلنگا رلهوگر ، و رنگ سیاه
در کوه قرغ قریب دارالفنون و دیگر اقسام رنگای متنوعه معدنی در موضع مختلف افغانستان یافت شده است .

معادن مختلفه :

۱ - ترکیبات آلومینیوم (ALUMINIUM) : در موضع تنگی و اغوجان لاهور ، و چهار آشیاب یافت شده است .
۲ - نمونه نکل (NICKEL) : از موضع جدران ، دستیاب شده و آهن نکل دار ممکن است در کوه سرخی غازه
یافت بشود .

۳ - منگیز (MANGANESE) : می رشت کاسه که در صنعت ، صای و شیشه سازی و صنعت کج کاری شیشه
و غیره استعمال میشود معدن آن در موضع غره که دامن ، یافت شده و تنوعه طرا آهن منگیز دار از زیر
یک لاغور کوه چهارده معصوم بدست آمده است .

۴ - یوریم سولفات فرمول $(Ba \text{ و } O_4)$ در موضع فرخان غورسید پیداشده و برای رنگ سازی و تند سازی
و غیره بکار میرود .

۵ - سنگ بلور در موضع لولج غورسید ، و بعضی نقاط دیگر افغانستان یافت شده است .

۶ - سنگ سبب از هزاره حاتم و علاقه حاتم مشرق و باقی نقاط افغانستان بدست می آید

۷ - سنگ آساید بسیاری علاقه جات افغانستان یافت میشود مخصوصاً در چهل ستون و لاهور ، و آغا سر
کوه کوهمرکین فیروز بهار ، و غیره جاها .

نموده از لباس و طرز معاشرت فامیلی قرن نوزدهم افغانستان
Costume et Scène de la vie Familiale des Afghans du 19e siècle.

احجار کريمة: Precious - stones

بدخشان از حیث پیدایش جواهر قیمت بها درجه اول دارد، در علاقه جات مشرق و کابل و قندهار نیز معادن جواهر یافت میشود.

معادن لاجورد: موضع (دوغان) علاقه بدخشان يك معدن قدیمه است که برای استخراج لاجورد اهمیت خاص را دارا بوده و پدیده های زیادی ازان گرفته شده است، سابقاً کار این معدن بوسیله دست اجرا می شد همین جهت در نتیجه حفريات فی اصول و عدم مهارت کاریگران رگهای اصلی معدن را گذاشته در نقاط غیر مفید کار حفريات را بیش برده اند، بعد ها رگهای تازه دیگری کشف گردید، در سابق لعل نیز از بدخشان استخراج میگردد، همین جهت لعل بدخشان شهره آفاق است.

معادن یاقوت جگدلك: بر شهرت زیاد دارد و در سابق يك پیمانه وسیع یاقوت ازان استخراج میگردد تقریباً در بیست موضع این معدن کار انداخته شده و کاریگران آب در نتیجه حفريات غیر فی رگ های طیده آور را که در عمق معدن است گذاشته اند، بعضی آثار یاقوت در بین رگ های مرمر سفید از حدکان بری دره که ابتدای شروع رگه است تا کات خلوت که انتهای رگه میباشد پایان است.

رگ اصلی در اعماق معدن وجود دارد علاوه تا یاقوت در کوه شاه کابل حورد (علاقه میدان) و کوه های چپر، و موضع لیچه لارم نورستان، و کوه مرکی خیل خوکایی، و مقر، و کوه غازه کوه دامن، یافت می شود ریک های یاقوتی که در صیقل گیری استعمال می گردد از موضع باد بش، و حدود مرگاه (کباوه اجراب) و غالب نقاط افغانستان دستیاب میشود.

یبرل: (BERYL)، یاتریش در کوه مرکی خیل خوکایی و موضع نورسان یافت شده است
زمرد: (EMERALD)، به وایگل دره بیچ ممک وجود داشته باشد، تورملین (Tourmaline) از موضع قلعه گل نورستان دستیاب می شود.

معادن سنگ سلجانی: در موضع در علی بکا اولنگ موجود است.
امیتست: (یاقوت رمای) از موضع قندهار و ارزگان بدست می آید.
مواد معدنی و جواهرات قیمته دار دیگری نیز در گرد و بواح مملکت بکثرت وجود دارد که یوماً یوماً برای کشف آن اقدامات بعمل می آید و در جمله معادن وطن نمره می افزاید. (۴)

مختصر حالات جغرافیائی

و طبقات الارضی حدود سلسله هندوکش

آقای سید عبدالاحد خان

معلم آقای سید عبدالاحد خان
دیپلوم انجمن

جوشنودم که حکومت اعلیحضرت هما یونی و امثال ما مرفوع داده تا معلوماتی که در امور مختلفه کسب نموده ایم برای اطلاع هوطنان عرب در مصفا اشاعه گذاریم و بار هم لازم است مکرر حکومت منوعه را سود که برای نشر افکار ما که وسيله محصر به تعمیم معرفت و دانش بین هوطنان است تسهیلانی فراهم نموده که دهنه وسایل افراد این حال را برای افاده و استفاده تشویق میباید لهذا این است که در اثر تشویقات و فراهمی وسایل مذکوره خود قادر توان خود میخوانم سرخی راجع به حالات جغرافیائی و طبقات الارضی افغانستان بنویسم تا شاید مورد استفاده هوطنان عرب واقع شود.

سلسله کوه هندوکش

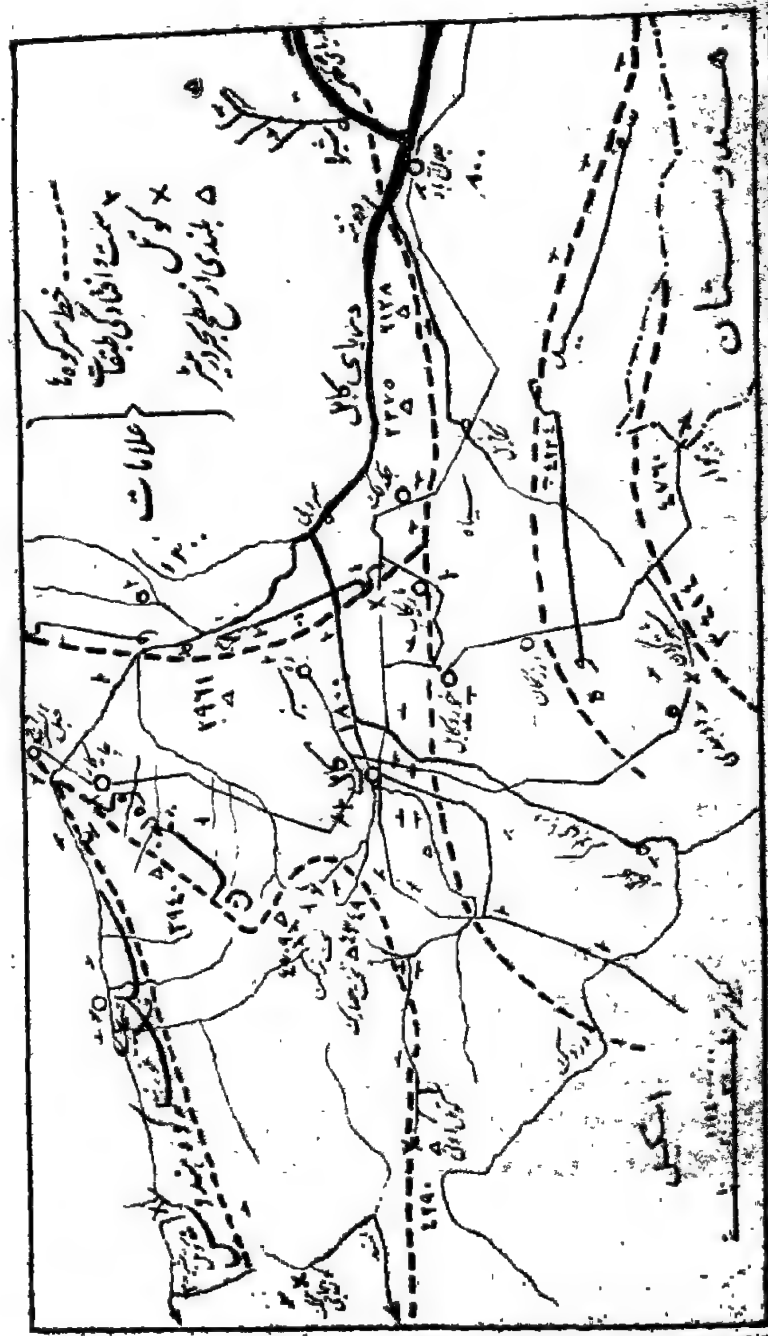
مهمترین و بزرگترین شاخ هندوکش ارجند یا مر شروع شده به سلسله های غلو در ولات افغانستان و ایران انجام میابد. بطرف شمال حصه این کوه بعضی میدان ها و کوه های کوچک تقریباً متوازی سلسله کوه مذکور واقع بوده ولیکن بطرف جنوب هندوکش کوه های مختلف بسیار قدیم که اکثر از يك دیگر بسیار دور و بالعوم به هندوکش عموداً واقع بوده يك سلسله بزرگ را برای خود تشکیل داده، در بعضی جاها باز متوازی با سلسله بزرگ هندوکش شده دور و متواتر با حدود سیستان علامات خود را نشان میدهند چنانچه از کارته ذیل خط امتداد و علامات سلسله های فوق بحواله واضح میگردد.

بأساس نقشه های تکتونیک Tektonic (طرز ساخت) که از کارته مذکور معلوم می شود، شکستگی ها و سمت های سلسله شاخهای هندوکش خصوصاً در حدود کابل چندان مشکل و پوشیده به بوده واضح است که در اینجا از حالات طبقات الارضی و جغرافیائی کوه های ذیل که در افغانستان واقع اند ذکر می شود.

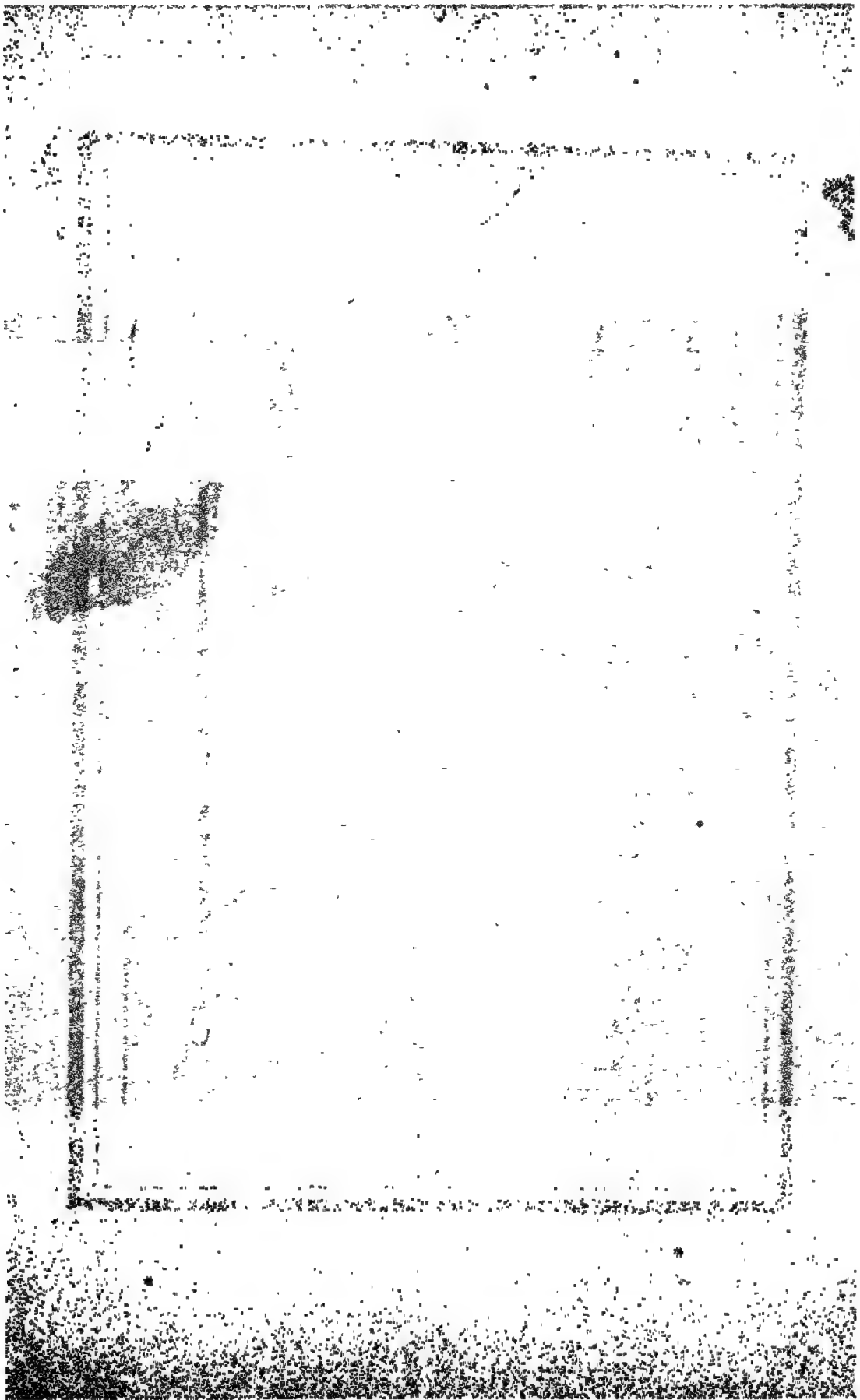
۱ - سلسله کوه پشاور ۲ - سلسله کوه پنجشیر ۳ - کوه های کابل با سلسله سیاه کوه و سلسله کوه کپز ۴ - سین غرب با سلسله آن.

نقشه طبقات الارضی کجری افغانستان

Carte Géologique d'une partie
de l'Afghanistan.

شماره ۱۶۰-۱۶۱

سلسله کوه پنهان

پنجشیر و وادی غوربند مابین شمال مشرق - جنوب مغرب سمت هندوکش واقع بوده و بطرف جنوب آن که بعضی کوه بچها واقع اند يك مرحه ضخیم را تشکیل میدهد در پنجشیر سلیت میناموروفیک (Metamorphic Slate) و گرافیت (Graphite پسل) و رگ هایت (یک قسم ترکیب معدنی آهن است Hamatite) عموداً بر خلاف کوه های بلند هندوکش واقع بوده و از حدود جبل السراج و وادی غوربند شروع شده و بطرف دره کالور کوتل حاجی کلک امتداد یافته که در آنجا پسی به کوتل حاجی کلک همین رگ ها ترکیب معدنی آهن جبل السراج همراه سنگ حوه دیون (Devonlimestone) (*) و فاسل های (بعضی جانور های سنگ شده) شیر یفر (Spirifer) و ریثو بلا (Rhynchonella) که شاهد زمانه دیون (Devon) میباشد جمع شده است. در وادی غوربند میان بل مک و رح کلجان در طی طغه افتاده و رگه آهن مذکور يك سلسله گرافیت (Graphite) ظهور یافته و بسیار دور در فوج در طی طغه بالائی آهن مذکور حوه کاربون (Karbonaceous Limestone) (کاربون نام یکی از زمانه طبقات الارضی است) طاهر از رگ های مر پتین (Serpentine سنگ شامه مقصود) بریده شده است. در اینجا تمامی طرز طبقات هندوکش که بست شمال مشرق - جنوب مغرب امتداد یافته است از سب شورش های زیاد زمین شکسته و خراب شده چنانچه مر سوبات ترتیر (Tertiar) (ترتیر یا عهد سوم نام یکی از زمانه های طبقات الارضی است) که بالای این شکستگی های وادی غوربند واقع است شاهد این شکستگی ها و شورش های قدیم است.

در حدود چاریکار معلوم می شود که رگ طبقه اماده سلسله دیون (Devon Series) آهسته آهسته بطرف جنوب دور خورده کوه های پنهان را تشکیل میدهد که طول آن تقریباً ۶۰ کیلومتر و يك بلندی سلسله قله های ۴۰۰۰ متر مرتفع از سطح بحر ساخته شده است.

معلوماتیکه «گریس بخ» (Griessbach) و «هائیدن» (Hayden) متعصمین فن طبقات الارضی که در خصوص سنگ های گرافیت مخلوط باهورن بلندی (Hornblendegranite) و طبقات حصه شمالی این سلسله داده اند کافی به بوده تا حال حالات طبقات الارضی علاقه پنهان متور مانده بود. اما بعد ها آنچه در بناب تحقیقات پسل آمده این است که تکار مشرق کوه مذکور بطرف کابل رگ های بزرگه گنایر (Gneis) و پگماتیت (Pegmatite) و سنگ سلیت گرانات ارکدار (Granatic Mica Slate) (رقم سنگ خشت چهل ستون) بطرف مشرق شمال مشرق امتداد یافته و در حصه بالائی این کوه با مواد سنگ گرانیت (Granite) و سلیت کوارتسیت (Quartz Slate) و میکنتیت (Magnetite) (یک قسم مواد ترکیبی آهن است) پیوسته شده رگ های بزرگی را تشکیل میدهند.

میکنتیت (Magnetite) پنهان یکی از بهترین آهن های دنیا شمرده می شود که از فرار تجزیه تقریباً ۷۲ فیصد در آن آهن موجود است. چون اجزای کوگرد و آرسنک (سم القار) و فاسفور که یکی از اجزای اسفل برای تحصیل آهن خام است نیز در میکنتیت (Magnetite) مذکور وجود ندارد، زیرا که وجود کوگرد و آرسنک و فاسفور آهن را زود شکن میسازد، و مهندسین ریخته گری همیشه کوشش دارند که این مر سه اجزاء را اگر در يك مواد ترکیب معدنی آهن موجود باشد حتی مقدار باصول کیمیاوی فنی جدا نمایند، و طبق اصول فن ریخته گری برای حصول يك تن آهن خام مقدار يك تن کوکس (یعنی ذغال) طلبی که بعد از عرق کشی ذغال سنگ حاصل می شود لازم است.

* دیون نام یکی از زمانه های طبقات الارضی است. برای کسب معلومات بیشتر درین باره جدول ضمیمه که دوره های طبقات الارضی را در بر می گیرد و نام های آن نگاشته شده رجوع نماید.

حوضه بالائی کوه پنهان سمت شمال مشرقی رگ های عمودی کوارتسیت Quarzite و سنگهای سلیت خاکی Clayey Slate پراکنش شده بود که از آنها به بلندی ۳۰۰۰ متر (از سطح بحر) قبل از آنکه به تحت ترکین رسد خط سر خود را تبدیل نموده سمت شمال، شمال مشرقی امتداد یافته است. به بلندی ۴۰۰۰ متر (از سطح بحر) سنگ سلیت ابرک دار (Mica Slate) که در ملایمی خاصیت ابریشم را دارد یک زاویه ۳۰ درجه افتاده و سمت شمال مغربی دور خورده حی به بلندی ۴۷۰۰ متر (از سطح بحر) که بلند ترین قله های کوه پنهان است نیز خط سر خود را تبدیل نه نموده اند. همین ارتفاع ۴۷۰۰ متر طبقات بزرگ سنگ گرانیت (Granite) ظهور نموده در حایها و حصه های مختلف رگک سرخ گنز دار ظاهر شده سنگهای گرانیت (Granite) درین موقع سرعت بوده شده به شکل ریک در آمده اند و آب برف و باران و هوای تند ریک های مدکور را دور نموده و بعد از مرور حدیب صد سال ماضی میدان ها و کاسه کی ها و حوض ها تشکیل داده است. چنانچه به وجود آمدن حوض خاص پنهان نیز از اثرات فوق است، که شاید اضافه ازین موضوع قابل تشریح نباشد و هر کس بداند مثلاً حوض خاص و امثال آن در تحت چه عوامل بوجود آمده.

بدانته این کوه بطرف علاقه میدان رگ های عمودی جوهر و ترکیب معدنی مس (Copperore) و سلیت امنی بول (Amphibol Slate) و ابرک (Mica) ظاهر شده است و رگهای گرانیت (Granite) در هر موضع حایل و رگهای مذکور را در مواضع مختلفه قطع نموده است. عمر سلسله کوه پنهان از قراریکه رگ طقه افتاده همایت (Hamatite) غورید معاینه شد باید که کوه پنهان در زمانه دیون Devon تولید شده باشد و این هم امکان دارد که عمر کوه مذکور از زمانه دیون اول Unter Devon باشد لیکن هر صورت سلسله کوه پنهان نسبت به کوه های کابل جوا تر است.

۲ - سلسله کوه پنجشیر :

کوه های پنجشیر از حیث ضبقات الارضی شاید بسیار دلچسپ بوده در حدود پنجشیر علیاً از کوه هندوکش جدا شده و بعد از آن حوضه سلای پنجشیر سمت جنوب شمالی یعنی عموداً بکوه هندوکش واقع بوده الی کابل امتداد یافته است.

سامیت این کوه ها این است که طبقه های کوه های حوضه مشرقی حاریکار از حیث تکتونیک (Tectonic) فن ساختمان) معلوم شده که زاویه ۴۵ درجه بطرف مشرق افتاده و سنگ گنبد در مخلوط با چوبه و فاسل (Fossil) (جوان و یا نباتات سنگ شده) نامعلوم را دارا بوده بعد از آن به علاقه بحرات یک سلسله سنگهای سلیت ابرک دار (Mica Slate) و گنیز بکمانی (Pegmatitischer Gneis) تبدیل می شود. یک قدری دور تر بحوضه جنوبی علاقه به سبز جونه و مبرگل (Mergel) (بکسم گل است) که در آن میکنت (Magnetite) پیر موجود است یافت شده است. چون درین سکها فاسل میکوسراس (Mecoceras Sp.) کشف شده لهذا باید این کوه ها در زمانه تریاس (Trias) تولید شده باشد. مابین ده سبز و دریای کابل باز یک طرز ضبقات کرسالین (Kristallin) و چوبه نظری خورد که بطرف حوضه بالائی دریای کابل امتداد یافته است درین علاقه یعنی در چوبه خورد کابل و لوگر علاوه از فاسل (شیرفر و پرودگتس Spirifer & Productus) که آفایان کریس بیخ و هائیدن یافته بودند بنده پیر فاسل های (اوفی کرس و میکوسراس و پزومونوتس Ophiceres Sp. & Mecoceras Sp. & Pseudomonotis) کشف نموده ام که شامه زمانه فوق تریاس استند. بعضی بایان تنگی دریای کابل در حدود سربوی نیز یک ذخیره چوبه یافت شده است و در آن از باعث وجود فاسل (میکالیدون و دسیر و کاردیوم Megaledon &)

(Discerocardium) گفته میتوانیم که علاقه مذکور بزمانه تریاس Trias تکوین شده است .
بعضی رگها و طبقات چونه فوق الذکر که درلته بد نیز مشاهده شده آنها از زمانه تریاس (Trias) گفته می شوند .

۳ - کوه های کابل و سیاه کوه و کوه های کر:

کوه های کامل
کوه های متعدده که به قرب وحوار شهر کابل واقع اند عموداً به شاخهای دوکوه مذکور در فوق یعنی کوه پغان و بجشیر اتصال یافته است . این کوه ها از رساروریون (Erosion سائیدن) دریای کابل ولوگر فواصل مختلفه تشکیل داده است که کوه های قروغ و کوه آسمانی و کوه شر دروازه از مقطعات یا تشکلات مذکوره است . درین کوه ها اکثر سنگهای میتامورف (Metamorph) که در سنگ مذکور سنگ گنایز (Gneis) مخلوط برگهای کوارتس (Quartz - بلور معدنی) و امفی بولیت (Amphibolite) و سلیت اربک دار (Mica Slate) زیاد تر حصه گرفته اند . و در بسیاری نقاط دیده شده است که در میان سنگ سلیت اربک دار مواد حوضه قلمدار و عدسیه های بلور معدنی جا گرفته اند .

در وادی کابل صرف چند طبقه خوبی شناخته میشوند که یک سمت مشرق و شمال مشرق و دوم آن بسمت غرب ، جنوب مغربی امتداد یافته است . تقریباً ۷ کیلومتر بطرف جنوب کابل یک سلسله سنگهای گنایز (Gneis) ظهور یافته که در منطقه گرانات گنبر شیفر (Granat Mica Slate و سنگ حشی چهل ستون) با سنگ دیوریت (Diorit و سنگ میلافر Melaphyr) یک جا میشوند . این سنگهای سلسله گرانات گنبر شیفر به فاصله ۵۰ کیلومتر امتداد یافته است یعنی رگ مذکور از کوه قورغ شرع شده و بعد از کوه چهل ستون گذشته تا حوضه زیری وادی لوگر امتداد یافته است .

در کوه های نورغ و لوگر یک طبقه و رگ ضخیم حوضه قلمدار با گرافیت (Graphite) بسمت مشرق مغربی امتداد یافته و با منطقه سنگ گرانات گنبر شیفر وصل شده است .

از رگ ها و حطوط سنگهای آتشفشانی (Erptive Stones) معلوم میشود که سنگهای مذکور قتل مکان عمده اند ، زیرا سنگ گنایز زمانه قدیم از سنگهای کوه قورغ که از حیث مقابله جواهر استند ۴۰ مختصراً شده است . چنانچه در وادی لوگر در حوضه کمری طاهر شدن مواد ترکیبی معدنی مس و آهن اثبات انتقال سنگهای مذکوره را مینماید . اکثر کوه های بزرگ کابل بمعایه رسیده و معلوم می شود که از حوضه مغربی کوه قورغ بسمت جنوب مغربی بطرف علاقه وردک دور خورده و از طرف دیگر (یعنی حوضه مشرق) از حدود حوضه زیرین وادی لوگر و از حوضه مشرق کوئل لته بد گذشته و بعد از آن بسمت شمال مشرق بطرف سیاه کوه و نورستان امتداد یافته به کوه هندوکش وصل شده است . حوضه تریاس (Trias) کابل اثبات میدارد که سنگهای این علاقه بسیار قدیم بوده جاییکه سنگهای که بزرگ شهر کابل وجود دارد بدون شبهه در زمانه آرشی اکم (Archaikum) و سنگهای مذکور باستانی سنگهای که قتل مکان عمده اند در زمانه پالئوسوئیکم (Paläozoikum) تولید شده اند و سنگ گرافیت کوه قورغ در زمانه قدیم دیون (Devon) بوجود آمده است .

سیاه کوه
همین کوهیکه از خورد کابل شروع شده و بعد از حدود جکدلاک عبور نموده به بل دروئته امتداد می یابد سیاه کوه نامیده میشود . این سلسله کوه از مواد محتمله یعنی گنایز (Gneis) و سنگ سلیت مخلوط با هورن بلندی (Hornblende schiefer) و فلیت (Pyyllite) و حوضه قلمدار ساخته شده است . از جمله مواد مذکور در فوق مفید تری آنها حوضه قلمدار است که دارای یاقوت

و شیل (یکتسه جوامر زمره نفاست) و گرانات (Granat) (یکتسه جوامر باقوت نفاست و ورقه سوخته آن در کابل مشهور به ریگ یقوت است) بوده و رگ چونه مذکور تقریباً عمودی افتاده بطرف وادی مرغ رود (شرق) امتداد می یابد بلند ترین قله های این کوه ۲۱۲۸ متر (از سطح بحر) می رسد. محدود تنگ رگ ها و طقه های این کوه بشکل افقی تبدیل شده و در جاهای مختلفه از مواد سنگ چونه و سنگ سلیت ترکیب یافته است. تکوین این علاقه از زمانه کاربون (Carbon) خیال میشود، زیرا که چونه کربنئید (Krinoidenlime Ston) شاهد زمانه کاربون (Carbon) است. به عقب سیاه کوه موضع تنگ سنگهای گرانیتی (Granite) که دیده میشود نقل مکان نموده اند، زیرا که گرایت مذکور سلسله چونه پالئو سوئیکم (Paläozoikum) را از چونه قدیم تر جدا نموده است. در تنگی درته دریای کابل سنگهای گنایز (Gneis) را به دو حصه تقسیم نموده که در آنها ترکیب معدنی مس مقدار قلیل یافت شده و یک زاویه ۵۰ درجه بطرف شمال مغرب افتاده است.

بجنوب جلال آباد از میات منطقه الو و یون (Aluvium) (جواترین زمانه طبقات الارضی است) چند کوه های تپه ناه که از سنگهای گرایت (Granite) و گنایز (Gneis) و چونه قدیم ساخته شده اند یک زاویه ۵۰ درجه بطرف جنوب مغرب افتاده که فرع غربی آن به سیاه کوه وصل شده است. از معلومات فوق ظاهر میشود که جمیع طبقات سلسله سیاه کوه از حدود کابل شروع شده تا سلسله کوه های کشر امتداد یافته و از آنجا بعد به سلسله کوه هندوکش وصل میشود و حصه مغرب این کوه بدون شک و شبه باوادی لوکر تعلقات زیاد دارد.

کوه های کشر
کوه های ترکیب یافته. حصه شمالی شیوه که بلند ترین قله های کوه کشر گفته میشود ارتفاع آن به ۴۰۰۰ متر (از سطح بحر) رسیده، با طبقات عمودی سمت شمال مشرق امتداد یافته از مواد مختلفه سنگهای گنایز (Gneis) و فیلیت (Ppyllite) و بیگمایت ارک دار (Mica pegmatite) و سلیت امی بول (Amphibol Slate) ساخته شده است. حصه بالای دریی کشر در بعضی جاها سنگهای آن علاقه سنگهای کوه کابل و سیاه کوه از حیث که نقل مکان نموده اند یک مناسبت خاص دارد.

سپین غر

سفید کوه از حدود راوالپندی به دوشاخ بزرگ و متوازی شروع شده شرقاً غرباً بسمت افغانستان امتداد یافته بلند ترین قله خود را به سیکارام که ارتفاع آن به ۱۹۶۰ متر (از سطح بحر) می رسد تشکیل داده است. تا حدود شناور معلوم شده که سفید کوه از مواد مختلفه سنگهای گرانات (Granat) و گنایز (Gneis) و بیگمایت (Pegmatite) و سلیت امی بول (Amphibol Slate) و فیلیت (Phyllite) و کوارتسیت (Quarzite) و چونه و سنگهای ارگس (Erguss) (پرفت سرد شدن زمین اولین مولادیک بصورت جامد نه نشین شده است سنگهای ارگس نامیده میشوند) ترکیب یافته است. طرز طبقات سفید کوه چنانچه در فوق ذکر شد شرقاً غرباً امتداد یافته و لیکن در حدود خورد کابل و خضر آهسته بطرف لوکر شطیر خود را تبدیل نموده است.

حصه مغرب قله سیکارام کورال (Korall) از زمانه تریاس (Trias) یافت شده اند و نیز یک سلسله چونه بسمت جنوب مغرب دور خورد که بایک سلسله زمانه میسو سوئیکم (Mesozoikum) غتر کردن وصل میشود. کوه های پورگرا و قدیم نیز حد سیکارام را بجهت یک کوه و بمرکز نشان میدهند که از آنها بسمت های مختلف شاخهای جدید کوه مخصوصاً به مرحد افگستن و هندوستان انگیسی امتداد پیدا میکند بطریق مابین مذکور را واضح بسط داد.

مختصر حالات جغرافیائی هندوکن

بعد دو بندی معدنیات ترکیب معدنی مس و مریتین (سنگ شاه مقصود) و سنگ میلاپیر (Melaphyr) ظاهر شده و عموداً بست مغرب شمال مغربی افتاده و بعضی رگهای باریک ذغال پیر در آن یافت شده است. کوههای خروار عموماً از سنگهای مینامورف (Metamorphe) و حصه شمالی شهر غزنی از سنگهای گنایز (Gneiss) و گرانیت (Granite) و نیلیت (Phyllite) ساخته شده اند.

در منطقه تپه سارهای غزنی سلسله کوه هندوکش با ختام رسیده و بطرف جنوب شهر مذکور یک فضای فراخ و مرتفع «آب استاده» و دریای تریک با کوه بجای خورد نظر میخورد درین علاقه فراخ و مرتفع زمانه قدیم مسوئیکم (Mesozoikum) و کریستالین (Kristallin) سطر خورده بلکه یک زمانه جوانتر دیگر مشاهده شده که بسیار سهولت تفریق حصه شمالی از حصه جنوبی میشود.

بطرف مغربی مقر سنگهای یافت شده اند که در آن بعضی طبقات ذغال سنگ که مخلوط با گل است به سمت شمال مشرق امتداد یافته است. در علاقه مقر علاوه از ذغال سنگ و گرانیت (Granite) که در کانتکت (Kontakt) آن مواد معدنی میگنت (Megnetete) و همایتیت (Hämatite) و مس پیدا میشود. و درین علاقه احتمال وجود طلا نیز میرود، در سطح هموار و مرتفع آب استاده بعضی طبقات هوا و اقیانوس چونه و سنگهای ارگس (Erguss) جوان که بطرف شمال افتاده اند بطور خورده و در منطقه تپه سارهای پروپیل (Prophile) رنگ آمیز گنبدار صرخ و زرد و همچنان سلیت توت (Ton Slate) بنفش و سبز و سیاه و خاکستری رنگ توجه را جلب نموده به سمت مغربی یعنی بطرف تریک و دریای ارغنداب و کوه های هزاره امداد یافته است در میان سلیت تون خاکستری رنگ اکثر رگهای کوارتز (Quartz) پیدا شده که در آنها سلفید آهن و مس یافت میشود.

در حصه قندهار همین منطقه و با گردب رنگ آمیز فوق ماکرایدی کلک (چوبه شامیری کراییدی و ناچاک یک از زمانه های قرن وسطی طبقات لاریمی است Kreidekalk) پیوست شده است و همین چوبه مذکور از مشرق قلات که در آن سنگ مریتین (سنگ شاه مقصود) و سنگ ریش، و در ارغنداب که آن در سنگ بازالت (Basalt) - یک قسم سنگ سیاه رنگ سخت است که در عمالک خارج برای فرش سربک ها استعمال میکنند (یافت میشود شروع شده نزدیک قندهار در منطقه کانتکت چوبه مذکور رنگ های طلا بخود دارد. جمع طرز طبقات مابین غزنی و قندهار که سمت مشرق مغربی و یا مغرب جنوب مغربی امداد یافته است حصه ارغنداب بطرف ریگستان سیستان د و در خورده و در آنجا آخرین نقطه منطقه چوبه مذکور ختم میشود.

دوره های عمده طبقات الارضی

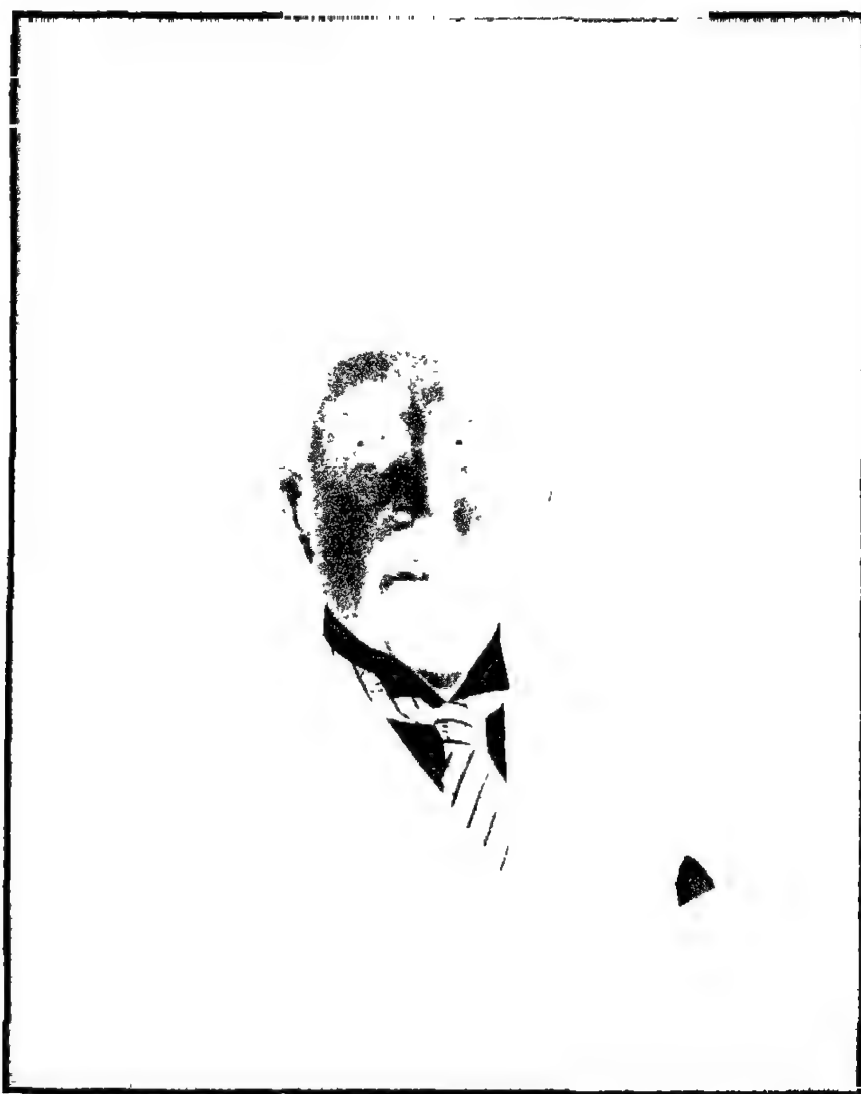
برای مزید استفاده خوانندگان مقاله «مختصر حالات جغرافیائی و طبقات الارضی هندوکش»

Principales Formations Géologiques

V.	Quaternaire.			(۲) دور راج (۱) : تال	(۵) ادوار جدید
IV.	Cénozoïque ou Tertiaire.	Éliogène. Éocène.	علیا ما وسطی سغلی علیا وسطی سغلی	(۲) * حورامی (۱) * تریاسی	(۴) دور تانی
III.	Mésozoïque ou Secondaire.	Crétacé. Jurassique.	علیا سغلی علیا وسطی سغلی علیا سغلی علیا وسطی سغلی	(۵) یرسیای (۴) * کاربون (فجم) (۳) * دیونیای (۲) * سیلورنای (۱) * کبرنای	(۳) دور اول
II.	Paléozoïque. ou Primaire.	Permien. Carboniférien. Dévonien. Silurien. Cambrien.			(۲) دور ماقبل کبرنای یا قدیم
I.	Archéozoïque.				(۱) دور قدیم

یابده است که دوره های طبقات الارضی یعنی تشکیلات زمین تفسیکه در فوق مشاهده میشود، از یابین یا لا می باشد.

جناب عالیقدر جلال‌آب والا حضرت سردار محمد هاشم خان صدراعظم
والاحصرت ممدوح بطر سوابق وخدمات برگزیده در اعصار سابق نسبت بحاکم پاک و وطن، در آغاز
حکومت معظم نادرشاهی از حضور شهریار غازی شهید بصدارة جلیله افغانستان تعین و در تمام آن
دوره درخشان مصدر خدمات برجسته و کارنامه‌های قابل قدری گردیده در پیشرفت امور و ترقیات آن
دوره تجربه، کفایت، و حسن خدمات خود را عنقه شهود گد اردند.

در عهد نور زمام داری تاحدا روحان اعلی حضرت (محمد طاهر شاه) مجددا ذات والا حصرت شان
ریاست و تشکیل کابینه دولت مامور شده و اینک اربد و تحدید تصدی امور صدارت عظمی الی حال مثل
زمان بر افتخار نادرشاهی باسایت حدیث و مساعی مصروف فرام آورده و وسائل ترق و بهبود مملکت بوده،
حسن انتظامیکه بحمد الله تعالی در تمام شعب اداری و مجاری امور مملکت دیده می شود نتیجه رحمت حسنی
مایدیر و لیاقت دانی این مرد برگوار و خیر اندیش حقیقی وطن می باشد

تشکیلات مملکتی

صدارت عظمیٰ

جناب عالی قدر جلالیہ والا حضرت سردار محمد ہاشم خان .	:	صدر اعظم
ع ، ص . ذوالفقار خان	:	مشاور اول
» » سید احمد خان	:	» دوم
» » محمد شاہ خان .	:	رئیس ضبط احوالات
» حلیل اللہ خان .	:	مدیر شعبہ اول
» عبداللہ خان	:	» » دوم
» محمد حسن خان .	:	» » سوم
» محمد اسماعیل خان .	:	» » اوراق
ص میر عبداللہ خان .	:	» » عراض
» محمد نعیم خان .	:	سرکاتب قلم مخصوص
» خواجہ ذکر اللہ خان .	:	» » محاسبہ

ع ، ص سید احمد خان مشلور دوم

ع ، ص محمد شاہ خان رئیس ضبط احوالات

، ص ذوالفقار خان مشلور اول

ع ، خليل الله خان مدير شعبة اول

ع ، عبدالله خان مدير شعبة دوم

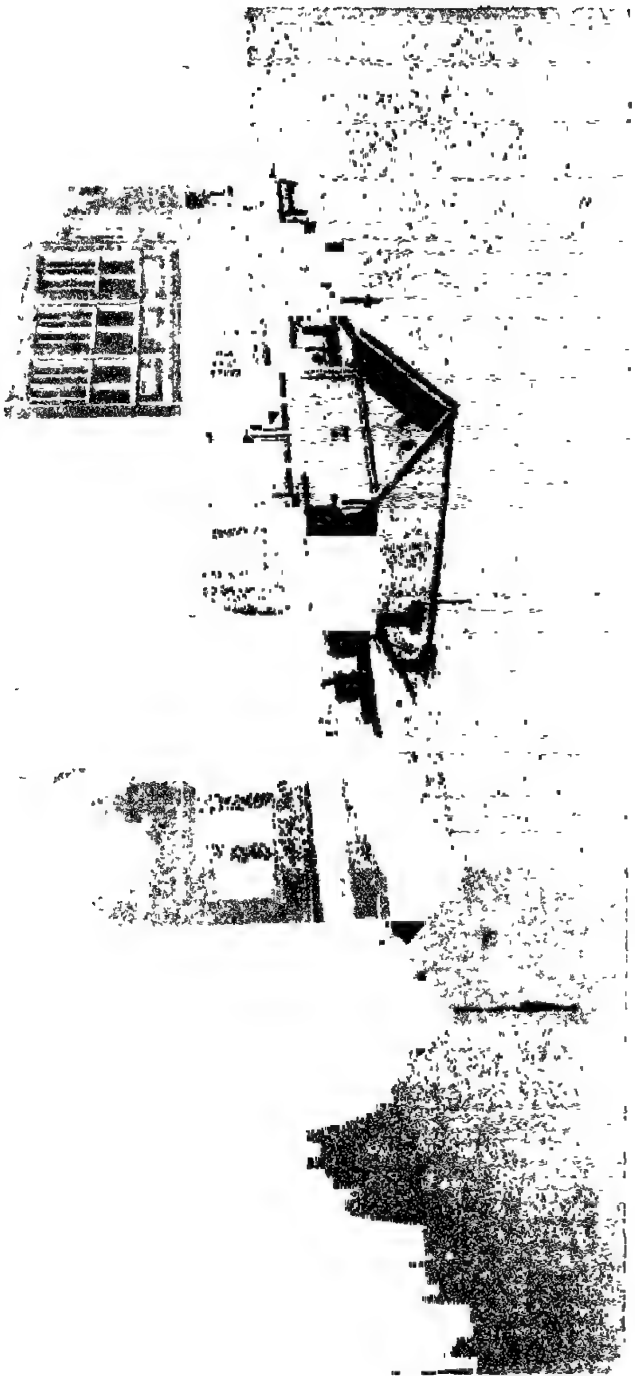
ع ، محمد حسن خان مدير شعبة سوم

ص ، عبدالله خان مدير شعبة عرالقن

ع ، محمد اسماعيل خان مدير اوران

قصر صدارت مجلسی
Palais de la Présidence du Conseil.

عالمقدر حلالآب المراء علی نشان والا حضرت سردار شاه محمود خان غازی سپه سالار
 ووزیر حربه که همواره در راه حفظ سعادت وامیت عمومی وطن خانزبهای مردانه ومجبودات وطن
 بروراه ابرار فرموده مخصوصاً در عهد بر افتخار نادر شاهی در هر گوشه ونواح وطن که آثار نقایای شورش
 حاکمان سوردگشته مانده حوادث ناخوب رخ میداد همه نخست تدبیر و بیروی بازوی این فرزند دلاور
 افغانستان منطوق وحاموش گردیده است .
 آخر از قیمدار ترین خدمات این مرد دلاور حق شاس مساعی ومجبوداتی بود که در آغاز سلطنت شهریار
 حوان ما اعلحضرت (محمد ظاهر شاه) حلد الله ملکه در راه حفظ امیت عمومی مملکت وتأمین راحت
 وسعاد تملت خود فرموده اند
 امروز ترقیات وشوکت اردوی افغانستان وهود امور حرم مملکت مرهون خدمات وحسن کفایت
 ولیاقت دات والا حضرت ممدوح بوده ووجود محترم شان خلیل برای وطن مفید وقیمتدار میباشد

وزارت حربیہ

- وزیر حربیہ : ع، ج، ۱۰۱ نشان والا حضرت سپہ سالار عازی سر دارشاه محمود خان
 یاوروزیر حربیہ : ح، غلام سعید خان غند مشر ثانی.
 مدیر تحریرات : ش، محمد قاسم خان کند کشر.
 مدیر قلم مخصوص : د، محمد یوسف خان کند کشر.

دائرہ استخبارات

- مدیر : ش، محمد عمر خان کند کشر
 آمر شعبہ الف : .....
 د، ب : ش، محمد ایاز خان کند کشر.
 د، ج : د، عبد اللہ خان کند کشر.

دائرہ ارکان حربیہ عمومیہ

- رئیس ارکان : ع، ش، محمد عمر خان فرقه مشر ثانی.
 معاون رئیس : ح، مصطفی خان غند مشر اول.

دائرہ عمومی حرکات

- مدیر : ح، سراج الدین خان غند مشر ثانی
 آمر شعبہ ۲ : ش، محمد امین خان کند کشر.
 د، ۳ : .....
 ع، ش محمد عمر خان رئیس ارکان حربیہ

تشکلات مملکتی

دائرة تعلیم و تربیة عمومیہ

مدیر عمومی : ح، سید محمد اکبر خان غنڈ مشرانی.

آمر شعبہ پیادہ و سوار: ش، آقا محمد خان کند کشر.

» هوا بازی :

» ترجمہ :

مدیر خریطہ : ش، میر عبدالسلام خان کند کشر.

ریاست اردو

رئیس اردو : ع، ش، س، ع احمد علیحار فرقہ مشر اول.

مدیر عمومی مأمورین: ح، عبدالخالق خان غنڈ مشرانی.

مدیر اخذ عسکر : ح، حبیب اللہ خان غنڈ مشر اول.

مدیریت صحیہ و بیطار یہ

مدیر : ش، عبدالباقی خان کند کشر.

سر طبیب : ع، عنمند، الطار الاسلام قریشی.

سر بیطار :

مدیر انشاآت : ح، میر اعظم شاہ خان غنڈ مشرانی. ع، ش، سردار علی احمد علی خان رئیس اردو.

مدیریت عمومی قلیہ

مدیر عمومی : ح، محمد یعقوب خان غنڈ مشر اول.

مدیر میخانیکی : ش، زکریا خان کند کشر.

مدیر حیوانات : ش، محمد حسن خان کند کشر.

ریاست حریه

رئیس	:	ع، ش سید حسن خان فرقه مشرانی.
رئیس هیئت معاینه	:	ح، محمد اکرم خان غند مشرانی.
و تدقیق	:	
اسلحه	:	ش، سر بلند خان کند کشر.
چباخانه	:	ح، میر محمد سعید خان غند مشرانی.
آلات و ادوات	:	ح، محمد اسلم خان غند مشرانی.
خبره	:	
ملحه دار	:	ح، عبد الرشید خان غند مشرانی.
یادار	:	ح، محمد عثمان خان غند مشرانی.

ریاست لوازم

رئیس	:	ع، ع، ش شیر احمد خان نائب سالار.
باون	:	ح، حسین علی خان غند مشرانی.
دیر محاسبه	:	ش، خواجه عبد القیوم خان کند کشر.
دیر لوازم	:	ح، حبیب الله خان کند کشر.

ع، ع، ش شیر احمد خان نائب سالار رئیس لوازم

ریاست قبایل

رئیس	:	ح، سید محمد حسین خان غند مشرانی.
باون	:	ح، شیر باز خان غند مشرانی.

تشکلات ملکی

ریاست محاکمات

رئیس	:	ح ، سید علی خان غند مشر اول
معاون	:	ش ، گل علی خان کند کشر
رئیس انجمن اصلاح و ترقی	:	ع ، ش محمد عمر خان فرقه مشر اول
مدیر عمومی اوراق :	:	ش ، عبد الشکور خان کند کشر
مدیر کلوب :	:	ش ، ظهور الدین خان کند کشر

ع ، ش محمد عمر خان رئیس انجمن اصلاح و ترقی

شفا خانہ عسکری

میر طبیب	:	عز محمد دا کتر سعد العنی شاه خان
میر جراح	:	» » نور محمد خان
معاون	:	» » سید محمد صالح خان هاشمی
»	:	» » میر عبد الحق خان

قوماندانی طیارہ

قوماندان	:	ح ، محمد احسان خان غند مشر اول
مدیر لوازم	:	ش ، غلام بہاؤ الدین خان کند کشر
مدیر دستہ	:	ح ، غلام دستگیر خان غند مشر ثانی

ح ، محمد احسان خان قوماندان طیارہ

قوماندانی مکتب حربیه

قوماندان	ع ش سردار علی شاه خان فرقه مشر اول
معاون	.....
مدیر داخله	ح ، عبدالله خان غند مشر ثانی .
معلم صنف پیاده	« لطیف احمد خان غند مشر ثانی .
« توپچی	.....
« استحکام	.....
« توپچی	ش علی احمد خان کند کشر .
سر معلم استحکام	عزت مند ، مکی احمد بیگ افندی .
« توپچی	« ظفر حسن خان
معلم اسبورت	.....
« لسان روسی	عزتمند موسیو عبدالرحمن .
« جو جیدس	« « تاکاکی .
مدیر مکتب رشديه	ش ، احمد سیر خان کند کشر .
نگران مکتب احضاریه	ع ، ش محمد ابراهیم خان فرقه مشر .
مدیر تعلیمگاه پیاده	ح ، محمد عمر خان غند مشر ثانی .
مدیر « سوار	« سلطان احمد خان غند مشر ثانی
مدیر « توپچی	« عبدالغفور خان غند مشر ثانی .
مدیر « خوردضابطان	« ، سید صالح محمد خان غند مشر اول .

ع ، ش سردار علی شاه خان فرقه مشر اول

تشکیلات مملکتی

ریاست فابریکے های حربی

رئیس : ع، ع، ش سید عبداللہ خان .

معاون : . . . . .

مدیر تحریر اوراق : ش محمد کاظم خان .

» بر آورد و محاسبہ : » محمد جعفر خان

» خریداری : » محمد هاشم خان .

ع، ع، ش سید عبداللہ خان رئیس فابریکات حربی ،

فابریکۂ آلات حربی

منتظم : ح، نور محمد خان عند مشراول .

مدیر محاسبہ : ش، ابوتراب خان کندکشر .

فابریکۂ نساجی

منتظم : ح، میر صاحب خان عند مشراول .

مدیر محاسبہ : ش، یعقوب علی خان کندکشر .

فابریکۂ بوت دوزی

منتظم : ش، میر عبد الرحیم خان کندکشر .

مدیر محاسبہ : » محمد طاهر خان کندکشر .

قوماندان های عسکری مرکز

فرقه شاهي

وماندان : ع ش سردار اسدالله خان فرقه مشر اول.

اون قوماندان : » » عبدالغني خان فرقه مشر ثاني.

ع ش سردار اسدالله خان قوماندان فرقه شاهي

قول اردوي مرکري

ماندان قول اردو : ع ع ش س ا محمد غوث خان
نائب سالار.

فرقه اول : ع ش غلام محمد خان فرقه مشر ثاني .

دوم : » » عبدالغني خان فرقه مشر اول .

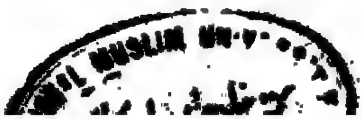
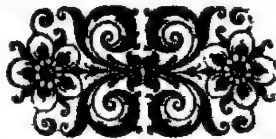
سوم : » » نور محمد خان فرقه مشر اول . ع ع ش س ا محمد غوث خان قوماندان قول اردو

توپچی : » » عبدالقيوم خان فرقه مشر اول.

قوماندانهای عسکری اطراف

- قوماندان عسکری غزنی : ع ' ش خان زمان خان فرقه مشر ثانی .
- » » قندهار : » » عبدالاحد خان فرقه مشر ثانی .
- » » وراه و چخانسور : ع ' ع ' ش محمد ابورخان نائب سالار .
- » » هرات : ع ' ش محمد شعیب خان فرقه مشر ثانی .
- » » مزار و میمنه : » » عبدالغفور خان فرقه مشر ثانی .
- وکیل قوماندان عسکری قطن : ح ' محمد تلم خان عند مشر اول .
و بدخشان
- قوماندان عسکری مشرق : ع ' ش سردار محمد داؤد خان فرقه مشر ثانی .
- » قول اردوی جنوبی : » » س ' ع محمد افضل خان فرقه مشر اول .
- » فرقه اول قول اردوی جنوبی : » » پیر محمد خان فرقه مشر ثانی .
- » » دوم : » » عبدالرؤف خان فرقه مشر ثانی .

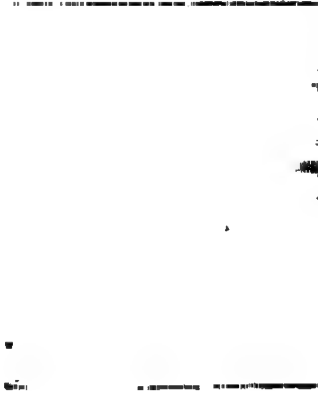

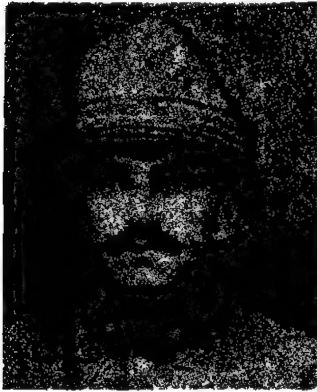
سائناتہ کا بیل

ع ، ش عبدالعلی خان قوماندان فرقة دوم مرکز

ع ، ش علام محمد خان قوماندان فرقة اول مرکز

ع ، ش خان زمان خان قوماندان عسکری غزنی

ع ، ش نورمحمد خان قوماندان فرقة سوم مرکز

ع ، ش محمد شعیب خان قوماندان عسکری ہرات

ع ، ش عبدالاحمد خان قوماندان عسکری مدغل

ع . ش . عبد الله خان فرقة مشتر نظامه
جورد صاحبان قول اردو

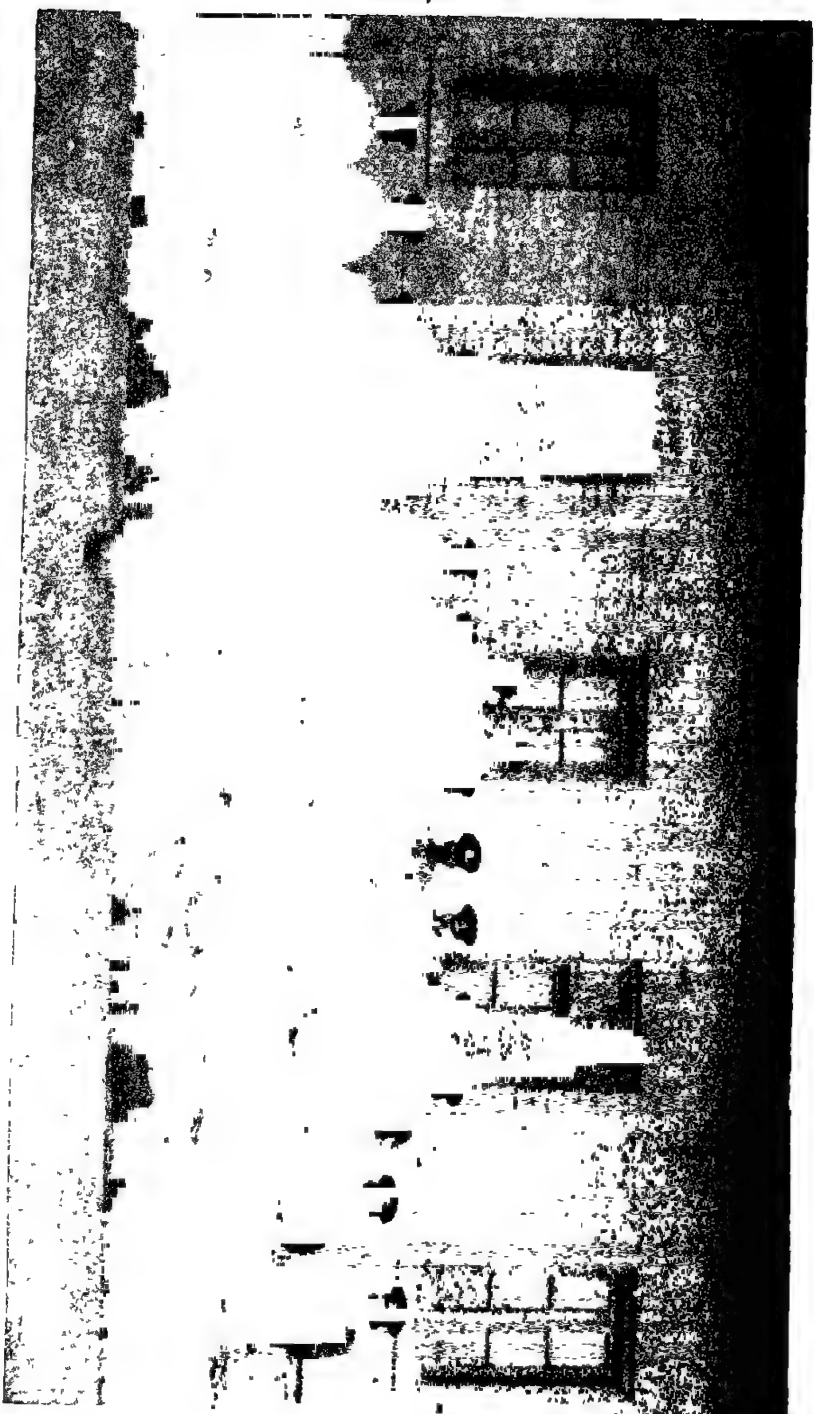
ع . ش . پير محمد خان فرقة مشتر عسکری
فرقة اول قول اردوى ميت حسونى

ع . ش . عبدالطهور خان قوماندان عسکرى
مبار و عسبه

ح . محمد علم خان وکیل قوماندان عسکری قطمون و بدخشان

Les Commandants Militaires.

صاحب ملعبان محترم وزارت حریہ الی درجہ فرقة مترانی و غند مشرک ذات و الاحضرت وزیر صاحب حریہ پیر در وسط صف تشریف دارند
Les Officiers du Ministère de la Guerre, en desous du Commandant (Assis aux centre S. A. R.
le Ministre de la Guerre).

صف اول نشسته

- ۱ — سرکی خان فرقه مشر احمد زائی
- ۲ — سعادت خان فرقه مشر احمد زائی
- ۳ — اصیل خان فرقه مشر منکلی
- ۴ — سردار علی شاه خان فرقه مشر قوماندان مکتب حریه
- ۵ — میر بلند خان نائب سالار حاجی
- ۶ — غلام نبی خان نائب سالار ناسری
- ۷ — محمد غوث خان (سردار علی) نائب سالار قوماندان
قول اردوی سرکزی بارکرائی
- ۸ — والا حضرت وزیر صاحب حریه
- ۹ — محمد نعیم خان نائب سالار بدخشی
- ۱۰ — زلمی خان نائب سالار منکلی
- ۱۱ — زرخان نائب سالار وزیر
- ۱۲ — مهردل خان نائب سالار بارکرائی
- ۱۳ — سردار اسد الله خان فرقه مشر قوماندان فرقه شاهی
- ۱۴ — عبدالقیوم خان فرقه مشر تویچی ابراهیم خیل
- ۱۵ — عبدالله خان فرقه مشر وردکی

صف ۲ نشسته

- ۱ — مصطفی خان غنیمت مشر معاون ریاست ارکان حریه عمومی
- ۲ — امین الله خان لوا مشر مرآتی
- ۳ — محمد هاشم خان فرقه مشر
- ۴ — محمد عمر خان فرقه مشر ماسری
- ۵ — احمد علیخان (سردار عالی) فرقه مشر رئیس اردو اودین
- ۶ — سید عبدالله خان شاچی نائب سالار رئیس
فابریکات حریه
- ۷ — غلام محمد خان فرقه مشر تگابی
- ۸ — فضل احمد خان فرقه مشر قوئلزائی
- ۹ — محمد احسان خان غنیمت مشر قوماندان حیاره
- ۱۰ — محمد قاسم خان غنیمت مشر رئیس ارکان فرقه شاهی

صف اول ایستاده

- ۱ — اعظم کل خان فرقه مشر طوطا خیل
- ۲ — اصیل خان فرقه مشر وزیر
- ۳ — سید حسن خان فرقه مشر کنری
- ۴ — محمد شاه خان فرقه مشر تره خیل
- ۵ — محمد هاشم خان فرقه مشر لوگری
- ۶ — عبدالغنی خان فرقه مشر قلمه یکی کردیزی
- ۷ — عبداللہ خان فرقه مشر طوطا خیل
- ۸ — امیر خان فرقه مشر مسعودی
- ۹ — غلام نبی خان فرقه مشر هزاره دره صوفی
- ۱۰ — عبدالغنی خان فرقه مشر احمد زائی

صف ۲ ایستاده

- ۱ — نور احمد خان فرقه مشر مرآتی
- ۲ — داؤد شاه خان فرقه مشر تره خیل

مجلس شورای اسلامی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

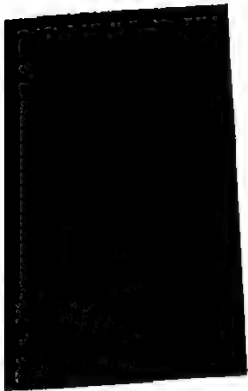
ش، میر عید السلام خان مدیر

ش، آقا محمد خان آمر شعبه سادہ و سواری

ح، سید محمد اکر خان مدیر عمومی تعلیم و تربیہ

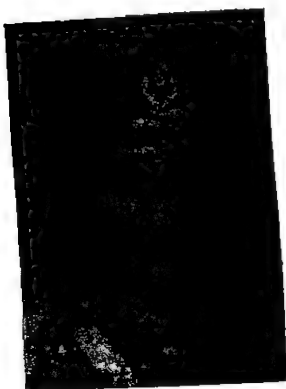
ش، عبدالقی خان مدیر صحا

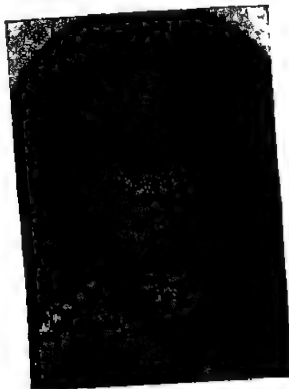
ش، حبیب اللہ خان مدیر احد عسکر

ح، عبدالخالق خان مدیر مامورین

ش، رکابہ خان مدیر شعبہ میخانیکی مدیریت عمومی نقابہ

سم، محمد یسوق خان مدیر عمومی نقلیہ

ح، میر اعظم شاہ خان مدیر تعمیرات

ش ، محمد يوسف خان ، مدير مخصوص

ش ، محمد ناسم خان ، مدير تهريرات

اصيد خان باور ع ، ح ، ديد
صاحب حربيه

ش ، عبدالله خان آمر شعبة ح مديريت
استخبارات

ش ، محمد امار خان آمر شعبة ب مديريت
استخبارات

د امر خان مدير
استخبارات

ش ، محمد امين خان آمر شعبة ۲ تشكيلات
دايرة عمومي حركات

ش ، سراج الدين خان مدير عمومي حركات
رياست ارکان حربيه عموميه

لقو خان معاون رياست ارکان
حربيه عموميه

ش ، سريلند خان آمر شعة اسلامه
رياست حربي

ح ، محمد اکرم خان آمر شعة معاييه
وتدقيق رياست حربي

ش ، محمد حسن خان مدير شعة حيوانات
مدیریت عمومی

ح ، محمد نيزان خان عبد سر حجاجه

ح ، محمد اسلم خان آمر شعة
آلات وادوات فييه

ح ، مير محمد سعيد خان آمر شعة
جبا حانة رياست حربي

ش ، حبيب الله خان مدير لوازم
رياست لوازم

ش ، حواحه عبدالقيوم خان مدير
محاسبة رياست لوازم

ح ، حسين عليجان معاون
رياست لوازم

ن ، گل علیخان معاون ریاست عا کات

ح ، مید علیخان رلنس عا کات

ح ، مید محمد حسین خان رلنس قسائل

ح ، علام دستگیر خان مدیر دستة قوماندانی طیاره

ش ، طہور الدین خان مدیر کنوئ

س ، عبدالشکور خان مدیر موی اوراق

ح ، عبدالغفور خان مدیر تعلیمگاہ توپچی

ح ، سلطان احمد خان مدیر تعلیمگاہ سواری

ح ، محمد عمر خان مدیر تعلیمگاہ پیادہ

وزارت خارجیه

وزیر امور خارجیه: ع، ج فیض محمد خان.

معین اول: ع، ص غلام بھسی خان.

دوم: محمد عثمان خان.

الف - مدت عمومی سیاسی

۱ مدیر عمومی سیاسی: ع، سید عبداللہ خان.

۲ مدیر شعبہ شرق: ص، محمد شفیع خان.

ع، ج فیض محمد خان وزیر امور خارجیه

۳ مدیر شعبہ غرب: ص، عبدالحکیم خان کفیل مدیر

۴ مطبوعات: عبدالرؤف خان.

ب - مدیریت عمومی تشریفات

۱ مدیر عمومی تشریفات: ع، عبدالصمد خان.

۲ شعبہ معاہدات: ص، محمد حیدر خان.

۳ لوازم: . . . . .

ع، ص غلام بھسی خان معین اول وزارت خارجیه

ج - مدیریت عمومی اداری

۱ مدیر عمومی اداری: ع، محمد یونس خان.

۱. مدیر عامورین: س محمد کریم خان.

۳. «شعبہ وزیر» تبعہ: «میر محمد صدیق خان کفیل مدیر»
و نائبیت و قونسلگری

۴. مدیر شعبہ خاسبہ: «حفیظ اللہ خان».

د. مدیر عمومی اوراق: ع عبدالغفار خان.

هـ. مدیر شعبہ شفر: س محمد ابراهیم خان. ع، س محمد عثمان خان معین نوم وزارت خارجہ

و. دفتر دار خصوصی: «نور محمد خان».

وزیر خارجہ

ص. عبدالحمید خان کھیل مدیریت شعاع عرب

ص. محمد شفیع خان مدرستہ ذریعہ

ع. سید عبداللہ خان مدیر عوی سیاسی

ع. عبدالصمد خان مدیر عوی تشریفات

ص. عبدالزور خان مدرستہ طوفان

ص. محمد حیدر خان مدیر معاہدات

مجلس عالی تعلیم و تربیت افغانستان

م. م. محمد صدیق خان کابل مدیریت وره

مجلس عالی تعلیم و تربیت افغانستان

م. م. محمد کریم خان مدیر مامورین

مجلس عالی تعلیم و تربیت افغانستان

م. م. محمد یونس خان مدیر عمومی اداری

مجلس عالی تعلیم و تربیت افغانستان

م. م. محمد ابراهیم خان مدیر شعر

مجلس عالی تعلیم و تربیت افغانستان

م. م. محمد انصاری خان مدیر عمومی اداری

مجلس عالی تعلیم و تربیت افغانستان

م. م. حفیظ الله خان مدیر عامه

عالمقدر جلالتمآب المراعی نشان والا حضرت سردار شاه ولیخان غازی فاتح کابل و وزیر
مختار اعلی حضرت در پاریس که والا حضرت ایشان علاوه دیگر خدمات ذیقیمت و شاندار قشونی و کشوری
و جهات استقلال؛ در موقعه مملکت آخرین مراحل بدبختی خودش را می بینود بامریکانه فرزند حق شاس
و محسن افتخارات وطن اعلی حضرت محمد نادر شاه غازی شهید خلد آشیان قائد قوای ملی و بفتح کابل
موفق گردیدند و ذات گرامی شانرا عموم طبقات ملت افغانستان به نظر یک قائد بزرگ و خیر خواه حقیقی
خویش دیده ایثار و مرده و خدمات قابل قدر حضرت معظم له را که در راه حفظ شئونات وطن و ملت
خویش ابراز داده اند همیشه قدر و احترام میبایند.

از آغاز اعزام شدن ذات والا حضرت ممدوح بست وزارت مختاری اعلی حضرت تا امروز در امور
سیاسی و امنی و نهایت فعالیت و صمیمیت مصروف بوده و درین مملکت نیز مورد سی افادات همه یکتور
و مملکت خود شده اند.

مغفرا و نمایندگان افغانستان

در خارج

سفارت کبرای اعلیحضرت در انقره

سفیر کبر : ع ، ج سلطان احمد خان .

کاتب : ص ، فضل محمد خان .

» : » ، عبدالوهاب خان :

ع . ج سلطان احمد خان سفیر کبر افغانی در انقره

سفارت کبرای اعلیحضرت در طهران

سفیر کبر : ع ، ج سردار شير احمد خان .

سرکاتب : ص ، محمد اکرم خان

کاتب : » ، فضل احمد خان .

ع . ج سردار شير احمد خان سفیر کبر افغانی در طهران

سفارت کبرای اعلیحضرت در مسکو

سفیر کبر : ع ، ج عبدالحسین خان .

سرکاتب : ص ، عبدالحمید خان

کاتب : » ، سید محمد عثمانخان .

» : » ، محمد یونس خان .

ترجمان : » ، حبیب الله خان .

» : » ، غلام حسین خان .

ع ، ج عبدالحسین خان سفیر کبر افغانی در مسکو

تشکلات مملکتی

وزارت مختاری اعلیٰ حضرت در پاریس

وزیر مختار	: ع، ج، ا، انسان والا حضرت سردار شاه ولیخان.
مستشار	: ع، ص، س، ع، اسلام بیگ خان.
کاتب	: ص، سلطان عزیز خان.
	: د، محمد شعیب خان.

وزارت مختاری اعلیٰ حضرت در لندن

وزیر مختار	: ع، ج، علی محمد خان.
سرکاتب	: ص، جمعه خان.
کاتب	: د، محمد سرور خان.

ع، ج، علی محمد خان وزیر مختار اعلیٰ حضرت در لندن

وزارت مختاری اعلیٰ حضرت در روما

وزیر مختار	: ع، ج، محمد قاسم خان.
سرکاتب	: ص، احمد علیخان.

ع، ج، محمد قاسم خان وزیر مختار اعلیٰ حضرت در روما

سالنامه د کامل

وزارت مختاری اعلیحضرت در برلین

سرکاتب : ص، محمد اسمعیل خان.

وزارت مختاری اعلیحضرت در جاپان

وزیر مختار : ع، ج حبیب الله خان.

سرکاتب : ص، عبد الرؤف خان.

ع، ج حبیب الله خان وزیر مختار اعلیٰ
در جاپان

وزارت مختاری اعلیحضرت در مصر

وزیر مختار : ع، ج محمد صادق خان مجددی.

کاتب : ص، عبد الرحمن خان.

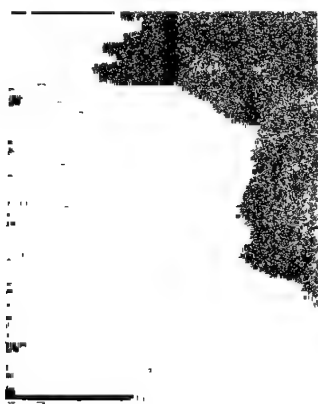
جنرال قونسگری اعلیحضرت در هند

جنرال قونسل : ع، ص صلاح الدین خان.

سرکاتب : ص، محمد ابراهیم خان.

کاتب : ص، صالح محمد خان.

محمد اسمعیل خان.

ع، ج محمد صادق خان مجددی وزیر مختار
اعلیٰ در مصر

جنرال قونسلگری اعلیٰ حضرت در تاشکند

جنرال قونسل : ع، ص باز محمد خان.

سرکاتب : ص، علی محمد خان.

جنرال قونسلگری اعلیٰ حضرت در مشهد

جنرال قونسل : ع، ص محمد صدیق خان.

سرکاتب : ص، محمد احقر خان.

کاتب : محمد عمر خان.

» : محمد شریف خان.

وکیل الدعوی : رضا خان هروی.

قونسلگری اعلیٰ حضرت در بمبئی

قونسل : ع، سید عبد الحمید خان.

سرکاتب : ص، محمد آصف خان.

کاتب : محمد یعقوب خان.

قونسلگری اعلیٰ حضرت در کراچی

قونسل : ع، یار محمد خان.

سرکاتب : سر محمد امین خان .

کاتب : « محمد احمد خان » .

فونسلگری اعلیٰ حضرت در سیستان

فونسل : ع ، گل محمد خان .

سرکاتب : سر تاج محمد خان .

فونسلگری اعلیٰ حضرت در مرو

فونسل : سر ، عبد الو دود خان .

سرکاتب : . . . . .

ماموریت وزیر افغانی در پشاور

مامور : سر ، عبد الفور خان .

سرکاتب : « دوست محمد خان » .

کاتب : « محمد عظیم خان » .

ماموریت وزیر افغانی در کویت

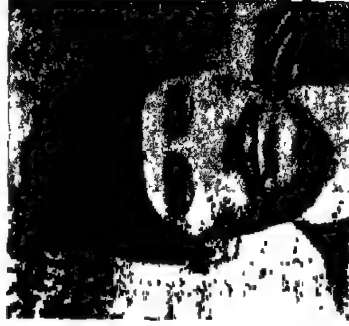
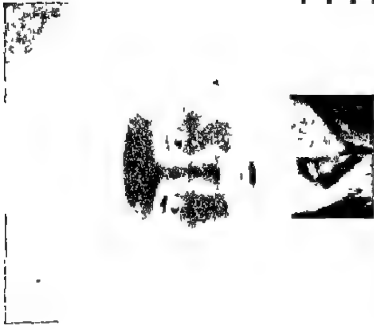
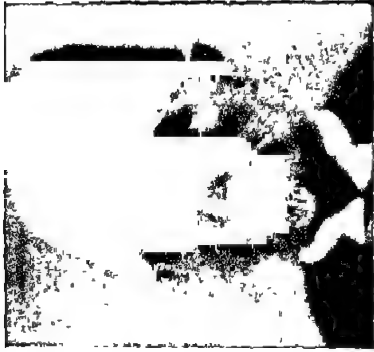
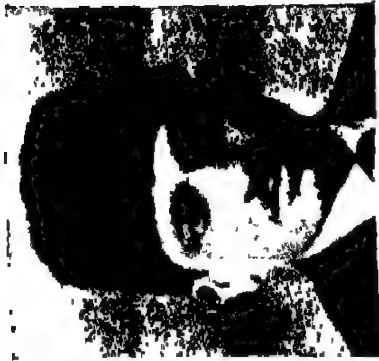
مامور : سر ، محمد رحیم خان .

کاتب : « الله داد خان » .

ع.ج. مردار محمد نعيم خان سابق وزير مختار افغانستان در روما

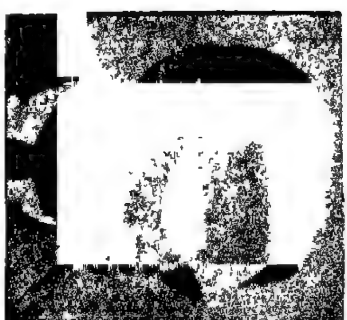
سراجمت خوده ائند

حابب عبداللي خان متحصن شيرازيه
تعليم ياقه امان

حابب عبدالغوربان اکبر تميرات
تعليم ياقه امان

حابب الورعيلخان ديلک دکتر
الغدير کيميا تعليم ياقه امان

ح ، عبدالغيفان نوريش تعليم
ياقه تركيه

حابب عبدالله خان متحصن ديدان
تعليم ياقه امان

حابببیر محمد یوسف خان متحصن رراوت
تعليم ياقه فرانسه
Étudiants Afghans nouvellement diplômés des Écoles de l'Étranger .

ص، عبدالقادر خان مدیر ماہدوہ

ع، عبدالرحیم خان مدیر عروہ احصائیہ

ع، عبدالحکیم خان مدیر عمومی پوئس

ص، غلام فاضل خان مامور اوراق

ص، محمد حسن خان مامور تحریرات

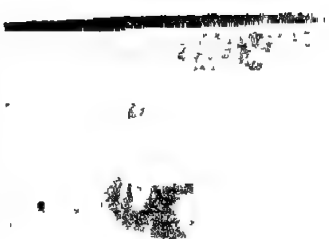
ص، پیرالدین خان مدیر محاسبہ

مدیران دوائر دست تنظیمیہ ولایت خاں

س، حلام خان مدیر دائرہ دوم

ش، نور احمد خان مدیر دائرہ اول

س، ہدائے خان مدیر دائرہ ہفتم

س، حبیب المکرم خان مدیر دائرہ چہارم

وزارت داخليه

وزير داخله : ع، ج، ا، انشان محمد گل خان.

معين اول : ع، ص، عبدالرشيد خان.

سوم : » » نيك محمد خان

ع، ح، ا، انشان محمد گل خان وزير داخله

مدير عمومي پوليس : ع، عبد الحكيم خان.

» » احصائيہ نفوس : » عبد الرحيم خان.

» مامورين : ص، عبد الودود خان.

» محاسبه : » بدر الدين خان.

» مامور اوراق : » غلام نقشبند خان.

» مامور تحريرات : » محمد حسن خان.

ع، ص عبدالرشيد خان معين اول وزارت داخله

ع، ص نيك محمد خان معين سوم وزارت داخله

وزارت عدلیہ

وزیر عدلیہ : ع، ج، فضل احمد خان۔

رئیس قلم : ج، ف، عبدالرب خان۔

کھیل رئیس جمعیت العلماء : «ملا بزوک صاحب»۔

ع، ج، فضل احمد خان جلدی وزیر عدلیہ

رئیس اصلاحیہ : ع، ص، امین اللہ خان

مدیر تحریرات : ص، عبدالسلام خان

مدیر مامورین : «محمد مبر خان»

مامور محاسبہ : «محمد ناصر خان»

ص، سید السلام خان مدیر تعلیمات

ص، محمد میر خان مدیر ماہورین

ص، محمد ناصر خان ماہور عباسیہ

ع، ص، امین اللہ خان رئیس اصلاحیہ

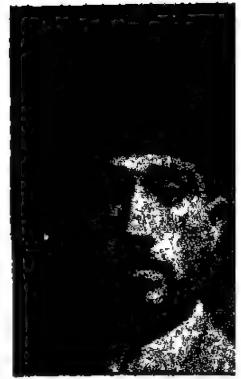
ح، ف، عبدالرب خان رئیس تعلیم

ع ، سيد محمد رسول خان معاون دوم

ع ، ص عبدالحميد خان رئيس نظام

د محمد ايشان خان معاون اول

ص ، عبدالغفور خان « پيش » رسام

ص ، سيد محمد داؤد خان خطاط

محمد نوري خان مدير ريكو گرافي

ص ، محمد سرور خان خزانه دار

ص ، مير حمام الدين خان مدير مجلسه

وزارت مالیه

مذکور وزارت مالیه : ع ، ج ، میرزا محمد خان .

ریاست محاسبات

معین اول ، رئیس : ع ، ص ، محمد حسین خان .

مدیر عمومی : ع ، محمد اسلم خان .

مباحثات و معارفات کل

مدیر واردات : ص ، غلام حسن خان .

» خزان : » عبدالحق خان .

» تحصیل بقایا : » محمد حسن خان .

ریاست اداری

معین دوم ، رئیس : ع ، ص ، غلام مجتبی خان .

مدیر بودجه عمومی : ع ، محمد انور خان .

» مامورین : ص ، محمد افضل خان .

» معاش و مصرف : » محمد هاشم خان .

مرکزی

» تحریرات : » محمد رضا خان .

» باوراق : » محمد حسین خان .

» مامور تصفیہ ولایات : » عبد الرحیم خان .

» » مرکزی : » محمد عثمان خان .

مشاور مالی : عزت مند ، موسیو منچولی .

تربیان : ص ، محمد عثمان خان .

ع ، ص ، محمد حسین خان معین اول وزارت مالیه

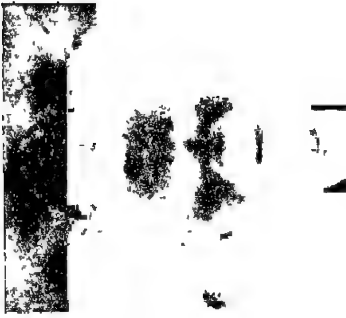
ع ، ص ، غلام مجتبی خان معین دوم وزارت مالیه

ریاست ضراب خانہ

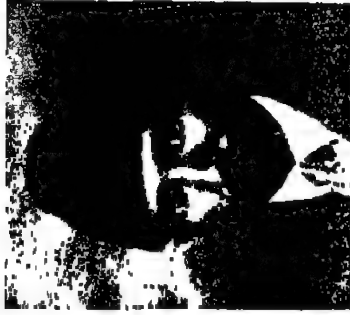
رئیس	: ع، ص، غلام قادر خان .
معاون	: ص، غلام رسول خان
مدیر محاسبہ	: محمد سرور خان .
مادون	: عبدالنبی خان .
مامور تحلیل	: عبد الوہاب خان .
»	: نور الحق خان .

ریاست عمومی مطابع

رئیس	: ع، ص، عبد الحمید خان .
معاون اول	: ع، سید محمد ایشان خان
» دوم	: سید محمد رسول خان .
مدیر زنکوگرافی	: س، محمد نوری خان .
خطاط و رسام	: سید محمد داؤد خان .
رسام	: عبدالغفور خان .
متخصص	: عزت مند اتوموزر .
مدیر محاسبہ	: ص میر حسام الدین خان .

ص، عبدالحق خان مدير حرائق

ص، غلام حسن خان مدير وارادات

ع، محمد اسلم خان مدير مصلات ومصلات

ص، محمد اصل خان مدير مامورين

ع، محمد امور خان مدير مامورين

ص، محمد حسن خان مدير مصلتي بقايا

ص ، محمد سرور خان مدیر محاسبہ ضرابخانہ

ح ، ص غلام قادر خان رئیس ضرابخانہ

م ، غلام رسول خان معاون ضرابخانہ

ص ، محمد حسین خان مدیر اوراق

ص ، محمد رضا خان مدیر تحریرات

ص ، محمد حاتم خان مدیر معاشی و سرکاری

وزارت معارف

- وزیر معارف : ع، ج سردار احمد علیخان
 معین : ع، ص عبد الجبار خان
 معاون ریاست : ، ، ، هاشمخان شایق،
 تعلیم و تربیہ
 عضو تعلیم و تربیہ : عزت مند، امین عالی بیگ،
 ، ، ، جمال الدینخان،
 ، ، ، ص، شیخ محمد رضا خان،
 مدیر تفتیش : ، ، عزیر الرحمن خان،
 و مامورین

ع، ج سردار احمد علیخان وزیر معارف

- مفتش : ص، عبد الغفار خان،
 ، ، ، محمد آصف خان،
 مدیر تحریرات : ، ، محمد قاسمخان،
 ، ، تنظیمات : ، ، عبد اللہ خان،
 مامور محاسبہ : ، ، محمد یونس خان،
 مامور اوراق : ، ، عبد اللہ خان،
 سکرتر و معلم سکوت : ، ، محمد یعقوبخان،

ع، ص عبد الجبار خان معین وزارت معارف

شعبات مربوطہ مرکز

- عزت مند، حسن رشاد بیگ،
 ع، ص، قاری عبدالرسول خان،

رئیس فاکولتہ طبی

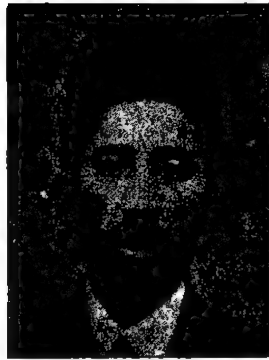
رئیس دارالعلوم عربیہ

وکیل مدیریت مکتب حبیبیہ :	ص، محمد نبی خان .
مدیر مکتب استقلال :	عزتمند موسیو بوا فی .
نجات :	عزتمند، دا کتر ایون .
صنایع :	ص، غلام محمد خان .
دارالمعلمین :	سید محمد فاروق خان .
وکیل مدیریت مکتب غازی :	عبد العمار خان .
زراعت :	محمد زمان خان .
مدیر موزہ :	علام محی الدین خان .
سر معلم مکتب اول شهر :	فرمان عابخان .
دوم شهر :	محمد کبیر خان .
بی بی ماهر و :	غلام حسن خان .
شیوکی :	آقا محمد خان .
مکاتب چہار دہی :	عبد الغفور خان .

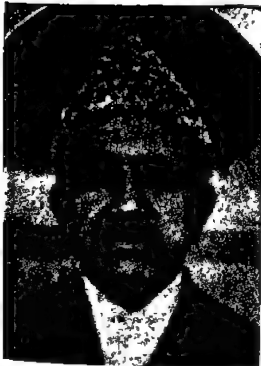
ص، غریزالرجن خان مدیر تعلیم و مامورین

ص، شیخ محمد رضا خان عصوریاست تعلیم و تربیہ

ع، ص، ہاشم خان شایق مملون ریاست تعلیم و تربیہ

ص، عبدالله خان مدیر تعلیمات

ص، محمد قاسم خان مدیر تحریرات

ص، محمد آصف خان معیش

ص، محمد یعقوب خان سکرتر انجمن کشافان

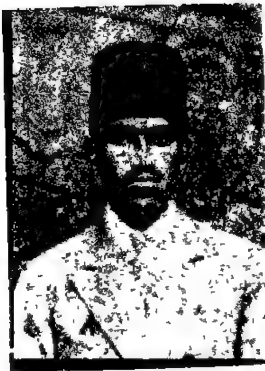
ص، عبدالله خان مامور اوراق

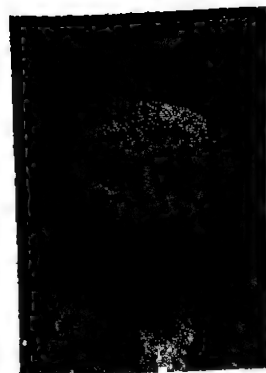
ص، محمد بوس خان مامور محاسبہ

ص. پروفیسر علام محمد خان مدیر
مکتب صنائع تعلیمہ

ص. محمد نبی خان وکیل مدیریت
مکتب حدیثہ

ع. ص. قاری عبدالرسول خان رئیس
دارالعلوم عربیہ

ص. محمد رمان خان وکیل مدیریت
مکتب براعت

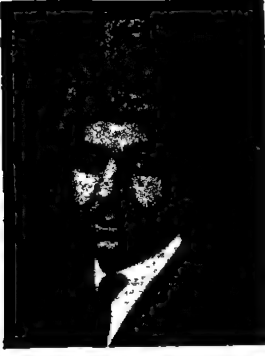
ص. عبدالغفار خان معیش وکیل
مدیریت مکتب قاری

ص. سید محمد فاروق خان مدیر
مکتب دارالمعلمین

ص. علام عی الدین خان مدیر موزہ

ص، محمدزمان خان مدير محله اقتص

ع، محمدكريم خان مدير موى تجارت

ع، صدانقيوم خان مدير موى گمرکات

ص، مير محمد حسيه الدین خان مدير تحريراد

ص، محمد عايت الله خان مدير محله

ص، سيد محمد سرور خان مدير مامورين

ص، محمود خان مدير حمل و نقل

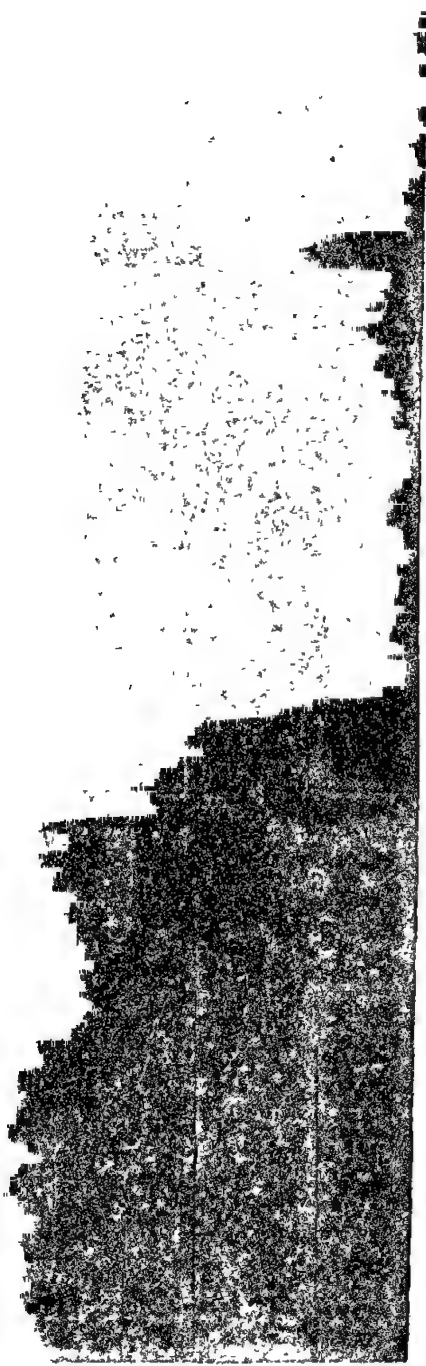

ع، ص، علام حدر خان رئيس محله
منازعات تجاري

ص، عبدالودود خان مدير اوراق

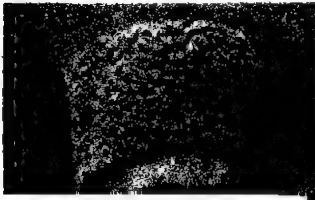

عوارت جدید تریه حیوانات واقع ده بوری (کابل)
Nouveaux Etablissements d'Elevage à Kaboul.

وزارت تجارت

- وزیر تجارت : ع ، ج میرزا محمد خان .
 معین اول : ع ، ص محمد حسین خان .
 دوم : ع ، ص غلام غوث خان .
 مدیر عمومی گمرکات : ع ، عبد القیوم خان .
 تجارت : ع ، سردار محمد کریم خان .
 ترجائی : ع ، عبد المجید خان .

ع ، ص محمد حسین خان معین اول وزارت تجارت

ع ، ص غلام غوث خان معین دوم وزارت تجارت

ع ، ج میرزا محمد خان وزیر تجارت

- مدیر مجله اقتصاد : ص محمد زمانخان ترکی
 » زراعت : .....
 » مامورین : ص ، سید محمد سرور خان .
 » محاسبه : ع ، محمد عنایت اللہ خان .
 » تحریرات : ع ، میر محمد ضیاء الدین خان .
 » اوراق : ع ، عبد الودود خان .
 » سرکاتب ادارہ : ع ، عبد الحسین خان .
 بحسابہ سرکاتب

رئیس فیصلہ : ع ، ص غلام حیدر خان
 ملاقاتی

مدیر حمل و نقل : ص ، محمود خان

وزارت فوائد عامه

وزیر : ع ، ج ، الله نواز خان
معاون : ع ، ص ، نصر الله خان

مدیریت عمومی فابریکات

مدیر عمومی : ع ، سردار غلام محمد خان
مدیر فابریکة :
مؤسسہ ساری

منتظم و متخصص : ص ، مقبول الحق خان
مؤسسہ ساری

ع ، ج ، الله نواز خان وزیر فوائد عامه

مامور فابریکة نجاری :

متخصص رنگمالی : عزت مند کتنر المانی

• دکه سازی : • سرما یئرت المانی

مامور فابریکة نساجی : ص ، عبدالغفور خان

مامور مختلای جبل السراج : • امیر محمد خان

متخصص : • • عزت مند مستر مانیکة المانی

ع ، ص ، نصر الله خان معاون وزارت فوائد عامه

مدیریت عمومی معابر

مدیر عمومی : ع ، سعد الدین خان

مهندس : عزت مند ، مستر نسیمه آلمانی

اورسیر : • جعفر علی خان

تفکلات ممکنی

مدیریت عمومی تعمیرات

مدیر : ع ، عبدالقیث خان .

مامور محاسبہ : ص ، محمد موسی خان .

متخصص : عبدالغفور خان .

مدیریت محاسبہ :

مدیر محاسبہ : ص ، عبدالکریم خان .

مامور محاسبہ : عبدالاحد خان .

مدیریت جشن

مدیر : ص ، غلام محی الدین خان .

معاون : نور احمد خان .

مدیریت مہندسی

مدیر : ص ، نظر محمد خان .

مهندس : اورنگ زیب خان .

مدیریت برق

مدیر : ص ، عبدالملیخان .

انجینیر سب استیشن : غلام محمد خان .

برق قندھار : امیر الدین خان .

مدیر مامورین : عبدالحسین خان .

مدیر تحریرات :	مس ، محمد علی خان .
اوراق :	حبيب الله خان .
مامور خزانہ :	قيام الدين خان .
معاون مامور خزانہ :	سيد امير خان .
ترجمان لسان انگلیسی :	محمد افضل خان .

ماموریت پشمینہ باقی قندھار

مامور :	مس ، نظام الدین خان .
متخصص :	عزتمند مستر کمپیر الہائی .
مامور تجارتی دارالفنون :	مس ، نور احمد خان .

مدیریت تعمیر سرک مشرق

مدیر :	مس ، شیخ عبد الله خان .
مامور محاسبہ :	عبدالحنان خان .
کندکشر انشآت :	مس ، محمد افضل خان .

ع ، عبدالمليك خان مدير عمومى قصير

ع ، سعدالدين خان مدير عمومى معاصر

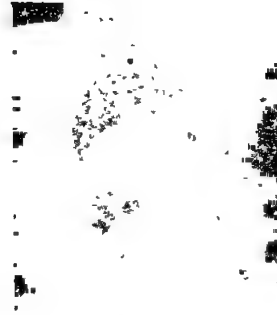
ع ، علام محمد خان مدير عمومى نويسات

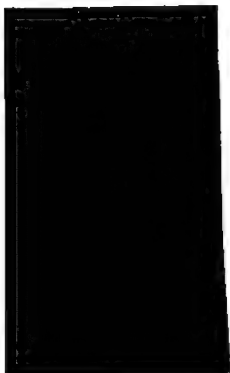
ص . نضر محمد خان م ير مہ

ص ، وراجد خان معاون مدير پب حمن

ص عبدالكريم خان مدير محاسبه

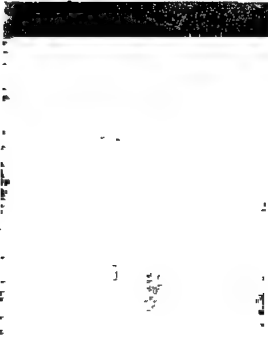
ص، اميرالدين خان ديپلوم اجيرالکتر.

ص، غلام محمد خان ديپلوم اجيرالکتر

ص ، عبدالواحد خان مدير برق

ص، محمد نعیم خان دیپلوم انجینئر الیکٹریک

ص، محمد ہرحان مدیر محاسبہ شرکت تصویرات

، عیداللہ خان رئیس شرکت تصویرات

ص، حبیب اللہ خان مدیر اوپرائز

ص، محمد گلستان مدیر تحریرات

ص، ہید الحسین خان مدیر مامورین

ص، شیخ عیداللہ خان مدیر معاینہ سرک مشرق

ریاست صحیہ

رئیس صحیہ : ج، محمد اکبر خان۔

شعبہ اداری

مدیر مجموعہ صحیہ : ص، عبدالرشید خان۔

مامور محاسبہ : د، محمد محسن خان۔

سرکاتب تحریر : د، محمد عمر خان۔

د، اوراق : د، سید عبدالرؤف خان۔

ج، محمد اکبر خان رئیس صحیہ۔

ص، محمد ابراہیم خان :

سرکاتب مامورین

د، عبدالرشید خان :

ترجمان المانی

د، عبدالرشید خان :

د، انگلیسی

د، محمد ناصر خان :

د، ترکی

مدیریت شفا خانہ ملکی

ص، عبدالغفار خان :

مدیر

د، غلام سرور خان :

منتظم مکتب طبی

شعبہ قی

عزیزمند جناب داکٹر رفیق کامل بیگ :

فؤاد بیگ :

ربیع حکمت بیگ :

ولی الدین فرحان :

رشید الدین خان :

عید العزیز خان :

کرم الہی خان :

مہر عید اللہ خان :

حمد اللہ خان :

محمد موسیٰ خان :

سید گل خان :

عنایت اللہ خان :

مشاور

سرطیب

داکٹر

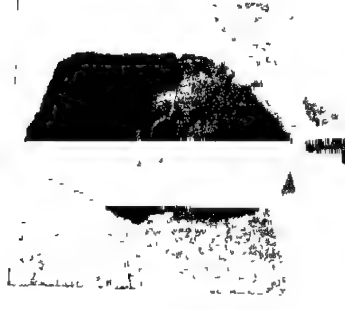
ص، عبدالشيد خان، ضلعی مدير محليه
لاهور

ص، محمد ابراهيم خان، سر کانسٹابل لاہور

ص، محمد عيس خان، مامور محاسبه

ص، عبدالغفار خان، مدير شفا خانہ ملکی

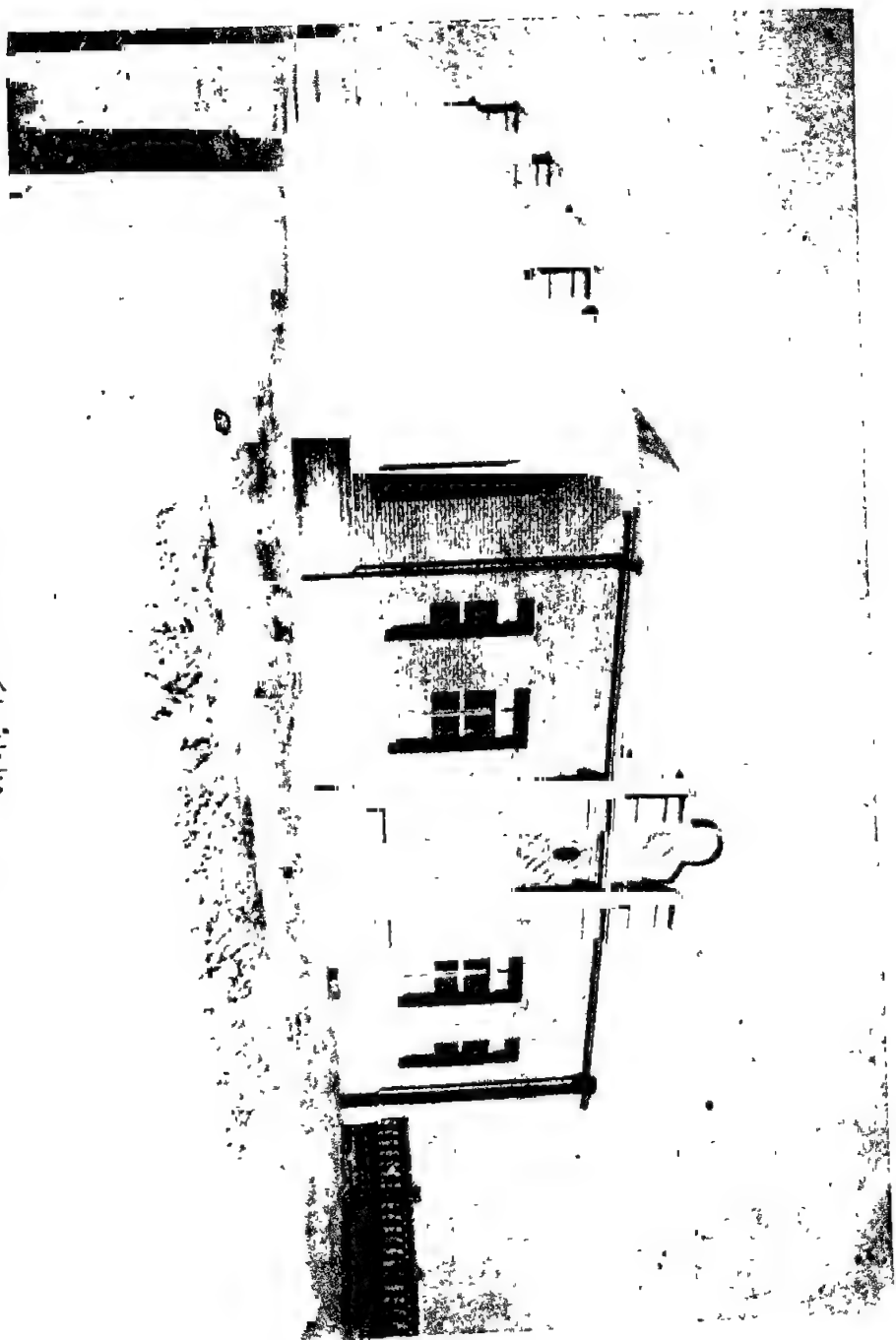

ص، سيد عبدالقادر خان، سر کاتب
اوراق

ص، علامہ سرور خان، منظم مکتب ملی

مستشفى الملك
Hôpital Civil de HÉRAT.

عزتمند رفقی کامل بیگ مشاور فنی ریاست صحنه و باقی داکتران شفاخانه های ملکی کابل

عزتمند دكتور ربيع حكمت بيگ

جناب، دكتور رفقي كامل مشاور

عزتمند، دكتور فؤاد بيگ

عزتمند، داکتر رشيدالدين خان

عزتمند، حلال بايق بيگ داکتر دندان

عزتمند دكتور ولي الدين خان مروحان

عزتمند داکتر عبدالله خان

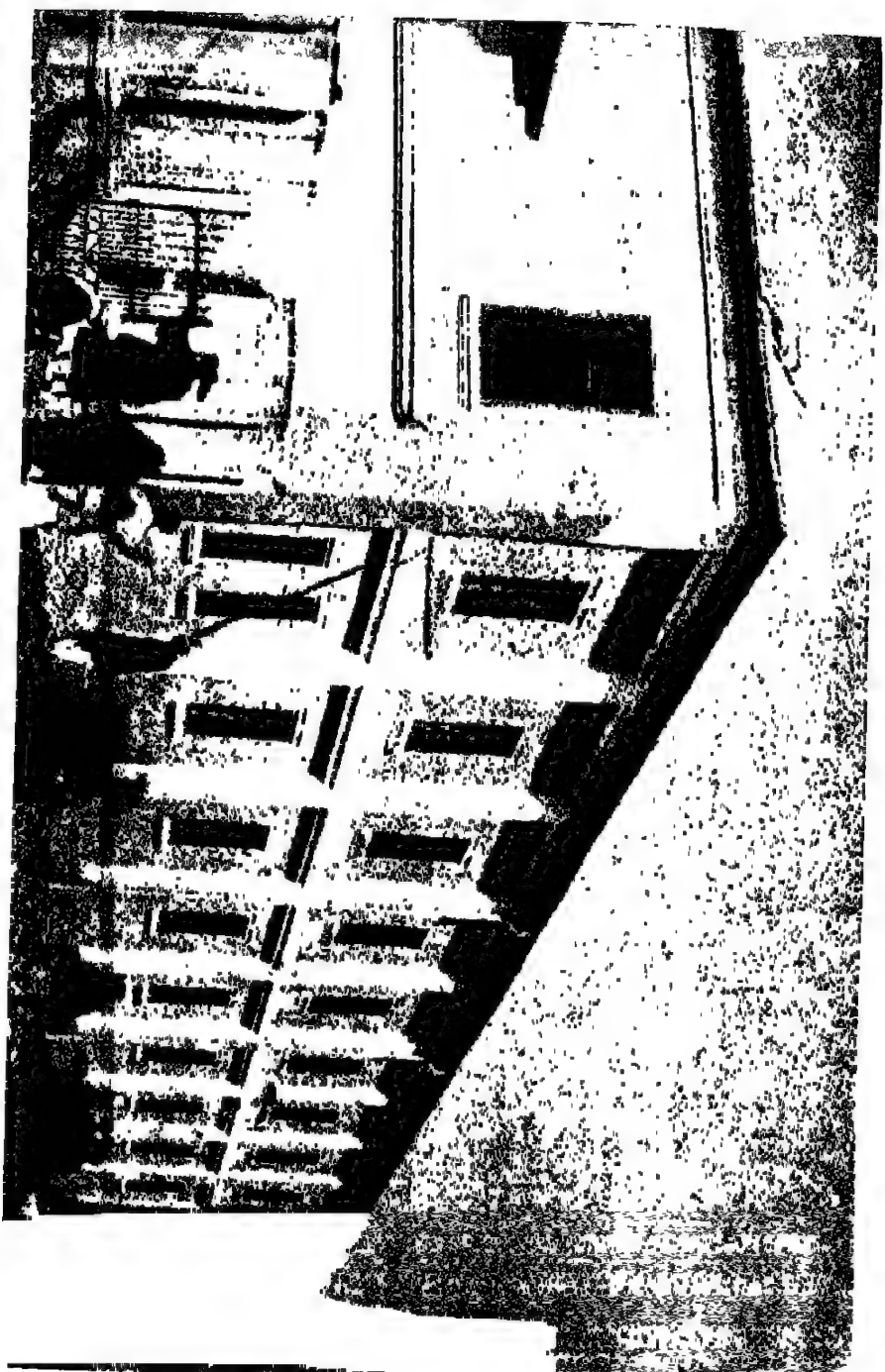

عزتمند داکتر کرم اللهی

عزتمند داکتر عبدالعزیز خان

Les Docteurs des Hopitaux Civils de Kaboul.

منظر خارجي عارت جديد وزارت سارو
Nouveau Bâtiment du Ministère de l'Instruction Publique.

مس ، عبدالقاسم خان سرکاتب شعبه
تلگراف و تلهفون

مس ، عبدالخالق خان سرکاتب شعبه
اوساط خارجي

مس ، علام عورت خان وکیل شعبه
مأمورین و تحریرات

مس ، علام احمد خان مامور علسه

مس ، احمد سعیدخان مامور علسه
خارجيه

مس ، عبدالحمید خان سرکاتب پشت

م . م . مرزا اسد خان مغمنيويف

م . م . ميرزا حسين خان اخوندزاده
الکهرديني

م . م . مرزا اسد خان ميرزاخان

م . م . ميرزا امان خان مغمنيويف
سمندار

م . م . ميرزا اسد خان مغمنيويف
جمل وديني

ریاست پوسٹ، تلگراف و تیلیفون

رئیس : ج، رحیم اللہ خان .

مامور محاسبہ : ص، غلام احمد خان .

محاسبات خارجہ : محمد سعید خان .

سرکاتب شعبہ پوسٹ : عبد المجید خان .

ج، رحیم اللہ خان رئیس پوسٹ، تلگراف و تیلیفون

سرکاتب شعبہ تلگراف و تیلیفون : ص عبد الفتاح خان

ارتباط خارجی : عبد الخالق خان .

مامورین و تحریرات : علام غوث خان .

اوراق : یابندہ محمد خان .

متخصص : محمد حسین خان .

ترجمان : غلام فاروق خان .

تشکيلات ولايات وحکومتی های اعلی

وحکومتی های کلان

ولايت کابل

والی : و. ج. محمد عمر خان .

مستوفی : ع. ص. سيد حبيب خان .

قاضی مرافعه : ف. مولوی صالح محمد خان .

قوماندان کوتوالی : ح. طره باز خان .

رئيس خزانه عمومی : ع. ص. نظر محمد خان .

مدیر گمرک : . . . . .

قاضی ابتدائیه : ف. ملا احمد خان .

و. ج. محمد عمر خان والی ولايت کابل

مدیر محریرات :

کیل مدیر پست :

تلفون و تلگراف

امور معابر :

ص. عبدالوحد خان .

علام صفدر خان .

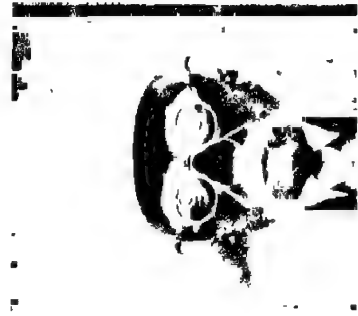
جلال الدین خان .

ع. ص. سيد حبيب خان مستوفی ولايت کابل

طره باز خان قوماندان کوتوالی کابل

ص ۵۰ علامت مصطفیٰ رسول و کمال و معرفت بحقایق است

5
4
3
2
1
0
-1
-2
-3
-4
-5

لا بد من العلم بالدين

۱۰ - ۱۱ - ۱۲ - ۱۳ - ۱۴

مجلس العلماء

میر عبدالحق صاحب

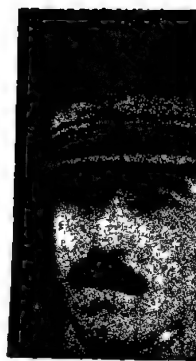

ص، میرعلام فاروق خان، مدیر
حاجہ

ص، حواحه مہتاب الدین خان
مدیر گمرک

کپہر خان قوماندان کوتوالی

ص، میر محمد ولی خان مدیر
شہا حاجہ

ص، اسجد شاہ خان مدیر عمارات

الرجس خان مدیر تحریرات

ص، صالح محمد خان مدیر معارف

انور خان مدیر حراہہ

ولایت قندھار

وکیل نائب الحکومه: و، ج، س، ا، غلام فاروق خان.

مسنوفی: ع، ص عبدالله خان.

وکیل قاضی مرافعه: ف، ملاحمه خان.

قوماندان کوتوالی: ح، محمد اکبر خان.

و، ج، س، ا، غلام فاروق خان وکیل نائب الحکومه ولایت قندھار
مدیر گمرک: ص، مهتاب الدینخان.

- قاضی ابتدائیہ: ف، اختر محمد خان.
- مدیر خارجه: ص، مر غلام فاروق خان.
- تحریرات: ص حبیب الرحمن خان.
- مخابرات: » احمد شاه خان.
- شفاخانه: » میر محمد ولیخان.
- خزانہ: » سیف الله خان.
- معارف: » صالح محمد خان.
- رئیس فیصله منازعات تجاریه: ع، ص سید محمد اکرم خان.
- مامور زراعت: ص، عزیز الله خان.
- مطابع: » محمد عمر خان.
- برق: » فضل احمد خان.
- فابریکه نساجی: » نظام الدینخان.

ولایت ہرات

نائب الحکومہ : وحید عبدالرحیم خان نائب سالار

مستوفی : ع، ص عبدالوہاب خان

قاضی مرافعہ : ف، ملا احمد علی خان

قوماندان کوتوالی : ح، حاجی محمد عظیم خان

مدیر گمرک : ص، غلام حیدر خان

قاضی ابتدائیہ : ف، ملا عبدالباقی خان

وحید عبدالرحیم خان نائب الحکومہ

ص عبدالعزیز خان :

مدیر خارجہ

امیر محمد خان :

مدیر تحریرات

پایندہ محمد خان :

مخابرات

عبدالرحمن خان :

شفاخانہ ملکی

عبدالرؤف خان :

مامور زراعت

عبدالوہاب خان :

خزانہ

سعد الدین خان :

معارف

عبدالاحد خان :

مستظم تلکراف

ع، ص غلام نبی خان :

رئیس فیصلہ منازعات تجارتی

موروز علی خان :

نگران معابر

ص علام حذر خان مدير گهرک

حاجي محمد عظيم خان قوماندان کوتوالی

ع ، ص عبدالوهاب خان مسووی

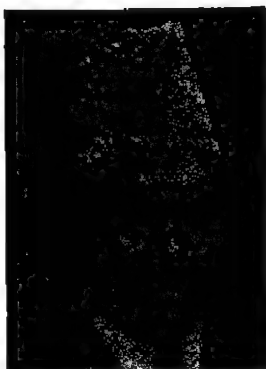
ص ، باسده محمد خان مدير غاراب

ص امير محمد خان مدير تحريراب

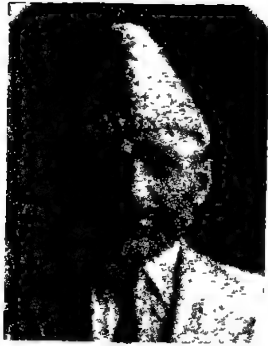
ص عبدالکريم خان مدير حارجه

ص ، علام بي خان رئيس فيصلة مناربات تحارتي

ص ، عبدالرؤف خان مامور رراعت

ص، محمد قاسم خان وکیل
مدیریت گمرکات

ح، عبدالرحیم خان وکیل قوماندان
کوتوالی

ع، ص عزیزالله خان مستوی

محمد امان خان مدیر محاسبات

ص، عبدالغفور خان وکیل مدیریت
تحریرات

ص، سید محمد موسی خان مدیر
خارجہ

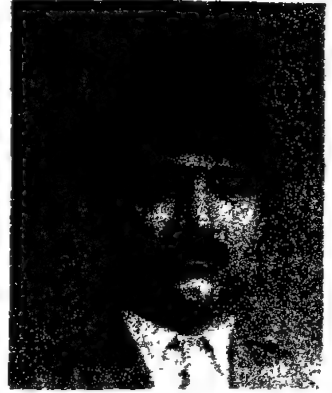
ص، محمد امان خان مدیر محاسبات

ص، رحمت الله خان وکیل
مدیریت برآمدہ

ولایت مزار شریف

- وکیل نائب الحکومہ : و، ج عبد الجلیل خان .
 مسنوفی : ع، ص عزیز اللہ خان .
 قاضی مرافعہ : و، ملا میر محمود خان .
 وکیل قوماندان کووالی : ح، عبدالرحیم خان .
 » مدیرین گمرک : س، محمد قاسم خان .
 قاضی ابتدائیہ : و، ملارجب خان

و، ج عبد الجلیل خان وکیل نائب الحکومہ

- دیر خارجہ : س، سید مؤمن خان .
 دیر تحریرات : »، عبدالغفور خان .
 » مخبرات : »، محمد امان خان .
 کبل مدیر شفا خانہ : »، محمد رحیم خان .
 دیر دفع ملخ : »، محمد رمان خان .
 امور خزانہ : »، میر سکندر شاہ خان .
 » معارف : »، عبدالسلام خان .
 نڈام تلگراف : »، غلام سرور خان .
 بیس فیصلہ منازعات تجارتی : ع، ص محمد شاہ خان .
 امور موزیم : »، حاجی سلیم خان .

ولایت قطن و بدخشان

وکیل نائب الحکومہ : و، ج شیر محمد خان۔

مستوفی : ع، ص محمد سرور خان۔

قاضی مرافعہ : ف، ملا احمد خان۔

قوماندان کوتوالی : ح، فقیر شاہ خان۔

مدیر گمرک : ص، محمد انور خان۔

قاضی ابتدائیہ : ف، گل دست خان۔

و، ج شیر محمد خان وکیل نائب الحکومہ

وکیل مامور خارجہ

مدیر تحریرات

مخابرات

مدافعہ ملخ

مامور طلبہ

زراعت

خزانہ

معارف

: س، میر امان اللہ خان۔

: ش، شاہ عبداللہ خان۔

: م، میرزا نیک محمد خان۔

: خ، خلیل الرحمن خان۔

: س، سلطان محمد خان۔

: س، سنجیداد خان۔

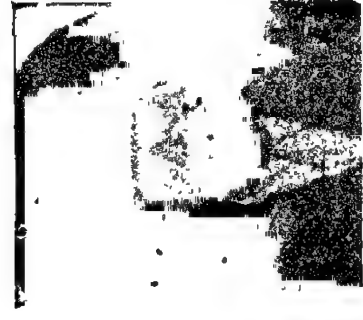
: ع، عبدالرشید خان۔

: ف، فدائی احمد خان۔

رئیس فیصلہ منازعات تجارتی : ع، ص میان فضل احمد خان۔

من ، شاہد اللہ خان مدنی تحریر رات

من ، خلیل الرحمن خان مدنی مدامہ صلیح

من ، سجاد خان مامور رات

من ، محمد انور خان مدنی گمرک

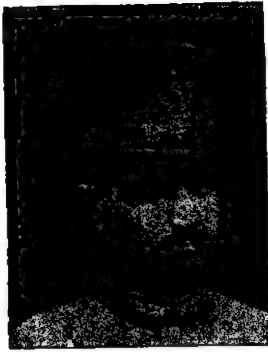

ح ، فقیر شاہ خان قریب دکان کو توالی

ع ، محمد سرور خان مستوی

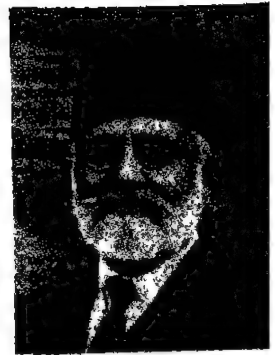

ح ، سید محمد امیر خان قوماندان کوتوالی

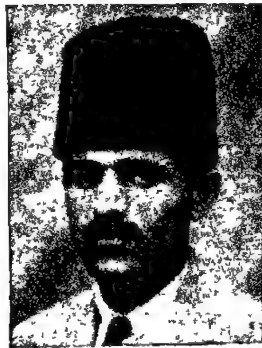
و . ملا فیض محمد خان قاضی مرادہ

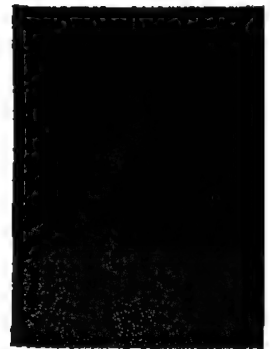
شیر احمد خان سررشتہ دار اعلیٰ

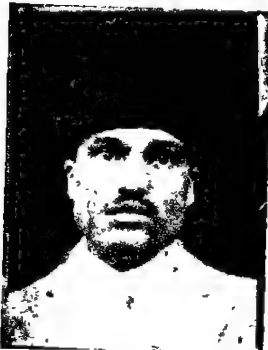
ص ، فضل محمد خان مامور تحریرات

س . محمد اسماعیل خان مدیر خارجہ

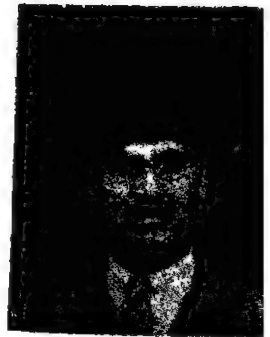
س . عبدالکریم خان مامور گمرک

س ، عبدالاحد خان مامور معارف

س ، محمد اصغر خان مدیر حصہ اول ہر سراج

محمد یوسف خان وکیل مدیریت شفاخانہ

تفکيلات ملڪي

حڪومت اعلاي مشرقي

حاڪم اعليٰ وقوماندان: ع، ش سردار محمد داؤد خان
 صڪري

سررشته دار: ص، شير احمد خان.

قاضي صرافه: ف، ملا فيض محمد خان.

قوماندان ڪوتوالي: ح، سيد محمد امير خان.

مامور گمرڪ: ص، عبدالڪريم خان.

قاضي ابتدائي: ف، ملا محمد اسحق خان.

ع، ش سردار محمد داؤد خان حاڪم اعليٰ
 وقوماندان صڪري مشرق

ص، محمد اسماعيل خان.

مدير خارجيه

» فضل محمد خان.

مامور ثحريات

» ضياء الحق خان.

مدير شفاخانه

» محمد اصغر خان.

» نهر سراج

» باينده محمد خان

مامور زراعت

» محمد جان خان.

مامور خزانه

» عبدالاحد خان.

مامور معارف

» محمد علم خان.

منتظم پسته، تيلفون و تلگراف:

» عبد الشكور خان.

سرڪاتب استخبارات

» عبد الوكيل خان.

مامور معابر

حکومت اعلیٰ سمت جنوبی

حاکم اعلیٰ و قوماندان : ع، ش، س، ع محمد افضل خان .
 صبری

سرشته دار : ص. عصمت الله خان

قاضی صرافہ : ف. ملا عبد الجلیل خان .

قوماندان کوتوالی : ش، مدد خان .

قاضی ابتدائیہ : ف. سید کاظم خان .

ع، ش، س، ع محمد افضل خان حاکم اعلیٰ .

مدیر خارجہ : ص، محمد امین خان .

: « معارف

: « طبیہ

: « معابر

: « غلام حیدر خان مامور تحریرات

: « عبد المجید خان رگم رک

: « عبد الکرم خان زراعت

: « جمال الدین خان خزانه

: « . . . . . منتظم تلگراف

: « غلام علی خان مامور پستہ

ش ، ممد خان قوما،
سمت

ف ، ملا عبد الخلیل خان قاسی «رافعه»
سمت حیوی

م ، عصمت الله خان سر رشته دار
اعلاي حیوی

م ، یار محمد خان مدیر

م ، محمد امین خان مدیر خارجه سمت حیوی

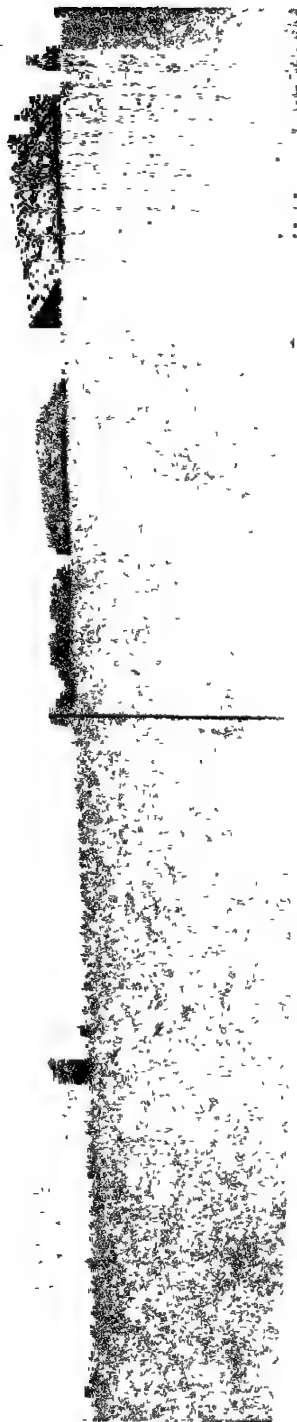
ف ، ملا سید کاظم خان قاسی اسدائیة گردیر

م ، علام حیدر خان مامور تحریرات
حکومتی اعلاي حیوی

م ، عبدالمجید خان مامور گمرک ماموری
گردیر

۱۳۱۲

نقشه جدید بالا محاصر کردیم ۱۳۱۲ میلادی
Nouvelle Construction de BALA-HISSAR de GARDEZ (Forteresse Militaire dans la Province du Sud).

حکومت اعلیٰ میمنہ

وکیل حاکم اعلیٰ : ع، ع، ص عبدالرزاق

سرشتہ دار : ص، محمد اسلم خان

قاضی مرافعہ : ف، ملا محمد یوسف خا

وکیل قوماندان : ش، محمد سرور خان

کوٹوالی

مدیر گمرک : ص، فخر الدین خان ع، ع، ص عبدالرزاق خان وکیل حاکم اعلیٰ میمنہ

قاضی ابتدائیہ : ف، ملا عبدالرؤف خان

مدیر خارجہ : ص، عبدالشکور خان

مامور تحریرات : »، محمد کریم خان

طبیہ : »، محمد جانخان

کفیل مامور زراعت : »، آقا رحیم خان

مامور خزانہ : »، عبدالحمید خان

وکیل مامور معارف : »، عبدالستار خان

حکومت اعلای فراه و چخانسور

وکیل حاکم اعلی : ع. ش. محمد نور خان نائب سالار
و فرماندار هکری

سرشته دار : ص. نور محمد خان

قاضی مرافعه : ف. عبداللطیف خان

قوماندان کوتوالی : ش. غلام حیدر خان

مامور گمرک : ص. محمد حسن خان
ع. ش. محمد نور خان وکیل حاکم اعلی
لوماندان هکری فراه و چخانسور

ابتدائیه : ف. حاجی ملا احمد خان

نعمیرات : ص. میر بهاؤ الدین خان

تجویرات : ص. غلام محمد خان

مخابرات : محمد بی خان

طیبه : محمد ابراهیم خان

زراعت : سید محمد شفیع خان

خزانه : محمد امین خان

معارف : گابدن خان

ملکراف : عبدالاحد خان

حکومت کلان شمالی

حاکم کلان	:	ع ع خواجہ محمد خان .
مدیر مالیہ	:	ص ، عبدالرؤف خان .
قاضی ابتدائیہ	:	ف ملا عبدالجلیل خان .
قوماندان کوتوالی	:	ش ، شیر احمد خان کندکشر .
مامور گمرک	:	ص ، علی محمد خان .

حکومت کلان غزنی

حاکم کلان	:	ع ، ع آدم خان .
مدیر مالیہ	:	ص ، محمد ناصر خان .
قاضی ابتدائیہ	:	ف ، ملا صاحبجان خان .
قوماندان کوتوالی	:	غ ، عین الدین خان تولیمشر .
مامور گمرک	:	ص ، محمد عمر خان .

حکومت کلان دایزننگی

حاکم کلان	:	ع ، ع محمد اکبر خان .
مدیر مالیہ	:	ص ، محمد سعید خان .
قاضی ابتدائیہ	:	ف ، ملا جلال الدین خان .
قوماندان کوتوالی	:	غ ، محمد بی خان تولیمشر .
مامور گمرک	:	ص ، محمد علیخان .

حکومت کلان لوگو

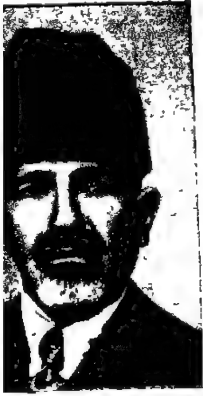
حاکم کلان	:	ع، ع، حاجی ملک خان.
مدیر مالیہ	:	ص، محمد رفیق خان.
قاضی ابتدائیہ	:	ف، ملا صالح محمد خان.
وکیل قوماندان کوتوالی:	:	ب، محمد حسن خان بلو کشر
مامور گمرک	:	ص، نور الحق خان.

حکومت کلان گر شک

حاکم کلان	:	ع، ع دوست محمد خان.
مدیر مالیہ	:	ص، میا جان خان.
قاضی ابتدائیہ	:	ف، ملا نور الحق خان.
قوماندان کوتوالی:	:	غ، عبدالاحد خان
مامور گمرک	:	.....

حکومت کلان قلات

حاکم کلان	:	ع، ع محمد رفیق خان.
مدیر مالیہ	:	ص، محمد یعقوب خان.
قاضی ابتدائیہ	:	ف، ملا سید خان.
قوماندان کوتوالی:	:	.....
مامور گمرک	:	ص، سید احمد خان

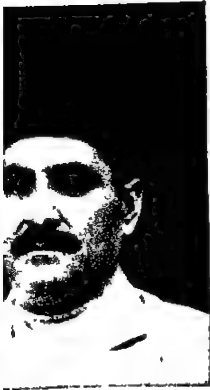
ع ، ع محمد اکبر خان حاکم

ع ، ع آدم خان حاکم کلان غرنی

ع ، ع خواجہ محمد خان حاکم کلان شمالی

ع ، ع سید آقا خان حاکم کار

ع ، ع دوست محمد خان حاکم کلان گرشک

ع ، ع حاجی ملک خان حاکم کلان لو گرد

ع ، ع محمد هاشم خان حاکم کلان اسد

ع ، ع محمد امیر خان حاکم کلان ندھان

میں ، علامہ سرور رحیل مستقیم تلگرام
ایس ایم سر از سر یہ

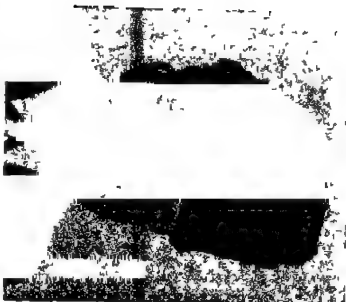
میں ، عبدالاحد خان مستقیم تلگرام
میرات

میں ، عبداللہ خان مستقیم تلگرام
سیددار فیدہا

میں ، عبدالکریم خان مامور و معائنہ مشرق

میں ، محمد عظیم خان مدیر اخبارات مشرق

حکومت کلان ارڙگان

وکیل حاکم کلان :	ع 'ع شاه بزرگ خان .
مدیر مالیہ :	ص ' نظام الدین خان .
قاضی ابتدائیہ :	ف ' ملا عبد الحلیم خان .
قوماندان کوتوالی :	غ ' عیدی احمد خان تولیمشر .
مامور گمرک :	ص ' شرف الدین خان .

حکومت کلان شہر غان

وکیل حاکم کلان :	ع ' ع سید آقا خان .
مدیر مالیہ :	.....
قاضی ابتدائیہ :	ف ' ملا محمد امین خان .
قوماندان کوتوالی :	غ ' محمد اکرم خان تولیمشر .
مامور گمرک :	.....

حکومت کلان بدخشان

حاکم کلان :	ع ' ع محمد عزیز خان .
مدیر مالیہ :	ص ' عبد المجید خان .
قاضی ابتدائیہ :	ف ' ملا محمد غوث خان .
قوماندان کوتوالی :	غ ' محمد رفیق خان تولیمشر .
مامور گمرک :	ص ' فخر الدین خان .

حکومت کلان اسمار و کنرہا

حاکم کلان :	ع ' ع محمد ہاشم خان .
مدیر مالیہ :	ص ' بابہ جانخان .
قاضی ابتدائیہ :	ف ' ملا عبد الغفور خان .
قوماندان کوتوالی :	غ ' شیر محمد خان تولیمشر .
مامور گمرک :	.....

دوره دوم شورای ملی افغانستان

شورای ملی افغانستان که از برجسته ترین خدمات و کا و نامه های درخشنده عهد پرافتخار نادر شاه است دوره اول آن با نتایج سودمندی با ختام رسیده و نماینده های آن دوره صادقانه ارا از تکالیف مسئوریت نموده سرخص گردیدند.

اینکه دوره دومین آن که مجدداً انتخابات نماینده گان بامر شهریار جوانبخت افغانستان اعلیحضرت عبدالکبیر شاه خدا را تعالی ملکه صورت گرفته و وکلای ملی مرکز حاضر شده بودند بروز پنجشنبه ۳۱ جوزا سالون بزرگه دارا لشورای ملی کابل در صورتیکه ماورین دواپر، اعضای مجلس محترم اعیان، جمیع العلماء و دیگر معرّضین ملی حضور بهم رسانیده بودند، ذات ملوکانه در ساعت (۱۰) قبل از ظهر تشریف آورده و بطریق ذیل مجلس را افتتاح فرمودند:

سواد نطق ملوکانه

بسم الله الرحمن الرحيم

بنام خداوند متعال دوره دوم تقنینیه شورای ملی را افتاح مینمایم و از روحانیت یاک صاحب لولاک مستدعی هستیم که شورای ملی بطوریکه آرزوی ما و تمام سیهجواهان مملکت است در اوضاع اجتماعی افغانستان ترقی محسوسی را مؤسس گشته دوات و ملت از آن مسفید شوند شورای ملی از اساسات ضروری نظام اجتماعی و موافق باوامر شرع مطهر اسلام است اعلیحضرت شهید سعید که عشق مفرطی بسعادت ابای این خاک داشتند برای اینکه ترقیات مملکت را با جریان اجتماعی وفق داده اساس مبنی را در جهانای افغانستان یادگار بگذارند شورای ملی را تشکیل و تأسیس فرمودند.

چنانچه دیدیم دوره اول تقنینیه شورای ملی نتائج خاطر خواهی بخشید.

نهایت خوشوقتیم که در دوره حکمرانی خود بروفق آمال و طریقات و طجرا هان آدشاه مرور شورای ملی را در مملکت عزیز خود تثبیت و برقرار کرده اینک پس از حضور وکلای ملت در سرر بکمال میل و مسرت دوره دوم تقنینیه شورای ملی را افتتاح مینمایم امید وائی داریم که وکلای این دوره وظائف خود را بکمال درستی و وطنخواهی و آلاشی انجام داده دوره وکالت شان منتج اثرات نیک و خشکواری گردد.

درینجا لازم میدانیم در وکلای محترم اظهار نمائیم که مقصد اساسی از تشکیل شورای ملی تأمین اساس وحدت و اتفاق ملی است، مادامیکه حمیت ها و امرا دیک ملت همه معنی و صورت با هم متفق و از نقطه نظر واحدی بمصافع ملیه خود متوجه نشوند حریات پیشرفت و آسایش در آن مختل و معطل میباید و آن ملت قامت شهامت را راست نتوانند و از همه ملل عقب افتاده قادر حل مشکلات شباروزی که از وفور احتیاجات بشری تولید می شود نخواهند شد شورای ملی اساس حاکمیت ملیه است و مقصود از تشکیل شورای ملی آن است که حاکمیت ملیه را بواسطه اصول و قوانین مبنی بردوام داشته ملت و حکومت را برای پیشرفت و تعالی بیک نقطه نظر متحد و متفق سازد بمضی اشخاص از بیعلمی تصویری کند ملت چیر دیگر و حکومت چیزی دیگر نیست حالانکه حکومت و ملت از هم جدا نیستند حکومت از ملت و برای حل مشکلات و پیشرفت آمال ملت است یاد شاه و کاینه و شورای ملی متفقا برای پیشرفت مقاصد ملت و ترقی و تعالی مملکت کاری کند و مشکلات شباروز مملکت را حل و فصل می نمایند. شورای ملی نقشه های صحیحی برای پیشرفت و ترقی و امور مدنی و عمرانی مملکت طرح و عرض می نماید، تجارت معارف، امور عمرانی مملکت و رفع احتیاجات ملت و مملکت اساسات نافع و سودمندی وضع می نماید.

با اعتمادی قادر توانا خلیل شکر گذاریم که از بدو تأسیس شورای ملی تاکنون وکلای محترم شورای ملی در افغانستان خدمات برگزیده انجام داده و برای سعادت حقیقی ملت و مملکت بدرجه اعلی سعی و کوشش نموده اند.

و شکر الله ملک و ملت نتائج خوب مساعي کايته دولت شوراي ملي را دېده و می بینند. حکومت حاضرۀ ما چنانکې اساس راه وروش حکومت اعلیحضرت شهیدسید تشکیل یافته و منظور یگانۀ ما اعتلای دین و استعکام شریعت نبوی بوده و هست باز خداوند جل شانہ میخوایم، اخلاق حمیدۀ اسلام در ملت نجیب افغانستان همیشه برقرار و استوار ماند.

حای بسیار شکر است که به همان اساس متینی که اعلیحضرت شهید سعید رحمۀ الله علیه در امور اذاری و اجتماعی مملکت وضع فرموده اند مملکت دا رای قشون منظم بوده امور تجارت، و زراعت، معارف، عمران، صحیبات و تمام اموریکه مربوط بوظائف دولت است بروفق آرزو و مرام انجام گرفته و در همه شعب مدقیشرفت نمایانی حاصل گشته.

جناب والا حضرت سردار محمد هاشم خان صدر اعظم با کايته محترم شان و مامورین کشوری و لشکری خدمات و تکالیف خودها را بکمال صداقت و پاک فسی انجام داده و می دهد و الحمد لله در میرتاسر مملکت امنیت تامه موجود و سائل عمرانی زیادی بوجود آمده است.

شرکت های اقتصادی و صنعتی و احداث طرق و شوسه ها، حفرتهار، بند ها، تعمیریل ها، اصلاحات بلدی که قسمت عمدۀ امور مدنی مملکت را تشکیل می دهد دائماً در پیشرفت بوده و هست و می توان امید و ارشد که افغانستان عزیز در زودترین موقعی مراحل ترقی خود را پیبوده و خود را ارتتام احیایات عصری مستقی گرداند.

همچنین سیاست امور خارجی مملکت بر همان اساس زمام داری یدر بزرگواریم اعلیحضرت شهید سعید با همه دولت های دوست و معاهد دوسانه دوام دارد.

در خانۀ ار خدای قدیر بازی کم که به ملت و مملکت عزیز ما مواقع درخشان تری نصیب فرماید و به من و شما و سائر رجال مملکت بوفیق خدمت گذاری را کرامت و ارزانی دارد.

***

پس از نطق دات ملوکانه، ج عبدالاحد خان رئیس شوراي ملي بوکالت عموم و کلا طق آتار احصور شاهانه عرض و قرائت نموده

سواد نطق رئیس شوراي ملي

اعلیحضرت شهریار محبوب ما: بمناسبت افتتاح دورۀ دوم مجلس شوراي ملي بصورت یادشاه عزیز و قائده اعظم خود تبریکات صمیمانه را عرص و تقدیم نموده عافت و سلامی ذات همایونی و سعادت ملت و مملکت افغانستان را از خدای حی توانا آرزو و استدعای نمائیم!

اعلیحضرت اما ماموریت داریم احساسات بی آلاش و احترامات قلبیه و تعهد فدویت و وفاداری عامۀ ملت را بصورت مبارک عرس و اطمینان بدیم که ملت افغانستان در سایۀ تدابیر نیکوی اعلیحضرت غازی شهید رحمۀ الله علیه و بعد ها دورۀ مسعود زمام داری شما از هر جهت مامورن و آرام بوده دقایق مسعودانه و آسوده بسر می رید اگرچه جراحات مفارقت و فقدان اعلیحضرت شهید سعید از قلوب ملت التیام ناشدنی است ولی خدای پاک را هزاران شکر و سیاسی گوئیم که با این ضیاع بزرگ جبران نایده افغانستان بی سرپرست نمانده وید خواهان وطن عزیز ما که خیال تباہی ما را در سر داشتند بمقاصد شوم خود کامیاب نشده و وجود مقدس همچو شما را بادارۀ مملکت و تأمین آمال و تمنیات ملت تأیید و زمام اداره کشور بکف کفایت شما تفویض شده و بسایۀ دانش و لیاقت حداداد اعلیحضرت همایونی و مساعی جیلۀ اعمام بزرگواریان و سایل خوشبختی ملت موجود و فراهم است. نصایح حکیمانه و فرمایشهای سودمندی را که درین موقع ایراد فرموده اید امیدواریم بر طبق آن خدمات صمیمانه خود را طوری انجام دهیم تا رضایت کاملۀ خداوند تعالی حل شانۀ و خورسندی اعلیحضرت همایونی را حاصل داشته بیشتر مصدر اعتقاد و اطمینان ملت واقع شویم ضمناً بحضور مبارک یقین و اطمینان می دهیم که با اعلیحضرت شما همیشه وفادار بوده و اعلیحضرت شما را در تمام اعمال جلیل ثانی تأیید و پیروی خواهیم نمود. در خانۀ بروح آن شهید راه سعادت وطن که با نی و مؤسس شوراي ملي در افغانستان شده و درین مورد مثل سایر موارد احسان بزرگی بقوم و ملت فرموده اند تحیات فرستاده از خداوند تعالی سلامتی و کامیابی اعلیحضرت شما و نهضت و ترقی مملکت افغانستان را آرزو و نیاز می نمائیم.

هزاران ج ۴، ج ۵ والا حضرت مردار محمد هاشم خان صدر اعظم صاحب نطق آتیا بحضور ملوکانه و عموم وکلای ملی ایراد نمودند:

سواد نطق والا حضرت صدر اعظم صاحب

اعلیحضرت! نسبت بآن حصه فرمایش مایهونی که درین نطق فرمای خویش راجع بمخدمات هیئت حکومت خویش اظهار فرمودید من از طرف خود و کابینه وزراء بحضورتان عرض می کنم ، چون افغانستان عزیز يك حصه اسلامیه و مدفن آباء واجداد و نیاکان ما و محل امیدواری تمام عالم اسلام است بر ما خدام خود حقوق زیادی دارد لهذا خدماتی را که من و کابینه وزراء در راه فراهم آوری اسباب سعادت و ارتقای افغانستان حسب نظریات اعلیحضرت شما که عیناً بر طبق خط مشی اعلیحضرت شهید بورالله مرقده می باشد انجام داده می دهیم پیش از ایفای يك وظیفه ایمان و وجدانی که فرض ذمت هر فرد افغانی است تمییاً شد .

عظیم حضرت امام و کاینه وزراء و عموم مامورین ملکی و بطای و بالاخره تمام ملت دانست طوبت افغانستان که وطن عزیز خود را فوق العاده دوست داریم و از دل و جان برای سعادت و اعتلای ملت و مملکت خود بذل مقدرت می ورزیم امروز بکمال عز و نیاز بدرگاه خالق بی نیاز شکرگزاریم که از لطف و کرم خود ما تند شایک شاه جوان جوان نخت جامع الاوصاف موکل علی الله خلف رشید آتش شید را که عمر گر اتایه خود را در راه حصول مفاخر تاریخی و حفظ شرف و شئون ملی افغانستان تار کرده اند بر اریکه سلطنت خود مشاهده می کنیم و تماماً آرزو داریم تا حان و مال و اولاد خود ها را در امتثال او اسر همجو شایک پادشاه دیانت اکتناهی تار کنیم که تمام فضایل دینی و اخلاق و محاسن جهانی را از پدر نام دار تان اکتساب کرده اید.

در حاتمہ ترفیع درجات علیحضرت غازی محمد نادرشاہ شہید را خواستاریم کہ نگران حسن اوصاف افغانستانند و یقیناً امروز روح پاک شان ازین افتتاح دومین دورہ دارالشورای ملی کہ ازجلہ مؤسسات قیستدار شان است خیلی شادمان میباشد و مزید موفقیت و کامیابی علیحضرت شمارا کہ تحت ظل تان امروز وطن عزیزما از ہر حیث و ہر جہت مأمون و معشون و قرین افتخار است از درگاہ رب العزت مسئلت عودہ می گوئیم کہ خداوند شمارا بلندتر از پدرا بامورتان درقلوب عامۃ ملت افغانستان و عالم اسلام محبوب و ہر دل عزیز بازدد و بما توفیق را رفیق گرداند تا حسب میل و ارادۃ شما خدمت ملک و ملت خود را انجام دہیم و افوض امری الی اللہ ان اللہ بصیر الباعد۔

ریاست عالی مجلس شورای ملی

هيئت رئيسه :

رئیس شورای ملی : ع : ج عبدالاحد خان -

معان

منہی : من ، عبد اللطیف خان ۔

معاون مٹھی : » عبدالباقي خان .

سرکاتب مجلس : » عطا محمد خان .

» محاسبہ : « فیض محمد خان .

اوراق : عبدالودود خان۔

ع. ح. عبداللہ خان رئیس شورای ملی

تشکلات دواتر عمل

وکلاء :		سر بوط ولایت کابل
وکیل شهر کابل	:	ع . ج . عبد الاحد خان .
»	:	ص غلام محی الدین خان .
» شش کړو می	:	» سید محمد خان .
» بغیان	:	» عبد الظاهر خان .
» لوکر	:	» سید عباس خان .
» وردک	:	» عبد القیوم خان .
» میدان	:	» مولوی عبد القدوس خان .
» سیغان و کهمرد	:	» احمد جان خان .
» بامیان	:	» سلطان علیخان .
» چاریکار	:	» عبد الستار خان .
» تنکاب	:	» سید اکبر خان .
» نجراب	:	» احمد علی خان .
» ریزه کوhestان	:	» عبد القدوس خان .
» پنجشیر	:	» ولی محمد خان .
» سرخ و یارسا	:	» عبد العلی خان .
» غور بند	:	» فقیر محمد خان .
» جبل السراج	:	» سرفراز خان .
» کوهدامن	:	» سید احمد خان .
» غزنی	:	» شهاب الدین خان .
» مقر	:	» حاجی عبد القیوم خان .
» جاغوری	:	» نادر علی خان .
» کتواز	:	» محمد قجیر خان .
» دایزنکی و دایکندی	:	» سید غلام رضا خان .
» بهسود	:	» میر محمد علی خان .
» یکاوانگ	:	» میر حبیب الله خان .
» سروبی	:	» محمود خان .

سازمانه « کابل »

مربوط ولایت کابل

« ولایت قندهار »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

« ولایت هرات »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

» »

« من عبدالرحیم خان »

« عبدالقیوم خان »

« گل بدین خان »

« محمد فضل خان »

« شیر علیخان »

« غلام دستگیر خان »

« فیض الله خان »

« حاجی گل محمد خان »

« عبدالعزیز خان »

« عبدالصمد خان »

« محمد موسی خان »

« عبدالرزاق خان »

« محمد شاه خان »

« میر افضل خان »

« دوست محمد خان »

« محمد شریف خان »

« ملا فضل حق خان »

« میر محمد محسن خان »

« محمد مرور خان »

« محمد عزیز خان »

« محمد یعقوب خان »

« سلطان محمد خان »

« ملا عبدالباق خان »

« حاجی سید محمد عمر خان »

« دوست محمد خان »

« ملا رحمت الله خان »

« عبدالعزیز خان »

« کوچی دامانی کتواز »

« شهر قندهار »

« حکومت دند »

« فلات »

« کدنی »

« دهرامود »

« تیرین »

« دهله »

« جلدک »

« ارغشان »

« حکومت کرشک »

« پشت رود »

« ارزگان »

« اجرستان »

« کوچی پشت رود »

« شهر هرات »

« بلوکات و علاقه داربهای مرکز »

« غور »

« بزواری »

« غوریان »

« کشک و کلران »

« قلعه نو »

« بالا مرغاب »

« آوده »

« تولک »

« شهرک »

« چغچران »

وکلاي دورۂ دوم شوراي ملي افغانستان
Les Députés de la Deuxième Législature d'Afghanistan.

وکلاي ولايت کابل
Les Députés de la Province de KABOUL.

کلاي ولايت قندهار
Les Députés de la Province de KANDAHAR.

کلاي ولايت هرات
Les Députés de la Province de HÉRAT.

وکلای ولایت مازندران
Les Députés de la Province de MAZAR-I-SHÉRIF.

وکلاى ولايت قطغن و بدخشان
Les Députés de la Province de KATAGHAN-BADAKHCHAN.

وکلای حکومت اعلیٰ صحت مشرق
Les Délégués de la Province l'EST.

وکلاى حکومتى اطلاقى ست-نوى
Les Députés de la Province du SUD.

وکلای حکومت اعلیٰ مینہ و فراه
Les Députés des Provinces de MAIMANAH et de FARAHA.

تشکلات دوائر ملي

مربوط ولايت سرادش	ص. عبدالکريم خان .	وکیل شهر مزار شريف
»	» رجب طيفان .	» علاقه دار بهای مربوط مرکز (حکومت هر شاهی)
»	» ملا نورالدين خان .	» سنگ چارک
»	» حاجی محمد ناصر خان .	» ناشقرغان
»	» ميرزا کلان خان .	» آبيک
»	» قاری محمد عظيم خان .	» سرپل
»	» محمد شريف خان .	» آقچه
»	» شیر زمان خان .	» بلخ
»	» ملا نورالله خان .	» دولت آباد
»	» طوره بيک خان .	» دره صوف
»	» مير محمد اسلم خان .	» شبرغان
ولايت قطن و به	» غلام حيدر خان .	» شهر خان آباد
»	» عبدالقيور خان .	» قندوز
»	» سيد محمد خان .	» نهرين
»	» ملا صاحب نور خان .	» حضرت امام
»	» ملا بابہ خان .	» اندراب
»	» نائب خوشوقت خان .	» غوري
»	» ملا محمد اکرم خان .	» نالقان
»	» محمد ذاکر خان .	» مرکز بدخشان
»	» برهان الدين خان .	» رستاق
»	» ملا واکي خان .	» درواز
»	» ملا حسين خان .	» کسم
»	» غلام نبي خان .	» جرم
»	» مير فضل احمد خان .	» چال واشکمش
»	» بابا جان خان .	» ینگی قلعه
حکومت اعلاي	» محمد انور خان .	» شهر جلال آباد
»	» سيد محمد مادي خان .	» سرخ رود

« سالنامه کابل »

سر یو ط حکومتی اعلای مشرق	ص عبد الله خان :	کل مهندره
» »	» محمد ظفر خان :	» شتوار
» »	» میان عبدالغفور خان :	» کامه
» »	» حاجی عبدالقادر خان :	» لقمان
» »	» متک عالم خان :	» نورستان
» »	» شیر علی خان :	» کجۀ خوگیانی
» »	» ملا محمد امیر خان :	» حصارک غلجائی
» »	» ملا مجاهدین خان :	» حکومت کلان کنر ها
» »	» محمد امین خان :	» بر کنر (درۀ سین)
» »	» محمد حسن خان :	» درۀ پیچ
» »	» میا جانخان :	» رودات
» »	» سید حاتمان :	» کنر خاص و کوز کنر
» »	» محمد هاشم خان :	» کوچی ننگنهاری
» حکومتی اعلای جنوبی	» شهنوار خان :	» گردیز
» »	» محمد نعم خان :	» زرمتم
» »	» سید حبیب شاه خان :	» ارگون
» »	» صاحب جانخان :	» خوست
» »	» میرزا محمد خان :	» »
» »	» بیک محمد خان :	» جدران
» »	» یدک خان :	» منگل
» حکومتی اعلای میمنه	» ابوالقاسم خان :	» مرکز و علاقه دار بهایرون سونه
» »	» سید ابولحیر خان :	» تمکاب شیرین
» »	» ملا چهار یار قل خان :	» اندخوی
» »	» ملا عبدالرحمن خان :	» قنصار
» »	» عبدالرحمن خان :	» درزاب و کرژیوان
» حکومتی اعلای فرام	» سلطان محمد خان :	» مرکز فرام
» »	» غلام سرور خان :	» بکواه و خاشرود
» »	» یار محمد خان :	» چخانسور

ریاست مجلس عالی اعیان

رئیس : ع، ج میر عطاء محمد خان .

معاون اول : ع، ص حاجی محمد اکبر خان .

» ثانی : » عبدالرحیم خان .

رئیس تمیز : ف، ملا عبدالله خان .

اعضای مجلس : ص، سردار گل محمد خان .

» : » حافظ عبدالغفار خان .

» : » حاجی خیر محمد خان .

ع، ح میر عطاء محمد خان رئیس مجلس عالی اعیان

اعضای مجلس : ص، حاجی عطاء محمد خان .

» : » عبدالحکیم خان .

» : » سردار محمد سرور خان .

» : » معاد الله خان .

» : » شرف الدین خان .

» : » جان محمد خان .

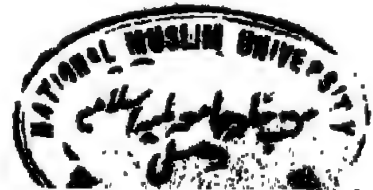
» : » سید یاقوت شاه خان .

» : » ملک رحمدل خان .

» : » ایشان امام الدین خان .

» : » شاه محمود خان .

ع، ص حاجی محمد اکبر خان معاون اول
مجلس اعیان

اعطای مجلس : من حاجی عبدالرحیم خان .

» » » غلام معروف خان .

» » » عبدالحمید خان .

» » » خان آقا خان .

» » » محمد رسول خان .

» » » عبدالصمد خان .

» » » عبدالغفور خان .

» » » حاجی عبدالحکیم خان .

» » » سید فیض اللہ خان .

» » » حاجی میرزا محمود خان .

» » » عبداللطیف خان .

» » » امین اللہ خان .

» » » محمد عمر خان .

» » » عبدالستار خان .

» » » میر محمد علی خان آزاد .

» » » سید احمد خان .

» » » علی احمد خان .

» » » عبدالرحمن خان .

ج ، من عبدالرحیم خان معاون دوم مجلس اعلیٰ

حصص انچه حصص بصويت مجلس اعيان عر تقرر حاصل نموده اند.

ار راست به چپ : ۱ - محمد حسن خان ميهند ۲ - حداداد خان ۳ - حلال الدين خان وردك ۴ - سردار محمد سرورخان

۵ - سيد احمد خان ۶ - نظر محمد خان زرمقي .

Les Nouveaux Membres du Sénat.

ص، سید محمد خان مجلس ریاست
اعیان

ع، ص محمد یوسف خان رئیس دائرة دامپزشکی
و تربیة حیوانات

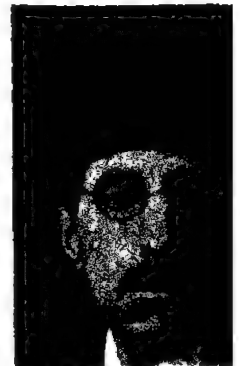
ع، عبداللطیف خان مجلس ریاست
شورای ملی

ص، میر علی احمد خان مدیر هتل کابل

ص، محمدحوسنی خان مدیر محله ریاست
تربیة حیوانات

ع، زلفکار خان سرحد دار دکه

ص، سلام رضا خان مدیر محاسنة
قوماندانی کوتوالی کابل

ص، سید کمال خان مدیر محسنة دامپرنگ

ع، عبدالحفوز خان وکیل سر ما مور
بولیسی کابل

تشکلات دوائر مل

اعضای مجلس	:	ص محمد حسن خان .
»	:	» خدا داد خان .
»	:	» نظر محمد خان .
»	:	» ملك محمد اصغر خان .
»	:	» جلال الدين خان .
»	:	» ديوان حكم چند .
منشی	:	» سيد محمد خان .
سرکاتب تحریرات مجلس	:	» محمود خان .
» انجمن تحقیقہ	:	» محمد انور خان .
» تدوین اصول :	:	» سيد محبوب خان .
» محکمہ یمیز	:	» نظام الدين خان .
» محاسبہ	:	» محمد يوسف خان .
» اوراق	:	» محمد اکبر خان .

ریاست بلدیۀ کابل

رئیس	و. ا. ج. گل احمد خان.
معاون رئیس	ص. سید جلال الدین خان.
ترجمان	« کمال الدین خان.
مدیر تحریرات	« عبدالله خان.
« خاسبه	« محمد ابراهیم خان.

و. ا. ج. گل احمد خان رئیس بلدیۀ

مامور خزانه : ص. محمد عثمانخان.

« تحصیلی : « تاج محمد خان.

ما. نور نمبر موتر و کادی : « بابہ جانخان.

نگران : « عبدالحنان خان.

مهندس : عزتمند متر ژ. ساهلو.

: ص. تاج الدین خان.

پیمایشی : « محمد حسین خان.

: « غلام غوث خان.

ع ، سيد حلال الدين خان ممدون

ص ، محمد ابراهيم خان مدير عماسه

ص ، عبدالله خان مدير عميرات

ص ، محمد عثمان خان ممدور حرايه

رؤسای بلدیہ

ع: میر عبدالاسلام خان رؤس بلدیہ خان آباد

ع: ملام عجمی خان رؤس بلدیہ خوات

ع: ملام حیدر خان رؤس بلدیہ کوثر

ع: سلطان احمد خان رؤس بلدیہ حلال آباد

Les Chefs des Municipalité

نقشه کش	: ع، عبدالمجید خان
مفتی، کارمیزی	: رمضان علی خان
معمار باشی مهندسی	: ملا فتح محمد خان
میزی	: محمد نعیم خان
نجار باشی	: حشو خان
مامور تفیش و سنجش	: محمد زمان خان
اوراق	: محمد نعیم خان
	: عبدالواحد خان

رؤسای بلدیة مراکز ولایات و حکومتی های اعلی و کلان

قدھار	: ع، سید محمد اکرم خان
هراب	: علام بحی خان
مزار شریف	: عبد الجبار خان
خان آباد	: میر عبدالسلام خان
جلال آباد	: سید محب علی شاه خان
گردیر	: علام حیدر خان
میمه	: صالح محمد خان
فراہ	: محمد حسین خان
غزنی	:
چهار یگار	:

تشکیلات دوائرا حضور

وزارت دربار

وزیر دربار : ع س ج والا حضرت سردار احمد شاہ خان

معین : ع س محمد حیدر خان

مدیر تنظیمات : س عبدالرحیم خان

محاسبہ : محمد علی خان

نقلیہ : میر اکبر خان

ع س ج سردار احمد شاہ خان وزیر دربار

خزانہ دار : س سراج الدین خان

ناظر کارخانہ طیلاخی : حاجی نظر محمد خان

وکیل فراش باشی : عبدالرشید خان

موتردان باشی : خواجہ محمد خان

ع س محمد حیدر خان معین دربار

ص، میرا کھو شفیق مدیر عاملیہ

ص، محمد علیخان مدیر محاسبہ

ص، سیدالرحیم خان مدیر تشریفات و تنظیمات

ص، حواجہ محمدخان موزر دان ناشی عمومی

ص، سیدالرشید خان وکیل فرانسیسی

ص، میراچ الدین خان مدیر خزانہ

ع ، سراج الدين خان مدير شعبة سوم

ع ، عبدالاجد خان مدير شعبة دوم

حافظ امير احمد خان مدير شعبة اول

جناب فاجل آقلى سيد مدير خان طرازی
مترجم زبان عربی و تورک

م ، ص حوامده حامي خان مدير دائرة
خصوصی حضور

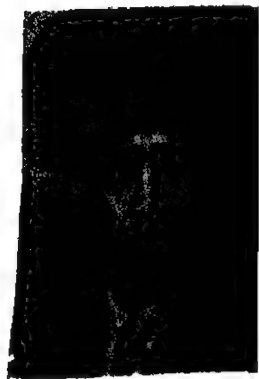
ر ، غلام قادر خان وكيل مدير شعبة
چهارم

ص ، محمد حسن خان مترجم زبان انگلیسی

ص ، محمد حيدر خان مترجم زبان فرانسوی

ا ، عبدالرشيد خان مترجم زبان انګليسي

دارالتحریر شاہی

سرمنشی حضور ملوکانہ : ع، ج محمد نور و ز خان.

مدیر شعبہ اول : ع، حافظ نور محمد خان.

دوم : ع، عبدالاحد خان.

سوم : ع، سراج الدین خان.

کفیل : ع، چهارم : ع، علام قادر خان.

ع، ج محمد نور و ز خان سرمنشی حضور ملوکانہ

ورلیس محترم احسن ادب

س، سید مبشر خان طراری.

مترجم عربی و ترکی

ع، عبدالرشید خان.

انگلیسی و اردو

ع، محمد یعقوب خان.

ع، محمد

ع، محمد حیدر خان.

فرانسه

سر باوریت حربی حضور ہمایون

سر باور حربی حضور : ع، ش سید محمد شریف خان فرقه مشر اول

معاون سر باور : « محمد لطیف خان » « ثانی .

باور حربی حضور : « فیض محمد خان » « ثانی .

« « « ح، محمد صفر خان غنڈ مشر اول .

« « « ش محمد خان غنڈ مشر اول

ع، ش سید محمد شریف خان سر باور حربی حضور

یاور حربی حضور : ح، عبدالغنی خان غنڈ مشر ثانی .

: ش، عبدالله خان کند کشر .

: « محمد حبیب خان » .

: غ، عبدالله خان تولی مشر

: « محمد اصل خان » .

: « غلام محمد خان » .

سر کاتب تحریرات : ص، بایندہ محمد خان .

مصاحبين حضور ذات ملوڪانه

ع، ص محمد سرور خان

م، ص حاجي محمد نواب خان

م، ص سلطان احمد خان

م، ص صالح محمد خان

یاور های حربی حضور ذات شاهانه

ح ، محمد صبر خان عدمشتر اول
یاور حربی حضور

ب ، ن ، فیض محمد خان فرقه مشر یاور حربی حضور

ج ، ش محمد لطیف خان فرقه مشر
، معاون یاور حربی حضور

ح ، عبدالله خان عدمشتر یاور حربی حضور

ح ، عبدالحمید خان عدمشتر یاور حربی حضور

شیر محمد خان عدمشتر یاور حربی حضور

ش ، محمد حسین خان کدکشر یاور
حربی حضور

Les Aides de Camps de Sa Majesté.

34

پاک مېټر: قصر د کابل

Une Vue du Palais de DÉLKOUCHA (Palais Royal à Kaboul)

دورهای ریح شالی و یک قسمت از ارگ شاهي
Une Partie du Forteresse de l'ARG (Citadelle Royale à Kaboul).

دائرة قلعه بيگيت ارگ شاهي

قلعه بيگي : ع ، ش عبدالغني خان فرقه مشر.

سرکاتب محاسبه : ص ، غلام علي خان .

کاتب محررات : محمد عمر خان .

گدامدار : خرم دل خان .

ع ، ش عبدالغني خان قلعه بيگي ارگ : مامور توقيفخانه : سراج الدين خان .

اجراآت دوائر هملکتی

امور حربیه

در امر توجهات دولت و مجهودات خسکی نایدیر والا حضرت سردار شاه محمود خان غازی سه سالار و وزیر حربیه و امور حربیه افغانسان روز مره ترقی و پیشرفت مینماید.

این ترقیات امور عسکری افغانستان منحصر خود مرکز بوده بلکه در تمام نقاط مملکت مشاهده میشود چه نظر توجه و مساعدت وزارت جبهه حربیه، قوماندانها و صاحبان محرم عسکری ولایات و اطراف مجهودات و مساعدی درین باره بکار برده عیناً پروا فکر و نظرات قائد محترم خود مینماید.

اردوی امروزه افغانسان به خوب ترین اسلحه و تجهیزات حربیه عصری مجهز بوده مالک تعلیم و تربیه صحیح و دارای روح اطاعت و سلحشوری بوده تحت دسلیس (انضاط) میباشد.

قشله های قشونی در مرکز کاملاً تعمیر شده و در ولایات بلافاصله تعمیر می پذیرد تعمیر این قشله ها عموماً از نقطه نظر صحیه بوده برای اقامت عسکر ها از هر جهتی خوش آید است.

از تعلیم گاهای عسکری کابل و مکتب حربیه و قباوقا صاغان و صاحبان کامیاب خارج می شود چنانچه از تفری صاحبان موصوف تا حال عده زیادی در صفوف محله اردوهای مرکز و ولایات داخل شده اند.

در سال ۱۳۱۲ تعلیم گاهای پیاده، توپچی، سوار، دوره های دوم خود را اتمام کرده و بدوره سوم آغاز نمودند. صاحب منصبانکه درین سه کامیاب برآمدند هر کدام مورد الطاف و اعانم حکومت مشیوع واقع گردیدند.

کذا تبلیگاه خورد ضابطان فرقه شاهی و قول اردوی کابل درین سال بکمال موفقیت بوده، خورد ضابطان کامیاب آن مورد نوازش و مکافات دوات واقع شده و در قطعات عسکری شامل گردیدند.

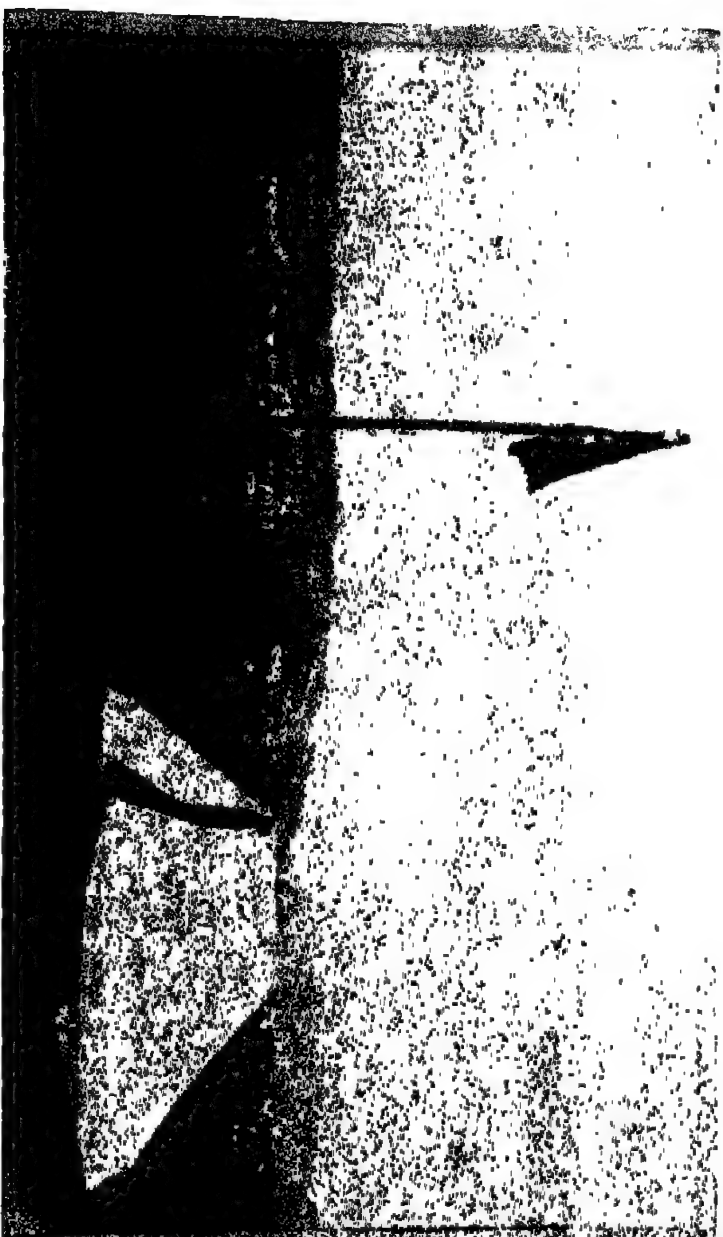
مدیران این تعلیم گاهها مورد تفقد و در دارای خدمات لاین خود نشان خدمت گرفتند.

درین سه مکتب حربیه کابل و اصول تعلیم و تربیه طلاب آن از قسم ورزش و عملیات و اقسام سیورتها توجه زیادی بدولت شده و یکمده از طلاب مکتب حربیه که دوره تحصیلات خود را با کمال رسانیده بعد از اخذ شهادت نامه من الاموال قطعات مؤظف گردیده اند.

نمایش سکاوت در حین استتال ۱۳۱۲ که از طرف والا حضرت وزیر صاحب حریره ملا حظه ی شود
Khabar, 1919)

عایش سکوت در جشن استقلال ۱۳۱۲ بعد از اداى سلاخی بیرق ملی
Mandœuvre des Boy-Scouts Pendant les Fêtes de l'Indépendance KABOUL 1312

اجراآت دوائی ملکی

نظر به خدمات و حسن وفاداری که غنیمت عساکر افغانستان نسبت به دولت و مملکت خود ظاهر ساخته و در ۲۹ شهریور ۱۳۱۲ به معاش صوم افراد و خوردن سلطان تربید و بر علاوه به تمام افراد و خود سلطان و هموم صاحب منصبان يك نشان صداقت اعطا شده .

رای اینکه غنیمت افراد عسکر در حال صحت و سلامت بدن و قیامند و امراض مبتلا شوند از دوائی صحت بخورند (انگلیس) امر امر مختلفه شده است .

اجال اجراآت و کارروائیهای امور حرسه مملکتی در سال ۱۳۱۲ قمرانی است :

۱- ترتیب پروژه های اردو و تطبیقات آن تا به خبلی صعب داده است . هیچک مسئله سوئیات و حرکات عسکریه بوده که نتیجه موقعا نه داده باشد .

۲- تقسیمات وضع الجیش :

۱- قبلاً تقسیمات عسکریه بدون از نقطه نظر وضع الجیش و اکثریاً بدون يك مقصد بوده بصورت جداگانه که قطعه به قطعه وضع شده بحال خود مانده بود . اخیراً این تقسیمات بصورت اساسیه گردیده طوریکه وضع الجیش يك قطعه نظر با ایجادات عمومی وضع الجیش تقاضا میکرد احصاء کرده شده است که فی الحال وضع الجیش اکثر قطعات اردو بصورت اساسیه ترتیب و اجرا شده و مطابق آت نیز در تحت غور و تدقیق میباشد .

۳- تقرر دودسته کیساریت یکی محدود شمالی افغانستان و یکی در حدود غربی مملکت لزوم دیده شد که اکنون کیساریت های مذکور به نقاط لازمه توطیف گردیده ، علاوه ، از اینکه به نظام و تسهیلات امور سرحدی مکلفند . حل و فصل بعضی معاملاتیکه در سرحدات دول همایه افغانستان ظهور کند زیر توسط کیساریت های مذکور کرده می شود .

۴- یکی از تهاجمات هرات (دهه دوالفقار) که موقعیت مناسبی برای سرحداری داشت لزوم تقرر یک نفر سرحدار دیده شده و عنقریب یک نفر سرحدار از مرکز مقرر و اعزام خواهد شد . تا برای اشخاصیکه از (هرات بمالک همجوار عبور و یا از آنجا به هرات ورود میکنند) پاسپورت و غیره شان را ملاحظه نموده در بعضی مواضع ، تسهیلات پیش کند .

۵- به نسبت رفع بعضی تکالیف اشخاصیکه از بندر (بروخیل) بدخشان بیارج و یا داخل افغانستان مرور و عبور میکردند لزوم يك سرحداری در منطقه مذکوره که (قبلاً عبارت از يك تهاجم بود) نیز دیده شده و اکنون یک نفر سرحدار برای اجرای امور سرحداری مذکور موظف شده است .

۶- لایحه وظایف سرحداری تدوین و ترتیب گردیده و جهت غور و تدقیق به مجلس عالی شور افروخته شده است که بعد از تدقیق و منظوری و صحت مقامات عالی ، امور سرحداری نظر به لایحه مذکور در محل اجرا گذاشته میشود .

۷- راجع به اموال گزینی که (از طرف عساکر موظف سرحدات دستياب میشود يك لایحه موافق الی زمانیکه لایحه اساسیه آن از طبع برآمده توزیع شود تعیین و ترتیب گردیده به فرماندهان قطعات محدود فرستاده شد که نظریات اجراآت نمایند .

۸- به نسبت تنظیمات و تعیین قطعات و لوازم حرکت و غیره امور عسکریه به خریقه طبوغرافی احتیاجات زیاد نموده میشود . برای اجرای این مقصد يك مبرز خریقه ، در دوائر ریاست ارکان حریقه عمومی جدید تشکیل گردیده است .

۹. برای اینکه افراد اردو بصورت عصری دارای تعلیم و تربیه شوند مکتب خورد سلطان تاسیس و از تمام ولایات افغانستان يك تعداد مکتبی نفری لایق اخذ گردیده است. و از طرف معلمین با کفایت مختص تعلیم صحیح و اساسی گرفته شده اند. طلاب این مکتب بعد از فراغ تعلیم و تربیه معینه عسکره خارج گردیده و تحت حورده ضابطه فضات عسکره موظف میگردد.
۱۰. برای اینکه طلاب يك معلومات عمومی استحصالی نموده مسند برای شمول مکتب حریه شده بتوانند لازم دیده شد تا مکتب اجماعی تاسیس گردد. در مکتب مذکور از اولاد های میزین افغانستان شمولیت ورزیده تعلیمات دروس اینها هم بعد از تحقق و مذاقه زیادی در تحت يك پروگرام منظم ترتیب گردیده است و تلامذہ مربوطه این مکتب هم بعد از تکمیل دروس معینه پروگرام به مکتب حریه و شعبات مختلفه داخل میگردد.
۱۱. در غریبه ها و قول اردو ها يك عده از اشخاص برگزیده افراد سائر انتخاب و تحت پروگرام جداگانه که از طرف این دائره ترتیب و تصدیق شده است تحت تعلیم و تربیه عصری نری آمده و نتایج خوبی گرفته شده.
۱۲. چون موزیک در روح عساکر تاثيرات زیادی داشته و از جمله عوامل تشجیع عسکری بشمار میرود. لهذا يك تعلیمگاه جدید تاسیس گردیده است و پروگرام این تعلیمگاه هم برونی کورس های موزیقی دول مترقیه ترتیب و در تحت تعلیم معلم عصری موزیک مصروف تکمیل دروس تعلیمات مرجوعه خود هستند.
۱۳. چون اردو بداشت انجیران طویهای جدید احتیاج شدیدی دارد لهذا يك کورس انجیری در شرف افتتاح است و طلاب آن هم تکلیف کرده شده است تا ازین رهگذر اردو دارای انجیران لایقی گردد.
۱۴. در عموم پروگرام های اردو مذاقه و سنجش بعمل آمده بعد از اصلاحات زیادی بهر صنف عسکری جدا جدا توزیع و در معرض تطبیق گذاشته شده است.
۱۵. در جمله پست صاحبانیکه جهت اخذ تعلیم و تربیه به تعلیمگاه های صوف مختلفه شامل میگردد امسال افزود کرده شده است.
۱۶. تألیف و ترجمه تعلیماتیه ها و کتاب های مفید و نوت های تدریسی مکاتب و تعلیمگاه های عسکری قسماً طبع و قسماً تحت طبع و بعضاً تحت غور و مذاقه میباشد.
۱۷. در ترتیب صحایف مجموعه اردو و تکثیر مندرجات و موضوعات مفیده و علاوه مقالات مسلکی از قبیل روحیات عسکری و اختراعات موضوعات تاریخی و غیره.
۱۸. تبدیل غورم البسه صاحبان و کتاب منسوبین قطعات اردو بطور مناسب ساخته شده تا ساختن البسه عسکری مختلف نموده يك رنگ و يك نسق باشد. ضمناً تعیم و ترویج قشای و ملی و ترتیب اصولنامه البسه تهیه کرده شده.
۱۹. تألیف و ترتیب اصولنامه ها و لوازم و تعلیماتیه ها. ۱ - جلد اول تعلیم نامه یاده. ۲ - جلد ۲. تعلیم نامه یاده. ۳ - جلد اول تعیم یاده. ۴ - جلد پنجم تعیم هوا بازی. ۵ - تعلیم نامه سواری. ۶ - وضع اسامی پرژه های تفنیک طیاره. ۷ - وضع اسامی پرژه های ماشیندار کولت. ۸ - تألیف کتاب های تعیم اسامی صنف توپچی. ۹ - اصولنامه مبارزه برجه. ۱۰ - اصولنامه خدمات داخله. ۱۱ - اصولنامه خدمات داخله مکتب حریه. ۱۲ - غور و تعدیل وظائف بقرار گاه قول اردو و دواثر وزارت حریه. ۱۳ - اصولنامه وظایف عسکری سرحد داری. ۱۴ - اصولنامه مراسم

اجراآت دوائر مملکتی

جنازه عسکری و تجهیز و تکفین ، اسقاط و خیرات فوری عسکری (طبع و توزیع گردیده است) . ۱۵- اصولنامه مکانات و نشاها . ۱۶- اصولنامه تقاعد . ۱۷- لایحه خریداری و استعمال ماشیندارهای سیستم جدید . ۱۸- لایحه برای جمع طیارات افغانی نظیر بطیران و وعلاف شان که اساسی طور گذاشته (و لایحه مصوبه آن بقوماندانی طیاره فرستاده شده) . ۱۹- تعیین درجات کتب عسکری که اولتر کدام و بین ازان کدام کتابها از زبان های خارجه نظر یا احتیاج و ضرورت اردوها ترجمه گردیده شطحات توزیع شود . ۲۰- لایحه در خصوص صورت تراجم و تعیین حق الرحه مترجمین نظر به لسانهای مختلفه اجنبی . ۲۱- پیشنهاد تشکیلات ژاندرمه . ۲۲- لایحه در باب اینکه برای اردوهای محتشم افغانی کدام نوع اصول تعلیم و تربیه اتخاذ شود . ۲۳- لایحه در خصوص وسائل تطبیق تعلیم و تربیه . ۲۴- لایحه مکاتب خورد ضابطان و لواحق آن . ۲۵- لایحه ید برای . ۲۶- لایحه در باب رخصتی و غیر حاسری مستخدمین مکتب حریه . ۲۷- لایحه خدمات تعلیگاهها . ۲۸- تعیین هیئت مصححین جهت تصحیح تراجم لسانهای اجنبی .

۲۰- فابریکات حرری البسه عموم افراد عسکری را تهیه ، و علاوه نسرهای سعید ساخت وطن را که در فابریکه های نساجی وطنی برای البسه عسکری ساخته شده رنگ آمیزی توده و نظر به سالهای گذشته قماش بهتر و قیمت مناسب برای وزارت حریه تمام شده .

۲۱- تاسیس يك خیاط خانه عمومی در وزارت حریه که در هر سال البسه عموم قشون مملکت را ساخته میتواند .

۲۲- خریداری و تدارك موترها برای حمل و نقل قشونی اطراف .

۲۳- تنظیم عموم شفاخانه های عسکری در مرکز و ولایات .

۲۴- تعمیرات عسکری :

۱- تعمیر مکتب حریه در بالاحصار کامل بصورت عصری که طقه اول آن در هرف اختتام است و تسطیح و نهال شانی باغ آن تکمیل شده .

۲- تعمیر عمارت عصری جهت اداره فرقه شاهی .

۳- اكمال و توسیع عمارت کلوب عسکری در متصل میدان طیاره .

۴- تعمیر عمارت عصری جهت نشیمن طلاب مکتب احضاریه حریه در موضع باغ شهر آرامه تمام لوازم آن از قبیل مطبخ ، تحویل خانه ، و پیره دارخانه و غیره .

۵- تعمیر دیوار احاطه باغ مکتب احضاریه .

۶- تعمیر عمارت در موضع باغ چرمگر جهت نشیمن معلم تعلیگاه پیاده .

۷- تعمیر چهارونی برای فوری حاضر یا شاهانه عمارت عصری برای نشیمن فوری افسران .

۸- تعمیر يك بارك جدید برای افراد در فابریکه حرری .

۹- تعمیر منزل دوم بر دروازه تعلیگاه پیاده و هوپچی .

۱۰- تعمیر پیره دارخانه ها و تحویل خانه های مکمل جدید در تعلیگاه توپچی .

۱۱- تعمیر پیره دارخانه ها و اسطبل در تعلیگاه پیاده .

۱۲- تعمیر موتر خانه مکمل برای موترهای نقلیه در موضع شیرپور .

۱۳- تعمیر اسطبل و گدامگاه جهت حیوانات فرقه شاهی در شیرپور .

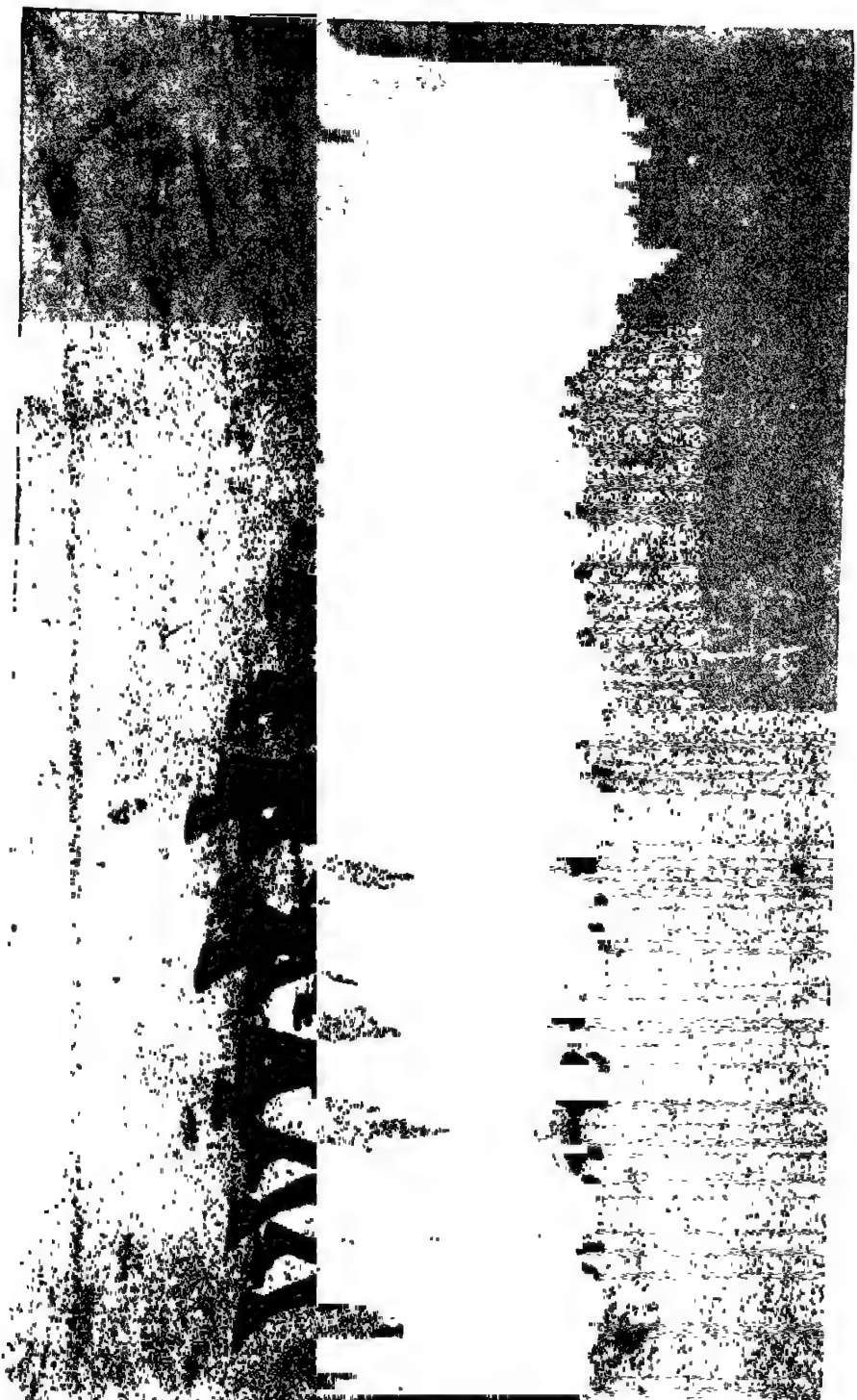
۱۴- تعمیر اسطبل جدید جهت حیوانات قول اردوی مرکزی .

سازمانه دکا بن

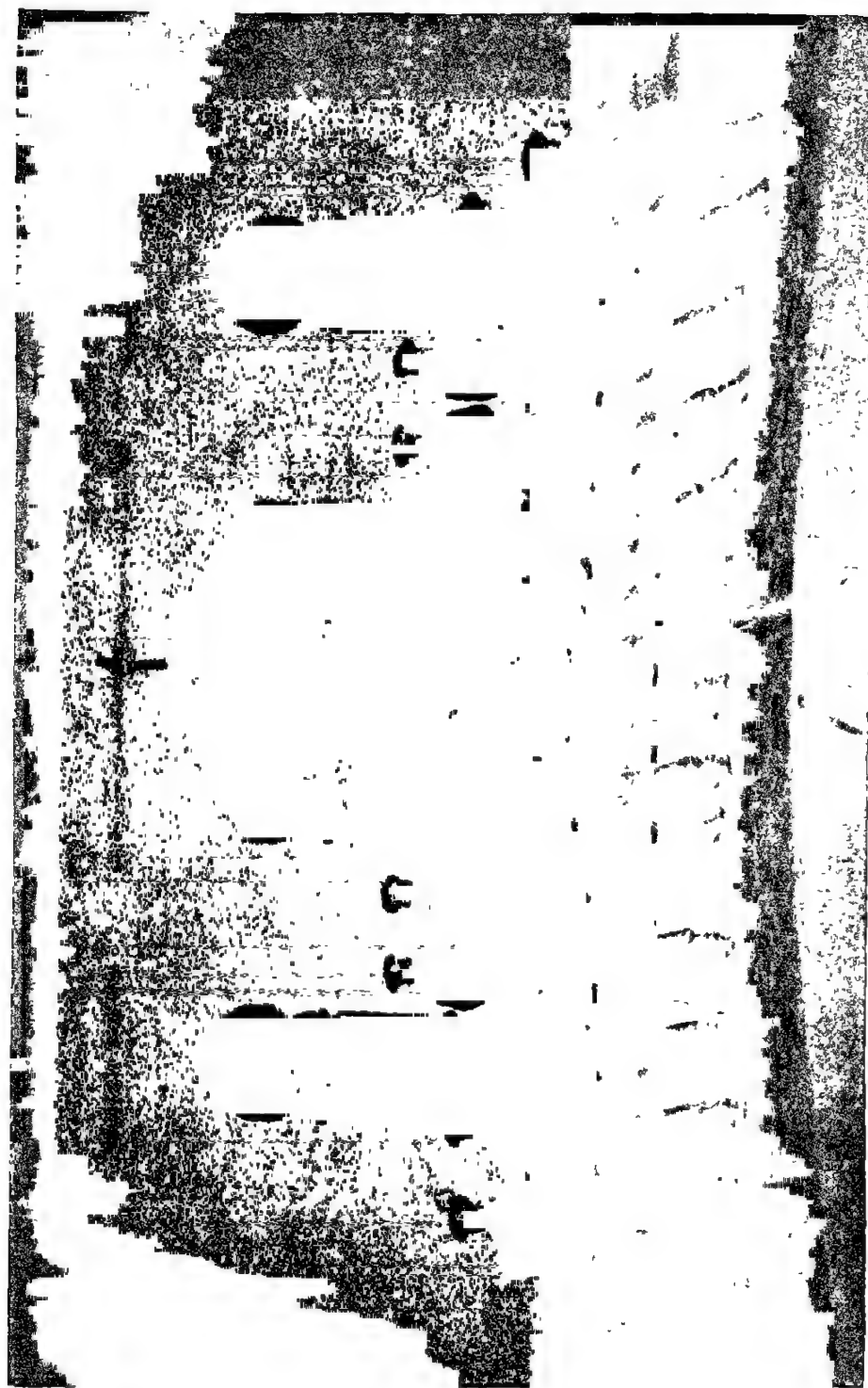
- ۱۵- تعمیر گدام و بهره دار خانه هانم حوض آب برای حیوانات نقلیه در تعلیم گاه سواری .
- ۱۶- تعمیر جباخانه دو لاحتصار عرض .
- ۱۷- تعمیر بارکهای دومزله و يك مزله برای افراد نظامی در غرض .
- ۱۸- تعمیر چهارون منتظم و گدام جهت آذوقه در فراهم .
- ۱۹- تعمیر شفاخانه بطور عصری در فراهم .
- ۲۰- تعمیر جباخانه در فراهم .
- ۲۱- تعمیر تنهات جات متعدد سرحدات در فراهم .
- ۲۲- تعمیر تنهات جدید در ماروچاق مرات .
- ۲۳- تعمیر قشله عسکری در میمه .
- ۲۴- تعمیر يك چهارون جدید در حلال آباد که با کمال رسیده و عسکر ها در آن رهائش میکنند .
- ۲۵- تعمیر چهارون ککی خبر که يك قسمت آن تعمیر شده مابقی آن در تحت تعمیر است .
- ۲۶- چهارون کامه که کار تعمیر آن جاری و در سال آتی اكمال خواهد گردید .
- ۲۷- تعمیر پوسته جدید عسکری واقع چغسرای که کار آن جاری و قریب اختتام است .
- ۲۸- تنهات جات سرحدی .
- الف : تنهات اول ، دوم ، سوم سرکات تعمیر و اكمال گردیده .
- ب : تنهات های تورخم ، یابنده حاک ، مفت حاک ، کنگر غندی تعمیر و اكمال شده .
- ۲۹- تعمیر چوون جدید اسباب شروع و کار آن جاری است .
- ۳۰- تعمیر چهارون جدید در وزیری ، قرارگاه مرفه و باغ عمومی ساخته شده و چهارون عسکری آن تحت تعمیر است .
- ۳۱- تعمیر عمارت سرحد داری دکه .
- ۳۲- تعمیر يك قشله عسکری در لاحتصار گردیز که کنعایش يك فرقه را دارد .
- ۳۳- تعمیر يك قرارگاه جهت نشین قوماندانی فرقه در لاحتصار گردیز .
- ۳۴- تعمیر يك مسجد بزرگ در خارج لاحتصار .
- ۳۵- تعمیر قشله عسکری (برای يك فرقه) در خوست ، تحت تعمیر .
- ۳۶- تعمیر چهارون عسکری در المرأة حدران .
- ۳۷- تعمیر چهارون عسکری (برای يك کنگدک) در تپه باد آسیای گردیز .
- ۳۸- تعمیر چهارون عسکری (برای يك کنگدک) در تپه ریگی گردیز .
- ۳۹- تعمیر دو تنهات به کوتل تیره .

میانہ اداخت تبلیغہ خورد صایطان قول اردو محصور والا حصرت وزیر صاحب حربیہ کہ دہی او دیگر وزرای محرم حضور دارند
A. R. le Ministre de la Guerre et de nombreux Personnages Civils et Militaires assistent à l'Examen
de fin du Cours de Perfectionnement Militaire du Corps d'Armée de Kaboul.

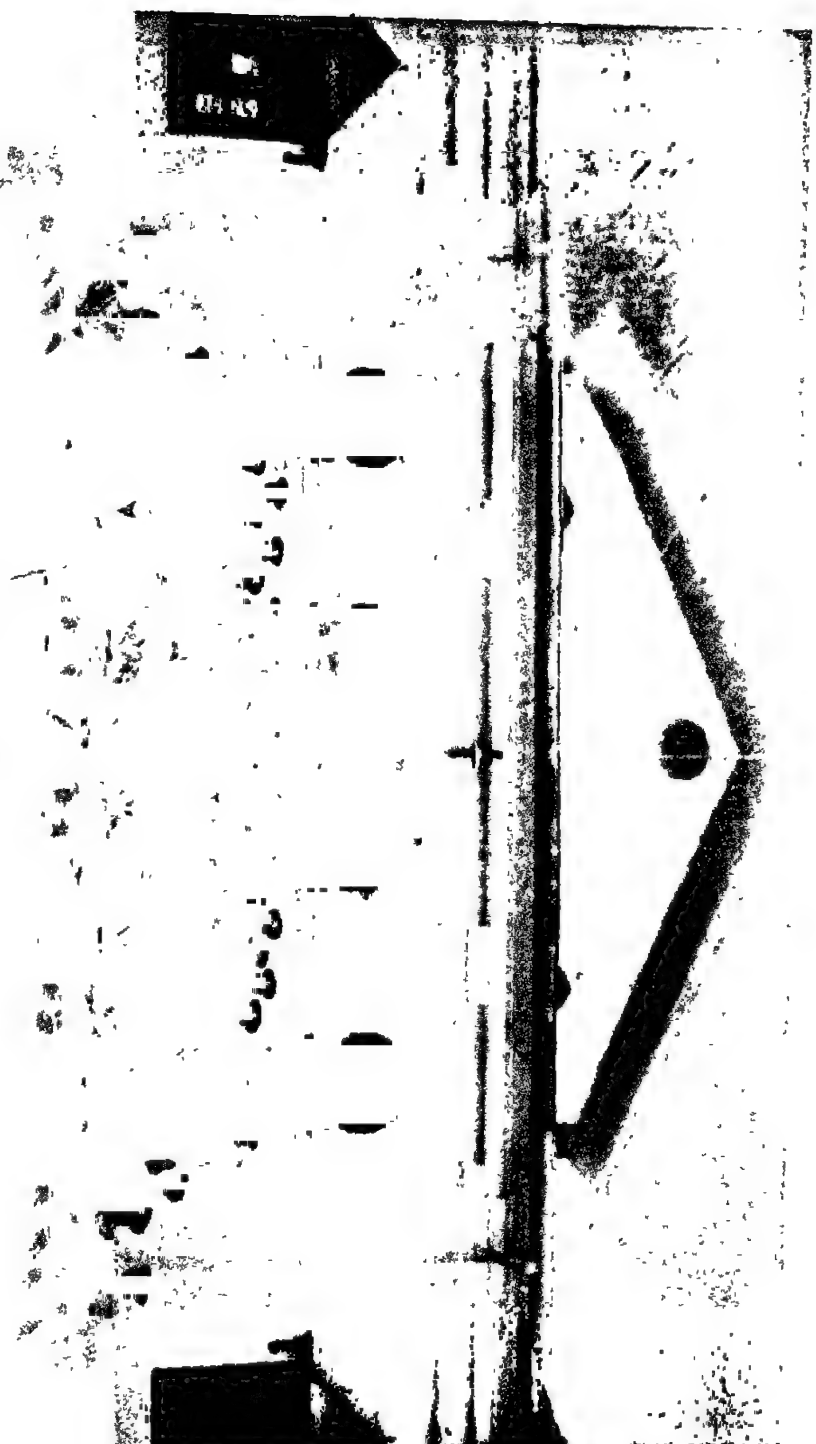

بك نقطة قيادة فرقة شامي
Un Groupe de l'Infanterie de l'Armée Royale

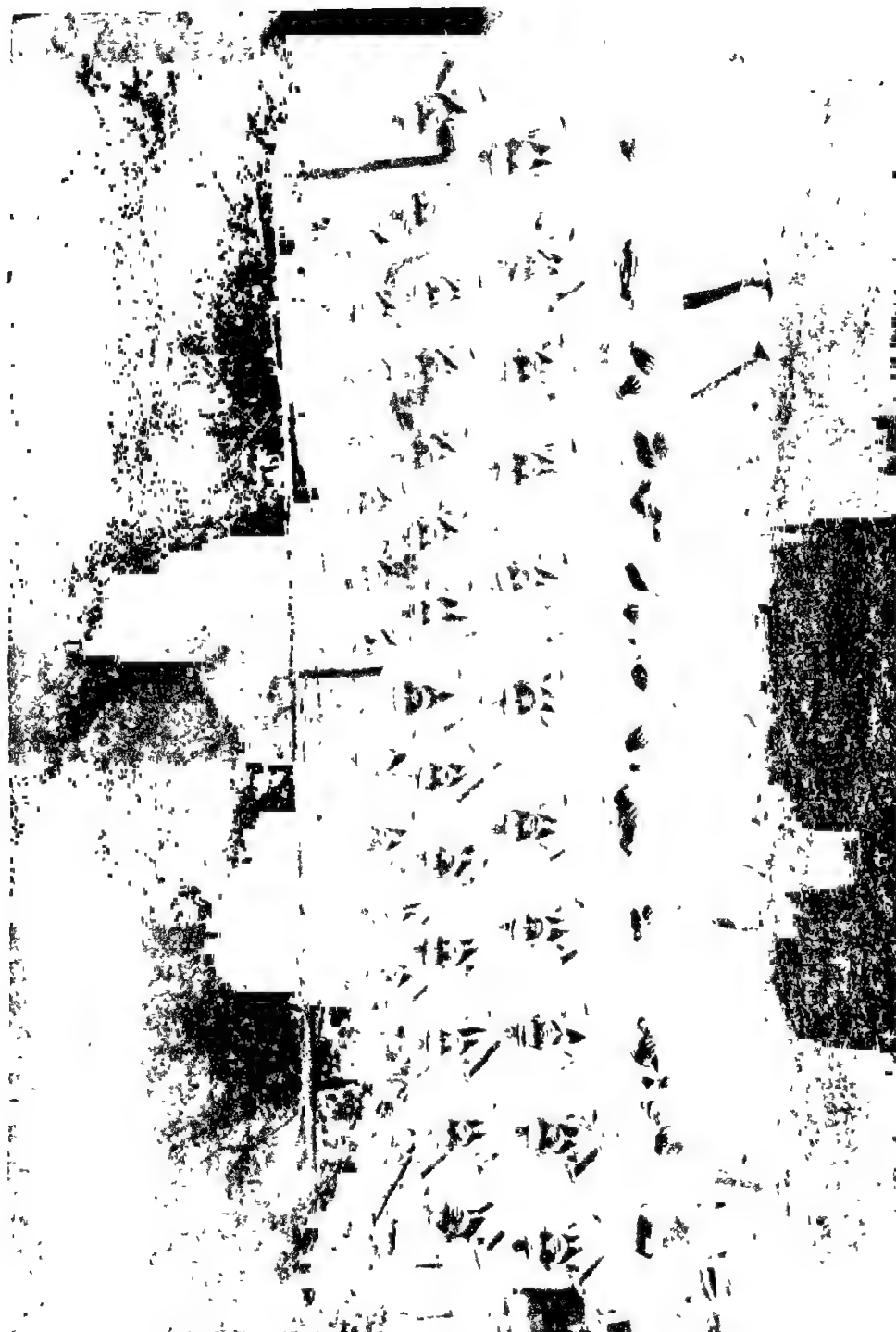

يک قسمت از طلاب مکس حربه که در سال ۱۳۱۲ کامیاب و شهادتنامه حاصل کرده اند
Les Officiers nouvellement promus de l'École Supérieure de Guerre.

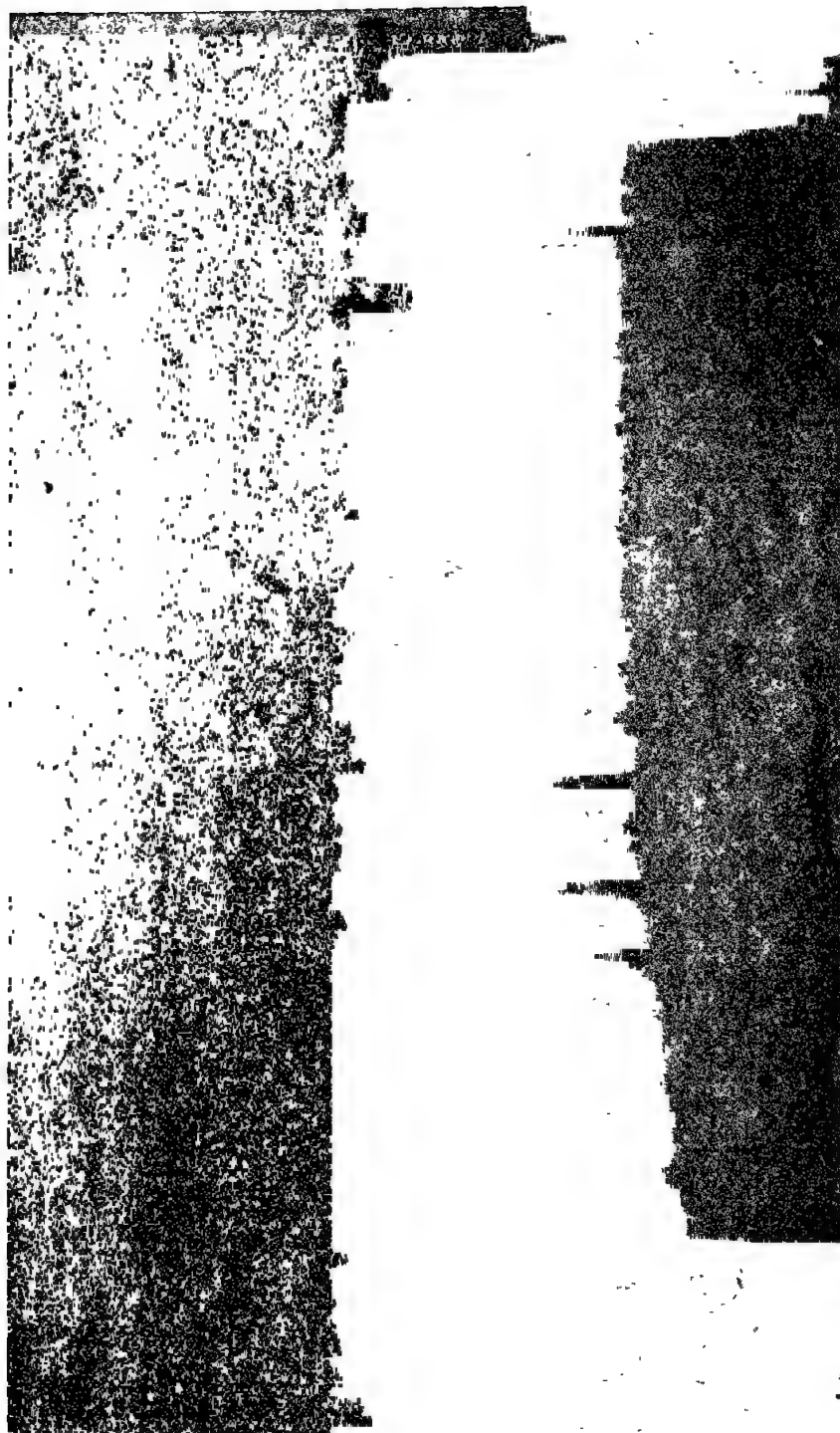
ع. ش. سردار ملتان. خان قوماندان مکتب حریرہ با مملکت و یک قسمت از طلاب مکتب موصوف
 Général ALI CHAH KHAN Commandant de l'École Supérieure de Guerre avec les Professeurs et
 une partie des Elèves de cette École

ح ، محمد احسان خان قوماندان هوآوازی نا ییلوها و میخایک های مریوط قوماندان مریبور
Colonel MOHT EHSAN KHAN Commandant de l'Aviation avec les Pilotes et les
Membres du Personnel de l'Aéronautique

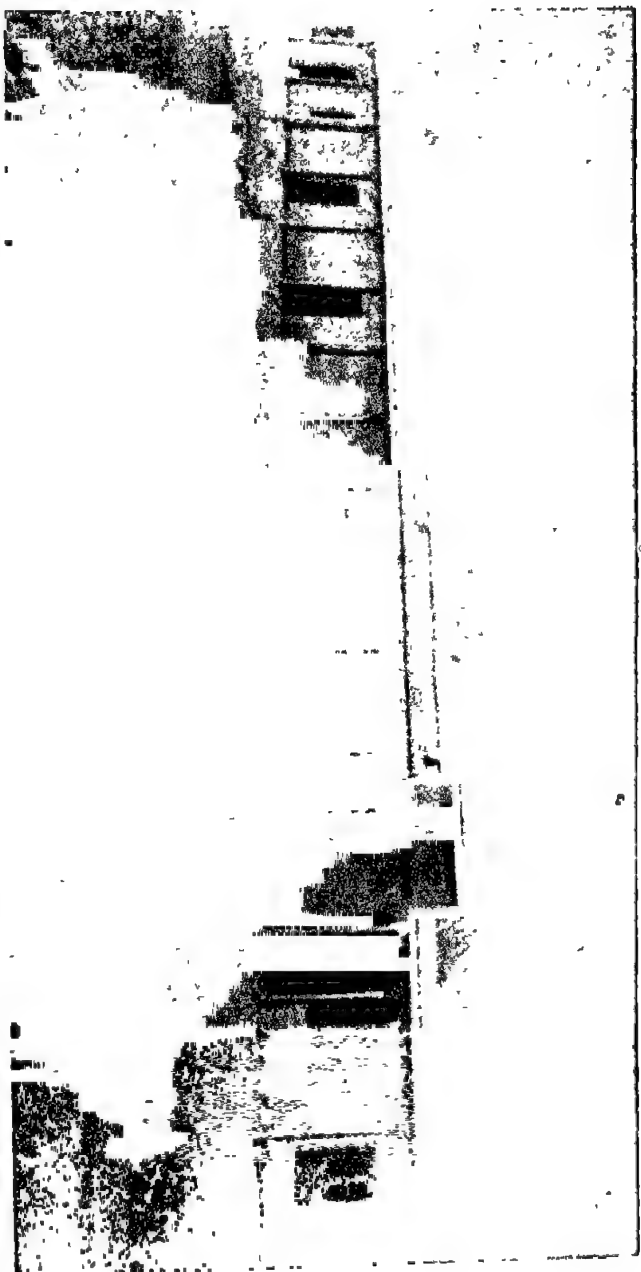

گروہ وال بال وزارت حربیہ
Groupe de Wali-ball du Ministère de la Guerre

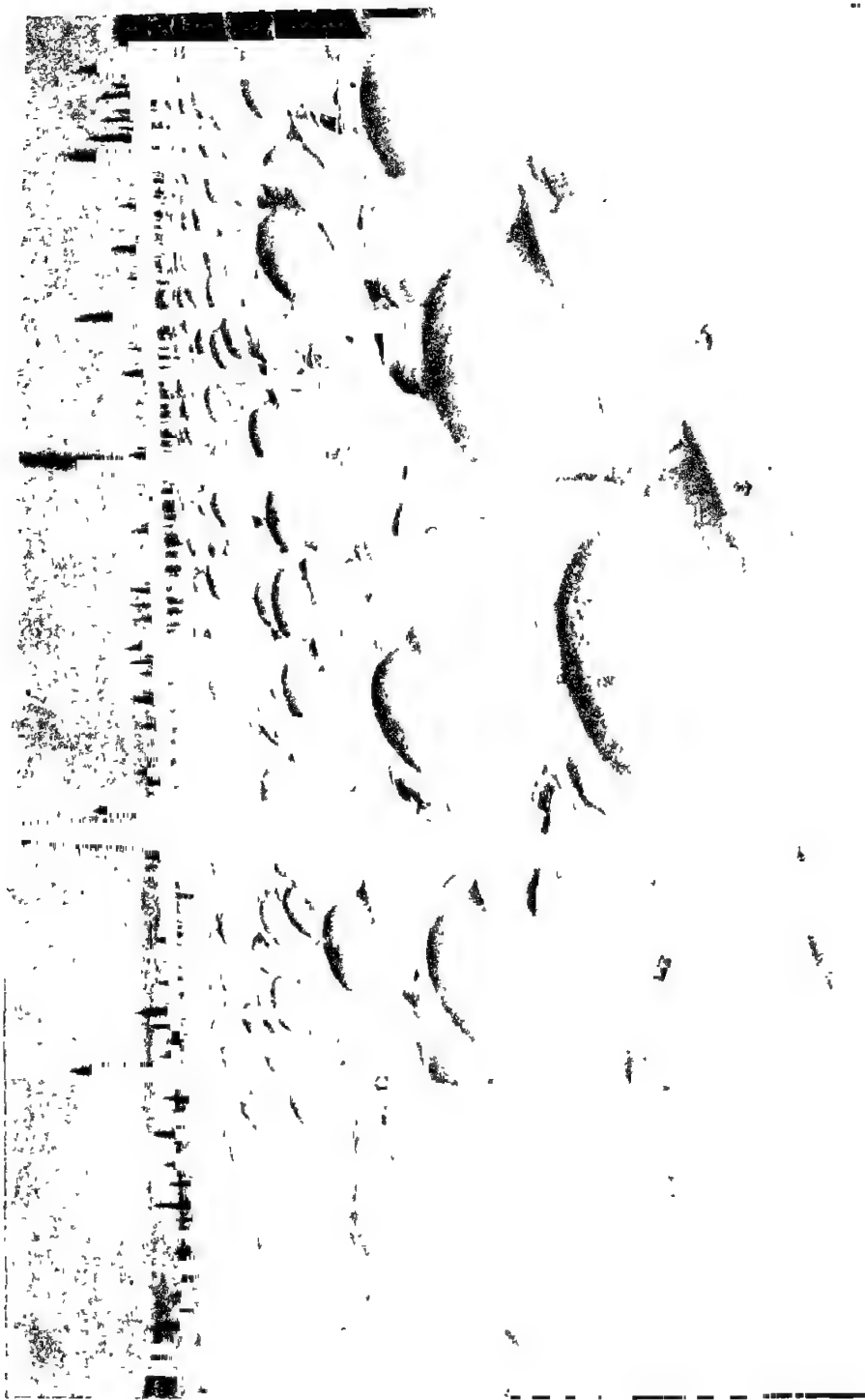

ع ا ش سردار محمد داؤد خان فرقه مشر عسکری و حاکم اعلای مشرقی و صاحبنصان عسکری آغا

Général Sirdar MOHAMMED DAOUD KHAN Gouverneur Général et Commandant Militaire de la
Province de Thibet

پک حصہ از بیت‌العدم های ماماخیل متروقی که سال گذشته جدید تعمیر شده
Une parties des nouvelles Casernes bâties en 1311 (MAMA KHÉL. Prov. de l'Est).

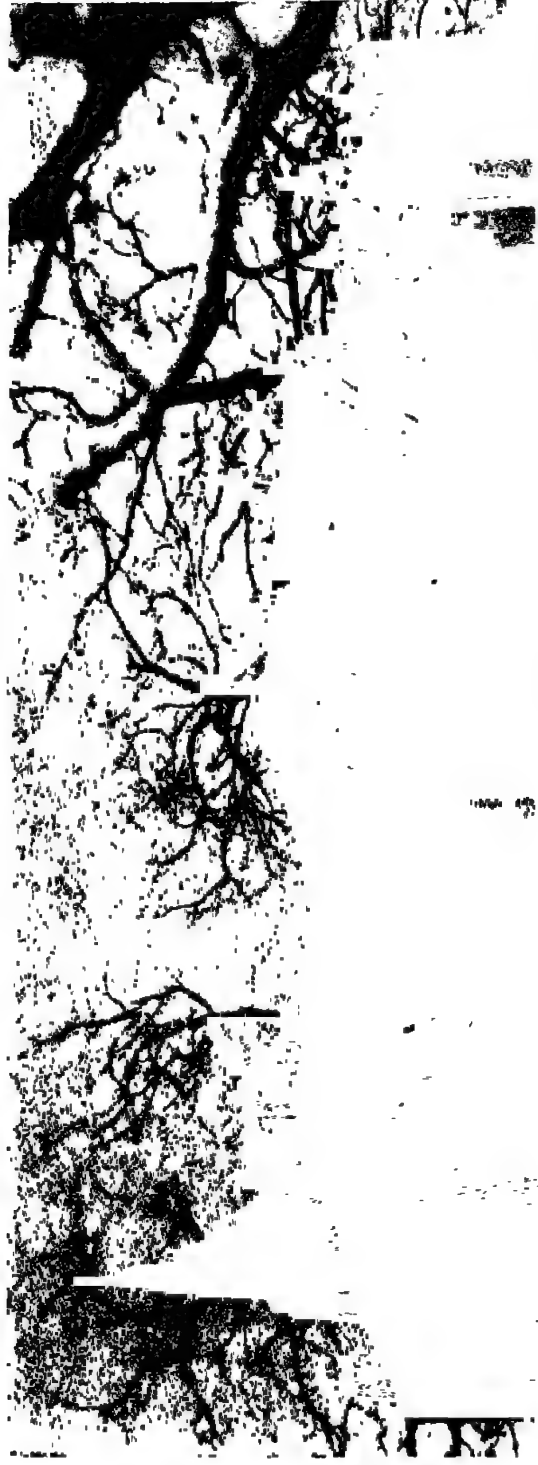

از تنظیمات سال ۱۳۱۷ قشون مشرق، یکمده از صنف پیاده جلال آباد
Un Groupe de l'Infanterie de l'Armée de DJELALABAD (Prov. de l'Est).

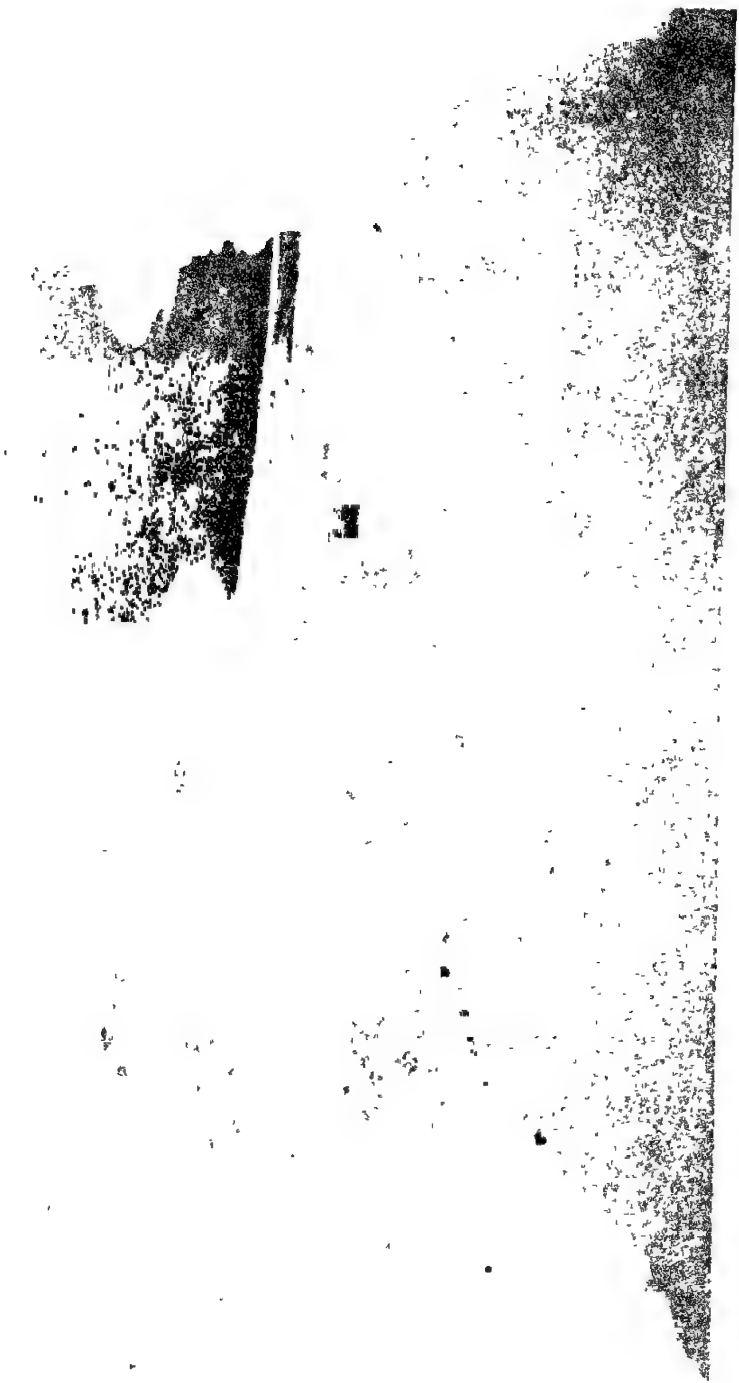
سړك سټ مټرځ - كه كارآ ن درين سه حاري و فلا حد كوه قريب درو به رسیده است
Une Vue des Travaux de la Nouvelle Route KABOUL-INDES (Près du Mont de DAROUNTA
au bord du Fleuve Kaboul).

او عمرات سال ۱۳۱۲ مشرقی

یکی از اطاق های دایره فرقه مشرقی در علاقه وزیر - لال آباد
Un des Bâtimens, Construits en 1312, pour les Officiers, de la Province de l'Est
à VAZIRI (Djelalabad).

ميرك درو به - كه كارآن درين سه جاري و مغلّ حد كوه قريب درو به رسيده است
The Vue des Travaux de la Nouvelle Route KABOUL-PESHAWAR (Près du Mont de DAROUNTA
au bord du Plateau Kaboul).

په منطقه دار مسا در فتنه عسکری

Un Groupe des Soldats de la Division de GARDIEZ devant leurs campements (Prov du Sud).

Nouvelle construction de BALA HISSAR de GARDI EZ (Forteresse Militaire dans la Province du Sud).

که کار قصر آن در ۱۳۱۲ تأتیه رسیده
بلا حصار کردیز

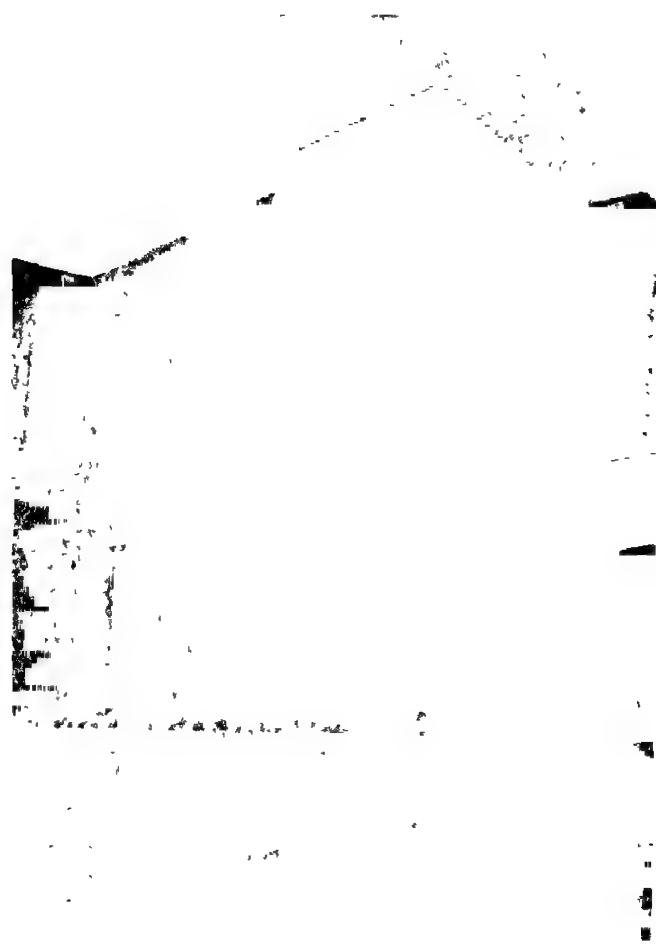
از تعميرات جديد سال ۱۳۱۲ مشرقى

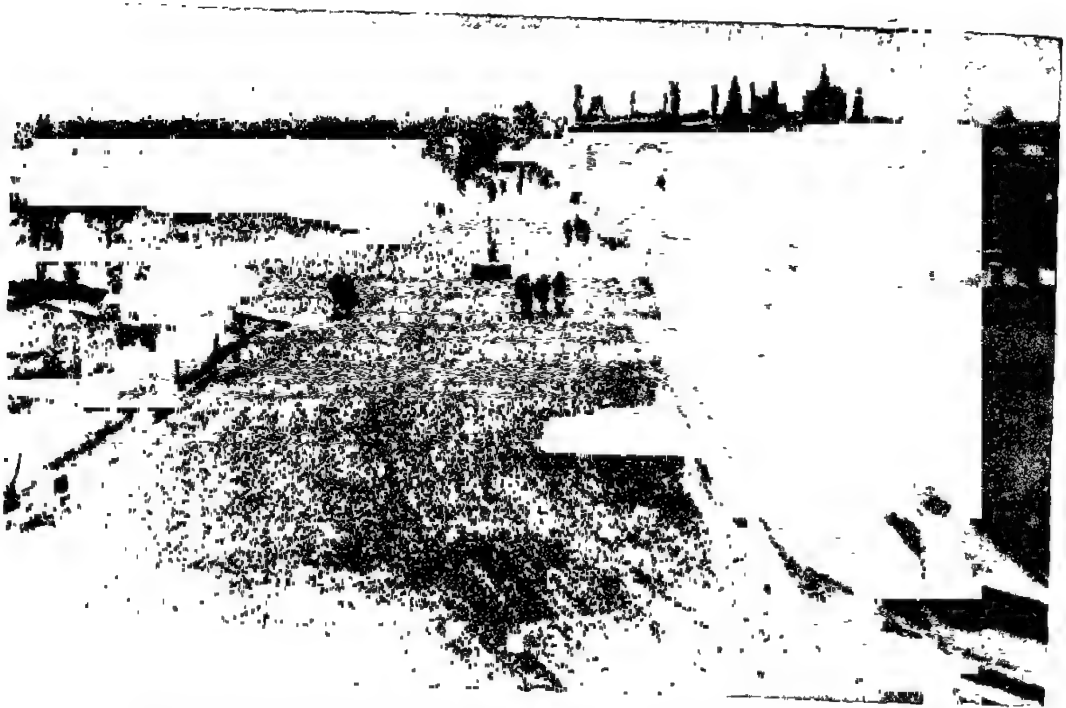
تهات جديد محافظين راه جلال آباد و دكه

Modèle des Postes Militaires, nouvellement construits
à la Frontière INDO-AFGHANE

از تعمیرات جدید سال ۱۳۱۲ مشرفی

نهایی حدود محاطین رام حلال آباد و ده
Modèle des Postes Militaires nouvellement construi-
à la frontière INDO- AFGHANE

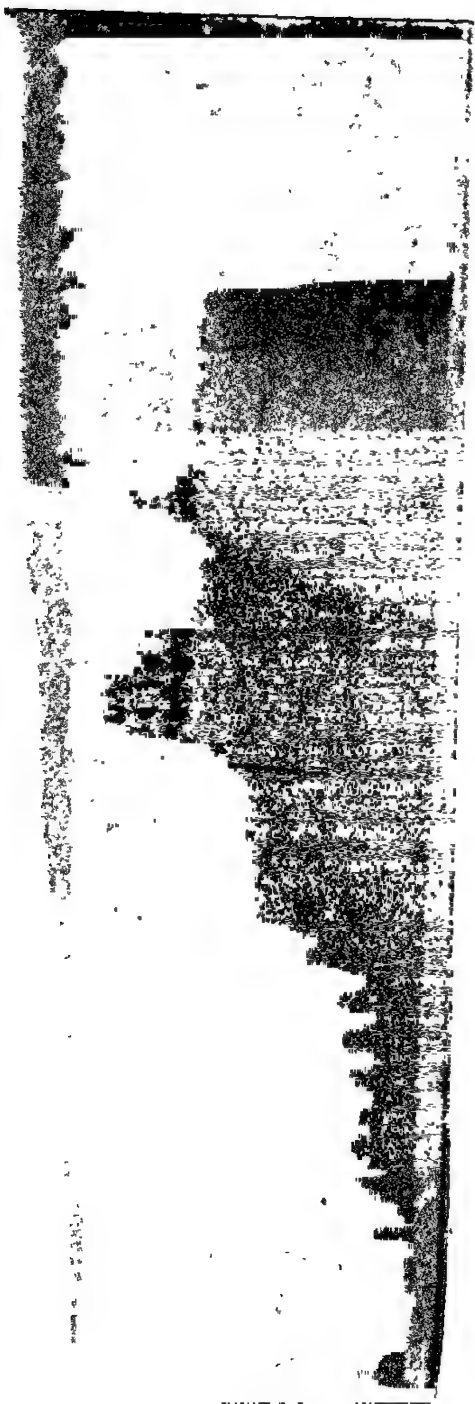
میدان ارک قندهار که منازدها و دیوارهای چهارچمن آن جدید تعمیر شده

La Place de l'ARQ et le nouveau jardin public à Kandahar

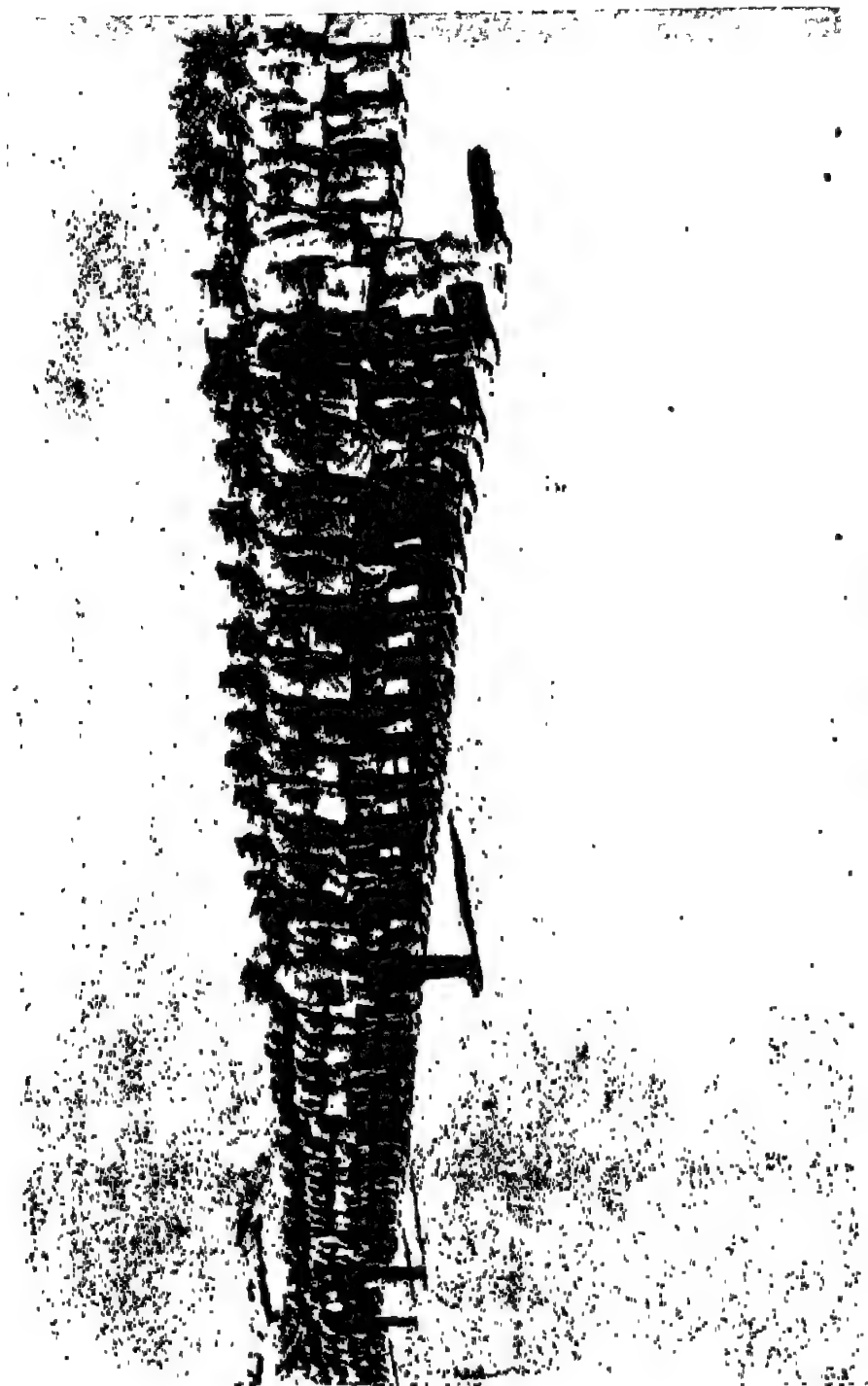

ساحب مسمان فرقة عکری وراه

Les Officiers du de la Division de FARRAH.

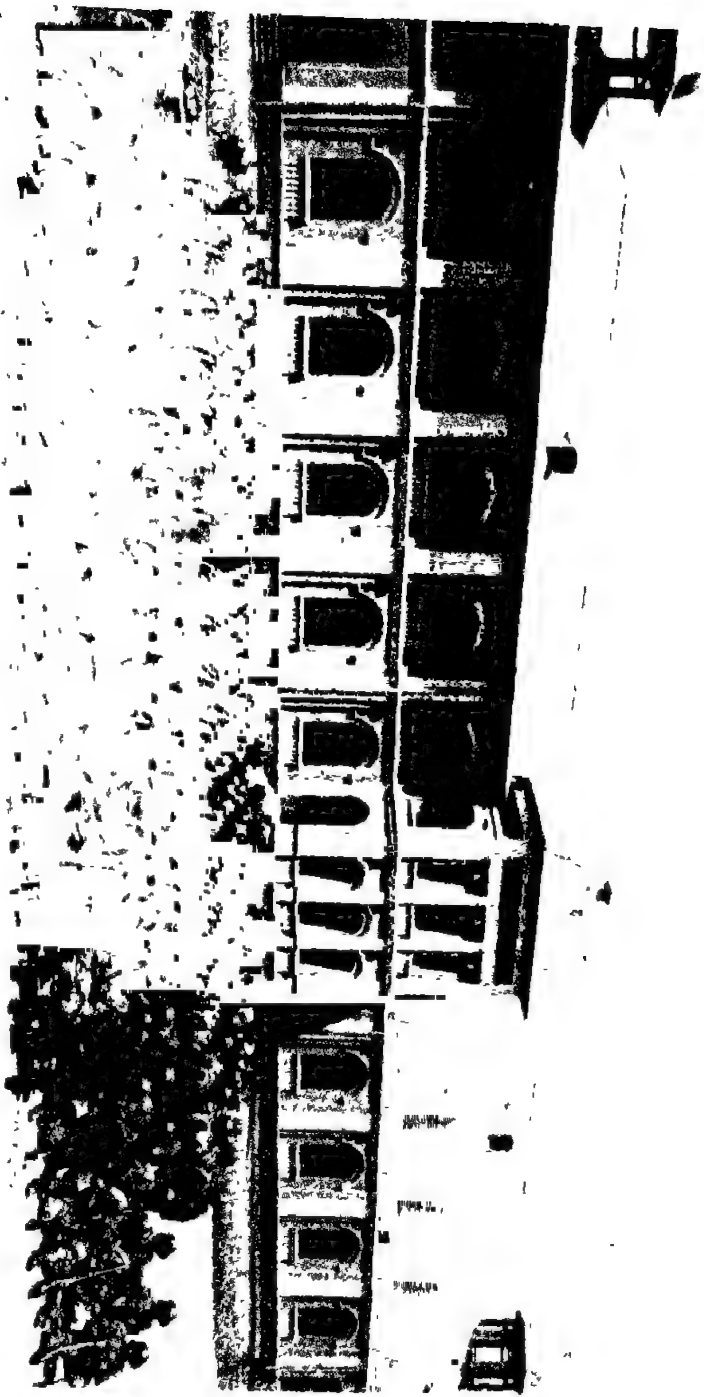
مدارمیت تعلیمگاه عسکری فرات
Les élèves du Cours de Perfectionnement Militaire de Farah.

بنك قطعه از عسكر ياده هرات

Un Groupe de l'infanterie de la Division de Hérat.

دوره اول تعلیم کاه خورده سلطان قول اردوی مس کتر
Les Éléves du Premier Cours de Perfectionnement Militaire des Sous Officiers
du Corps d'Armée de Kaboul

گروہ مصیادارهای تحت حوال
Groupe des OFFICIERS de la Province du SUD.

دوره دوم تعلیمات خورده نظامی اردوی مکر
Les Éléves du 2e Cours de Perfectionnement Militaire des Sous Officiers
du Corps d'Armée de Kaboul.

يك نقطه از صاکر ارکون
Un groupe des Soldats de la Province du Sal (Orgoun).

امور خارجيه

امور خارجيه مطابق خط مشي اعليحضرت فقيد شهيد، بهترين صورت جريان داشته و مناسبات صحيحه سياسي با دول متحابه قائم و برقرار است.

يکمه از جمله احرازات امور خارجيه در ذيل ذکر مي شود:

۱. برقراري روابط سياسي با حايان و تقرر عاليقدر حالاته آب حبيب الله خان بحيث وزير مختار در دربار توکيو.
۲. امضای قرارداد تعريف تجاوز از طرف ع، ج علي محمد خان وزير مختار اعليحضرت در لندن، با حکومت شوروي، استونيا، لتوني، ايران، پوليد، رومانيا و ترکيه.
۳. ارسال نماينده بکنفرانس اقتصادي در لندن.
۴. مقرر نمودن نماينده جديد افغانستان در کنفرانس طلع سلاح.
۵. تعيين قوسل در حده.
۶. تغير و تبديل نمعي از سمر او نمايندگان اصلي در خارج.
۷. آماطی معاهده مودت بين دولتين عليتين افغانستان و حکومت سعودي. (حجاز)
۸. اتباع يك عمارت قشک و مناسب برای حجاج افغانی در مکه معظمه توسط ع، ح، والا حضرت سردار احمد شاه خان وزير دربار شاهي افغانستان و وقف نمودن آن بصورت مجاي برای اقامه حجاج افغانی.
۹. امضای قرارداد تعيين خط سرحدی حدود غير معيه بين دولتين افغانستان و ايران تاريخ ۱۷ حوت سنه ۱۳۱۲ در وزارت خارجة کابل بتوسط اختيارداران مملکتين عليتين که از طرف حکومت افغانستان ع، ح فيص محمد خان وزير امور خارجيه، و از طرف حکومت ايران ع، ج محمد تقی خاٹ اسفند ياری سفر کبر دولت شاهنشاهی ايران در کابل برای عقد آن تعيين شده بودند.

امور داخلی

امور داخلی علاوه بر انتظام و رونق یافتن دیگر کارهای داخل و اداری در شعبه پولیس خطی
 و در تعلیم و تربیه افراد آن سعی بلینی بکار برده شده است، درین سال بتوسط پولیس
 سابقین دستگیر و اموال مسروقه پیدا و صاحبان آن مسترد شده، امنیت عمومی در تمام ولایات قائم
 و برقرار است و درین سه یکده سوار زاندارمه و یکده پولیس بایسکل سوار جدیداً در قوای امنیه
 متقابل تشکیل و تفری کبود قطعات تکمیل شده و نسبت به تهیه و تدارک اسلحه و تجهیزات و لوازمات
 پولیس و حکومتی اقدامات لازمه اتخاذ گردیده است، علاوه بر این بوسیله وزارت داخلی در حکومتی
 ها و علاقه داری ها عندالزوم تغییر و تبدیلی بعمل آمده و در باب حکومتی ها و علاقه داریهای جدید التاسیس رای
 زیاد اهالی مورد و دقت بکار برده شده، چون احصایه نفوس قبلاً ترتیب نکرده بود در سال حاضر مدیریت
 عمومی نفوس در وزارت داخله جدیداً منظور و به ترتیب احصایه نفوس بصورت صحیح شروع نموده است
 و یک حصه زیاد احصایه مکل و بصورت نفوسی اخذ عسکر احرا گردیده، ع، ج، ۱۰۱ نشان محمد گل خان وزیر داخله
 رئیس تنظیبه ولایات شمالی در سال ۱۳۱۲ با اختیارات مفصلی به ولایات شمالی اعزام گردیده، ع، ش
 محمد افضل خان فرقه مشر قوماندان قول اردو و حاکم اعلاي سمت جنوبی، ع، ش سردار محمد داؤد خات فرقه مشر
 قوماندان عسکری و حاکم اعلاي سمت مشرق مقرر شدند.

در بعضی مناطق حکومتی ها و علاقه داری های افغانستان عمارات جدید رای نشین حکام و علاقه داران
 و هجنان در سرحدات افغانستان تهیه های جدیدی ساخته شده.

کد ۱ از ولایات و حکومتات یک عده پولیس برای اخذ تعلیم در کابل احصار و در تحت تعلیم و تربیه گرفته شده اند
 که بعد اخذ تعلیم بعمل ماموریت خود مراجعت نمایند، علاوه بر دیگر اقداماتی که در امور داخلی شده مختصر آن
 قرار آتیست.

۱. توسیع تشکیل قوماندانی کوتوالی مرکز کابل.

۲. وضع لوائح تحقیقات ابتدایی مجرمین.

۳. مجلس که سابقاً بصورت عصری بوده فعلاً در ولایت کابل و بعضی دیگر ولایات بصورت منظم
 و عصری اصلاح گردیده است، در مرکز کابل یک مجلس عمومی بصورت عصری با تمام ملحقات آن تعمیر
 و پاکال رسیده.

۴. نسبت به تعیین و تفریق درجات پاسپورت و سایر اجراءات مسائل متعلقه آن اقدامات درستی
 اتخاذ شده است.

۵. حکومتات و علاقه داریها بیکه جدید تاسیس یا تغییر و تبدیل یافته.

۶. محیطا شکر و همی کابل که سابقاً ذریعه چهار علاقه داری مستقیماً از طرف ولایت کابل اداره می شده حصه
 چهاردهی بحکومت درجه ۲ و علاقه داری چهار آسباب مربوط آن، و حصه اول بقضاک بحکومت درجه ۳
 بگراسی، و حصه ۲ بقضاک بحکومت درجه ۳ ده سز تبدیل و تشکیل گردیده.

۷. حکومت کلان لهور که سابقاً بحکومت مذکور بحیثیت درجه اول بود لهذا عندالزوم بحکومت کلان
 تشکیل یافته و حکومتات درجه دوم میدان و وردک از مربوطات آن قرار داده شده.

۸. علاقه داری کلنگار بحکومت درجه ۲ تمام یافته علاقه داریهای از ر و محمد آغه مربوط آن
 قرار گرفت.

اجراءات دوائر ملگنی

- ۴ - در خوشی لہوگریک علاء داری جدید تشکیل و مربوط حکومت کلان آن جا قرار داده شد .
- ۵ - علاء داری قرہ - غ به اسم حصہ ۲ است تبدیل شد .
- ۶ - توجہ ادارہ حکومتی های آقچہ ، و شبرغان ، سرپل ولایت مہارشریف چون لازم بود بنا بران از اینها یک حکومت کلان تشکیل گردیدہ مرکز آن شہر شبرغان انتخاب شدہ ، قرقین و خیاب کہ سابقاً یک علاء داری و مربوط حکومتی آقچہ بود و تقریباً ۴۰ میل از آقچہ دور و پکنار در بای جیون واقع است از حیث وسعت و کثرت نفوس و دیگر خصوصیات لزوماً از حکومتی آقچہ مجزا و حکومت درجہ ۲ تبدیل و مستقیماً بحکومت کلان شبرغان مربوط و مرکز حکومتی در قرقین مقرر گردیدہ ، و در خیاب یک علاء داری تشکیل و مربوط حکومتی قرقین گردیدہ است . کدا در آقچہ بر سه علاء داری یکی در خانقاہ ، یکی در منگہ جک ، یکی در مردیان تجویز و تشکیل شدہ .
- ۷ - علاء داری نہر شاہی شاہر کثرت نفوس و وسعت محیط بہ حکومتی درجہ اول تبدیل و در دہدادی علاء داری جدیدی مقرر و مربوط حکومتی مذکور گردیدہ ، کدا علاء داری چہار کند تیر کہ سابقاً مستقیماً از طرف نائب الحکومتی ادارہ میشد ہمین ماسبت بہ حکومت مذکور مربوط گردید .
- ۸ - کشندہ و بویقرہ کہ از مرکز خیلی دور بود و ہر کدام اربن دو علاء از طرف یکنفر علاء دار ادارہ میشد و مستقیماً مربوط نائب الحکومتی بودند از حیث بعد مسافہ و کثرت نفوس و وسعت محیط و سایر ملاحظات ، کشندہ حکومتی درجہ ۳ تبدیل و علاء داری بویقرہ بر آن مربوط گردید
- ۹ - حکومتی درجہ ۲ بلخ از وماً بحکومت درجہ اول تبدیل و حدود آب با حکومتی های دولت آباد و ہر شاہی سرازو تعیین و تمدید گردیدہ است .
- ۱۰ - در کلدار کہ ساحل مہر جیون واقع است لزوماً از حیث بعد مسافہ و کثرت نفوس و وسعت محیط آن در آنجا یک علاء داری جدید تشکیل گردیدہ و مربوط حکومت تاشقرغان شدہ .
- ۱۱ - حکومتی درجہ سوم قندوز ولایت قشغن و بدخشان بحکومت درجہ دوم تبدیل و قلعة زال مربوط حکومت مذکور ، یک علاء داری تشکیل و بآن مربوط گردیدہ است .
- ۱۲ - تشکیل حکومت درجہ سوم ، برای سه ماہ در طول سال بمطقتہ دشت ایش و شہوہ مربوط حکومت کلان بدخشان از حیث ایکہ محل مذکور در وقت بہار حای اجتماع طوائف مالدار است .
- ۱۳ - یک علاء داری نظر توقیت آن بمربوطہ حکومت خوگیانی سمت مشرقی بہ اسم ماما بخیل تشکیل گردیدہ .
- ۱۴ - علاء داری موزائی بہ حصہ اول ، و علاء داری سرکی بحصہ دوم و علاء داری متاخان سمت جنوبی بہ حصہ سوم زمرت مسمی گردید .
- ۱۵ - علاء داری شترن باسم یوسف خیل و علاء داری رلک باسم سلطان خیل تبدیل شدہ .
- ۱۶ - علاء داری شیرین نگاہ مینہ بیز بنا بر وسعت اراضی و کثرت نفوس و غیرہ ملاحظات لزوماً بحکومتی درجہ دوم تبدیل و در دولت آباد علاء مذکور یک علاء داری تجویز و بآن مربوط گردیدہ است .
- ۱۷ - علاء داری بیرون سوئے مینہ بحکومت درجہ اول (پشتون کوت) تبدیل و علاء داریہای المار و کوهستان بآن مربوط گردیدہ است .
- ۱۸ - علاء داری قیصار بحکومت درجہ سوم تبدیل گردیدہ .

مبانیات • کابل •

۱- در آستانه خوی سه علقه داری یکی در غرم قول، یکی در قورغان، یکی در خان چهار باغ مجموعاً تشکیل شده.

۲- در ولایت هزار و حکومتی اعلای مینه دیگر تعدیلات م کرده شده و اجرای آن نظریات و تشکیلات بنال ۱۳۱۳ زیر نظر گرفته شده و در بودجه سنة مذکور تکلیف گردیده است.

۳- تعمیر منازل برای بعضی حکومتی ها و علقه داریانی که سابقاً محل اداره درسی نداشته اند

۱- تعمیر حکومت کلان شمالی اکمال یافته.

۲- حکومت کلان لوگر اکمال یافته.

۳- حکومت وردک اکمال یافته.

۴- در نقطه پنج آب جهت اداره و نشین مامورین مسووم حکومتی کلان دایزگی عمارت موزونی تعمیر یافته و یکرسته بازار جدیدی در مرکز حکومتی کلان دایزگی ساخته شده.

۵- برای نشین و محل اداره حکومتی محل بهسود در حد را قول عمارت تعمیر و تکمیل گردیده است.

۶- برای نشین مامورین حکومتی دایکندی در موضع خدر عمارت تعمیر و تکمیل گردیده است.

۷- برای حکومت یکاولک تعمیر محل اداره حکومتی شروع گردیده که در هذاله مکل خواهد شد.

۸- تعمیر منزل دوم حکومتی کلان قلات.

۹- منزل دوم قوماندانی کوتوالی حکومتی کلان قلات.

۱۰- محبس حکومتی کلان قلات.

۱۱- عمارت جدید عصری برای حکومتی مرغاب هرات اکمال یافته.

۱۲- عمارت ها و مقامات برای نشین دوائر رسمی و حکومتات مربوطه ولایت قطن و بدخشان.

الف- تعمیر حکومتی رستاق اکمال شده است.

ب- حکومتی کشم اکمال یافته.

ج- حکومتی جرم اکمال شده است.

۱۳- تعمیر حکومت محل سرخ رود اکمال یافته.

۱۴- حکومتی کلان کنر ها جاری والی اخیر سال با ختام میرسد.

۱۵- حکومت محل شنوار اکمال گردیده.

۱۶- علقه داری علی شنگ تحت تعمیر.

۱۷- علقه داری علی نکار تحت تعمیر.

۱۸- یک عمارت جهت نشین حکومتی لغمان و اداره خزانه و کونوالی آنجا و ترمیم برای حکومتی لغمان

با اقسام جای سابقه حکومتی و اطاقهای متعلقه و همچنین ترمیم مساجد، و تعمیر جاهای موزون برای اداره تلفون و پسته و داکاکی برای رفاهیت این کس.

۱۹- تعمیر عمارت مکل جهت حکومتی اعلای فراه و جصاصور.

۲۰- عمارت رای قوماندانی کوتوالی و محبس و تونف شده در فراه.

انجمن آثار و مفاخر فرهنگی

- ۲۱- تعمیر عمارت عصری جهت مأمورین حکومتی بیکواه.
- ۲۲- « عمارت موزون در منطقه گلستان برای اداره علاقه داری گلستان و کوهستان ».
- ۲۳- « علاقه داری لاش وجوین و تمدید يك رسته بازار جدید در انجا ».
- ۲۴- تعمیرات عمومی.
- ۱- تعمیر مسجد خرقة بوی (ص) واقع شهر فیس آباد بدخشان که برور زمان خراب شده بود.
- ۲- « و ترمیم بعضی مقامات تاریخی در ولایت قندهار: ۱ تعمیر بنای یادگار جهاد میوند و مقابر شهدا »
۲ مقبره مدافع مشهور وطن جناب میر و بس بابا ۳ ترمیم مقبره اعلیحضرت احمد شاه بابا .
- ۳- تعمیرات مختلفه در ولایت قندهار: ۱ عمارت متصل پل ارغسان ۲ عمارت بزرگ کوهگران .
۳ ترمیم سلاخانه و دیگر مواضع در داخل ارگ قندهار ۴ تعمیر تپه‌های داخل شهر قندهار.
- ۴- تعمیر يك عمارت عصری برای هتل در ارگ قندهار.
- ۵- « دكا های عصری درست حیو میدان ارگ قندهار.
- ۶- میدان ارگ قندهار که سابقاً يك میدان عادی بوده ، درین اواخر میدان مذکور را يك باغ عصری ساخته و در احاطه آن دیوار تعمیر شده و برای اهالی تفریحگاه موزون گشته است .
- ۷- تعمیر دكا های جدید و عصری به دو طرفه دروازه بارار کابل قندهار .
- ۸- دكا های موزون و جدید به سمت شمالی دروازه هرات قندهار.
- ۹- « يك عمارت در باغ سرده قندهار .
- ۱۰- اصلاحات بلدی در شهر قدیم و جدید هرات .
- ۱۱- تعمیر و تاسیس هتل جدید در هرات .
- ۱۲- احداث باغ در مرغاب هرات .
- ۱۳- ساختن دكا ها در كشك هرات
- ۱۴- احداث باغ عمومی در شهر خان آباد در يك موضعی که دارای موقعیت خوب و برای آن (۲۴۴۴۴) متر مربع زمین اختصاص داده شده ، و نورید یکدسه سامان موزيك .
- ۱۵- تهیه دو عدد کشتی حبه حل و نقل موثرها و غیره اشبای مال التجاره به دریای قندوز در ولایت فغانستان .
- ۱۶- تعمیر و ترمیم و تجدید عمارات و هال شانی باغات دولتی در سمت مشرق که در آن سمت نسبت بواقعه انقلاب بکلی خراب و برهم شده بود .
- ۱۷- تکمیل سامان و لوازم دولتی و ادارات و عمارات سمت مشرق که در اثر انقلاب بتاراج رسیده بود .
- ۱۸- کارنهای های راه حلال آباد و دکه شروع و ازان حله تپه های اول، دوم و سوم چوره گلی و تپه های باریکات با ختمام رسیده .
- ۱۹- اصلاحات امور بلدی شهر میبه .
- ۲۰- تاسیس شهر جدید و تمدید بازارها و عمارات انفرادی در مرکز حکومتی اعلای فراه .
- ۲۱- تعمیر يك باب هتل جهت رفاهیت مترددین بطور عصری در فراه .
- ۲۲- « يك عمارت عصری برای کلوپ که دارای باغ و میدانها برای اقسام ورزش ساخته شده .
- ۲۳- « هتل در محل دل آرام فراه جهت رفاهیت مترددین .
- ۲۴- « يك رسته بازار جدید در فراه .

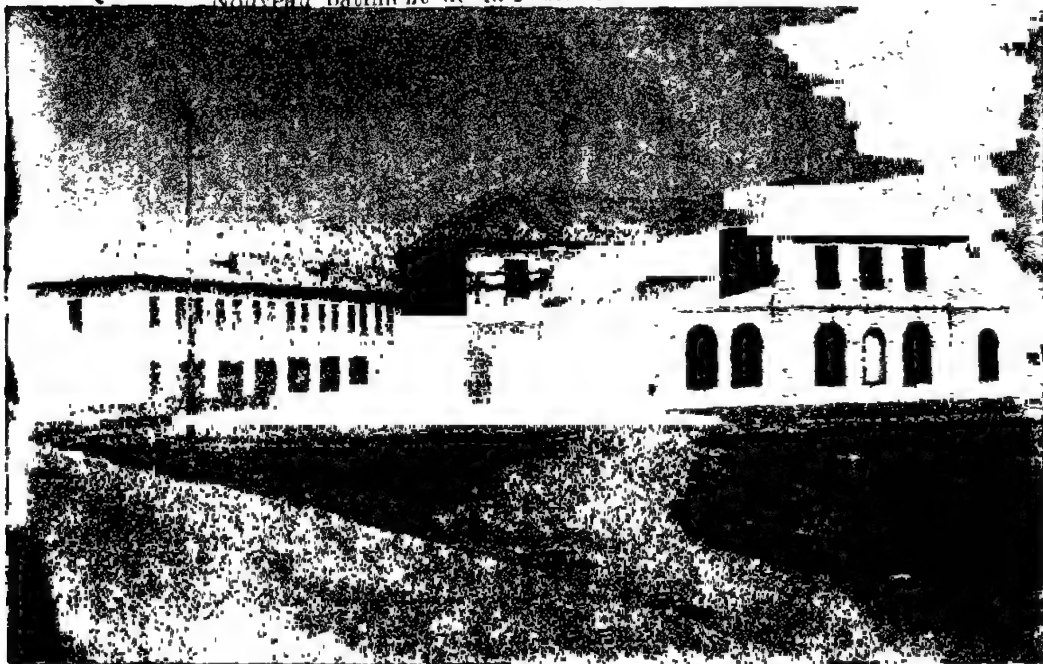

پل گل باغ قمبر سال ۱۳۱۲
Le Nouveau pont de Gol-Bagh (KABOUL)

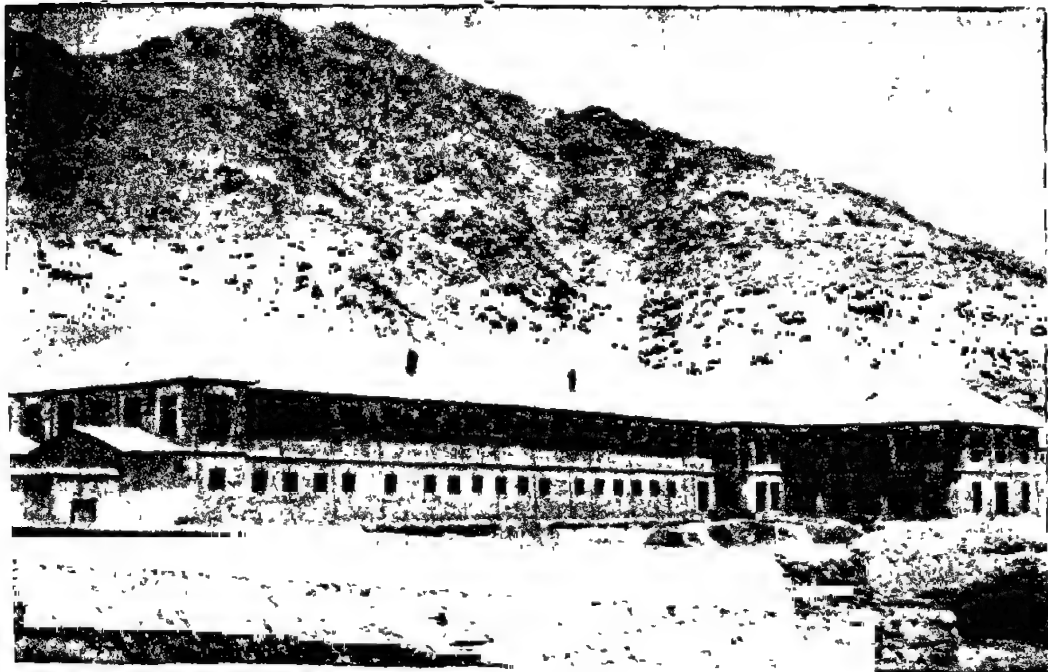

اربعرات جدید سال ۱۳۱۲ ولایت خراسان
پل جدیدی که در فرخار ساخته شده و موسوم به پل ملاقره بن می باشد
Le Nouveau Pont de Mel-qorban ou Khairabad

Nouveau bâtiment de la Poste Centrale à Kaboul

تعمیرات بنای پست مرکزی کابل

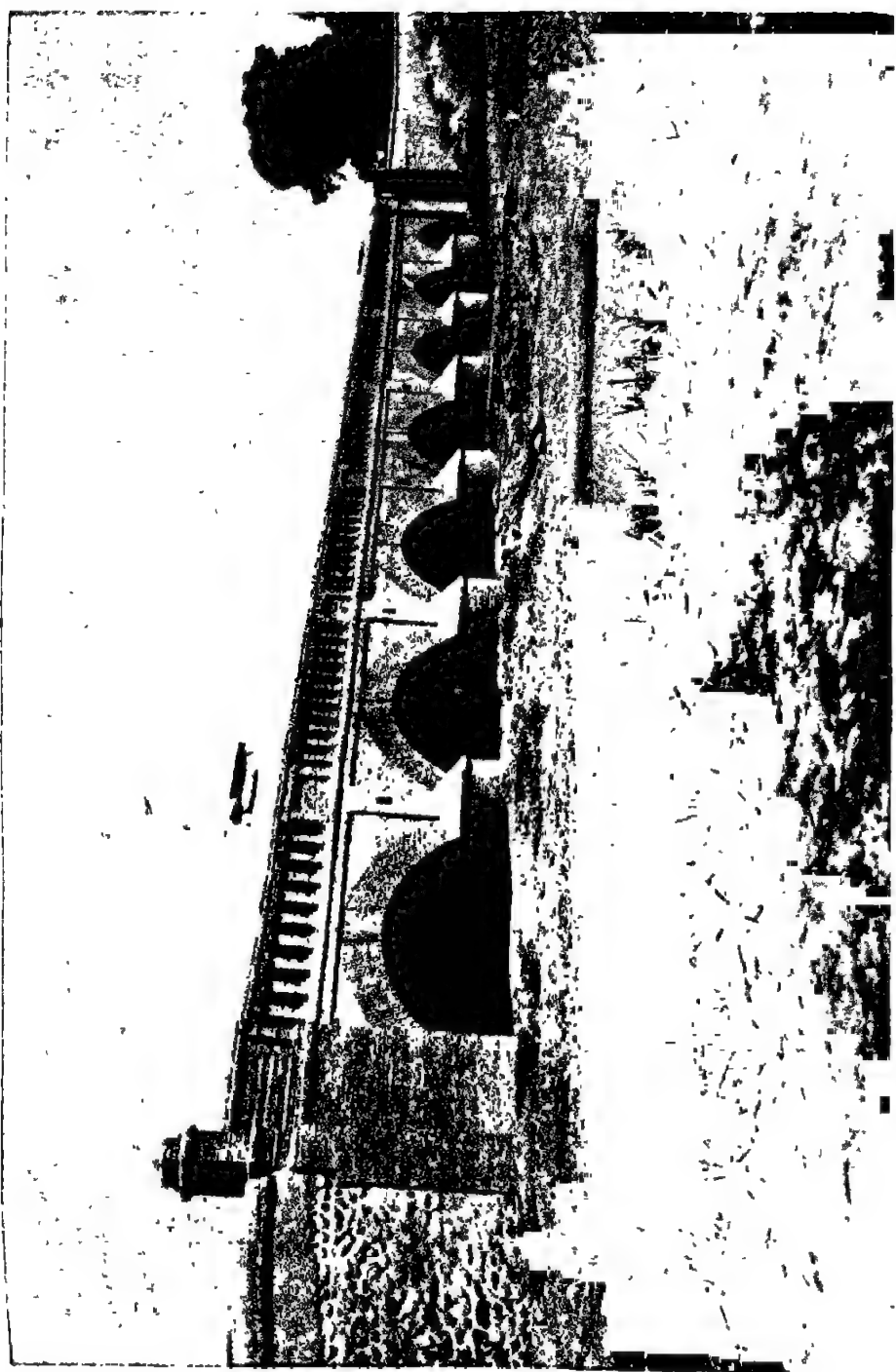

محسوسه مرکز

که تعمیر آن در سال ۱۳۱۲ تکمیل شده و تماماً مطابق قواعد عصریه میباشد.

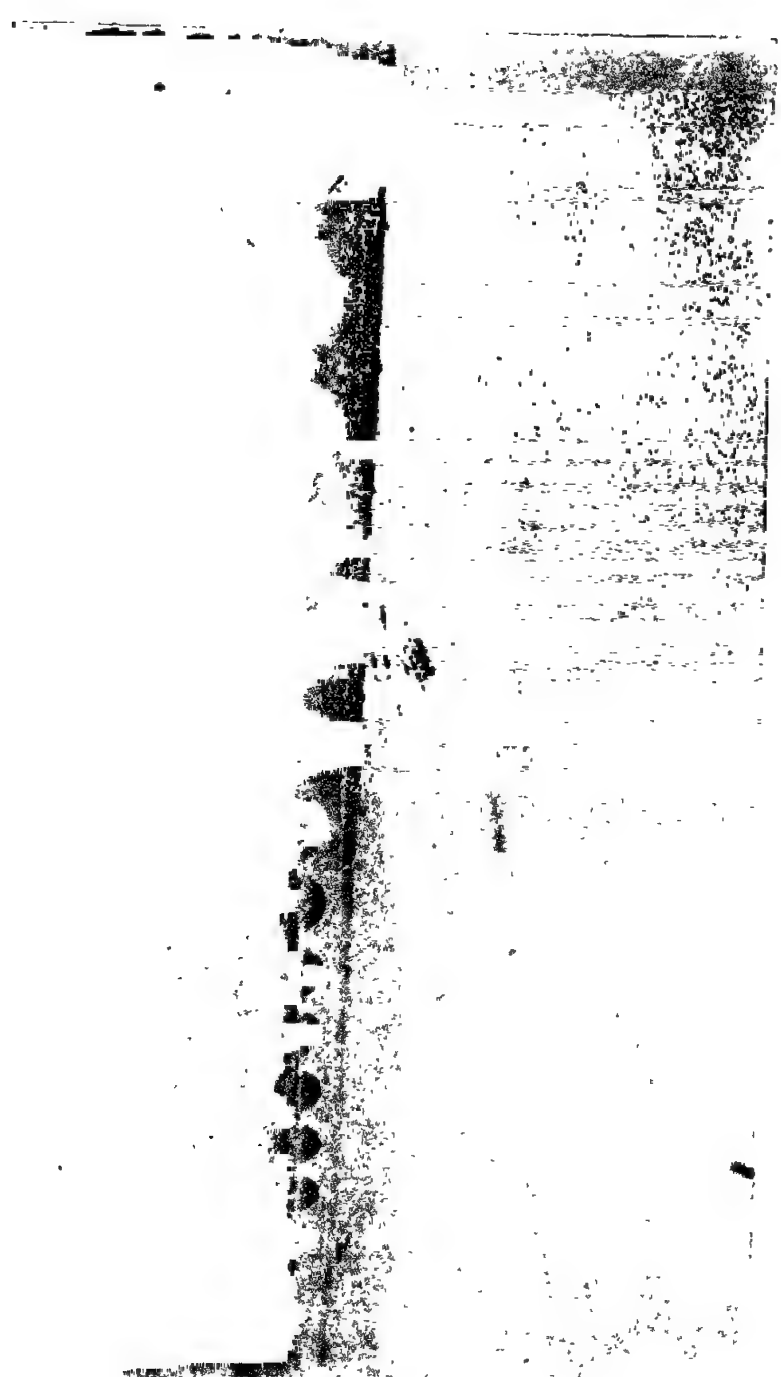
Nouvelle Prison à Kaboul, organisée suivant les méthodes modernes

عمارت ریاست سل گیری و تزیین حیوانات واقع علی آباد (کابل)
Nouveaux Établissements de Zootechnie et de Sélection à Kaboul

ار تعمیرات جدید سال ۱۳۱۲ مشرب بل چیلہ ناو حلال آباد

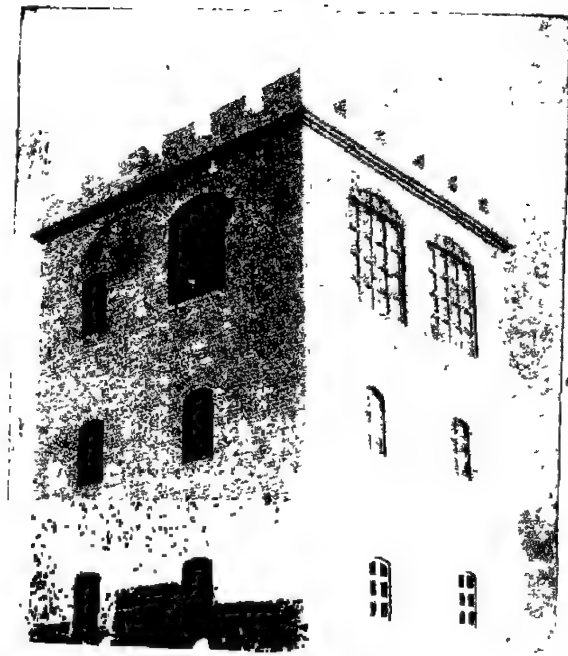

جى مىڭ جىڭ پولى
Un des Nouveaux Ponts sur la Route KABOL-L. INDES (Le pont de SÉRATYCHAL. AÏI KHAN).

کاسه بند سر صراح حلال آباد که درین سه کارمند کوره تمام رسیده و آب دونه به سر مد کور جاری کر دیده .
Barrage de NAHRE-SÉRADJ dont les travaux ne sont achevés depuis peu (Prov. de l'Est.)

پل سر اسحاق علی خان در حال آباد
Nouveau Pont de SÉRATCHAI ALI KHAN à DJITTA (AFGHAN) (Sur la Route Kaboul-Peshawar).

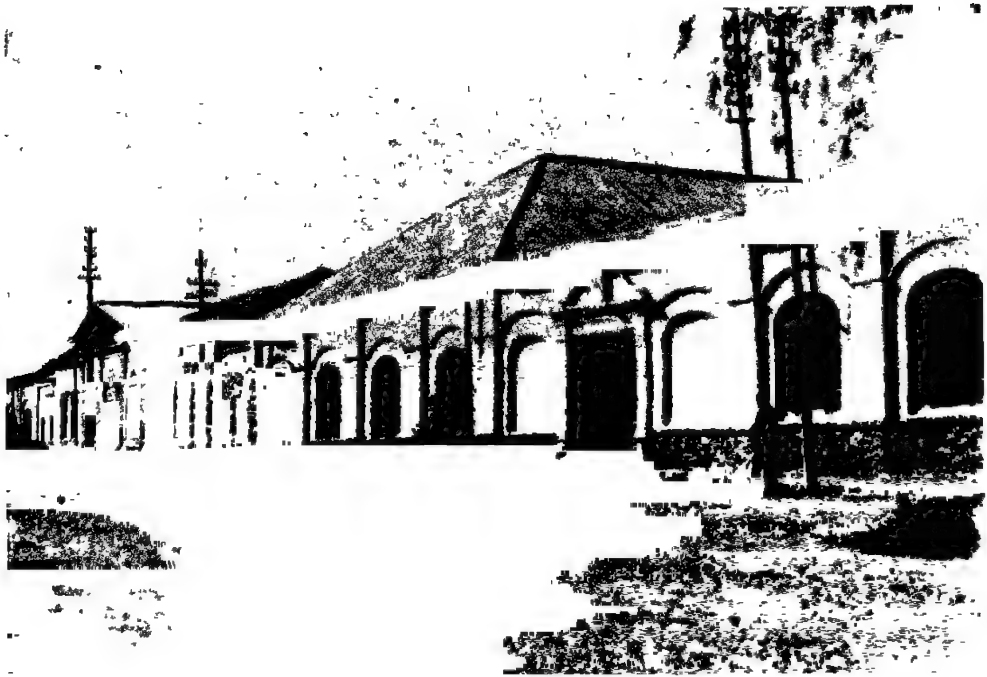
عمارت باغ سرده (قندهار) که جدیداً از طرف بلدیته تعمیر شده

Nouveau petit Villa dans le jardin de SARDEH a Kandahar

عمارت پل کلان ارغنداب قندهار که جدیداً تعمیر شده و در شرف تکمیل است

Le Nouveau Pont d'ARGHANDAB sur la Route Kandahar-Hérat

عمارت جدید مطبعه عمومی در کابل
Nouveaux Bâtimens de l'Imprimerie Générale à Kaboul.

قصر هویت جدید در فندهار که در شرف کابل است

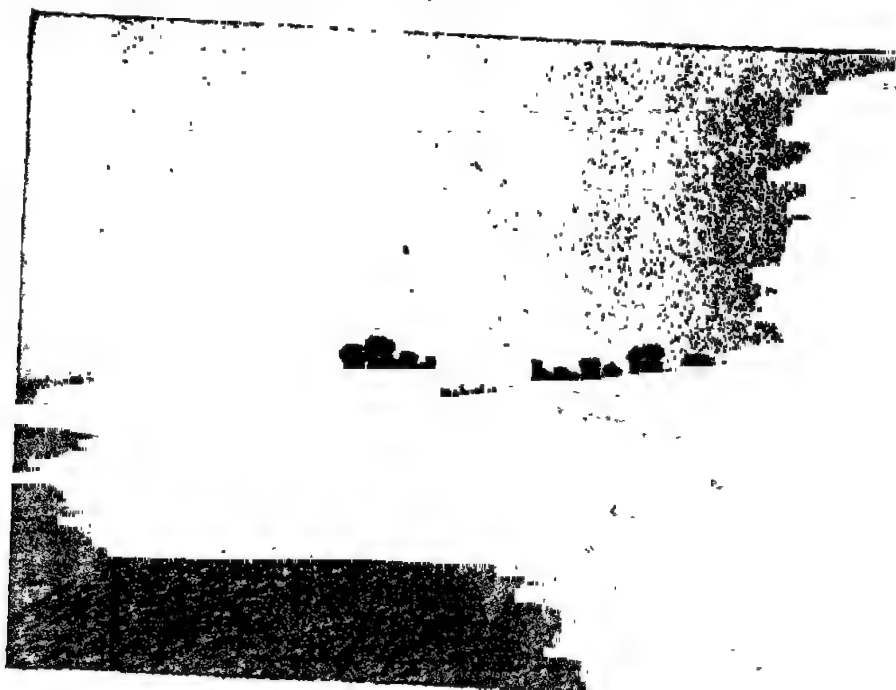
Type des nouveaux postes de Police à Kandahar

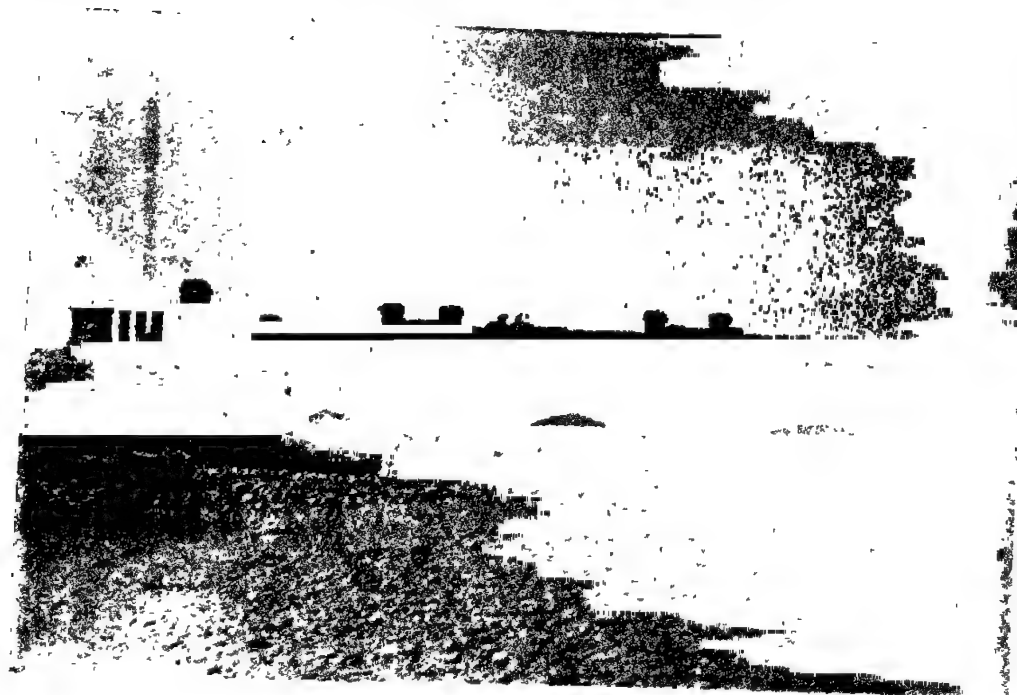
تعمیر جدید تهاڑ پولیس در قندهار

Nouveau poste douanier entre Kandahar-Tchaman

Nouveau Grand Pont d'ARGHASSAN à Kandahar (sur la Route Kandahar-Tchamam)

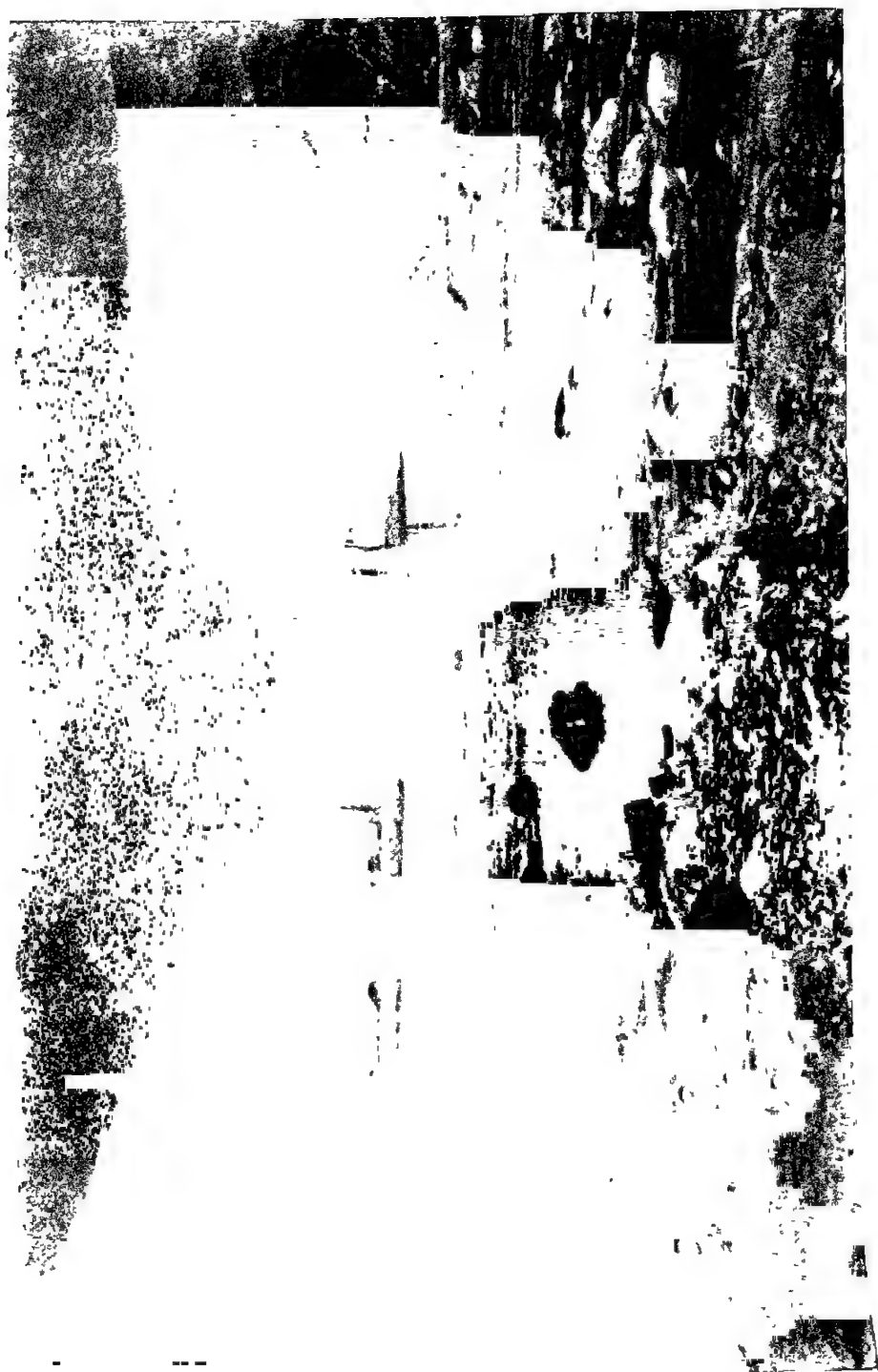

پل کلان که در ارغسان قندهار جدید تعمیر شده

پل خورد که در ارغسان قندهار جدید تعمیر شده

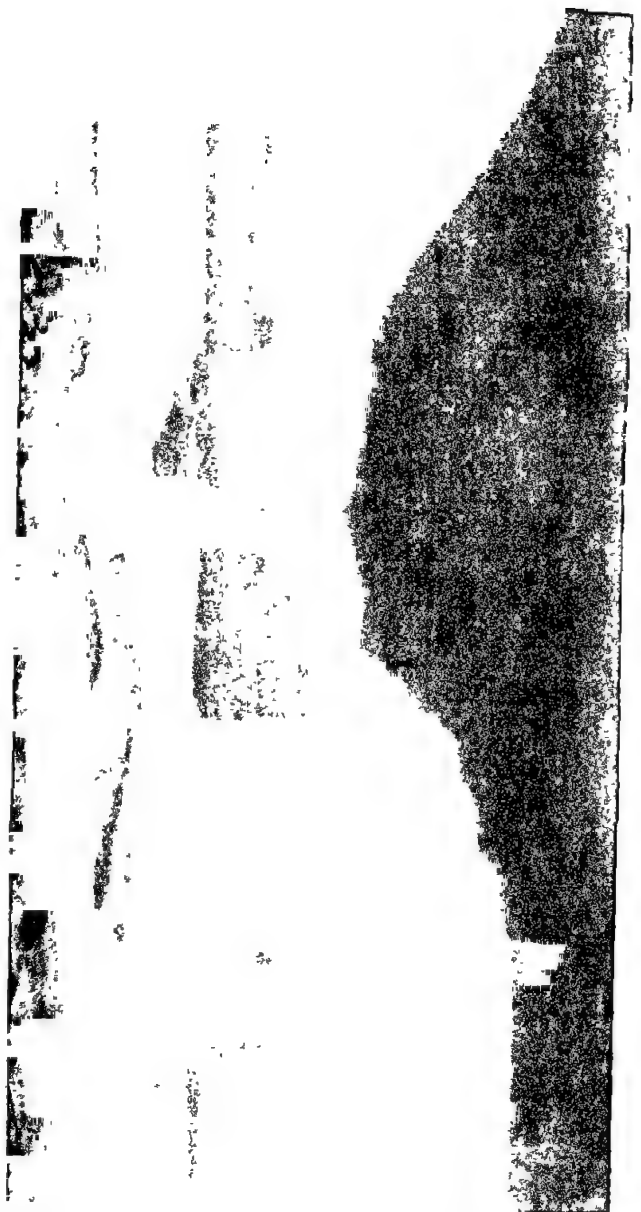
Nouveau Petit pont d'ARGHASSAN à Kandahar (sur la Route Kandahar-Tchamam)

پل جدید که در حدود خشت تعمیر شده

Pont en fer nouvellement construit à TCHEC'HT (Hérat).
(Vue d'ensemble)

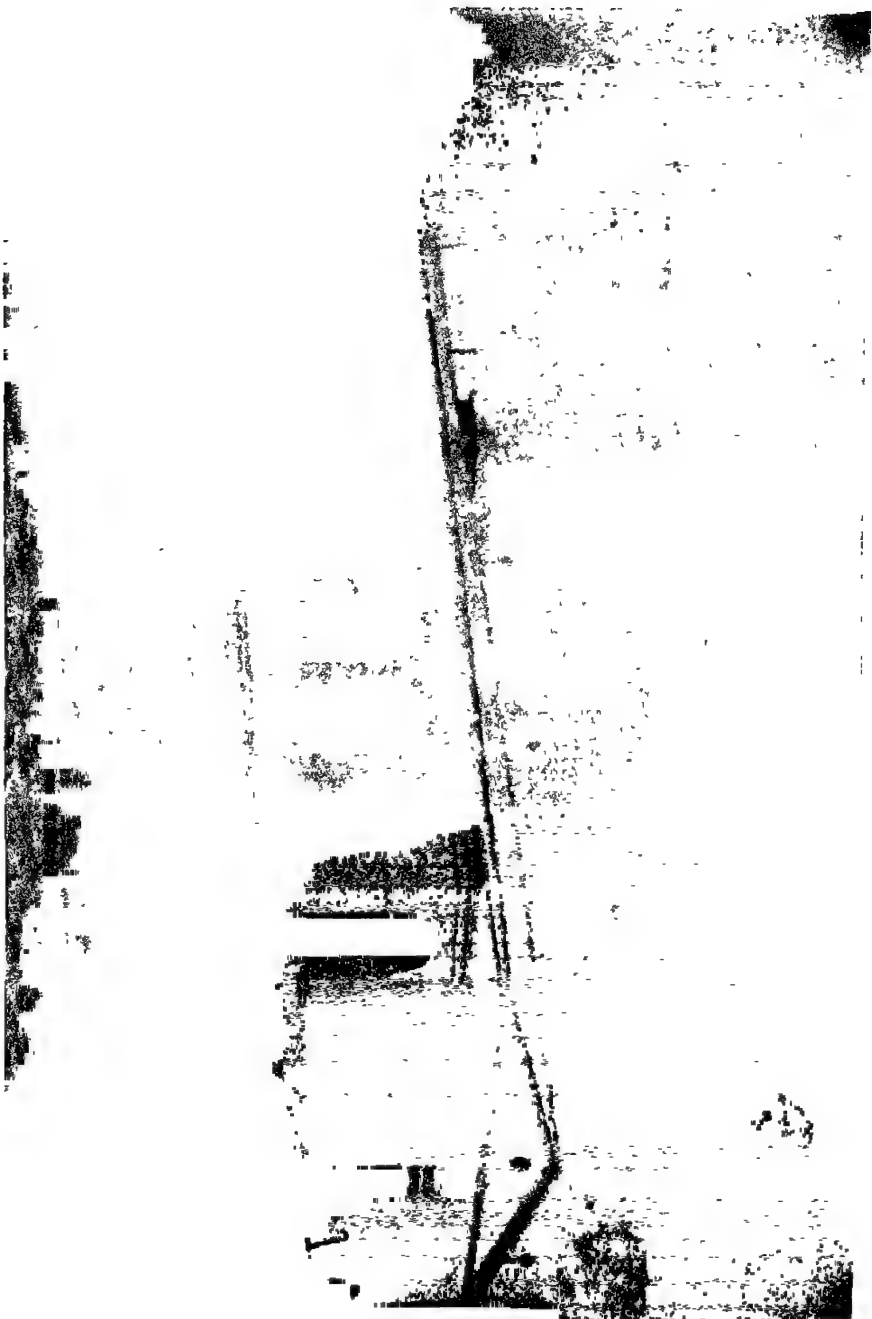
این بل در حدود چنت بروج رود هریرود از آهین تعمیر یافته و تعمیر آن
در عقرب ۱۳۱۲ با تمام رسیده است .
Pont en fer nouvellement construit à TCHETCHT (Hérat).

دائرة مهندسی ریاست تنظیمیه مزار و مېمنه

اډ طرف چپ به راست ، (۱) فتح محمد خان فته کش ، (۲) محمد حسین خان مهندس افاضی تعلیم یافته جرمنی ، (۳) مرکش مهندس
آوسترایی سر مهندس دائره مهندسی ، (۴) ولی محمد خان فته کش

Les Membres du Bureau d'Architecture des Provinces du Nord

هتل جدید در سار شریف

Hôtel en constructions à Mazra'at-Chérif

اجراآت دوائر ملكى

۱ : ساخته شده است ، كه عكس شهر مذکور قبل از آبادى و عكس يك بازار جديد آت نیز برداشته شده .

۲ : شيرخان م مثل آفچه است كه آبادى آن زیر نظر گرفته شده و برای تداركات و اجراآت لازمه در آنجا نیز يك ماموريت بلديه تشكيل شده است .

۳ : در شهر تاشقرغان يزد در هذآ السنه بلديه تشكيل شده و به ايصورت امور بلدى آنجا تحت مراقبت و انتظام و اضبط آورده شده .

۴ : در سربل مثل تاشقرغان بلديه تشكيل و امور بلدى آنجا تحت اداره درست گرفته شده .

۵ : بلديه كه در اندخوى از طرف حكومى اعلاى ميمه تحويز گردیده بود ، از طرف رياست تنظيمه منظور گردیده است .

۶ : در اثر نمانت بازارهاى سيار و تشويق آهـ دى در حكومتى هاى فرقين و دولت آباد و كشنده ، شورتيه بازار ها و دكان هاى حديد ساخته شده و كذا در اثر تشكيل علاقه دارى در قلعه رال در آنجا يـ بازار ساخته شده .

۷ : روضه حصرت سيد باعلى كرم الله وجهه ترميمه گردیده و حاده هاى حديد و سيع باطراف آن كشيده شده و اين موضع متبرك مركز شهر قرار داده شده ، سه حاده و سيع اطراف شرق ، شمال ، جنوب كشيده كار ، جاده غربى آن جارى و عقريـ تمام مى شود .

۸ : در شهر مزار شريف به تاسيس يك موزيم خانه اقدام كرده شده و آثار قيمتدار تاريخى در آن جمع گردیده است .

۹ : يك مكتب قالين باقـ تاسيس گردیده شاگردان در آن به آموختن صنعت قالين باقـ بطرزيكه در ولايت مزار معمول است مصروف اند .

۱۰ : برای انتظام و ترقى امور تجارت م اقدامات لازمه كرده شده و از آنجمله بتاسيس شركتها كوشش شده و تا حال ۳ شركت در مزار ، ۲ در آفچه ، ۴ در اندخوى ، يك در ميمه تاسيس گردیده است .

۱۱ : در خصوص امنيت ولايات شماليه م اقدامات لازمه بعمل آمده است و دران جله اتم يك شير مشهور كه يگانه نخل امنيت آن ولايت شناخته مى شد به اثر اقدامات رياست تنظيمه در ولايت مزار در فرقه كاريز بارقناى خود از طرف مامورين و قراولان حكومت مقول گردیده اند .

امور عدلیه

در امور عدلیه بنامی و تمغیب افکار شریعت پروانه حکومت عادلانه انتظام صحیحی پیدا شده و در ترویج و تقییم مقررات شرع شریف سعی بکارد رفته قضایه و مفتیان و مامورین بآب نظر انتخاب و مقرر گردیده و میگردید چنانچه از آغاز دوره فرخنده نادرشاهی تا حال مامورین عدلیه مطابق خیالات شریعت پروانه آن پادشاه شهید بصیر و دانا و شهریار دینداد حاضر مرقار نموده و با نهایت صداقت و امانت ایفای وظیفه مینمایند.

ملاوت و وزارت عدلیه در باب تدقیق و غوررسی عرائض اهالی هدایات لازمه بحاکم شرع صادر و بوارسی عرائض عارضین و غوررسی و تدقیق فقرات حقوقیه و جزائیه و غیره مشغول بوده اصولنامه و لوایحی که ربطی بامور وزارت عدلیه داشته بترتیب و تنظیم آن پرداخته است.

اینکه تعداد فیصلهجات صادره را و اصولنامه هائیکه در وزارت موصوف توجه نموده شده مختصراً در ذیل

ذکر مینمایم:

۱. اصولنامه نکاح، عروسی، ختنه سوری.

۲. اصولنامه تعزیه داری.

۳. تعداد فیصلهجات صادره راست اصلاحیه ۱۴۰ فقره

۴. تعداد فیصلهجات صادره تمام محاکم شرعیه ۵۶۱۹ »

۵. تعداد و تائید شرعیه صادره محاکم مراغه و ابتدایه ۷۳۰۸۴ »

امور مالیه

درین سه بوسیله وزارت مالیه بودجه مملکتی به بیانه وسیع و اصول صحیح و منتظمی تدوین و بمقامات مربوطه برای غور و تدقیق سیرده شد که هیچگونه مشکلاتی از رهگذر بودجه واقع نگردیده است.

باوجودیکه هیچک مالیهائی که بعلت تحویل آن تکلیف شافه بوده باشد جدید مقرر و وضع نشده اما از بابت بکار انداختن بعضی منابع جدید و توسعه و تکثیر امور واردات از قبیل آبادی و عمران آرامی زراعتی و غیره ۹ قیصه در عموم عایدات امسال نسبت بسال گذشته اضافه گردیده است.

محاسبات ماضیه و حالیه چه در مرکز و چه در ولایات، بحسن صورت تصعیه و هکذا برای تحصیل باقیات سنوات ماضیه چون در سابق اساساً مکی وجود نداشت لایحه ماسی وضع و تدوین شده است تا باقیدهای اذیتی ترسد باسّاس لایحه مذکور اشخاص با دار اصولاً معاف و بیای اشخاص مراعاتاً تحدید قسط شده و ازین روی مقدار پول زیاد بجهت دولت تحویل و هم اشخاص بای ده از تکالیف فارغ گردیده اند.

مالیات ناقساط مقرر و مواعد معینه بصورت مرعوبی که به نهالی و به حکومت تکلیفی عاید گردیده جمع و تحویل داده شده و گذا برای بدست آوردن ثروت و بکار انداختن منابع عایدات مساعی لازم عمل آمده که درین راه امور مالی مملکت قدمهای وسیع می بردارد تا ثروت و وطن ترقی یافته و دولت بتواند باخرای پلانهای بزرگی که از جبهه آبروهای ترقیخواهانه اوست اقدام ورزد. علاوه از تشکیلات موجوده وزارت مالیه بانک مشاور مالی از خارج نیز استخدام گردیده است.

برای توسعه و ترقی امور مطمع عمومی از قبیل حروف، کاغذ، رنگ و غیره لوازم و اسباب ماشین و آلات طباعتی توسط ریاست مطامع و برای توسعه و پیشرفت امور مراغاه تماماً لوازم و ادوات کیمیاوی و سامان لازمه که عوامل مهم آنست تهیه شده و نسبت گذشته از توسعه تشکیلات و غیره اجراءات وسعت لازم عمل آمده است.

امور معارف

امور معارف در اثر توجهات معارف پرورانه اعلیحضرت همایون نظریه توسعه مکاتب و تعلیم و تربیه ل چه در ولایات و چه در مرکز رونق و انتظام خوبی یافته و تمام بواقصی که در اصول تعلیم مکاتب بود شده است. صورت امتحانات مدارس با اصول خیلی صحیح بعمل آمده و صلاح بوجه احسن توانستند نتیجه امتحانات کا بپاب شوند. درین سال یکمده کافای طلاب از مکاتب عمومی و دارالعلوم عربیه و الحفاظ فارغ التحصیل و یک عمده از طلبه که از مکاتب عالی فارغ التحصیل گردیده با کولته طی شامل اند. عکذا عمده از فارغ التحصیلات معارف بتحصیل تخصص بدارالعلومهای امریکا و اروپا ام گردیده اند.

بودجه معارف نسبت به سال گذشته تضییع یافته، سامان و لوازم تکمیل و انواع سیورت در مدارس عملی فامان مخصوص برای ابتکار تخصیص داده شده، مکاتب متعدد خانگی در اضراف مملکت و مکاتب ابتدائی مرکز تاسیس و یکمده اطفال مملکت تازه داخل این مکاتب جدید گردیده اند. برای اینکه تمام وسائل بجه در وزارت معارف موجود باشد کتب کلاسی و تعلیمی زیاد تألیف و تهیه شده است. در سه گذشته فاکولته طی درخود مرکز تشکیل و تاسیس شده و عمده از کامیابان دیگر مکاتب در آن راه دوم قدم نهاده از مکتب طی سه سال قبل تاسیس شده بود عمده کامیاب آمده و در شغلانهای مرکز روف عملیات میباشند.

علاوئاً وزارت جابیه معارف در جمع آوری آثار عتیقه سعی بلینی نموده که فعلاً موزه کابل ترقی شایانی کرده است. درین مرصهان و نهراب و قلعه هزارهای چنداول خفیات اجرا گردیده و نتیجه حوی بدست آمده است. اراخفیات مریدات مربوطه ولایت کابل یکمده دار مسکوک طلائى شاهاب غور و غیره بدست آمده توجه در قسمت مسکوکات موزه کابل خیلی چیزهای نفیس علاوه شده.

درخصی موسمی طلاب مدارس درین سه از لحاظ رفباری و شدت سرمای کابل از موسم غور بزمستان بل داده شده و برای اینکه دو ساعات تعلیم شان قصی وارد نشود برای طلاب مدارس عالی نان چاشت از بودجه معارف تعیین گردیده است. در وزارت معارف عمارت بزرگی برای دوائر وزارت تعمیر و نشین سابق دوائر وزارت برای کلوب معارف تخصیص داده شده. برای مکتب صنایع نفیسه عمارت زوئی تعمیر و فریب الاختتام است. در عمارت مکتب استقلال و حبیه توسعه داده شده و برای مستخدمین ارات معارف ابارتخان تعمیر و کارآن با تمام رسیده. در حکومتی اعلاى فراه درین سه مسامی زیادی نسبت قبلاًت امور عرفانی بعمل آمده مخصوصاً تعمیر یک منزل عالی که دارای باغ و همه گونه لوازم است بنشاده برای مکتب آنجا تخصیص داده شده است.

وزیر جدید معارف که شخصاً از اولادهای فارغ التحصیل خود مکاتب افغانستان و درجات عالی تعلیمات را مرکز و محالک خارجه دریافت نموده اند با کمال جدیت و فعالیت مشغول گذاشتن اساس صحیح و معقول مطابق احتیاجات و روحیات ملت و معارف بوده و امید است در مدت قلی وزارت معارف بتواند آرزو فی حکومت معارف پرور خود را که نسبت به ترقی و تنالی این وطن دارند. برآورده سازد.

تتميز افان و تميزه بر سر بخان

۱۰

خبر

طریقہ انشا بہ جامع

4-4

!

محلہ الرشید کوڑہ، سوات۔

ظالموں کو دران سے محبت اور کشف کر دے

فرب

$$\frac{3 - \sqrt{13}}{13}$$

49-

五

لا بد من التمسك بالدين

نہال

محکم دلائل سے مزین متنوع و منفرد موضوعات پر مشتمل مفت آن لائن مکتبہ

نمونه رسامی یکی از طلبة مدرسة صنائع فنية کامل
Spécimen du dessin d'un des élèves de l'Ecole des Beaux Art de Kaboul

امور تجارت و زراعت

امور تجارت و زراعت درين ساله پيشرفت شايد نموده شرکتهاي تازه تاسيس شده دوائر اقتصادي منظم و ترتيب و تکثير در محصولات گمرکي بعمل آمده، توسعه و حفظ جنگلات و احداث جنگلات چيده در تمام ولايات و حکومتات اعلي اهتمام و رونق خوبي يافته است، حتی تخم هاي اشجار يکه در افغانستان نبوده و در خارج موجود و قابل پرورش بآب و هواي افغانستان است از خارج جلب و در نظر گرفته شده که بجايل اشجار مرغوب و مشجر شود.

کذا از سال هاي متعددي چندين رقم اشيا يکه هيچ مفيد احوال اهالي نموده و از حمله چيرهاي تجلي بيا فائده بشماري آيد به افغانستان وارد ميگرديد و يک مقدار زياد بول افغانستان بآواسطه به ممالك خارجه صادر ميشد و بيز بعضي سامان در خود وطن نهي و ساخته ميشود که نسبت باجناص خارج بمراتب بهتر و نظيف تر است و ورود آنيان حيرهاي تجلي و اينگونه اجناس بافغانستان ممنوع قرار داده شده که علت فائده خوبي از اين اقدام عايد ميگردد.

همچنين در تمام شعبات تجارت اجراآت مفيد و معقولي بعمل آمده که هر کدام آن اهميت و مقام مخصوصي را در تجارت و اقتصاديات مملکت ماملک ميباشد. ذيلآ يکده اجراآت و کارهاي يکه در امور تجارت و زراعت شده اجالا صورت مختصر ذکر ميشود.

۱. در اطراف و نواحی کابل جنگلات توسعه داده شده و يک مقدار نهال زياد در جنگل کته پلوان غرس شده است.

۲. يك حصه زمين کافي در بيني حصار برای فوريه هر قسم نهال اشجار و به تخصيص يافته است. کذا در جنگل بابر شاه چارهاي رقم بله باصول فن زراعت تربيه شده که استفاده خوبي از ان عمل خواهد آمد.

۳. بکمز در جريب زمين برای اشجار مرغوب و تربيه و سفيدار نمين شده که در هر جريب چهار لک قلم نهال غرس شود.

۴. بموجب هدايات دولت تمام ولايات و حکومتات اعلي به تکثير جنگلات اقدام نموده و راپور نهال شاني را بوزارت مربوطه خود داده اند.

۵. قلا نگهباني جنگلات بته صورت اساسي و درست نمي شد بولايات هدايات صادر شده است که عرض درختهاي پسته که خشک شده باشند نهال جديد بنشانند و اهالي را نگذارند که قطع آت اقدام نمايند در ولايات بموجب هدايت عمل و در سال حاضر امور جنگلات بته منظم گرديده.

۶. در باب شيرخشت نيز مانند پسته اقدامات بعمل آمده و از چهار يکه شيرخشت نيز مبلي حاصل و عايد دولت شده است.

۷. برای اینکه در ايور ها قتي بوده ميخانهک نيز باشند بفرص رفاه اهالي و تجار محکشي بنام محکشب در ايوري و مهاي يکي تاسيس شده که متعدين اين محکب کنون مشغول تعليم نظري و عملي مي باشند و متعدين قابل برای آن انتخاب شده.

۸. اسباب و وسائل کار را آمد دوائر ماليه، فوائد عامه، داخله و پوخته و تلگراف، مطبعه عمومي دارينه و وزارت تجارت از خارج نهي و آماده شده است.

سالنامه د کابل

۱۰ شرکت (پشتون) قندهار از مؤسسات خیلی بافع سال مذکور است چه تجارت اخیراً ضرر تجارت
انفرادی را دانسته و بموجب رهنه ملی دولت بناسس آن شرکت اقدام و از خساره هائیکه به تجارت مبله
قندهار واقع میشد صلاحاً جلوگیری می نمایند، و صادرات مبله خشك و تازه مخصوصاً از ولایت قندهار در
خارج توسعه یافته است.

۱۱ از جمله شرکت های جدید التاسیس یکی شرکت امبد کابل است که البته عساکر مملکت را از مسوچات
و حتی تهیه میکنند چنانچه در سال مذکور علاوه بتدارك البته عسکری یکمقدار کافی از اقسام کشمیره ها
برای فروش عمومی حاضر کرده توانست.

۱۲ دیگر از شرکت های مهمه شرکت بطرول کابل از حیث انتظام واردات نفتی خیلی مفید میباشد.

۱۳ اصولنامه گمرکی سابقاً دارای موادی بود که قسمی در پیشرفت امور تجارت موافقی می نمود لهذا درین
سال با نهایت دقت و حسن توجه تعدیلات کاملی در آن بعمل آمده.

۱۴ همچنان چهار یکم کثمت که از عایدات ترابری، دولت استفاده می نمود درین سه کاملاً برای تجارت
را گذار گردید و بمر حصول صرفیات داخلی متعدد مرفه الحال اهالی و تجارت کاملاً معفوا گردید.

۱۵ یک شعبه نسلگیری (بر علاوه دائرة نسلگیری علی آباد) درقریه خواجه ملای کابل تاسیس شده که
دران حیوانات تربیه می شود.

۱۶ علاوه بدهائیکه از آغاز سال دوم جلوس اغلب حضرت شهید در نقاط لازمه مملکت تعمیر گردیده درین
سنه بند مجلفو در سمت جلوس تحت تعمیر است که این بند جلوس مفید بحال زراعت آن نحصه مملکت واقع میشود.

۱۷ تفصیل ترائد عایدات گمرکی و زراعتی امور تجارت و زراعت مملکتی و تعمیراتیکه درخود
مرکز درین سنه بعمل آمده قرار آتیست.

الف ترائد عایدات:

۱ شعبه گمرکات، واردات و صادرات سال ۱۳۱۱ است به سال ۱۳۱۰ در واردات ۳۰ فیصد و در صادرات
۱۰ فیصد زیاد شده است.

۲ عایدات گمرکی سنه ۱۳۱۲ است به سال ۱۳۱۱ ده فیصد زیاد شده است.

۳ شعبه محاسبه عایدات عمومی وزارت تجارت سالنامه ۱۳۱۲ است به سال ۱۳۱۱ بیست فی صد اضافه
شده است.

ب تعمیرات:

۱ تعمیر گمرک قلعه محمود خان، این عمارت بصورت اساسی بوده و برای گمرک نهایت موزون است زیرا
تمام لوازم اداره گمرکی در آن موجود و از هر جهت مکمل است.

۲ تعمیر دکاهای چمن حضوری، رسته دکاهای مذکور بصورت عصری بوده و برای مقاد عمومی
ساخته شده است.

۳ تعمیر دواخانه عمومی، دواخانه مذکور برای حفظ اساسی ادویه جات و تقرر بعضی معالجه خانه ها
از قبیل دندان سازی و غیره ساخته شده و از هر جهت مکمل و عصری است.

۴ تعمیر برای عبدالرحمن خان، در برای مذکور گاراج های منظم با اطاقهای متعدد ساخته شده
و بهر جهت محل و نقل و بعضی شرکت ها و دوائر دیگر نیز دران اقامت دارند.

اجرائات فوائز مملکتی

۵. تعمیر بازار تاجان، عمارت مذکور برای رهائش مستخدمین خارجی متعلقه وزارت تجارت تخصیص داده شد.
  ۶. تعمیر فابریکه سنگ تراشی.
  ۷. تعمیر کاشین خانه چهار راه.
  ۸. تعمیر عمارت رنگریزی.
  ۹. تعمیر عمارت مکتب زراعت و پیله خانه، عمارت مذکور بصورت عصری بوده و برای مکتب زود و پیله کشی نهایت موزون است.
  ۱۰. تعمیر عمارت تربیه حیوانات.
  ۱۱. ترمیمات باغ بابر شاه، باغ بابر شاه که سابقاً يك باغ عالی و در اثر مرور زمان و عدم پرداختها بر م و خراب شده بود از طرف حکومت متبوعه بآن توجه شده ترمیمات زیادی در عمارات و باغ بابر شاه و دیگر خاندان بابر که در آنجا مدفون اند و مسجد سکی و باغچه های آن نموده و علا حوض های موزون جدید در حصص لازمه آن ساخته و در احاطه آن دیوار بزرگی آباد کرده و مذکور را به نسبت سابق دوجد بهتر و مورن تر ساخته است.
  ۱۲. تعمیرات داخلی و رارتها. تعمیر منزل دوم وزارت تجارت و تخصیص آن برای کلوب و بعضی دیگر و همچنین تعمیر منزل دوم وزارت مالیه و ترمیم داخلی و رارت خانه ها از قبیل رنگمالی و غیره.
  ۱۳. تعمیر گمرک ارغنده، عمارت مذکور برای اداره گمرکی ارغنده تعمیر و از مدتی است که مامور گمرکی در آن اقامت دارند.
  ۱۴. ترمیم بند حورد کابل.
  ۱۵. ترمیم دکاهای متعدد مربوط وزارت تجارت.
  ۱۶. فروش املاك، از طرف دولت مقرر شده تا يك اندازه املاك مزروعی بفروش رسانیده شود تا كسانیكه ضاعت هستند مالك املاك گردیده و مره الحال زندگانی نمایند و يكمقدار زمین مزروعی و باغی جهت آسا مهاجرین داده شده که صورت آن قرار ذیل است:
  ۱. بفروش رسانیده شده: املاك باغی ۱۴۱۰۸ اصله. املاك مزروعی ۸۰۶۴ جریب.
  ۲. برای مهاجرین داده شده. باغی ۱۴۲ اصله. مزروعی ۳۲۰ جریب.
  ۱۷. مدافعه ملخ، ملخ که یکی از حشرات مودیه و اضرار آن بهه معلوم بوده و هیچ مملکتی نیست که د مضرات فلاحی این پرده مودی شده باشد.
- این پروانه مصر در بعضی حصص شمالی افغانستان از سالهای درازی موجود بوده و به کشت و زور ضرر میرسانید و اهالی تا اندازه مقدور مدافعه آن می پرداختند اما ایام انقلاب فرصت خوبی باین پر مصر بخشیده و مردم کمتر متوجه دفع آن شده توانستند و باین واسطه در حصص شمالی خصوصاً و از شریف و قطن و بدخشان بیشتر مشغول گذاشتن تخم و قایم نمودن میجک خود گردیده و توانستند تا يك از مزارع قصاصات وارد نمایند، حکومت که برای رفع و اصلاح تمامی نقصانات ملی متوجه است این مسئله و فوریه دقت و توجه قرار داده و جاریه اساسی برای دفع آن سنجیده متخصصین ماهر دفع ملخ استخدام و اهالی مدافعه ملخ که مرکب از مدیریت ها و ماموریت ها است تا يك بودجه وسیعی منظور نموده.
- این هیئت ها اقدامات اساسی راجع دفع نموده و حصه زید آن را مسموم ساخته است. اگرچه ملخ بکل نشده و اثرات آن کم کم در بعضی مزارع بافت میشود ولی چون برای دفع آن به نهایت جدیت و فعالیت از اجرائات اندامد است که به بسار زودی زراعت آن سرزمین از اضرار آن خلاصی یافته و اهالی

سابقه «کابل»

مهم‌ترین مسئول گردند. اینک مختصر اجراءات هیئت‌های مدافع ملخ در مزار شریف و قطن را با صورت‌های تشکیلات آن و مواضعی که مورد حمله ملخ واقع شده در ذیل تشریح می‌داریم.

هیئت مربوطه ولایت مزار شریف:

هیئت مربوطه مزار شریف با اشتراک یکصد و شش نفری از متخصصین شروع به عیادت و مواضع زای ملخ را کشف نموده در اوایل برج حل سال ۱۳۱۲ توسط شرادویه و غیره امور فنی اقدام به مبارزه نمودند درین اقدام اهالی مزار شریف ۱۵۰۰ محبت و صبی دست‌نکشیده بوساطت مختلفه وطنی از قبیل کشیدن تخم ملخ و حریق آن در موقع باران، حفر حوضها و همچنین صبح درین آن، و از طرف شما به اعلاف آن از معاوت هیئت متخصص در نگهداری کرده‌اند و در مقابل این آفت تشریک مساعی و استقامت بخرج داده و نگذاشته که در آن مدتها و بعضی شود.

هیئت مربوطه ولایت قطن و بدخشان:

هیئت مربوطه ولایت قطن و بدخشان به کثرت اهالی در کیشین روی آورده و حد امکان کوشیده و در حکومت برای اینچنین اشخاص (آهائی که تخم ملخ را جمع آوری میکردند) جوایز و اعطایات مقرر داشته بود تا اهالی بصورت رضا و اختیار خود جمع آوری تخم این آفت تباه‌کن اقدام کنند و در نتیجه همین عملیات هر روزه چندین خروار تخم ملخ در مناطق محله جمع آوری گردیده و عملاً آن اقدام شود و دریافت می‌نمودند که مقداری جمع شده تخم ملخ از طرف هیئت مقرر سوختانده می‌شد باین ترتیب امور مربوطه به کشفیات سپری شد، اما بعضی مناطق در قطن موجود بود که لازم می‌نمود تحت تحقیقات و نظارتی قرار داده شود تا مجدداً ظهور حشره مذکور مورث زیان و خسارت نکرده و این مناطق مشبوهه از آغاز سال جاری طرف توجه قرار داده شد و عملیات ممکنه در آن‌ها اجرا گردید. اساسی مواضع و اراضی که مورد حمله ملخ قرار گرفته و عملیات در آن اجرا شده برحسب ذیل است:

الف - ولایت مزار شریف: ۱. آقچه. ۲. دولت آباد. ۳. ناخترخان. ۴. شبرخان.

ب - بلخ: ۱. مرکز مزار شریف و توابع آن. ۷. خرم و سارباغ. روتی و دو آب. ۸. دره صوف.

ج - سنگ چهارک. (۱۱۸۸۳۰ حریب عملیات شده).

د - ولایت قطن و بدخشان: ۱. خان آباد. ۲. تالقان. ۳. حضرت امام صاحب. ۴. قندوز.

ه - غوری. ۵. بلخان. ۷. اشکس. ۸. اندراب. ۹. خنجان. ۱۰. تاله و برفک.

۱۱. نهرین. ۱۲. گشم. ۱۳. رستاق. ۱۴. یکنی قلعه. (۹۲۸۲۰ حریب زمین عملیات شده).

و - ولایت کابل: ۱. بامیان با تمام توابع آن. ۲. سیقان و کهمرد. (۹۹۳ حریب زمین عملیات شده).

صورت تشکیل هیئت مدافعه ملخ

۱. شعبه سرکاری در وزارت تجارت.

۲. مدیریت در مزار شریف با سه ماموریت.

۳. مدیریت دو ولایت قطن و بدخشان با چهار ماموریت.

۴. ماموریت‌های ملی که مقامات آن ذیل توضیح میشود.

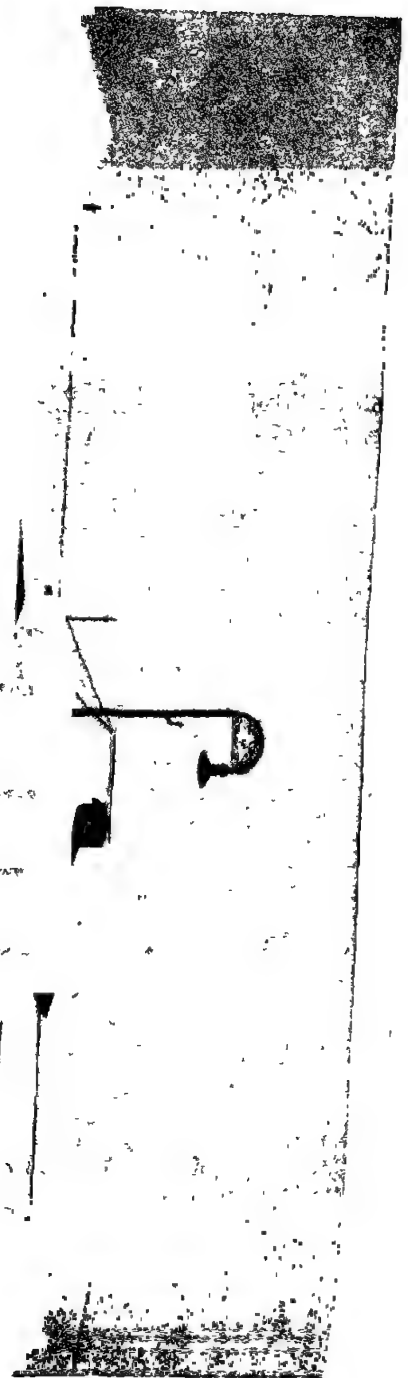
الف - اعیان: ب - سیقان و کهمرد. ج - تاله و برفک. د - غوری. ه - بلخان. و - خرم و سارباغ. ز - روتی و دو آب. ۸. دره صوف. ح - سنگ چهارک.

متخصصین

والت و صحت فحشکی: متخصص مبارزه. حشره شناس. دیده‌بانی پرواز.

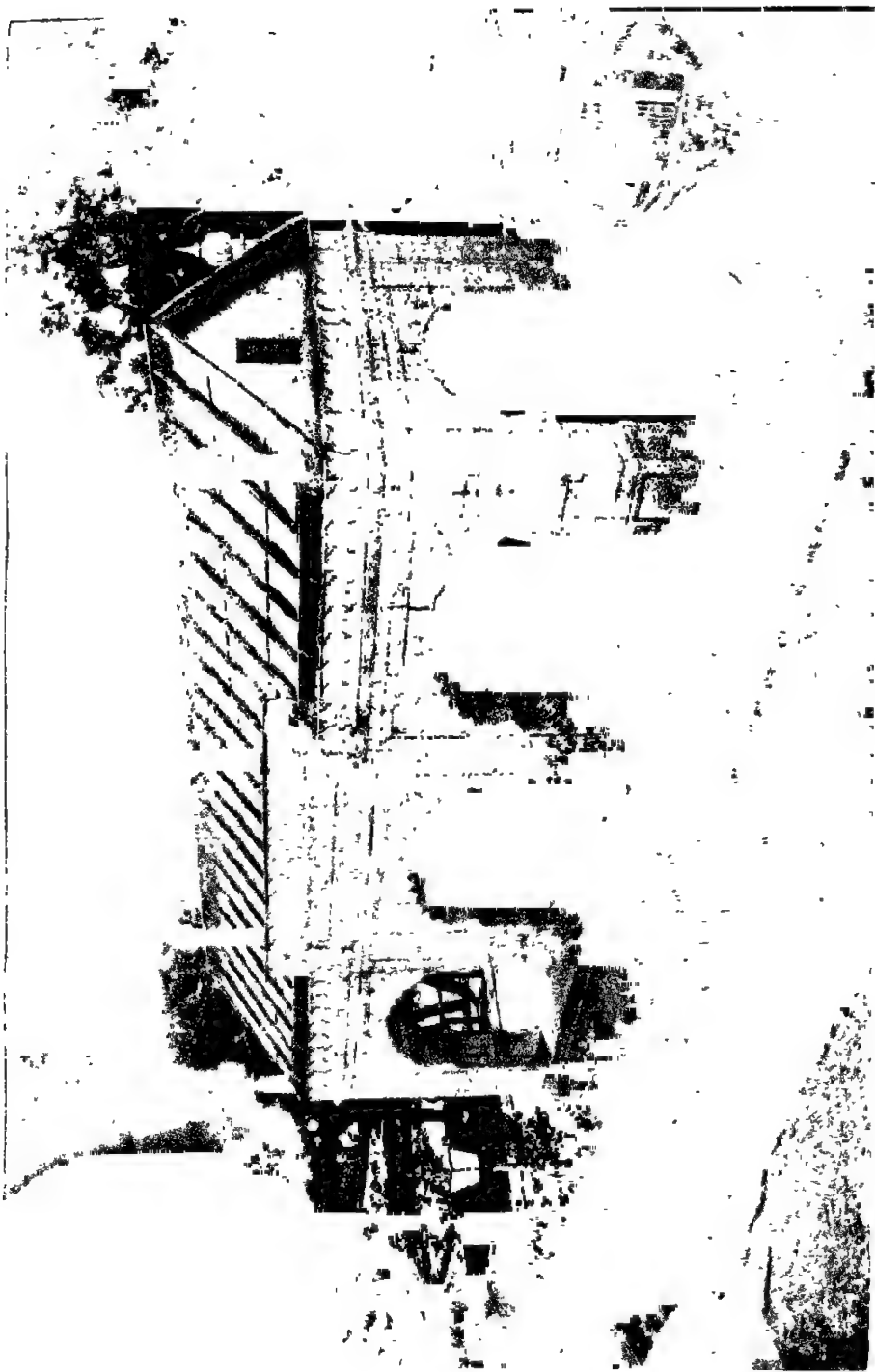

قسمتی از منزل ع، ح ۱۰۱ نشان والا حصرت سب سالا رخا زری وزیر صاحب حریه

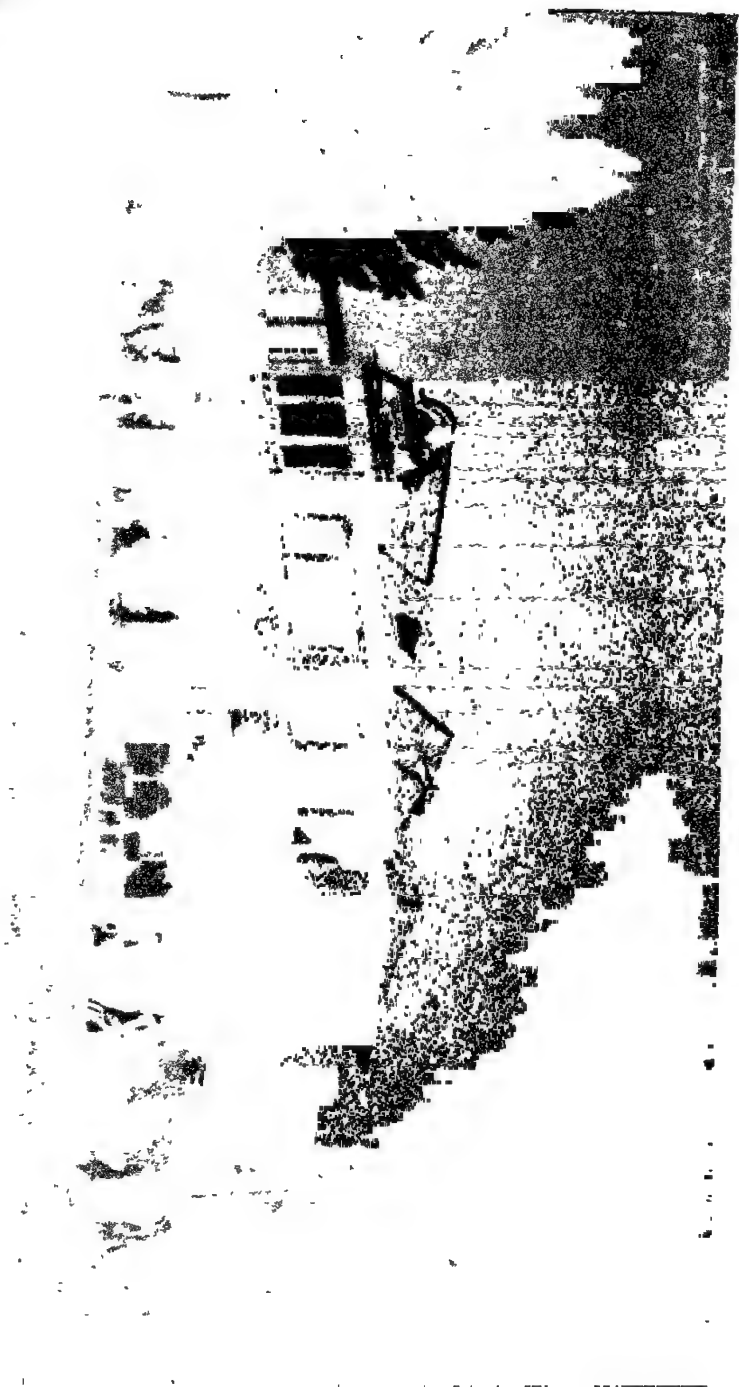

قسمی از منزل ع. ح. ۱۰۱، نشان و الا حضرت سپه سالار غازی و وزیر صاحب حرب به

مسجد سخی نارشاہ (کابل) کہ در عصر اعلیحضرت شہد سید ترمذی یافتہ

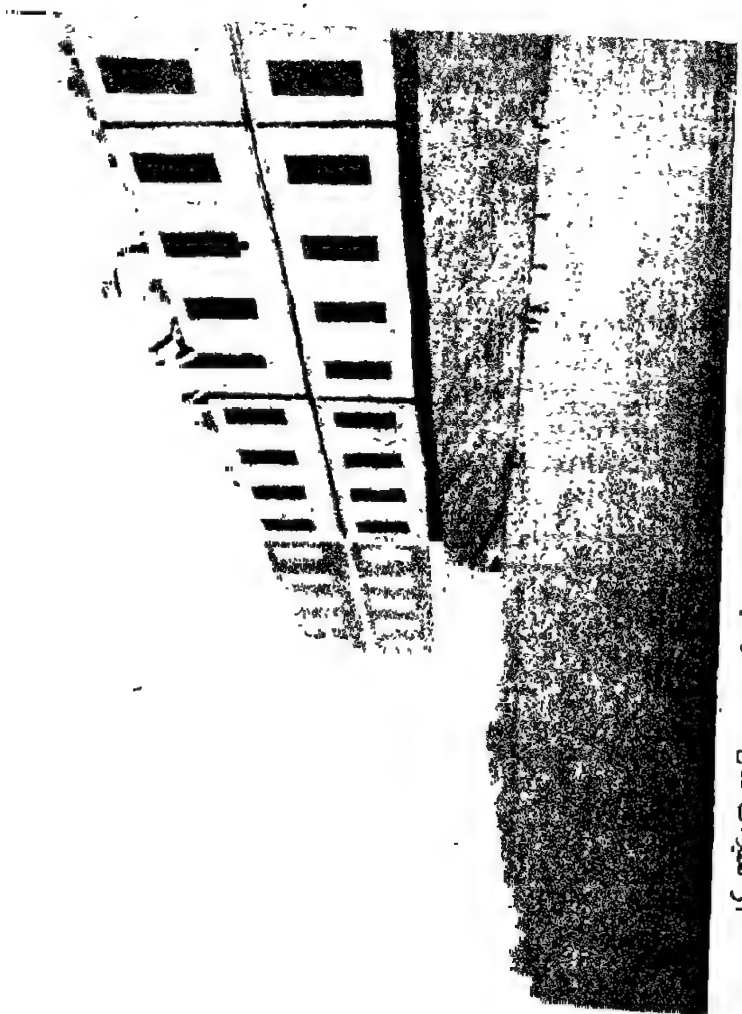

معارت دوا خانه و حفظ ادویه کدوای طی ک در عصر نادرشاهی قنبر و در همین اوقات نزدیک ترکیل شده است .
Nouvel Entrepôt des Matières Chimiques et Médicinales à Kaboul.

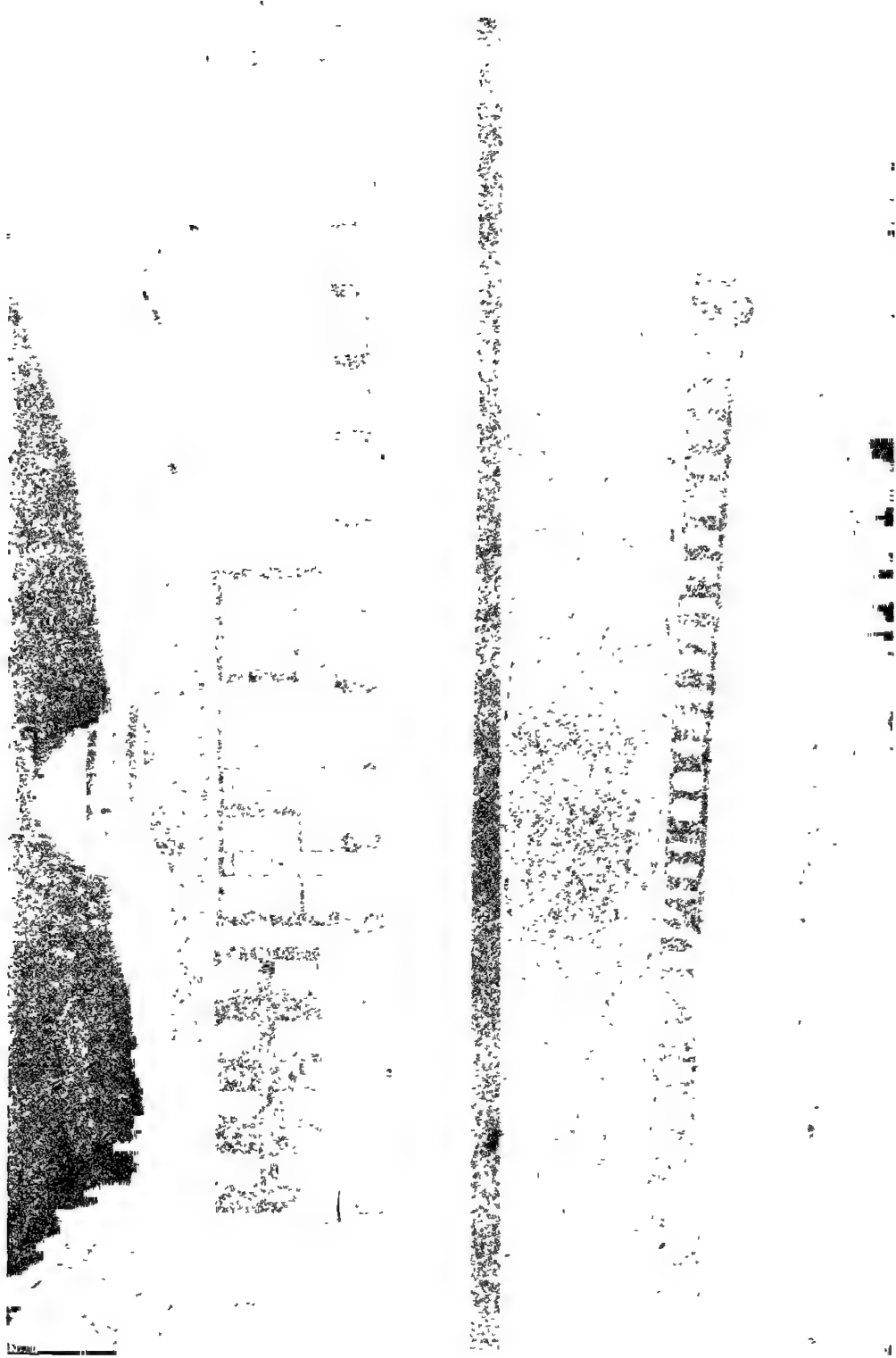
جاده بازار شاهی
Une Vue de BAZAR-I-CHAHI (Kaboul).

از تغییرات سال ۱۳۱۲ و لا به کابل

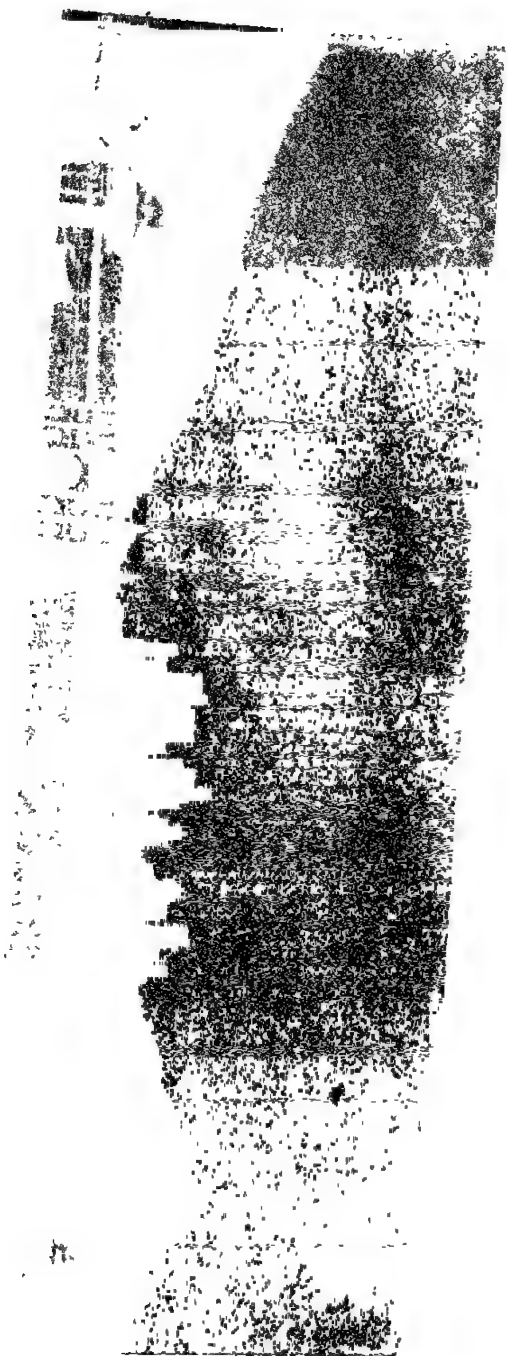
فابریکة نجاری و سرکار
Nouvelles Fabriques de Meuble et de Menuiserie Générale à Kaboul.

12000

عمارت جديد مكتب قبة دركابل

Nouveaux Bâtimens de l'École des Beaux Arts à Kaboul.

از عمارات جدید، گمرک سابق واقع قلعه محمود خان
Nouveau Bâtiment de la Douane Centrale à Kaboul.

امور فوائد عامه

از چندی بود که حکومت متبوعه ما در اثر یات يك و نظریات پسندیده که نسبت به ترقیات مملکت خود داشته و همیشه مشغول فراهم آوری اسباب ارتقا و آرامی و رفاهیت ملت عزیز خویش میباشد و برای اداره امور رفاه عامه که بوزارت و دواتر مختلفه امور آن اجرا می شد، وجود و تاسیس يك وزارت را که در آن بالنسبه فوائد عامه اجراآت و اقدامات شود در نظر داشت چنانچه بامه جوزای سال ۱۳۱۲ موفق به تاسیس آن گردید، اگرچه این وزارت هنوز جوان و مرحله اولین خود را می بیند ولی باوجود آسهم متوجه منابع معید گردیده است.

هیئت اداری این وزارت از اشخاص لایق و اهلیت دار انتخاب گردیده بدوآ چون این وزارت عمارت مناسبی نداشت لهذا در حصه شرق شهر يك عمارت بصورت عصری برای آن تعمیر شده و همه گونه لوازم و اسباب اداری آن تکمیل گردید.

اکنون این وزارت از بدو تاسیس و تشکیل خود با امور نافعه پرداخته در کشیدن حاده ها و تعمیر مقامات لازمه و غیره اقدامات می نماید.

امید است در آتی قریب این وزارت جلی ترقی کرده مصدراستفاده عموم واقع شود. سامان کارآمد خود را این وزارت از قبیل تراکتورهای رف پاکی و لوازم مرك ساری و اسباب تعمیر و غیره بلافاصله از خارجه و داخله اکمال می نماید.

از جمله اجراآتیکه بوسیله وزارت فوائد عامه درین سه عملی شده مطالب آنی است:

- ۱: تعمیر و ترمیم پل های اطراف و بعض حصص مرکز کابل.
- ۲: احداث و ترمیم شوسه های مرکز و نواحی کابل و مریوطات آن.
- ۳: مزار متبرک حضرت تیم انصار رضی الله عنه بصورت خیلی منظم تعمیر و بنا شده است چه این روضه مبارکه از سالیان درازی بود که از طرف حکومت سابقه تعمیر نشده بود لهذا ضرورت تعمیر آن را شهید یار دین دار شهید اعلی حضرت محمد نادر شاه مقفورا احساس فرموده و امر با عمار آن صادر کردند، اینک کار تعمیر روضه مبارکه موصوف با تمام رسیده است.
- ۴: تعمیر مینار یادگار خدمت و شهادت عبدالوکیل خان نائب سالار مرحوم.
- ۵: تنظیم و ترتیب جشن های استقلال و نجات و تکمیل سامان و لوازم آن.
- ۶: فابریکه گوگرد ساری: حاصلات ساخت گوگرد فابریکه مذکور نسبت بحاصل سنوات گذشته در سال ۱۳۱۱ خیلی زیاد بوده و از سبب حریق فابریکه مذکور به اکثریه ماشینها نقصانات تولید گردیده و در اواخر سال ۱۳۱۲ اصلاحات یزده ها و غیره آن شروع گردیده و چند پایه ماشین اصلاح گردیده امید است که بطور اساسی تماماً باوقص فابریکه مذکور رفع و حاصلات گوگرد روز افزون گردد.
- ۷: فابریکه نجاری مرکز: این فابریکه بهبود و ترقی نموده هر نوع مو بل از قبیل میزهای کار و میزهای چای بخوری و میوه خوری و چوک های باز و دار و بی باز و کوچک و سیت ها و آلماری و غیره بوجه چنداد

لازمه تکمیل میناید و ازینرو تماماً حوائج دوائر تکمیل گردیده و علاوه بر این فرمایش شایسته حاضر بوده و از هر نوع موبل فرمایشی را بصورت مرغوب تکمیل مینماید.

۸. فابریکه سنگتراشی: این فابریکه نیز ترقی یافته از اقسام سنگهای معدنی مختلف ماضوف و سامات قیسه از قبیل میوه دانی و خاکستر دانی سکریت و سنگ های سمریری و بایه های چراغ برقی و غیره بصورت سباز قشنگی درین فابریکه ساخته می شود. علاوه بر کار سنگی تعمیرات دوائر رسمی از قبیل پیزاره و سنگ فرش داخل اطاق و زین و غیره تماماً ذریعه فابریکه مذکور اجرا می شود، و هم در فابریکه مذکور یک شعبه حکاکی دوائر است که سنگ های لاکت و انگشت و غیره زیورات و دکمه را از سنگ های قیمتی و لاجورد و غیره سنگهای معدنی میسازد.

۹. فابریکه رنگ مالی: فابریکه مذکور تحت مگرانی محصل الهانی دوائر است که فزنی کاریکر مالی را تعلیم یافته و بکارهای مالش کاری که طرز جدید رنگبالی است خیلی ماهر گردیده اند هر نوع موبل و چوب کارهای اطاق و غیره را بقرارداد اصول صحیح رنگ مالی می نمایند و کارشان خیلی جالب توجه و قشنگ می باشد.

۱۰. فابریکه دکه سازی: بزرگترین نفر متحصص الهانی دوائر و فزنی کاریکرات آن تعلیم یافته و ماهر گردیده اند. هر رقم دکه های اعلای بالا پوشی مردانه و زنانه و بیهی و دریشی و از هر رقم شاخی و استخوانی و مصالحی ساخته میشود قیمت آن خیلی مساعد است.

۱۱. کارخانه بیت بافی و چوک دوزی: این کارخانه ترقیات خوبی عوده سیت های اعلی هر رقم بیت بافی و برکاری میشود و یومیه تعداد لازمه فرمایشات تکمیل میگردد.

۱۲. فابریکه نساجی: فابریکه مذکور بهبود حاصل کرده حوائج البسهای فزاری عسکری را رفع عوده و ضمناً اقسام کتیمه های نخی غیس و گامسکوت های نخی درین فابریکه بافته می شود که قیمت آنها خیلی مساعد است.

۱۳. فابریکه بنیان و حراب بافی: بنیان های یشمی و نخی و سدی غیس هر رقم مردانه و زنانه و حراب های یشمی و نخی خیلی اعلی دران بافته می شود قیمت اشیا مذکور خیلی مساعد است.

۱۴. فابریکه تجاری دارالفنون: فابریکه مذکور تکمیل گردیده، دروازه و کلکین های هر رقم تعمیرات حکومتی را با اصول عصری خیلی به سرعت تکمیل مینماید و هرست تعمیراتی که دروازه و کلکین های آن بانصب آهنگامه به اصول درست در سال ۱۳۱۲ ذریعه این فابریکه تکمیل گردیده بقرار ذیل است:

۱. اول - تعمیر شرکت تنویرات ۲ - تعمیر وزارت تجارت ۳ - تریه حیوانات واقع در بوزی
- ۴ - تعمیر کاراژ های ترمیم موتورها ۵ - تعمیر کاراژ های وزارت تجارت و معارف ۶ - تعمیر اطاق جای خوری وزارت تجارت ۷ - دکانهای اندرانی ۸ - دوائر صادرات عظمی
- ۹ - دکانهای چمن حضوری ۱۰ - تعمیر باغچه ارکه شاهی ۱۱ - فابریکه محتای جبل السراج.

۱۵. فابریکه محتای جبل السراج: فابریکه مذکور در شرف تاسیس است. تعمیرات آن قریب به اكمال رسیده و یک تعداد لازمه ماشین ها ست گردیده.

۱۶. فابریکه پشمینه بافی در قندهار: فابریکه مذکور در وسط سال ۱۳۱۲ تاسیس یافته و اکثریه ماشین های مذکور ست گردیده.

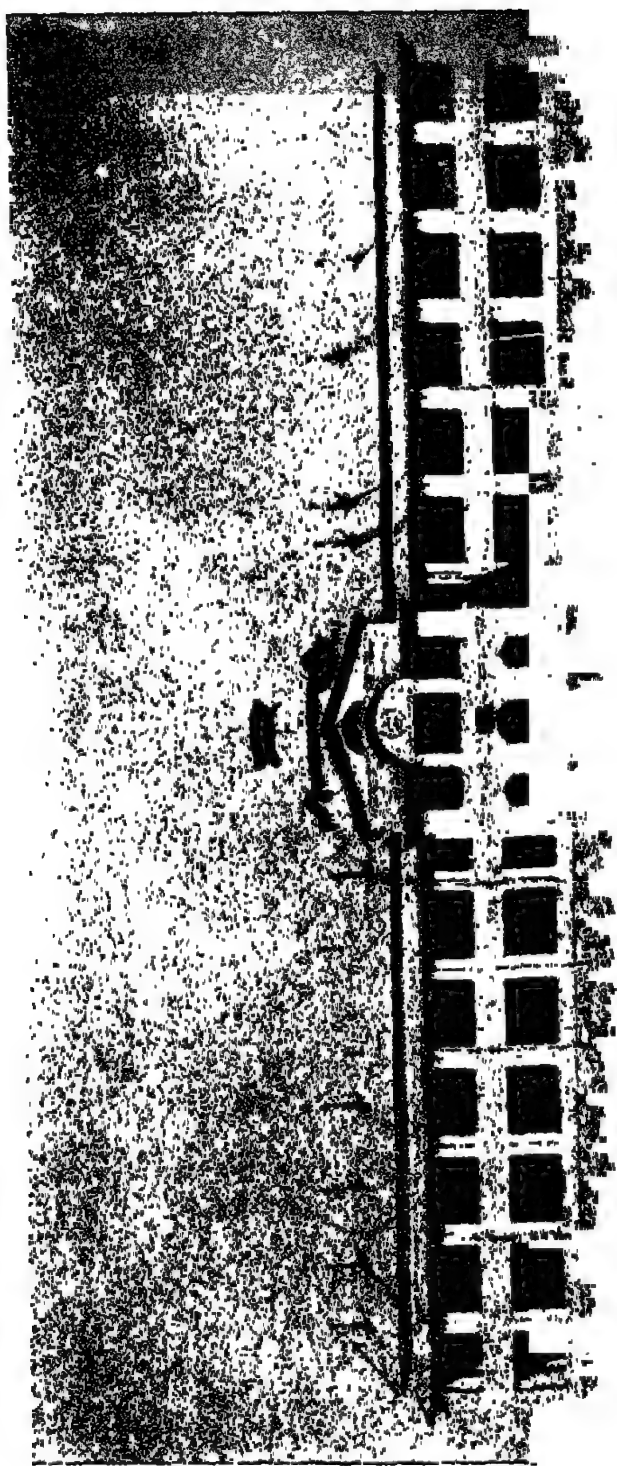
۱۷. فابریکه های که تعمیر و جریان آن را وزارت فواید عامه تصیم عوده.

۱۸. فابریکه سنگ لاجورد: تماماً ماشین های لازمه سنگ لاجورد وارد گردیده، عنقریب ماشینها نصب و شروع بکار مینماید.

۱۹. فابریکه کاغذ سازی: چون فابریک عمده و دارای ماشینهای متعدد میباشد نصب آن در نظر است.

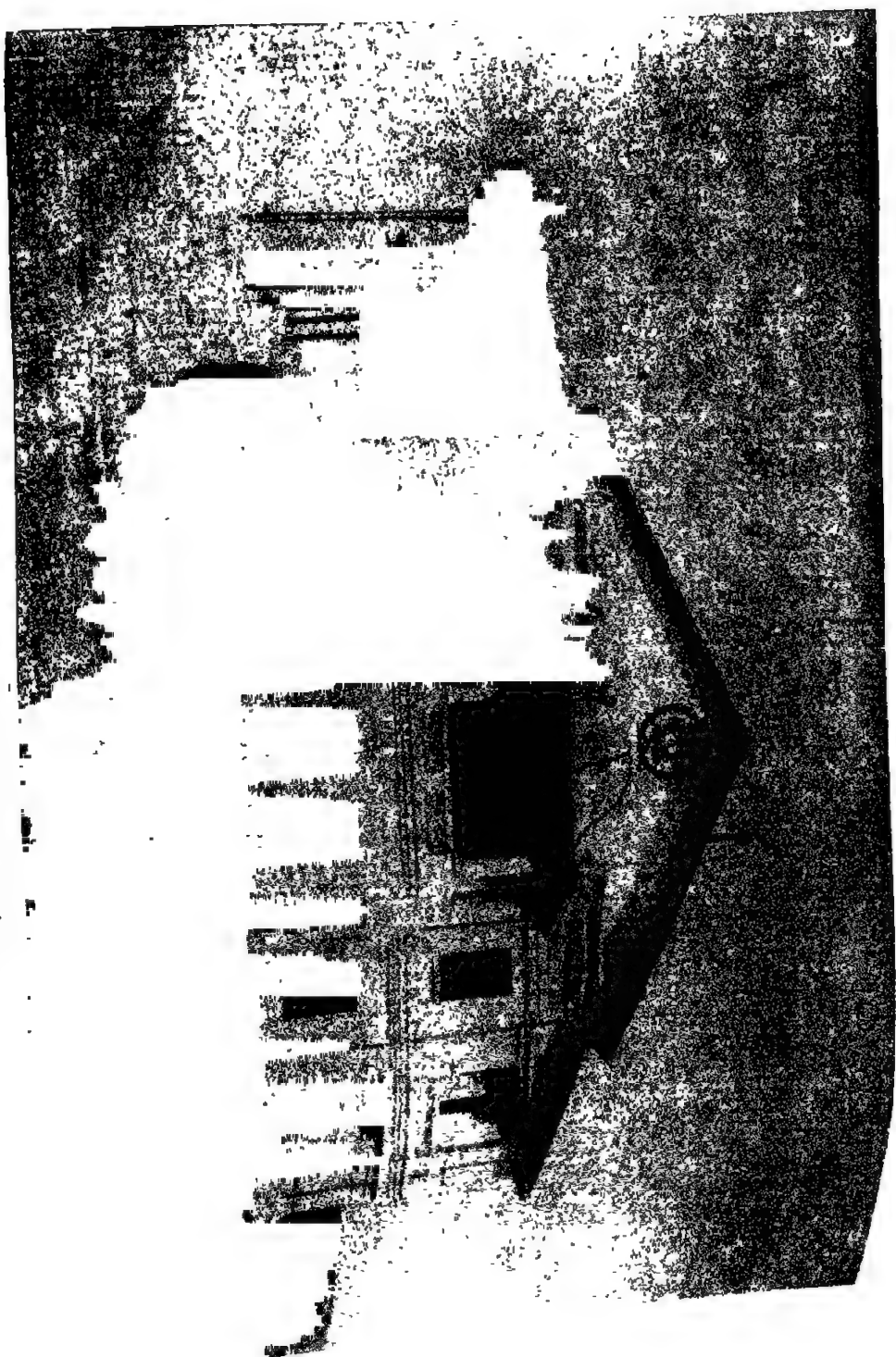
۲۰. فابریکه قد سازی: از جرمنی خریداری شده که قریباً بمرکز وارد و بکار انداخته خواهد شد.

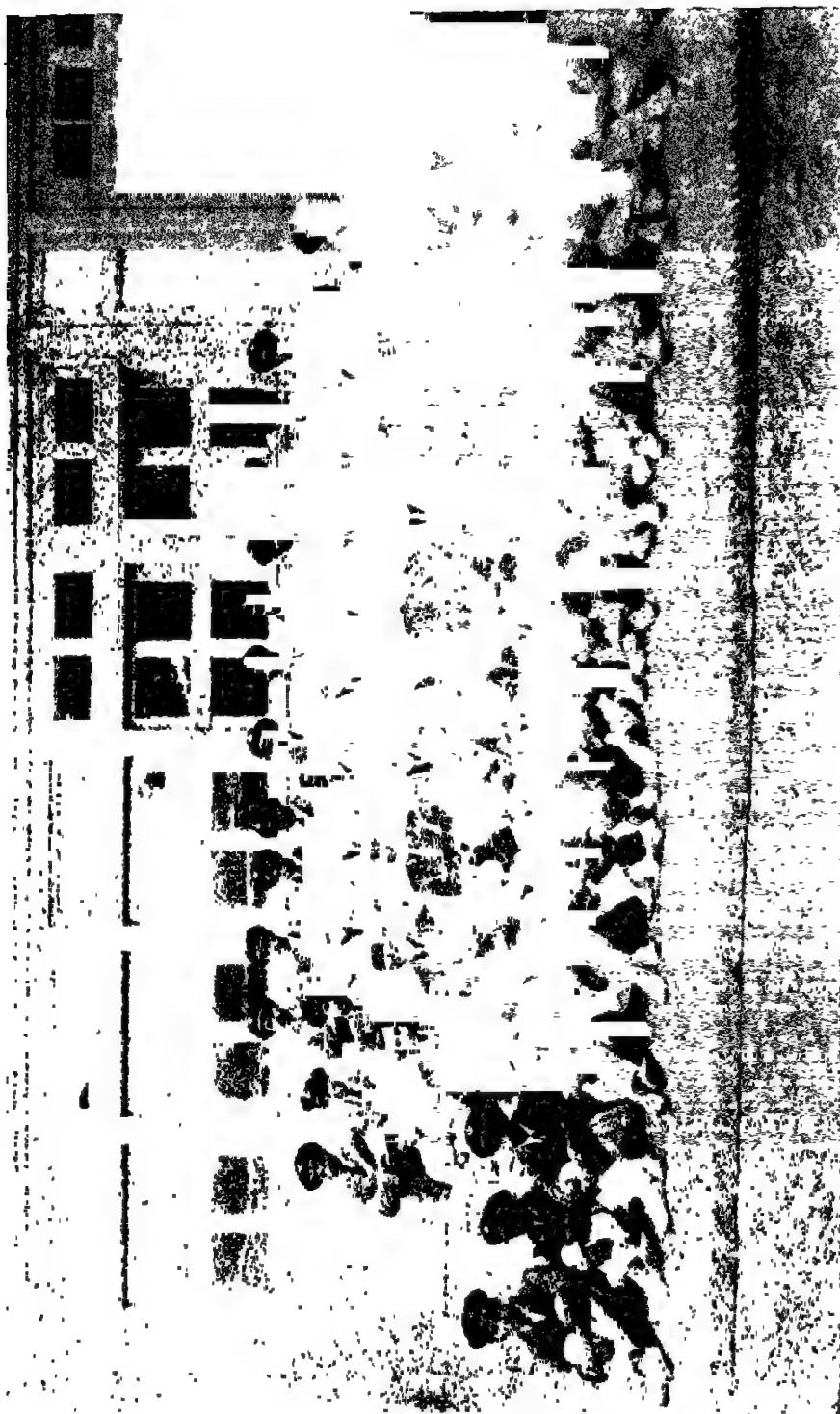

روی کار تعمیر وزارت فوائد عامه طرف حنوی
Nouveaux Bâtimens du Ministère des Travaux Publics.

منظره سمت غربی عمارت جدید وزارت موآند عامه
Nouveau Bâtiment du Ministère des Travaux Publics (Vue de côté).

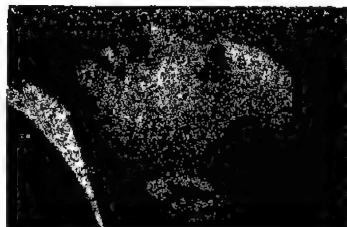
حالات ديس متل صبه يادكورهای شفاخانه های مرکزی و حالات مدرسه طی
S. Ex. le Chef Autonome de la Santé Publique, avec les Docteurs des Hopitaux Centraux
et les Elèves de l'Ecole de Médecine-

م، نورآغ خان داکتر اعمالی
فارغ التحصیل ترکیه

حیت مدد میرزا اعمالی خان کفیل
سرطیب فرقہ شاہی از فارغ التحصیلان
جود مرکز، متخصص امراض داخلی

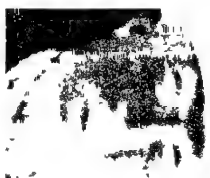
میرمحمد نورآغ خان داکتر شفاحانی
عسکری مرکز

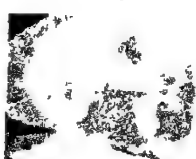
میرمحمد سید عدالتی شاه خان
سرطیب شفاحانی عسکری مرکز

م، محمدالصغور خان داکتر اعمالی
معاون سرطیب شفاحانی عسکری که
طبابت را در همدستان تحصیل کرده

م، عطاءالله خان و متخصص را دیو، ایکس بر
که از انجمنیه تشوهای جود کابل و امور قضایی
را دیو را در همد تحصیل نموده است

م، میر محمد الهی خان داکتر اعمالی
معاون داکترهای حضور، از فارغ
التحصیلان جود کابل

امور طبیه

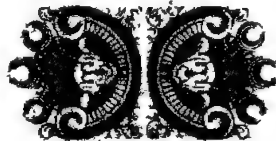
بامور طبیه درین سال ترقی شایانی داده شده شفاخانه ها چه در ولایات و چه در مرکز توسعه یافته اکثرهای ماهر و لائق بمقصد معالجه و تداوی افراد مریض اشغال کرده شده چنانچه راپور تعدادی که در شفاخانه ها معالجه و صحت یاب شده اند دائماً در مجله صبحیه و دیگر جرائد وطن نشر گردیده است حکومت متبوعه ماهه وقت نگران اوضاع صحی ملت عزیز خود بوده و آرزو دارد که تمام ذر و وسائل معالجه در وطن عزیز ترویج داشته باشد ، در اثر او امر و هدایاییکه بریاست صبحیه داده شده است بنامی آن در همه نقاط مملکت معاینه خانه ها و دواخانه های متعدد دائر و بذرائع گوناگون به تداوی و معالجه های پرداخته شده است چنانچه در اکثر قریه جات نزدیک شهر معاینه خانه ها برای آن جنات اشفا مریضیکه تا شهر رسیده عیتوانند تاسیس یافته است که دکتورها درات ها ها مریضان را معاینه نمود علاج صحیح مینمایند .

برای اینکه ادویه تازه همیشه بمركز رسد در ریاست مستقلة صبحیه ترتیبات خوب اتخاذ شده است . مکتب طی که از ابتدای ۱۳۱۰ آغاز و تاسیس شده تاحال عده محصلین آن دوره تعلیم علمی را طی نموده و کمنه به تجربیات عملی در تحت نظر دو کتوران صحیح مصروف تحصیل میباشد .

موسسه فن قابله گی روی کار است و یک عده محصلات شامل و مشغول تحصیل اند که نتیجه کامیابی او شا به مساعیات لازمه تحت نظر است ، و نیز در باب مکتب کمیونیه وی و دو کتوری و پرستاری توجه مخصوص بکار می رود .

رقی سناتوریم که یکی از موسسات مهمه شهر ریاست پرور شهید است بارخبرج ارد ۱۲۱۲ بدست حق پر - اعلیحضرتش افتتاح شده مریض ها در آن داخل گردیده و فعلاً امور مذکور خیلی به انتظام جریان داشته سرجه بد رسانی پرستاری و یدیرانی میشوند .

علاوه به امور متذکره که حکومت متبوعه و والا حضرت صدراعظم صاحب بمقصد تامین صحت عموم در نظر داشته و بمنصه عمل رسانیده ، یک باب شفاخانه جدید در علی آباد و یک باب شفاخانه دیگر در حصه بنا دارالفنون به اسم شفاخانه سناتوریم انامیه تاسیس شده .

امور پست ، تلیفون ، تلگراف

امور پست و تلیفون و تلگراف درین سال از هر حقه ترقیات فوق العاده نموده چه برای تسریع وصول پست تجاوز نافه اتخاذ ویست نسبت به سابق زود تر بمراجع خود مواصت مینماید ، پسته خانه های دیگر در مواضع و مقامات لازمه باز و به تشکیلات خود افزوده است . عمارات ناموزون و کوچک پسته خانه های سابقه به عمارات عصری قشنگ تبدیل یافته است و بر درشعه تلگراف توجه لازمه مبذول شده است . بنیادین تلگراف خانه های جدید پرداخته آمده و امور تلگرافی رونق خوبی یافته است . همچنین سلسله تعدیلین تلیفون به یک پیانه وسیع بمقامات لازمه مملکت جاری گردیده و علاوه حصه زیاد تلیفونهای مرکز کابل به سترال پتری تبدیل ولین های آن در زیر زمین تمدید و سد اریب در نظر است که تمام لین های تلیفون به سیستم اتوماتیک و بطور عصری تبدیل یابد .

در سال حاضر محصول پسته هوائی نیز نمیش گردیده که جداول آن از مطالعه قارئین محترم سالنامه می گذرد .

از مهم ترین ترقیات امور مخایرات امتداد لین تلیفونست که از مرکز به قندهار و از آنجا بمحکومتی اعلای فرام و از فرام بهرات و از آنجا به میسه و از میسه بمزار شریف و سپس بولایت قطن و بدخشان مواصت نموده و از مرکز هر ولایت و محال شعبه از آن به سرحدات و حکومتی های مربوطه آن کشیده شده ، بالاخره از مرکز مزار لین مذکور از طریق دره شکاری دوباره بکابل اتصال مینماید که باین حساب تمام ولایات و حکومتات اعلی و کلان و حکومتی های درجه اول و بعضی علاقه داری ها بواسطه تلیفون بوجود مرکز کابل مستقیماً ارتباط مخایرات را مالک شده است .

در نظر گرفته شده که بین کابل و مزار ، بین کابل و قندهار حمل پوسته بدرجه موتراهای پوستی دولتی بعمل آید ، و این موتراهای دولتی برای مسافرن نیز تسهیلات فراهم مینماید . موتراهای معین حرکت کرده و برای حمل و نقل مسافرن کمک بزرگی می رساند .

امور پوست اصولنامه معین که مدار و مقیاس عمومی پوست شناخته شود نداشت دستور العمل پوستی از طرف ریاست پست و تلگراف و تلیفون ترتیب و پس از تصویب مقامات لازمه در معرض اجرا گذاشته شده .

هکذا نرخ محصولات تلگرافی داخله قبل ازین انتظام صحیح نداشت اکنون قواعد مفصل برای آن وضع گردیده است .

برای اجرای محاسبات سمالات بین المللی و تصفیه محاسبات پستی و تلگرافی خارجی دایره محاسبات (پست آفس) و دایره مامورین جدید ، مطابق دیگر وزارتات در ریاست پست و تلگراف و تلیفون تشکیل گردیده است .

دستگاه تلگرام بی سیم کابل و هرات که از کار افتاده و کهنه گردیده بود بعوض آن دو دستگاه دیگر بسیار جدید و عصری خریداری شده و برای ولایات دیگر نیز در نظر گرفته شده که دستگاه های جدیدی خریداری و در آنجا نصب گردد .

محلکات و مالیات	مصر	فلسطین	مراق	دیگر	مکمل مع
۴۰	۵۰	۱۵	۵۰	۱۵۰	۲۵۰
۲	۱	۲	۱	۱۸	۲۲
۲	۵	۴	۲	۲۵	۳۸
۴	۲	۲	۲	۲۵	۳۸
۱۵	۹۰	۵۵	۴۰	۱۵۰	۴۰۰
۶	۴	۵	۴	۱۵	۴۰
۵	۹۰	۵۵	۱۵	۲۰	۱۰۰
۸	۵	۶	۵	۷۰	۸۰
۵۰	۸۵	۵۰	۲۵	۵۵	۱۵۰
۱۰	۷	۸	۶	۸۵	۱۱۰
۴۵	۳۰	۲۵	۵	۱۰۰	۱۸۰
۱۲	۹	۹	۵	۲۰	۶۰
۴۵	۸۰	۹۵	۳۰	۲۰	۱۸۰
۱۴	۱۰	۱۱	۹	۱۱۲	۲۵۰
۴۰	۲۵	۴۰	۵۰	۱۵	۱۵۰
۱۶	۱۲	۱۳	۱۰	۹	۱۲۶
۸۵	۳۰	۲۵	۲۰	۲۰	۱۰۰
۱۸	۱۴	۱۵	۱۲	۱۰	۱۴۰
۴۵	۲۰	۲۵	۹۵	۲۰	۱۱۰
۲۰	۱۵	۱۶	۱۲	۱۱	۱۵۴
۸۰	۱۵	۸۰	۲۵	۲۵	۱۲
۲۲	۱۷	۱۷	۱۴	۱۲	۱۶۸
۷۵	۶۰	۲۵	۲۵	۲۰	۱۶۸
۲۴	۱۸	۱۹	۱۵	۱۳	۱۸۲
۴۰	۵۵	۴۰	۵۵	۵	۱۹۶
۲۷	۲۰	۲۱	۱۷	۱۵	۱۹۶
۷۰	۵۵	۲۰	۴۰	۵۵	۲۱۰
۲۸	۲۱	۲۲	۱۸	۱۵	۲۱۰
۴۰	۵۰	۲۵	۰	۹۰	۲۱۰
۳۰	۲۳	۲۴	۲۰	۱۶	۲۲۴
۴۰	۹۵	۶۰	۲۰	۹۵	۲۲۴
۲۲	۲۴	۲۵	۲۱	۱۷	۲۲۴

یوسته خانه های داخلی افغانستان

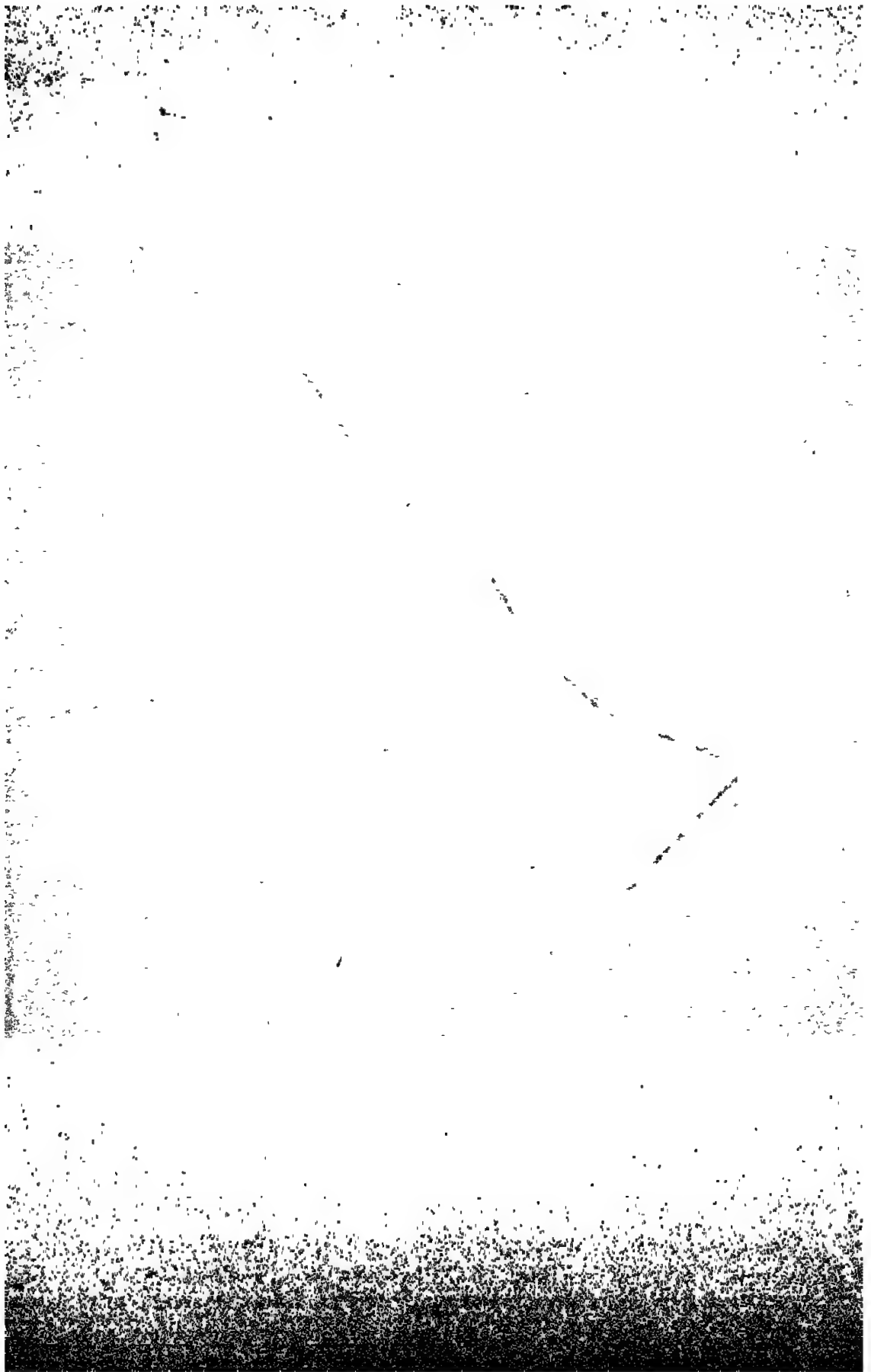
۱- یوسته خانه کابل .

- ۲- عرف .
- ۳- چهاربکار .
- ۴- دایزنگی .
- ۵- کتواز .
- ۶- قندهار .
- ۷- پشت رود .
- ۸- زمین داور .
- ۹- قلمه جدید .
- ۱۰- قلات .
- ۱۱- ارزگان .
- ۱۲- هرات .
- ۱۳- نه کی سر .
- ۱۴- مزار شریف .
- ۱۵- تاشقرغان .
- ۱۶- قره تپه .
- ۱۷- قطغن .
- ۱۸- فیص آباد .
- ۱۹- جلال آباد .
- ۲۰- طورخم .
- ۲۱- لغمان .
- ۲۲- اسمار .
- ۲۳- سمت جنوبی .
- ۲۴- خوست .
- ۲۵- ارگون .
- ۲۶- پیوار .
- ۲۷- فراه .
- ۲۸- پشاور .
- ۲۹- مینه .
- ۳۰- اندخوی .

رعلاوة پسته خانه های فوق سه یوسته خانه دیگر نیز در همدالنه جدید تأسیس و دایر شده اند که
قبیل است :

- ۳۱- یوسته خانه لهورگرد .
- ۳۲- شبرغان .
- ۳۳- کنرخاص .

مجلس ششم شورای ملی

سال سوم دوره اول شورای ملی بتاريخ ۲۵ ثور ۱۳۱۲ به اطلاق غمراهی اعلیحضرت شهید فقید اقتراح یافته و از طرف وکلای شورای ملی که بعد از اكمال رخصت سنوی دارالشوری مجدداً حاضر شده بودند جویایه مبنی بر خدمات قیمت دار شهریار دانا و خاندان نجیب شان قرائت گردید، شورای ملی دوره اول تحویش را بکمال جدیت و امانت بسر رساییده و مؤکلین از وکلای خویش کمال رضایت داشته و شورای ملی تمام اموری را که بشئون ملی و مفاد دولتی مربوط بوده با نهایت خوبی انجام داده است.

اخیراً بتاريخ سوم عقرب وکلای شورای ملی برای مرخصی سنوی سال سوم بمحضر شهریار شهید مشرف گردیده و از حضور اعلیحضرت ممدوح مورد تلطیف و نوازش محسوس واقع و به گرویس نشانهای خدمت نائل افتخار گردیده باو طمان خود مرخص شدند و حسب معمول برای تدقیق بودجه و امور لازمه از جمله وکلا موقتاً یکمده انتخاب گردیده و مرکز معطل ماندند.

بعد از شهادت اعلیحضرت غازی شهید، وکلای شورای ملی که در مرکز معطل بودند و وکلای قریباً کابل که به موجب اصل (۳۳) اصولنامه اساسی برکر دعوت شده بودند و وکلاییکه به حله مشاهیر ولایات و حکومتیهای اعلی با بیعت نامه های ملت محصور همایونی اعلیحضرت محمد طاهر شاه شرفیاب گردیده بودند، دولت هیئت وکلا را تشکیل، و در ریاست شورای ملی اجتماع کرده اعلیحضرت همایونی محمد طاهر شاه، مجلس شورای ملی تشریف برده تمهیدی را که بر حسب ماده (۶) اصولنامه اساسی به اعلیحضرت شان راجع میشد در حضور مجلس شورا ایفا و اجرا نمودند.

بر حسب ماده (۲۹) اصولنامه انتخابات بتاريخ ۱۵ دلو ۱۳۱۲ از حضور اعلیحضرت همایونی محمد طاهر شاه به عموم ملت افغانستان امر انتخاب وکلای دوره دوم شورای ملی صادر و اعلان پادشاهی به تمام مقام افغانستان توزیع و فرستاده شد که وکلای عموم ملت افغانستان بر حسب تعلیمات اصولنامه انتخابات، انتخاب و به مرکز اعزام شوند.

مجلس عالی اعیان

این مجلس که یکی از مؤسسات دوره سلطنت اعلیحضرت نادر شاه شهید است در سده ۱۳۱۰ از نقطه نظر وطن پروری و ملت خواهی تاسیس و رئیس و اعضاء آن از ذوات بصیر و متجرب مملکت انتخاب شده است.

مسلم است که اساساً وظائف این مجلس در مملکت عزیز ما بر طبق سائر مجالس که در ملل راقیه متشکل است معین بوده خوشحانه با اتناع و رعایه احکام شرعیه مصروف عملیات است. در دنیا در هر نقطه که این مجلس به عنوان (سنا) یا (اعیان) تشکیل دارد به دو وظیفه مهمه مؤلف است یکی تشریک مساعی در ترتیب مواد اصولی با مجلس شورای ملی که به عنوان (معاونان) یا (وکلا) نیز یاد میشود، دومین مصروفیت در امور مهمه مملکت که مخصوصاً این مجلس به شمولیت درین امر اختصاص دارد که باین نسبت دو انجمن مرکب اراعیای مجلس تشکیل گردیده است، یکی سام انجمن تدوین اصول و دیگری به عنوان انجمن تحقیقه انجمن تدوین اصول بوظیفه ترتیب دادن اصولنامه های موضوعه یعنی در حده همان وظائفی که مجلس اعیان اساساً به مجلس شورای ملی تشریک مساعی می کند مؤلف می باشند. انجمن تحقیقه دیگر حده موظف این مجلس را ایفا می کند که مشارکت در امور مهمه مملکتی است. مسائلی که در دوایر اجراییه پیچیده و لاینحل واقع شده و مسئله آن متقاضی تدقیق و صرف افکار عمیقانه بوده است در زمره دیگر معاملات مهمه غور طلب جهت غور و تدقیق ذریعه انجمن موصوف باین مجلس محول و حل و فصل می گردد.

هکذا واقعات مستند نقرائن و امارات که در مجالس مشاوره و لایات فیصله شده و جهت استماع اعتراضات محکومین فیصله های مذکوره مرجع معینی ایجاد می نمود از نقطه نظر عدالت پسندی و خیر اندیشی اعلیحضرت شهید برای آنکه طریقه عدل و انصاف به محور صحیحی در شرف حریات بوده و محکومین اگر شکایه و اظهار تظلمی داشته باشند مرجع صالحه رای استماع و مرید غور در واقعه متعین باشد ایضاً این وظیفه را باین مجلس امر صادر فرموده اند، که یک هیئت جدا گانه از اراعیای متعنه مجلس به صورت تغییر واقعات وارده را حل و فصل می نمایند.

صورت مصوبات لوائح اصولی و فیصله ها و اجرا آت این ریاست خلی زیاد است که وقتاً فوقتاً در جرائد وطن نشر یافته و عموم هموطنان عزیز از آن آگاهی دارند.

ریاست بلدیة کابل

درین سال امور بلدیة از هر جنبه ترق و پیشرفت خود نموده چنانچه نواقص شهر و حصص ماموریتهای مربوطه بلدیة تحت اصلاح آمده است دریکی و صدائی محلات و اشرفین آنروها برای آبهای راکد و کثافات که هوکدام حصه باقی مانده بود نهایت جدیت و فعالیت بعمل آمده و در پخته کاری مرکهای مربوطه و تنظیم و ترتیب بازارها و رسته ها و تعمیر و ترمیم مساجد و عمارات و مقبره ها بدل مساعی شده است و همچنین در توجیب احصائیه تولدی و نفوق و زود اشرفی حوراکه و ریاضی ترشهای ارزاق کمال اهتمام بکار رفته است که ایک حصه اجرا آنکه بوسیله مدیه شده دیلا شریع داده میشود.

و علاوه تکمیل عمارات و مساجد و مقبره ها و غیره و جاده های که در سال گذشته ناتمام مانده بود مساجد و مقبره ها و عمارات و اجراء آن عمل آمده است.

مساجد شریف شهر کابل که اکثر آخرا ب بوده تعمیر و ترمیمات لازم داشت در هفده السه سی و یک مسجد تعمیر و ترمیم یافته.

مقبره تیمورشاه مرحوم که از ابتدای آبادی آن الی حال بم کاره مانده و تا اینوقت از طرف حکومت های سابقه هیچ توجهی بآن طرف نشده بود درین دوره درخشات بر حسب اراده سنیة اعلی حضرت محمد نادر شاه شهید خلد آشیان ترمیمات و اصلاحات لازمه آن تحت اجرا گرفته شده.

تعمیر یک حوض تشنگ از سنگ مرمر در زیارت جبر و تمیم انصار رضی الله تعالی عنهما و آوردن آب ذریعه تل از چشمه زیارت خضر علیه الرحه در آنجا جهت آب داری سهاها و باغ ملحقه آن.

مقبره خواجه دوست خاوند علیه الرحه که متصل حمام جدید بلدیة است بصورت مرغوب تعمیر شده و م در نظر است که تمام مزارات متبرکه و مساجد شریفه شهر کابل و نواحی آن بر حسب امر و اراده اعلی حضرت شهید سعید غفر الله له مساجد بصورت مناسب تعمیر و آباد شده.

پخته کاری مرکز جنس حضوری از حدی فاعه محمود در این مزارات و ازانجا تا زیارت شاه شهید علیه الرحه تحت تعمیر است و پخته کاری دیگر سربلکه قلی پخته کاری بود اکمال گردیده.

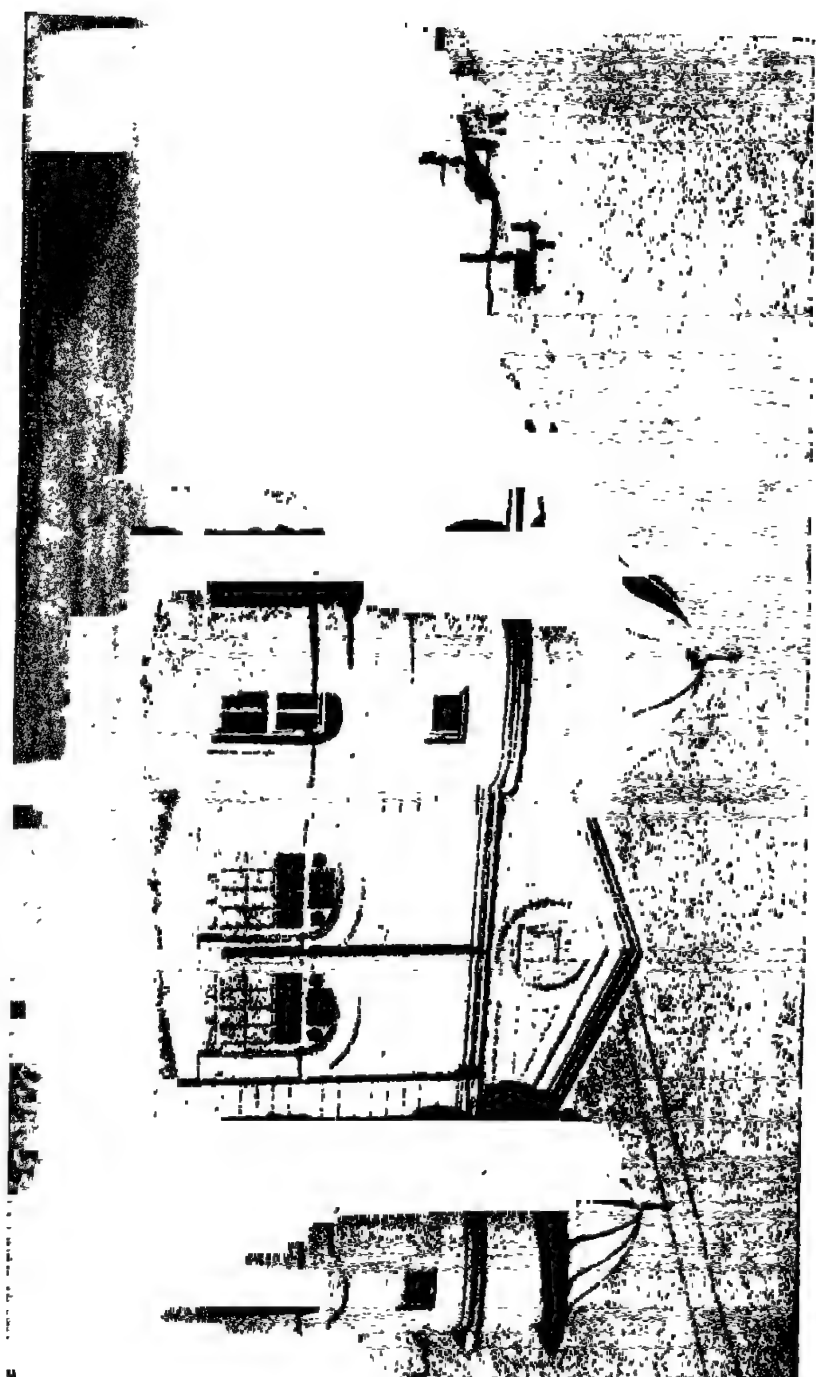
تعمیر سه گداه قبل خاک در مواضع لازمه شهر بصورت می.

در اوج به مخزن آب انبار و کابل توجیهات اقدامات گردیده تعمیرات و ترمیمات لازمه عمل آورده شده که به جهت آب صفای بودرسی از بدین جریان داشته و آنرا کباب و لندت محفوظ میباشد.

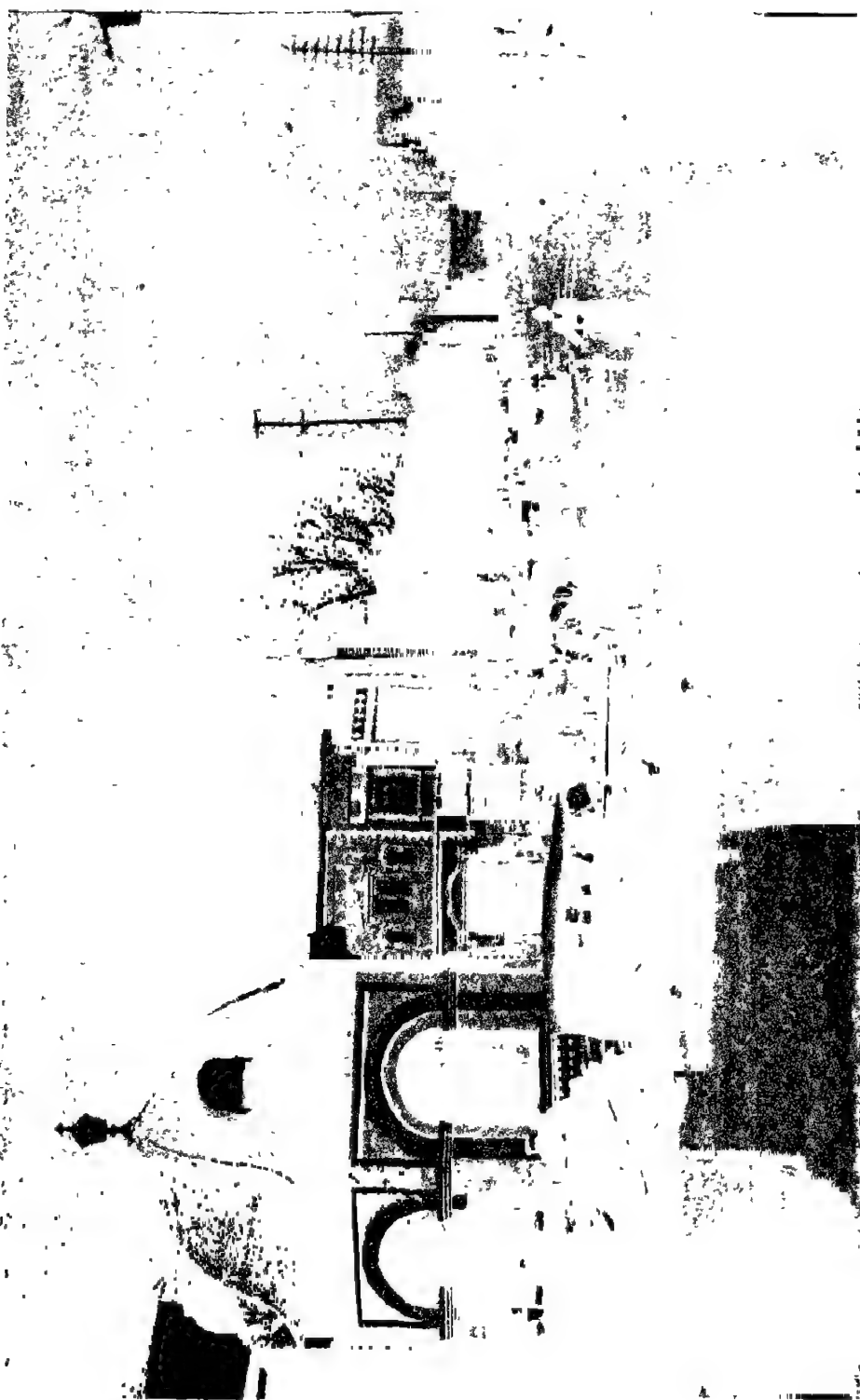
بنای باغی بنام باغ ذخیره در موضعی مشهور به (باغ قسی) که درین باغ سابقا برای بحداسهای می گرفتند چون موضع مذکور برای بیخ گیری مؤذن بوده و بیخ ها تنگه ازان گرفته میشد بطور صحت نمیبود لهذا بوسیله بلدیة جدیداً در آن نهال های شمر و غیر شمر غرس و گلکاری لازمه گردیده و یک باغ عالی و عصری ساخته شده است تا مورد استفاده و تفریح که اهالی همان حصه شهر باشد.

يك منظره بازار جديد اندراب (كابل)
Une Vue du Nouveau Quai d'INDARABI (Kaboul).

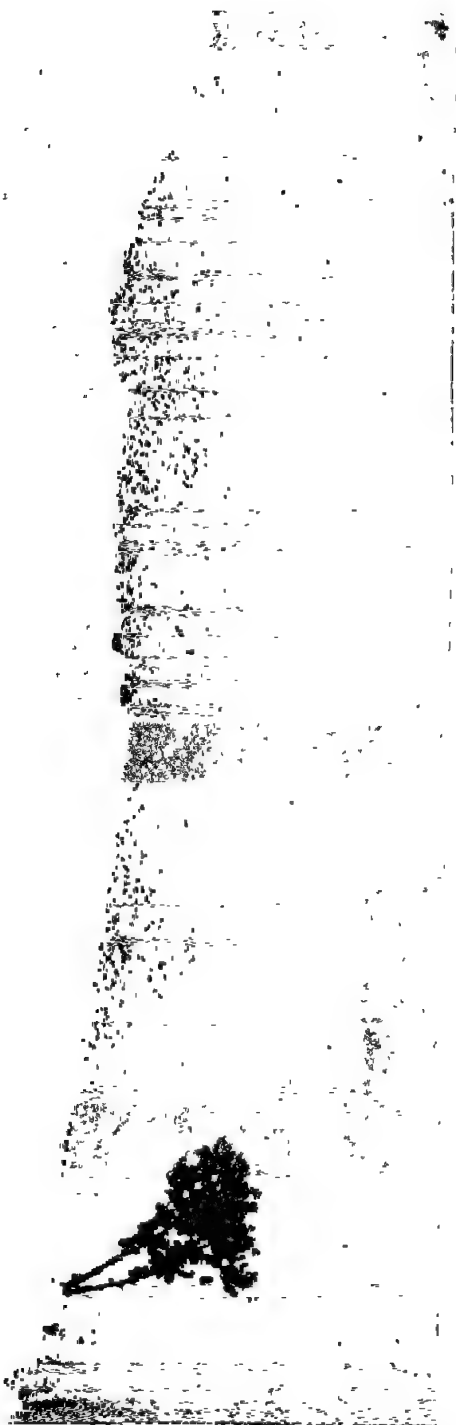
فست المانیة عمارت وزارت خارجه که در سال ۱۳۱۲ تعمیر و تکمیل شد.
Annexe du palais du Ministère des Affaires Étrangères à Kaboul.

حاده ناراد سامي محاذ پل ناع عمومي كانار

وتانك حد يد بطر وول

Une Vue de BAZARI (HAHI et le nouveau Relai d'Essence (Kaboul).

پلا جدید بلدی

Nouveaux Etablissements des Bains à Kaboul

اجراآت دوائر مل

۹. تعمیر جاده باندرا ای و بشته کاری آن و ساختمان دکان های جاده مذکور که تماماً به اصول فنی و عصری بنا و اکمال گردیده .

امور بلدی و لایات و اطراف

بطوریکه درین سنه در امور بلدی خود مرکز اصلاحات مهمی شده امور بلدی و لایات و اطراف نیز داخل مراحل خوبیتری گردیده و اصلاحات در امور شهری نموده است .

تعمیر حاده های داخل شهرها و تعمیر رسته های دکان و کشیدن آبروها و ترمیم مقامات تاریخی و مساجد و مقابر متبرکه و احداث بعضی باغ های عمومی و تعمیر پل های متعلق خود شهر و نواحی شهر و غیره امور راجعه با رزاق و اقدامات در خصوص تنظیفات شهری از جمله کارهای سال ۱۳۱۲ بلدی به لایات و اطراف شمرده می شود .

مطبوعات وطن

مطبوعات فعلی وطن عبارت از جرائد و مجلات آتی است :

- ۱ : جریده اتحاد مشرقی مؤسسه سال ۱۲۹۸ شمسی در تحت اداره جناب شمس الدین خان قلمتکی.
  - ۲ : جریده اتفاق اسلام هرات مؤسسه سال ۱۲۹۹ شمسی در تحت اداره جناب میر محمد عثمانخان.
  - ۳ : جریده بیدار مزار شریف مؤسسه سال ۱۳۰۰ شمسی در تحت اداره جناب عبدالصمد خان جاهد.
  - ۴ : جریده اتحاد خان آباد مؤسسه سال ۱۳۰۰ شمسی در تحت اداره جناب شاه عبدالله خان بدخشی.
  - ۵ : جریده طلوع افغان قندهار مؤسسه سال ۱۳۰۰ شمسی در تحت اداره جناب عبدالحی خان حبیبی.
  - ۶ : جریده ایس کابل مؤسسه سال ۱۳۰۶ شمسی در تحت اداره جناب محمد امین خان خوگیاپی.
  - ۷ : جریده اصلاح کابل مؤسسه سال ۱۳۰۸ در تحت اداره جناب برهان الدین خان کشککی.
  - ۸ : مجله اردوی افغان مؤسسه سال ۱۳۰۰ شمسی در تحت اداره جناب سید محمد اکبر خان.
  - ۹ : مجله آئینه عرفان کابل مؤسسه سال ۱۳۰۳ شمسی در تحت اداره جناب هاشم خان شایق.
  - ۱۰ : مجله منجه کابل مؤسسه سال ۱۳۰۶ شمسی در تحت اداره جناب عبدالرشید خان لطیفی.
  - ۱۱ : مجله حی علی الفلاح کابل مؤسسه سال ۱۳۰۹ شمسی در تحت اداره جناب میرزا میر غلام خان.
  - ۱۲ : مجله اقتصاد کابل مؤسسه سال ۱۳۱۰ شمسی در تحت اداره جناب محمد زمان خان ترهکی.
  - ۱۳ : مجله ادبی هرات مؤسسه سال ۱۳۱۱ شمسی تحت نظر انجمن ادبی هرات.
  - ۱۴ : مجله پشتوی قندهار مؤسسه سال ۱۳۱۱ شمسی در تحت نظر انجمن ادبی قندهار.
  - ۱۵ : مجله بلدیة هرات مؤسسه سال ۱۳۱۱ شمسی در تحت اداره جناب عبدالله خان احراری.
- این جرائد شریفه و مجلات نفیسه از آغاز ادوار انتشار هر کدام به مساعی و مجاهدات خسته گنی ناپذیر مدیران و کارکنان لائق و فاضل خود تا امروز مصدر خیلی خدمات باعیت و سودمندی برای وطن خود شده و افادات خوبی باهالی کشور نموده اند.
- سالتامه کامل مراحل جدید عموم این مطبوعات وطن را به کارکنان محترم شان تبریک گفته از خدای متعال بقی آنها را خواستار و توقعات مزیده کارکنان محترم شان را طالب است.

حساب مہر عظام خان مدیر محلہ نسریمہ
جی دلی الشلاح

حساب محمد امین خان جوگامی مدیر
جریڈہ شریعتہ انیس

حساب برہان الدین خان کینکئی مدیر
روور نامہ شریعتہ اصلا

۷۷۷

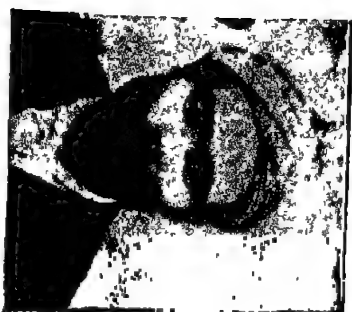
حساب محمد عثمان خان رئیس احمس
ادی قندھار

حساب عبدالجلی خان حسینی مدیر جریدہ
سریقتہ طلوع افغان

جناب عبد الصمد خان مدبر حریہ
شریعتی پیدار مراد شراف

جناب میرزا اسد خان مدبر احسن
ادبی مرات

جناب میر محمد خان مدبر حریہ
شریعتی اتحاد اسلام

جناب نسیم الدین خان قاضی مدبر
حریعتی شریعتی اتحاد مسنون

جناب میرزا سید محمد خان مدبر حریہ
شریعتی اتحاد خان آباد

امور مطابع

اگر چه در وطن عزیز ما از مدتی مطابع موجود و امور طباعتی در جریان بود ولی در این اوقات بطوریکه لازم بود عطف نظری در موضوع این امر مهم نشده ، گاهی بصورت جزء جزء تحت اداره دوا و زمانی در قریب بزرگ ماشینخانه ملحق گردیده يك اساس مستقل بخود نداشت .

گویا موافق مقتضیات عصر در انشاء و توسعه این عصر مهم تعالی مطبوعات مملکت که یگانه و وسیله نشر علوم و معارف ، و تعمیم و تکمیل آن از ضروریات مملکتی بشمار میرود هیچگونه مجاهدتی بعمل نیامده و مطبعه محبوسه که از حیث سامان و لوازم طباعتی نکلی ناقص و هنوز مراحل ابتدائی خود را پوره نه پیوده بود ، موجود و حوائج طباعتی مملکت را بحول رفیع کرده نمی توانست .

تا آنکه یگانه راد مرد بصیر ، شهریار معارف پرور ایضاً بك اعلیحضرت شهید سعید ، پس از آنکه وطن را به یروی همت و مردانگی خویش از ورطه هلاک نجات بخشید ، نسبت به عشق و علاقه مندی فطری که بمطبوعات وطن عزیز داشتند توجه عمیقی در قسمت مطابع مملکت میدول فرموده ، دائره علیحدته بنام (ریاست عمومی مطابع و صکوکات) تشکیل و ضمناً چون محل مناسبی هم برای مرکز مطبعه موجود نبود امر بتعمیر يك عمارت بزرگ عصری (که از هر حیث گنجایش آلات و ادوات فی مطبوعی را داشته باشد) صادر فرمودند .

بعد از آنکه تعمیر اساسی این بنا با تمام رسید ، چون مطبعه فاقد همه گونه و وسائل و آلات طباعتی بود ، شهریار علم دوست فقید اولاً توريد یکدستگاه ماشینهای اتوماتیک (آف زیت) را که از تازه ترین سیستم های عصری و دارای ماشینهای متعدد ، دستگاه های حکامی و دیگر آلات جدید است باصرف مبالغ هنگفتی منظوری اعطاء فرمودند . ماشین ها و دستگاه مذکور متصل وارد و ذریعه متخصصین ماهر رگر و بکار انداخته شده یکده از نفری کارگران مطبعه هم برای آموختن زیگوگراف و طبع رنگه بزر دست متخصصین مذکور داده شد که قری مذکور هم بدت کمی باحد شهادتنامه مائل گردیدند .

پس که کارگر های وطنی موفق به اجرای زیگوگرافی و طبع رنگه گردیده و امور مطبوعات و جرائد و مجلات و کارهای دوا و دولتی را مستعد طبع شدند اعلیحضرت شریعت پرور رحمة الله تعالی علیه که آرزوی یگانه از سالیان درازی نسبت بطبع قرآن عظیم الشان بدل میروید این اراده شریفه را بصحنه عمل آورده امر فرمودند تا بزودی هر چه تمامتر آلات و وسایل کار آمد طبع قرآن مجید را بهر مبلغی که انجام شود تدارك نموده و قرآن مقدس را بطبع برسانند .

همان بود که ریاست عمومی مطابع در سال ۱۳۱۲ بتأمین خیالات شریعت خواهانه اعلیحضرت شهید سعید در صدق آن برآمده حرف عربی ، کاغذ ، قلم و دیگر اسباب و مالز مه طبع قرآن مجید را به بهترین صورقه از استانبول و دیگر نقاط جلب نموده در اوائل سرطان سال مذکور (۱۳۱۲) بطبع قرآن کریم آغاز نمود که اکنون طبع قرآن عظیم در مطبعه کابل جاری و باین صحت و زیبایی سابقه در وطن عزیز ندارد .

در پایان سال گذشته بااساس همان نظریات ترقیخواهانه ذات شهریار فقید سعید ریاست مطبعه از حضور ج.ج.ج.ج.ج. حضرت میراعظم صاحب منظوری توريد چند دستگاه دیگر ماشین های اتوماتیک را که از تازه ترین سیستم های عصری است و تسهیلات زیادی بامور مطابع میسازد حاصل نموده ، خصوصاً

دستگاه حروف ویزی که مقدمتر از همه طرف احتیاج مطبعه بوده و همه ساله توريد حروف از خارج مبالغه را ايجاب ميکند.

برای دستگاه های مذکور که قريباً مرکب زرسیده و نگار انداخته می شود جای مناسبی در مطبعه تعمیر تکمیل شده.

ماشینهای که جدید خواسته شده ازین قرار است:

اول: یک دستگاه بزرگ اتوماتیک (تفروک) که این دستگاه برای طبع آثار مهمه از قبیل چکها، پاسکنتها، نوت و تاییق، فوتوها و میناتورهای رنگین و بکرنک و امثال آن عبارت از ۱۰ الی ۱۲ پایه ماشین (اتوماتیک) است.

دوم: دستگاه حروف ویزی (اتوماتیک) که آنهم دارای چندین پایه ماشین بوده روزانه (۶۶) یوند و زنی حروف از حروف ۶۶ بنت پذیرفته آن ساخته می شود.

سوم: دستگاه بزرگ دیگر اتوماتیک (اشتروتونی) که این دستگاه از حروفیکه برای طبع آماده شده میباشد قالب گرفته فوراً حروف را دوباره میدهد تا دیگر احتیاج صرف شود. طبع این دستگاه نیز خیلی شپس و ماشین های متعددی دارد.

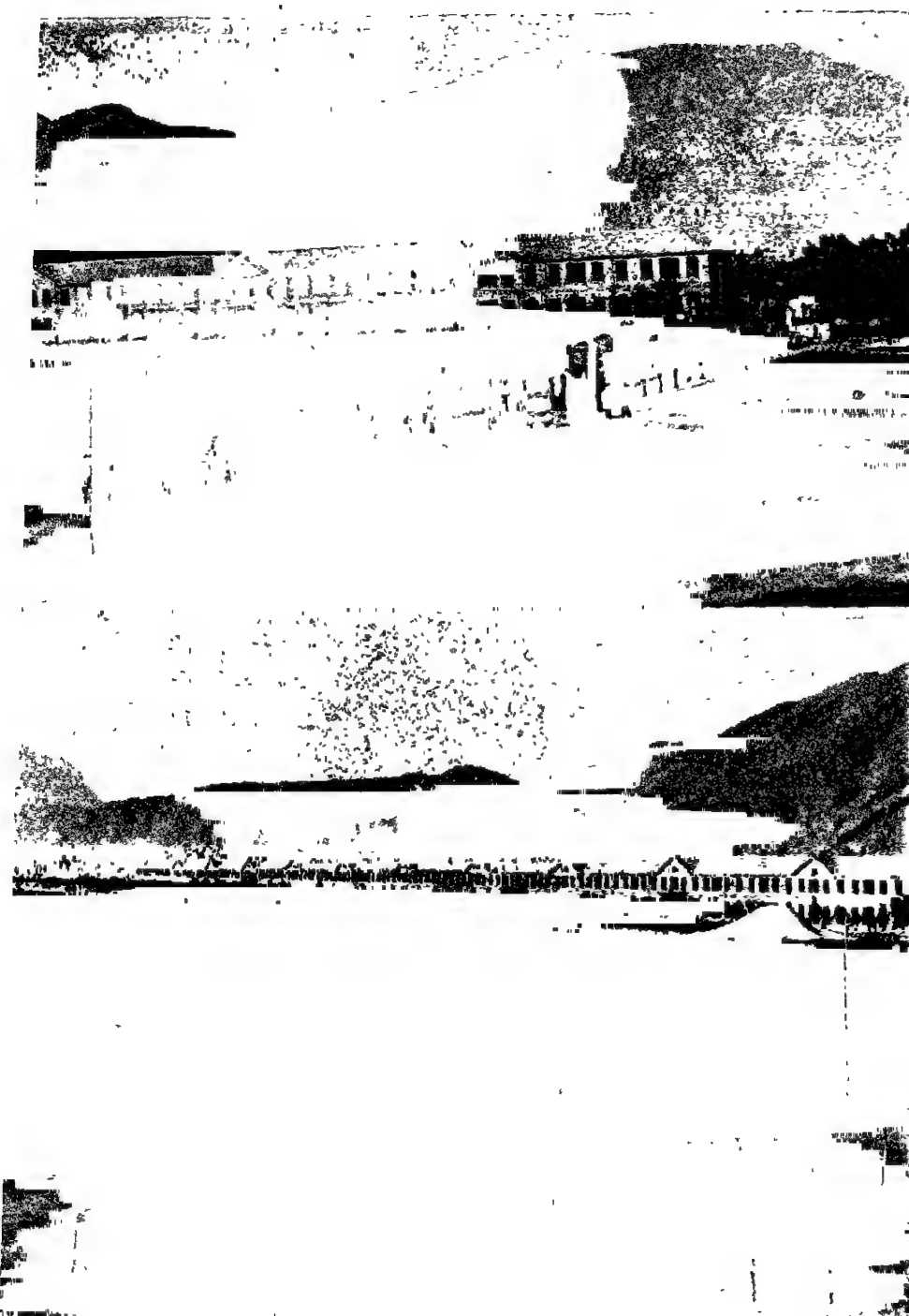
چهارم: ماشین اتوماتیک برای صحافی که کتاب را وقایه میکند و فورمه هائی را که از طبع خارج شده باشد جمع کرده سیم دوزی میکند.

پنجم: ماشین کاغذ قافی اتوماتیک که فورمه های طبع شده را قاف و ترتیب میکند.

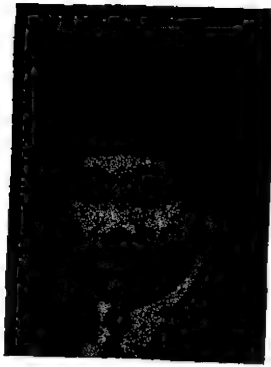
یکمده از اجرا آفات امور طباعتی را که در سال ۱۳۱۲ ریاست مطابع نموده دیلاً با اطلاع قارئین محترم میرسانیم:

۱	حروف چینی روزنامه شریفة اصلاح	۲۴۰۰	صفحه
۲	قرآن مجید، کتب، مجلات، اوراق و صحائف متفرقه	۱۵۳۱۲	»
۳	خطاطی کتب و دفاتر حسابه و غیره	۳۰۰۰	»
۴	صحافی، دوخت، وقایه و شبکه	۱۸۵۵۴۰	جلد
۵	ترتیب و کاغذ قالی	۱۸۵۵۴۰	»
۶	کلیشه های ساده و رنگین و مهرها و عبارین و غیره	۱۸۰۰	صفحه
۷	پاکتهای کپیر، دار و بدون کپیر، به سائزهای متنوعه	۵۰۰۰۰	قطعه
۸	طبع سکوک، کتب، اوراق، دفاتر و غیره	۴۵۴۸۶۰۰۰	صفحه

دكانهای جدید چمن حضوری کابل
 Nouveau Quartier de TCHAMAN-I-HOUZOURI à Kaboul.

ع ، خير محمد خان مدير هوى عباسه

ست محمد خان ايملاق معاون

ع ، ص عبدالمجيد خان رئيس شركة اسهاى

ع ، ص علام حيدر خان رئيس شركة
پترول

ع ، سيد كرم خان نمائنده شرکت
در قندهار

، عمر خان مدير هوى شرکت
در هند

ص ، ح س الله خان نمائنده شعبه شهرى
ميرکس اموال

شرکت اسهای ملی افغان

یکی از مؤسسات نافعه ملی که برای حفظ و انتظام امور اقتصادیات ملی و رونق مافی مملکتی تاسیس شده شرکت اسهای کابل است.

در تاریخ سه سال قبل از لحاظ فنوریکه بامور مالی مملکت واقع شده و بول افغانی و تجارت افغانی نواقص مهمی را دچار گردیده بود، شهریار دانا اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید ازوم تاسیس این شرکت را احساس فرموده و به تشکیل و تاسیس آن مقام صدارت عظمی اراده سیه را امر رسمی اصدار فرمودید. پس از آن مقام صدارت عظمی وسیله وزارت تجارت بدوین سرمایه و تشکیل اعصاب و وضع پروگرام و اساس نامه شرکت و تعمیر سالی شرکت متوجه گردیده در سال ۱۳۰۹ شرکت موصوف اصولاً آغاز نکار نموده بود ایک درین سه شرکت اسهای توسیع و انتظام زائد الوصفی ارحاصل نموده است که مادرین مختصر حای ازان بحث می نمائیم: شرکت اسهای اولاً بتاریخ ۴ دلو ۱۳۰۹ با سرمایه ۵ ملیون افغانی تاسیس یافته منحلّه آن چهار ویم ملیون را حکومت و ه لک متناق را بعضی از تاجران سپیم گردیده و اسداء احرای معمولات آن در تحت اداره وزارت حلیه تجارت منحصر بوده الی ابدای سه ۱۳۱۱ از سرمایه حقیقی آن یک ملیون جمع و فروش و نای اسهام آن ملتوی و معطل مانده شعب احرایه آن بدو حصه که مرکز آن در کابل و یک شعه آن در شاور تمرکز داشت مقسم و در ماه سنبله ۱۳۱۰ از آنجا که توجهات حسه و ارادات سنیه اعلیحضرت شهید سعید سرایا در راه ترقی و تعالی امور مادی و معنوی این مملکت مبدول بود پس از غور و تدقیقات مدقانه صورت تشکیل اداری و عملیات شرکت مذکور تلاحظه اینکه سرمایه آن وسیع و مانند یک استوت تجارتی دبا اعتناراتی را حائز و در راه اقتصادیات مملکت خدمتی نموده بواند بصوب مجلس عالی و ررا از تاریخ ۲۸ سنبله ۱۳۱۱ باسم شرکت اسهای ملی افغان مامور و موسوم و عده از تاجران مملکت باخذ سپیم ها درین شرکت شامل شده اداره شرکت موصوفه مستقلاً در دست تجارت داخله و اگدار و سرمایه ابتدائی آن ۳۵ ملیون تعیین کرده شد که از آنحله ۱۰ ملیون سهم آن در آخر سال ۱۳۱۱ فروش و منحلّه سی فی صد آنرا حکومت متبوع مان سپیم گردیده متناق اسهام آن برای سه سال آئیده موکول و شرکت اسهای ملی افغان از ۹ نور ۱۳۱۲ بااساس تشکیلات جدید باحرای امور موظفه خود اقدام کرده در تصدیق اشای پیدوار افغانستان بحارج و توريد اشای مایحتاج افغانستان که در ذیل انحصار اوست بنرخ مناسب و درست اول از خارج صرف مساعی ابراز داده حد اول واردات و صادرات نقدی و جسی و روابط بانکی خارجه و صورت تشکیلات اداری و بودجه معاش و مصرف شرکت موصوفه را بمطالعه هموطنان محترم خود گذاشته علاوه بعضی امتازاتی را که حکومت متبوع مان برای توسعه عملیات شرکت اسهای ملی افغان اعطا فرموده است متذیلاً تذکار میدهد:

۱: امتیاز خرید و فروش مسکوک داخله و خارجه و صرافی، تهیه سکه خارجه و شرفه و طلای کار آمد حکومت، خریداری مایحتاج و مایلز مه جسی دوائر حکومت که تعلق میگیرد بواردات از خارج، فروش مواد معدنی و تجارتی افغانستان در خارج حقوق تبادله خزان داخله بااساس مصوبه جلسه تاریخی ۲۸ سنبله ۱۳۱۱ مجلس عالی و ررا در ذیل ۱۵ مواد.

۲: امتیاز انحصار واردات قند و شکر از خارج باافغانستان بصوب مجلس عالی شورا و مجلس عالی و زرا و صحه سنیه پادشاهی از تاریخ اول سنبله ۱۳۱۲ الی مدت ۷ سال در ذیل ۱۶ مواد.

انتظار انحصار واردات موتر وسامان کارآمد موتر از خارج بقضائات بصوب مجلس عالی و وزیر
و منظوری حضور مبارک شاهانه .

۳۰۰۰۰ سهم جلد پوست قهره قلی با ساس تقسیات ردیف (ب) ماده اول لایحه انحصار تجارت پوست قره قلی و تصویب مقامات صلاحیت دار.

۱۰. اشتراك سهم ۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰ - افقانی از حقه اسهام شركت انحصار بطرول.

عبارت شرکت اسهامی نیز در تحت تعمیر است که منزل اول آن در سال ۱۳۱۳ بسر میرسد. این عبارت یکی از عبارات معظم و عالی پای تحت خواهد بود مضاف اول به آن تا اندازه يك مليون اضافی در نظر گرفته شده.

تشکیل هیئت شرکت اسهامی

هیئت مدیره شرکت اسهامی :

رئیس افتخاری ع، ج میرزا محمد خان وزیر تجارت :

عم، عبدالمجيد خان.

» دوست محمد خان ایماق.

” غلام حدر خان مختار زادہ .

• محمد عمر خان •

”سید کریم خان۔“

» عبد الخالق حان

مامورین مرکزی

رئيس شرکت : ع، ص عبد المجيد خان .

معاون عمومی : ع دوست محمد خان .

مدرس عمومی نخاسبه : میرزا خیر محمد خان .

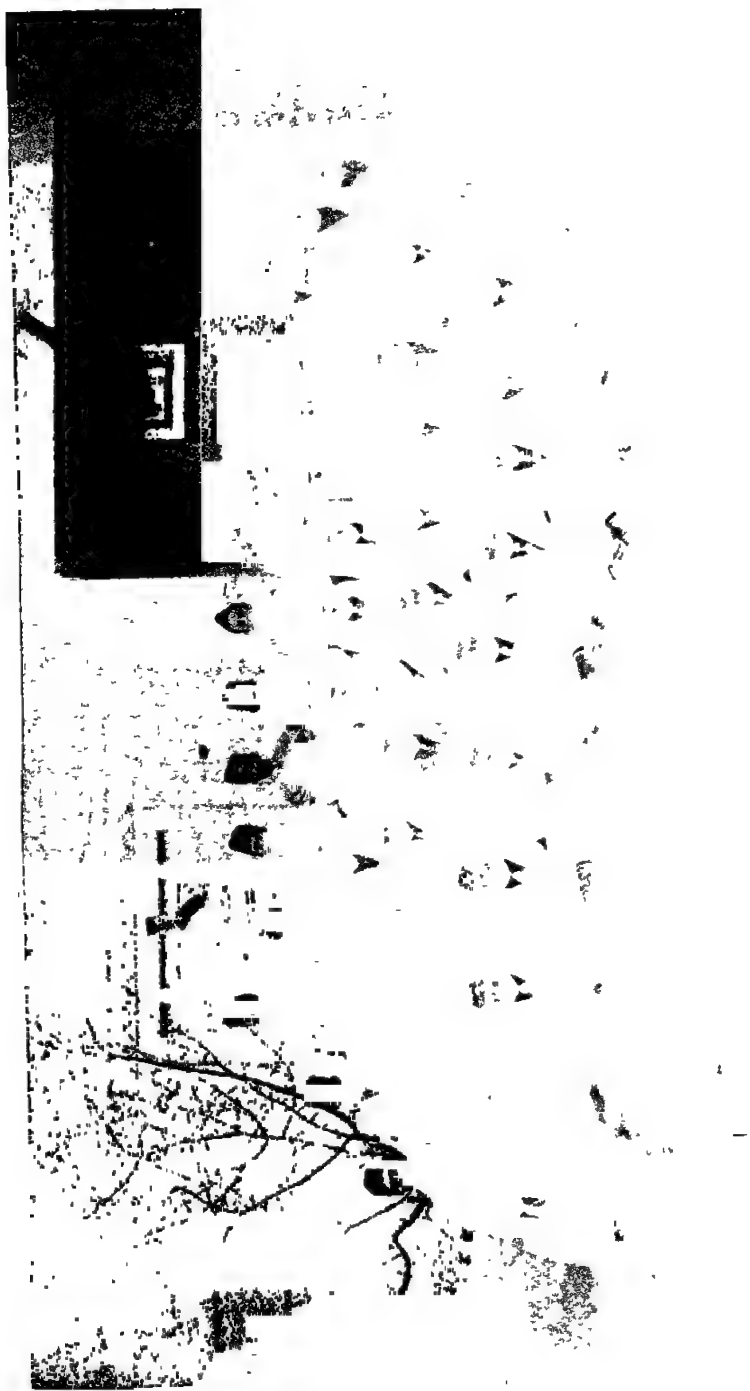
کفیل مدیر اجرائیہ : ص، محمد امین خان۔

نمائندہ شعبہ شہری : ” حبیب اللہ خان .

سرکاتب تحریرات و اوراق : غلام علی خان .

• شعبة انحصار موتر : . . . .

• حمل و نقل •

گروپ عمومی هیئت مدیره شرکت اسهای
Conseil Général des Fonctionnaires de la Banque Nationale Afghane.

شرکت اسهامی
CHÉRKATÉ ASHAMI (Banque Nationale Afghane)

منظر بیل هارتس و هوتل گذر کا
رلب دریای کابل از طرف کوه آسمانی عکس گرفته شده
Une partie du la ville de Kaboul (Vue prise aux environs du pont de Harton
et l'Hotè' de Gouzarga)

شرکت اسهای

نمایندگان شرکت در داخله افغانستان :

۱. نماینده غزنی	ص، محمد عثمانخان.
۲. » قندهار	ع، سید کریم خان.
۳. » فراه	» رحمن خان.
۴. » هرات	» عبدالغالی خان.
۵. » میننه	ص، حاجی محمد ابراهیم خان.
۶. » اندخوی	» میرزا شاه محمد خان.
۷. » مزار شریف	ع، سید محسن خان.
۸. » قلعه جدید	ص، میرزا محمد شفیع خان.
۹. » کلات	...
۱۰. » دکه	ص، عبدالرؤف خان.
۱۱. » مشرق	» عطا محمد خان.

نمایندگان شرکت در خارج :

۱. نماینده و مدیر عمومی هند	ع، محمد عمر خان.
۲. » پشاور	ص، میرزا خان محمد خان.
۳. کفیل نماینده کمی کراچی	» محمد یعقوبخان.
۴. » » چمن	» میرزا عبدالرؤف خان.
۵. » » لندن	» عبدالقادر خان.
۶. نماینده برلن	» عبدالرؤف خان.

وارد و صادره عمومی شرکت اسهای الی اخیر برج حوت ۱۳۱۲ :

وارد	۴۱ پول - ۸۱۲۴۰۵۵۰۰ افغانی.
صادر	۷۴ - ۲۶۳۸۳۲۷۱ »

خریداری اموال حقه حکومت الی اخیر

برج حوت ۱۳۱۲ :	۱۴ » ۱۱۵۸۴۹۶۳ »
یودیه عمومی شرکت اسهای درسه ۱۳۱۱ :	۸۲ » ۲۷۹۶۶۹ »
۱۳۱۲ :	۳۷۰۸۵۹ - ۴۹۰۹۰ » گدار، ۷۳۱۶ پوند.

صورت مخازات مکتوبی دواتر مرکزی کابل شرکت اسهای الی اخیر حوت ۱۳۱۲

نومره مکاتیب دواتر مرکزی شرکت اسهای : (۱۳۸۵۰)

فروش صادراتی مملکت توسط شرکت اسهای ، ۲۶۲۴۰۹۴ - افغانی .

ارتباط شرکت با بانکهای خارجه :

۱. ایمیریل بانک هند.
۲. کنتوارت سیوال دسکوت دی پاریس شعبه بمبائی.
۳. » » » » پاریس
۴. دویچ بانک دسکوت گزل شافت برلین » برلین
۵. ویست منستر بانک لمبتد لندن
۶. » » » » پاریس

خریداری قند و شکر شرکت اسهای ، خرید ۸۷۳۶۲۵ اضافی ، فروش ۰۰ پول - ۶۲۷۶۲۶ افغانی .

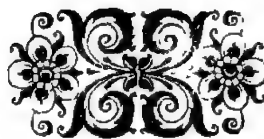
شرکت تنویرات

این شرکت روز بروز ترقی کرده رفع احتیاج عمومی مینماید. بواقص اینها و ماشینها و آلات رفع گردیده هیچگونه سبکته کی در تنویرات منازل و غیره واقع نمیکردد، محاسنات این شرکت با اصول بهترین ترتیب و تنظیم یافته شرکاء کمال رضایت از مامورین اداری داشته، هر وقت می توانند، بدقت محاسبات رجوع نموده و معلومات حاصل دارند

حادثه های عمومی و بعضی حاده های داخلی شهر سوریه و تسهیلات خوبی برای عابرین پیش کرده است.

بعضی اجراءات شرکت تنویرات در ذیل ذکر می شود:

۱. در حصه نوآباد، دامنه کوه آسائی این حدید تمدید گردیده.
  ۲. در حصه بالا قلعه، حدود عاشقان و عارفان این حدید رده شده.
  ۳. در شهر آ را این حدید امتداد یافته.
  ۴. در دکاهای حدید جنس حصوری حدید این رده شده.
  ۵. عمارت شرکت خیلی مقول و عصری تعمیر و مکمل گردیده.
  ۶. در ده افغانان برج حدید تعمیر گردیده.
  ۷. از پول عایدات شرکت، شرکت يك مقدار منافع را شرکاء تقسیم نموده است.
- برای رفاه اهالی از طرف دولت کمک و معاونت معنائی بعمل می آید یعنی از فاریکه الکتریک دولتی قوه مکفی به قیمت خیلی نازل باین شرکت داده میشود.

دائرة زراعت و نسلگیری و تربیه حیوانات

یکی از موسسات مفیدیکه مملکت ما قلاً فاقد آن بود و در عهد حکومت اعلیحضرت نادرشاه شهید دارای آن گردیده دائرة زراعت و نسلگیری و تربیه حیوانات است .

این دایره در دو سال قبل از طرف شهریار شهید اراده شده و در قریه علی آباد عمارات و جاهاى لازمه تربیه حیوانات و طبور بالای املاک شخصی شهریار مدوح تعمیر یافته و اقسام حیوانات و طیور قابل نسلگیری و حیوانات و نهال از ممالک خارجه جلب و بوسیله متحصین ماهر شروع بکار شده است .

اکنون این موسسه دارای بهبودی و رونق درستی شده و بوجه مناسب و موردی دارد یک مقدار طیور و حیوانات مفید درین موسسه تا حال تربیه و نسلگیری شده و در امور زراعت بحر به های مافعی عمل آورده است .

قرار پروگرامیکه این دایره دارد پس از موفقیت کامله در مرکز شعبات آن در دیگر نقاط مملکت هم تاسیس خواهد شد .

دائرة نسلگیری و زراعت علاوه بر اقدامات که راجع به تربیه و پرورش حیوانات مختلفه و قلاً فوقاً بعمل آورده و دامنه عملیات آن تدریجاً در تحت و جهات حکومت وسیعتر شده است حدیداً به تاسیس يك شفاخانه برای معالجه امراض مختلفه حیوانات بپردازد و اکثر لایق و ادویه لازمه و سامان مکفی برای شفاخانه مذکور تهیه دیده است . حیوانات به هر گونه امراضیکه مبتلا شوند به شفاخانه مذکور معالجه میشود ، این شفاخانه به حیوانات اهل خلی مقید واقع شده است .

اصولنامه ها و لوائحی که در سال ۱۳۱۲ تصویب شده

- ۱ : اصولنامه وظایف مدیریت های تحریرات
- ۲ : " " " " مامورین
- ۳ : " " " " اوراق
- ۴ : " " " استغای مامورین ملکی و عسکری
- ۵ : " " " بلدیہ
- ۶ : " " " تشکیلات اساسی
- ۷ : " " " ویزه و اقامت اتباع خارجه در افغانستان
- ۸ : " " " توقیف حابه و حبس خانه ها
- ۹ : " " " مراسم تعزیه داری
- ۱۰ : " " " نکاح، عروسی و حتنه سوری
- ۱۱ : " " " فروش اموال تحویلخانه های دولتی
- ۱۲ : " " " لایحه ورد و نمایش مال التجاره خارجه در افغانستان
- ۱۳ : " " " انحصار قند و شکر
- ۱۴ : " " " تل بطارول و غیره تلبهای کارآمد موثر
- ۱۵ : " " " شرکت یشتون قندهار در موضوع فروش میوه تر و خشک قندهار در خارج
- ۱۶ : " " " اخراجات پوست و استعمال بول مستحصله فروش آن
- ۱۷ : " " " ماده واحده راجع به احد محصول تنگ های شکاری
- ۱۸ : " " " ضمیمه اصولنامه حاضری و رخصتی مامورین
- ۱۹ : " " " اصولنامه حاضری و رخصتی مامورین راجع رخصتی مستخدمین و عمله قزیریکات و دوایر و افراد عسکری و پولیس
- ۲۰ : ضمیمه تعدیل اصل ۱۵ اصول اساسی
- ۲۱ : ۶ فقره تصاویر متعلق به امور خارجه (تفصیلات آن در اجراءات امور خارجه تذکار یافته)
- ۲۲ : راجع به تحقیق نشانهای حکومت سابقه
- ۲۳ : " " " به تعیین هیئت تدقیق بودجه سال ۱۳۱۳ مملکت از جمله اعضای مجلس شورا
- ۲۴ : " " " به الغای محمول صرفیات داخله، فرق فیات چهاریکه کشم، سبز مندئی و بارانه که در ریاست های بلدیہ اخذ می شد

اعطاي نشان

- ذواتيكه از حضور اعلیحضرت شهيد و اعلیحضرت همايونی محمد ظاهر شاه نائل به نشان گردیده اند :
- سردار اعلی : ع ، ح دوکتر هر رت شورېل و رير مختار دولت آلمان در کابل .
- » » : » » ون چن روکلای وزیر مختار دولت هبه ایتالیا در کابل .
- » » : » » موسيو البرت بودار وزیر مختار دولت هبه فرانسه در کابل .
- » » : ع ، ص اسلام بيگ مستشار وزارت مختاری افغانی در پاریس در اثر حسن صداقت و خدمت او .
- » » : ع ، ش سردار علی شاه خاں فرقه مشراول قوماندان مکتب حربيه » » » و خدمت او .
- استور درجه اول : روفيسر زوزفهاکن مدير موزه ليه معلم مکتب لور و رئيس حفريات فرانسه در افغانستان .
- » » » : ص حاجي محمد سعيد خان سابق مدير گمرک هرات در اثر حسن خدمت و صداقت او .
- » » » : محمد عتيق خان طالب العلم افغانی در برلين .
- » » » : مستر تا کاکی حایان معلم جوجيد سو مسخدم وزارت حربيه .
- نشان صداقت : عموم صاحبصان و افراد عسکری که به مملکت خود ابراز صداقت کرده اند .
- نشان خدمت : ع ، ح عبدالاحد خان رئيس و ع ، ص عبد الحق خان معين و ص عبداللطيف خان منشي و یکصد و دوازده نفر وکلای دوره اول شورای ملی .
- » » : ح محمد قاسمخان غنيمشور رئيس ارکان حربيه فرقه شاهي که در تعليم و تربيه نفي تعليمگاه خورده ضابطان فرقه شاهي رحمت کشيده .
- » » : ع ش عبدالله خان فرقه مشر که در تعليم و تربيه نفي تعليمگاه خورده ضابطان قول اردوی مرکزی ابرار همت نموده .
- » » : يکنفر برکشر و يچ نفر افراد اسپور شاهي که در آوان انقلاب خدمت کرده اند .
- » » : عموم صاحبصان و افراد عسکری که در قضيه تجاوز اشراار و زيری خاک خارجه خدمت کرده اند .

افتتاح رفقی سناتوریم

دوره: اعلیحضرت نادر شاه شهید، افغانستان روبه ترقی نهاده و نهضت مخصوصی در تمام رشته های وطن نمایان گردید قشون تنظیم، امنیت در وطن تأمین، معارف تعلیم یافت، مؤسسات عام المنفعه افتتاح و تأسیس شد. که ازان جمله یکی رفقی سناتوریم بوده و قبل از زمان افتتاح مختصر دگری ارات در سالنامه گذشته کرده بودیم اکنون در سال ۱۳۱۲ بتاریخ چهارشنبه (۱۴) سنبله رفقی سناتوریم بحضور رجال بزرگ هرات، اعزّه، معارف داخلی و نمائندگان محترم خارجی بدست حق پرست اعلیحضرت شاه شهید افتتاح یافت که درین جا از لحاظ اهمیت بنا و موقع آن معلومات مختصری ذکر میگردد.

رفقی سناتوریم در دامنه سلسله جبال (کافرکوه) که غرب کامل را احاطه کرده و از طرف دیگر این دامنه بوادی سرسبز و شاداب چهاردهی منتهی میشود واقع و مساحت سطحی که برای آن تخصیص داده شده بالغ بر (۵۰۴، ۹۷ متر و ۲۹ سانتی) مربع میشود ازان جمله ۲۷۴ متر و ۶۹ سانتی مربع برای عمارت سناتوریم و (۹۴۲۷۹ متر و ۶۰ سانتی) مربع جهت باغ که این بنا در وسط تعبیه گردیده تعیین یافته است.

این سناتوریم بر یک سطح مائل واقع و ارنقطه نظر ژئولوژی کوهی که در عقب آن وقوعیت دارد از اراضی ولکایک و سنگ های آن ارگرانیک متشکل است. سلسله کوه های عقب سناتوریم از شرق جنوبی شمال غربی تمتد و متوجه و در دامنه طرف غربی جبال مذکور برورزمان بعضی برآمدگیها و فرورفته گیها احداث شده که سناتوریم علی آباد در وسط یکی از فرورفته گیهای مذکور وقوع یافته و این ترتیب در اهمیت صحی آن مدخلیت نامی دارد.

زمین سناتوریم از طبقات ریگ دار تشکیل یافته و طبقه غیر قابل نفوذ این اراضی از سطح زمین به عمق زیادی واقع بناء علیه ارنقطه نظر مایل بودن زمین و خاصیت طبقه ریگزار اراضی تماماً خشک و عاری از رطوبت بوده آب هائی را که به زمین جذب می شود به زودی دفع می نماید و این خصوصیات در سناتوریم خیلی حائز اهمیت است.

اعلیٰ حضرت شہریار شہید روز افتتاح رفقی سناتوریم

در موقع افتتاح رفقی سناتوریم لایحہ از طرف رفقی بیک عمرس و قرائت می‌سازد

S. M. la Roi Martyr, le jour d'Inauguration de RIFKI SANATORIUM. (Vue prise au moment où le Dr. RIFKI BEY lit son discours).

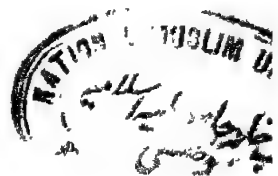
مناره ساعت وزارت حرسه که در سال ۱۳۱۲ تعمیر و بنایا شده بود
Un coin nouvellement construit du Ministère de la Guerre

یکی از اوصاف دیگر این سناتوریم وقوعیت آن در مدخل فروزفته گی کوه است و کوهایی که
 عقب آنها احاطه کرده اند سناتوریم را تماماً از باد شمالی محفوظ داشته است. محفوظ بودن
 سناتوریم از باد شمالی که از زوهای سلسله هندو کش بوزیدن آغاز کرده و تا حدودیکه
 می رسد هوای سرد منتشر و موجب تحولات هوایی میگردد يك امر معتنا بها میباشد و وقوعیت
 سناتوریم علی آباد در فروزفته گی کوه آنها از خطر تحولات آتیه هوایی مصون کرده است.
 سناتوریم بطوری انشا و تعبیه شده که در بین آن و کوه يك فاصله وجود دارد و درین فاصله
 انواع اشجار و گلهای غرس و کاشته شده. مقصد اساسی و صحی در غرس این اشجار تخفیف
 حرارت منتشره سنگهای کوه است که به سبب تابش آفتاب کسب میکنند. فاصله
 در بین بنای سناتوریم و کوه و غرس اشجار در آن، از یکطرف برای تخفیف حرارت
 سنگ ها در روز وسیله خوبی بوده و از جانب دیگر طبقات هوایی آن
 مانع رسیدن حرارت به بنای سناتوریم میشود حرارت که از طرف شب از سنگها نشر میشود
 آنها برای گرم نگه داشتن هوای سناتوریم و عدم ظهور تحولات هوایی خدمت میکند
 و هوای شب و روز سناتوریم را بحالت اعتدال محافظه مینماید که این موضوع از نقطه نظر
 صحی اهمیت زیادی را حائز است. و گذشته ازین فاصله بین بنای سناتوریم و کوه و غرس
 اشجار در آن حرارت را که سنگها در موسم تابستان انتشار مینمایند نیز ازاله و برطرف
 مینماید. خصوصیت دیگری که موجب مزیت سناتوریم شده این است که جهت آن بطرف
 جنوب متوجه است و ازین لحاظ از د و طلوع الی وقت غروب معروض به تابش آفتاب
 و اثرات اشعه شمسیه میباشد. سناتوریم در وادی سرسبز و زمرد فام چهاردهی منظره دلربا
 و فرحت افزائی را حائز است و این وقوعیت کیف و معانی آن را دوبالا کرده مزیت
 خصوصی بآن بخشیده است وادی سرسبز چهارهی هوایی را که به سناتوریم میرسد کاملاً
 تصفیه کرده از هر نوع گرد و غبار پاک و باطراوت مخصوصی می رساند تقرب آن به شهر کابل هم
 از نقطه نظر تامین هر گونه مابحتاج و مایلزم سناتوریم شایسته تذکر و صفت است که در صف دیگر
 محاسن آن قرار یافته.

سناتوریم در وسط باغ بزرگی که مملو از هر نوع اشجار، بنه ها، گلهای پارکها و بکمال اهتمام
 تنظیم شده قرار یافته، ترتیب این باغ به کیف و طراوت هوای آن خیلی افزوده

است. در سناتوریم و باغ آن از دو منبع آب آورده شده که برای نوشیدن و استعمال آب یاری
مصرف می‌رسد ۱: آب چشمه باعتبار صفائی، خاصیت کیمیویه با کتورلوژی و به این آب از تمام
آب های موجوده شهر کابل و نواحی آن جمع است. و این آب بواسطه ماشین (هایکی بذریعه
آب و دیگری بواسطه الکتریک بکار انداخته شده) در حوض های بکه بدامنه
کووه بیک نقطه مرتفع تعبیه میشود و آبهای ذخیره شده بعد از رسیدن ماشین فلتر بغرض
نوشیدن و استعمال بمقامات لازمه توزیع میگردد.

۲: این هم بدو واسطه (ماشین الکتریک و آبی) ایصال میگردد و در حوض جداگانه که
بدامنه کوه رای آن ساخته شده واصل و بمصرف می‌رسد و یک قسمت آن بحوض هائیکه جهت
اطفای حریق و غره بقسم احتیاطی در هر چهار گوشه سناتوریم ترتیب گردیده ذخیره میشود.
تمام اقسام شفاخانه به سستم جدید تعمیر گردیده و ترتیبات تسخین مرکزی و الکتریک را حائز
میباشد. تسخین مرکزی مخصوص ایام زمستان و شدت سرما بوده بحدا صفر (۲۵) سانتی گراد
حرارت انتشار میکند و تمام خدمات داخلی سناتوریم از قبیل توزیع اطعمه و دعوت خدمتگاران
و غیره بذریعه تاسیس الکتریک انجام می‌یابد. بنای سناتوریم یک بنای مرکزی و در عقب
آن فاصله محدودی دیسپانسر، امارت مان برس (محل نشیمن سرپرستار) آشپزخانه و دوی خانه
و تحویل خانه اوتو خانه، بیت الحدمه ها و دوائر مربوطه واقع گردیده است.

نمونه خطاطی قدیم افغانستان
(کددر کلکیون جناب قاری صاحب عصو انجمن ادبی موجود است)

Spécimen d'Ancienne Calligraphie d'Afghanistan.

توبه ایست از خط سملیق فاضله بحره حاتم بن حرم مردار عدد القدر و س حلی اعداد الدوره افغانستان (موقوفه در سال ۱۳۰۶)
 که این عدد فاضله اعلی با هر که او صاف و کلمات قابل وصف ناهور در کابل اسرار جات میباید
Specimen d'écriture d'une Pierre Contemporaine de Kaboul

چاب مرحوم سردار عبدالقدوس خان اعتمادالدوله که از خدام صادق و فعال وطن بوده
در سال ۱۳۰۶ در کابل وفات کردید

افتتاح جاده دره شکاری

بطوریکه افغانستان همیشه مورد پرورش و اصلاحات وطن پرورانه شهریار نقید اعلی حضرت محمد نادرشاه غازی و خاندان نجیب شان واقع شده و در ادوار خدمتگذاری این فرزندان نجیب خود مصدر خیل خوشبختی ها گردیده است عمران حاده دره شکاری پیر از همین قبیل کار نامه های درخشنده و اقدامات بزرگ این فرزندان نامی افغانستان بشمار می رود .

حاده ها که منزله عروق در بدن يك مملکت بوده ، امورات و اقتصادیات ، روابط حسنه اجتماعی ، اتحاد ملی همه وابسته بان است متأسفانه در سالیان متمادی وطن ما ارداشتن اینگونه جاده های مهمه محروم مانده بود ، مخصوصاً دو ولایت سمنه و چندین حکومتی های صفحات شمالی وطن کلی از مرکز و حصص جنوبی خاک ماجدا و در حال دوری مانده از فوایدیکه مذکور آمدنی بهره یوند اینک خوشبختانه می بینیم که در عصر تاحدار شهید بتوجه و مساعدت صدر اعظم دانای وطن و الاحصرت سردار محمد هاشم خان سرک دره شکاری که است بوضع کوهستانی این حصه و پهناوری و سحنی جبال هندوکش که هر کس مشکلات آنرا میداند سرک مذکور اعمارید یافته و حصه شمالی و مرکز و حصه جنوبی (بلکه تماماً قطعات خاک وطن) را هم دیگر وصل می نماید .

اهمیت سرک شکاری از نقطه نظر تجارت :

راهیکه قلاً از کابل سوی ولایات شمالی و یا از آنجا بکابل میسود می شد از کابل تا آغه رباط سرک حواری آنجا مسافرین مجبور بودند کوتل های صعب العبور آغه رباط ، دندان شکن ، چمبرک ها ، قره کوتل را عبور نمایند . خصوصاً مال التجاره در ایام تابستان ذریعه حیوانات در ۲۵ رور و در زمستان اگر برف کم میبود بار حرات تحمل فرسائی در مدت یکماه وارد منزل مقصود میکردید . و اگر احياناً بارندگی تواتر داشته و انقلابی در اوضاع جوی رو بسای می شد عبور از این کوتل ها خارج از حد امکات بوده و مال التجاره بواسطه بندش راه مدت ها معطل و ضررهای شدیدی به تجارت مملکت وارد می نمود . اماراء شکاری که از دره شکاری عبور کرده با وسایل نفیسه عصری مثل موتر های لاری بزرگ راه ۳۰ روره را (علاوه از رفع خساراتیکه ازین باعث نشافله ها و ارباب سرما به وارد می شد) سه روز قطع میباید مسلم است که اینگونه تسهیلات ترقیات شایانی را در امور اقتصادی مملکت واقع می نماید .

تسهیلات در روابط عمومی مملکت :

ولایات (مزار ، قطن) که ذریعه حاده شکاری بکابل وصل میشود و غیر از اهمیت تجارتی از نقطه نظر امور زراعتی و فلاحی آن هم قابل استفاده میباشد ، مثلاً بعضی سال ها که سرما شدت می نمود و راه عبور و مرور مسدود می شد ، بجز طبقات متمول که تحمل بجران های سنگین ارزاق دچار عسرت می شدند طبقات کم بصاعت که قوه استطاعت آن ها ضعیف است تقریباً از حیث تنگی ارزاق دچار عسرت می شدند و در همین سال ها که اهالی مرکز به اینگونه بجران ها دست و گریبان بودند اهالی مزار و قطن از دست ارزاق محیط خود ها همیشه از انبار های غله و گله های گوسفند مستفی بوده ضمناً از نبودن خریدار شکایت می کردند ، زیرا وسیله عمده تجارت آنها مواد حیوانی و غله بوده و بواسطه صعوبت و مشکلات راه کابل نمی توانستند ازین تجارت چیزی استفاده کنند کذا در موسم سرما رای بکار بردن از محروقات همیشه

سالنامه د کابل

اهل شهر کابل ذغال جلفوزه بلوط حتی ارچه را از اشخاصی اقباع می کنند که آنها جنگلهای کوهی طبیعی را احیای قریه کابل را بدون رعایت کدام اصول فنی قطع نموده به بازار عرضه میدارند.

مرك دره شکاری می تواند مواد غذایی مزار و قطغن و ذغال سنگ علاقه جات تاله و برفك را بکابل نقل نموده و تدریجاً این نواقص و مشکلات تجارتی داخلی را رفع نماید. هم چنان در سالهای که خدا بخواسته اوقات ارضی پادشاهی بزرگات و ولایات شمالی صدمه برساند اهالی آنجا میتوانند از ارزاق و غله ولایت کابل استفاده نمایند.

اهمیت اجتماعی:

یکی از عوامل بزرگی که در ایجاد اتحاد در تحاسن اخلاق و عادات طبقات مختلفه يك مملکت موثر است، همانا اختلاط و آمیزاجی است که بین افراد بوسیله تجارت و داد و ستد و آمیزش و رفت و آمد تولید میشود. پس در محیط هایی که عوائق طبیعی ارقیل حبال رفیع و دره های پر خم و پیچ و غیره وجود دارد قطعاً در اختلاط اقوام به دیگر مواسمی تولید نمیکند، که از همه اولتر برداشتن موانع و عوائق مذکوره یکی از اهم ترین اصلاحات اجتماعی شمرده میشود. گویا تصطبیح مرك دره شکاری و رفع زحمت و تکالیف که در راههای سابق بمسافران دست میداد این نقیصه را هم از بین برداشت. و اکنون در مدت سه روز بدون احساس زحمت افراد کابل می توانند بولایات شمالی رفته با برادران موطن مزار و قطغن خود و از آنجا بکابل آمده از اخلاق و عادات و طرز معیشت و آداب معاشرت هم دیگر استفاده نمایند.

این است از فوائد اقتصادی اجتماعی جاده شکاری که فوقاً بدان اشاره شد. اصول اقدامات و ترتیب ساختمان این شوسه را هم در سطور آتی به بطری قارئین میرسانیم.

اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید و جناب عالیقدر جلالتآب صدر اعظم صاحب بقصد ارتباط ولایات مملکت و تنظیم امور اقتصادی وطن در سال ۱۳۰۹ احداث مرك مذکور را اراده فرموده و پروژه ساختمان آن بوسیله وزارت تجارت مرتب شده بتاریخ ۱۰ حمل ۱۳۱۰ آغاز بکار و هیئت متبغه بکار بموضع مذکور اعزام گردیده و مطابق پلان مرکز آغاز بکار شده لایق قطع کار جاری بود و بتاریخ ۱۰ اسد ۱۳۱۰ عالیقدر جلالتآب مهرزا محمد خان وزیر تجارت برای اخذ اطلاعات دقیقه و اعطای دستاویز جدید و واریسی بجزئیات امور بایک هیئت از حضور و الا حضرت صدر اعظم صاحب از مرکز عازم دره شکاری شدند و عملاً کاری که و ترتیب جریان کار را قرار آتی تعیین فرمودند.

کارگران از اهالی قریه آنجا.	رای	۹۷۶۵	متر مسافه	۵۰۰	تفرقه هر روزه
» » » سرج و یار سا	»	۸۴۷۱	» »	۵۰۰	» »
» » » پامیان	»	۹۷۶۵	» »	۵۰۰	» »
» » » سیفان و کهرمرد	»	۲۰۹۹	» »	۲۰۰	» »
» » » تاله و برفك	»	۱۸۰۰۰	» »	۳۰۰	» »
		۴۸۰۰۰	» »	۲۰۰۰	

غیر از تقری فوق برای امور مشکله مثال مرك برای و غیره به تعداد ۲۹۰۸ نفر تقریباً عملاً انشآت نیز هر ساله در امور مرك مشغول کار بوده اند در قراردادی که اهالی مذکور راجع بختم کار راه سازی با حکومت کرده بود چنین قید شده بود که مسئول قس و کثرت عمه خود شان بوده ولی حکومت لوازم کار را از طرف خود آماده می نماید. حکومت نیز این ترتیب را تصویب نموده به ادخال قس اطراف و جوانب عملیات راه سازی را مربع تر نمود.

افتتاح جاده دره شکاری

ما چیزیکه در حین اجرای کار قدری تکالیف وارد می کرد آذوقه رسانی و ما محتاج فوری عمله کار بود. در حالیکه نواحی غریبه دره شکاری غیر مسکون بوده و لوازم مذکوره از قاطع پیدا نمی شد، ولی با انهم حکومت متبوعه بجهت تمام کافه حوایج عمله را ارقیل خوراک و پوشاک، محروقات و غیره بخوب ترین شکلی تأمین نمود که عمله و تمام مامورین تسطیح راه دره شکاری از هر جهت مطمئن و آسوده بودند. و بالاخره بعد از مرور سه سال یعنی از اسد ۱۳۱۲ کار سرک شکاری از دهه شکاری تا دهنه غوری احتام یافت، اولین ابلاغیه که راجع بختتم کار سرک شکاری در مطبوعات دیده شد تاریخ ۱۸ اسد ۱۳۱۲ بود که محله اقتصاد بانگامل اطلاع متعده خود فوق العاده نشر نمود.

(اهالی وطن از تصمیم حکومت راجع بساختن شوشه شکاری اسبوق و مستطاب نتیجه بودند. اینک با کمال مسرت مزده میدیم که شوشه مذکور تاریخ ۲۱ اسد تسطیح و احتام بذریقه تاریخ ۱۹ اسد اولین موتر از سرخک بیی به مزار شریف حرکت نمود و یک موتر از مزار شریف که حاوی حربوزه غوری بود بتاريخ ۲۱ اسد از دره کاروان عبور نموده، بتاريخ ۲۲ اسد وارد کابل شد) گویا موتر حامل حربوزه اولین موتری بود که محصولات ولایات شمالی مملکت راه عبور امریکه در دوران حکومت مادرشاهی تسطیح شده و یکی از بادکارهای بزرگ عهد مصلح مادرشاهی بحساب می رود کابل حمل نمود. متعاقب آن تاریخ ۷ عقرب جناب عالیقدر حلالتماب والا حضرت صدر اعظم صاحب اراده فرمودند تا سرک دره شکاری را بطور رسمی شخصا افتتاح نمایند. لهذا ع. ج. عبدالاحد خان رئیس شورای ملی و ع. ج. فیض محمد خان وزیر امور خارجه و ع. ج. میرزا محمد خان وزیر تجارت و سایر رجالیکه صرف معیت والا حضرت ممدوح را حاضر بودند ساعت ۶ صبح روز مذكور از مکرعارم دره شکاری شدند، عبدالورودنا شرحیکه از اطرار خواستگاران میگردد راه را افتتاح فرمودند.

سواد نطق والا حضرت صدر اعظم صاحب

برور افتتاح سرک دره شکاری

حصار محترم! خدای متعال را شکر گذارم که امروز در سایه شهریار وطن پرور افغانستان اعلیحضرت محمد نادر شاه عازی امور مملکت عزیز را فاصله تنظیم شده و مدارح بلند ترقی را می بیاید.

درین دوره درخشنده بطرحن بیات و عشق و علاقه مخصوصیکه ذات شاهانه برای پیشرفت امور و سعادت ملک و ملت خود دارند خوش بختانه ی بیم که کارهای سودمند و مطالب خیلی نافع که تماماً مقرون بصرفه و صلاح مملکت است از حضور ملوکانه امر و اراده و وسیله هیئت دولت ایجاد و تاسیس میشود.

بنده خیلی خورسندی و افتخار داشته وایزد متعال را مجدداً حدو سیاس میگویم که در عصر چنین پادشاه ترقیخواه و نامشرف خدمتگذاری افغانستان وطن عزیز خود را دارا بوده و مورد نوازش پادشاه محبوب نسبت بابقای ایگوه خدمات نافعه ملی بنده و هیئت کابینه من واقع می شود!

احراز موقعیت ها و ماموریت ها البته در یک کشور برای افراد خیلی خط و اختراعات دارد، ولی اگر مامورین و عهد داران امور در حدود وظیفه و فرائض خدمتگذاری خود بی اعتنا بوده و قلباً علاقه نداشته باشند البته مسئولیت آنها بنزد خدا و جامعه ملی خیلی سنگین است، پس من از سایر مامورین محترم افغانستان تشکر میکنم که آنها در راه ایفای وظیفه و حسن تطبیق اوامر و ارادات اعلیحضرت همایونی در هیئت و اجزای کابینه این خادم وطن مجاهدانه کوشیده و وسائل خورسندی خاطر ما را همیشه فراهم نموده اند.

سالكنامه د كابل

يكي از نمونه های دین میرزا یحیی حیدرمداری خدایه افند - بحمد خدا و وزیر صاحب تجارت - نعمت این جاده
دوره شکاری است که جناب شان از آغاز کار و صدور امر ملوکانه مطابق هدایای و نظریات ما متوالیاً
یا خبری از کار و تهیه وسائل و عمل کاربگر و غیره آموز متعلق بر راه سازی را عوده و اینک موافق آرزوی ما
جاده شکاری تعبیر شده است برای تسطیح این طریق مهم درین موضع که بکوه های بلند محاط است تهیه تقر
کاربگریک امر مهم و از تهیه مواد خورا که برای یک جمعیت کثیر رساندن اسباب و آلات راه سازی و این آن
مهم تر بود صرف مساعی و کوشش وزیر صاحب تجارت قابل تقدیر و تحسین است که به مدت کم و بصورتیکه
آرزوی حکومت بوده کار این جاده بزرگ باختم رسیده همچنان از تمام مأمورین که وظایف مفوضه خود را
بدرستی انجام داده و از تمام افراد کاربگر و ارجح خوانین و کلان شوندگان و اهالی اطراف که با اقوام
خود درین خدمت اشتراک نموده اند اظهار خورسندی و رضایت نموده اوشاب را سعادت مند میدانم
که درین خدمت بزرگ تمکنت خود اشتراک نموده هر یک بکسر سهم خود حصه گرفته اند.

گرچه درین شوسه صرف رحمت مأمورین و بول حکومت شده و اهالی صادق اینجود مساعی و محبود اینک
فراموش ندفی است ابرار نموده اند ولی باید دانست که در سیح و وطن عزیز ما دارای یک طریق مهم حیاتی شده
و این سه تمام قطعات مهمه خاک تمکنت را هم بگر وصل میباید ، چه در سالیان درازی بواسطه این سلسله
کوه های عریض و صوبل هندو کن ولایات شمالی و حصه های جنوبی و مرکز ازم حداد و از مواد اقتصادی
منافع اجتماعی و اتحاد معنوی ، روابط ملی اهالی این دو حصه بسبب هم دیگر خود محروم و بیگانه مانده بودند .
بعضی دارند سالهای را که در کابل فحطی غله و ما بزم حورا که واقع شده و اهالی خیلی دچار عسرت
گردیده بودند ولی عیال در همان سالها در ولایات شمالی ابار های غله بواسطه کثرت مقدار و قلت خریدار
خراب و بزم شده خسارات هفتی را برای اهالی ایجاد میکرد و همچنان در سالهاییکه آفات در مزارع و غلات
ولایات شمالی و اعم میگردد اهالی آن تپواستند از غله و آذوقه ولایت کابل استفاده نمایند .

کدام بواسطه بودن طریق سهل مسافرت اهالی این دو خطه میخواستند بدون کدام امر مهم ضروری
و حیاتی مسافرت یکجا نه این راه صعب و مشکل را متحمل شوند . لهذا یکی از عادات و مراسم ضرر و بدگی و وحدت
اخلاقی خود ها بیگانه نموده اهالی ولایات شمالی اهالی کابل را و اهالی کابل اهالی آنولایات را با وجود وحدت
مذهبی و شرادی غریب و بیگانه می نماداشد .

نسب خیلی از روز های خورسند است که در عهد همایون اعلیحضرت محمد نادر شاه عاری این طریق مهم
ساخته شده و اهالی این دو خطه میتوانند در هر دو سه روزی با وسایل نقلیات عصری و تکمال سهولت و آسانی
با هم دیگر خود رفت آمد داشته از مواد تجارتی خاک های هم دیگر خود استفاده نمایند .

در نتیجه امید واره این طریق مهم که ما بزرگ دره شکاری اش میا میم فی الحقیقت در آئنده قریبی
برای تأمین روابط اجتماعی و ترقی اقتصاد و اهالی مملکت ما طریق سعادت و شمار خواهد آمد .

دو خاتمه سعادت و ترقیات و رفاه و رون وطن عزیز و حصول سعادت ملت اهانسان را از خدای متعال
استمداد نموده بنام خدای باریک و ما بحار اعلیحضرت محمد نادر شاه بزرگ این شوسه را افتتاح مینمائیم .

سپس ع ، ج میرزا محمد خان وزیر تجارت بطی آق را بحضرت صدر اعظم جواباً
معرض و فرمایش نمود .

سواد نطق ع، ج وزیر صاحب تجارت

والا حضرت معظماً! افتخار دارم که امروز در محضر این حضرات که به افتخار تشریف آوری ذات والای شما برای افتتاح شوسه شکاری درین موضع حضور بهم رسانیده اند بگویم:

این پروژه بزرگ را که تاکنون در افغانستان سابقه ندارد و درخور پروگرام های دول بزرگ امروزه دنیاست مطابق اوامر و ارشادات ذات ملوکانه و والا حضرت صدر اعظم صاحب بدستاری رؤسا و فاعله اقوام اطراف و جواب این موضع ما صاحب مصان و عمله انشاءات و سایر مامورین دولت حسب مطلوب بر سر رسانیده ایم. بی در وقتیکه اجرای کار حاده شکاری روی دست گرفته شد از منابع مخصوصی که شاید فقدان فضائل روحانی غالب تر از اعراض ایشان بود بیهم این حمله که جنین کار بزرگ که حکومت قبل را حتی بر دوش نام آن نوحشت می انداخت به امکان سر رسیدن دارد و نه افغانستان به این قبیل امور سابقه دارد. استماع میگردد، ولی ما طوریکه در کار های خارجه نمای مرد جلیلی ما به علی حضرت محمد نادر شاه غازی و والا حضرت شما اطلاع داشتیم و سوانح زحمت کشی و خدمت گذاری بی آلاش تا تاسا واضح بود. اتکا به تأیید خداوندی و اطاعت او امر شما عوده بدون اینکه این پروگرامهای مقرر صانه که فضائل معنوی را بر لیل می ساخت در ما ادبی تائیری تولید کند شروع بکار عوده تا حدیکه اقدار شخصی اجازه میدهد اوامر و هدایائی را که تا اعطا میفرمودید بموضع عمل گذاشتیم تا اینکه الله المجد تعالی به الطاف خداوندی و قوه تدبیر و حکمت عملی حکومت موفق گردیده بطلان عقاید معرصب را امر و رایات میبکم.

کار ساختمان سرک از اوایل آغاز تا کنون بطور ضعیف جریان داشته، تمام سهم داران احرا تیشه و مامورین و مهندسان در نصیق نظریات و آمال حکومت مطبوعه که در مواقع مقتضیه کتباً از وزارت تجارت بایشان تبلیغ میشد و در مواقع ورود حرمه در اینجا به ایشان ایراد میکردید کما حقه سعی کردند و عمل نمودند و همان بود که بعد از معاودت هر بار از سرک شکاری اوصاح ساختمان را ناتمام بکوائف همیشه بحضور عرض کرده ام.

طوریکه اجمالاً والا حضرت فرمودند این حاده یکطرف صحنه دیگری در تاریخ اصلاحات دوره مصلح نادر شاه می نازد و از طرف دیگر امید است مصدر خدمت مهمی در امور اقتصادی و معنوی ملت افغانستان گردد.

چون والا حضرت در ضمن فرمایشات خود الطافاً از خدمات ناجیرانه بنده اظهار صائیت فرمودند، لهذا عرض میبکم من شخصی مصدر خدمت بلندتری طوریکه آرزو داشتم شده ام و چیزی که توانستم و حقیقه باعث افتخار من است بنما تطبیق آمال علی حضرت غازی و والا حضرت شما است که عهده مربوطه خود را بزعم خودم بصدائق انجام دادم. در خاتمه افتتاح این شوسه راه علی حضرت غازی و والا حضرت و سایر ملت افغانستان تبریک گفته از خدای مهربان التماس دارم که حکومت متنوعه ما را از یاد ازین درخت هدایات شهر بار فہم و کار آگاه آن عوفیات بزرگتری نائل گرداند.

بالجمله طوریکه تذکار درفت شوسه شکاری که یکی از مفیدترین و مهم ترین کارهای که تاکنون در تاریخ افغانستان عملی شده افتتاح و محل استفاده عامه قرار یافت.

جاده شکاری مزایای زیادی دارد که ما تنها بذكر مختصر آن قناعت نمودیم امید است کافه ملت نجیب افغانستان قدر و قیمت همه امور را که در دوران حکومت فعلی عملی میشود دانسته و قیمت خدمات این حکومت شریف خود را بیش از پیش بدانند.

افتتاح نهر سراج مشرقی

نهر سراج سمت مشرقی همان نهر است که در سال ۱۲۹۰ شمسی حفر آنرا اعلیحضرت امیر حبیب الله خان اراده کرده بود. شروع خط سیر این نهر از برابر پل دروچه اتخاذ شده و تا يك حدی بكنار سرك لغمان تمتد و باستقامت قلعه بختان از دریای سرخ رود عبور و بر شيله نایق و قلعه شاه مرد خان و دشت ساه مردان و کاریز مبرا گذر کرده و تقریباً چهارده هزار مجرب زمین لامزروع و خاراء سمت مشرقی را مشروب و قابل ررع می نماید.

در زمان اعلیحضرت سراج الملتنه والدین کار حفاری نهر مذکور جاری ولی بواسطه شهادت اعلیحضرت موصوف ارسنه ۱۲۹۷ تا سنه ۱۳۰۲ شمسی کار آن کاملاً بحال تعویق و عدم پرداخت مانده بود. در سنه ۱۳۰۳ عصر امانیه دوباره بکار نهر مذکور اقدام و يك مبلغ کافی برای آن در بودجه منظوری داده شد اما متأسفانه با وجود مصرف زیاد باز هم کارهای باقی مانده آن بد تکمیل نرسیده و بحال خراب ماند.

در سنه ۱۳۱۱ عصر شهریار وطن پرور ترقی خواه اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید که تمام منابع و قسمتهای مهمه اقتصادی و عمرانی وطن تحت توجه شاهانه شانت قرار یافته و به تعمیر بندها و حفر آنها را امر و اراده خویش را صادر فرمودید، آبادی و تکمیل نهر سراج را نیز حکم فرموده و پول مکفی جهت انجام کار مذکور در بودجه وزارت تجارت و زراعت منظوری دادند و ار همان سنه با مراقبت مخصوص ع. ش جناب سردار محمد داؤد خان فرقه مشر قومانندان عسکری و حاکم اعلائی سمت مشرقی کار نهر سراج جاری شده بود اینك بتاريخ روز دوشنبه دهم ثور ۱۳۱۳ شمسی کار نهر مذکور تماماً به تکمیل رسیده و رسماً از طرف قومانندان موصوف در حضور جم عمیری از مشاهیر و اهالی آنجا افتتاح و نطق های متعددی درین تعاطی شد و بالاخره بکمال موفقیت آب رودخانه در نهر مذکور جاوی گردید حقیقتاً اقداماتی که در آکال حفر و آبادی این نهر از طرف شهریار شهید گردیده و احتتام آن در عهد درخشنده اعلیحضرت محمد ظاهر شاه نجیب می شود حیل قابل امیدواری و خورسندی است چه و جود این نهر میتواند عمرانات و مزروعات جلال آباد را دوچند ساخته و يك باب تازه در ترقیات زراعت و فلاحت وطن عزیز ایجاد نماید. ضمناً سالنامه کابل از مساعی و مجهوداتی که قومانندان صاحب موصوف درین مسئله ابراز فرموده اند تشکرات صمیمانه نموده به جناب شان عرض تبریک می نماید.

انجمن کشافان

در تریه کشافان درین سنه سعی مخصوص بعمل آمده، و بعوض ع، ج علی محمد خان قوماندان کشافان ع، ج سردار احمد علی خان وزیر معارف تعیین و در فیری سربچه ها دوازده نفر افزود گردیده است.

در جشن استقلال طلاب اسکوت در رسم گذشت اشتراك ورزیده و بحضور ج، ع، ج والا حضرت صدر اعظم صاحب در حالیکه عموم وزرا و کور دیپلوماتیک تشریف داشتند نمایش خوبی نشان دادند.

طلاب اسکوت در سال ۱۳۱۲ بمعه بلوک مشران و معلمین خود ها برای کپ تعلیمی به دوده مست بغان، بیکتوت، چهار منار، دار الفنون، رفته و از طرف اعلیحضرت فقید شهید عرفان پرور، کپ های ایشان ملاحظه و از طعامیکه طبخ نموده بودند تناول فرموده و طلاب مذکور را مورد نوازش و تلطیف مخصوص خویش قرار دادند

اعلیحضرت همایونی محمد ظاهر شاه در آن موقع که سرپرست طلاب اسکوت بودند نیز کپ های سکوت را ملاحظه فرموده و ایشانرا نسبت بجدیت و انتظام آنها تمجید و نایل به تحسین فرمودند.

اداره کشافی نسبت بروابطیکه با انجمن کشافان عالم دارد در سال ۱۳۱۲ با انجمن کشافان ۴۸ مالک دنیا مکاتبه نموده است.

تمديد سرکهاي جديد

چون حکومت متبوعه ما مشغول فراهم آوري تمام وسائل راحت و آرامي و رفاهيت ملت و ترقی و تعالی مملکت بوده و آرزو دارد وطن عزيز از هر جنبه ترقی و پیشرفت نماید، به وزارت سي همه امور مخصوصاً به تنظيم و تسطیح خطوط مواصلت به اطراف و نواحی مملکت نهایت توجه و مساعدت نموده تمام سرکهاي سابقه که قابل ترميمات لازمه بوده ترميم و علاوتاً جاده هاي نافع متعددی در تمام نقاط لازمه تمديد و تسطیح کرده است که اينک از تذکار سرکهاي که ترميم گردیده از حيث طوالت مضمون صرف نظر نموده و تنها سرکهاي را که تازه تمديد گردیده ديلاً بمطالعۀ هموطنان عزيز مير سايم :

متر	کيلومتر	
۵۰۰ — ۱	۱	۱. تمديد سرک از حد چهار راهی عقب فرقه شاهي الی قشله عسکری شيرپور
۵۰۰ — ۱	۱	۲. سرک دروازه لاوری به بالا حصار و از بالا حصار بطرف شهدای صالحین الی زيارت حیر و تيميم انصار رضى الله تعالى عنهم
۸۰۰ — ۲	۲	۳. تمديد سرک از حد ميسار نادگار شهادت عدالو کيل خان نائب سالار مرحوم تا سرک قلعه هاشم خان
۸۱۵ — ۴	۴	۴. تمديد سرک حديد رفقی سناتوريم و اتصال آن به سرک دار الفنون و پخته کاری آن
۱۹۸ — ۴	۴	۵. از ريش خور الی چهار آسياب و اتصال آن به سرک لوگر
۱۹۸ — ۱۲	۱۲	۶. بل فدهاري محمد اعه تا سرک لوگر
۱۴۸ — ۹	۹	۷. باد حجاب روغی از طريق ده دوشبه و بحسب آباد و اتصال آن به سرک گردیز
۱۹۸ — ۱۳	۱۳	۸. تمديد سرک از ييل علم الی قرية حوشی لوگر
۲۴۸.۵ — ۱۵	۱۵	۹. يورک الی قرية داد و خيل و زرغون شهر و اتصال آن سرک سرخ آب لوگر
۳۹۶ — ۲۶	۲۶	۱۰. کلنگار الی کوتل ديوان گي
۵۹۴ — ۳۶	۳۶	۱۱. سرک قندهار تا کتواز
۳۳۶ — ۸۲	۸۲	۱۲. سرک کتواز برام محمود خيل الی موش خيل و خود خيل
۴۴۵ — ۲۷	۲۷	۱۳. از قرية سرکی خيل جامعۀ ده سمت کتواز الی ندی
۳۴۶ — ۱۱	۱۱	۱۴. حد قلعه نظر خان تا حد شهبان حصه اول اندر
۸۹۰ — ۶۷	۶۷	۱۵. مقر علاقه داری ماوه و اتصال آن به کتواز
۶۴۳ — ۳۹	۳۹	۱۶. بهسود به سمت خاغوری الی کوتل لومان
۴۴۵ — ۲۷	۲۷	۱۷. کوتل لومان الی سنگ ماشه
۵۹۴ — ۳۶	۳۶	۱۸. کوتل لومان تا سرک قيسار به حد قره باغ غزنی
۲۴۸ — ۲۳۳	۲۳۳	۱۹. ناعيان به داینگی و اتصال آن به دولت يار مربوط ولایت هرايت

تجدید سرکهای جدید

ولایت قندهار:

متر	کیلومتر	
۸ —		۱ : تجدید سرک ارتخت پل الی ماده
۶۰ — ۹۹۰		۲ : ارژگان از پل ارغنداب الی حکومتی دهله
۹۱ — ۴۸۵		۳ : ار حکومتی کلان فلات تا حکومتی هوتکی
۳۳ — ۵۴۴		۴ : از فلات الی شکی
۱۵ — ۲۴۸		۵ : ارشکی تا حوت قول خاغوری
		۶ : از مرکز شت رود تا ناوه
۶۷ — ۸۹۰		۷ : ار حکومتی کلان پشت رود تا حکومتی گرم سر
۶۰ — ۹۹۰		۸ : ار حکومتی کلان شب رود الی موسی قلعه رمین داور

ولایت هرات:

۴۵۷ — ۷۹۵	۱ : تجدید سرک اراوه الی علاقه داری دولت ناروا اتصال آن به دایزکی
	۲ : بین گلران و هرات

ولایت مرار شریف:

	۱ : تجدید سرکهای عریض و مستقیم در شهر مرار شریف
	۲ : سرک از شهر مرار شریف به دهدادی
	۳ : سرکهای جدید در آقچه
	۴ : سرک در علاقه داری شوربه

ولایت قطن و بدحشان:

متر	کیلومتر	
۱۵۴ — ۵۶۰		۱ : تجدید سرک از سرک دره شکاری از راه غوری به خان آباد
		۲ : ارخان آباد به تالقان و از آنجا به علاقه داری خواجه غار و اراخا به حکومتی حضرت امام صاحب
۱۴۴ — ۹۰۰		۳ : تجدید سرک از خان آباد به گردابی
۵۱ — ۵۲۰		۴ : ارخان آباد به قندور و از آنجا الی ماش آباد
۷۰ — ۸۴۰		۵ : ارخان آباد تا حکومتی اسکمش
۸۰ — ۵۰۰		۶ : از خان آباد تا مرکز بهرین
۳۸ — ۶۴۰		۷ : از خان آباد الی فرحار
۹۱ — ۴۸۵		۸ : تجدید سرک از فیض آباد الی ارگو و دراثم و تشکان و حکومتی کشم تا کلفکان
۵۴ — ۹۹۱		۹ : از فیض آباد تا حکومتی جرم
۷۳ — ۱۸۸		۱۰ : از فیض آباد الی علاقه داری شهر بزرگ
۲۴ — ۳۹۶		۱۱ : از کنبه کشم به راه پل بیگم بطرف رساق
۳۰ — ۴۹۵		۱۲ : از روستاق تا علاقه داری چاه آب
۳۶ — ۵۹۴		۱۳ : از روستاق تا بل شیه
۵۴ — ۹۹۱		۱۴ : از روستاق تا ینگی قلعه

حکومتی اعلیٰ مشرقی :

الف، بذریعہ مدیریت تعمیر سڑک مشرق :
تعمید سڑک جدید مشرق از بتھاک الی سموح های ملا عمر
» » » جدید مشرق از طرف میان سروپ و کته سنگ
» » » از کمی خیر تاد که
ب: بذریعہ مأموریت معابر حکومتی اعلایٰ مشرق :
تعمید سڑک از لغمان به سمت اسمار تا چنه سرای
» » » بہر دو طرف شهر حلال آباد از دورائی دروئہ و کابل
الی پل سراچہ علیخان
» » مرننگ پرانی در تنگی دروئہ و دیوار لب دردی کابل .

حکومتی اعلیٰ جنوبی :

۷۳ — ۱۸۸	از گردیز تا عنزی	۱	تجدید سرك
۳۹ — ۶۴۳	از گردیز تا موركه	۲	»
	از موركه تا بروج	۳	»
۱۸ — ۲۹۸	از بروج تا بروج	۴	»
۱۸ — ۲۹۸	از بروج تا بروج	۵	»
۱۵ — ۲۴۸	از بروج تا بروج	۶	»
	از بروج تا بروج	۷	»
	از بروج تا بروج	۸	»
۲۷ — ۴۴۵	از بروج تا بروج	۹	»
۴۵ — ۷۴۲	از بروج تا بروج	۱۰	»
۳۳ — ۵۴۴	از بروج تا بروج	۱۱	»
۲۷ — ۴۴۵	از بروج تا بروج	۱۲	»
۳۳ — ۵۴۴	از بروج تا بروج	۱۳	»

حکومتی اعلیٰ فراء و چخانسور :

۱. تمديد مرك بين اناردره و مرا .
۲. » » ار مرك چخانسوره علاقه داري مهرشاهي و نادل و از آنجا
به علاقه داري چهار مرك و از مرك بگوا به سمت علاقه داري گستان و كوهستان .
۳. تمديد مرك از مرك حكومتی اعلی به علاقه داري نالا بلوك .
۴. » » در علاقه داري های لاش حویں و جای كوته و جای مرك و چشمه توكل .

تعمیر پلها

ولایت کابل :

- ۱ : تعمیر پل دریای چپه مست که سرک رفقی سنا نوریم و دارالفنون را اتصال میدهد .
- ۲ : تعمیر پل کلباغ .
- ۳ : تعمیر پل در سرک پل چرخي .
- ۴ : ترمیم پل متصل سد غاری .
- ۵ : ترمیم پل حجه مست و کنارهای آن .
- ۶ : تعمیر پل بگی وردك که کار آن جاریست .
- ۷ : تعمیر پل رنگای غوربد .

ولایت قندهار :

- ۱ : تعمیر مجده پل به سرک اردگان که بطرف حکومت دهله تمدید شده .
- ۲ : تعمیر پل ارغنداب .
- ۳ : « » ارغسان (اراکوسیا) .
- ۴ : تعمیر پل دیگر در ارغسان .
- ۵ : تعمیر پل شاه جوی .
- ۶ : « » جبل دویل در شبله های معار ارغسان .
- ۷ : « » دویل در حکومتی پشت رود .
- ۸ : دویل بین مقر و فلات در حد شاه جوی .
- ۹ : معبر شبله دب و معبر جدید ترنك .

ولایت هرات :

- ۱ : تعمیر پل در موضع شرخاش هرات .
- ۲ : ترمیم پل مالان .
- ۳ : تعمیر پل در خواجه چشت .

ولایت قطن و بدخشان :

- ۱ : تعمیر پل دریای بگی .
- ۲ : تعمیر پل در فرخار .
- ۳ : تعمیر پل در قلندز .

مدیریت تعمیر سړك مشرق :

الف . در حصة ولايت كابل .

- ۱ . تعمیر شش پل و دو معبر ارتباطك اى سنج هدى ملازم .
- ۲ . تعمیر سه پل در حصة رود چنارى (كار آن جارى است) .
- ب . در حصة حكومتى اعلاى سمت مشرق .
- ۱ . تعمیر پل سرخ آب (كار آن جارى است) .
- ۲ . تعمیر پل نظر آباد .
- ۳ . تعمیر پل كېو .
- ۴ . تعمیر پل شيله ناي .
- ۵ . سه پل در حلال آباد .
- ۶ . سه پل در سراجه عليجان جلال آباد .
- ۷ . پل در حدود دشت چوره گلى .
- ۸ . ده پل در دكه .

از تعمیرات سال ۱۳۱۲ مشرق

پل چورہ کلی سمت مشرق

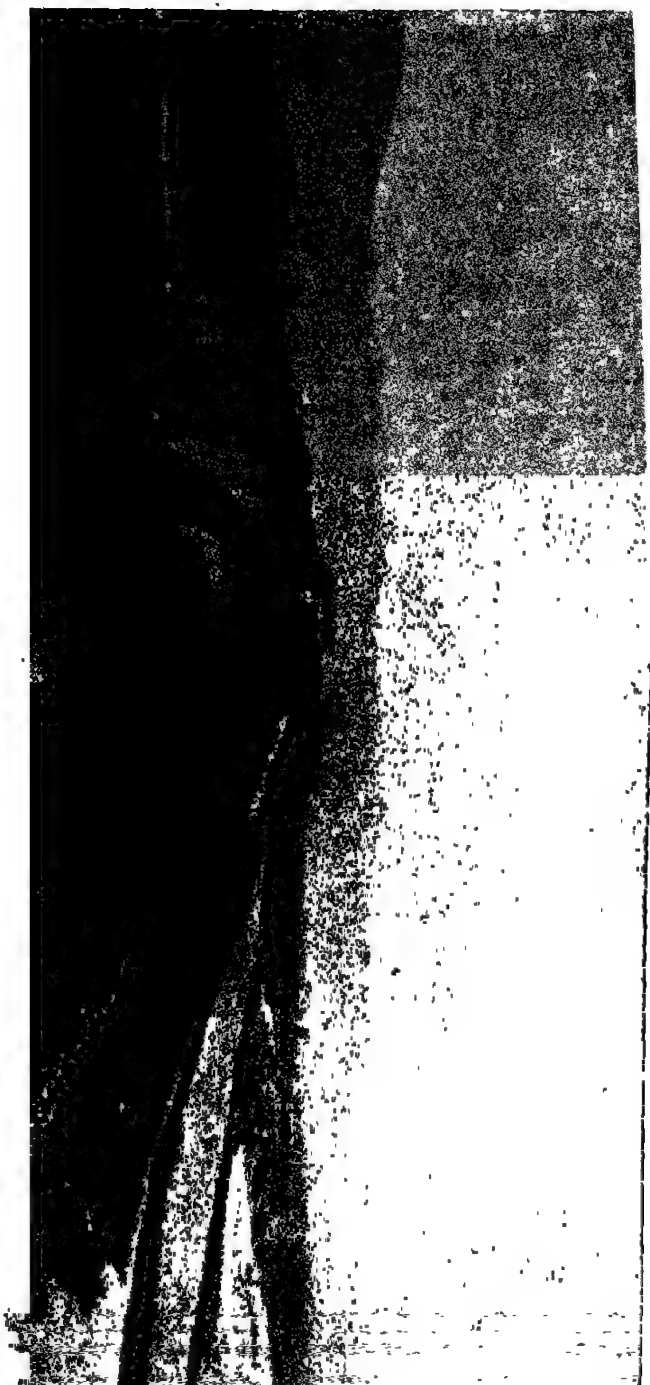
Le Pont de TCHORA-GALI sur la Route Kaboul-Indes.

پل واقع نظر آباد کہ داخل خط مرک جدید مشرق است

Un des nouveaux Ponts sur la nouvelle Route KABOUL-INDES. (Nazar Abad
Prov. de l'Est).

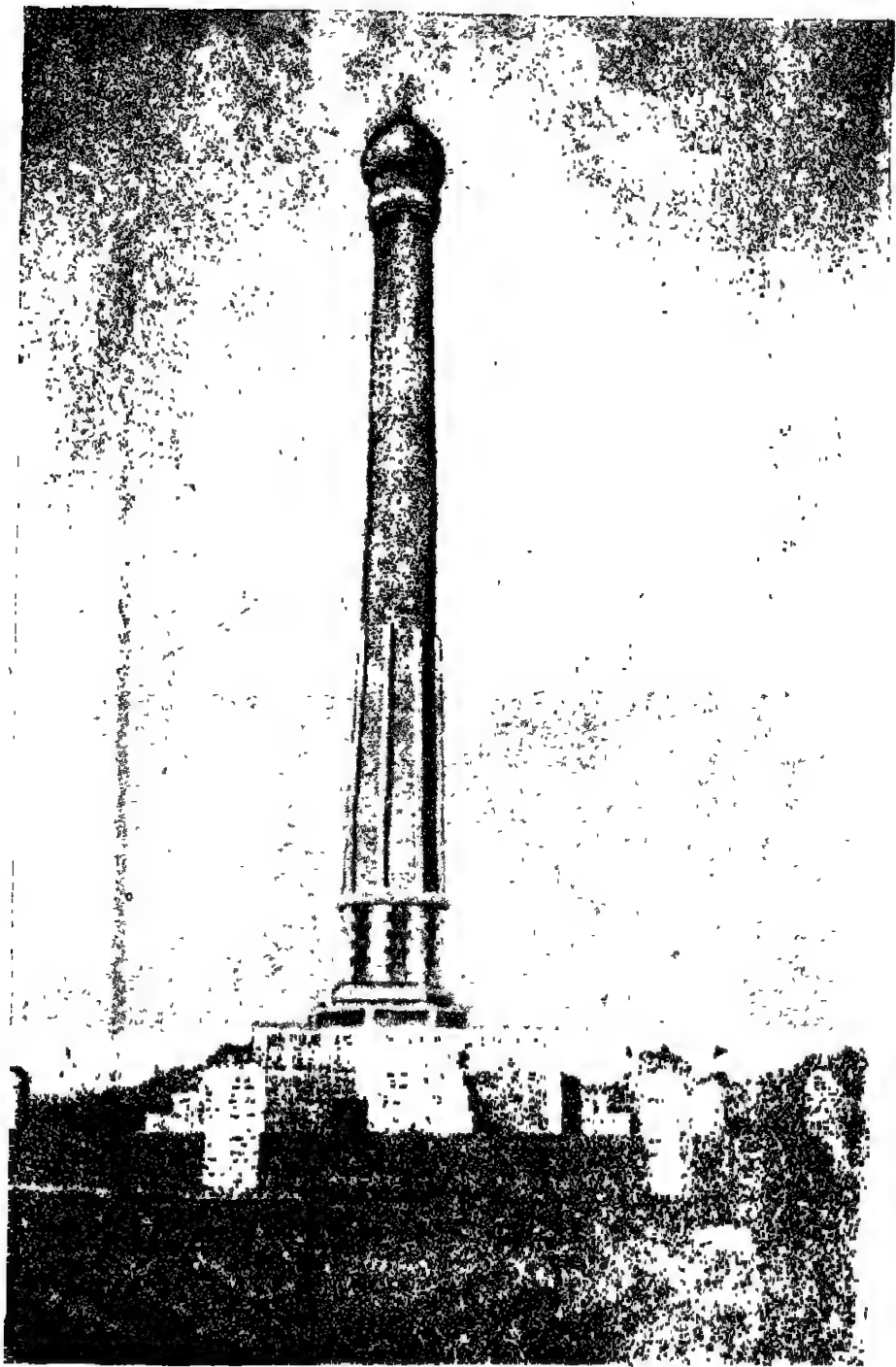

پل دروہائی سکی (خان آباد) کہ ترمیم سے
Le pont de la rivière de Bangui restauré en 1912 (Khanabad).

مسجد و جایگاه مبارک خرقه مطهر حضرت نبوی (صلم) در قندهار

Batiment et Mosquée de KHÉRQA-I-CHÉRIF (Menteau du Prophète) à Kandahar

مزار یادگار شهیدان میوند که در دوره نادر شاهی نسبت
 بقدر شاهی از مدافعان وطن و احیای نام ایشان در سال ۱۳۱۲ بنا و تعمیر یافته
 Monument Cominémoratif des Martyrs de la Guerre de MAY-GUAND
 construit sous le Règne de S. M. NADIR CHAH (Kandahar)

غور

قلب مملکت با افتخار تاریخی ما، یا مرکز صدور اوامر جهان مطاع شاهان نامدار غوری مرزمین رفیعۀ غورات امروزه بود. این مرزمین عزیز در قرن پنچ و شش اسلام با ملحقات شرق و شمالی اش که مقصد از تولک، فرسی، شهرک، چنچرات، جوند، هزاره خات خالیه باشد بنام غرستان معروف بوده با عمرانات و ترقیات مخصوصی در قلب مملکت افغانستان جاداشت.

در عهد غزنویان که غزه پایتخت بود، غور جستان بصورت یک ابالتی اداره می شد، ولی در عهد شهباشم بزرگ سلطان غیاث الدین غوری فیروز کوه که مسقط الراس اینت خانواده و در عهد یدر و عم بررگوارش اعمار و ترقی پذیرفته بود رسماً پایتخت سلطنت قرار گرفته غرنی صورت انالت نشینی را اختیار کرد.

تمدن غرستان مخصوصاً در عهد غوریان به اوج ترقی رسیده مهدسی صلا و نام آوران اینتک شمار رفته و با ترقیات بلخ هسری می نمود. خرابه زار امروزه، تیوره، شهرک، فیروز کوه و غره قاط عظمت گذشته این مرزمین را بخوبی نمایندگی میباید و جمعیت اینتک در آن عهد ثلث جمعیت تمام مملکت را از حیث خوی آب و هوا و ترقیات مدی تشکیل میداد، ولی متأسفانه در فتنه مفل بعد از خرائی و احراق بلخ اهالی این خطه نای با مفل وحشی فوق العاده مبارزه و مقاومت کرده آن گروه خون ریز تمام نفوس را قتل عام و همه عمرانات آن را بلافاصله خراب و احراق نمودند. غورات از آن زمانه اسف آوری حال بهمان وضع ویرانی مانده اخبار قلعه تیوره جدید، برچین، پسند که فعلاً به اسم غور معروف است تا سال ۱۳۱۲ به عنوان یک حکومت درجه اول از طرف ولایت هرات اداره می شد و دیگر ملحقات قدیمه آن از قبیل: تولک، شهرک، چنچران، بحکومتی های مختلف تقسیم و از روی مجرا شده مستقیماً از مرکز هرات اداره میگرددند. ولی درین عصر فرخنده که شهرهای تاریخی وطن مورد توجه قرار گرفته حوشبختانه غور درین سنه بحکومت کلان تبدیل یافت که صورت تشکیل جدید غورات و تشکیل حکومت کلان نادغیس که بر حکومت کلان تبدیل یافته قرار آتی است.

الف حکومت کلان غورات،

۱. مرکز نفس غور - ۲. علاقه داری پسند - ۳. علاقه داری برچین - ۴. حکومت تولک - ۵. علاقه داری فرسی - ۶. حکومت شهرک - ۷. علاقه داری فراه رود - ۸. حکومت چنچران.

ب. حکومت کلان پادغیسات.

۱. مرکز حکومتی قلعه مرغاب - ۲. علاقه داری جوند - ۳. حکومت قلعه نو - ۴. علاقه داری قادس - ۵. حکومت کشک - ۶. علاقه داری گران.

بطوریکه این خطه مهم تاریخی جلب توجه حکومت ترقی خوا نمود و در تشکیلات اداری ترقی کرده است امیدواریم در سایه این حکومت غم خوار و بادی غورات تاریخی احراز موقعیت عالی مدنی خود را نیز بتواند.

نظریات علمای روسیه شوروی

نسبت به صنایع تاریخی افغانستان

از قلم پروفیسور دیکه عصواتجمن
علمی شرق شناسی کل روسیه

صنایع افغانستان هنوز آنقدر کم در تحت تدقیق و مطالعه آمده که برای جوینده، مملکت پراسرار و مخفی را جلوه میدهد. اثرهای مخصوصی در باب صنایع نفیسه تاریخی در افغانستان اشاعه نیافته است و فقط نظریه مختصر نگارشات سیاحین و آهنگر که بصورت عمومی رقمطرازی نموده اند اگر دقت شود خیلی پر معنی و در محتویات خود شعب مختلفه را داراست.

تمثالهای صنایع افغانستان بچندین عوالم مدنی ذی دخلی است. اولی به عالم مدنیت بودا و دومی در محیط صنایع اسلام. علاوه بر آن مکشوف گردیده که آثار باختری های قدیم که بامدنیت ایران قدیم ارتباط دارد موجود است. در باب آثار معماری مدنیت های متنوعه هر دوره از تصنیف قابل تقدیر اکادمیک بارتولد (اجمال جغرافیای تاریخی ایران سنه ۱۹۰۳) معلومات گرفته میتوانیم و همچنین بعضی معلومات متمم در (مجله شرق جدید) که در سنه ۱۹۱۷ بطبع رسیده و در خصوص نتایج علمی هیئت اعزامیه (ایکسپدسیون) که از طرف الهانها در اوال جنگ عالمگیر وارد افغانستان شده بودند و توضیحات بسطی میدهد دیده میشود. چون مقصود اساسی ایکسپدسیون مذکور ایفای وظایف حربی و سیاسی بود بناءً علیه در مسائل علمی رول ضمنی بازی کردند و نسبت به صنایع تاریخی و آثار عتیقه بعضی مشاهدات بعمل آورده و عکسهای برداشتند.

از آثار صنایع بودا در افغانستان بت های عظیم الجثه و سموچهای که دارای تزیینات جسته و منقش و مصوری باشد در بامیان موجود است. (درین باب دوکتور

ولپچسیلاو) در نطق خود که بحضور مجلس کمیسیون افغانی در انجمن علمی شرق شناسی کل روسیه در سنه ۱۹۲۲ ایراد نموده است متذکر می شود ملاحظه کنید و در خصوص عمارت نوبهار که از عمرانات ادوار قبل از اسلام و در بلخ وجود دارد بار تولد توضیح میکند (صحیفه ۹ - ۱۰) که این عمارت در عصر دهم در حالت ویرانه دیده شده است. جغرافیادان ایرانی آنرا عمارت پادشاهان قدیم ایران مینامد ولی بحقیقت قریب تر عقیده بار تولد است مبنی به توضیح جغرافیا دانان عرب که میگویند نوبهار معبد آن دینی است که شهنشاهان چینی و شاهان کابل معتقد آن بودند، یعنی بودایان شرح ساختمان معبد مذکور را در قرن نهم این الفقیه میدهد و از او بیشتر در قرن هفتم از طرف زائرین و دانی سوان تسان نیز تشریح گردیده که در معبد مزبور چندین مقدسات بودائی مدفون و بطرف شمالی زمینه بله ها راه داشت و در وقتیکه سوان تسان حضور داشت ناصد عدد صومعه بودائی در بلخ موجود بود چقدر حفاریات این موضع بر اثر خواهد بود و چقدر چیزهای جدیدی در فن صنائع قدیمه ما را خواهد آموخت! حفاریات این موضع قرار بکه مجله فرانسوی در سنه ۱۹۲۲ اطلاع میدهد از طرف موسیوفوشه در بلخ آغار گردیده است و در آنجا اکتشافات جدید را انتظار میکشد و برای مطالعات صنائع یونان، بودا، مساعدت خوبی خواهد نمود که خط منی اساسی مقاصد علمی خود را تعقیب کند.

سلطنت یونان و باختریان که عظمت و جلال آن نصیب قرن دوم قبل المیلاد است میبایستی آثار عتیقه آن در ناحیه هندوکش و همچنین اراخوسی (ناحیه علیای دریای هلمند) پایتخت فندهار) مانده باشد. در این مواضع ممکن است که آثار صنائع حقیقی باخترها ظاهر شده هم در نمنا لهای قدیمه صنائع چین تاثیر آن امکان مکشوفیت دارد.

قرن دوم قبل از میلاد در این خصوص هیرت نیز تصدیق ولی شواهد کذب میکند.

در قسمت غربی باختریان قدیم از خرابه های شهر باختری قدیم تیملک (اسم سابق آن وکراتیه یا) سیاحین ذکر میکند هکذا احتمال دارد آثار آرتا کوانه قدیم در موضع بالا حصار رات چنانچه تو ماشك (۱) حدس میزند پیدا شود. ندرمایر (رئیس و فدامانی) سمت شرق

(۱) بار تولد «اجمال جغرافیای تاریخی ایران سنه ۱۹۰۳ صحیفه ۴ - ۲۵»

جنوب بلخ قدیم از انبوه خوبی قدیم که نکی ویران گردیده اند متذکر میشود و این آثار قدیم که عبارت از مینارهای بزرگی است و از خشت بخته آناد شده بود به عصر روز آسترا (زردشت) تعلق دارد و از باختریها بحث قدیمترین مرکز تمدن آریانی که بما معلوم است حکایت میکند. حصارهای گلی که نایست متر عرض دارد در شمال آن آناد شده باید تعلق باین عصر داشته باشد. این حصار یا دیوار بزرگ در غرب تاقی که مردم بومی آنجا شهر قدیمی آرا می خوانند ختم میشود.

شکل ساختمان حصار مذکور منکسر و بطول ۸۰۰ متر و عرض ۶۰۰ متر میباشد. و عموم ساختمان اینبه عبارت از ارتفاع (۱۰ متر) است که در روی میدان چمن زار آباد و با دیوارهای مرتفع از گل و خندقهای عریض محصور میباشد. در قسمت انتهائی سمت جنوبی آن بالا حصارش واقع است.

در عرض راه تاشقرغان و ایبک ابنیه قدیمی موجود و غالباً از دوره زور آسترا خواهد بود. بفاصله چند ساعت راه در دشت بطرف شمال شرقی تاشقرغان قصه واقع است که بلاشک از اهل باختریان میباشد.

مادامیکه صنائع اسلامی افغانستان غور شود ما همچنین می بینم که خیلی کم اکتشافات بعمل آمده است. صنائع اسلام در حدود افغانستان اهمیت زیادی که دارد برای فهمیدن صنائع قرون وسطی آریانی میباشد که قسماً در شعبه مدنیت افغانستان موجوده کاملاً آنرا تمثیل میکند. و آن برکهم در مقاله خویش راجع به معماری اسلام در ایران نیز نسبت به تشریحات زاره (یادگارهای معماری ایران) خاطر نشان میکند که برای توسعه صنعت معماری ایرانی در اکثر شعب آن تا هنوز تحقیقاتی بعمل نیامده است، و مشارالیه مینویسد که یادگارهای عربستان، فارس کرمان، خراسان و غیره نظر بیادداشتهای مسافرین و اطلاعات عمومیه برای ما بر اسرار معلوم می شود.

اما ضمناً در افغانستان باید اعضای مسائل تاریخ این صنائع معماری صورت حل و فصل را نمود حاصل کند. بعقیده (وان برکهم) لازم است که دوره ترقی نقاشی های مدارس درهرات جستجو بشود ولی در آنجا آثار تاریخی سرعت بخروب میگردد و راهنمای صحیح و تألیفاتی در این خصوص موجود نیست. خانقوف که مدت پنج ماه درهرات توقف نمود درباب

آثار تاریخی آن هیچگونه معلوماتی نمیدهد. در تصنیف سالوین که در سنه ۱۹۰۷ در زیر عنوان (یادگارهای صنائع مستظرفه اسلام) اشاعه یافته در قسمت اولین آن فقط در باب مینارهای غزنی افغانستان ذکر میکند که آنهاً قبلاً از طرف فرکتیوسون (تاریخ صنعت و معماری هند و شرق، بزبان انگلیسی) نشر شده است. در باب آثار معماری اسلام در افغانستان که چقدر و بچه حالت در حال حاضر میباشد مثلاً بارتولد و بدرمایر در تصنیفات فوق الذکر خویش معلومات میدهند و چنانچه ایت هم در باب سه دانه طاق بزرگ نزدیک دروازه غربی بلخ شرح میدهد که قرار گرفته ساکنین آنجا از آثار مسجد جامع، چهارسوق، مسجد سبز است و نیز خرابه های مدرسه ابست که سیحان قلی خان زمامدار نصف دوم قرن ۱۷ عیسوی آن بلاد عمران نموده است. هکذا خرابه های دیگر است که از طرف جنگیز خان مخروب گردیده، و احتمال دارد که تخریب آن به دوره تعلق داشته باشد که جنگیز خان شهر بلخ را خراب نمود. در مزار شریف مقبره خلیفه علی (کرم الله وجهه) که در سنه ۱۴۸۱ عیسوی سلطان حسین تیموری آباد کرده بود، موجود است. نظر بمشاهدات هیئت اعزامیه المان که فقط داخل مقبره شکل قدیمی آنرا نشان میدهد اما از طرف خارج مقبره بواسطه الحاقات بی مذاق تماماً تبدیل یافته است و همچنین خرابه های قرون ۱۳ - ۱۴ عمارت اسلام گمان میرود که موجود باشد.

حال نظری بطرف مزارات می اندازیم. در آنجا فخرالدین کرد بالا حصار در سنه (۱۲۵۸ - ۱۳۰۷ عیسوی) آباد کرده است که حال هم وجود دارد. بارتولد فقط در باب عالترین انبیه داخل شهر که عبارت از مسجد جامع باشد و در سنه ۱۲۰۱ عیسوی از طرف غیاث الدین سلطان کرد عمران و در قرون ۱۳ - ۱۴ باز ترمیم گردیده متذکر میشود. نظریه مشاهدات هیئت اعزامیه المانی گویا مسجد مذکور در این منته مختلفه ترمیم و تعمیر گردیده و در حال حاضر هم در اثر توجه امیر بصره مرغوبی صیانت میشود و در اعصار خیلی مابعد از آن (نسبت بزمان انشاء آن) دیوارهای حیاط جامع مذکور باخشت های منقش مزین و بروی آن بطرز عمارات خراسان از کاشی کاو شده است و بطرف شمالی مسجد حجره کوچکی بشکل مربع ساخته شده که دروازه در آمدن آن خیلی منقش و رخ آن بطرف مشرق است. عمارت مذکور بشکل و نقش خود، مسجد سرخ خراسان را یاد میدهد در

اطراف شهر هرات مصلاهی خیلی قشنگ واقع است. مصلاهی هرات از سه عمارت مدرسه مرکب بود و مادام کدایت دیده بود دوطاق با چهار مینار آن که انبیه گنبد مانند را تشکیل میداد با مقبره های بعض اهل تبمور و معبد بزرگی که دو مین مسجد جامع هرات محسوب میشد باقی مانده بود. قرار گرفته اسفراری این عمارت در اواسط قرن پانزدهم عمران شده بود.

مارتولد خاطر شان میکنند که نظر معلومات هولدیچ (همسایه هند سنه ۱۹۰۱ صفحه ۱۴۲-۱۴۳) این عمارات در حال حاضر وجود دارند، زیرا امیر افغانستان عبدالرحمن خان در سنه ۱۸۸۵ عسوی در اثر اصرار مهندسین انگلیسی که در آن زمان محاصره هرات را از طرف روسها انتظاری می بردند امر به تخریب آن داد.

تخریب آن معلوم است که کامل بوقوع ننوشت، زیرا هیئت اعزامه المانی معلومات میدهد که در مصلی حاضر ۹ دانه منار باقی مانده که از آن جمله چهار مینار در ابتدا تعلق بیک عمارت داشته و همچنین در انبیه کوچک گنبدی، عکس انبیه محروبه تا جائیکه معلومات داریم وجود دارد این مثل روشن و ثابت می سارد چقدر لازم است که برای تحقیقات و عکس برداشتن آثار تاریخی افغانستان و مطلع و نشر آن عجله باید کرد. در قرب هرات ریارنگاه شیخ عبدالله انصاری (رح) در قرن پانزدهم عمران گردیده موجود است. احاطه وسیع آن شصت متر در چهل متر است که در آن لوح سنگهای کوچک قریباً خلی زیاد میباشد دیوارهای حیاط قسمی کاشی کاریست. بطرف جنوب شهر ملی واقع است (مقصد مؤلف اربل مشهور مالان است که مالای دریای هرنند آباد گردیده) در عصر شاه عباس غالباً عمران گردیده است.

از غزنی قدیم که در قرن دهم پایتخت سلطنت وسیعی بود یکی از مراکز علم و هنر بشمار میرفت خواجه هائی (در ۲۵ کیلومتری غزنی موجوده) تا حال باقی مانده است شهر غزنی را در قرن ۱۲ - ۱۴ چندین مراتبه خراب کردند قرار گرفته سالوین غزنی در اواسط قرن ۱۲ در مرحله اولین قتل عام خراب شد در وقتیکه علاوالدین حسین به انتشای مقبره سلطان محمود و دو مینار (که یکی آنرا بعد فرگیوسون ترمیم کرد) جمیع آثار تاریخی را منهدم نمود. محمود مسجد خیلی قشنگ از سنگ مرمر و گرانیت آباد کرد که

شرح حصار هرات و ملاحضات آن « فوتوها در کتاب هراتی (افغانستان سنه ۱۹۰۰ صحیفه ۱۵۷-۱۵۸-۱۶۱) »

در شاهنامه از آن تعریف و توصیف شده است. اگر در غزنی حفريات شود خیلی عجيب خواهد بود که از طرز ساختمان عمرانات آنارجوان معماری اسلام در افغانستان واضح شود. در قندهار آثار معماری اسلام به اعصار خیلی قريب تعلق دارد. بعضی یادگار های عجيب در کابل هم واقع است. از آنجمله بیشتر قابل توجه مقبره تیمور (آخر قرن ۱۷) که عبارت از عمارت کنبدي به شکل هشت زاویه ایست که از خشت بخته ساخته شده. دوم مسجد عیدگا. است که بطرز هندی آباد گردیده بالای سلسله کوه های غرنی استحکامات عصر نادر شاه (۱۷۴۷) موجود است این تفصیلات مختصر ارباد گارهای اعصار مختلفه صنائع معماری اسلام در افغانستان که گمان میرود هنوز جامع نیست نشان میدهد که قطعاً ارحس تاریخ صنائع مستطرف مطالعات و تدقیقات بعمل بیامده لازم است که سنجش معماری یادگارهای تاریخی بعمل بیاید و فوتوهای اعلی از هر يك یادگار با توصیحات لازمه آن برداشته شود بعد از آن هم ارحس طرز معماری و هم از نقطه نظر نقاشی مطالعات و تدقیقات بعمل آید و با معلومات متوصله ما قبل تطبیقات نشود و خصائص طبعی معماری اسلامی افغانستان و اهمیت آن در تکامل صنعت معماری ایران و همچنین واضح شود که معماری سمت جنوبی و جنوب شرقی افغانستان با صنائع اسلامی هند تا چه پایه ارتباط دارد.

سائر شعب صنائع اسلام در افغانستان و همچنین تقریباً در تحت مطالعه و مذاقه نیامده است بیشتر از همه آغاز صنعت نقاشی و مصوری خورده (میناتور) «افغانستانی» (اگر باین معنی امکان داشته باشد که اطهار عقیده بشود) واضح گردیده است که در آن شاخی از میناتور ایرانی که اول از هرات (که مکتب میناتور هرات نامیده میشد) اقتباس شده است. در عصر تیموری ها هرات یکی از عمده ترین مراکز مدنیت نقاشی آن عصر محسوب می شد و در زمان شاه رخ (۱۴۰۵-۱۴۴۷) بهمت و کوشش شهزاده ناسون گور (۱۴۳۳) که حامی و مدار علم و معرفت بود انجمن علمی (اکادمی) صنعت کتب تاسیس گردید (۱) که برای ترقی میناتور (نقاشی و مصوری کوچک) بطرر ملی آن خیلی اهمیت داشت. این انجمن علمی برای ترقی خطاطی، نقاشی و مجسمه سازی به اساس دستورات جدید نیز استفاده میشد و آخرین دوره درخشان خود را در عصر سلطان حسین بایقاره (۱۴۶۹-۱۵۰۴)

(۱) کتاب کیونیل میناتوری مشرق اسلامی، منطقه برلین سنه ۱۹۲۲، صفحه ۲۵-۲۶.

گذشته اند و در سنه ۱۵۰۷ هنگامی که هرات دستخوس نوا گردید انجمن علمی هم بحیات خویش خاتمه داد، در کارهای مکتب هرات اگر چه تغییرات زیادی بطور ایزانیت بعمل آمده بود اما باز هم نفوذ صنعت چین مشاهده میشود و در آنکه مناسبات مستقیمه با چین در آنوقت موجود بود تصاویر دست حیات الدین قاسم که در سنه ۱۴۱۹ به یکن در جمله اعضای سفارتی که بانجا اعزام شده بود رفته و فقط پس از سه سال اقامت مراجعت نمود و کدوسل (در صفحه ۲۶) تصور میکند که آیا او در قابلوی طرز چین جمعیت (خسرو، شیرین موسیقی چیان) را که در روی قماش ابریشمی شاخه ما پریده گلک که بلاشک قلم رسم چینی کشیده شده است رسم کرده؟ در قابلوی مد کور زبان فارسی عبارت ذیل نوشته شده « در هرات از طرف یکنفر ای رسم شده » در بین نوشتنهای قلمی که در هرات نوشته شده کتاب « مواجنامه » فلمی حبلی عالی ۱۲۳۶ را مخصوصاً مذکور میشود که در کتبخانه ملی باریس موجود است.

بهراد رسام هم مکتب هرات تعاقب داشت بهر ادینکی از رسامان نادری است که مورخین ایران در خصوص او توضیحات جری میدهدند که ماهرست به او را نشان معلومات داریم بهر اد در حدود سنه ۱۲۴۰ تولد و از صفرت در هرات بدربار سلطان حسین میرا آغار بخدمت نمود مورخین استاد او و برسد احمد قزیری را می فرماید و حامی مخصوص بهر اد مرعلی شیر نوائی شاعر و وزیر بود از سنه ۱۲۶۸ الی ۱۵۰۶ بهر اد بریاست انجمن علمی هرات مؤلف شده و پس از آن در تبریز و بدگانی و خدمت مکرر و تا سنه ۱۵۱۴ حیات داشت. با ذکر این اجمال مانی باینیم که بهر اد قسمت رباد عمر خود را در هرات صرف کرد و در آنجا بین افکار عالی شهر محلل و منور آن دوره اسعاده طبعی او منصفه ظهور برآمده و کامل شد.

حقیقه هرات چنین شهری مرقی بود چنانچه در ضمن تعریف و توصیفیکه مارمرزا از هرات مینماید نسبت به باغهای حبلی قشنگ و ساهای منقش از گچ و چوبه که در زیر درختان و اشجار قوی هکل آباد بود حکایه میکند و مارتین در کتاب بزرگ خود راجع به نقاشی (۱) استعداد و قابلیت رسام مذکور را در نقش مناظر طبیعی و مصوری دیروچ که او مشغول آن بود تشریحات قابل تقدیری میدهد. ضمیمه کتاب « سفرنامه » که در سنه ۱۴۶۷ از قلم او برآمده است صورت کامل تصنیفات رسام مذکور را در جمیع یادگارهای تاریخی که از

خانه اش بمنصه ظهور پیوست و تحقیقات آخرین بما نشان میدهد تشخیص و تعیین کرد، اگر کار مکتب هرات و مخصوصاً از بهزاد در خود هرات و همچنین در سائر شهرهای افغانستان جستجو شود خیلی مفید ثابت خواهد شد و باین ذریعه ممکن خواهد شد که کتب قلمی از منته مابعدم پیدا بشود، زیرا حیات ادبی و نقاشی هرات اگر چه ضعیف شد ولی تا اواخر قرن شانزدهم قطع نگر دید و در بنخصوص تشریحاتی که میلر و در باب رسم ها دادیم با شیای نفیسه میناتور بیکه در کتب خانه اسلامی مرکز قازان موجود است (حوزه امیر خسرو دهلوی سنه ۱۵۸۴) که در هرات بزبور قلم آراسته شده است (۱) شهادت میدهد. نسبت به صنعت نقاشی کوچک (میناتور) صنعت خامک و زر دوزی افغانستان اسلامی کمتر تحت مطالعه آمده است. آثار قلیلی که معلوم شده است خیلی دلچسپ است. چنانکه ظاهر است بدوخت قماشهاییکه مخصوصاً در دوره مغلیها که بازر و سیم و رسمها رنگارنگ دوخته میشد شهرت مخصوصی را حائز بود (۲) منبت کاری حصص غربی افغانستان در روی برنج خیلی معروف است. و دیگر معروف هرات ساخت ۱۱۶۲، آنرا خوب تمثیل میکند که در باب آن و اسیلوفسکی (معلومات راجعه بعلوم عتیقه روسیه در صفحه ۳۳) دیگر برنجی هرات سنه ۱۹۱۰ هجری) معلومات میدهد. از اسلحه منقش طرز مخصوص خنجرهای دودمه افغانی است که با اسلحه هند اسلامی مشابهت دارد. در کتلاک نماینگاه صنائع اسلامی مونسین سنه ۵۵۹ يك سلسله عکسهای اسلحه منقش و مزین اعصار ۱۳۰۰ تا ۱۵۰۰ عیسوی ساخت هرات چاپ شده است (کتلاک و نومره ۲۴۳، ۲۳۷، ۲۳۹) ندرمایر متذکر میشود که دزکار و السراپها و خانهای قدیمه افغانستان خانمکارهای خیلی قشنگ در چوب و آرسیهای خیلی عالی چوبی دیده میشود. درین هیچ شبهه نیست که صنائع افغانستان چه در ادوار قبل از اسلام و چه بعد از آغاز آن (حتی فقط نظر به بعضی آثار تاریخی خیلی قلیلیکه تحت مطالعه آمده) بذات خود مستقلاً و اختلاطیکه با سائر مدنیت ها نموده خیلی عجیب است در باب آن لازم است که مطالعات و تدقیقات وسیع و تعمق کرده شود. برای اجرای این مقصود اول به اول باید هیئت های علمی مهمی در افغانستان عملیات بکنند بعد از آن بصورت مرتب معلومات و اکتشافات مستحصه تاریخی و ادبی تحت مطالعات دقیقه آورده شود.

(۱) مجله موزیم و بستک قازان در سنه ۱۹۲۱ نومره ۱ - ۲ میل در باب يك كتاب قلمی ایرانی و پریسور دینکه تذکار است صنائع مشرق. (۲) بارتولد صفحه ۳۵.

کور دیپلوماتیک مقیم در بار کابل

سفارت کبرای دولت اتحاد جماهیر اشتراکی شورائیه :

سفیر کبیر	:	ع ، ج لیوندستارک .
مستشار	:	جناب ربکس .
آتشه نظامی	:	« الکسندریندیکتو .
سرکاتب دوم	:	آقای مارتونی .

سفارت کبرای دولت شاهي ایران :

سفیر کبیر	:	ع ، ح میرزا محمد تقی خان اسفندیاری .
مستشار	:	جناب عبدالحسین خان صدیق اسفندیاری .
آتشه	:	آقای احمد قدیمی .
دکتور	:	« دکتور سیف .

سفارت کبرای دولت جمهوری ترکیه :

سفیر کبیر	:	ع ، ج ممدوح شوکت بیگ .
مستشار	:	جناب وهی لیب بیگ .
سرکاتب	:	« سعدالله فریدیگ .
دکتور	:	آقای دکتور فواد بیگ .

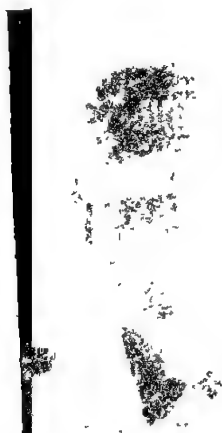
سفرائی که در سال ۱۳۱۲ به دربار کابل وارد شده اند

ع، ح د کور گورت تسمی ویر مختار آلمان

ع، ح ممدوح شوکت بیگ صغیر کیو ترکیه

عالمقدر حلالآب « کوم فرانسکو مریانو » وزیر مختار فید دولت حیه انطایا معیم کابل که حیات
معری الیه در سه جاریه تاره رسم ایچی گری دولت متنوع خود وارد کابل شده و هور اعتماد نامه خود را
محصور ملوکانه تقدیم نداشته بود که متاسفانه روز دوشنبه ۲۱ نور ساعت ده ویم شب دفتراً بمرس سخته
پدرود حیات نمود .
میت معری الیه از طرفی رجال دولت ما و هیئت کور دیپلماتیک نهایت محترمانه در تپه شیرپور مشایعت
و دیس گردید .
سالمه کابل پنویه خود اظهار تاسف از وفات وزیر مختار موصوف نموده بازار ماندگان شان عرض
تسلیم مینماید .

Ambassadeur et Ministres nouvellement arrivés à Kaboul.

وزارت مختاری دولت برطانیه :

وزیر مختار : ع ' ج سر ریچار دمیکانیکی .

مستشار : جناب کپتن راین .

آتشه نظامی : لیوننت کالوند آر ' ام ، لوکارت .

دکتور : آقای میجر اج ' ایللیوت .

سکرتر : کپتن ' ای ، دبلیو فیجر .

' مشرق : خان بهادر سکندر خان .

وزارت مختاری دولت جمهوری فرانسه :

وزیر مختار : ع ' ج البر بودار .

سرکاتب : جناب شارل گیر .

وزارت مختاری دولت جمهوری المان :

وزیر مختار : ع ' ج دکتور کورت تسمیکی .

آتشه : آقای اولهر .

وزارت مختاری دولت شاهی ایتالیا :

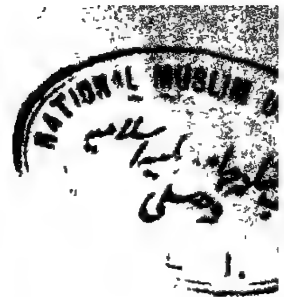
وزیر مختار : ع ' ج کوم فرانسکو مریانو .

پیش نماز : آقای پادر گاسپانی .

ترجمان : ' بنا کیو .

وقایع مهمه جهان

در سال ۱۳۱۲

م، آقای احمد علی خان

یظم آقای احمد علی خان

طبیعی است که در دوره یکسال در زمینه های مختلف حیاتی ساکنین جهان واقعات متعددی کسب وجود میکند که هر کدام بجای خود حایز اهمیت مخصوصه میباشد اما بدیهی است که تعداد و معیار اهمیت وقایع حادثه هر سال فرقی دارد و همین اساس در سال ۱۳۱۲ نسبت به سال گذشته بسا واقعات مهمی بوجود آمده است که تأثیرات مهمی در اوضاع حیاتی عالم وارد نموده است.

فضای یورپ در پایان سال ۱۳۱۲ کافی السابق تاریک و ابرهای بی اعتمادی و بحران اقتصادی و سیاسی در آن چرخ میزند. اقدامات سیاسیون مغرب در راه بهبود وضعیت مالی و استقرار اعتبار و امنیت، ناکام برآمده است. کنفرانس معروف خلع سلاح در شدت بحران دست و پا میزند. کنفرانس اقتصادیات جهان در اثر سیاست داخلی امریکا ناکام قطعی برآمد. جاپان از مجمع اتفاق ملل خارج میشود. آلمان انجمن اقوام و کنفرانس خلع سلاح را دوراوداع میگوید. ایتالیا بغرض تجدید نظر در معاهدات بمنظور سقوط مجمع اتفاق ملل نقشه معاهده چهار گانه و اخیراً تغییر هویت مجمع ملل را پیشنها میکند - هتلر بزم آلمان را سراسر فرا گرفته به اطیش و هنگری و سائر ممالک دانیوب برایت میکند. هلر، یهودی ها را از آلمان تبعید میکند و در اثر مراجعت آنها بفلطین تصادمات خونینی بین اعراب و یهودی ها بعمل می آید. آلمان در راه الحاق اطیش بخاک خود اقدامات میکند. موسیو مر یو صدراعظم سابق فرانسه و وزیر فضائی آن مملکت به روسیه مسافرت میکند و در نتیجه قراقری در رویه سیاست آن دو مملکت بعمل می آید در شبهه جزیره بالتان

بکطرف ائتلاف صغیر منتهای فعالیت در عالم سیاست بخرج میدهد و طرف دیگر سائر ممالک بالقان خصومت های دیرینه را اراموش نموده در راه اتحاد بالقان صرف مساعی میکنند در شرق نزدیک عراق ملک فصل پاشاه وزعیم ملی خود را از دست میدهد و نه اساس نقشه بان عربیرم منارعاتی بین این سعود و امام یحیی بوقوع می رسد افغانستان شهریار محبوب و بزرگترین قائد تاریخی خویش را فاقد میشود - در ترکستان چین مملکت جدید اسلامی تشکیل میگردد - در اثر شناختن امریکا روسیه را صحنه سیاست شرق اقصی صورت دیگر میگردد رفعت حامان و امریکا در موضوع حاکمت محط کمر و ابسط قوای بحری منتهای شدت میرسد در امریکای جنوبی منارعاتی که از دو سال بایطرف در اثر اختلافات سرحدی بین جمهوریت های آن قطعه بوقوع پیوسته است جریان دارد خلاصه سال ۱۳۱۲ مملو از یکسلسله وقایع تاریخی است که ما قرار آتی به شرح مهمترین آن ملامت داریم :

کفرانس خلع سلاح :

در سالنامه سال گذشته تحت عنوان کفرانس خلع سلاح معلوماتی درج نموده بودیم ، چون امور کفرانس اختتام یافته و بواسطه بعضی پیش آمدها و نظریات دول تاکنون سجه منت ظاهر شده گذارشات مابعد کفرانس خلع سلاح را از دو سال ۱۳۱۲ تا آخر سال مربوطه در برابر انظار قارئین گرامی میگداریم :

قبل از حلول سال ۱۳۱۲ در کمیسیون عمومی و کمیسیون سیاسی کفرانس مذاکرات در اطراف بلان فرانسه جاری بود ، چون فرانسه ها همیشه قرارداد های امنیت را بر خلع سلاح ترجیح میدهند ، درین بلان شان هم پروژه تعهدات امنیت زیاد بود به همه صورت پیشنهادها تحت مذاکره کمیسیون سیاسی قرار گرفت و کمیسیون مربوط بعد از مذاکرات زیاد و ترمیمات و تبدیلیکه از طرف دول دیگر پیشنهاد شد ، مواد پروژه معاهدات ذیل رای بدقیق و ترتیب به کمیته مخصوص که رئیس آن موسیو (بولیس) نماینده یونان و نائب رئیس کمیسیون عمومی و سیاسی بوده سرده شد ؛ ناعد از غورو بدقیق و اس تکمیل وین عمومی تقدیم دارند :

۱ - عدم توسل بقوت در مخالفت های بین المللی ؛ (پیشنهادی فرانسه و انگلیس) که انگلیس های میخواستند صورت معاهده آن مخصوص ممالک اروپا بوده خاصه عمومیت را به تمام ممالک دنیا نداشته باشد چون این معاهده بااساس معاهده تحریم حنک (میثاق پاریس نامیان بریان کیلوگ) که خاصه عمومیت را بر تمام دنیا داراست ترتیب شده بود ، از همان اول پیشنهاد از طرف دولت علیه ایران ، افغانستان و ترکیه تحت تنقید واقع شده خاصه عمومیت را بر تمام دنیا حواستگار شدند .

حاجه وقتکه مسائل مذکور دوباره در انشای مذاکرات باثر پروژه معاهده تحدید و تقلیل سلاح که از طرف مکدونالد رئیس الوزرای انگلستان تقدیم شده ، جاری بوده بعد از بدقیق کمیته مذکور تحت مذاکره آمد . بطر صرار حکومت افغانی ، ایران و ترکیه اکثر هیئت های دول در انشای تقریر خود صورت عمومیت داشتی (عدم توسل بقوه را در مخالفت های بین المللی) تأیید نمودند ، حاجه هیئت انازونی و اتحاد حامی شوروی هم دران شامل بودند ، و همان روز اکثر روز نامه های اروپا به کامیابی دول ثلاثه شرق (افغانستان ، ایران و ترکیه) تقریظی نوشتند .

سأنامه * كابل *

۲ - تعريف تعرض يښهاد هېښت اتحاد ځاهير شوروي ، تعريف تعرض را هم بعضي از ممالك اورپايه
شوروي اروپا خواستگار بودند ، مگر اين مسئله هم نظر بامرار هېښت ثلاثه مشرق و اتحاد ځاهير شوروي و اکثر دول
مگر در مذاكرات آتية پروژه معاهده تقديمي انگلستان صورت عموميت را اختيار كرد ، اگر چه فيصله درين
بداخل كميسیون عمومي كنفرانس خلع سلاح داده نشد مگر در نتيجه همين مذاكرات قرارداد تعريف تعرض
اتنای كنفرانس اقتصادي در لندن بتاريخ ۲ ماه جولای درين ممالك ذيل امضاء رسيد :

اول : بين اتحاد ځاهير اشتراكي شوروي و افغانستان ، استونيا ، لټوي ، ايران ، پولند ، رومانيا و تركيه .

دوم بين تركيه و دول اتحاد صغير اروپايي ، (رومانيا ، يوگوسلاوي و چكوسلواكيا)

قرارداد تعريف تجاوز را پولند به ۱۵ ستمبر امضاء كرد .

تصويب قرارداد تعريف تجاوز از طرف لاتويا بتاريخ ۱۴ نومبر .

لميم دادن تصويب نامه قرارداد تعريف تجاوز از طرف افغانستان بحكومت شوروي - ۲۰ اكتوبر امضای
ارداد تعريف تجاوز بين اتحاد ځاهير شوراييه و لتوانيا - ۵ جولای .

حكومت فنلند قرارداد تعريف تعرض را تصويب نموده بتاريخ ۲۱ جنوري ۱۹۳۱ بحكومت شوروي تسليم داد .

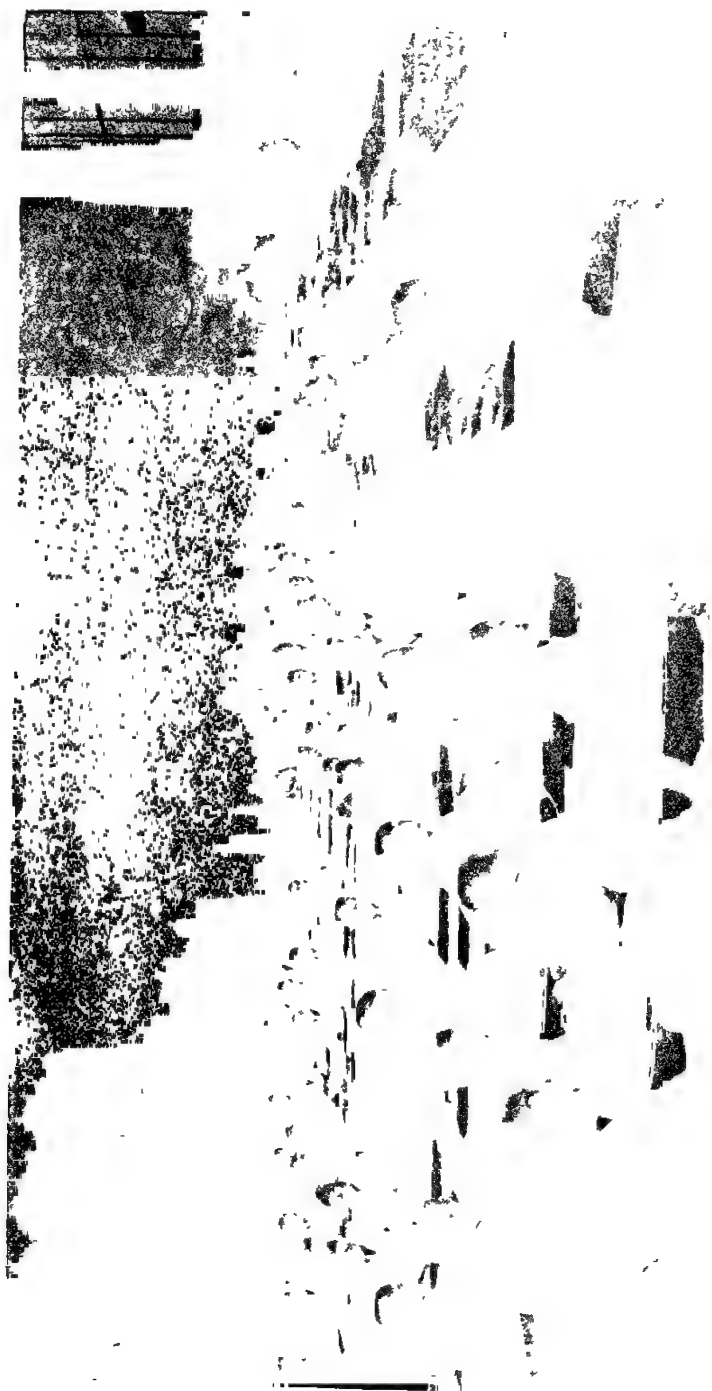
۳ ، تشخيص تعرض ، يښهاد هېښت بلژيك كه در مذاكرات آتية در اتنای مباحثات در احطراف پروژه
ديمي انگلستان نظريه تصويب كوميته مخصوص صورت اختياري را اختيار نمود كه هريك از دول درين
ماهده داخل شود يا نه شود اختيار دارد . فيصله قطعي درين باب از طرف كميسیون اجرا شد .

۴ ، تعاون با همي (يښهاد فرانسه) ، صورت معاهده تعاون با همي بعد از احراي فصل تعرض و تشخيص آن
بموسس ممالك براعظم اروپا يښهاد شده بود ، كه حكومت انگلستان خارج ازان است ، درين مسئله
بون بعضي ممالك اروپايي طرفدار شده ميتواست ، اگر چه فيصله دران خصوص بعمل نيامد مگر اكثر هېښت
اي دول از صورت اختياري بودن آن در كوميته مخصوص آن بحث را دارند . بتاريخ ۱۹ مارچ ۱۹۳۳
مطابق ۲۵ حوت ۱۳۱۱ در ونيكه اساس پروژه فرانسه نا موافقتهاي زياد حاصل شده بود و قريب بود
خفرانس در اثر بعضي مخالفت هاي دول بزرگ اروپايي انحلال يابد ، رئيس الوزراي حكومت انگليس
پروژه معاهده مشهور خود را كه تمام دنيا بروز نامه هاي خود ازان بحث را دارند ، بكميسیون عمومي كنفرانس
خلع سلاح تقديم نمود .

اين پروژه نسبت به پروژه هاي ديگر مكملا و اساس اكثريت بعضي موافقت هاي عمومي ترتيب يافته
است ، باين سبب از طرف جميع نمايندگان دول كه در كنفرانس خلع سلاح اشتراك داشتند بحسن صورت
لتي شد ، و اولاً اساس مذاكرات آينده و بعد از مذاكرات مفصل اساس معاهده آينده تهليل
تقديم سلاح قرار گرفت . پروژه معاهده تقديمي انگلستان داراي قست ها و فصول متعددي باشد ،
لم قست ها و فصول آن ماده بناده تحت مذاكره كميسیون عمومي كنفرانس قرار گرفت ، در قست اول آن
له عبارت از مواد تعهدات امنيت بود اگر چه فيصله قطعي از كميسیون عمومي داده نشد ، بازم صورت تعهدات
نيم پروژه كه در فوق تحت بحث پلان فرانسه مطرح شده قرار گرفت .

در قست دوم كه عبارت از خلع سلاح است مباحثات زيادي بروي كار آمد ، در مسئله تعداد عسكرك تحت السلاح
دوره خدمت عسكري و لتويت عسكرداني ، براي ممالك براعظم اروپا (انگلستان خارج) مخالفت هاي
بدي بين هېښت المان كه خواهان حق مساوي در تسليحات است و هېښت فرانسه بروي كار آمد ، اگر چه بشرايط
موسسه بعضي موافقت هاي جزوي حاصل شد ، مگر فيصله درين خصوص بعمل نيامد .

در اتنایكه مذاكرات تعداد قواي عسكري در كميسیون عمومي زير بحث بود ، بكميته مخصوص (افكنو) دربار
اي عسكري و تشكلاتيكه اساس عسكري مثلا پوليس را اداره و غيره موجود شد ، از تمام دول تحت مذاكره

هیئت کانتراست تقلیل اسلحه در جینوا که نماینده های افغانی م در آن شامیت دارند .
(۱) ع . ح عبدالحسین خان سهر کبیر افغانستان مقیم مسکو . (۲) ع . ش محمد عمر خان رئیس ارکان حریه عمومی

از جلسات اخیر کنفرانس، معروف قلیل اسلحه درجیوا، که غایبگان افغان به دران شولیت دارند، در وسط که نشان شده به طرف راست، ح. ح. علی خان وزیر مختار افغان در لندن (رئیس غایبگی افغانستان) بهلوی خان ح. ح. محمد عمر خان رئیس از کان حربه عمومی غایبده حربه افغان در کنفرانس مذکور

وقایع مهیه جهان

قرار گرفت که کدام قسم این قوه ها که دارای کدام خواص شد بحساب تعداد قوای عسکری گرفته شود
تشکیلات پولیس مدکت ، که از طرف نمایندگی اصفی بکومینه مذکور داده شده بود به حضور نمانده افتاد و نقد
و اوصاف خارج از تشکیل عسکری و حربی شناخته شد .

در اصل تجدید آلات حرب هم اگر چه فیصله قطعی آن قرائت دوم پروژه محول مانده است باز هم تا يك اندازه
که موافقت ها حاصل شده عبارت از مواد ذیل است :

۱ — قطر توپ های سیار سنگین در آئینده از ۱۱۵ ملی متر تجاوز ننماید و تا زمانیکه توپ های (۱۱۵) میلیتره
جای تمام توپ های سنگین دیگر را نگیرد ، استعمال توپ های سیار (۱۱۵) میلیتره هم مجاز خواهد بود و بالاتر
از اندازه مذکور تماماً لغو قرار داده شود .

۲ — در مسئله تانکهای موجوده اکثریت طرفدار لغویت تمام تانکهای باشد و يك جنبه طرفدار آن است
که تانکها بلند تر از وزن ۱۶ تن لغو گردد ، و هر مملکت از يك تعداد معین زاده نداشته باشد .

۳ — در مسئله قوای هوایی دو جنبه موجود است اول جنبه که لغویت طیاره رانی عسکری را تماماً خواهند
امان شریکه طیاره رانی ملکی بر اثر بی میلی اجرا نماند و دیگر جنبه که برای هر مملکت يك تعداد طیاره معین
را منظور می کنند اما شمار دمان هوایی را موقوف داشته طیاره رانی ملکی را بی میلی می خواهد .

هیئت افتاد هم در مواد فوق ترمیمات لازمه را بطریقه پروژه تقدیمی انگلستان ماسد سایر دول پیشهاد
نموده طرفدار بکثرت بوده است و در مسئله شمار دمان هوایی که پروژه مذکور شمار دمان را در مناطق
دور دست مملکت برای احیاجات پولیس اجاره میداد ، هیئت افتاد برای مفاد بشریت لغویت شمار دمان هوایی را
بصورت قطعی کاملاً بدون استثنا پیشنهاد کرده و تقویت اکثر هیئت های دول را حائز گردیده است

قسمت های دیگر پروژه ها هم که عبارت از قسمت های کنترل و غیره میباشد ماده عمده تحت مطالعه قرار
گرفت بر هر قسمت و ماده ترمیمات تمام دول افزوده شده فقط فیصله قطعی درباره هیچکدام از مواد بعمل نیامده
مقرر گردید تا در مطالعه آئینده دوباره هر ماده مذاکره شده فیصله ورای قطعی درباره آن داده شود .

قرائت اول پروژه معاهده تحدید و تقلیل سلاح و فنی با ختام رسید که تعطیل تاسفانی کفرانس شروع گردید
بازر توصیه مستر هدرسن رئیس کفرانس چنان قرار داده شد که هیئت های ممالک ذی دخل در مسائلیکه
موقفیت بی آنها موجود نیست در تماس بوده ذریعه مذاکرات خصوصیه راه جلی را جستجو نمایند ، تا در قرائت
دوم پروژه مخالفی موجود نبوده ، امور کفرانس که تمام عالم بشریت انتظار نتیجه آن را دارد ، سرعت
کامیاب گردد چنانچه به اثر آن و تفرار حواش کفرانس ، هندرسن بیای تحت های ممالک بزرگ اروپا
مسافرت کرده و با رؤسای دول مذاکره و مفاهمه نموده و اجتماعات خصوصیه هیئت های بعضی ممالک اروپایی
و امریکائی درباریس و گاهی در جنبو تشکیل یافت ، در نتیجه قل از آنکه کفرانس بکار آغاز کند پروژه
کنترول و مدت امتحان که فرانسه و انگلستان و بعد از آن امریکا و ایتالیا بران موافقت حاصل کرده ظهور
نموده و دو روز پیش از اجتماع کمیسیون عمومی خلع سلاح از طرف (سرجان ساین) وزیر خارجه برطانیای
پیروی دفتر کفرانس قرائت و تقدیم شد . و همان روز حکومت المان که همیشه خواهمان تساوی حقوق
در تسلیحات است و پروژه مذکور را منافی حق و خواهاشات خود میدانست . اتفاقاً هیئت خود را از کفرانس
خلع سلاح و جمعیت اقوام ذریه تلگرام رئیس کفرانس و منشی عمومی مجلس اقوام اعلان کرد ، از آن روز به بعد
یعنی بعد از اتفاق المان از کفرانس خلع سلاح که مهم ترین اعضای آن بشمار میرفت کفرانس و تمام امور
آن به بجز آن دچار شده تا حال که چندین ماه از آن میگذرد ، اجتماع دیگر هیئت های دول برای مقصد خلع
سلاح در جنبو صورت نگرفت اگر چه در اثباتی تعطیل کفرانس مذاکرات سیاسی بطریق دیپلماتیک در میان
دول ذی علاقه برای واپس داخل شدن المان به کفرانس خلع سلاح جریان دارد مگر نتیجه مثبتی تا حال
ظهور نپوشته است .

نهضت تركستان چين - اعلان مملكت مستقل اسلامي

يكي اړوقايع مهمكه در اوائل بهار سال ۱۳۱۲ در وسط قاره آسيا كې وجود نمود مسئله نهضت تركستان چين واقعات ۱۳ مليون نفوس اسلامي براي استعصال آزادي وتشكيل حكومت مستقل ملي است. تدكر گذارشات اين نهضت اگر چه اړ نقطه نظر واقعات بين المللي م خالي از اهميت نيت ولي ما به لحاظ همجوازي وهمكيشي بمراتب بلند تري بدان اهميت داده و آ را در جله بزرگترين واقعات سال ۱۳۱۲ عالم اسلام و مشرق حساب ميكريم

تركستان چيني منطقه ايست عموماً دشتي كه اړ سه طرف شمال و غرب و جنوب محصور به رشته كوهستاني « تيان شان » و « التائي » و « پامير » و « قراقرم » و از طرف شرق حاب صحراي اعظم كوني باز است.

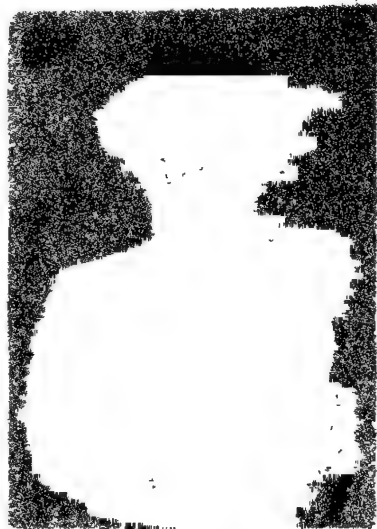
اين منطقه همانطور كه در مركز حايز جلگهها ودشتهاي وسيعي مياشد در قسمت كوهستاني كه اصلاً سرحدات طبيعي غير قابل عوري براي آن مملكت تشكيل داده است حايز دره هاي هوليك و صعب

العبوري است كه رودخانه هاي خروشان « مير آقسو » - « كاشغر » - « ياركند » اړ آنها عبور نموده رودخانه معروف « قارم » را تشكيل و به درياچه هاي لب نور ميريزد.

وسعت خاك اين مملكت تقريباً ۱۶۰۰۰۰۰ كيلومتر مربع است. ساكنين آن اكثر ترك - قرغيز - تنگ ها و اريكها وغيره و عده ايشان تقريباً به ۱۳ مليون بالغ ميگردد و مذهب عموم ايشان ديانت مقدس اسلام است. بان اهالي عموماً تركي و تنگاني ها كه در شهرهاي شمال بود و باش دارند و عده شات بچند هزار ميرسد چيائي تكلم ميكند. رويهم رفته ساكنين اين منطقه درالسه و صورت ساحتمان مازل با ساكنين مناطق پامير و نورستان افغانستان شابه تام دارند. مركز اين مملكت تا اين اواخر (اورمچي) و بلاد معروف آن (آق سو) (ابي) (كاشغر) (خن) (ياركند) و غيره است.

منطقه بين تيان شان - التائي - پامير كه اړيم قرن باينطرف معمولاً باسم تركستان چين يا تركستان شرق اديبي شود در ازمه قل الاسلام يعني زمانيكه در صحنه اسيا دو مملكت بزرگ تركي يكي باسم تركان شرق (مركب از چين و منگوليای امروزه) و ديگري بعنوان تركان غربي تشكيل شده بود. جزء قلمرو تركان غربي بود. بعد از شيوع اسلام و بعد از خروج چنگيز و تهاجمات مغول اقتدار دول مجاور ضعيف گرديده مدتي مغول ها دران تاخت و تاز نمودند سپس حكومت ملي به دفعات تأسيس و رياست ان از قومي به قومي تحويل يافت چنانچه اخيرين سلطنت ملي آن سلطنت يعقوب خان است كه از تركستان روس آمده بلك زعماي ملي حكومت مستقل در كاشغر تأسيس نمود.

از نيم قرن باينطرف مهاجرين چينايي از صحراهاي بي آب و علف چين به مناطق نسبتاً شاداب اين ممالك سر كشيده چون دست شان قوي گرديد حكومت چين از ضعف و نفاقت زعماي ملي استفاده نموده آن علاقه را بشريف خویش درآورد و اهالي را به زير سخت ترين پنجه فشار و استبداد حكامان خویش گرفت - اقوام اين سرزمين چون اصلاً جنگجو و حريت پسند مي باشد به دفعات بر عليه چينايي ها قيام نموده اند چنانچه نهضت چينش هاي ايشان واقعه « اوشطوخان » و جنبش (غوجالار) و همراهان اومي باشد.

خواجہ نیاز ماییم رئیس مہور ترکستان چینی

وقائع مبعه جهان

علل قیام ترکستان چین را طوریکه حراید مینگارند آنی و فوری نیست بلکه از نیم قرن مابین طرف يك سلسله جورها، ستم ها، تجاوزات و مظالم مختلف الشکل حکمرانان چینی موجب رنجش فوق العاده اهالی را فراهم آورده اخیراً رواج بدعت ها و مظالم دیگری موجب افلاق مواد متراکمه گردید.

حراید ترکی علت قیام ترکستانی ها را کثرت مهاجرت چینی ها به ترکستان دانسته می نویسد بعد از سقوط حاکمانی که چین اصلی را به منچوریا و منگولستان و ترکستان وصل نمودند سیل مهاجرت چینی ها به اراضی سبز و زرخیز منچوری، منگولستان و ترکستان شروع شد و چون حکمرانان این مناطق همه چینی بودند به تدریج اراضی حاصل خیز را از دست ترک ها گرفته و به هموطنان خویش تفویض نمودند و بیچاره ترک ها را به اراضی باتر و سنگلاخ رانند.

ولی موحنات عمده قیام ترکستان ها اصلاً سوء اداره و مظالم بی پایان چینی ها است که به اداره مملکت خود موفق شده نمیتوانند تاجه رسد به سرپرستی خاک دیگران حکمرانان چینی درین منطقه حکومت مطلقه مستدانه را جاری نموده از هر رهگذر بر اهالی جبر و ستم و از هیچگونه تجاوزات محقوق مسلمها خودداری نموده اند. این حکمرانان خود بخوار عسکری که مقرایشان (ارومچی) بود آن فکر اداره و رفاه اهالی نموده، بحیل مختلف اموال اهالی را صیقل و ذخیره پولی برای خویش تهیه میکردند. علاوه براینکه اراضی صاحبان املاک را برای هموطنان خویش میکردند درین اواخر چین اعلان نموده بودند که هیچ زمین داری را نمیتواند از اراضی خویش استفاده کند بلکه تمام اراضی متعلق بحکومت است و عایدات آن تماماً بحکومت معلق میگردد و کسانی که بومی در احراز و اشغال مقامات اداری و رسمی حتی نداشتند و حکمرانان برای جلب ثروت تجارت و فروش مقامات اداری را شروع نموده هر رتبه را بمقدار پولی حقیر و خندواند تعمر را حت اهالی و آبادی ممالک نموده همین بود که ترکستان عوس ایکه پیشرفت و ترقی کند

لیدر حکومت جدید به کاشیایکند (ترکستان چینی) نشست شخص چایم تیمور شاه شخص کیم درویش سرکران بزرگ میباشند

از جانب عقب رفته تمیم و قلعیم یککلم نابود . صنعت بکلی سقوط . مراکز علمی نابود و صلاب و منورین
و بحریه و حشمت آنها مقتول گردید . خلاصه پس از اینکه حکومت چین به تورکستان دست یافت یمنجال خویش
و به حلقوم اهالی مظلوم فرو برده اساس سلطنت و امنیت و ظلم و استبداد را قرارداد چنانچه مورخین در طی
۶۰ سال زوال از ۵۰ قتل عام را معترف هستند .

نتیجه که درین اواخر بیشتر اهالی را به غلیان آورد دو مسئله عمده بود یکی اینکه چنانچه بیانی ها علاوه بر مظلالم
اداری اهانت به دین را شروع نموده مسلمانان را به دین بودائی دعوت می نمودند و دیگر اینکه حکمران چینی
به زور میخواست با دختری از بجای شهر ختن اردراج کند . این دو مسئله تجاوز به دین و ناموس اثرات
سوءشیدنی بد و آدر شهر ختن و بالاخره در سراسر مملکت تولید نمود تا اینکه تمام شهرهای ترکستان شرقی کومل
کاشمیر - آق سویکی بعد دیگری بر علیه حکومت چین قیام نموده زعمای ملی از قبیل جنیب بیگ لیدر قوم قرغز
وخواججه نیاز محمد لیدو ترک و غیره اقوام و بسنگان خویش را به اقدامات ضد حکومت تشویق نمودند . در نتیجه
تمام عمارات حکومتی را آتش زده حکمرانان شهرها بعضی مقتول و بعضی فرار نمودن چون قوای عسکری چین
درین وقت مصروف محاربات شرقی اقصی بود باینطرف رسیده و بالاخره قوا و سلطه چینی کاملاً
مضعف گردید و تاریخ ۱۲ ثور انقلابیون به شهر قدیم کاشغر شهبون رده بعد از محاربه شدیدی که در آن
عده زیادی چینی ها مقتول و دارائی آنها تاراج گردید شهر را متصرف شدند . تنها شهر جدید کاشغر در
مقابل تعرض مسلحین کمی مقاومت نشان داد زیرا حکومت چین دسته فوجی برای کمک قوای خویش فرستاده بود
اما این دسته فوج هم عاجز آمده و تاریخ ۲۷ ثور انقلابیون شهر جدید کاشغر را نیز متصرف شدند . بعد ازین چینی ها
یکلی در سراسر مملکت نفوذ و قوای خویش را از دست داده انقلابیون به تمام ترکستان شرقی دست حاکمیت یافتند
ترکستانها در نظر دارند حکومت جمهوری مستقل اسلامی تاسیس و تشکیل نمایند . وسعت خاک این
حکومت جدید التاسیس اسلامی تقریباً یک میلیون و شش صد هزار کیلومتر مربع . جمعیت آن تقریباً ۱۳ میلیون
و مرکز آن شهر (آقسو) خواهد بود .

از اطلاعات اخیر معلوم میشود که در بین اقوام داخلی
مملکت جدید ترکستان چینی اتفاق واقع خواهد بود با همدیگر
در زبده خورد میباشند و افق سیاست آنجا تاریک و تاحال روشن
نشده است .

نهضت آزادی خواهی در تبت :

در طول سال ۱۳۱۲ نهضت آزادی خواهی در تبت هم
پیدا شده و نفوذ حکومت چین تقریباً از تمام صفحه جنوب
غربی آن مملکت قطع گردید و آلامی لامه پیشوای مذهبی
تبت در ماه دلو وفات کرده نمین حائشین او از میان اطفال
(بقرار رسم مذهبی) بعمل می آید . تاکنون هرج مرج و
ان انتظامی در تبت حکمفرماست .

والای لاسا در سیس ده مان تبت
که رسال گذشت فوت شد

وقایع مهم جهان

سقوط اعتبار مجمع اتفاق ملل - برآمدن جاپان و آلمان:

طبعی است که بعد از اختتام جنگ های بزرگ عالم بشریت قهراً بطرف ایدآل صلح و امنیت مشتاقه همیشه در صدد تشکیل وصیت جدیدی بوده است که تواند اسباب امنیت و سعادت بشر را تأمین کند. صفحات تاریخ بخاطر دارد که بارها ساکنین جهان بعد از تلفات سنگین خو سنگار امنیت شده، و موضوع صلح و صلاحیت دنیا را در هر موقع سیاسیون و علما از قبیل (سن آگوستین) (دانت) پاپ گره گوار و ۷ هر کدام به نحوی تجویز و پیشنهاد نموده و «زور زبندی را» پادشاه نهم چین تصور میکرد که اخلاقات و محاربات بین المللی در اثر انعقاد کنفرانس سیاسی مذهبی تصفی خواهد شد. بعد از جنگ های ۳۰ ساله و جنگ های مذهبی صلیبی و جنگ های انقلابی اشخاص متعدد، مخصوصاً طلقه روحانیون اردر مصالحت بیش آمده میخواستند شرازه عالم بشریت را جمع و امنیت بادوای را در آن استقرار بخشند.

همین طور بعد از اینکه جهان در طی ۴ سال جنگ عمومی چه در میادین جنگ و چه در شهرها مدحش نوبس تلفات را متحمل شد، غرش لایق قطع ۴ ساله طوب هر کس و هر ملتی را به داد و فریاد آورده از هر زنی آواره صلح و صلاح و استقرار امنیت عمومی و تشکیل مؤسسه هائی که تواند امنیت آتیه جهان را صبات کند استماع میشد و بطوریکه یکی از ملاسمه اروپا میگوید: برای صلح عمومی جنگ عمومی لازم است «حقیقه جنگ عمومی مستلزم آن شد که مسئله امنیت عمومی عالم شش از بیش مورد بحث قرار گیرد در میان افکاری که سیاسیون بعد از جنگ درین موضوع اظهار نموده اند مهمترین آن بطریقه ۱۰ گلاستون است که میگوید در روابط ملل حقوق باید قائمه مقام قود گردد.

بلاخره موسیو (ولس) رئیس جمهور امریکا این افکار و بطریقات بریش را مجتمع نموده بتاریخ ۲۷ می ۱۹۱۶ اساس تشکیل مجمع اتفاق ملل را پیشنهاد نمود و پارلمان فرانسه ۳۰ تاریخ ۵ ژون همان سال اساس تشکیل احسن اقوام را تصویب کرد. بتاریخ ۱۱ دسل ۱۹۱۹ مراسم مجمع اتفاق ملل که عبارت از ۲۶ ماده میباشد و قسمت اولی معاهده صلح و رسای را تشکیل میدهد تنظیم و تصویب و بتاریخ ۱۰ ژانویه ۱۹۲۰ مرعی الاحرار گردید.

عده عمومی دول خصوصاً ملل (۵۶) است که از آنجمله ۲۹ دول آن عصواصلی و باقی اعضائی اند که بعد از تصویب مراسمنامه رکینت مجمع اتفاق ملل را حاصل نموده اند.

بعد از تشکیل مجمع اتفاق ملل چند مملکت بواریح محلف از عصویت آن خارج شده اند و آنجمله است: جمهوری کوستاریکا در ۲۴ سپتامبر ۱۹۲۴، آسیا بدر ماه می ۱۹۲۸، برازیل در سپتامبر ۱۹۲۸.

حالا که ارجعت بمان آمدن مجمع اتفاق ملل و صورت تشکیل آن دانسته شدیم بایستی منذ صکر شویم که اگر چه صورت تاسیس احسن اقوام را مسترولس رئیس جمهور عصر جنگ عمومی امریکا پیشنهاد نموده و در اثر احتیاج دول فاتح بیان آمد ولی ناگفته نماند که در میان دول فاتح ۳ فرانسه و انگلیس به آن علاقه تمام دارد و مخصوصاً فرانسه آنرا بهترین وسیله پیشبرد صرام سیاسی خویش میداند. چون در مجمع اتفاق ملل دست انگلیس و فرانسه بیشتر نفوذ دارد و اکثر مواد مراسمنامه آن بمنافع سیاسی این دو مملکت وضع شده است و در جلسات آن همیشه ریاست بدست سیاسیون و نمایندگان این دو مملکت میباشد به منظوری که عبارت از عدالت بین المللی و تأمین صلح جهان و تصفی منافشات ملل بصورت منصفانه باشد اجرا آت کرده توانست و این عدم کفایت مجمع ملل درین دو سال اخیر در موقع محاربات شرق اقصی و جنگ های ممالک امریکای جنوبی عملاً مشاهده رسیده ثابت شد که آواز مجمع ملل را در هیچ مورد حتی کوچکترین مملکتی ۳ نمیشنود.

مالک مغلوب که در اس آنها المان را میتوان حساب کرد اگرچه بعد از تصویب مراحمه انجمن اقوام امنیت آن موسسه را حاصل نموده اند اما طبعاً از تشکیل چنین انجمن که تمام اقدامات آن بغداد فاتیح نمیشود خوش نموده آنرا «کلوب فاتیح جک» نامیدند و هزارها مقالات در باب بی کفایتی و عدم لزوم آن نشر کردند و حتی بدین زبان هم اظهار نظریه نموده اند که انجمن اقوام روح رقابت را در ملل تازه گام میدارد.

همین است که در سال ۱۳۱۲ دو مملکت بزرگ جاپان و المان که بصورت دائمی در جلسات انجمن اقوام برکت داشتند با برجهائی که ذیلاً مندرک میشود یکی بعد دیگری ازین مجمع بین المللی خارج شده اند.

فارتین محترم مسوق اند که پارسل شرق اقصی صحنه آشوب و محاربات چین و جاپان گردید، در نتیجه لکت جدیدی بام «منچوکو» در علاقه منچوریا تشکیل گردید. البته دنیا موجبات این جنگ را بجوی بداند و هویدا است که اصلاً منظور جاپان ازین کشمکش تأمین باراری برای فروش مال التجاره تهیه اراضی برای مهاجرین و ساکنین روز افزون خویش میباشد و اصح گفته شود جاپان تمام دفاع فوق خویش و تأمین امنیت شرق اولاً تجارتگاه ثانیاً مملکت مستقل و بالاخره مستعمره جاپانی در ارامی این در نظر دارد.

مجمع اتفاق ملل به تاسی منظور موسسین خویش طوریکه نظام اهلیت اصلاح چین مناقشه را ادعا میکند شروع، مداخلت و متحد نموده بالاخره کومیته مرکب از نماینده گان ۱۹ مملکت برای مطالعه و اصلاح وضعیت شرق اقصی فرستاد. حینکه کومیته پس به اروپا مراجعت و صورت مطالعات خویش را به انجمن ملل رویت داد جلسه رق الحاده بتاريخ ۱۲ فوریه تشکیل و در نتیجه را یورق تهیه نمودند که مطابق آن جاپان را سر امر مسئول محاربات شرق اقصی قرارداده و تمام مالک را ذریعه متحد المالی از شناختن رسمی منچوکو جداً منع نمودند.

نسبت مسئولیت ها به جاپان و عدم شناختن مملکت منچوکو حکومت جاپان را مجبور نمود که بران و در امور خارجه بویست چنین اظهار کنند «جاپان ۱۳ سال باروح مسالمت کارانه عضو مجمع اتفاق ملل باقی ماند ولی چون بلا دربارة معاهدات بین او و دول معظمه توافق نظر موجود نیست و انجمن اقوام اقدامات صلح جو یانه او را و شرق اقصی بسوء نظریات تعبیری کند و در مسئله تشکیل منچوکو بین او و مجمع اتفاق ملل اخلافت اساسی موجود است لذا جاپان مطابق ماده اول قرة سوم قرارداد مجمع اتفاق ملل از تاریخ ۲۰ مارس ۱۹۳۳ (اول حل ۱۳۱۲) ویش را از ان موسسه منفصل میداند»

طک برآمدن المان از مجمع ملل چندان تفصیلی ندارد و طوریکه مسبقاً بعد ازیکه تمنیات المان منی بر مساوات فوق تسلیمات پذیرفته نشد فن نورات وزیر خارجه آن مملکت نظریه انفصال حکومت خویش را ارکنفرانس طمع سلاح و مجمع اتفاق ملل بتاريخ ۲۱ میران ابلاغ نمود.

در ماه اخیر سال ۱۹۳۳ (۶ دسامبر) انجمن بزرگ فاشیست ایتالیا پیشنهادی مبنی بر تغییر هویت و موطنه مجمع اتفاق ملل پیشنهاد نمود اما قراسه و انگلستان بعد مفاهم و زرای خارجه خویش از موافقت چنین سیاستکاف و رزیده سر بجا پیشنهادات ایتالیا را رد نمودند. چون مجمع اتفاق ملل اسال دو عضو بزرگه خویش را از دست داد سیاستون فرانسه در نظر دارد که روسیه را به رکنیت انجمن اقوام شامل نموده باین وسیله تاخرجه جای جاپان و المان را محو سازند.

از نظر نه به هیچ علم به این است که اگر کارکنان را در آن مورد ^{مستحق} مستحق می‌باشد و در آن مستحق می‌باشد و در آن مستحق می‌باشد

ایران :

منارعه شرکت فقط ایران و انگلستان که نثر الفای امتیاز و ارمی تولید شده بود شورای انجمن اقوام در جنوا بین مملکتین معاهده موقتی امضا شده و سپس بتاريخ ۱۰ ثور در طهران بین حکومت ایران و شرکت فقط انگلستان معاهده جدید امضا شد و قرار این معاهده نزاع فقط به معیت طرفین خاتمه یافت .

درین سال بعضی اشخاص از قبیل تیمورتاش و وزیر دربار و اسعد وزیر خنک بجرم معصیت و خیانت از طرف حکومت ایران گرفتار و محاکمه شدند ایران در سال ۱۳۱۲ اقدامات مؤثری در بهبود اوضاع اقتصادی خود مبذول داشته و تمهید خطوط آهن را طرف توجه مخصوص قرارداد ، اختلافی که نثر جریره با سعید و بین مملکتین ایران و انگلستان تولید شده بوده به معیت ایران خاتمه یافت .

قره خان قائم مقام کبیسار ملی امور خارجه اتحاد شوروی در وسط سال به طهران مسافرت رسمی نموده با اولیای امور دولت ایران ملاقات کرد .

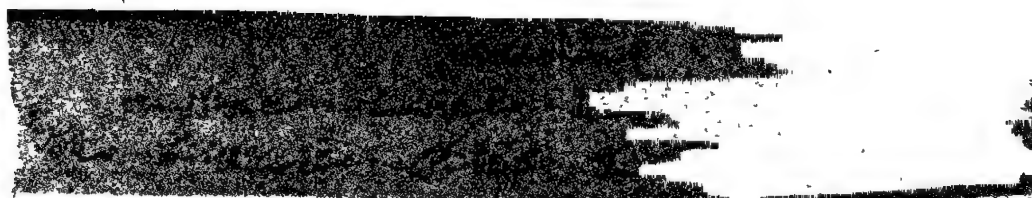
درین مسافرت قره خان و بعداران بعضی مسائل اقتصادی ارقبیل اصول فیصله حسابات صادرات بربح از ایران و واردات قنار شوروی مابین مملکتین فیصله یافته است و مسائل دیگری مانند موضوع حق تراریت ارخاک شوروی و غیره هنوز تحت مذاکره میباشد .

اعلیحضرت رضا شاه پادشاه ایران حدین دهمه درین سال بشال و جنوب مملکت ایران مسافرت کردید .

بتوابعات اعلیحضرت پادشاه ایران درین سال دولت ایران مراحل مهمه اقتصادی را طی کرد در تئورید و بکار انداختن ماریکهای ساحی و قدسازی و سمت سازی و غیره توجه کاملی مبذول گردید دروی مرفته مملکت دوست و هم حواری ایران درین سال به حی مراحل عمده ترقی و تعالی نائل گردید .

اعلیحضرت شاه ایران که اخیراً بزرگترین مسافرت نموده

کنفرانس اقتصادی جهان:

برای رفع و چاره سنجی بحران اقتصادی که اکتاف دنیا را فرا گرفته بود، بسال گذشته انعقاد يك كنفرانس اقتصادی در نظر گرفته شده بود چنانچه در اثر آن شصت و شش ممالك دنیا به شموليت در كنفرانس مزبور دعوت و اضافات م مدعو بوده و شامل شده بود. قبل از انعقاد كنفرانس كیسیویكه برای تهیه زمینه كنفرانس معین شده بود مسایل قابل بحث در كنفرانس را تعیین و علاوهً پیشنهاد کرده بود که ممالك دنیا الى نتیجه كنفرانس یعنی در اوقات جریان محافل كنفرانس يك متارکه گمرکی را اختیار کنند، یعنی در اوقات جریان كنفرانس هیچ يك مملکت از منع ادخالات و یا از اذیت محصولات اقداماتی ننماید، ممالك دنیا در مدو كنفرانس بایضی عبارات شرطیه به متارکه موصوفه موافقت نمودند، ولی طوریکه کنوت از جراید معلوم میشود، چون كنفرانس اقتصادی به نتیجه نرسیده رسماً ملتوی شده، لهذا ممالك دنیا بوتهای تعقیبه بدقت كنفرانس فرستاده و از مسئله متارکه گمرکی صرف نظر نموده اند، هر صورت كنفرانس اقتصادی بتاريخ ۲۲ جوزای ۱۳۱۲ در عمارت تازه ساخت (موریم) در لندن منعقد و بنا بر اهمیت فوق العاده که داشت خود شاه انگلستان آنرا افتتاح و نطق افتتاحیه را بالنسبه انگلیسی و فرانسه ایراد نمود، بعدها مذاکرات كنفرانس بصورت جلسه عمومی جاری و نماینده گان ممالك افکار حکومت خود را در ضمن بطریق خود بیان نمودند چنانچه هیئت افغانستان هم پیشنهادات خود را بموقفش بكنفرانس مزبور تقدیم نموده است، بعد احتتام جلسه عمومی و نطق های نمایندگان كنفرانس مذکور به دو کمیسیون اقتصادی منقسم گردید یکی کمیسیون که دران مسائل تجارتی و گمرکات و انحصارات و غیره بحث می شد و دیگری کمیسیون مسکوکاتی که دران مسائل بانکهای مرکزی و اساس سکه و نرخ معین مسکوکات دنیا و غیره تحت مذاکره گرفته شده بود، چون عموماً اساس تجارت و اقتصادیات و حرمان بانک ها تعیین اساس سکه و نرخ معین مسکوکات است، لهذا کمیسیون مسکوکاتی به معین نمودن اساس سکه که آیا حلال باشد یا نقره و استقرار نرخ مسکوکات صرف مقدرت نمود و هم مسئله اساس ذخیره بانک های دنیا که فیصد چند کفایت میکند تحت بحث گرفته شد طوریکه معلوم است عموماً اساس ذخیره بانک الى انعقاد كنفرانس اقتصادی فیصد ۲۲ معین بود، ولی هنگام جریان كنفرانس در کمیسیون مسکوکاتی پیشنهاد شد که اساس ذخیره فیصد ۲۵ کفایت خواهد کرد در مسئله اتخاذ اساس سکه چون همه ممالك بريك نهج نبوده، ممالکیکه ذخیره طلا بسیار دارند از قبیل فرانسه سوئیس بتعین اساس سکه ب طلا مقرب بودند و بعضی ممالك دارای نقره از قبیل چین و مکزیک و غیره بتاسیس اساس سکه ب نقره اصرار داشتند، همچنانست به استقرار نرخ مسکوکات چوت عموماً تنزل پول يك مملکت برای واكسبورت یعنی اخراجات آن مفید ثابت می شود، لهذا بعضی ممالك از باعث عدم توازن تجارت شان نمی خواستند قوایی نرخ مسکوکات مستقر شود، بدیهیت چون مسایل مسکوکاتی اساس همه اقدامات كنفرانس مذکور بود در صورتیکه به مسایل مسکوکاتی و تعیین قیمت اشیا موافقتی حاصل شده نتوانست، كنفرانس روی سقوط نهاد چنانچه جلسات عمومی و کمیسیون های كنفرانس موصوف بتاريخ ۱۵ اسد ۱۳۱۲ معطل گردیده صرف دقت كنفرانس و دارالکتاب آن برای مساعد ساختن زمینه به کار مداومت دارند و نمایندگان دنیا بمالك خود ها عودت نموده اند.

شاه انگلستان کنفرانس اتحادی جهان را در لندن افتتاح میکند (جوزا - ۱۳۱۲)

سالنامه • کابل •

گفتاویز می‌باشد که در این کتاب به شرح آمده است (مجله ۱۲۰۳۱۲)

قرارداد چهارگانه :

مفکوره عقد قرارداد دول کبیره اروپائی مبنی بر تمرکز دادن رویه سیاست متقابلہ خویش نسبت به مسائل چین المللی یکی از افکار قدیمه است که بعد از ۱۹۱۳ چنانکه دول از محاربات بالقوان خلاصی نمیشدند در کنفرانس ها استماع می شد .

بعد از جنگ عمومی سیاسیون غالباً باین امر اشاره نموده میخواستند بین دول معظمه عضو دائمی مجمع اتفاق ملل قرارداد و ائتلافی عمل آید اما بمناسبت عدم موافقت دول صغیره این نظریه متروک گردید .

در ماه ژوئیه ۱۹۳۱ برای اولین دفعه فکریه متراکمه ده ساله سیاسی بین المان و فرانسه بروز نمود - حین مسافرت « بروئیک » و داکتر کورتیوس در پاریس فرمول های زیادی برای عملی ساختن این نظریه سنجیده شد اما هیچ کدام نتیجه نداد - سپس حین مسافرت « موسیو لاول » و « بران » صدر اعظم و وزیر امور خارجه فرانسه به برلین و بعد از آن در کنفرانس لوزان بین « فن باین » و « موسیو همیو » دوباره این مسائل مورد بحث قرار گرفته صدر اعظم المان اشتراک مساعی و فکریه اتحاد دول کبیره اروپائی را پیشنهاد نمود . اگر چه درین وقت بمناسبت اینکه به امتیاز مجمع اتفاق ملل رخنه وارد نشود پیشنهاد او مسکوت عنه گذاشته شد ممالک تا اندازه در داخل نظریات او قرارداد « مشوره مشترکه » بین انگلستان و فرانسه بتاريخ ۱۳ ژوئیه ۱۹۳۲ عقد گردید .

آنکه حقیقه طرفدار و رویکار آورنده « قرارداد دول چهارگانه » است موسیولی میباشد . مشارالیه اولین دفعه بمقام « تورن » در منطق ۲۳ اکتوبر ۱۹۳۲ لزوم اشتراک مساعی دول بزرگه اروپائی را پیشنهاد و بتاریخ ۱۸ مارس سال حاضر عملاً پروژه درین زمینه ترتیب و صدر اعظم و وزیر امور خارجه بریطانیا را برای معالقه آن بروما دعوت نمود .

موسیولینی در خلال این پروژه میخواست برخلاف ماده ۱۹ قرارداد مجمع اتفاق ملل راهی برای تجدید نظر معاهدات

کنشاید همین نکه فرانسه و لهستان ، ممالک ائتلاف مشرق را وادار نموده نکه در آن تصدیق

برفون واسل سفیر آلمان

سر و نالد گرامام سفیر برطانیه

همین طور صدر اعظم بریتانیا اگرچه اصلاً و اساساً با موسیولی موافقت نظر داشت. اما برای ایسکه کنفرانس خلع سلاح را از مشکلات بیرون و دول صغیره را از هیجان بدرکنند قرارداد چهارگانه را بیشتر به اساس اتحاد کولک وعده صرف قوه ردیک ساخت. بالاخره فراسه برای تامین مقام و امتیاز مجمع اتفاق ملل این بکته را اضافه نمود که چون قرارداد بین چهار مملکت عضو دائمی المحمن اقوام انعقاد میشودناست در حوصه آن مؤسسه و به احترام شئون و مواد قرارداد آن بعمل آید.

خلاصه در مدت ۴ ماه که از ۱۸ مارس یعنی تاریخ ترتیب بروژه اولیه موسیولی تا ۸ ژون تاریخ امضای آن میگردد تعدیلات زیادی در نظریات موسیولی بعمل آمده و من آخرین بروزه که با روحیات مجمع اتفاق ملل مطابق و تاریخ ۱۸ ژون در قصر وین موسیولی و سرای حکار انگلسان، فرانسه و آلمان به امضا رسیده است قرار آتی است : ماده اول : معاهدین راجع به تمام مسائل مربوطه خود شان اتحاد عمل را مراعات نموده متعهد میشوند در حوصه مجمع اتفاق ملل در تعصیل و به سیاسی احتیاد ورزند که بین تمام دول صلح را صیانت و محافظه نمایند.

ماده دوم : آنچه که مربوط به قرارداد مجمع اتفاق ملل و مخصوصاً مادهای ۱۶، ۱۷، ۱۹، (ب) باشد معاهدین مصمم میشوند که در اطراف آن بین خود سنجش و رسیدگی نمایند و تصمیم قطعی در اطراف آن و طبقه خود مجمع اتفاق ملل است.

ماده سوم : معاهدین تماماً متعهد میشوند که برای تامین کامائی کنفرانس خلع سلاح متهای کوشش تحریر دهند و اگر بعد از حم کمرانن مخصوصاً مسئله درین زمینه بین خود آنها عرض وجود کند : مطالبه آن پرداخته قرار انتصاب این قرار داد حل آنرا از محررای صلاحیت فیصله نمایند.

ماده چهارم : معاهدین راجع به تمام مسائل اقتصادی که پهلوی معاد مشترک برای اروپا داشته باشد و مخصوصاً برای استقرار وضعیت اقتصادی در دایره اهدافات مجمع اتفاق ملل بین خود تبادل نظر خواهند نمود.

ناگفته نماند که احترام قرارداد مجمع اتفاق ملل، معاهده « لوکارنو »، معاهده تحریم جنگ « بریان کولک » و معاهده عدم صرف قوه که بروژه آن به ۱۱ دسامبر ۱۹۳۲ در ژنو ترتیب و نمایندگان کنفرانس خلع سلاح بتاريخ ۲ مارس ۱۹۳۳ آنرا پذیرفته اند جزو اعظم قرارداد دول چهارگانه و متعهد متین آنرا تشکیل میدهد.

(*) این سه ماده برای احترام استقلال ملل و عدم تحدید نظر معاهدات وضع شده.

نوسیدوز دول سیر کبیر فرانسه

سیر موسیولی رئیس الوزرای ایتالیا

قرارداد چهارگانه بعد از همه تديلاتي كه در مدت ۴ ماه در آن بعمل آمده است مستقلاً چیز جداگانه وجودي بيست و چون منظور مرتين اوليه آن يعني تجديد نظر معاهدات و اقداماتي كه منحصر به سقوط امتياز انجمن اقوام ميشد از آن كاست گرديد در قطار سائر معاهدات صلح به اسم و رسم ديگرو به تغيير جزئي معاهده ديگري علاوه گرديد كه بين حار آهني معاهده صلح و رساي قرارداد مجمع اتفاق ملل و سائر معاهدات نوكارو، كولك كه بعد از خنك در راه تامين صلح عقد شده اند محصور ميما شد.

وضعيت آيرلند:

دي وليرا و مطالبات او از حكومت انگلستان:

معمولاً كلمه آيرلند به جزيره اطلاق ميشود كه بطرف غرب جزيره انگلستان واقع و از جاب شال - شرق و جنوب مشرق محدود به كنال شان و كنال سن زورز و ناقي اطراف آرا او قياوس اطلس محصور نموده است. آيرلند ابتدا منقسم به ۵ ولايت و رئيس حري، آهارا اداره مي نمود و از قرن ۵ تا ۹ كابون بزرگ علمي و منهي تمام اروپاي غربي بشمار ميرفت. انگلستان در قرن ۱۲ ارفاق و مخالفت هاي رؤساي بومي استفاده نموده در حاك جزيره آيرلند تجاوزات نمود و هاري دوم پادشاه آن مملكت در ۱۱۷۲ شخصاً در آنجا مسافرت نموده آيرلند را مضيع و مستعمره انگلستان ساخت و در قرن ۱۷ «كرامول» ديكتاتور انگلستان آرا «دويمين» انگليس قرارداد. چون آيرلندي ها اصلاً از ژاد «سلتي» و مذهب آنها بطور عمومي كاتوليك مي باشد طعناً بعلت اختلاف ژاد و مذهب يكسلسله مخالفت ها خني محاذله در طي قرون بعد بين آيرلند و انگلستان بوقوع پيوسته است. خون خاك آيرلند استعداد زراعتي ندارد عده زياد ساكنين آن به امريكا مهاجرت نموده اند و بدین اساس از ۱۸۵۰ تا امروز ساكنين آن تقريباً از ۹ مليون به چهار و ييم مليون رسيده يعني نصف شده است.

در ۱۸۴۸ آيرلندي ها به اشاره مليون هاي مهاجرين حویش به امريكا پروژه يكوع آزادي داخلي (هوم رول Home Rule) ها به پارلمان انگلستان پيش نموده و بعد از حر و بحث طولاني و تعديلات حزب ملي موسوم به (س - فر Suine Feines) در اثر كك هاي مالي مهاجرين خویش مقيم اتاروني انقلاب نموده تمنيات خود را حاصل نمود. چينكه انگلستان مصروف حرك عمومي شد آيرلندي ها ار پاره قيوداني كه (هوم رول) بر آنها تحمیل نموده بود كساره حوئی نموده بنای شورش را گذاشتند و بروز دوشنبه عيد ياك ۱۹۱۶ تصادمات نخوبي در (دولن) مركز مملكت برپا و آتش مخالفت ديريه بين انگلستان و آيرلندي را تازه گر دايد، در ۲۴ دسامبر ۱۹۱۷ «لايد حارج» كنفرانسي در دولن دايّر نموده و پروژه آزادي و سيعتري براي آيرلند ترتيب نموده، تاريخ ۲۱ ژانويه ۱۹۱۹ پارلمان با كنريت تمام استقلال آيرلند را اعلان نموده و عايدگان مملكت عوض اينكه به لندن رويد در دولن مجتمع شدند. حكومت جديد فوراً با مخالفت هاي حدي را با انگلستان كشوده تا اينكه در نتيجه بعد از دو سال بتاريخ ۶ دسامبر ۱۹۲۱ متار كه بعمل آمده حكومت انگلستان رسماً آزادي آيرلند را شناخت اما در عوض سياسيون انگليس اراختلاف مذهبي ساكنين جزيره استفاده نموده صورت وحدت ايرلند را شكستند قسمي كه ولايت (ايلستر Ulster) را كه بحاسبتاً ل جزيره واقع و پنج يك خاك آيرلند را تشكيل ميدهد و منهي آنها پروستان ميباشد كمافي السابق دويمين انگلستان بافي گذاشته تنها به آيرلند جنوبي كاتوليك مذهب آزادي دادند. براي اينكه وضعيت امروژه ايرلند و موضوع اقدامات دي وليرا بخوبي فهميده شود بايد به اين مسئله دقت نمود كه آما آزادي كه انگلستان در ۱۹۲۱ براي آيرلند جوب قائل شده است چطور و بچه اساسي است و وسعت آن تا كجا است. بديهي است كه اين آزادي «ازادي و استقلال مطلق» نيست و قيوداني كه ۱۸ اده معاهده آزادي ۱۹۲۱ به آيرلند تحمیل نموده است قرار ذيل است:

آیرلند مانند کانادا و استرالیا و زیلانده جدید و غیره به پایه مساوی مربوط امپراطوری انگلستان است حکمران عمومی که نمایندۀ امپراطور انگلستان میباشد مشوره و ورای آیرلند از طرف شاه انگلستان انتخاب میشود. اعضای پارلمان حکومت اراد آیرلند چنی که اسباب میشوند سوگند وفاداری به شاه انگلستان میخورند. انگلستان حق مراقبت و محافظه سواحل آیرلند را دارد. آیرلند به تناسب جمعیت قشونی متعددتر از انگلستان نگاه کرده میتواند. آیرلند سه ملیون بود بعنوان مالیات اراضی سالانه انگلستان میپردازد ولایت « اوپولس » حصه از آیرلند شمالی کنای السابق دومین انگلستان است.

دی ولیر قائد ملی و رئیس حکومت آیرلند

ناین قبودات آیرلند در دایره اتحادۀ ملل بریطانیا حکومت آرادی است که اصول دموکراتی در آب نفوذ گرفته و به اساس آب « دیل » شورای ملی دراز آرادی عمومی انتخاب میشود قوای قانونی بدست دو مجلس مسا و مبعوثان است

حاجات خاندانگان بصورت مستقیم عمل می آید و مردورث که از ۴۱ سال بالا باشد در اسجابات شامل ه میتواند (عمر متعین برای محفل سا ۳۵ سال قید شده است) شخص شاه را نائب السلطنه نمایش میدهد فقط دراز رسائیت و ورای آیرلند اسباب میشود قوه اجرائیه بدست محفل اجرائیه است که مرکب از عسویک رئیس میباشد و این رئیس را پارلمان آیرلند انتخاب می نماید. آیرلند مانند سایر ملل بحقوق مساوی و مجمع اتفاق ملل است و سفرا به ممالک خارجی ارسال کرده می تواند

حالا که ارحکوه کی وضعیت قدیم آیرلند و اوضاع آن مملکت در تحت رژیم بیه مستقل ۱۲ ساله اخیر مطلع می به شرح منظور اساسی خویش می برداریم که آنا موسیو « دی ولیر » کشته رکیت و پروگرام او رت ارحیست ؟

موسیو کالون دی ولیر « اصلاً منصوب یک خانواده قدیم اسپانیولی است که محبوب حبال پیرنه در علاقۀ شک سکونت - اقامت داشته و بعدها به آیرلند سکونت اختیار نموده است . مشارالیه سال ۱۸۸۱ مصادف با تکمیل تحصیلات خویش در دارالعلوم دوبلن سن ۲۴ سالگی بحیث پروفسر در سه شهرت یافت بعد از ۱۹۱۰ دراز ذوق که بکارنامه های اشخاص معروف یورپ داشت داخل اسباب شده آنی از مظاهرات وطن پرستی خودداری نمود و بهمین واسطه ماعدۀ از مظاهرين و انقلابيون وس گردید ۱۹۱۷ از محبس رها و در ۲۵ اکتوبر سال مذکور نمایندگان شورای ملی او را بحیث رئیس حجاب نموده و ازین تاریخ تا بطرف اولین قائد ملی ایرلند بشمار می رود . دی ولیرا چندین مرتبه محبوس و مد از هر خلاصی مسافرتی به امریکا نموده است و در هیچ جا حده در سمر و چه در حصر لمحه از اقدامات استقلال باهی خودداری ننموده است تا اینکه شرحی که متذکر شدیم انگلستان بتاريخ ۶ دسامبر ۱۹۲۱ حقوق رادی آیرلند را شناخت .

فتح حزب جمهوریت بسدان در اسجابات ۱۶ فوریه ۱۹۳۲ آیرلند منتج برین شد که در پارلمان جدید ب کارگر و جمهوریت بستند ممدست شده بتاريخ ۹ مارس سال مزبور به اکثریت ۸۱ رای در مقابل ۶۸ « دی ولیر » را به ریاست حکومت آزاد آیرلند انتخاب نموده و ازین تاریخ حایز اکثریت پارلمانی گردید .

وقایع مهمه جهان

جریان اولی در لندن به پیشانی آنگلند در دسترس است

دی ولبرا در نظر دارد که آخرین رشته رابطه بین آیرلند و انگلستان را گسیخته حکومت جمهوری آزادی روی کار آرد و مواد عمده پروگرامی که از دو سال بایطرف تعقیب میکند و اساس مطالبات او را از حکومت انگلستان تشکیل میدهد یکی الغاء پرداخت سه ملیون پوندی است که سالانه انگلستان بمسوا مالیات اراضی دریافت میدارد. اساس وضع این مالیات این است که حکومت انگلستان از سال ۱۸۷۰ الی ۱۹۰۹ برای دهاقی آیرلند مبالغی برای خریداری اراضی از صاحبان املاک پرداخته بود. حکومت انگلستان این مبالغ را قروض شخصی تصور میکند و آنرا به وضع و دریافت سه ملیون پوند مالیات سالانه میجوهد حبران نماید اما دی ولبرا مبالغی را که انگلستان پرداخته جزو قروض عمومی حساب میکند و چون بعد از یک آیرلند از بعضی مطالبات خویش در آیرلند شالی دست کشید تا انگلستان جیب قرار گذاشته شده بود که تمام قروض عمومی بین ملکین لغو شود، دی ولبرا از روریکه ریاست حکومت را عهده دار شده است به الغاء پرداخت مالیات مذکور میکوشد.

مسئله دومی که دی ولبرا آنرا از حکومت بریطانیا مطالبه میکند ماده چهارم معاهده ۱۹۲۱ است که قرار آن اعضای پارلیان آیرلند نیست به شاه انگلستان سوگند وفاداری بخورند. کوششانی که از طرف دی ولبرا رئیس احرائیه حکومت آزاد آیرلند برای الغاء این دو مسئله بعمل آمده است تا حال نتایج مبهم نداده و قرار معلوم حکومت انگلستان از تغییر دادن معاهده فوق الذکر جدا احتراز میکند. دی ولبرا از همان اوائل امام حکومت خویش استقرار جمهوری آزاد آیرلند تعمیل سایر مواد پروگرام خویش را در نظر دارد اما وضعیت داخلی شرحیکه ذکر میکنیم او را مصروف و متعطل موقع مساعد نموده است.

علاوه بر حزب جمهوری خواهان و حزب اعتدالین «کوسگراو» که بعد از اقتدار یافتن حزب اول الذکر پس باشد احرا حراید وجود حزب فاشیسی «براهن یل ها» را به سرکردگی ژرال (Oduffy) در آیرلند خاطر نشان میکند در حقیقت وجود این احزاب حیرت تازه نیست بلکه دوسه سال قبل هم وجود داشت و دی ولبرا بکمال بصارت این موضوع را از اول فهمیده و طوریکه متذکر شدیم چون اکثریت پارلانی را بیکل احزاب کوچک کارگر و غیره حاصل نموده بود یعنی بران دیگر حکومت و حزب او بصورت اطمینان بخش حایز اقتدار بود به اصلاح وضعیت داخلی پرداخته در اوائل سال جاری پارلیان را محل و تجدید انتخابات را شروع نمود و در نتیجه قبل از یک سائر احزاب صورت رسمی پیدا کند در مقابل تمام احزاب دیگر اکثریت مطلقه ۱۵۲ کرسی را در مقابل ۷۹ حاصل نمود و بدین منوال تا سرور توانست از تهاجمات و مظاهرات احزاب جلوگیری نموده آرادانه به تعمیل پروگرام آزادی خویش بپردازد.

انگلستان مطالبات آزادی خواهان آیرلند را به قیودات گمرکی پاسخ داده و ازین راه به اقتصادیات آیرلند صدمات سختی وارد میکند و تا حال برای تغییر دادن قیودات معاهده ۱۹۲۱ صورت مسالمت نشان نداده است.

ممکن آیرلند به الغاء سوگند وفاداری و پرداخت مالیات و تشکیل حکومت جمهوری آزاد در آیرلند جنوبی موفق شود اما الحاق آیرلند شمالی پروستان به آیرلند خوب تاحدی امکان پذیر نیست. اینها یکسلسله سؤالاتی است که آینده جواب قطعی آنها را خواهد داد.

بغاوت آتوريهای عراق:

در ماه سرطان و اسد ۱۳۱۲ در ولایت موصل بین بغاوت مکتند، گات آتوری و اعراب عراق، تصادمات خونینی بوقوع پیوسته است. آتوريهای بین النهرين علناً اصلاً احقاد مسیحونی اند که در اوائل

فوتون عراق پس از سرکوتی آتوريها تا میانه بهار ۱۳۱۲ در موصل و اطراف آن

قرن ۵ مسیحی در پیراس اقامت داشتند تا امروز در مناطق کوهستانی شمالی موصل امر ارجبات میبایند. عده آتوری ها ۷۰۰۰۰ و در تمام ادوار تاریخی ترک ها و اعراب بمناصب مخالفت مذهبی آنها را زجر و قویخ نموده اند. پس از اینکه عراق در ۱۹۳۲ مستقل می شود آتوريها برای ادای عهده حال خود بحکومت « بغاوت » در آمده مظاهرات را شروع نمودند. رئیس ایشان « مارشیمون » یکشخص جوان عالی است که تحصیلات خویش را در انگلستان نموده و در میان اقوام خویش مقام بزرگ روحانی را اشغال نموده است و قتیکه مشارالیه برای افتتاح مذاکرات با حکومت عراق « بغدادی آید حکومت او را بجرم تخلف از انقیاد سرگر مجوس میکند و در نتیجه اغتشاش خون انگیزی بین آتوری ها و اعراب واقع می شود. صورت حادثه را عراقی ها چنین تفسیر می کند که یک عده انقلابیون (۱۵۰۰ نفر) که در شامات پناه گیرین بودند با اسلحه وارد عراق شده اند و آتوری ها ادعا دارند که تقریباً ۷۰۰ نفر شان در نتیجه حملات کرد ها قتل رسیده است. خلاصه آنچه که حقیقت دارد این است که بعد از حلس « مارشیمون » تصادم مدهشی بین آتوری ها و قواء عراق بعمل آمده و در نتیجه رئیس انقلابیون تبعید و به جزیره قبرص پناه گیرین شده است .

سلسله منازعات امريكاي جنوبی :

امريكاي جنوبی از دو سال
بنظر صحت يكسلسله
منازعاتی است كه فضای
آن قطعه را تیره نموده
اكثراً با وجود مداخلت
جمع اتفاق ملل تا امروز
بصله شده است. امريكاي
جنوبی تقريباً مركز ار ۲۰
جمهوريت كوك و بررگی
ست كه از حیات آنها
چندان زناده نيكند و دو
ریت او آخر در اثر
سازعات سرحدی و ظهور

ایران را مسکن العاده توده امريكاي كوبا (در وسط سن مارتن رئيس جمهور مری)

حزاب مخالف حكومت های محلی و برویا گندهای مصره یکی دیگر دست و گریبان شده و بهم در آلوده اند،
با گذارشات این صحنه را به منهای اخصار حین شرح میدهم :

قبل از همه جمهوريت « بولیوی » و « پارا گوی » داخل مبارعه شده اند و علت مناقشه ایشان این
ست كه بولیوی بواسطه وجود همسایه خویش شیلی دست به اوقیانوس کیر ندارد و رای اینکه دسی به اوقیانوس
طلس پیدا كند علاقه « شاكو Chaco » را مطالبه ميكند . پارا گوی در حین دو معاهده متعاقب
۱۸۷۴ و ۱۸۸۲ به آن علاقه حاكیت داشت آنرا خاك لایحزای خویش میداد . بعد از وقوع محاربات
جمع اتفاق ملل و كیتة ممالك محاور در این پیشهاد و تقسیم منطقه متنازع به طرفین را بصورت موقت
تسلی داده اند .

هوز محاربه این دو مملكت حرمان داشت كه دو جمهوريت دیگر « كولومی » و « پيرو » داخل سرد
گردیدند . علت تنازع این دو مملكت نتیجه حملاتی است كه تاریخ ۳۱ اگست ۱۹۳۲ در علاقه سرحدی
لېتسيا (Leticia) بوقوع پیوسته است . حكومتین فوق الذکر هر کدام تعرض دسته قشون طرف مقابل را
و علاقه فوق الذکر خاطر نشاء نموده مسئولیت را بگردوب يكدیگر می اندازند . جمع
عاق ملل حكومت كولومی را ذیحق دانسته تحلیه ناحیه مذکور را به مملكت مخالف امر داده است .

« كیوبا » در دوره سال ۱۳۱۲ دچار انقلاب داخلی مدهشی گردید كه آتش آن از طرف حزب
مخالف حكومت افروخته شده بود در نتیجه حزب مخالف فایق آمده و رئیس جمهور (ماشادو Machado)
رئیس طیاره به جریره « ماها با » فرار نمود . وزیر حربیه و وزیر خارجه و چند نفر صاحب مناصب دیگر
كه طرف دار رئیس جمهور موصوف بودند همه فرار اختیار نمودند منازعات دو حزب و آتش انقلاب مدت

یک دسته از توپخانه شقیل پاراتی که بتقابل بولیویا جنگ کرده

مدیدی در بدر « هاون » و سایر نقاط مملکت اشغال داشت . اتارونی برای حایه تنفعه خویش چند سفینه جکی را به بندر « هاون » فرستاد . رئیس جمهور حدید موسیو (Céspedes) هنوز کاملاً از ایذاء حرب رژیم قدیم مطمئن نشده و طرف سوئی قصدی نتیجه واقع شده بود .

خلاصه ، طوریکه متذکر شدیم در طی سال ۱۳۱۲ فضای آمریکای جنوبی سراسر تاریک و در هر مملکتی به علل مختلف محاربات سرحدی ، انقلابات داخلی ، منازعات احزاب ، اضطراب سیاسی کسب وجود نموده است . در ماه می در (پیرو) در اثر سوئی قصد رئیس جمهور قتل میرسد . در (برازیل) و (ایوراگی) احزاب سیاسی اغتشاشات برپا میکنند ارژانتین محصور میشود در « شیلی » رئیس جمهور « الکماندری » از ککوره اقتدار مطلقه مطالبه میکند در (کوبا) و (اکواتور) آتش انقلاب داخلی مشتعل میشود و اثرات آن در (مکزیک) سرایت میکند . بعضی اربین منازعات هنوز خاموش نشده و برخی پس از تسکین موقتی مجدداً رخاقت پیدا نموده قسمی که هنوز فضای آمریکای جنوبی تیره و تاریک است .

وفات اعلیحضرت ملك فيصل شاه عراق :

غارثین محترم از وقوع حادثه ناگوار وفات اعلیحضرت ملك فيصل و منتخب شدن پسرش امیر غازی شاهی عراق مطلع اند چون فقید مزبور یکی از زعمای ملی کار آگاه عرب و اولین پادشاه عراق مستقل و یکی از قائمین بزرگ نهضت عربیه بشمار میرود و در اثر خدمتیکه در دوره زمامداری خود ملت عراق عوده در شرق مقام بزرگی را احراز نموده است شرح مختصر سوانح حیات او پرداخته بصورت ایجاز ذکر اریسرش شاه حاکمه عراق میبایم :

اعلیحضرت ملك فيصل سومین پسر شریف حسین شریف حجاز بتاریخ ۱۸۸۵ در طایف متولد شده و ایام صبا و ترا تا سن ۷ سالگی در دامان تربیه والدین و در قبیله بنی عتیده بسر برده است . در ۱۸۹۳ حبیبکه شریف حسین به استامبول مسافرت می نمود فیصل پیر ما او همراه شده و تا ۱۹۰۸ در آنجا به تحصیلات حصومی مشغول بود و در ۱۹۰۵ مادرش عموی خویش ازدواج نمود .

المنفرت امیر فیصل شاه فقید عراق

چون پدرش سمت شریف مکه انتخاب گردید ما وی به مکه مراجعت نموده و یکسال بعد از طرف اهالی جدیه بصفت نماینده به پارلمان ترکیه اعزام گردید .

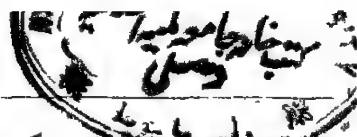
حبیبکه قصابای حکم عمومی در میدان اروپا دوام داشت و اعراب موقع نهضت را غنیمت شمرده سر مخالفت و سازعه را با ترک ها گرفته بودند شریف مکه فیصل را به قیادت قوای مناطق شمال برگزید در نتیجه بعد از حد مقابله با قوای ترک موفقیت حاصل نموده در ۳۰ دسامبر ۱۹۱۸ قانچانه داخل دمشق شد و با تحلیلات استقلال گردید .

پس از استقرار صلح در ۱۸ نوامبر ۱۹۱۸ از طرف پدر خویش شریف مکه به کمراس صلح پاریس اعزام

شده و از طرف فرانسوی ها در پاریس به احترام زیاد استقبال شد . یکسال بعد در اوایل ۱۹۱۹ پس به سوریه مراجعت نمود ساس قصد سیاحت اروپا عازم لندن شد و تا ۸ ماه مارس ۱۹۲۰ در آنجا اقامت داشت حین مراجعت معظم له از طرف کمگرو سوریه به پادشاهی شام انتخاب گردید . چون درین وقت رقابت انگلیس و فرانسه و آمال استعمار حویا به آن دو مملکت در شرق قریب عنهای شدت رسیده بود و انگلیس با اعراب وعده هائی نموده بود که بمعاذ فرانسه موافقت نمیکرد اقدامات ملك فيصل مافی

المنفرت امیر غازی شاه جدید عراق

ظرفیت خود را از طرف حکومت فرانسه ژنرال کورو، یادداشتی مشتمل بر چند ماده به ملک فیصل فرستاد. اگر چه شاه سوریا با بعضی مطالبات حکومت فرانسه صورت موافقت نشان داد اما ژنرال موصوف بتاريخ ۱۴ ژوئیه ۱۹۲۰ بهر طرف قوه داخل سوریا شده دمشق را فتح و اعلیحضرت فیصل را مجبور بمسافرت لندن نمود و بدین منوال حکومت حدید التاسیس سوریا به قیادت امیر فیصل منقرض گردید.

چون حین اقامت امیر فیصل در لندن وضعیت داخلی عراق که از طرف انجمن اقوام تحت قیمومیت انگلیس قرار داده شده بود منقوش بود انگلیس ها برای رفع اغتشاشات و هنگامه داخلی امارت عراق را بوی تقویض نمودند، ملک فیصل این تکلیف را به دو شرط قبول نمود یکی انگلستان حکومت عراق را رسمیت بنماید و ثانیاً در موقع متقاضی بوی استقلال عطا کند. انگلستان باین دو پیشنهاد موافقت نموده و فیصل بعراق عزیمت نمود و در بغداد شورای ملی عراق بساریخ ۲۳ اوت ۱۹۲۱ تاج عراق را بوی تقویض نمود.

اوائل سلطنت ملک فیصل در عراق مصادف به مشکلات گردیده از یکطرف وهابها که حجاز را متصرف و اعلیحضرت علی برادر بزرگ فیصل را خلع نموده بودند شرق اردن (امیر آن عبدالله برادر دیگر ملک فیصل میباشد) و عراق را تهدید می نمودند و از طرف دیگر مسائل سرحدی عراق و ترک و اصرار مملکت اخیر الذکر بانفصال موصل موحدات کمرانی حکومت عراق را تولید نموده بود.

در اکتوبر ۱۹۲۲ حکومت مشروطه در عراق قائم گردید و بر طبق معاهده در ۱۹۳۰ انگلستان استقلال آرا ساخت دوسال بعد در ماه اکتوبر ۱۹۳۲ عراق عضو مجمع اتفاق ملل شامعه شده و بدین منوال یکی از آمال دیرینه ملیون عراق عملی گردید.

در ۱۵ ژوئن ۱۹۳۳ ملک فیصل بصورت رسمی مسافرت انگلستان نموده از طرف شاه انگلستان شخصاً در لندن با احترام زیاد استقبال شد و از انجا پس از چندی مراسم علاج حوش عارم رب دایعت سویس گردید. چندی نگذشته بود که تصادم آشوریها با عراق شعله ور گردید و امیر فیصل بساریخ ۲ اگست در تبعه طیاره برای واریسی امور بغداد مراجعت نمود چون شورش مدکور فرو شست بتاريخ ۱۵ دسامبر مجدداً در تبعه طیاره برای ادامه معالجه خویش به رن عازم گردید. اعلیحضرت فیصل چند روز در دایعت سویس اقامت نموده و بساریخ ۷ سپتامبر (۱۵ سبته) دفعه در اثر سکته قلب وفات نمود. بعضی ها ادعا دارند که معظم له را زهر داده اند و برخی بر آنند که خود کشی نموده است اما در اثر تفحصات دکتوری تمام این حدسیات بی اساس ثابت شده است و بصورت اصلی واقعه این است که اعلیحضرت فیصل از مدتی تعرض صعب قلب دچار بود و بهین علت برای معالجه خویش در سویس عزیمت نموده بود و درین حال بی احتیاطی بزرگی نموده بقسم گردش فرار کوهی بالا شده بود چون قلبش طبعاً ضعیف و مریض بود مقاومت نتوانست و بواسطه حد ساعت بعد معظم له دفعا وفات نمود.

جسد اعلیحضرت فیصل را تا مقام (Brindisi برندیسی) با احترامات شایانی بطریق رمین آورده سپس (Despatch رسیچ) سفینه ریضانوی حسد فقیه عرب را تا فلیپه راه بحر آورد و آنجا در تبعه طیاره بتاريخ ۱۵ سپتامبر وارد بغداد گردید. بعد از آدای عمار و تعمیل مراسم مذهبی و ملی به احترامات شایانی دفن گردید.

وفات اعلیحضرت ملک فیصل برای ملت عراق و هوا خواهان بهمت عرب و عالم شرق فقدان بزرگی است. در اثر وفات معظم له شورای ملی عراق بتاريخ ۱۱ سپتامبر جلسه فوق العاده تشکیل نموده مطابق قانون اساسی ۱۹۲۴ پسرش امیر عاری ولیعهد عراق را به پادشاهی برگزیدند. امیر عاری در مکه معظمه متولد شده و او ان صباوت را در دامان جد خویش شریف حسین سر برده است در ۱۹۲۲ با پدر خویش به عراق آمده و قرار قانون اساسی ۱۹۲۴ که سلطنت را در خانواده ملک فیصل از حق قرار میدهد ولیعهد برگزیده شده است تعلیمات ابتدائی را بصورت خصوصی نزد معام انگلیسی در خود مملکت فرا گرفته و ناتی دوره تحصیلات خویش را در مکاتب لندن گذرانیده است معظم له حین مسافرت اخیر بدر خویش به اروپا و سویس به مسافرت های داخلی و امور مملکت داری صرف مساعی نموده است. قرار کفایتی که خرج میدهد امید است عراق مستقل به قیادت او به تمام امال ترقی خوانه خود کامیاب آید.

امریکا رسماً حکومت شوروی را می‌شناسد:

بعد از یک دهه در اثر انقلاب ۱۹۱۷ امپراطوری (تزاری) نفوذ حکومت ماهر اشتراکبه شوروی کسب و خود نمود تا مدتی دول معظمه اروپائی علت تغییر رژیم حکومت روسیه از شناختن رسمی حکومت جاهیر اشتراکبه شوروی اما ورزیدند.

فرانکلین روزولت رئیس جمهور اتانزونی

در کنفرانس «کن» Canne که تمهید کنفرانس ژنو ۱۹۲۲ می‌باشد ممالک متعدین اعلات نمودند: که اگر حکومت جاهیر شوروی می‌خواهد از طرف دول معظمه شناخته شود باید فقرات آتی را مراعات کند: «حایه اموال شخصی، تادیه قروض، اجرای کتراتها، الفای پروپاگاند غروب، عقد معاهدات عدم تعرض با همسایگان».

نظریات حکومت اتانزونی درین وقت بست روسیه با نظریات دول اروپائی فرق داشت و بونه که به تاریخ ۹ دسامبر ۱۹۲۳ (مستزلوایج) رئیس جمهور آتوقه امریکا حکومت روسیه فرستاده است چنین است: «حکومت امریکا ابدأ مایل بیست که با روسیه قطع روابط کند اما این را نیز میگوید که با مملکتی که وظایف بین‌المللی را احترام نکند داخل مناسبات شده نمیتواند اگر روسیه تمهید تادیه قروض مملکت و رفع خسارات هموطنان ما بشود شناختن او حایریم».

حکومت روسیه درین وقت تمام پیشنهادات امریکا را قبول نموده خواستکار شد تا برای حل قروض و سائر مسائل لایفق علیها کنفرانسی تشکیل دهد اما حکومت امریکا ازین امر استکفاف ورزیده و مسئله شناختن رسمی روسیه ذریعه امریکا تا امروز باقی ماند.

روی گرفته موجبات قرات روسیه و امریکا از ۲ سال با بیطرف عرص اندام نموده و آنچه که امریکا را وادار به شناختن روسیه نموده است دوعلت عمده است که تمام موجبات کوچک را در بر میگیرد: یکی حاره حوثی آلام بحران اقتصادی و فکریه یهودی اوضاع مالی امریکا و دیگر ابسطا اقتدار و حاکمیت ژاپون در شرق اخصی و محیط کبیر که منافع دو مملکت بر رک عالم روسیه و امریکا تصادم میکند.

طوریکه در تمهید مقاله مذکر شدیم دول معظمه اروپائی ابتدا تا چند سالی از شناختن رسمی روسیه ابا ورزیدند (انگلستان و فرانسه او را در ۱۹۲۴ شناختند) اما چون قطع روابط بایک مملکت بزرگی چون روسیه که دامنه حاکش در آسیا و اروپا امتداد دارد امکان نداشت و روسیه هم تا اندازه به مطالبات ایشان صورت موافقت نشان داد یکی بعد دیگری او را شناختند. پس از تشکیل رژیم «هتلریم» و مخالفتی که با کمونسیت ها نشان داد روابط روسیه با همسایگان چه بلکه با بعضی ممالک مثل لهستان و رومانی (بمناسبت مسئله لایبیل سارای) که امکان یهودی نداشت بیش از پیش به اساس مناسبات دوستانه محکم گردیده و یکسلسله معاهدات عدم تعرض نه فقط با همسایگان مسقیم خویش بلکه با فرانسه و اکثر ممالک بالقان عقد نمود. اخیراً بعد از مسافرت موسیو «هریو» صدراعظم سابق فرانسه و موسیو «کوت» وزیر فضائی آن مملکت تفرات عمیقی در رویه مناسبات سیاسی روسیه و فرانسه بعمل آمد خلاصه روسیه بیش از پیش در قطار دول معظمه اخذ مقام نموده و اعتبارات بین‌المللی را احراز نمود و تنها چیزی که برای تکمیل اعتبار و مقام

دنیای اوبائی مانده بود شناختن امریکا بود و بس - اگرچه ممالك متحده امریکا بصورت غیر مستقیم داد و ستد تجارتی با روسیه داشت اما تا امروز حره حریفان او شمار حرکت .

بعد اینکه سال گذشته « مستر هور » رئیس جمهور حزب جمهوری طلبان برطرف و مستر رورولک حزب دموکرات رئیس جمهور انتخاب گردید. امریکا از نقطه نظر وضعیت مالی خیلی ناتوان و امریکائی ها بست به صلاح اقتصادی خویش چشم امیدی به « رورولک » داشتند اما متأسفانه در طی سال جاری علاظه رسید که برعکس اوصاف مالی و اقتصادی امریکا بدتر شده است و کفرانس اقتصادی « واشینگتن » و بالاخره کفرانس اقتصادی جهان درلند هیچکدام به علاج آلام اقتصادی امریکا موفق نشد همین بود که باوجودیکه مسئله قروض ممالك متحده و رفع خسارات شخصی امریکا را روس ها مسکوت عمه گذاشته بودند دفته مستر رورولک تلگرایی به عنوان کابلین باریج ۱۰ اکو برکشیده و رسماً حکومت همراه اشتراکبه شوروی را شناخت .

لیونیوف کیسری امور خارجه اتحاد شوروی

عامل دیگری که قرار تدکرمادرقرات روسیه و امریکا دحالت دارد پیشرفت های نظامی و اقتصادی ژانون درشرق اقصی و تقویت حاکمیت آن مملکت در محیط کبر است .

اشغال « محورها » و « وجهول » وتشکیل حکومت حدید محو کو بصورت صریح منظور اساسی محرک واقعاتی را که ازدوسال باینطرف بعدار مفاضة مقدس و وقوع پیوسته است تشریح میدهد و نه اثبات مرساد که قوای درشرق اقصی بوجود آمده و این قوا میان نصابی قوای حین ، قناعت استحکامات عسکری روسیه ، دوری امریکا به توسعه و انبساط خویش سرگرم است .

مسامات روسیه و حایان درین اواخر درشرق اقصی صورت دیگری نمود گرفته بعد از تشکیل مملکت منچوکو حایان برای اهدام نطفه مرزروس درشرق اقصی زبان ارباب امور این مملکت مسئله فروش راه آهن شرق چین را روی کار آورده و مبلغ ۵۰ میلیون ین خریدار شده است لذا حایان و اصحاب درصدد است تادست نمود روسیه را مهر قیمتی که تمام شود از شرق اقصی و محیط کیر کوتاه نماید .

امریکا اگرچه ۶۰۰۰ میل بحری از حین دور افتاده و بطاهر معاد و دلستگی او باین مملکت بررک معلوم نمیشود اما در حقیقت بسبب به روسیه امریکا بیشتر به معاد تحررتی خویش در حین و مجمع الجرائر شرق الهند وقع میدهد و بالاخره برای حفاظت مستملکات خوش حرائر فلبین دلچسپی زیادی به حاکمیت محیط کبر دارد .

روسیه و امریکا هر دو به اساس معاد تجارتی و به مضور باره مسائل دیگر شدیداً آزر و مند اند که حین هر طوری باشد حیات خارجی داشته باشد . اگرچه روسیه ابتدا پیشرفت های نظامی حایان را در حین بطری بی طریق نگاه میکرد اما احواص اقدامات کموبیشم در حین تا کاه برآمد و راه آهن شرق چین تعرض فروش افتاد تقیر بصریه داده است . اتارونی برای فروش مال التجاره خود چین را بهترین بازار دنیا تصور میکنند و هیچ صورت فروگذار شده نمیتواند که ۴۰۰ میلیون مشتری از دستش رود . اتارونی از جهت اقدامات عسکری حایان آیده تجارت خوش را در شرق اقصی در خطر می بیند و رقابت در اردیاد قوای بحری بین حایان

وقایع مهم جهان

و امریکا بکمال فعالیت رسیده و انازونی هیچ صورت چه از نقطه نظر حفظ مستقلکات و چه از نقطه نظر تاجار تجارتی حاکمیت دیگران را محیط کبر متحمل شده نمیتواند حالا از مفاد چند سطر فوق بوضاحت معل میشود که زمینه برای مقاربت روسیه و امریکا به تدریج مساعد گردیده و روسیه که از سالها منتظر بود از طرف امریکا رسماً شناخته شود بجمام خویش نائل گردید.

چون مستر روزولت در تلگرامیکه بعنوان کالین - فرستاده بود خواستگارشده بود تا مانده برا مراکرات و امریکا اعرام نماید حکومت روسیه موسیو لیونوف کبیر دولت در وزارت خارجه را را این امر به امریکا فرستاد در نتیجه تاریخ ۱۷ نوامبر (۱۵ عقرب) حکومت امریکا رسماً حکومت شورو را شناخته و روابط سیاسی عادی به ارسال سفرا به مملکت یکی دیگر بین ایشان قائم گردید.

اصلاً شناختن امریکا روسیه را چندان اهمیت بررگی نداشت اما آنچه که اهمیت این واقعه را دو بالا می این است که حرکت امریکا در موقع تاریخی فعل آمد که مناسبات روسیه و جاپان تیره شده بود.

ارباب سیاست مسکو معتقد اند که استقرار روابط دیپلوماسی با واشینگتن وصیت ایشان را در اثر اقصی هتتر خواهد ساخت زیرا روسیه امکان تهاجم ژاپون را در سائیریا فراموش نمیکند. بعضی موله روسیه ادعا دارند که چین بزرگترین فروش گاه مال التجاره امریکا است و میتواند این بازار را یکسان به جاپانی ها بگذارد و همین اساس در آتیه قریب امریکا و ژاپون در محیط کمر دست و گریبا خواهد شد و آنوقت دوسی روسیه چیر قمت داری خواهد بود.

خلاصه روسها این امر نهایت اظهار مسرت می کنند و آنرا بزرگترین فتح دیپلوماسی خودی تصور می نمایند

فعالیت سیاسی ممالك بالقان:

سپه حریرة بالقان که از قرن ۱۴ الی قرن ۱۹ حراً امپراطوری ترک بود بعد از جک روس و نر

صورت دیگری خود گروت

و اقوام مختلف یونانی ،
صربی ، سلاو ، بلغاری ،
ترکی ، آلبانی ، هر کدام
در اثر خان باری های
مورین و ملیون خود در
قرن ۱۹ استقلال خویش را
حاصل نموده رفتند حاجیه
در ۱۸۲۹ یونان مستقل
و صربی و رومانی صاحب
استقلال داخلی شد ، در
۱۸۵۹ رومانی استقلال
کامله را حاصل نمود .
در ۱۸۷۸ صربی و مونو

فصلنامه تاریخی و جغرافیایی
مجله علمی و ادبی
تألیف و تدوین: دکتر...

سکرو حایر استقلال و بلغاری صاحب استقلال داخلی گردید تا لاخره در ۱۸۸۵ رومانی به بلغار ملحق شده و دست سلطه ترک ارین ممالك تکلی کوتاه گردید . در ۱۹۱۲ ممالك مسیحی بالقان به آستانا

رومانی برطیه ترك ها متحد شدند سپس چون بلغاریا قوت مطلقه را دعوی میکرد برطیه او قیام نموده بعد از شکست او در ۱۹۱۳ اراضی آن مملکت را تا حدی بین خود تقسیم نمودند. درین وقت چون آتش جنگ عمومی شعله ور شد ممالک بالکان به دو دسته تقسیم گردید. ترکیه و بلغار طرفدار المان و سرب و یونان و رومانی به طرفداری متعین قیام نمودند چون در نتیجه سه مملکت اخیر الذکر فاتح برآمد بازار ارضی وسیعی را بین خود تقسیم نمودند.

بهین اساس بعد از حکم عمومی تأیید او اواخر وضعیت ممالک بالکان بنا بر خاصیت های دیرینه خلی تیره و تار و اعاده روح مسالمت و اتحاد در آن شبه جزیره از مشکلات بود. اما درین اواخر و علی الخصوص در سال ۱۳۱۲ فضا روشن شده رفته فرمان روایان و رجال سیاسی هر مملکتی از در مسالمت و صلح بیش آمدند. چنانچه ملاقات ها

نزدیکی ایتالیا و مجارستان: ملاقات سنج معاون وزارت خارجۀ ایتالیا با کمیسر رئیس الوزرای بلغار (در صوفیه)

و مسافرت های رسمی شاهان. عقد معاہدات مودت و عدم تعرض، ملاقات های رجال سیاسی، تشکیل کنفرانس ها بر ای رفع مشکلات هر کدام قدم های بزرگی است که در راه وحدت آمال و اتحاد بالکان برداشته شده می رود

ملاقات های رسمی :

- (۱) ملاقات اعلیحضرت الکساندر اول شاه یوگوسلاوی و اعلیحضرت شارل دوم رومانی بتاريخ ۲۳ ژانویه در « سنایا ».
- (۲) مسافرت شاه و ملکه یوگوسلاوی در ترکیه بتاريخ ۳ ستامبر.
- (۳) ملاقات اعلیحضرت شارل دوم رومانی و اعلیحضرت بوریس بتاريخ ۳۰ اکتور.
- (۴) ملاقات اعلیحضرت الکساندر اول یوگوسلاوی و اعلیحضرت بوریس.
- (۵) مسافرت رسمی شاه و ملکه بلغاری در رومانی (دسامبر).
- (۶) مسافرت رسمی شاه و ملکه بلغاری در یوگوسلاوی (ماه اکتور).

عقد معاہدات :

(۱) معاهده دوستی و بی طرفی که در ۱۹۲۹ بین ترکیه و بلغاری منعقد شده بود در اثر مسافرت صدراعظم و وزیر خارجه ترکیه در صوفیا تاریخ ۲۸ سنبله برای ۵ سال دیگر ادامه یافت.

(۲) عقد معاہدہ مودت و عدم تعرض ترک و یونان تاریخ ۱۴ ستمبر در انقرہ .

(۳) « » « » و یوگو سلاوی تاریخ ۲۷ نوامبر در بلگراد .

قارئین محترم در طی سال ۱۳۱۲ حتماً در موارد مختلف مقاله های مبسوطی در اطراف وضعیت سیاسی بالقان و ائتلاف صغیر ملاحظه فرموده اند ، ما درین مختصر همین قدر تذکار میدهم که ائتلاف سه مملکت رومانی ، یوگوسلاوی و چکوسلوواکی یعنی سه مملکتی که بعد از جنگ بیات آمده اند در اثر کوشش سیاسی فرانسه بعمل آمده و امروز در صحنه سیاست بین المللی رول مهم را بازی می کند .

سایر ممالک یا لقان که مدت مدید در موارد مختلف بهم دست و گریبان بودند امروز آهسته آهسته بهم بر دیک شده می رود ، ترکیه که مدت ۵ قرن در تمام این شبه جزیره تسلط داشت امروز رویه خیلی مسالمت کارانه را پیش گرفته و در اول مصالحت دهنده را ناری می کند .

در میان ممالك بالقان آنكه ار همه بیشتر حه قل ار جنگك (در ۱۹۱۳) وجه بعد از جنگ صدمه دیده و بیشتر حاك خود را ناخته است بلغارنا است اارصائی وعدم مصالحت این مملكت با سائیرین ، علی الخصوص با یوگوسلاوا و یونان مشككترین سدی در راه انجام اتحاد بالقان بشمار میرود معدلك قرار یكه متذكر شدیم بعد از يك سلسله مسافرت های رسمی شاهان و رجال سیاسى وبعد از عقد معاهدات دوحانه بین تركیه ، یونان یوگوسلاوى ، رومانی بالاخره رمیة مساعدی فراهم شده معاهده اتحاد بالقان بپایه تعبیر اروپا معاهده لوکارنو بالقان تاریخ ۲۱ دلو در شهر آتن در حالیکه رنگهای کلیساها و تراه های ملی ملل بالقان بواخته می شد اعضا گردید . انتظار میرود بلغاری و البانی بر در آتی شامل آن شود .

هنگام و مرد :

مهاجرت یہودیان بہ فلسطین و تصادم ایشان با اعراب:

یکی از برگزین حوادث اجتماعی که بعد از انصاف هنر به صدارت آلمان بوقوع پیوسته است مسئله تبعید یهودیها از آلمان و تصادماتی است که دراز مهلحت آنها به فلسطین بین ایشان و اعراب بوقوع پیوسته است .

هتلر موسوم به « دشمن یهود » و هتلر یژم صَدیت یهود را جزء اصول اساسی خود قرار داده است چنانچه در کتابی که هتلر خودش تألیف و به « جنگ من » موسوم میباشد موجبات تفر و ضدیت خود را با یهود سراسر اظهار نموده است ازین جهت هندن رنگ قبل ازیکه مقام صدارت مملکت را به هتلر تفویض کند از مخالفت یهود در امارت مباداشت. اما چون یهودیها بواسطه ثروت و دارائی خود در آلمان نفوذ زیاد پیدا نموده حی در یارلمان آن مملکت کرمی های زیاد احراز نموده بودند. چنانچه در میان ۵۰۸ قرائندگان ریشتاغ ۱۰۸ نفر کویست و ۱۲۱ نفر سوسیالیست بود و روی هم رفته دست یهودیها قوی شده بود و علاوه برین چون از لحاظ

فون هندنبوگ رئیس جمہور و ہر مقلد رئیس الوزرائی آلمان در
کلمت تائید حرب نازی

تمول و ثروت خود به آلمانی ها صورت تکبر و محوت نشان میدادند و علمای ایشان پرویا گند و انتشارات مضمره بر علیه حکومت آلمان می نمودند هنر که از طفلی با آنها مخالفت داشت از ترس اینکه مبادا انقلابی در مملکت تولید شود علانیه به مخالفت یهودیها برآمد و چونکه به اقتدار رسید عزم نمود تا عناصر آلمانی تارا از بین بردارد. اگرچه این اقدام او تا اندازه شدید است اما در اطراف حسن وقع آن آراء مخلف است.

یست مضمره از یهود و یهودی های آلمانیه در بیت المقدس

اما از نقطه نظر وطن دوستی، علی الخصوص در صورتی که حقیقه یهودی ها اقتدار فوق العاده در شئونات اداری و سیاسی مملکت دافع و ذریعه سرمایه آلمان را تسخیر نموده باشد و پروا گند های بر علیه آن مملکت نموده باشند مقول است خلاصه بعد از اینکه هنر و حزب او مقدر میشود دست یهودی ها را چه از بارلین چه از بایک ها و چه از ادارات دولتی و تمام مؤسسات به انواع مطاهرات کوتاه نموده آنها را از آلمان تبعید نمودند.

درین وقت اگرچه فرانسه صورت استقبال به یهودی ها بدین داده کبیله برای جلب مهاجرین آنها و اعزام ایشان به شام تشکیل میدهند اما یهودی ها به فلسطین سرزمینیکه سه هزار سال قبل اجداد آنها در آن اقامت داشت مراجعت میکند و از اسباب سلسله مصدمات ایشان، اعراب شروع میشود.

یهود کهن ترین خانواده بشری از همه ارباب سال با اینطرف مرگزدان نقاط مختلف عالم دور رسیده از خود وطن و کانون ملی ندارند. مهاجرت یهود به فلسطین امر تازه نیست تاریخ بطور حین مهاجرت شاررا بکرات نشان میدهد. در ۸۵۸ ق م سروس شاه ایران خون مناطق شاه و فلسطین را فتح میکند فرمان صادر و به یهودان اجازه میدهد تا به فلسطین مراجعت نموده به آبادی معابد خویش مشغول شوند. این واقعه کهن تاریخی که در ۸۵۸ ق م در یمن و رمان داریوش بوجود میسرده ویدای حکمت موسی در ۱۹۱۸ در انبر اعلان (نامور) انگلیس دوباره عیناً تکراری شود و به تمام یهودیان عالم اطلاع داده میسود که برای آنها کانون ملی در فلسطین زیر نفوذ مجمع ملل و تحت الحیاگی انگلیس تشکیل شده است. و با وجودیکه از ترس احتمالی بحران و از لحاظ اینکه از اسی اعراب از دست شن روند مداد مهاجرین را محدود نموده بودند

وقائع مهمه جهان

م (۲۵۰۰۰۰) نفر در فلسطین منقسم گردید . در شهر بیت المقدس ۱۰۰۰۰۰ جمعیت
 (۵۵۰۰۰) یهود و در بندر قایقه که حایر (۶۰۰۰۰) جمعیت می باشد ۳۵۰۰۰۰ یهود جا گیرین گردید .
 سه بعد از خنک عمومی و بعد ازیکه فلسطین تحت الحمايه انگلستان قرار گرفت در اثر دعوت یهود بها
 مت های آنها در فلسطین تقویت گرفته و تعداد آنها در تمام شهرها و نقاط مملکت عراق بلند گردید .

مسئله اعراب :

طوری که متذکر شدیم بعد از تشتت و پراگندگی که از هزاران سال در یهود تولید گردیده مدتی است
 ایشان رجوع فلسطین نموده اند و معنی بزرگ فلسطین سید محمد امین هتلر را دشمن اعراب تصور نموده میگوید
 اثر مطالب او یهود به فلسطین مراجعت کرده و اکثریت آنها ترس آن مرود که مملکت یهودی بمیان
 ده اعراب آسیا از اعراب افریقه جدا گردند . ارین م بیم دارد که مادامی مثل شام شمالی و حیونی
 طین م بدو حصه منقسم نشود . یهودی ها فیصله مجمع اعناق ملل و دعوت انگلیس و فرانسه را حجت آورده
 اجعت اقوام حیویش را به فلسطین و خریداری اراضی را از اعراب حایز تصور میکند . بدین جهات از
 زیکه یهودی ها ارشادات به فلسطین مراجعت نموده اند تصادفات خوبی بی ایشان و اعراب بوقوع پیوسته
 که مختصر آنرا دیلاً مذکرمی شویم .

اعراب از تاریخ ۲ نوامبر ۱۹۱۷ که بطور رسمی حمایت یهودیان در فلسطین اعلان شده صورت
 بت نشان داده اند در ۱۹۲۱ حبیبکه فلسطین تحت الحمايه انگلیس شاخته شد مازعه خون آلودی بین
 نیان و اعراب در حیف بوقوع پیوست چهار سال قل واقعه همین شدت در بیت المقدس و تمام مملکت رج
 . از آنوقت بعد اقلیت اولاده اسرائیل تقویت گرفت حاجه در احصایه ۱۸ نوامبر ۱۹۳۱ در میاب
 سکین فلسطین که مجموعه آن بیشتر از یک ملون می باشد (۷۶۰۰۰۰ مسلمان) (۱۷۵۰۰۰ یهود)
 ۹۰۰۰۰ غیر این دو فرقه می باشد .

افکار مسلمین را پیشهاداتی که احزاب پراگ مورد بحث قرار داده شده بود شور آورد زیرا
 بلان داکتر ارتز این تمام یهودیهای فراری آلمان ، است به فلسطین مسکن شود . ابتدا چین امید ی رفت
 ز ۵۰ هزار تا یک لک نفر یهود را در آمریکا و قریباً همین قدر هر دیگر را سائر ممالک جا خواهند داد
 اگر اینها فلسطین مراجعت نمودند بدین اساس تاریخ ۴ عقرب و جد رو در مد در حیف ، قایقا ، نابور
 . المقدس مطاهرات و تصادفات مدهشت بی مسلمین و یهود عمل آمد . طوری که اخیراً از مجرای جراند
 ده میرسد حکومت شوروی حاضر شده است که ملجائی به یهودیان فراری آلمان داده در منتها
 شرق سایره متصن به محجور : جمهوریت یهودی با سم بی روی خان تشکیل نماید قرار اطهارات
 و « سنی دوویج » نائب رئیس احرايه شوروی مساحه سطحی این مملکت اگر تشکیل شود ۴ ملین
 اریقنی تقریباً سه زار فلسطین حاصره خواهد بود و از تاریخی باین مملکت استلال داخلی داده خواهد
 که عده یهودیان مهاجره (۳۰۰۰۰) برسد .

اعظم مرتضیٰ جعفری امام خمینی شاه ایران

اعظم ملک سعود شاه عرب سعودی
(نجد و حجاز)

سیدالاسلام و لیعهد فرمانده فتون ایران

اعظم ملک سعود شاه عرب سعودی

شبه جزیره عرب :

کشاکش بین ابن سعود و امام یحیی :

شبه جزیره عرب که مدت مدیدی جزو امپراتوری ترک بود در اثر قصانای جنگ عمومی پانزده پارتیه شده و در آن یکمده ممالک آزاد - بیه مستقل و تحت الحمايه خارجي تشکیل شده است . دو مملکت قسمت شمالی که به بحر مدی ترانه متصل است عبارت است از شام و فلسطین که هنوز تحت الحمايه فرانسه و انگلیس میباشد .

در سال ۱۹۲۳ ارقمست شرقی خاک فلسطین ۸۶ هزار کیلومتر مربع محری و مملکت شرقی اردن امروزی را تشکیل داده است که امیر عبدالله تحت اثر انگلیس در آن سلطنت میکند . بین این مملکت و خاک ایران ، عراق امروزی متنی ترین حکومت عربی است که در ۱۹۳۲ استقلال خویش را حاصل و عضویت اتحاد اقوام پذیرفته شده است . در قسمت مرکزی جزیره که حجاز و نجد را در بر می گیرد امروز مملکت واحدی وجود دارد که من حلب و سعت خاک و سعتین مملکت حریره العرب را تشکیل میدهد این مملکت در آنریک سلسله جنگ های حجاز و نجد و نالاحره بمقاد شاه نجد حاکم گرفته است تیان آمده و امروز عد العریز ابن سعود آن را اداره می نماید .

در مدنها انچه جنوب عربی حریره العرب کنار بحر احمر بین مملکت از حاشیه ساحلی است که يك میلیون جمعیت دارد و آنرا امام یحیی حنوفه ریسی اداره می نماید این مملکت بعد از ۱۹۱۳ استقلال خویش را از ترکیها حاصل نموده است در حاشیه جنوب و جنوب شرقی حریره عدن ، حصر موت ، عمان قاضی است که تحت گمرانی انگلستان میباشد

حون اصلاً در گذشته تاسیس و تشکیل این ممالک - شرقی است بعد ممالک معظمه مدخلت نام داشت و هر کدام آن اصلاً در اثر غلبه مرام سیاسی يك مملکت وجود آمده است و اصلاً ساکنین حریره هم اغلباً قبایل معرق دیده نشین میباشد در اثر محالهای قومی و اقتصادی بعد از رور تشکیل آنها مدارع و اختلافات سرحدی بسیار بین عراق ، و نجد ، نجد و یمن ، یمن و حجاز بوجود پیوسته است .

کشاکش احمر ماه (جدی) ابن سعود ملک حجاز و نجد و امام یحیی والی یمن از همین منافع های سرحدی است و نقاط مبارزه بین آنها قرار گرفته است

(۱) بحر ان در شرق یمن واقع است بین آب اسماعیلی یعنی دریای ، ضریقه شیعه دارند و چون امام یحیی همکیش آنها می باشد حق حکمرانی بحر ان را ادعای کند اما اهالی برعم اینک قسمتی و حلی هستند میلاان رند نام سعود دارند . علاقه بحر ان از غرضه حد سال تحت الحمايه ابن سعود است حاجه امام یحیی بر این تحت الحمايه را قبول نموده است ولی در عمل حد مداخلات را در موضوع «صله قطعی منطقه مذکور» ابن سعود مروع نموده و قبل از آنکه مداخلات به سیجته و اصل شود قوای یمنی باسفال آن مادرت داده است

(۲) عمر : علاقه عسیر تحاب شمال یمن واقع و از ۱۸۷۱ تا ۱۹۱۴ مربوط ولایت یمن بود . در ۱۹۱۴ تحت بود بریطانیا آمده و قرار معاهده مکه ۲۱ اکتوبر ۱۹۲۶ تحت حمایت حکومت نجد و حجاز قرار گرفت حال امام یحیی آن علاقه را خاک یمن ادعا نموده عشایر را بر علیه حکومت سعودی می انگیزاند از ترغیب اهالی برای تحف از حکومت سعودی خود داری نمی کند .

(۳) مسئله ادریس : ادریس در ۱۹۱۱ بتشویق ایطالی های ها بر علیه عثمان ها قیام نموده و در حاقه محاربه مشهور حیدران اعلان استقلال نمود . این مملکت جدید التاسیس در سواحل بحر خزر

از « حیدره » ای « برکه » امتداد داشت . چون ادریس ملاحظه نمود که مملکت کوچک او در میان دول نسبتاً بزرگه حجاز ، نجد و یمن امرار حیات نمی تواند بعد از وفات خویش در ۱۹۲۳ پسرش علی را ولیعهد و عبدالعزیز پادشاه نجد را وصی خود اختیار نمود . چون پندره های ساحلی این مملکت منافذ طبیعی یمن را تشکیل میدهد امام یحیی بدان چشم دوخته و این وصایت را بطریقی گریست . حین محاربات نجد و حجاز امام یحیی مقام حیدره و شهرهای مهم ساحلی را اشغال نمود . بعد از ختم محاربه شاه محمد که در عین زمان مالک حجاز هم شد بنا حقوق وصایت باقی حاکم ادریس را اشغال نموده حجت را در آنگاه ابر تعیین نمود . در ۱۹۲۳ حسن نصیبان ورزیده و نه امام یحیی بنا بردند . علیه طریق مذاکره پرداخته بپشهاد نمود که اراضی مقبوضه طرفین تمام تخلیه شده و مملکت ادریس که فی السابق استقلال داده شود ولی امام یحیی در اثر این عذر که طحانه از سواحل ضلعی یمن است بپشهاد او را رد نمود .

این بود مبدأ اصلی اختلافات که طحانه حریات دیگری را در دور آنها جمع و عواقب کشمکش طرفین را تیرم نمود . بقراری که جراند اخباری میبایست مواظبت نظر تا حدی بی طرفین پیدا شده و امید است از وقوع محاربه بین این دو مملکت اسلامی جلوگیری شود .

صورت راع من بود که بقرار تشریفات فوق الذکر مساکره و مغایره درین حکومین جاری بود در ۱۳ نور ۱۳۱۳ به محاذات حقیقی عداک طرفین منجر شد در نتیجه پس از رد و خورد مختصراً فوج سعودی حاکم یمن پیشرفت کرده ساه یمن را شکست داد و بزودی مقام (حیدره) را متصرف شدند (نور) و پیش قدمی و تعرض خود را خطاب صاعداً سر کر یمن ادامه دادند چنانچه در عین زمان خبر قتل و قوت شاه یمن به در جراند نشر شده و بلافاصله مذاکرات صلح در بین حکومین جاری گشت و بالاخره نارنج ۲۵ نور مبارکه اعلان گردید آنگاه بر مذاکرات صلحیه جریان دارد .

اتحاد جماهیر اجتماعی اشتراکی روسیه :

در ۱۳۱۲ اتحاد جماهیر شوروی در سیاست بین المللی مهم ترین گام را در جهت مطبوعات روسیه با نشر طبق های ایدران سیاسی کامیاب های چند - جماهیر شوروی را گسترش دادند معاهدات عدم تعرض با ممالک محومه و تجاوز سویت از فلسطین افغانستان (دستنای بعضی ممالک) از کامیاب های بزرگ روسیه بختاب مبرود قرارداد تعریف تجاوز بین روسیه و بعضی ممالک (و از آنجمله افغانستان) عقد گردید . این روسیه ، فرانسه ، انگلستان و آیه و بعضی ممالک دیگر تصدیق معاهده میادله شد درین سال انارول و هیسایه روسیه سویت را بر حسب شناختن روابط دوستانه بین سویت و توری که مستحکم و مساعدت آن دایران رنگ اصلاح گرفت . اوضاع حایان و تعیرات شرق اقصی باعث اضطراب لیدرهای سیاسی سویت گردید . دشون سرج در سرحدات شرق اقصی تقویت یافت مگر عواقب وجه تصادم حایان و سویت و نتیجه تفرات منجر بنا و آمال حایان را در بوسیع دائره امپراطوریت آن در آسیا مورد غور و مضالعه عمیق قرار داده در ماه نور حاکم سویت در مورد فروش حقوق خط آهن شرق حین رضایت داد مگر مذاکرات توکیو راجع بموضوع فروش خط آهن به نتیجه خوبی نرسد اوضاع داخلی روسیه تا اندازه

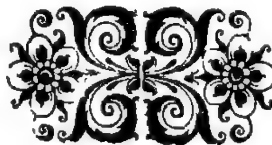

ملقات موسولینی و لیننوف در روما

۳۱ صلاح یافت بهار سال ۹۰
خنکی گذشت . در سال
۱۳۱۳ بعضی اشخاص محرم
تخریب پلان های سویت
مجاکمه و ۳۵ نفر روسی
باهتمام شرکت در پی امر
اعدام شدند . مهندسین
انگلیسی و روسی که
مستخدمین شرکت « مپترو
یولین و یکرز » بودند
مالر ام تخریب پلان مجاکمه
شدند حرمان این مجاکمه
مولد هیجان در خارج

گردید . در قسمت علوم و معارف از همه مهتر پرواز نا اوجی های سویت است که با ارتفاع ۱۲ میل پرواز
کرده ریکارد برویسر بیکارد را فسخ کردند درین سال پس از آنکه اتازونی روسیه شوروی را رسمیت
شناخت با روابط اقتصادی و سیاسی بین ممکن مسقیماً مفتوح گردید در اواخر سال پالیسی روسیه
در مقابل حاکمان عوس شده و زعمای امور روسیه در ضیاط های شدید الهجی که در مواقع مغلله ایراد
نمودند آمادگی قوای روسیه را راجع بمقابله یتش آمده های خارجی گوشزد کردند از طرف دیگر پس
از نزدیکی وقایع روابط سیاسی بین روسیه اوضاع ضامرا در حاکمان روبخوشی گذاشته و سفیر جدید حاکمان
در اتارونی در موقع ورود به خاک آن مملکت در محضر نمایندگان مطبوعات صریحاً اظهار نمود که حاکمان
به هیچ وجه با اتارونی و ناروسیه شوروی برخورد نخواهد کرد چه حکم با اتارونی و یاروسیه مستلزم حرب ناچندین
مملکت دیگر بوده معدالت اگر حاکمان به چنین پیش آمده های مادرت بحرب کند مثل این است که بدست
خویش خود کنی عوده و حال آنکه حاکمان هرگز دستنقل چنین اوضاع حاضر نخواهد بود .

باتمام این اوضاع افق سیاست در شرق اقیانوس در ضول سال گرد و غبار آلود بوده و همیشه افکار
سیاسیون را بخود مشغول داشته است . در قسمت ساختمانهای مهم صنعتی و اکتشافات علمی درین سال بر
موفقیت های بزرگی نصیب دولت شوروی شده حاتم روسی کمال بین محرا دریاتیک و بحر سفید که ۲۲۷
کیلومتر عرض و طول دارد و در سال ۱۹۳۱ شروع شده بود ، و صعود کامیابانه بالون شوروی به ارتفاع
۱۹ هزار متر ، از مهمترین آن میباشد .

هندوستان :

قرطاس ایس که حاوی تصویبات انگلستان را جمع به تشکیلات اساسی جدید هند بود بشرشد کبته متحده منتخبه که ارکان آن از هر دو اطاق پارلمان انگلیس انتخاب شده بودند ، بر مدرحت قرطاس ایس بحث کردند از مدوین هند و سپس از غایبگان برماناد داشت ها و مشاورتها آوردند ، درین اثنا اوضاع سیاسی هند رو باصلاح آورد خلاف ورزی قوانین

ضعیف شده
محوسین تحریرات
خلاف ورزی
قوانین تقدیر یافت
تعلیم مسرگامهی
در خلاف قوانین
بظهور آمدن
پیش آمدن

نایب الامین دایره ای هندوستان

میل اولین رئیس مجلس هندوستان
کرمان گذشته دارد و یا فوسند

۱۱ نورگاندھی در مجلس بود به غرض رفع تعیق از حلقه ناملوس اعلام داشت که (۲۱) روز دوره می آورد واداره هجرت بیروانی گاندھی بعد از یک هفته از مرور پس از آنکه گاندھی از مجلس رها شد ، مستر گاندھی بعد از رها شدن دوره تصدیق خلاف ورزی قوانین را در پیش گرفت مگر در دوره برودی حسن شد ، خوف تسبیلات کتنامه در مجلس برای اصلاح احوال طبقه ناملوس یافت با برین رغبه رویه حکومت

رویه دوره دوره گرفت در ریح ۳۲ اسد بهار علی صاحب از مجلس نفاص داده در اواخر سال برای مطالعه اوضاع و احوال محله آکره و اوده و مدراس برآمد و صیفا برای احوال حرافات ناموسیت تبلیغ می نمود ، درین سال معجزات و اتفاقات در حیرت کثرت و کثرت واقع شد حیاچه دیو حیرانک سوراج بارتی مولود همین احلاف بود اختلال و دهمین بگیری سنگال توحه اولیای دولت را معطوف داشت مسرت که بحسرت انالی در آمد نابور مقتول گردید .

گورنر ایالت اعلام داشت که ناموقیکه دهشت انگیزی حاکمه بود رویه تشدد آمیز حکومت عوس خواهد شد درین سال مجلس قوانین مسوده قانون تاسیس فیدرل ریژربانک را را معصور کرد حکومت هند از ارزان فروشی حایاب در برار نمای هند بسته آمد و یاد داشتی در انقای معاهده

نایب الامین دایره ای هندوستان

وقایع مهمه دیا

تجارتی هند و حایان اعطا کرد حکومت حایان وفد سامی در خصوص مذاکره معاهده جدید تجارتی هند اعزام داشت در ماه قوس حکومت هند مسوده قانون جدید را که وضع ترنید محصول را بر اموال ارزان حایان تصویب میکرد تهیه نمود ارباب صنعت نساجی لکنا شائر در سال ۱۳۱۲ وفدی هند اعزام و با قاریکه داران نمئی در خصوص عقد معاهده تجارتی تعاطی افکار آزد در او احر رح جدی زلزله مدهشی در امالات بهار و اوریه و بنال هند واقع و منجر بحسارات فوق العاده مالی و حای اهای هد گردید رای تهیه و سایر راحت معیشت رسیده کان ترتیبات مهمه اعانت و کمک گره شد .

سومین کافه انجمن خبر در هند

کتابخانه ملی افغانستان - کابل

سوریا و فلسطین :

میر جزال آرترو شاپ کیسر اعلائی
انگلستان

در سوریا و لبنان فرانسوی در طول سال امتیاز بود ،
پارلمان سوریا چون بر علیه معاهدات فرانسه و سوریا شدیداً
تخلفات کرد و برای اجلاس بطور غیر رسمی ملتوی گردید ،
در فلسطین سبب ورود یهودیها اوضاع اعراب دیگرگون گردید
مسلمانان بر علیه مهاجرت یهود فلسطین بروتست نموده مادتت مظاهره
کردند و از حکومت مانع آن گردیدند چون مسلمانان قبلاً اعلان
نظا هر کرده بودند از تکلیف حکومت بکار کرده در عقب
بست هزار نفر اجتماع نموده شروع بظهور کردند ، قوای
دولتی ممانعت کرده مالاخره کار را به خورد کشید و قریب
دو صد نفر مسلمان محروم و شاربده را شهید شدند ، این
واقعه در تمام شهرهای فلسطین ابر گردید و مردم حامیین شروع

بمظاهره کردند ، عده از رعمای مسلمین دست گیر شدند
چون مسلمین فلسطین خلع سلاح شدند ، با ارباب تصبیق یهود
و رویه حاکم داری حکومت راحت و طمأنینت آنها را
دست خوش اضطراب و پریشانی ساخته است

رحسب شاره جدید اهالی فلسطین يك ملیون است که هشت
صد و پنجاه هزار آن ملان صاحب خانه و کسب و ملک اند و اهل
آنجا حساب می شود مهاجرت و مدعیات یهود در آنجا تکلی
حلاف عدالت و انصاف است بدرگاه جدید « حقا » در فلسطین
در سال ۱۳۱۲ افتتاح گردید .

کونت دو مارتن کیسر اعلائی فرانس در سوریا

جاپان :

ملکیت جاپان درین سال فعالیت سیاسی مهمی را سر دست

جراں اراکی وزیر عرصه سابق جاپان و عامل در کیمینجی

گرفته و هم دچار
معاش اقتصادی
و سیاسی زیادی
بود ، اراکی
افراطی به سر
کرده کی خنرال
اراکي وزیر
حرب زمام
حکمت را
روسیه و امریکا
آماده می ساخت

ساتو رئیس الودرای جاپان

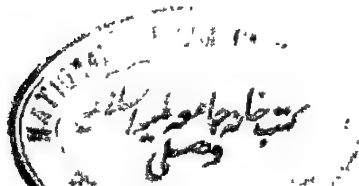
و موافقت نمودند قبول و غیره بواسطه چین ، انظار جوابات جاسانی را خیلی مدت تحشیده بود
ولی در آخر سال ۱۹۳۱ از استقرار روابط دیپلوماسی بین
روسیه و اراکی و نیز از بحث مشکلات مالی ، اراکی خنرال
اراکي امداد خود را حفظ خواسته نامرده استعفاء داد و سیاست
صبح جاسان در جاپان روی کار آمد .

اعلان امپراطوری نائب السلطنه مانجوکو :

پس بوی امپراطور مخلوع حسن و نائب السلطنه دولت
مانجوکو در همه دولتات ریاست ردد در حضور رجال ملی و جاپانی
و منکرانه اعلان امپراطوری نمود و آن حدید پرا درامور
سیاسی شرق آسیا در کرد

جراں امپراتوری وزیر عرصه جدید جاپان

چین :

در ۱۳۱۲ سلسله محاربت چینی و جاپان در حدود علاقه واقعه بین دیوار اعظم و ولایت جیهول ادامه یافت و بالاخره جاپان این علاقه (جیهول) را به مایچوکو شامل ساخت و اوقات حرب درین علاقه واقعا در خور مضالعه است . چینی اصفاه ار (۳۰۰) هزار قشون مسلح را در علاقه جیهول تمرکز داده بود حکومت جاپان در ۲۳ فروری اعلام داشت که این افواج را از علاقه جیهول اخراج نماید ، چون مضالعه حایاب از طرف دولت مائیکین رد گردید قشون مجده حایاب و مایچوکو حمله آورگر دیده و به سهولت افواج حین را مصحل و جیهول را معبر ف سدند

مانری پوئی امپراطور سابق چین ناشی السطنه مملکت
مایچوکو که در اواخر سال ۱۳۱۲ - امپراطور مایچوکو اعلام شد

در ماه عقرب چند نفر از مخالفین حکومت مائیکین در مملکتین
اعلان مصاق العالی توده و مملکت حین را بحاجه جنگی حدیدی تهدید
گردید ولی نزدی ممرکوی شدید حصص مهم ولایت ز جوان
بدست کمونس ها امداد در سکیا بگ ترکسان حین مساهمان
برعت زده حکام حین را طرد و حکومت مستقلی تشکیل دادند
حکومت حین در اروپا و امریکا مساعی رمادی برای
حصول امداد عمل آورد ولی تاکنون به نتیجه درسی
نرسده ، روی هم رفته ، وضیت عمومی حین دچار احتیاق
شدیدی مباد شد

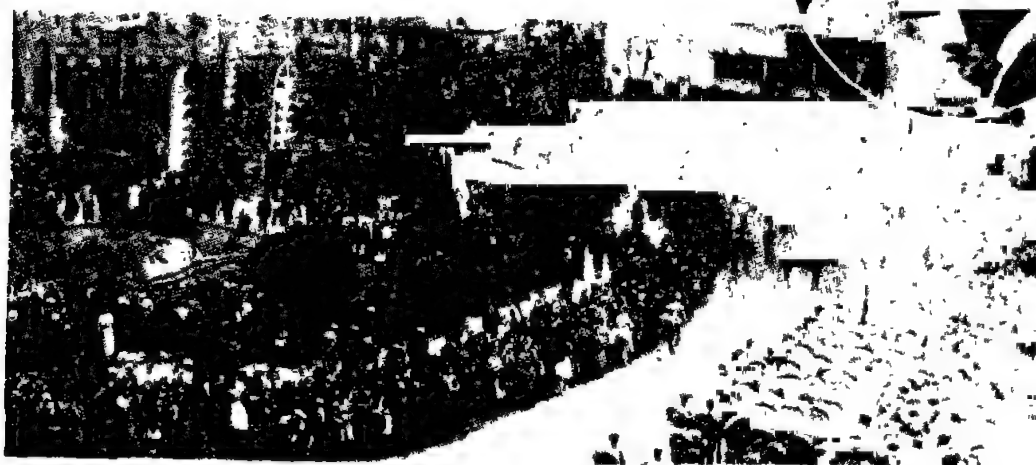
چیانگ کای شک جزال معروف چین

جمهوریت ترکیه :

در ۶ عقرت سالگرد دهمین سال جمهوریت ترکیه با نهایت احلال و گرم حوشی در ترکیه پذیرائی گردید و عده از اعاظم رجال نظامی و سیاسی ممالک خارجه درین جشن شمولیت ورزیده بودند ترکیه موفقیت مهم سیاسی را درین سال حاصل کرد و مساسات دول ملقان که در تاریخ پاستانی ترکیه به آن دولت خوب بود در زیر نو افکار غازی مصطفی کمال اصلاح شد در ۲۲ سنله حکومت ترکیه و یونان بر معاهده عدم تجاوز بر سرحدات امضا و حفظ مندرجات معاهده را تصامین کردند .

این منظره از جشن سال دهم جمهوریت ترکیه و تعلق افتتاحیه غازی مصطفی کمال
(رسم گذشت مسکری گرد بنای یادگار فتح)

عقد این معاهده در سدره بطور عجیبی انعکاس کرده اولیای امور آن دولت تصور کردند که این معاهده لغازی را در صریح به تجربه اخیر روز میدارد در همین سال معاهدات دو سانه و عدم تعرض بین ترکیه و مملکتین روم به ویوگوسلاویه صورت گرفت مفرتهای آقای بوفیق رشیدی بیک وزیر امور خارجه ترکیه روسیه و ایران و سایر ملت عرب ارباب حوشکاری در تحکیم مساسات ممالک همجواری ترکیه افکند مسئله حدود بین ایران و ترکیه حل و فصل گردید اوضاع اقتصادی ترکیه حال بهبودی خود گرفته صادرات خشکسار آب در امریکا و اروپا و روستا گشت فارتکهای مجده و معدنی در مملکت تاسیس شد کسرت عرصه احساس و گوگرد ترکیه در شامت قس العرب است در ۱۱ قوس نمودت عدالت معروف اسلامول آتش گرفت .

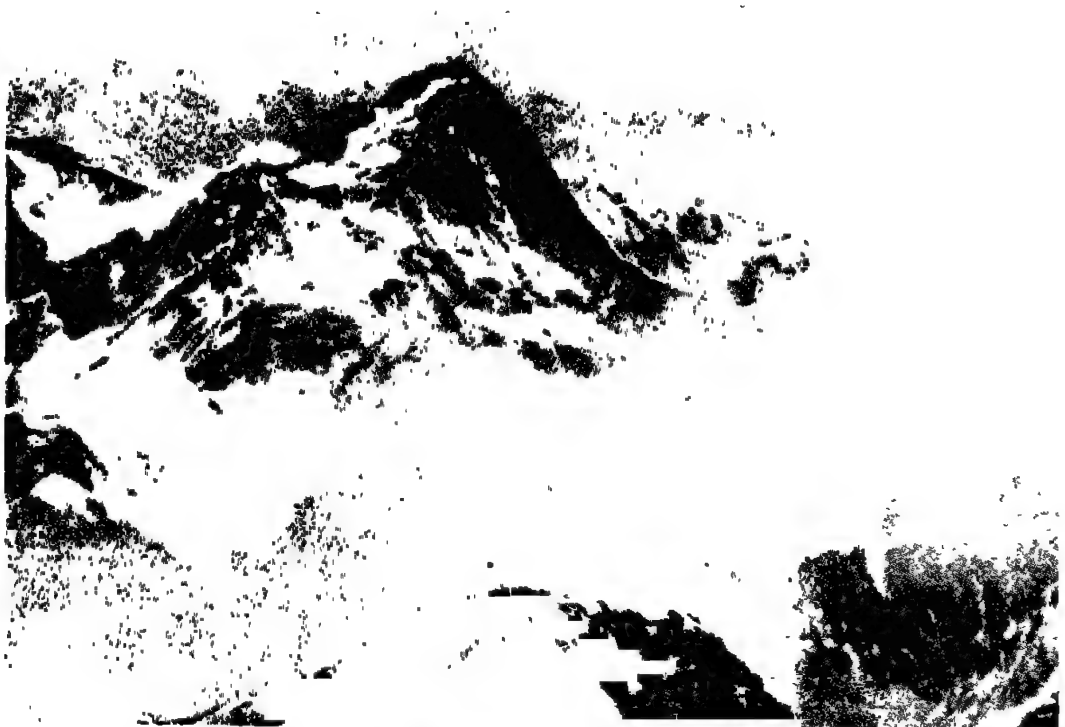
انگلستان :

در سال ۱۳۱۲ وضع تجارت انگلستان صورت اطمینان بخشی خود گرفته علائم و آثاری در بهبود و ترقی تجارت مشهود گردید ، با عقد معاهدات تجارتی ممالک مختلفه زمینه توسعه معاملات تجارتی انظار مبرود و وسیع گردد در سال (۱۳۱۲) رقابت و مسافت تجارتی حاکمان انگلستان را با موافقتی انداخته موجب اضطراب و نگرانی شد معیاد وضع تجارت داخلی انگلستان اطمینان بخش و صایع آهن ، فولاد ، آلات برق مسوحات و شمشیر حلی ترقی یافت بیکاران انگلستان قدری کم شد و مزارع احرار کمتر گردید .

انسانی این سیاستمدار انگلیس موقع مسافرتیک برای مذاکره امیر تحفه اسلحه در باجفت های اروپائی نموده است (تصویر اول از طرف راست - در وسط باژن من و در انت در بر فراجه آلمان)

سال (۱۳۱۲) در انگلستان خشک سالی بیش آمد بعضی مقامات آتش گرفت ، دو طیاره انگلیسی برای اولین مرتبه قلعه ایورست را غور کرد

بلندترین قله ایورست به ارتفاع ۸۸۸۲ متر ارتفاع دارد و در بهار سال گذشته بواسطه طیاره های انگلیسی مورد عکس برداری شده است

قوائمه :

در ۱۳۱۲ رای فراه سال خوشی بود درین سال کابینه های متعددی تشکیل و سقوط نمود و بواسطه آن بحران های سیاسی و مالی بود . حکومت فراه در ۱۳ سرطان بر علیه قایل اغراب بر ری در جنوب کوه اطلس (در شمال افریقا) عسکر کشیده بحرب شروع کرد در نتیجه قایل طاعت فراه را قبول کرد .

در ايام گريسمس حادثة ناگواري در فراسه واقع شد چه
قطار آهن لاكی (۱۵ ميل دور براز ماريس) مايك
قطار ديگر تصادم نموده (۲۰۰) نفر هلاك و عده زياد
مخروح شدند

کاسٹون ڈمرگ مہرئس جہو سابق صدہم عالمی فرانسیسی

در اواخر سال ۱۹۳۲ پس از اختلافات حرفی کابینه
های متعدد و موقت منبسط نموده، وضعیت کسب و خاتم کرد
حاجه درود و حوردهای پارس ۱۸ نفر مقبول و معجزوار

۲۲۰۰ مر مجروح گردیدند کشف غس بررگی در بلده شهر مایون که شامل آن ساوسی روسی الاصل و ملغ عبارت از ۲۰۰ ملین فرانک بود وصفت راسحت توسعه پس از آنجا رمارایه موسودومرک رئیس جمهور سابق را به تشکیل کایه دعوت نمود و نامبرده کاسه را از تمام اارتیها (هاسای وکوستها) در ماه دلو تشکیل داد اما اوصاء داخلی ناکون اصلاح شده است

اتازونی:

در ۱۳۱۲ ترکی و بحران مالی و اقتصادی در همه اندک اتارونی مشهود بود انظار تمام مردم بطرف مسترورولت که تازه از طرف ملت ریاست انتخاب شده بود متوجه گردید اوضاع بانک داری ناکهان و خیم شده دهشت غریبی مراکز اقتصادی را فراگرفت
اتارونی در تجدید اصلاحات داخلی و اعاده فلاح و بهبود اوضاع تحارقی و احوال زارعین از تحارب زرنک کار گرفت در (۱۳۱۲) مسترورولت با روسیه سویت معاهده منعقد داشته اتحاد جماهیر شوروی را رسمیت اعتراف نمود تغییر یابیسی خارجه اتارونی و اعتراف رسمیت شوروی و قیام روابط دیپلوماسی با آن مملکت صفحه جدیدی بروی سیاست عالم کشید رقابت اتارونی با احسان و آفراس بحری مسکها پور، روی هم رفته مطالبی است که در صفحه سیاست عالم افکار سیاسیون و مردمان را خیره مشغول داشته است .
در اتارونی رورولت در قسمت حصول قروض خارجی اتارونی که مالای ممالک اروپائی است کوشش نمود با وجود آمدن مکند و نالدر رئیس الوزرای انگلیس و موسوهر بو عاییده فراسه هیچ فیصله را بدست آورده نواست .

بلجیم :

در ۲۹ دلو شاد

بلجیم که مقله لود

(روچر دومارس)

صعود میکردار

کوه سقوط کرده

هلاک شد و ایواند

دیوک آف برلن

پسر شاه متوفی

به باد شاهی

بلجیم برداشته

شد .

حضرت لویول سوم شاه جدید بلجیم

حضرت البرت اول شاه فقید بلجیم

آستریا:

در طول سال، پرویا گند مازی در آستریا شدت یافته،
میان حکومت آستریا و المان کشیدگی زیاد تولید کرده چنانچه در آخر
سال، در مملکت اول الد کر شکایت نامه به مجمع ملل تقدیم
توده علاوه برین تمایل زیادی سوی رژیم فاشیسی و ایتالیا
نشان داد. و بالاخره در اوائل امسال رسماً فاشیسی
اعلان گردید.

دکتر نفوس صدر عظمی آستریا رومانه:

دوکا صدر عظمی متغول رومانیه

موسیو دوکا رئیس الم رومانی رومانه در م. ج. دی
(۲۹ دسامبر ۱۹۳۳) اردبیل به همراه (کولمبا سکی،
کارانیکار - ووبلی ماس) مقام سینما نقل رسیده بعدی اعتدالت
داخل روی کار آمد.

ملاقات دیپلوماتها

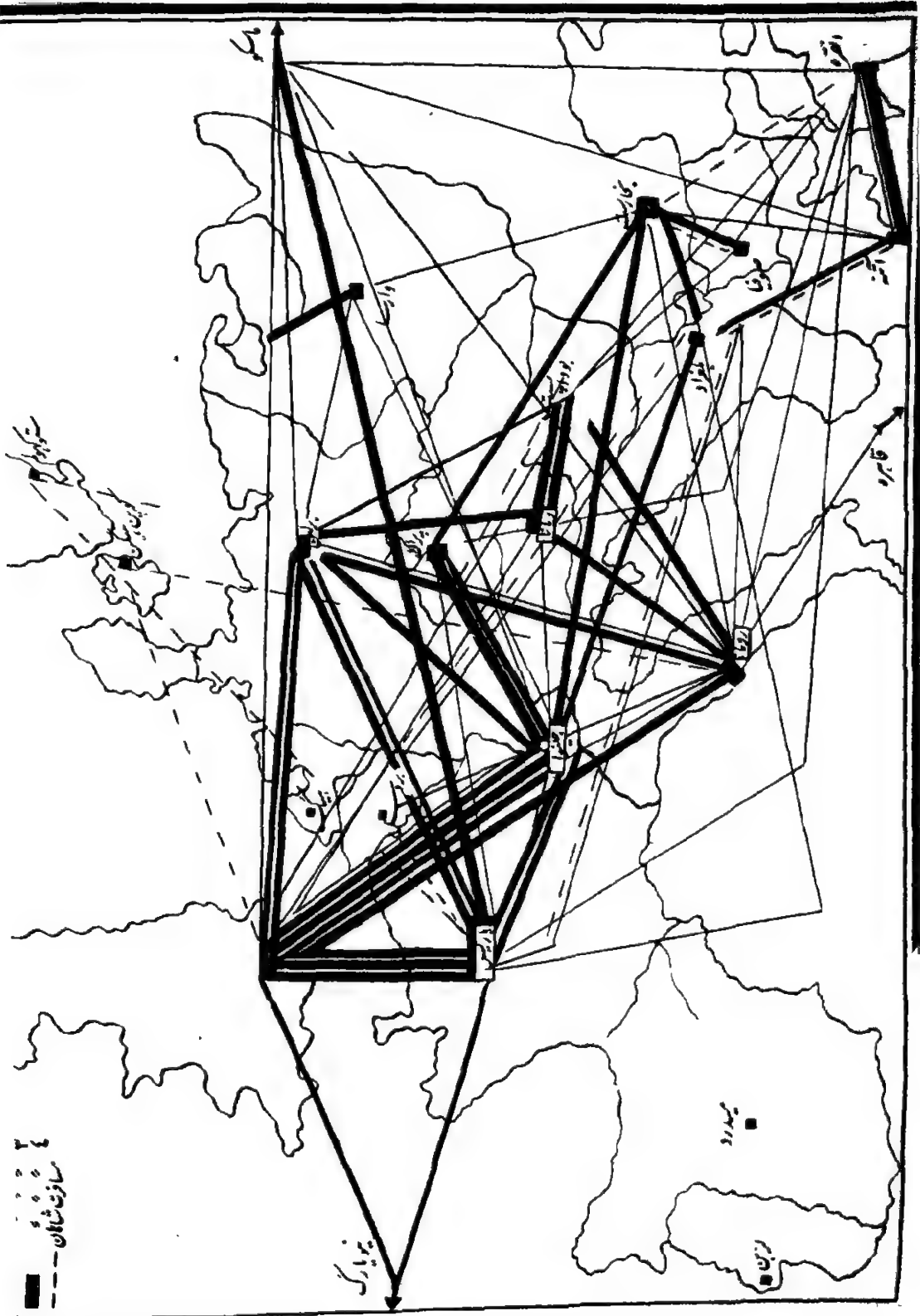
در سال ۱۳۱۲ رجال سیاسی دول . در ممالك و مراکز حکومت ذی علاقه باندازه سیاحت ملاقات احرا نموده اند که خارج تصور است . در نقشه طول سیاحت و آنمملکت که بیشتر حقه دیپلوماسی را اختیار کرده بخونی ارائه گردیده است ، سیاحت و ملاقات دیپلوماتهای ویا بیشتر در پاریس ، لندن ، جنوا ، و دیگر چند مرکز اروپا بعمل آمده است .

ملاقات بین پادشاهان	۱۸	دوم
» صدر اعظم ها	۳۷	»
» » وزرای خارجه :	۹۱	»
» » وررای مالیه .	۱۷	»
» » دیگر رجال مهم .	۴۴	»
حمله ملاقاتها	۲۰۷	»

در اثنای تمام ملاقاتها آنکه در فوق تشریح یافته ، اندازه ۱۰۰ ر ۲۳۳ کیلومتر قطع شده .

حقوقی که در نقشه بصورت قطعه داده شده حفظ حرکت پادشاهان میباشد .

سیاحینی که در سال ۱۳۱۲

بافغانستان آمده اند

نمره اسم	تالبعیت و ورود	خروج
۱ موسیو جهرما کی	چکوسلاوی ۱۳ حوت ۱۳۱۱	۱۳ جل ۱۳۱۲
۲ ایفولودهای	ایطالیه ۲۳ حوت ۱۳۱۱	۲۲ جل ۱۳۱۲
۳ عزتمند امین عالی بیک	ترک ۱۳ جل	تاحال خارج نگردیده
۴ مستر کیتیر	آلمان ۲۵	۳۰ ثور
۵ ارست نورشرس	» ۳۰	۱۹ ثور
۶ » مسر	» ۱۲ ثور	» ۱۷
۷ » والتر مایکه	» ۲۳	» ۳۰
۸ موسیو الواری	ایطالوی ۲۶	
۹ مستر ستیا دیو شوری	هدی ۱۵ حورا	۲۹ حورا
۱۰ » حی میک	امریکا ۱۸	» ۲۶
۱۱ » اسدی شکر و نکاتا	هندی ۲۰	» ۲۹
۱۲ » شکچی نومورا	حایان ۱۱ سرطان	۲۹ سرطان
۱۳ سردار پرتاب سنگه	هدی ۱۲	» ۲۳
۱۴ موسیو ایف آرتر	فراسه ۱۹	» ۲۰
۱۵ » دمیگو چرائی	ایطالوی ۳۱	۱۹ اسد
۱۶ مستر ایف فترس و یک فرخانم و دو مرملازم سعه هندی	امریکا ۱۸ اسد	» ۱۲
۱۷ عزتمند ولی الدین فرخان	ترک ۷	
۱۸ مستر شکچی ابی	حایان ۲۴	» ۳۲
۱۹ » حان و المزی	رطایه ۲۶	» ۳۱ اسد
۲۰ » عدالله حان	» ۲۶	» ۳ سنبله
۲۱ » فضل الرحمن	» ۳	» ۸
۲۲ » سردار محمد	» ۳۲	» ۱۶
۲۳ » یرلی	» ۳ سنبله	» ۱۶
۲۴ » اورینر و یک مرملازم	امریکا ۳	» ۱۶
۲۵ مستر پی - ایچ - منر	امریکا ۷ جل ۱۳۱۲	۱۰ جل ۱۳۱۲
۲۶ مستر جان پی اسپرول	» ۷	» ۱۰
۲۷ عزتمند محمد ادیب عبدالعربز	فراسه شام ۱۲	» ۲۴
۲۸ خانصاحب حاجی صورت خان و یکنفر باز محمد خان ملازم میجی او رطایه	» ۲۱	» ۲۸

سائناتہ د کابل

نمبر	اسم	تابعیت	ورود	خروج
۲۹	مستر ثیف سوزو عیدی مستخدم حرب	جاپان	۱۸	۲۴
۳۰	مستر وارث فلتی	امریکا	۲۵	۲۸
۳۱	موسیو البرت هاری	فرانسه	۳۱	۶
۳۲	سردار کاهن سکبه بعمه ملارم	برطانیه	۵	۱۶
۳۳	عزیمند یوس نخری	عراق	۲۶	
۳۴	مستر جستان کنت	امریکا	۲۶	۳۱
۳۵	عزیمند محمد نئی الدین الملالی	مراکش	۳۱	۳
۳۶	موسیو وسان نامک خلنگر	ترک	۳۱	۵
۳۷	مستر هرمین سترمر وجام اوویک هر ملارم	حرمنی	۲۱	
۳۸	موسیو سد لایک رود ای	حکوسلوواکیه	۲۳	
۳۹	جانب سردار عبدالرؤف خان ویک هر ملارم	برطانیه	۱۴	۱۸
۴۰	عزیمند دود ورمه صلی علی بیک	ترک	۱۳	۲۳
۴۱	محمد مدیم	ترک	۱۳	۲۳
۴۲	مستر جهرنی حررات	برطانیه	۱۲	۱۹
۴۳	مستر البرت کیم			
۴۴	مستر وسان گداس			
۴۵	مستر حشمت الله خان			
۴۶	شرش داس هندو			
۴۷	آقای حیدر			
۴۸	آقای احمد داس			
۴۹	آقای احمد			
۵۰	آقای احمد			
۵۱	آقای احمد			
۵۲	آقای احمد			
۵۳	آقای احمد			
۵۴	آقای احمد			
۵۵	آقای احمد			
۵۶	آقای احمد			
۵۷	آقای احمد			
۵۸	آقای احمد			
۵۹	آقای احمد			
۶۰	آقای احمد			
۶۱	آقای احمد			
۶۲	آقای احمد			
۶۳	آقای احمد			
۶۴	آقای احمد			
۶۵	آقای احمد			

نمبره اسم	تابعیت	دخول	خروج
۶۵ میردار راخاسر گور بخش سنگه نا ۲۹ ہر معنی	»	۲۳ »	۷ سنبلہ
۶۶ پالکروزی	حرمی	۴ »	
۶۷ میچائیل کیس	»	۱۶ »	۱۸ میزان
۶۸ کی کوہا تسو و ملارم مذکور	حایانی	۱۵ »	۱۱ »
۶۹ موسیو جرائی	ایطالیا	۱۵ »	۱۱ »
۷۰ فرسہ عتہ خام او	فراسہ	۱۹ سنبلہ	۴ »
۷۱ بریسی	برطانیہ	۲۰ »	
۷۲ مستر نکا ولی	ایطالیہ	۲۳ »	
۷۳ بریک آف	المانی	۲۰ میران	۲۶ »
۷۴ کلرٹ دوسل	امریکائی	۲۹ »	
۷۵ مسترفان یساوتس	المانی	۱۴ سنبلہ	۱۱ میران
۷۶ والر بیست کس	امریکائی	۲۱ »	۴
۷۷ مستر عمر حیات ملک	برطانیہ	۲۸ »	»
۷۸ مستر صیاء الدین		۲۸	۴
۷۹ مسر عدالحق و یک ہر ملارم		»	»
۸۰ مسر رسم ہندی	برطانیہ		
۸۱ تشاراف		۴ میران	۱۴ میران
۸۲ کبچسرو		۵ »	۱۱
۸۳ ہر راین کپور	ہنگری	۱۸ »	۴ عقرب
۸۴ موسیو اردنر نائید	فلسطین	۲۲	
۸۵ حبات علی محی الدین الحسینی			
۸۶ محمد امین الحسین			
۸۷ حبات دا کتر سر محمد اقبال			
۸۸ مستر ہدی حس			
۸۹ علام رسول			
۹۰ جناب سرراس مسعود حمید			
۹۱ مسر عبدالحمید ترجمان قوسلکری دہلی			
۹۲ جناب سید سلیمان ندوی			
۹۳ موسیو میسل دومارویج	بولیڈ	۵ قوس	۹ قوس
۹۴ موسیو مکس ماسوت	فراسہ	۱۰ »	۳ جدی
۹۵ آقائی علام حسن خان	ترکسان شرق	۳ حدی	۶ حوت
۹۶ قربان اللہ خان ودونفر ملارم	»	»	»
۹۷ مستر تھرس وخام او	امریکا	۲۸ دلو	
۹۸ جارج نیگرت و ملارم او	»		
۹۹ مستر مہجر شمو نا کا	حانان	۱۳ حوت	
۱۰۰ کو سترک	حرمی	۱۹ »	۲۲ حوت

خروج	ورود	تابعیت	اسم
۲۵	۳۰	ایران	۱۰۱
عقرب	۱۲	ترک	۱۰۲
			۱۰۳
			۱۰۴
	۱۲	جاپان	۱۰۵
	۲۲	فرانسہ	۱۰۶
	۱۷	الماني	۱۰۷
۱۱	۲۵	جاپانی	۱۰۸
۲۸	۲۵		۱۰۹
۲۹	۲۱	رطانیہ	۱۱۰
	۲۹	جاپانی	۱۱۱
	۲۵	ترکستان شرق	۱۱۲
	۲۷	هند	۱۱۳
			۱۱۴
			۱۱۵

مستخدمین خارجی در افغانستان

عزتند، امین علی بیگ عضو دائره
تعلیم و تربیه وزارت معارف

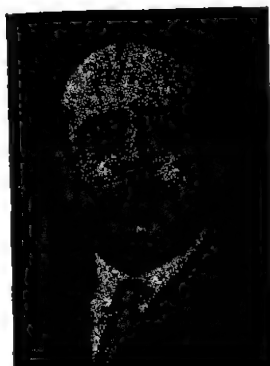
عزتند، خالد رجب بیگ متخصص موزیک

عزتند، طهر حسن بیگ سر معلم
تویچی مکتب حریه

عزتند، دکتر ایوب مدیر عالی مکتب سجلت

عزتند، مویوبوای مدیر مکتب عالی استقلال

عزتند، حسن رشاد بیگ رئیس فاکولته طی

عزتند، مویوبو کور نام معلم ب عالی است

عزتند، مویوبو کار بیگ معلم مکتب عالی استقلال

عزتند، مویوبو فرسی معلم مکتب عالی استقلال

Les Employés Étrangers en Afghanistan.

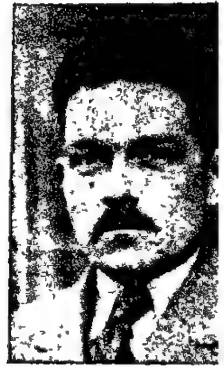

عزت‌سند، هر فدرس معلم مکتب عالی نجات

عزت‌سند، موسیو هم معلم مکتب عالی استقلال

سیو یودوان معلم مکتب عالی اسماعل

عزت‌سند، داکتر بروکل معلم مکتب عالی نجات

عزت‌سند، هر کراوتر معلم مکتب عالی نجات

هر دیو باستر معلم مکتب عالی نجات

عزت‌سند، هر گلوبینک معلم مکتب عالی نجات

عزت‌سند، هر یورگهارد معلم مکتب عالی نجات

د، هر کراکولون شوارسن فلد
معلم مکتب عالی نجات

Les Employés Étrangers en Afghanistan

عزيمند دكتور ماسيولي ايطالوي مشاور
وزارت ماليه

عزيمند اوتو مورر الهاني متخصص طبيه

عزيمندزيديان بدران مصري حضور بلست
تعليم و تربيه وزارت معارف

عزيمند امين - امين - دين معلم رسالي
مكتب صايع نقيبه

عزيمند ممتاز كير الهاني ايجير
فاريكه بنشيه بالي قندهار

عزيمند ممتاز نسبيه الهاني مهندس
مسابر وزارت قواالد علمه

Les Employés Étrangers en Afghanistan.

عزت محمد مددگر سالک پور روسی مهندیس
ریاست پل دیه

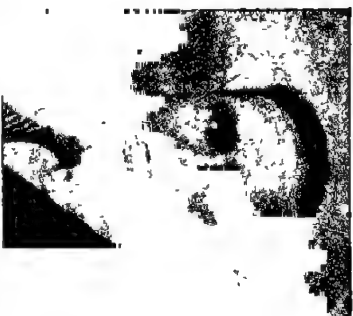
عزت محمد محمد حسین خان مهندس
حیدر خان آباد

عزت محمد اورنگ زیب خان مهندس
وزارت فرائد علمه

عزت محمد سلطان محمود خان نیماز ریاست
تریپه جیو اناک

عزت محمد رحمت الله خان مهندس
ریاست

م، دما پور فی شاه خان معاون ریاست
تریپه جیو اناک

Les Employés Étrangers en Afghanistan.

سرمایه های بزرگ در برابر بحران عالمگیر

آقای سید قاسم خان «رشتیا»

نقلم جناب سید قاسم خان «رشتیا»
عضو انجمن ادبی

از بحران اقتصادی، که درین چند سال اخیر به همه عالم طاری شده، و قتیکه سخن گفته میشود، وضعیت اختناق معاملات، افلاس بانکها و زیاد شدن بیکاران، مد نظر انسان مجسم میگردد. اما مسئله دیگری که اختلاف کوچکی با قضیه فوق دارد، بیشتر اذهاات کنجکا و را مشغول ساخته میتواند: سرمایه های معروف در میان این تشنجات دنیای مریض بچه حال در آمده است؟ آنانکه متمولترین اشخاص عالم بشمار می رفتند بمقابل طوفان عمومی چه قسم مقاومت ورزیده می توانند؟ آیا ملیون

بی بی وایت متمول معروف انگلستان

های شان در هوای منقلب تبخیر شده با اینکه کم و بیش به حفظ آن موفق آمده اند؟

تفتیش این مسئله آنقدریکه گمان میشود آسان نیست. زیرا ممتازان خوش بخت همان طوریکه در موقع نفع آرام و زراکت شعار بودند، در وقت نقض و خساره مندی نیز خود را بسهولت از دست نمیدهند. بنابراین هنوز هم مطمئن ترین منابعیکه در دست است احصائیه های مالیات میباشد. اما اظهارات مامورین بطور اجباری اصل حقیقت را منعکس نمینماید، در اکثر مالک دفتر مالیات نسبت به اصل سرمایه به عوائد سالانه آن بیشتر

میرزا رفیق متمول هندوستان

توجه میکند. مع هذا ملاحظه این احصائیه های رسمی يك اندازه معلومات مفید را ارائه کرده می تواند.

ملیونر چیست ؟

زبان عادی برای تعیین يك شخص بسیار متمول کلمه (ملیونر) و برای کسی که تمول افسانوی داشته باشد کلمه (میلیاردر) را استعمال میاید. باید دانست که این دو کلمه بدات خود چیز بررگی را خاطر نشان نمیکنند زیرا يك اندازه پائنه معیی را نمایندگی نمیکنند.

آیا فراسوی را که يك ملیون فرانك یعنی سالانه پنجاه هزار فرانك عاید دارد، ملیونر میتوان گفت ؟ به اس حساب چقدر ملیونر هائی وجود خواهد داشت بدون آنکه خود شان موقعیت خود را بدانند

آنگلین منول امریکائی

ملیونر آلمان که همراه يك ملیون مارك خود ۶ هزار ملیونر فراسوی متمول است، اهمیتش بشتر ولی بمقابل ملیونر امریکائی نایك ملیون دالر و مخصوصاً در برابر ملیونر انگلیسی که يك ملیون بود دارد، چیزی نیست.

بعضی اشخاص دیگر لقب ملیونر را به شائی مدهند که عوائد سالانه شان يك ملیون برسد بحساب فرانك و مارك لقب ملیونر احجاب ندارد. به حساب دالر ملیونر ها از يك حلقه كوچك متار تجاوز نمیکنند و خاصه به بوند، اگر حساب شود ۵ فیصد مدنظر گرفته شود سرمایه ملیونر باید ۲۰ ملیون بوند یا ۱۷۰۰ ملیون فرانك باشد. بهر حال تعریف اهمیت ندارد بلکه اعداد را ملاحظه باید کرد.

احصائیه ها چه میگویند ؟

اردوی عقیده عمومی امریکا خاك كیلاست ملیونرها است و در حقیقت در آنجا است که انان با بعضی از قزوق های معتبر و روشناس مقابل می شود، اما شاید متمول انگلیسی محكم تر و زیاد تر باشد، زیرا در ۱۹۲۴ در انگلستان ۶۰۱ هزار چنان اشخاصی

حساب شده بود که سالانه ۵۰۰۰۰ پوند عائد داشته گمان می شد سرمایه هر کدام به يك مليون پوند برسد.

سران مارکن ترمول معروف آنازونی

بحران اقتصادی این تعداد را تقلیل داده، اما هنوز هم در سال ۱۹۳۲ میلادی ۵۴۰ ملیور وجود داشت تعداد اشخاصیکه سالانه ۱۰۰،۰۰۰ پوند عایدات یعنی دو میلیون پوند سرمایه دارند نیز از ۱۴۴ به ۱۷۵ نفر ترقی کرده ارین، معلوم می شود که متمول انگلسی بواسطه واقعات عمومی چندان فشار ندیده است.

رخلاف ملیور های امریکائی نشدت متأثر شده اند.

در ۱۹۲۹ که سال ریکارد رفاهیت شناخته شده، در آنازونی ۴۳۰،۰۰۰ نفر ملیور

دالر که عائد سالانه شان ۵۰،۰۰۰ دالر است وجود

داشت. اما در ۱۹۳۲ عده اشخاص مربوطه ۱۹،۰۰۰ تجاوز می نمود این نخت رگشتگی در زمان «سوپر ملیور ها» یعنی آنهاییکه عواید سالانه شان بالا تر از يك مليون دالر است محسوس تر میباشد زیرا سوپر ملیور های آنازونی سال ۱۹۲۹ میلادی ۵۱۳ نفر حساب شده ولی در سال بعد فقط ۱۲۹ نفر باقی مانده بود در ۱۹۳۱ به شهر نیویارک که قریب نصف «مولتی ملیور های» (۱) امریکائی در آن سکنی دارند تنها مولتی ملیور ۹۰ ساله موسوم به «جان - د - را کفیلر»

راکفیلر امریکائی و (پیشکش) که معمول ترین افراد عالم سرمایه داری

باقی مانده بود که عایداتش از يك مليون تجاوز

می کرد (بطور صحیح ۱،۱۰۰،۰۰۰ دالر) پسر مشار الیه «جان - د - ح -

را کفیلر» که در ۱۹۲۴ یعنی قبل از صدمه اخیر دوره رفاهیت به حساب ۶،۲۷۸،۰۰۰

دالر عایدات، مالیات می پرداخت در ۱۹۳۱ بدفتر مالیات بیش از نیم مليون عاید، قلمداد

نمود باید دانست که قانون مالیاتی آنازونی در مورد سرمایه های بسیار بزرگ آزادی

(۱) کسانی که چندین ملیور سرمایه دارند

خصوصی دارد به اینقسم که هر کس در معاملات خود بیش از اندازه عواید سالیانه خود متحمل نقص گردید، از تادیبه مالیات معاف میشود.

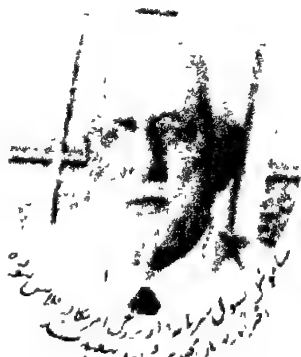
همین جهت است که مقتدر ترین صرافان عالم «جان پیرین مورکن» در سنوات ۱۹۳۰ تا ۱۹۳۲، توانست که يك پول مالیات نپردازد و اسمش در فهرست ملیونرها داخل نشد. این داخل بودن اسم او در فهرست، افلاش را نشان نمی دهد

در آلمان نیز سرمایه های بزرگ خیلی تقلیل یافته است. زیرا متمولین آنجا بیشتر از بحران اقتصادی، در اثر افلاس (۱) اخیر خیلی صدمه خورده بودند. چنانچه در ۱۹۱۳ به تعداد اشخاص که بیش از يك ملون مارك سرمایه داشتند ۱۵۰،۵۰۰ نفر می رسید اما ده سال بعد عدد آنها فقط ۲۰۰۰ نفر حساب می شد. سرمایه های بالاتر از ۱۰ ملون مارك را قبل از جنگ عمومی ۲۲۹ حساب کرده بودند، ولی پس از جنگ عمومی تنها ۳۳ از آن باقی مانده بود. سال ۱۹۲۶ هنوز هم ۴۹ سری وجود داشت که عایدات سالانه خود را بش از يك ملون مارك ادعا می نمودند. لاکن در حال حاضر این طبقه تقریباً نكلی از احصائیه ها معقود گردیده است. آخرس احصائیه مالی آلمان که بابت سال ۱۹۲۸ انتشار یافته عدد ملیونهای مارك را ۲۹۹۴، هر طاهری سارده که از آنجا فقط ۱۸۰ آن بیش از ۵ ملیون سرمایه دارند. یقین است که از آن تاریخ به بعد تقلیل مهمی در عدد مربوط رخ داده خواهد بود.

بعضی قربانی های معروف

وقتی از خساراتیکه بر «مولتی ملیونرها» وارد شده سخن میان می آید، لازم است مابین کسانی که سرمایه شان کاملاً عرق شده و اشخاصیکه فقط از يك کم قیمت شدن عمومی متأثر شده اند، تشخیصی بعمل آید. با وجود این، قربانی های «افلاس های بزرگ» درین سال های اخیر خیلی کم است. مهمترین قربانی های افلاس، «ایوار گروگر» شاه کوگرد

(۱) رواج فوق العاده نوت که پول را نكلی از قیمت می اندارد و در سال های بعد از جنگ در آلمان قسم خطرناکی واقع شده و اقتصادیات آن مملکت را نكلی برباد ساخت.

سرمایه های بزرگ

است که عایدات سالانه اثن در ۱۹۲۸ به ۲ میلیون کورون (سکه سویدن) میرسید و ۴ سال بعد موقع انحار خود ۹۳ میلیون دالر قرض شخصی و ۷۵ میلیون دالر قروض متفرقه را باقی گذاشت

بنی تمول معروف فرانسه

نظیر این واقعه، حال برناردی برادران «انسول» امریکائی (از اهل شیکاگو) است که تجارتخانه عمده شان در سال ۱۹۳۳ ورشکست و معادل ۲۵ میلیون دالر خساره را متحمل گردید، علاوه برین در حلقه افلاس های بزرگ بعد از جنگ ورشکست مؤسسات «سوسوکی» شرق اقضا را نیز حساب میتوان کرد که در سال ۱۹۲۷ قروض آهنامه ۲۰۰ میلیون دالر مبالغ شده بحالت واژگونی درآمد،

تمول «الفرد لووستن» صنعت گر معروف بلجیم نیز در رهان «گری نارار» بزرگ ابریشم مصنوعی تقریباً مساوی به اداره فوق الد کر بود و هر کس بیاد دارد که نامبرده چگونه در وقت احساس ورشکست از طیاره خود را به بحر شمال انداخت.

خسارات صنعتی انازونی

اگر چه سرمایه های بزرگ خصوصی در حالت استواری و متانت معرض خطر نبوده واقع نمیشود، واضح است تبدلات بورس به بالای آن ها شدیداً نفوذ نموده می تواند زیرا که در معاملات عموماً بکاغذ بوث تبدیل میگردد پس وقتیکه بوث تنزل منهاید یک قسمت تنزل موثر در سرمایه های مبرور وارد میشود که بی اهمیت تلفی کردن آن غیر ممکن است. کوچک ترین دارندگان اوراق (اسهام) در هر لحظه می تواند همراه بانك مساعمه نموده مبلغ صحیح سرمایه خود را درك کنند اما سهم داران بزرگ این کار را احراء کرده نمی توانند چه در موقع تنزل سنجش حسابات برای آنها خسارات مهمی را نتیجه میدهد. معیناً سهم داران عمده در معاملات مجبورند سرمایه خود را با فرضیات سهمی بورس حساب کنند. لهذا باید در موقع بحرانی خسارتی را که بر صنعت گران بزرگ وارد شده نامدنظر گرفتن همین نکات اندازه نمود.

بزرگ ترین سرمایه های معلومیکه امروز باقی مانده، مثل سابق در دست خاندان واکفیلر میباشد، حتی قدرت واکفیلرها درین اوقات اخیر ترقی مزید یافته است به این معنی که

یدریج، داماد جان - د - را کفیلر پیر - مدیر عمده (چیربنگ) گردیده است که رقابت آن باعث مورگن را خیلی خساره منداخته است. را کفیلر که در منابع تیل خاک با «هنری و پترینگ» نعت کر معروف انگلیس و هولندی رقابت دارد، همیشه موسسات خود را با نهایت حزم احتیاط اداره کرده است. از طرف دیگر اسهام را کفیلر درین اوقات اخیر در بورسه بت دیگر اسهام صنعت امریکائی موقعیت ممتازی دارد. بهر حال اسهام حماعت (ستیند دآبل) که قسمت عمده سرمایه را کفیلر را تشکیل میدهند اداره يك پنجم تیرل یافته است، در زمان سعادت و پیش رفت اقتصادیات که سال ۱۹۲۹ میناشد سرمایه خاندان را کفیلر به استثنای ۵۵۷ ملین دالر که جهت امور عملی و حیریه وقف شده به يك میلیون دالر تخمین می شد ولی درست ترین نقطه بحران یعنی در اوایل سال ۱۹۳۲ متول آن خاندان از (۲۰۰) الی ۲۵۰ ملین دالر تجاوز رنمی نمود. اما از آن وقت به بعد قراریکه مطمئن بورسه نشان میدهد، گویا ثروت مزبور دوباره مصاعف شده است.

دومین متول آنازونی

« هنری فورد »

ویسرش « ایدرل

فورد » میباشد که

ناری و رصاعک زفان معروفه نوساری
امریکا

سرمایه شان سال ۱۹۲۸ يك میلیون دالر اندازه شده بود، هرد همشه افتخار خویش را درس دیده ست که رمنافقه بانک رکشار و اسهامش ار عملیات وال مرتبت (مارار عراقی بیو یارک) دور باشد. همین بس از روی سنجش های بورسه سرمایه او تخمین شده می تواند اما محدود شدن حاصلات کار خارجیات و تر سازی فورد و تیرل دیگر تجارتخانه های بزرگ تو مو بیل انسان را فکر می اندازد که فورد بیزار

میسر متول حدود کفیلر و وزیر خزانه سابق
۱۱۱۱

بحران اقتصادی صدمه زیادی را متحمل شده و اکنون سرمایه اش در حقیقت بیش از یک دهه زمان سابق نمیباشد.

حالت سومین متول امریکائی یعنی برادران «میلن» را بدر همین منوال قیاس می توان نمود. «اندریو-و-میلن» سفیر و وزیر سابق حرانه امریکا، و برادرش «ریچارد-ب-میلن» که تازه فوت کرده است- موسسین صنعت المونوم امریکا و مهمترین شرکای (المونوم کمپنی آف امریکا) بشمار می روند.

علاوه برین برادران مدکور در صنعت رقی (وستنگ هوز) و صنایع تل حاک (گلف آیل) در بانکها و کمپنی های تحریراتی و عتبه منبع مهمی را دارا هستند. در ۱۹۲۹ ثروت ایشان ۲۰۰ ملیون دالر حساب شده بود. از آن پس اسهام (المونوم کمپنی) ۲۵ فیصد تنزل نمود و به ۲۵ فیصد قیمت اصلی خود رسیده بود.

اما درین اوقات دوبار استحکام پیدا کرده است. حاضر ا ثروت برادران میلن باید در حدود ۱۰۰ ملیون دالر باشد.

متمولین معروف صنایع معدنی امریکای جنوبی نیز بچنین قسمت های بدی گرفتار آمده اند. از آنجمله معتبرترین آنها «شاه مس» موسوم به «گیو جنهیم» و «شاه قلعی» «پاستینو» (بولیویائی) میباشند. ولی خسارت بلند تریکه وارد شده در «صنایع جوان» است. صنایع جوان عبارت اند از اربشم مصنوعی، گر اموفون، رادبو، هوا نازی و غیره. در وقت رفاهیت و سعادت اقتصادی بعضی اسماء کسب شهرت نموده بود مثل «داویدسارنوف» مؤسس «رادبوکار بورشن».

این اشخاص دوباره زمین خورده، اکنون در حمله مولتی میلیو ر های امریکائی محسوس نمی شوند.

در آلمان و اروپای مرکزی

خساراتی که در ثروت های عمده آلمان وارد آمده اگر با اندازه امریکا باشد در وخامت از آن کمتر هم نخواهد بود. در سالهای اخیر قبل از بحران، متمولترین اشخاص آلمان شخص تازه واردی موسوم به «فرید ریش فلیک» صنعت گر معدنیات بود که اشداء در سلیشیای

علیا جا گرفته و بعد در مؤسسه بزرگتر صنایع سنگین ریوهر (ویرینیکت ستاهلورک) موقعیت ممتازی احراز نمود. ثروت مشار الیه وقتی که ناوح کمال خود رسیده بود (۵۰۰) میلیون مارک تخمین می شد. ار آن وقت نه بعد تنزل کرده اما فلیک با تدبیر ماهرانه نفوذ خود را بالای یک مؤسسه دیگر المان عربی موسوم به (ارینیش برونکوهل) توسعه داده به این وسیله توانست که سرمایه خود را مجدداً استواری به بخشد. و خلاف فلیک که بر حمت شخصی خود کسب نموده بود، «فریتز تهیسن» معادن ذغال و ذوب کاری را که ۲۰۰ میلیون قیمت می شد از خانه وادۀ خود به ارث برده، اما قیمت مربوط ار آن وقت به بعد خیلی تنزل نموده است. در حمله سرمایه داران بزرگ آنکه کمر صدمه دیده «اوتو وولف» میا شد که قبل از خران با (۱۰۰) میلیون مارک خود در حله سوم را در بین متمولین مملکت احراز کرده بود حالانکه «گروپ» معروف که پیش از جنگ عمومی در بین تمامی سرمایه داران آلمانی در حله اول را داشت، ارباع الحلال فابریکهای اسلحه سازی خود، اسمش از قطار متمولین بسیار بزرگ محو گردید.

اوتو وولف متول آلمانی

در اروپای مرکزی مملکتی که در آن متمول ترین صنعت گران وجود دارد المان نه بلکه چکوسلواکیه است. این شخص (تیشک) «شاه ذغال» است که رگهای وسیع ذغال سنگ را مالک میباشد. شاخ خاندان تیشک که در شهر پراگ (پایتخت) جای دارد، و منافع بانکی بزرگی را دارا بوده ثروت شان بدو ملیون کورون چکوسلواکیه می رسد، از بحران جر صدمه حقیقی را متحمل نشده است.

در انگلستان و فرانسه

علاوه برین در حله سرمایه دارهائیکه بمقابل بحران خوب مقاومت نموده اند، چند نفر فرانسوی و انگلیسی را نیز تذکار مینمایند. بر خلاف امریکا و آلمان، انگلستان و فرانسه تنها ممالکی هستند که در آن ها سرمایه های شخصی در صنایع مخصوصه تودیع شده است. در انگلستان «ایرل آف ویک» (از خاندان آبجوفروش های کینس)

پیرس سرمایه دار آلمانی

«دروازن» متروپولیتان

از پدرش دو میلیون بود سترلینگ ارث برده در فرانسه «ژبله» صنعتگر ابریشم کاری و «هنسی» رئیس فابریکهای کوبیاک همراه تاجر کندم وروس «لوی لومی دریفور» در قطار مولتی ملیونرها، درجه اول را حائز شد.

تا همین چند سال پیش در خارج گمان میکردند که فرانسوا کوتی مالک کارخانه جات عطر سازی، متمولترین صنعت گران فرانسه

میشد. اما در حقیقت سرمایه های مشارالیه بواسطه تحرات خیلی تقلیل یافته و بجز تلفات بولنگه از درك های مختلفه مخصوصاً بسبب دعوی نساء ككننده يك طلاق برایش رخ داد، به اعتبار ثروت نامرده صدمه شدیدی وارد نموده است در بین منافع آهن کاری حاندان «ویدل» شهری سراداردولی «شیندر» اسلحه ساز علاقه کرونیرو که اسمش به تمام عالم معروف است اکنون در قطار میلیونرها، بزرگ تعلق نمی کرد

«دروازن» متروپولیتان

ثروت های محفوظ

اما بغیر از ثروت های صنعتی، يك نوع سرمایه های دیگری هم وجود دارد که بواسطه نوعیت خود از عوارض و حوادث محفوظ تر معلوم می شود

این ثروتها را می توان «محفوظ» یا «راكد» تسمیه نمود زیرا اسهام عوائد مشخص واقساط معین و اجاره های مطمئن داشته، صورت املاك غیر منقوله و غیره نمایش می یابد. در مواقع انقلابات اقتصادی و یولی بهترین وسیله حفظ سرمایه این است که مالکین دارائی خود را بقسم طلا یا نوت های بانکی که به اعتبار طلا باشد، بیاندوزند.

و بسا سرمایه داران بهمین وسیله متشبث گردیده اند. به دلائل زیادی که نام بردن آنها اسباب طولانی شدن مقال می شود، این طریقه اندوختن پول، در مورد سرمایه های بسیار بزرگ، لا اقل در ممالك اروپائی استعمال شده نمی تواند. ولی در مشرق زمین مخصوصاً

در هندوستان که مهم‌ترین سرمایه‌ها بواسطه طلا و سنگهای قیمتی تشکیل شده، طریقه مزبور، بسیار خوبی عملی می‌شود. در حقیقت این گنج‌ها بزرگ‌ترین اربابان اقتصادی حلاص هستند؛ به قیمت‌های درست‌ترین و فشننگ‌ترین برلمان‌ها تفرات بازار پنه هندی را تعقیب می‌کند. اقلاً بهترین خریداران الماس‌ها و دیگر اجزای قیمتی، زمین‌داران بررگ هند می‌باشند. رقیب که حاصل پنه کسر می‌کنند اسم هندوستان اروپا و پست بازار جواهرات گران بها، مفقود می‌گردد و بنا بر آن قیمت آنها کم می‌شود و محدودیکه وضعیت بنده اصلاح می‌یابد. چنانکه درین چند ماه اخیر مشاهده شده - معمولین هندی سر آریو الماس و جواهر خریداری کرده نرخ آنها دوباره بلند می‌گردد.

اوابهای هند

ا‌رحالا اتمان حاصل شده که سرمایه‌های هندی نسبت سرمایه‌های عربی خیران را خودتر تحمل کرده است تا وجود این‌ها سرمایه‌های مرور که اکثر اوقات به اعداد محسب و غربی تمایس داده می‌شود چه اهمیت دارند، تعیین اداره صحیح آنها مشکل است زیرا که وسائل تمایس وجه دیندارد. بررگ‌ترین سرمایه‌های هندوستان را عموماً به نظام حیدرآباد نسبت می‌دهند که ارقام معلوم خزانه او به ششای بیش از ۱۰۰ میلیون یوند سرالک ارش دارد و ارجو اهرات

پسران پادشاهان هندوستان

مرکب است. عوائد سالانه اضاف که مخصوصاً از درك مالیات‌های ارضی و امور فلاحی خودش تشکیل می‌یابد قد از خیران به چهار میلیون سترلینگ بالغ می‌گردد. "گنجی کووار" راجه بروده که در بمبئی است به اول‌درجه پست بری دارد ۳۰ میلیون یوند را مالک خواهد بود. اند آخ جان که در محامع عربی شهرتش بیش است در عالم سرمایه‌داری و ایت زبانی دارد و همین وسعت او را اربابان اربابین اصلی را در متاثر می‌سازد.

اگر سالیک، بزرگ طلا و الماس، هندیهایی باشند با الماس معادن طلا و الماس که بهرین

آنها در افریقای جنوبی واقع است نه خاندان های انگلیسی متمول تعلق دارد در آن حمله برادران « جوئل » برادرزاده « نارا توی » معروف « شاه الماس » بدرجه اول حساب می شود که اقلاً ۱۵ میلیون سترلینگ را مالک اند

ملاکین بزرگ در اروپا

در ویریا سرمایه های بزرگ « محفوظ » که در عملیات مالی معاملات مسعود اقتصادی یا منافع جنگ و خود می آید، در املاک غیر منقول و متصرفات ارضی صورت متقابل می یابد یکی از بهترین نمونه های آن بواسطه شعبه فراسوی « روتشیلد » تهیه شده که برخلاف روتشیلد لندن و ویریا دارائی خود

دیوید آف ویدلر
رئیس دارایی و اعتبارات

در تصور محافظه کاری کامل اداره می کنند همچنین « سربازیل راهاروف » یونانی که سهام دار عمده « کارخانه

ساجه سازی انگلیس موسسه به « ویکرس » و شرکت بزرگ کاربنوی بونت کارلو بشمار می رفت، امروز هم عنوان حیوانی دارد و با وجود مددائی که برایش رسیده هنوز هم از حیث ثروتمندترین مردمان رویای قدیم محسوب میشود.

در انگلستان محسوس ترین ضربتی که به ثمن ندارد های زمین دار ارد آمده، از باعث بلند شدن مالیات نه بود معهدا « دیوک آف است مینستر » اخیراً از روی مالیات های عایداتی، سرمایه خود

را ۴ میلیون پوند اعلان نموده است. در چکوسلواکیه و دول بالتیک (استونی ، لیتوانیه ، لیتوانیه و فنلاند) زمین داران بزرگ تقریباً بکلی از زمین رفته ولی در هانگري ، پولیند ملاکین وضعیت خود را محکم کرده اند . اراضی حاندان مجارستانی « ایتر هنری » مثل املاک سنیوری (خانی) « کونت پوتوکی » لهستانی با شهرادگان « راوریویل » و در سلیشیای علیا (آلمان) اراضی « برنس پلس » در وسعت مثل ولایات حقیقی میباشد ، بجران فلاحی اروپای مرکزی و جنوبی آنها را متأثر ساخته اما اندازه خسارات ایشان نسبت به ثروتهای بزرگ صنعتی کمتر است .

آقای رابرت هارپر ، مدیر عمومی بانک و صاحب سرمایه

ثروتهای شاهی

به همین نظریه لازم است ثروتهای خصوصی شاهان یا شاهان سابق را نیز دگر بکنیم سرمایه های مزبور به مذست وسعت دول مربوط آنها نیست . مثلاً اگر باد شاه ایتالیای قیناً متمول ترین سلاطین باشد دارای خصوصی شهراده (لیچنستین) با وجود کوچکی ولایتش از جمله ثروتهای مهم بشمار می رود . « ویلم » دوم قیصر سابق آلمان در موقع ازدست دادن تاج و تخت ، خوشبختانه میلیون های متعددی را از تمل خود حفظ کرد . تا یکروز بیشتر از جنگ عمومی دارای سلطنتی پر و شبانه تنهایی ۷۵۳ میلیون مارک تخمین می شد . به اُردعوی چندین ساله این مسئله که دارای دولتی مزبور بکدام کس تعلق میگیرد ، اصطلاح « املاک سلطنتی » چه قسم تعبیر شده می تواند ، ویلم دوم به این کس میایی موفق آمد که يك حصه کلی اراضی مزبور به عنوان مصالحه و قرارداد تجارتی رایش حفظ بشود . قیمت این املاک جنساً واجب الاداء بوده به ۱۵ میلیون مارک بالغ میگردد . ثروت خصوصی او در سالهای اخیر سلطنتش از ۲۰۰ میلیون مارک تجاوز میگرد . قسمت عمده دارائی مشارالیه به مشکل داخل معامله میشود به قسمیکه عوائد به اصل سرمایه هیچ نسبت ندارد . مع هذا قیصر سابق بر حسب ظاهر متمول ترین آلمانیها بشمار می رود .

معاملات تجاری و صرافی

دوره‌های پر آشوب - مثل همین اوقات که حاضر آتی میکنم - از يك حنۀ دیگر برای معاملات خیلی مساعد منشا شد. این دوره هائ و تهائ فوریه را بوحود می آورد که اکثراً سهام رر دی که تعمیر یافته بنیان شان ویران می شود. تاریخ عصر جدید مثال های زیادی را از اس « ترفیها » و « انحطاط ها » در بر دارد. ده سال قبل وقتی « شاه انقلابیون (۱) » الهامی موسوم به « هیوگوستینز » وفات کرد سرمایه متروکه او ۲۰۰ میلیون مارك طلا که در آن زمان مبلغ فوق العاده بشمار می رفت بالغ شده بود يك سال بعد سرگشته گی اسفندی بر ورثه او طاری گردید زیرا سرانش به اصول انقلابیون که پدرشان بسیار دوست داشت ، وفادار باقی مانده بودند همین قسم يك بیش آمدی برای انقلاب سوبست های (طرفداران انقلابیون) اطرش « کستگینی بول » سر رخ داده معاملۀ دار برلسی موسوم به « جاکوب مکائل » نسبت به اشخاص اول الذکر بدشیر مقاومت نمود اما در ۱۹۳۲ شرکت او سقوط کرده ، خودت هم که شخصاً بپش ارضه ملوون مارك را دارا بود ، بحرقانای ثروت خود را نجات داده نتوانست .

به کرات اتفاق افتاده که معامله داران تجاری ، وقائع خطرناك اختناق اقتصادی خود را در حضور محاکم عدله به حتم رسانده اند . مثلاً ارسال و مرسول تائی در انگلستان ، عملیات صرافی « اوستریک » در فرانسه و اقدامات برخطر « گوالمنو » در ایتالیا ، همه اشکل اقتصاد آمیزی در محاکم قضائی عرضه شده است . و سر منافع خطیریکه بکلی قانونی و صحیح بوده محکوم برعدم وروال گردیده ، از آنجمله ورستگینی بانك « دار مستبد تراوند ناسیونال بانك » که ثروت خصوصی مدیر خود ، « جاکوب گولدسمت » را که پس از جنگ متمول ترین صراف آلمان بشمار میرفت ، فرو برد ؛ در اطرش مدران بانك های « رنکرت » و « ابهر نفیسیت » نیز به مثل « جاکوب گولدسمت » دچار فلاکت گردیدند ، و ارکان شعبه « روتشیلد » و یانایز باوجود قرض پنج ملیون بودند که از طرف اقارب لندنی شان برای آنها داده شد ، نجات یافته نتوانستند . اما از همه سنگینتر خسارانی است که تراژور شکستی « وال ستریت » در خزان ۱۹۲۹ و جنبش نزل ما بعد آن ، بر معامله داران امریکائی وارد آمد .

(۱) انقلابیون : روح فوق العاده موت که مقابل آن اعدا را طلا نافرده موحود باشد .

« طرفداران تنزل » و « طرفداران ترقی »

لازم است تذکر داد که در امریکا، در سالهای بحران هر قسم معامله تنزل دهنده را يك عمل نهایت مخالف اخلاق می دانند و اشخاصی که به اینطر راجرا آت می کنند حسودانه عملیات خود را پنهان نگه دارند. بعضی دعاوی پرو لوله و تفیشات پارلمانی کم و بیش ظاهر کرده است که صرافان و صنعت گران بسیار معروف، بواسطه معاملات تنزیل دهنده، جهته جریان دادن تجدید سرمایه خود ها نوشتن دارند، یکی از امثال بسیار برجسته این طریقه اقدامات « وارنر و درر » ادوات صنایع ساس می باشد که همراه کنسم ملیون دلار برخلاف اسهام شرکت خود عملیات نموده اند.

این صنعت بد تنها در سوبازک بلنکه در اغلب نقاط مهمه اروپا جریان دارد. خصوصاً در امریکای (هالند) یک مرکز بزرگ معاملات بورس می (مربوط به ترقی و تنزل بول) این امری شده است در حاشه اشخاصی که درین طریقه هر موفقیت حاصل نموده اند دو نوع دلیل سبب ردد دارند یکی « رود بوس گوینگس » صراف امستردام که ابتدا در صنایع سنگین « ریساو و سمی بی » المان کار می کرد، و دیگر « فریتز منیمر » صراف، که او هم از اهل المان بوده در وقت مناسب توانسته بود موقعیت بلند خود را از سر بگیرد و اکنون از معمول ترین تجار اروپائی بسیار می رود. بعضی است حمتش سریع ترقی بول و یک سبب « درار و بی مودرن » از آستانه ۱۹۳۲ به بعد و مخصوصاً از اوایل سال ۱۹۳۳ به انظار در تسامیل سرمایه های بزرگ جدید کمک زیاد رسانیده خواهد بود. سقوط دلار و تجدید فعالیت در سبب به رسته قیمت ها، که نتیجه آن بود، موقع مساعدی برای گرفتن منافع بورس می تهیه کرده است و سبب معامله با هو شمیدی زیاد در مورد نقره و معادن آن اجرا شده است. به این امید که دلار مربوط در آینده ردیکی در اعتبار بول باطلا بطور رقابت کار خواهد داد.

از همه این معاملات که در آن ها ملبونیهای خطر دلار بصرف رسیده چه نتیجه می توان گرفت، این مسئله هنوز روشن نمی شود می تواند اما تمامی تجار گذشته به انسان می فهماند که از حمله کلیه اشخاصی که بواسطه معاملات بورس می اتفاقی دفعتا متمول شده اند فقط عده مختصری توانسته اند که آن تمول را برای خود حفظ نمایند.

تاریخ های دانستنی

بدوین حاتم فاضل قاری عبدالله

قبل از طوفان :

- (۱) ترتیب ايام هفته و تعیین روز هفتم برای استراحت نامر الهی .
- (۲) صنعت حیاطی و پوشیدن لباس .
- (۳) رراعت . تحسین شخصیکه بدان قیام ورزیده قایل است سر آدم علیه السلام .
- (۴) رعایة مواشی و محسنتین شخصیکه رعایة مواشی پرداخت (هابیل) سر آدم است .
- (۵) قربانی کردن (براه خدا) تحست هابیل و قایل قربانی کرده اند .
- (۶) قیل عمد . تحست مرنگ این عمل شمع قایل مذکور است .
- (۷) بای شهرها . حوڪ سر قایل تحسینی شخصی است که شهر ساحه .
- (۸) چادر نشینی . نخست شخصی در چادر نشینی (نابل) است از اولاده حوڪ
- (۹) عود و مرهار برای یوئال برادر نابل مذکور ایجاد یافته .
- (۱۰) ایجاد آلات مس و آهن برای یوئال قائم نام بوده از اولاده حوڪ .
- (۱۱) بخاری و کشتی ساری تحسینی کشتی نوح علیه السلام است که برای نجات از طوفان ساخت .

حدوث طوفان در : (۲۳۴۸) ق.م

د	۲۳۴۱	افشردن و بنید ساختن انکورم
د	۲۳۰۴	ایجاد گاوا آهن و داس .
د	۲۲۳۲	ایجاد حشت پخته برای روح نابل .
		غرس ربون و غیره و ایجاد آرد و در همین اوقات در بی آتش پرسیا و سائرین
د	۲۲۰۴	ستاره برسی ظهور نمود
د	۲۱۵۴	صنعت نان پختن و پشم ریش و بافیدن .
د	۲۱۵۴	ظهور ییلوس معلم فلکی مشار الیه دقیق ترین قسیتی را در علم فلک برای کلدانیها تألیف نمود
د	۲۱۰۴	خیاطی و نقش و نگار رخت و رنگ سرخ
د	۲۰۵۹	مداء ظهور بیت پرستی در گروه صای .
د	۲۰۲۴	کج کاوی معادن .
د	۲۰۱۹	صناعت مس

- گداز اشیای معدنی .
 ۲۰۰۴ ق م
 رنگدادهای اشیای معدنی
 ۱۹۵۲ » »
 دعوت حضرت ابراهیم خلیل صلوات الله علی دنیا و غلبه السلام در سرزمین کعبان .
 ۱۹۲۱
 ایجاد شمشیر و حره .
 ۱۹۰۴
 شاید بزرگترین هرم در حیره مصر همدرین سالها بوده در عهد ملک رشوفو .
 برادرش بشوهار شاهان سلسله چهارم و پنجمی مای اهرام مصر را (۱۱۹۴) قبل از میلاد بنا داشته اند
 ایجاد تیر و تگمان .
 ۱۸۸۴ ق م
 ایجاد فلاح و سپر
 ۱۸۵۴
 آغار سواری اسب
 ۱۸۲۴
 ساختن آینه های معدنی
 ۱۸۰۴
 صنعت حجاری
 ۱۷۷۴
 مسئله یعقوب را که عبارتست از سوب دراز مربع بر بر عهد بونتنس سوم از مراغه مصر از حاش
 سکندریه نقل دادند . و روایت بعضی مسندهای مصر را در سنه ۱۲۳۴ ق م تعدد کرده اند
 ظهور هنر خواندن و نوشتن
 ۱۷۲۲ ق م
 آغار دراز بن العالی
 ۱۷۰۴
 سیر ششی در اثر سواره
 ۱۶۵۴
 ترنس مصریها سال سی را به (۳۶۵) روز
 ۱۶۰۴
 وجود دارچینی
 ۱۵۸۲
 رنگ رفتن و خون شدن از عروق
 ۱۵۶۴
 رفتن صنعت جینی در اروپا
 ۱۵۱۸
 استعمال دواهای فی آور
 ۱۵۰۴ » »
 استعمال صنادها در مصریها
 ۱۴۹۴ » »
 حمام صروحه که تا حال شایع است
 ۱۴۷۴ » »
 ساختن مصریها تعبیه میریس را -
 ۱۴۲۴ » »
 نویند رسم خریطه ها در مصر هم درین قرن بوده در عهد بروتیرس سومین پادشاه از سلسله بردهم بعضی اختراع .
 صنم خریطه را در (۵۶۴) ق م می گویند .
 کشف معدن آهن و فیکه که اید او افع در حریره گریته کشیده در مجمع الحرایر تحریر نمید آتش فشانی نمود .
 درین زمان مصریها رنگهای مختلفه و نقش را در تصویر نگار کردند -
 ۱۴۰۰ ق م
 استعمال حصار و رزمه -
 ۱۳۸۴ » »
 وجود داره و برمه -
 ۱۳۷۹ » »
 ایجاد رنده و پرکار -
 ۱۳۰۴ » »
 اختراع (منوله) آله با مقیاس سایه روال -
 ۱۲۸۴ » »
 اختراع دولاب خرف و در تاریخ بلاسه اختراع آن را در بحر بیس فیلسوف استقونی نسبت کرده اند -
 ۱۲۵۴ » »

- صاعت استخوان فیل - ۱۱۸۴ ق م
- ترتیب لشکر منظم در مصر بها - ۱۰۰۴
- ظهور هومر شاعر یونانی - ۹۰۰
- ترتیب قوانین لیکورگه، در اسپارت در بلاد یونان - ۸۸۲
- وجود مقاطیس - ۸۰۴
- آغار تاریخ اولسا دریوهایها - ۷۷۶
- دخول کتابت در بلاد یونان - ۷۵۴
- آغار تاریخ گلدانی - ۷۴۷
- مشق حنک در سغائن - ۷۳۸
- عمل لگر برای کشتی - ۷۲۴
- استعمال رباصبات - ۷۱۴
- آغار استعمال نباتات بحروف واحد در مصر و ترك كندت قديمه هر و غیبی در عصر
- آساماتکوس در سلسله دولت بیست و ششم - ۶۶۰
- دوره نمودن قبیلهها بحرا در گرداگرد افریقا و رچی در (۶۳۶) گغه - ۶۵۴
- ارسضا تالیس اولین فیلسوف یونان و او تحت شخصی است که مدرس علوم طبیعی اشغال
- و رزیده و حد صبت آهرانی را بواسطه حكاك كشف توده - ۶۴۰
- بقویم حروف ماه - ۶۳۲
- بودا رئیس آئین بودائی بر درین سه تولد یاف -
- اختراع شطرنج و نرد - ۶۰۸
- مولد فینا عورت فیلسوف یونانی موحد قسمت فلاسفه ایضالوی و او را تحسین معلم طبیعی
- شمرده اندکی نام (مواقفهای طبیعی) تالیف نمود و در آن آرای بیکوئی را در سماع
- و تناقل یعنی فوه متدوعه حدب و رنگهای صوء را بیان کرده - ۵۶۴
- آغار تلسط و حکمران بواسطه سكورش شاه آردانی و دریوقت ملاح (آله دمگری)
- در بلاد یونان استعمال یافته - ۵۵۴
- موکسزه فیلسوف واضح شراع ادبیه حین که او را کون فونش یا کون فوشو برکوبید - ۵۴۹
- غرس مهال ناك و زیتون در حوب هراسه - ۵۲۴
- ایجادینسل - ۴۹۴
- ظهور در دشت ار بلج سردسته آتش برسان - ۴۸۷
- ظهور هرتوس یا هردوت تحسین مورخ در بلاد یونان - ۴۸۰
- آغار استعمال بلور آتشی که اشعه افتاب را در يك نقطه فرام آورده در جسم مقابل
- به بعد مخصوص آتش می زد - ۴۶۴
- مولد بقراط طبیرا تحت بقراط تدوین نمود پیش از و این علم در بین بی اقبلموس رازیو شیده
- و میراث بوده که خاف از سلف میگرفت و در اصل از واضعین اصول طب مانند شرون کتوری و اسکولاب
- که هر دو در دسته معبودان اطل یونان جادو اند گرفته بودند - از بجهت بقراط را در طب نجرع میدانند

سألمة « كالم »

زیرا این فیلسوف اصول طب را بطریقه احوال بیماران و تجربه اساس نهاد و شعاعخانه اختراع نمود -

۴۶۰ - ق - م

مولد دیموقریطس فیلسوف یونانی از فرقه الیاتیکی وی از جوهر فرد سخن رانده و بیش از واکنش فاس معلم او این شاگرد فرقه الیاتیکی وامید وقلس شاگرد فیثاغورس نیز از جوهر فرد سخن رده و ربطی در علم طبیعی نموده اند . خاصه دیموقریطس که از قوانین سقوط اجسام

» ۴۵۸ »

در هوا خلط و سخت رانده و از هوا ، صوت و آتش صحبت کرده

» ۴۵۰ »

شیوع ساخت پنه بواسطه اجبار هرودت از وجود پنه در بلاد هند -

اگشاف دوره ماه دهم (۱۹) سال این قاعده به قاعده قریماون آتونی (اسمه یونانی) مشهور است -

» ۴۳۲ »

مولد فلاطون فیلسوف یونانی مؤسس آکادمی قدیمه مشارالیه در بیشتره تحقیقی علوم مخدومی سرا نمود .
طریق هندسی را اختراع و علوم را بآنی و صبیح داد . نیمه شاگرد او کعبه که کهر بانیست ماده ایست لطیف و نیمه ناشی است روحی که از کهر برآمده بعضی اجسام را جذب می کند -

» ۴۲۸ »

» ۴۱۲ »

عقل دانشی پنج محقق به پنج دیر که

» ۴۰۰ »

مولد مدرسه مشارالیه دارای تصدیقات است در فلسفه عقلی در نزد چسپا

شعب علمی را بر درین قریبی گویند

مولد ارسطو فیلسوف یونانی مؤسس حده مشارالیه از فرقه اشراعیین از سطاس در اکثر مسائل
مسیحی ، طبی و طریقی بر عقل و در نزد ارسطو ساخت قسمت طری را در بواله اصوات حاصل
و بواسطه توجع هوا ایجاد کرد . عناصر را آب ، هوا ، خاک ، آتش قسمت و محصور ساخت و علم
حیوانات از او آغاز نمود -

» ۳۸۴ »

در عهد اوتارخس با شخص آناه کزیه (آناه رفع و وضع نقل) و رزمه را اختراع نمود
و از انچه او را مؤسس اول در علمه میباشند

» ۳۵۴ »

اسمهال عرابه های مسلح در فرائد -

» ۳۳۴ »

اسمهال دولاب آرت -

مادر او ان بطلموسی مصری و در مدرسه که او بنیاد این سلسله علم را از اضراف
الاد در آن جمع نموده و از سهرابها رانده مقرر فرموده خدمت کتابخانه بام مادر و بعد کتابخانه دیگر
بام در حرس ساس نزد در کتابخانه او را بنا چهره در حلد کتاب فراخ آورد این پادشاه در ملکات

» ۲۸۰ »

مهارت در اشعار و در حاکم ماه را ظاهر صاحب و کانی در حمر ایا تالیف نمود در حدود سه
اکبر موسی شخصی درین مدرسه استاد آناه بر اندری را بواسطه قوه برمی هوای مسکاف
ایجاد کرد و هر بن نام شخص دیگری آناه حر قبل را ایجاد نمود و در تمدد هوا است حرارت
سخت را است آناه مشهور به فورق هرون در از ایجادات اوست . افورده هرون آناه فشار هوا است
و در درین مدرسه هر و فیلسوف و طب آناه بشریح بدن انسان نمودند تورات شریف
در عهد صدوس فلائلف که در (۲۸۳) قیام نگاه می رسید درین مدرسه ترجمه شد .

مادر و کاهن مصری تاریخ مصر را بزن یونانی ناصر همین پادشاه نوشت . مأخذ این تاریخ
دعا برستی و آناه و رسوم قدیمه موجوده مصر بود -

» ۳۲۳ »

قیام تمدن مشهور در بحر برودس و آن را کارزا و شاروس نام شخصی که شاگرد موسی مشهور

- است دو اوزده سال ساحت و پس از چند قرن بواسطه زلزله افتاد و بعضی مس آنرا از یهود خریده
 بر (۹۰۰) شتر حمل و نقل دادند - ۲۸۸ ق م
- بنای مناره فاروس در اسکندریه در عهد تسلط بطلمیوس فیلاذلف که در سابق ذکر یافت - ۲۸۲ م
- علم ترکیب آلات - ۲۵۰ م
- استعمال تلمه های بزرگه برای اضغای آتش - ۲۳۱ م
- استعمال مقیاس ساعتی - ۲۱۴ م
- ایجاد تور های عام برای نان پختن - ۱۷۴ م
- آغاز تسلط روماییها بر بلاد یونان و این تسلط واسطه دخول تمدن در بلاد روم شد - ۱۶۶ م
- زدن ساعهای آبی را روم - ۱۰۵۸ م
- رسم و تصویر نقاشی رومی - ۷۴ م
- دخول صابون در بلاد فرانس - ۵۴ م
- اصلاح و تعدیل واپس قصر رومانی حساب سال شمسی را به (۳۶۵) رور (۶) ساعت - ۵۰ م
- کشف و شاد در - ۴۴ م
- ترکیب ترنایق - ۱۴ م
- ملاد مسیح (ع) و واسطه آن صورت دنیا شکل ارضه تغییر یافت - ۴ م
- آغاز تاریخ ملادی که تا کنون مستعمل است و درین قرن شاگردان مسیح (ع) کسی ۵ م
- را که اساس دین مسیحی میدهد و بنقیده شان عارت است از انحن چهارگانه کتاب اعمال رسل
 و رسانه های یونس و یعقوب و یطرس و یوحنا و یهودا را نوشته اند در احزابین قرن یوحنا
 در حریره بصره منی شد و در انجا سهررؤن را دوست
 ظهور حالیوس ضبب و اتساع دائره ضب - ۱۵۰ م
- عمرس پهل تاك در بلاد آلمان - ۲۵۰ م
- ایجاد آسیاب در بلاد استر و شاید احرام قطب تا در حین ۳۰۰ م درین اوقات بوده - ۳۰۰ م
- اوایل مجامع دینی که در عالم بصرایت مسکون گشته - ۳۱۸ م
- ۳۸۵ م
- استعمال رین اسب - و درین سوات قوا من و دوسوس دوم قیصره سطنطیه با برص و حوه
 در بلاد روم و اوربدکی همیشه اعتناری داشته وضع دهه
 اتوبیوس اصول رهسایت را در بین بصره مصر وضع نمود و ازین جهت
 مشارالیه را بدر راهبها میگویند - ۴۰۰ م
- وضع ناقوس در کلیسه ها و تحت شخصی که در کلیسه ناقوس گذاشت باولینوس بود اسقف
 تولارا شهرهای ایتالیا - ۴۵۰ م
- دخول کرم ابریشم در اروپا و آزاد و فر راهب از بلاد چین در عشا های خود بهان کرده ۵۰۰ م
- آورده اند و برخی آوردن کرم ابریشم را در سه ۵۲۲ م داشته

درین قرن نوشتن و خواندن در بلاد روس داخل گشت.

ایجاد آسبای سراج در روما، در بعضی از کتب اختراع آسبای آبی را به بلیساویوس نام

شخصی رومانی نسبت نموده یعنی مشار الیه اختراع کرده

تأسیس مکاتب یومی برای تعلیم - ۵۲۹ » »

آغاز استعمال تاریخ میلادی و نخستین شخصی که آغاز استعمال آن کرد دیوید سیوس اسفوقی بود

بدها مردم از ویروی کردند و تا آن وقت نصاری تاریخ رومانی استعمال میکردند که آغاز آن ۷۵۳ »

تتبع نظام رقوانی ملکی نام یوستیاسوس قیصر قسطنطنیه و اخیر این قوانین اساسی

امور مدنی در اروپا گردید - ۵۳۴ » »

استعمال آئینه برای دریاچه و درون - ۵۵۰ » »

چاپ حروف در چین - ۵۹۳ » »

وجود قلم - ۶۰۰ » »

ابتدای تاریخ هجری و تمدن عرب و قیام مسلمانان به مور دین جمع قرآن کریم اولاً در عهد خلیفه اول

رضی الله عنه بوده آغاز جمع حدیث در عهد خلیفه دوم رضی الله عنه بوده برای استناد احکام - ۶۳۲ » »

استخراج شکر بوره از بیکر - ۶۴۵ » »

آغاز تدوین قوانین که در مسیحا نوح ایتالی در کتب جمع نمودند - ۶۴۳ » »

وضع پوسته در قلمرو اسلامی در عهد معاویه رضی الله او این خلیفه از میامیه - ۶۶۱ » »

آتش که یونانیها در مدافعه لشکر اسلام از محاصره قسطنطنیه استعمال میکردند و کالیبکوس نام سوزی

مخترع آن بوده در وسط آسیای افریقا وحت و گوید اهالی چین بسیار بیشتر آنرا استعمال میکردند ۶۷۳ » »

بنای شفاخانه ها در اسلام در عهد ولید بن عبدالملک مشار الیه در همین سال رکزی حلاوت جنوس کرده ۷۰۵ » »

ساخت کاغذ از پنبه، کاغذ در چین اختراع شده ۷۱۴ » »

ساخت سجاد شایده در اروپا باشد ۷۴۰ » »

ترجمه منطق و بعضی کتب در هیئت و مناظر ات زبان عرب و وضع فقه حنفی و مالکی در عهد ابوجعفر منصور

دومین خلیفه عباسی بوده ۷۵۴ » »

صنعت ملمع کاری از نقره مصنوعی ۷۶۰ » »

توجه عرب بعلوم قدیمه و اشتغال آنها تهذیب لغت و ترتیب قواعد عربیت، در ینوقت ابوعبیده

لقط واندوین نموده خلیل عروض، هراومازنی صرف و قطرب مثلث را در لغت وضع نمودند و اینها

همه در عهد هارون رشید بنحیم خلیفه عباسی بوده که در همین سه بحلافه رشیده ۷۸۶ » »

نوی فلاحه و شیار گشت در المان ۸۰۰ » »

ساعت را در فرانس ۸ درین سنه برده اند و براهار و رشید برای کرلوس پادشاه فرانس ساعتی فرستاد

که بی نهایت اعلی و خوب بود و این ساعت دو اذده صورت شکل سواره و ظریف از مس باعد

از کرمها تعبیه داشت کرمها از بی ۸ در طرف مذکور افتاده صدا از آنها بر می خاست هر صورت

دزی داشت که چون آواز کرمها تمام می شد از سته می گشت رجال فرانس از مشاهده آن متعجب

تاریخهای دانستی

گشته پنداشند که جادو خواهد بود یا جن آنرا بحرکت می‌آورد، هرگاه شاه فرانسه با آنها موافقت می نمود ساعت را خراب میکردند تا علت حرکتش را در یابند.

درین قرن بیدای معلم، رئیس دیو پروموت با سیکلتره ظهور کرد و محترم لقب یافت، مشارالیه اسباب جزر و مد را بحسب و تحمین دریافت نمود. بعد ها معلم اسحاق نیوتون اسباب جزر و مد را بدلیل ثابت ساخت.

۸۱۳ م

وضع فقه امام شافعی رح

در همین سه مامون الرشید خلافت رسیده، ترجمه کتب فلسفی و علمی پرداخت مؤلفین از تالیفات فیثاغورس و افلاطون و ارسطاليس و نظراط و جالیوس و اقلیدس و بطليموس و غیره ذخیره بزرگان عرفی فراهم آوردند.

» » حای تردید نیست که این خلیفه به بسیاری از علوم میل و رغبت داشته خاصه در فلکیات، رصد خانه برای نظر در احوال نجوم و حساب سیر آنها بنا کرد. میل دائرة فلك العروج را بر دائرة استواوی تحریر نموده از روی امتحان ۲۳ درجه و ۳۵ دقیقه برآمد.

» » ابو عبدالله محمد و هر دو برادرانش یعنی احمد و حسن را که هر سه پسران موسای ابن شاکر حواری می اند برای معرفت مساحت قطار کره زمین برگزاشت و موافق بقول قدما (۸۰۰۰) میل برآمد.

» » ابو عبدالله را مخترع حیر و مقابله نیز میگویند و بعضی دیوفانتوس یونان را (در قرن پنجم میلادی) واضح این فن میداند. شاید ابو عبدالله اولی شخصی است در اسلام که سراج ارباب فن نافه سر تقدیر عرب در علوم فلسفی و طبیعی و فلکی و طبیی و سمیهای عروج رسید بلکه علم جیولوژی را در قرن ده و مابعد عرب، وضع کرد و از عرب اروپا گزمت تا کمال امرور رسید

۸۵۰ م

وضع فقه امام جعفر رح

درین سه عبدالله ابن مضر عباسی علم تدبیر را وضع نمود

» » درین سوات عرب سبال ترجیح را از هند بعمان و بعد هاندسره و عراق، برده اند و ستره را از اروپا مشرق آورده. ستره با بقول بعضی از چینی به برتنقال نقل یافته ولی خون عرب آنرا از برتنقال باز مشرق آوردند نام برتنقال بران گذاشتند

۹۱۰ م

» » استبلای عبدالرحمن اخرا مقلد بناصر برملا اندلس - مشارالیه قرطبه را کرسی خلافت ساخت و آنرا ماند بعد از مرگ علوم نمود کارخانه های بزرگ در قلمرو خود تأسیس کرد تا علوم و معارف در مسلمانهای آن حدود انتشار کامل یافته از نمر آن چنان برخوردارند که دیگران را نصیب نشد زیرا فن زراعت را بجننها در حه رسانده زراعت خرما، خربوب، پسته، توت و بیشکرا را رواج دادند (بعضی گویند بیشکرا را بصرای فرنگ از طرابلس شام بجزیره سیشلیا برده اند از آن بعد در ممالک جنوب

» » اسپینم رواج یافت) درین اوقات مردم بومی آن بلاد صنعت بالا کردن آب بواسطه ارت نیز پی بردند ۹۱۲ م صنعت کاغذ سازی از بیه در (قرن یازدهم) شائع گشت و از آنجا تا اروپا نقل شد اهالی اندلس بتجارت و بحریهائی و غیره دست یافتند ترجمه ابن رشد کتاب ارسطاليس را سب ترقی مدارس اندلس در حیر و مقابله و حساب گردید بحدیکه عرب مردم اصلی اسپین را در بهال شانی بر اندازی و مضمون بندی اشعار قابل ساختند خلاصه ذخیره ادوژی اسپانیوها از موائد علوم در مدت اقامت عرب در آن سرزمین بگانه سب نشر معارف در زمین تارک اروپا گردید - هوز دو هزار چند کتب عربی از

۹۱۲ م

عهد خلفا در کتابخانه اسپین میگویند موجود است

ابدال خط کوفی بخط نمدادی - مخترع آن ابن مقفه وزیر مقتدر بالله عباسی است - ظهور

۹۳۰ م

امام ابوالحسن اشعری امام اهل سنت و جماعت نیز درین سالها بوده.

۹۶۹ م

کشف معدن نفت و ترمتینیا

سأئامه « كابل »

- ٩٨٠ تولد شيخ الرئيس ابو عيسيناى بلخى -
اولين ساعت رقاصه دار مخترع آن پاپ سيترس دوم است و در هنگاى كه راهم بود، مشار اليه
- ٩٩٠ وقوم هندسه را نيز بارويا رده -
- ٩٩٦ قسطنطين حاكم بامر الله در مصر و طهور ديات درزيه -
- ١٠٠٤ بنائى دار الحكمت در مصر كه حاكم بامر الله عمر عود و در عهد سلطان صلاح الدين ايوبي ويران گشت -
- ١٠١٦ آغاز وضع قوانين و طهور تمدن و عمران در روس -
- ١٠٧٠ وضع قوانين سواره ها -
- ١٠٨٠ ايجاد آسيا هاى بادي -
- پيشرفت احوال جمعيت سياسى در اروپا بسبب اطلاع آن ها در ايطالى بكنائى از كتابهاى قانون
- ١١٣٧ بوستيانوس -
- آغاز ابتياه اروپا و ميل آنها بعلوم و فنون و طهور اصلاح در دو اوين امرا و تاسيس مكاتب در
- ١١٤٠ فرانسه از آغاز جلوس لوى هفتم - درين اوقات نيشكر را فرنگيا از طراپلس شام با ايطالى رده اند -
- تاسيس اكادمى (عالمى علمى) در فريدمر كير بلاد توسكانا از ايطالى مؤسس آن بولد دالدوك اعظم است -
- ١١٤٦ مولد امام رازى از مشاهير فلاسفه اسلام -
- ١١٥٠ نقل رسم رقم هندسى عربى -
- ١١٩٨ ايجاد شبهه هاى عدسى راى دوربينها -
- ١٢٢٠ تنك سود كردن گوشت و ماهى -
- ١٢٥٠ نقل راى آب كشى -
- ١٢٥٣ تاسيس شفاخانه كورها در پاریس -
- ١٢٥٥ اشتراك و كلاى رعا در مشهوره هاى عمومى در ممالك انگليس بعدها سائر دول از و تقليد عوده اند -
- ١٢٦٥ ايجاد دوربين هاى دراز - و درين سه از جر بوشم ساخته نامش شمع كا فورى گذاشتند -
- ١٢٩٠ عمل ساعتهاى دقيقه دار در اروپا -
- ١٢٩٥ بردن آسبای بادی را - اروپا -
- ١٢٩٩ ساختن آئينه هاى بلورى در بلاد سيبه از ممالك ايطاليا -
- ١٣٠٠ آغاز التامى مقاتله هاى ديبى و امجهاى كه راى حصص دعاوى در اروپا مقرر بود -
- ١٣١٥ تاسيس مكتب برائى انواع بازبها در شور طولوزه و ازان فائده سيارى بارويا رسيد -
- ١٣٢٨ اختراع باروت در اروپا مخترع آن شوارس نم راهم بود از عهده بعضى گویند باروت در سه ١٣٥٨ استعمال يافته - اگرچه در چين چندين قرن بيشتر باروت معروف بود -
- ١٣٣٥ استعمال اسلحه ناريه در فرانس اما انگليس پيش از او استعمال ميكرد چه تا اين وقت رجال فرانسه استعمال اسلحه كه از مسافه دور آدم را بكشد تنك و نخل شجاعت ميدادند -
- ١٣٤٥ عمل كاغذ از تنك باره ها -
- ١٣٤٦

تاریخهای دانستی

- ۱۳۵۰ - پ م ایجاد توپ و گله در اروپا - و در چین از سنه ۶۱۷ ق م استعمال می شده -
- استخراج عرق که نوعیست از مشروبات - درین اوقات اختلاب و قطب نما در اروپا ساخته شده - گویند اینیریکوس - شاه یرتکال در ساخت آنها مداخله داشته -
- ۱۳۸۰ - اختراع ورق کنخه در فرانس محبة فریج یا شاه که دیوانه گشته بود - بعضی گویند که در سنه ۱۲۸۵ کنخه از آسیا نارویا رفته و در سنه ۱۲۹۹ در ایتالیا شیوع یافته -
- ۱۳۹۲ - کارخانه تریاق و عقاقیر طی در شهر لیسبا -
- ۱۴۰۰ - عمل کلاه انگریزی (برایط) در فرانس مخترع آن شخصی بوده از سویسه -
- ۱۴۰۴ - تصویر نا رنگهای روغی
- ۱۴۱۰ - خرف ساری شیه بچنی در اروپا -
- ۱۴۱۶ - شفاعت طاعون در بند قیه -
- ۱۴۳۰ - استعمال پوسته در اروپا -
- اختراع صنعت طبع - ککوئیک اختراع آب نمود و نخست امجیل را بران لاتی طبع کرد و چند نسخه آنرا برای فروش همراه شریک خود باریس رد و یک حلد را بقیت (۲۰) لره فروختند و بیش از آن بعد لره فروش شده بود - چون همه نسخه ها را در صفحه و سطر یک رنگ یافتند و علاوه که یکان سطر با رنگ قرمز م نوشته شده بود مردم پیدا شدند که قوه سحر و جادو نوشته شده و سحر های قرمز م بخون شیاطین نگارش یافته - هرگاه مشارالیها حقیقت حال را نمیکفتند و هیئت شورای باریس آنها را رها نمیکرد نزدیک بود گیر بیابند -
- ۱۴۳۶ - آغار کبدها در بلاد ایتالیا -
- ۱۴۴۱ - اساس مکتب واتیکان در روما و این از اولین مکاتب معمره ایالات -
- ۱۴۴۷ - کندن صورت رقالب که عارنست از نقش برمس و جوب از اختراعات تومازو میچچر در کراست
- ۱۴۵۲ - مشارالیه از بلاد فلورنسا بوده - بعضی طهور این اختراع را (در سنه ۱۴۶۰) گفته -
- ۱۴۵۳ - مهاجرت بقیه اهل معارف با کتب خود ها از قسطنطیه ناروما بس استیلای دولت ترک بر قسطنطیه و بواسطه آنها علم فلکیات و علم طبیعی از او هام باطل بقدوسره گردید - مجمع علمی در شهر بیزان تجدید یافت - بولس توسکالی (مبل) یعنی آله تمین این دو انقلاب را بلند ساخت این میل بزرگترین آله فلکی دیاست -
- درین سه لور نزودو ، ساعتی بدیع برای یاب ساخت که علاوه بر تعین اوقات حرکات آفتاب و سیاره ها و کسوف و روج و سائر تقلبات فلکی را نشان میداد -
- اختراع هیدوگرافی که عبارتست از فن تخطیط بحور ، بحیره ها ، نهر ها و سائر آنها بطوریکه رسم و شکل کار بحرها و خلیجها ، قورها ، جزیره ها ، راسها ، قناتها ، بوغازها ، محراها و غیره را نشان میدهد مخترع آن هنری نام شخصی از ملاحها بوده -
- ۱۴۶۳ - ایجاد کارخانه بافت پارچه اریشی در لبون از علاقه فرانس -
- ۱۴۶۶ - اکتشاف کهربائیت و واسطه آن بحث طیب انگلیسی گردید که کلبیر نام داشت و از شهر گول چستر بود -
- ۱۴۸۶ - اکتشاف راس امید و آنرا ابرتا لود یاس کشف نمود
- ۱۴۸۶ - اکتشاف امریکا و آنرا کریستوف کولس حیوانی کشف کرد -
- ۱۴۹۲ -

سالنامه «کابل»

دگرین اوقات مرورشته پوسته وفانون درجما لك روس انرا یافته

- ۱۴۹۸ ب م .
- » » ۱۵۱۵
- » » ۱۵۲۰
- » » ۱۵۳۴
- » » ۱۵۴۵
- » » ۱۵۶۰
- » » ۱۵۶۳
- » » ۱۵۷۰
- » » ۱۵۷۶
- » » ۱۵۷۹
- » » ۱۵۸۱
- اكتشاف راه هند شرق از جهت راس امبد -
- تأسيس مكتب ملكي و دارالعلوم و مطبعه در فرانس
- ساخت چقنق تفنگچه -
- رواج غنچع در بلاد روس -
- ساخت سوزن دوخت در انگلتره -
- استعمال تنباكو و عمل سكا ر -
- ساخت كار در سروج و بیشتر ارسك يا صدف كاردمي ساختند -
- ايجاد تفنگ چد تيره يادوميله -
- اكتشاف سكك مقابليس ارسى و آنرا روبرت بورمان نام شخصى كشف نمود -
- ايجاد آله تقسيم ميراثها -
- اكتشاف علاقه سيمرنا
- اصلاح حساب سه شمسى به (۳۶۵) روز و (۵) ساعت و (۴۹) ثانيه و آن را باب گريكور يوس
- سردم اصلاح نمود فرق حساب سه شمسى در بين اروپا و ايشيا ارسى را مكدريد شده -
- » » ۱۵۸۳
- » ۱۵۸۸
- آغار طبع جرائد و نشر آن در بلاد انگلئس و بعضى در (۱۶۳۰) ميداند -
- ايجاد چرخه تار تان همدى و اين اولين كارخانه قاپ به در انگلتره بوده بعد از در قرن هفدهم در
- فراانسه بزر و اواج بافت - درين اوقات آينه در اروپا اصلاح گرديده ورق قلعى در پشت آن ردد -
- » » ۱۵۹۰
- ساخت مسكوب و آن دور سى است كه برى ديدن احسام بسيار دور وضع شده - مخترع
- آفت گريكورى الماى يا يوحناى ليرسبى بوده -
- » » ۱۵۹۳
- درين اوقات گليلو ايطالى دور ان كره ارض را بار سه ده بيش از اين كه يك شخصى از بلاد
- پروشيا در سنه ۱۴۷۳ از دوران زمين بحث كرده بود بلكه ميتاغورويى از شاگردان او دو هزار
- سال بيش همين سخن مى گفتند درين اوقات گليلو مذكور بندولى را اختراع نمود و موكيئس معلم آنرا
- » »
- از هر وقت مقياس مقرر كر دوساعى ساخت داراى رفتار منظم تا ساعت ياندك مدت بدين خوى رسيد -
- نيز گليلو مذكور درين اوقات بوزن ثقل هوا قائل گرديد و شاگردش در سنه ۱۶۳۰ ثابت
- » »
- رساند كه اين ثقل معادل است با ثقل ستوى از آب با ارتفاع (۳۲) قدم و ستوى از قلعى با ارتفاع
- (۲۸) قيراط و هيزات البرودق اختراع نمود كه مدق آنرا ابنو تر و شيبلى مى گفتند
- » »
- واخيرا ياسكال فرانسوى در سنه ۱۶۴۳ آنرا تكميل نمود و همدرين قرن مؤلفات ادنى يوحنا
- در بلاد ايطالى ظهور كرد و او نخبين شخصى است كه بطلان اثرات علم نجوم قائل گشت
- » »
- و در تبجه از اعتبار منحيز كاست و تا آنوقت بدر بار شاهان اروپا قدر و منزلتى داشتند -
- » » ۱۶۱۰
- اكتشاف توابع مشترى -
- » » ۱۶۱۷
- اختراع ماشين غرپ سكه -
- ايجاد مكر سكوب (دورين بزرگ نما) و آنرا زخير ماچا سن هولاندى يا دريل نام
- » » ۱۶۲۴
- شخصى ايجاد نمود -
- » » ۱۶۲۸
- معرفت حركت دوران خون و آنرا وليم ها روى فيلسوف انگليسى دريافت -

ایجاد ترمومتر صورت موجوده (مقیاس الحرارة) و آنرا در پیل هولاندی که سابق از و ذکر شد

ایجاد نمود —

۱۶۳۸ ب م

ولادت اسحاق بیوتن فیلسوف انگلیس مشارالیه معلوماتی از خود روز داده و در جمیع اعمال متعلقه علوم طبیعی و فلیکته تأملی بخرج رسانده . یکروز سبی از درخت بر زمین افتاد آن قوه حاذقه (یعنی قانون صابط انتظام تمام عالم) از برد قوه دافعه را که صداوست برای حصول تعادل بر استساق کرد . اگر چه یکبارت بم قرن پیش ازین ارمسانیل دقیق سخن رانده بود اما این فیلسوف بایانی روشن تر شرح داد و علما دباله او را درین باب گرفتند —

۱۶۴۲

۱۶۴۷

دراعت برج در امریکا —

اولین آله کهر بایت را ادسون و کریکه هولاندی که او را اوتو دیکریک نیز گویند ساخته و بواسطه آن دوهی فرانسوی عالم طبیعی آنرا بر دو نوع قسمت کرد یکی زحاحی و دیگری روتجی - و چون الکتریک در بعضی اجسام سیار و در بعضی اندک می باشد نوع اول را مثبت و دوم را منی نامیدند . درین اوقات کردیال ریشیلو وزیر لوی سپردم شاه فرانس درباریس از برای ارباب علم اصحی تاسیس کرد و رصدی ساعود که تاکنون معروف است و بیر باغی از برای ساتات ساخت و تعمیر دمارکی از سرعت رفتار صوء درین اوقات تحت را بد .

ماریوط فرانسوی هم درین سه فرق سرعت سقوط اجسام را کشف نمود که امی بر حسب مقاومت هوا و حجم جسم میباشد --

۱۶۵۰

ایجاد آله مفرغه الهوا و آنرا اوتو دیکریک مدکور در (مکدرک) از بلاد پروشیا ایجاد کرد و آنرا تمه هوا بر گویند —

۱۶۵۳

علوم طبعیه بر در ریوقت پیشرفت نمود هیئت دانشمندان فریسا معلم سماع و حواس صوء و حرارت و غیره مشغول شدند —

۱۶۵۵

عمل شیشه که حدوث باران از آن معلوم میشود —

۱۶۷۴

اکتشاف اکسژن و مکتشف آن داکر بریسیلی ادناسی است —

و درین اوقات شارل نام معلمی میکا سکوب را اختراع نمود و از برای بطاره و حصول صور اجسام که دارای امتداد اندک باشد بکار مرود —

۱۶۷۴

۱۶۷۵

اختراع شیشه جاذب صوء —

آغاز ترقی ملت روس بواسطه ترویج علوم و فنون و صنائع مهم در ممالك آنها از همگام جلوس پترکیر درین اوقات حرکات ستارهای دمدار کشف شده —

۱۶۸۲

۱۶۸۷

ایجاد شیشه های آتشی —

۱۶۹۰

عمل پوش مراکب —

درین اوقات ساوری انگلیسی مقاطیس صناعی را اختراع نمود آله های بجار نیز ایجاد یافت و نخست داکتر ناین فرانسوی آغاز بعمل آن نمود . آله مفرغه الهوا نیز بیشتر تکمیل گشت چنانکه بعد هادر ترکیب و اصلاح آن فقط تغیر اندکی پیش آمده .

»

»

»

درین سه کلووانی معلم کهر بایت حیوانی را کشف نمود و بنام او منسوب گشت چنانکه آنرا (کلوابه) میگویند مشارالیه اروا بیای ایالیاست کهر بایت حیوانی ملمس حاصل میشود بدنها فوله معلم آنرا توضیح و ستون کهر بای را وضع نمود و کردیکس ها عکس بعمل حوصهای کهر بای آن را بکار برد .

»

۱۷۱۳

آله کوئی چیچک به چیچک —

- اختراع نوت قدی در فرانسه — ۱۷۱۵ ب م
- دوربین — ۱۷۲۳ د
- اختراع ماکوی بران بافت و مخترع آن (کی) نام انگلیسی است ۱۷۳۸ د
- وضع شیشه های اگر دیتک (عدسیه بی رنگ) بر میکروسکوپ و موجد آن سلیک معلوم بوده ۱۷۴۰ د
- درین اوقات لیبرکن معلم برلین مکر سکوب شمسی را اختراع نمود و نامش مکر سکوب شمسی ماند زیرا استناره حسی که رؤیتش مراد است درین مکر سکوب بواسطه ضیای ذاتی آفتاب می شود به واسطه صیای طلی درین سه کارخانه های ریخته گری آهن در اسکاتلند بوجود آمد
- اختراع شیشه لید و مخترع آن موشبردک و کوبوس اند این شیشه در قریه لید اختراع و بنام آت مسوب گردید — ۱۷۴۷ د
- تقسیم کردن متحصصین جغرافیا زمین را براساس اوله و ثانیه و ثالثه و غیره — ۱۷۵۰ د
- اختراع آله بر فکگر و مخترعش فرانکل امریکائی است — ۱۷۵۲ تا ۱۷۵۳ د
- اختراع ماشین خیاطی در بلاد انگلیس — ۱۷۵۵ د
- تاسیس مکتب کوروکرو و گنگک در پاریس - بعدها در سائر ممالک اروپا ترویج یافت
- درین مکتب کوروکرو را خواندن و نوشتن و حسابی یاد میدهند — ۱۷۶۰ د
- اختراع ماشین روشن و مخترع آنها رگر بوزنام انگلیسی است ۱۸۶۴ د
- اختراع اجن بخاری روات انگلیسی مخترع آن بوده ۱۷۶۵ د
- اکتشاف آیدروژن و آرا کابودلس دا کتر انگلیسی کشف نمود. بعدها ماگیر معلم ترکیب آب را از اکسیژن و آیدروژن در یافت و این دو عنصر آب بوجود آورد.
- ارای بعد بوزیه فرانسوی دانشمند معروف ظهور کرد و در تحلیل و ترکیب نابوی آب معارف صحیحی یادگار گذاشت و آن معروف استوانه کیمیا ی غاریه گردید - ۱۷۶۶ د
- آغار کشفی پنه در بلاد امریک - ۱۷۶۹ د
- بای شفاخانه ایام در مسکوه ۱۷۷۰ د
- معرفت بایروژن مکشف آن دا کتر روسفورد است - ۱۷۷۲ د
- ظهور فن تنویم مسر نام دا کتر المانی کشف آن پرداخت - و همدین سه نشتل نام امریکائی تاریخ نوی تحت العری را اختراع نمود ۱۷۷۶ د
- اکتشاف اورانوس و آرا هرشل انگلیسی کشف نمود بعدها دیگر سیارات جدید هم کشف گردید هرشل در لیسکوب نیز اصلاحاتی توده - ۱۷۸۱ د
- اختراع مالون - ۱۷۸۳ د
- اختراع ماشین بخار رای ساحی کارت رایت نام انگلیس آنرا اختراع نمود ۱۷۸۵ د
- ایجاد ماشین میخ سازی موجدش برکنیز امریکائی است و درین سده فنج امریکائی کشتی بخاری ایجاد کرد. و فولتن نام شخصی دیگر از امریکا در ۱۷۹۳ کشتی بخاری دیگری بمیدان کشید. ۱۷۸۷ د
- ایجاد معلم میکائی که خود بخود طبع میکند و موجد آن بیکولسون انگلیسی است - ۱۷۹۰ و همدین سده مردوک انگلیسی غاز را برای تنورات استعمال کرد. ایجاد ماشین پنبه که پنبه را از پنبه دانه جدا

- هیکنده موجد آن ویتنی امریکائی است
اختراع بطاریه برقی (بتری زنی) که در گداز و تلگراف کهربائی استعمال می شود، مخترع آن
ولتای اطلالوی است در ۱۸۹۴ و برخی گویند اختراعش را در
• • ۱۸۰۰
اختراع ماشین شانه کردن پشم و پنبه ویت مور امریکائی موجد است —
• • ۱۷۹۷
اختراع مطالعه سنگی لوئیس سفندر برای الیافی آنرا اختراع کرده و درین قرن سو سو در که
در علم کائنات جو اولین شخصی ست آلات مقیاس رطوبت را اختراع و در خصوص ششم، باران و رطوبت
اظهار افکار صحیحی نموده و در سنه (۱۸۰۰ ب م) مرد —
• • ۱۷۹۹
آبله کوی چیچک را گاو مخترع آن وارد گنر نام انگلیسی است —
• • ۱۸۰۰
ایجاد ماشین میکاییک یافت که بدون معاوت دست خود بخود بافت قماش می کند مخترع آن
جاکوب مفراسوی است —
• • ۱۸۰۱
درین سه بیاطی نام شخصی سیاره دیگری را کشف نمود و نام آنرا (سریس) گذاشت. درین
قرن کربن اوب نام شخص دیگری که مشغول تجارت مقناطیسی بود و اظهار نمود که معادن
دیگری هم قابل آست که مقناطیس شود و وجود عنصر متحد و خفی حرارت را معین ساخت که
اسال نام شخصی یکقرن پیش ازان بحث کرده و آنرا عنصر ربانه نام نهاد. بعدها مشیل نام
شخص سومی تشتمع آنرا بر خط مستقیم و انعکاسش از سطح آئینه معدنی و انحصارش در یک نقطه
و قبیله آئینه مقرر باشد. فوت کرد. درین قرن نالیوب و نایارت مجموع قوانین کونیشی را
و صم و اغلب دول اروپا آنرا دستور العمل ساختند خصوصاً در امور تجارتی اکتشاف سیاره سوم
(پلاس) که اولرس نام شخصی کشف آن نمود و دو سال بعد عالم طی دیگری که هاروک نام داشت
سیاره چهارمی را کشف کرد و نامش دسته گذاشت ازان بعد عدد ستارگان مکتشفه از (۱۲۰)
تجاوز نمود و در قدیم یکی از آنها هم معروف بوده —
• • ۱۸۰۲
ساخت حوضهای کهربائی و حاکم در سابق ذکر بات کرب و بگس ها بکس ساختن آن پرداخته —
• • ۱۸۰۴
طهور محسن چهار بحری که اریویارک تا فلادلیا در بلاد امریکا سر کرد —
• • ۱۸۰۷
استعمال شکجه های بحاری —
• • ۱۸۱۴
اختراع سیکوگراف (نظم نویسی) را مری نام هولادی نموده درین سه چراغ کار در لندن
پیدا شد —
• • ۱۸۱۶
و نیز در همین سه ۱۸۱۶ لای یک فرانسوی ستال سکوب آله معاینه امراض را اختراع نمود.
اختراع الیکترودینامیک که فرعی است از علم طبیعی و حوادث صادره از تفاعل کهربائی و مقناطیسی
از آن معلوم می شود. مخترع آن ارستیدت معلم طبیعی است که از قصه کربها کن بوده از بلاد اسوح —
• • ۱۸۲۰
ظهور کهربائیت بواسطه حرارت و آنرا سبیک معلم کشف نمود —
• • ۱۸۲۱
خواندن شمولیون فرانسوی خط هر و علی را که خط قدیم مصر است —
• • ۱۸۲۲
فهرست اجسامی که از جو سقوط یافته از قبیل سنگ و آهن و عار و غیره. اریو فرانسوی متخصص
حلیمی ترتیب این فهرست را از سه (۱۴۷۸) قبل المیلاد تا (۱۸۲۴) بعد المیلاد گرفت و عدد آن
را زیاده بر (۲۵۰) شمرد ولی در صحت آن بعضی انکار نموده بدلیل آنکه در طرف (۳۰)
سال بعد از (۱۸۲۴) بیش از (۵۰) فوت سقوط روی داده —
• • ۱۸۲۴
اختراع مقناطیس برقی و هری نام امریکائی آنرا اختراع نموده —
• • ۱۸۲۸

سالنامه « کابل »

- اختراع راه آهن و آ را جارج و روبرت ستيانسون انگلتره اختراع نمود و او لين سفر آن از ليربول تا مانچستر بوده. —
- ۱۸۲۹ م »
- اختراع ماشين خياطي و محترعش نموبای فرانسوی است. و درين سه فلتز (آله تقطير مائعات) دانشمن انگليسی اختراع نمود. —
- ۱۸۳۰ م »
- اختراع کوگرد ماسفور متداول امروزه را شاريای فرانسوی اختراع نموده —
- ۱۸۳۱ م »
- و همدرين سه سواژ نام فرانسوی اختراع پروانه را در جهاز بحری نمود. وی نينک نام شخص صومى ارامريكا ماشين کيل برف را برای کوریه نمودن گياه ايجاد کرد.
- ۱۸۳۳ م »
- اختراع ماشين درد و تخير آن شيلی هسی نام امريكائى است —
- ۱۸۳۵ م »
- اختراع تفکجه حرحدار گولت امريكائى مخترع آن است —
- اختراع ماشين ارمور امريكائى است و درين سه تلگراف سيمدار برق را (ويت ستون) انگليسی اختراع نمود.
- ۱۸۳۶ م »
- و پيش از ان مورس نام امريكائى در ۱۸۳۲ تلگراف سيمدار برق را اصول ديگرى اخراع نموده بود.
- اختراع سنر بوسکوب (دوربين دو حشمه) برای مخرج و محصرع آن وانسون انگليسی است — ۱۸۳۸ م »
- اختراع ساعهای برق و آ را ساسپل نام شخصى از موبيج مرکز ناويرا اخراع نمود و بعد از بکسال وانسون اصلاحش کرد. و درين سه (راى) پنجه را کوديز نام امريكائى —
- ۱۸۳۹ م »
- و من عکاسى را لورنس فرانسوی اخراع نمود
- و همدرين اوقات يوسف بسفور دایس فرانسوی فوگراف را اخراع نمود و از سه ۱۸۴۳ ابتدا کرد. بعدها «شارک ديوگر» دایس در سه ۱۸۳۹ انجام نمود و درين سه فوکس سالوت انگليسی صورت آتش را بر ورق اخراع کرد و در سه ۱۸۴۵ مشهور شد و بر انتظامات جریه و اصلاحات ملئى و عسکرى و تأسيس مدارس رشدی در شمالک ترک وضع گردید.
- ۱۸۴۴ م »
- عمل آله ذب برای واپورها و آ را اريکسون مهندس اسويج دوهنگام اقامت در شمالک متعدده امريکا اخراع نمود و پيش از دو دوکی نام فرانسوی (سه ۱۷۳۷) فکرى درين باب کرده بود —
- تلگراف بری درين سه امتداد یافته.
- ۱۸۴۵ م »
- اخراع سمت — جانسن انگليسی مخترع آست —
- و درين سه تاير را بری برای عراده تامين امريكائى اخراع نموده.
- ۱۸۴۹ م »
- اختراع ترابين و مخترع آن فرانسس امريكائى است —
- ۱۸۵۰ م »
- امتداد تلگراف بحری —
- (لو موکوتيف برقى) را دالى امريكائى اخراع نمود —
- ۱۸۵۱ م »
- اختراع کائروس ککوب آله که بوازن جهازهای طياره و غيره را نگه ميدارد.
- مخترع آن فوکانت فرانسوی است. —
- ۱۸۵۲ م »
- اختراع دو بلکس تلگرافى که در يك آن اردو طرف محابره ميکند مخترع آن کنى آستراليانى است —
- ۱۸۵۳ م »
- توکيب فولاد از چودت و آ را برسر انگليسی ترکيب نمود و همدرين سه رنگهای مصنوعى
- ۱۸۵۴ م »

- اختراع کوید — ۱۸۵۶ ب م
- اکتشاف پترول — ۱۸۵۸ » »
- اختراع داینامو مخترع آن مایچی بون ایتالوی است — ۱۸۶۰ » »
- اختراع توپ ماشیندار مخترع آن کیت لبنک امریکائی است. و درین سه کوره برقی اختراع گردید. و نیز تصویر متحرک را که نوعی از سینما است سلس امریکائی اختراع نمود — ۱۸۶۱ » »
- اختراع ماشین چاپ و مخترع آن سولز امریکائی است. و درین سه داینامیت را نوبل نام سویدی اختراع نمود — ۱۸۶۷ » »
- آغاز سفر در خلیجی که دولت ترك حفر نمود و باهتنام دو لبیس فرانسوی انجام یافت. این خلیج بحر ایض را با بحر احمر اتصال داده و بواسطه آن آسیا را افریقا جدا گردیده — ۱۸۶۹ » »
- اختراع سلولانید. مخترع آن هایت امریکائی است — ۱۸۷۰ » »
- ایجاد تلگراف خود نویس و موجد آن تامسن انگلیسی است. و درین سه ادیسن دانشمند امریکائی تلگراف (گوردرویلکس) را که بایک سیم در یک وقت چهار مرامم مخبره میکند. ایجاد نمود — ۱۸۷۴ » »
- ایجاد تلیفون (بیل) امریکائی موجد آنست — ۱۸۷۶ » »
- ایجاد هووگراف و موجد آن ادیسن امریکائی است و درین سه بیوندکردن فلز را بواسطه رقیق تامسن امریکائی بروی کار آورد. و انحن احتراق داخلی را اتوی المانی اختراع کرد — ۱۸۷۷ » »
- گروب رقیق اختراع ادیسن مذكور است. ۱۸۷۸ اختراع قوس رقیق محرق آن برتنس امریکائی است و درین سه موتر پترول را شیلان امریکائی اختراع کرد — ۱۸۷۹ » »
- ماشین قیماغ را دولوال سویدی اختراع نموده — ۱۸۸۰ » »
- ایجاد اریشم مصوعی (سند) مخترع آن شوان انگلیسی است — ۱۸۸۳ » »
- ایجاد ترمان بجاری. مخترع آن مارشز انگلیسی است و درین سه دماغت چرم را شولیر امریکائی اختراع نمود — ۱۸۸۴ » »
- اختراع باروت بی دود. مخترع دی ایل فرانسوی است — ۱۸۸۶ » »
- اختراع ماشین حروف چینی و مخترع آن لبسن تن امریکائی است — ۱۸۸۷ » »
- اختراع ماشین حساب. مخترع بروز امریکائی. و درین سه فلم عکس را گدوایت ون نام امریکائی ایجاد کرد — ۱۸۸۸ » »
- ایجاد سینما و موجد آن ادیسن امریکائی است — ۱۸۹۳ » »
- ایجاد تلگراف بی سیم. موجد آن بریس انگلیسی است. و یکسال بعد مارکونی نام ایتالوی نیز با ایجاد آن باصول دیگر موفق شد. و یزد در سه ۱۸۹۵ اکسریز (اشعه رونتجن) رو ننگن المانی کشف — ۱۸۹۵ » »
- نموداختراع انجن دیزل. مخترع آن دیزل المانی است — ۱۹۰۰ » »
- اختراع رادیو. مخترع ستبل فیل امریکائی است. و درین سه کورت المانی در نقل عکس بواسطه تلگراف سیمدار موفق گردید — ۱۹۰۲ » »
- ایجاد طیاره. برادران ریت امریکائی اختراع آن نموده اند — ۱۹۰۳ » »
- اختراع چراغ (گروب) رادیو و مخترع آن دی فارست امریکائی است — ۱۹۰۷ » »
- اخذ نایتروجن از هوا — ۱۹۱۳ » »
- ایجاد طیاره هلیوکاپتر. موجد آن ری ن انگلیسی است — ۱۹۱۶ » »
- اختراع طیاره آتوگرو (خودگرد) مخترع سیروای امریکائی است — ۱۹۲۰ » »
- اختراع تیلن ویزبون. مخترع آن بی ارد امریکائی است — ۱۹۲۶ » »

مبدأ ظهور کاغذ

اگر در اواسط قرن پانزده حینیکه (کیوتامبرک) Gutemberg المانی (تیوگرافی) یعنی سیستم چهارپ حروف متحرک را ایجاد کرده بود غیر از کاغذ های خابالغ یوستی، کاغذ های پارچه وجود نمیداشت تا حروف متحرک روی صفحات آنها گردش کنند، گاهی چهاربخانه و امور مربوطه آن انبساط و توسعه حاصل کرده نمیتوانست ایجاد حروف متحرک چهارپ موارد استعمال پیدا کرده رواج و عمومیت کلی نخود گرفت. پس چون رول کاغذ در مدنیت مغرب خواص عمده پیدا کرد لازم دیدیم اوراق تاریخی عمومی مدنیت را ورق گردانی نموده تجسس کنیم درچه عصری کاغذ وارد اروپا شده، چطور استعمال آن در اکناف یورپ رواج یافته و اولین موارد استعمال آن چه ها بوده.

اسم کاغذ که زبان فرانسه (پاپیه) Papier میباشد از کلمه لاتینی (پاپی روس) Papyrus استخراج شده، لیکن اصلاً به موادی اطلاق می شد که غیر از مغز نبات (پاپی روس) که مصریان از آن کاغذ درست میکردند مواد دیگری بود. اصول ساختمان آن عبارت ازین بود که ابتدا از مواد مذکور ورقه ها درست کرده افقاً روی هم میکذاشتند، بعد يك يك سطوح مذکور را مرطوب کرده مالنگر فشار داده هموار می نمودند و بالاخره در آفتاب خشک میکردند. در قرون وسطی بعضی اوقات همین اسم (پاپی روس) را به (پاپیه) یعنی کاغذ های پارچه اطلاق میکردند، بعضی مولفین در آثار خود (پاپی رو) (Papiro) و (پاپی را) (Papira) نیز ذکر کرده اند حتی در يك جائی (شار نامومی سینا) (Charta Bombicina) که آنرا به (کاغذ ابریشم) بلکه کاغذ که از شهر بامبیکس (Bambyse) قریب الب آمده باشد میتوان ترجمه کرد و هم اسم برده شده (شارنا کوتی نیا) (Charta Cuttunéa) که کاغذ پارچه ای میتوان نامیدم وجود داشت. کاغذ اخیر الذکر که در اغلب مضامین از آن اسم برده شده غیر مواد (پاپی روس) که عبارت از الیاف نباتات بوده و بعد از مدتی خم و شکست پیدا میکرد یکنوع خمیره بود که آنرا بطریق ذیل تهیه میکردند: ابتدا پارچه های

تکه تکه کهنه را جمع کرده در آب ژر میگرداند بعد توسط چکش های چوبی یا دندانهای چکش نمای چرخشی که بشکل پره آسیاب بود و اصلاً آنرا آسیاب هم نمی نامیدند و بکمک آب حرکت میکرد پارچه های بوسیده را لت مینمودند. در نتیجه تحلیل اجزای پارچه خمیره بدست می آمد که کاغذ های پارچه معموله قرون وسطی را از آن درست میکردند. پارچه های که در ساختمان این نوع کاغذها بکار رفته اند اصلاً خوب معلوم نیست و حالا تمیز داده نمی شود که کدام کاغذ پارچه و کدام بنی می باشد، لیکن از روی تجربه میگردانند و سکوپی یکی از اوراق قدیمه بنقدر معلوم میشود که از پارچه کتانی و شاهدانه ساخته شده اند.

در میان اقوام قبل از همه چینائی ها بکار افتاده اند تا این نوع کاغذ را درست کنند و از روی روایاتی که عموماً طرف قبول افتاده معلوم می شود اول کسی که اصول فوق را اختراع کرده است (تسای لون) (Tsai-Loun) چینائی بوده که در قرن اول بعد از مسیح به ایجاد آن نائل شده است موجد مذکور از ساکنین (لی یانگ) (Lei-Yang) ایالت «هونگ - چه او» (Hung Tehéou) ولایت هونان (Hounan) بشمال «کانتن» (Cantan) بوده است - این کاغذ مدت چند قرن از چین خارج نشده بود تا اینکه در جنگ شاهزاده گان ساسانی بر چین غلبه یافته کاغذ را برای اولین دفعه در ۷۵۱ مسیحی به ایران آوردند بعد يك و يك فريك مهم کاغذ سازی در سمرقند تاسیس گردید و این صنعت جدید بقرار شهادت «طالبی» نویسنده قرن یازده شهرت خوبی پیدا کرده بود. بعد از سمرقند کاغذ به سرعت تمام در تمام عالم اسلام انتشار یافت زیرا بقرار اظهارات رشیدالدین در ۷۹۴ یعنی تقریباً نیم قرن بعد بارار کاغذ فروشی در بغداد تشکیل شده بود چنانچه بعضی نمونه های این کاغذها که عبارت از نوشته جات قلمی عربی و يك ورق حل مسائل ریاضی است (فعلاً در موزیم ملی پاریس موجود است) که در سنه ۹۷۰ بعد از مسیح در شیراز نوشته شده است. در بریتش موزیم انگلستان نیز هم عصر این قبیل اسناد تاریخی وجود دارد. در طی قرن نهم و دهم ما وجو دیکه (بابی روس) یعنی قرار تعبیر عبداللطیف عربی حاکی از بغداد که در کتاب مسافرت تحریری قرن ۱۲ خویش آنرا (کاغذ گیاه مصری) ترجمه کرده است در مصر موجود بود اعراب دمشق کاغذ پارچه ای را وارد قاهره و اسکندریه نمودند. کاغذ (پارچه های کهنه) که بر طبق اصول چینائی ها ساخته می شد توسط اعراب در «تری پولی» (Tripoli) و شام و بعد در اسپانیا و جانی و (Jativa) منتشر گردید.

طرز ساختن کاغذ وارد (کوردو) (۱) (Cordou) مرکز خلافت اسلام در اسپانیا گردیده از آنجا به اروپای مسیحی منشعب گشت یهودیان اسپانیا برای اولین دفعه در قرن ۱۲ اسباب کاغذ سازی مغرب زمین را ایجاد کردند کیش آنوقت (کلنی) (Cluny) که موسوم به «پنج موغیس» (Pierre Maurice) بود و معمولاً او را «پنج» متبرک می‌گفتند (۱۱۵۷ - ۱۰۹۴) در طی زیارتی از اسپانیا بعضی حصص مضامین معاهده (Talmud) (تلمود) را را اوراق پارچه ثبت یافت زیرا در کتب موسوم به (معاهدات بر علیه یهودیان) مرقوم است که مواد اوراق (تلمود) * پارچه های کهنه و یا کدام شی پست تر دیگری * میباشد لیکن کیش مذکور عقیده خود را نسبت به مواد مذکور تغیر داده بود و آنها را پسانها معلوم شد که از نقطه نظر پرویا کنند های مذهبی بوده است.

بعد از اخراج مورها (اعراب) از اسپانیا شاهان «اراگون» (۲) (Aragon) اسباب کاغذ سازی یهودیان را وسیله خوبی برای جلب عایدات در مملکت خویش یافته بعضی ورامیی که مخصوصاً در آن قطار فرمان ۸ فور به ۱۲۷۳ جم اول (Jaime. I) را میتوان حساب کرد نسبت تالیات ندی آسباب های آنها صادر کردند. چنانچه در اسناد قدیمه تاج «اراگون» در «برسلون» دقیقاً بوعیت این مالیاتهای شاهی مذکور است.

این فابریک های کاغذ سازی یهودیان در «اکراتی و» Xatuvia یا (ژاتی و) (۳) «والانس» در قرن ۱۲ شهرت برادر داشته و از طرف مسافرین با تمجید و ستایش زیاد یاد میشد چنانچه ادرسی در کتاب تعریفات اسپانیا اشاره بآنها نموده است بعد هادرا نر زجر و تصدیعی که به یهودیان میرسانیدند فابریکهای فوق به شهرهای دیگر نیز انتقال یافت چنانچه یهودیان ابتدا بطرف شمال اسپانیا مهاجرت نموده ابتدا صنعت خود را در شهر «ژغن» Jérone و از آنجا بخاک فرانسه انتقال داده در شهر ناربن Nerhune (۴) و «پری نان» Perpignan (۵) و Montpellier (من پولبه) (۶) برقرار نمودند. در اواخر قرن ۱۳ آسیابهای کاغذ سازی در بن قسمت ها و حتی قسمت های شمالی و در (شامپانی) نیز تاسیس

(۱) شهری است در اسپانیا که مرکز خلافت خاندان بنی امیه بود و در آن آثار عمرانات و مساجد بزرگ اسلام معصور بوده.

(۲) حقه شمال شرقی اسپانیا میباشد که به ولایت تقسیم شده بود و پایتخت آن (دساراکس) بوده است و مدت مدیدی در قرون وسطی مملکت مستقلی بود. (۳) شهری است در ایالت (والانس) اسپانیا. (۴ - ۵ - ۶) شهرهای جنوبی فرانسه که قریب مرحدات اسپانیا واقع اند.

کردید. بعد از اینکه یهودیان دسته های زیاد کاغذ را به فرانسه و آلمان و ایتالیا وارد کردند اسبابهای دیگری در (تروایز) Teoyes (۱) و «نورامبرگ» Nuremberg (۲) و مخصوصاً در «فابریانو» Fabriano (۳) که در آنجا به بعضی مراتب اکمال هم نائل گشت تاسیس گردید. طوریکه کاغذ خانباغ پوستی در قرن ۸ مقام پاپی روس را گرفته بود کاغذ پارچه نتوانست به آن سرعت جانشین کاغذ پوستی گردد زیرا کاغذ اخیرالذکر و یا این نوع اوراق چرمی که آنرا برگامنا Pergamena نیز میگفتند و در شهر «برگام» بایوست بزوگوسفند که بمالش سنگ صیقل میکردند ساخته شده بود بواسطه دوام و صفت کلفتی خود مورد دقت عموم شده بود.

امپراطور آلمان فریدریک دوم (Frederic II) پادشاه سیسیل (۱۲۵۰ - ۱۱۸۴) استعمال کاغذ پارچه را بجهت عدم دوا مشرق دغن نمود لکن آلفونس پادشاه بصیر «کاستیل» (۱۲۸۴ - ۱۲۵۴) در استعمال هر دو نوع کاغذ احکامی صادر کرد که کاغذ پوستی مخصوص امور مهمه کاغذهای پارچه ای برای سائر چیزها استعمال شود با وجودیکه کاغذ پارچه ای ضدیت های سلاطین را نسبت به تعمیم خود متحسّس شد معذالک در اثر صفاتی که در وجود او مضمّر است سدا ید و آورده را بر طرف کرده جانشین کاغذ پوستی گردید - در میان قدیم ترین اسناد اروپائی که روی صفحات کاغذ پارچه نوشته شده میتوان نوشتجات قلمی لاتین را که از دیر «سیلوس» اسپانیا قریب «بورگس» بدست آمده متذکر شد. یکی از آن اسناد عبارت از کتاب Glassairelatiu میباشد که زیاده از دوصد صفحه دارد بعضی صفحات آن در اوراق پوستی پیچیده شده اند در اثر تجزیه واضح نمودند که کاغذ کتاب مذکور از الیاف کتان خیلی تحلیل شده ساخته شده و اوراق آن با صمغ سرش گردیده است در هر دو طرف صفحات آن بازبان «ویزیکونی» Wisigothique تحریر شده و از روی آن می شود تاریخش را به قرن ۱۲ موکول ساخت.

غیر از کتاب مذکور اسناد دیگری نیز از یاد کارهای آن عصر موجود است چنانچه در میان اسناد قدیمه «باسلون» معاهده آلفونس شاه بصیر «کاستیل» روی کاغذ پارچه ای موسوم به

(۱) شهر شمال شرق فرانسه.

(۲) شهر آلمان (۳) شهر ایتالیا.

شارتاکمیونی Chartacamm unia موجود است و علاوه بر آن در کتابخانه اسکوریال «
ترجمه کتاب ارسطو از زبان لاتینی نیز وجود دارد.

درین عصر هنوز هم کاغذ نسبتاً قیمت بلندی داشت تا اینکه مود عمومی البسه نخی لباسهای
پشمی را ازین برده برای صنعت کاغذ سازی زمینه ترقی را وسیع ساخت بلی بارچه های کهنه
البسه جات برای ساختمان کاغذ کمک زیادی کرد و در نتیجه قیمت کاغذ پارچهای نسبت به کاغذ
پوستی تنزل نمود

در آن فرصتی که راهبین صفحات کاغذ پوستی را ناحن زده تراش میکردند و کاپی نوشته جات
قلمی دبسندگان قدیم را شسته برای احتیاج خود صفحات سمید آماده میکردند اگر کاغذ
پارچه ای نمونه خود ظهور نمیکرد و صفحات سفیدش را برای مضامین محتاجان و شائعات مختلفه
تقدیم نمیکرد شاهکارهای ادبی قدما همه ازین میرفت. پس رول کاغذ چه از نقطه نظر تاریخ
تجارتی و تخنیکی و چه از روی ابساط مدنیت فوق العاده قابل ملاحظه است

اختراعات

گلوله سوراخ کننده زره پوش

سرا برنهام و فلید صاحب موسسه اسلحه سازی در شهر شفیلد (انگلستان) را جمع به اختراع مرمی فوق العاده عجیبی که موثرهای زره پوش را سوراخ می کند توضیحان داده چنین گفت .
يك مرمی که قطر آن ۳۷ ویم سانی بود به يك تخته فولادی كه مخصوصاً برص حفاظت تانك تھیل و چهارات زره پوش حگی ساخته شده بود و در سری ۳۷ ویم سانی بود و هر شد گلوله مذکور بدوت ایكه بشكند صفحه فولادی را سوراخ و شكه را ازان جدا ساخت كه وزن آن ۳۲۰ كيلوگرام بود .
سرعت سر آن قدری بود كه پس از عبور از صفحه فولادی ۹۰ میل دور تر افاد و باندا ره كم آسیب گلوله رسیده بود كه ممكن بود محدد آن را استعمال نمود

اختراع آله عكاسی جدید

یکی از طیاره های امریکا در این اواخر توانست كه از ارتفاع (۲۱) هزار قدم ذریعه دستگاه عكاسی شهر هائی را كه در امتداد ۲۵۰ میل باشد از هر طرف عكس بردارد چنانچه سن فراسیسكو ، و موت شان را كه مسافت بین آنها (۲۵۰) میل است عكس برداری نموده قوه این دستگاه عكاسی اشعه بوری است كه ماوراء سرح است و آن دقیق ترین دستگاه عكاسی است كه علم توانسته اخیرا آن را اختراع نماید و از وی ایگونه كارهای حیرت آور را استفاده كند .

برای مبارزه با یخهای شمالی

چیشریكف مهندس شوروی اختراعی کرده كه برای تسلط طرق بحری شمالی اهمیت زیادی دارد . اختراع مرمور عبارت از دست گاهی است كه با سرعت زیادی آب می پراند لوله آب كه با سرعت ۶۰ الی ۹۰ متر در ثانیه سر میكند هر آنچه كه بر سر راه باشد حتی جسم های سنگی را م خورد میكند استعمال این دستگاه در كشتی های یخ شكند تسهیلات زیادی برای پیشرفت كار یخ شكند ها فراهم می آورد .

مخلوط فلز جدید

یکی از علمای شیمیاوی مخلوط جدیدی تهیه نموده كه از فلزات مخصوصه است و صد يك آن مس میباشد این مخلوط دارای خاصیت خصوصی است كه اندك زنگ نمی رند ، و مانند آینه صاف و صیقل میگردد ، و ممكن است آن را بواسطه حرارت كمی نرم نموده و موقعیكه سرد شد مانند فولاد محكم میگردد .

رادیوی تحت البحری

دو قهر مهندس فرانسوی دستگاه بی سیمی اختراع نموده اند که بواسطه آن ممکن است با تحت ابهری ها در اعماق دریا مکالمه کنند این اختراع تحت تجربیات زیادی در آمده و موفقیت کامل از آن دیده شده و بنا برین ممکن است بین تحت ابهری ها که در دریا مشغول شنا هستند با سایر کشتی های روی دریا و غیره م صحبت گردد .

جاروب میکائیکی

در خیابانهای پاریس جاروبهای میکائیکی موسوم به مراد های دستی با چهار چرخه اطفال که بدست می برند بکار انداخته اند که در بین دستگاه چرخشی اسطوانه ایست که بقوت تمام از طرف خود گردیده و خیابانها را به کمال خوبی نظیف مینماید .

آدم مصنوعی

تنها احتیاج ، محرك ایجاد نیست بلکه يك قوه ابداع و ابتکار در انسان موجود است که او را به ایجاد انگشت های ارفولاد موفق نموده است که پارچه لطیفی را چنان محکم پیافد که انگشت بشر قادر به چوبه عملی نباشد و همین قوه ابداع است که اکنون حای گزین تمام اعضای و عضلاته معالیه بشری گردیده و به استعانت و قوه الکتریکی تمام کارهای که انسان انجام میدهد ، بهتر و دقیق تر انجام دهد این آدم مصنوعی با شکل مختلفه ساخته شده بعضی از آنها صورت شعبه باهیکل کامل می باشد که بنام (روبا) نامیده شده و بجای (متر سک) که مادر مزارع و مالیه های خود نصب میکنند آنها را در باغها و مزارع و تاکستانها و نارنجستانهای خود برای ترساندن وحوش و غمره نصب مینمایند و بسیاری از کارهای اسان را « روبا » یا « متر سک » میکائیکی (همین طور باید آرا نامید) انجام میدهد . در فلورید شخصی است که دارای چشمهای الکتریکی میباشد و انواع قوا که فرضاً سنگتره رسیده را از فارس ، و زرد آن را از سبز چان بجوید تشخیص داده و بموقع خود دانه دانه بدقت می جید که اشخاص دیگر با چشمهای عادی قادر به انجام آن عمل نیستند ، در بعضی از کارخانه های زرگه شخصی است که همیشه در آتشخانه ذغال سنگ کارخانه چشم دوخته که همیشه میزان فروش آتش را بیک حال نگاه دارد ، این آدم مصنوعی هیچ وقت ازین کار خسته نشده آتش را يك میران معین مراقبت کرده نگاه میدارد و از زرگه لیب و روزان آتش قوموضف انرا تشخیص داده بطوریکه متخصص ترین آتش اندازان ، قادر به انجام آن نیستند :

آدم مصنوعی دیگری بشکل دختر ساخته شده (۲۴) ساعت بدون اقطاع با ماشین تحریر کار میکند و احتیاجی بخوردن غذا و استراحت ندارد یکی از کبیانی های تلگراف امریکا این دختر مصنوعی را به ریاست و نظارت (۱۱۰) نفر مستخدمه در کبیانی مزبور گماشته که مراقبت نمایند تا احدی از آنها در انجام وظائف خود تعلل نورزند و این وظیفه را بهتر از رئیس اداره انجام میدهد . از همین قسم آدمهای مصنوعی یا انسان میکائیکی برای یاساسی م ساخته اند که تمام شب بیدار و همیشه احساس مینماید دزدی نزدیک شده و بیک اخبار را صدا در می آورد یکنوع دیگر آن است که مامور اطفای حریق و آب پاشی است که غالباً در سقف تجارتخانه های بزرگ منصوب و همیشه در حس بکند و در يك گوشه حریق حادث گردیده فوراً آن آدم مصنوعی بهان قطعه مخصوصی که حریق حادث شده شروع به آب پاشی میکند و همین آدم میکائیکی از باز شدن دهان لوله آب اماکنی را که حریق بآنها مینماید

نکرده است جلوگیری نموده و هم او مامور تلبه ها بوده موفقی که آب کم است آنها را باز و وقتی که زیاد است می بندد و در ترکیب و ایجاد این اشخاص میکائیلی طریق تقن نیز پی برده اند تا جائیکه شخص از شرح و تفصیل آن دچار شکفت و اعجاب میشود، مثلاً جواب تلفون را داده و آنچه به او میگویند به ارباب خود یا تلفون اطلاع میدهد، مهمترین امتیازی که انسان آبی یا آدم مصنوعی (میکایی) موثر در زندگی و جبات اجتماعی دارد تحمل او در کار کردن است که چه بدون خستگی اتصالاً قادر است کار کند مثلاً یک نفر کارگر در آتشخانه کارخانه نمی تواند دائماً چشم به آتش دوخته مراقبت نماید زیرا بالاخر حرارت او را اذیت میکند ولی انسان میکایی برعکس، این عمل را علی الدوام انجام میدهد علاوه از آن کارگر مزبور هر گاه چشمش در اثر این کار خراب شد صاحب کارخانه محجور است او را متقاعد و مستمري برای او تعیین کند ولی در استخدام انسان میکایی این فکر آتی وجود نخواهد داشت در یکی از کارخانه های یو جرسی امریکا اعلان الکتریکی بزرگی با مخارج هنگفتی ایجاد گردید موسسه مزبور همیشه از مسجدی که مامور روشن و خاموش کردن اعلان مزبور بود شکایت داشت زیرا بدقت موقع خود شامی های الکتریک را فشار نداده اکنون باین کار گماشتن يك آدم میکایی چنان بدقت این عمل انجام می شود که هیچ انسان دقیقی قادر به انجام آن نیست و این دقت عمل او هم بواسطه این است که بعضی افتادن سایه به چشم او متاثر گردیده عمل خود را مرتب انجام میدهد، همچنانکه در موسسات باکی باین عمل انجام شده زیرا بعضی اینکه درد وارد موسسه گردید و سایه او چشم اسات میکایی را در آنجا متاثر کرد فوراً زنیک احار اصدادری آید.

ماشین حساب و باطل نمودن نکت پسته

لارد ملجت در حالیکه نمایش اشپای محرب تجارت در وائیس سی لندن افشاح نمود در خطبه افتتاحیه خود متعلق سوال خوش بیان اوصاع تجارت آتی را که میگویند عالم امر ورده در امور تجارت محرب تر شده مرود نصریجات داده اظهار نمود: کسانی که طرفدار عقیده مذکور میباشد یقناً درین نمایش اشپای متعددی را مؤید عقیده خود خواهند یافت چه بعضی لوازم در نمایش حدیده از آن قبل اشپا فراهم گردیده کاریکه قبلاً در چند روز انجام می شد حالا ذریعه آن در يك ساعت ختم شده می تواند بر علاوه آن آنها خواهند دید که بعضی اشپای نایاب نمایش آن کارها را بدون غلطی با نهایت آسانی تکمیل کرده میتواند که تا این وقت محتاج دقت دماغهای عالی عالم انسان بوده، مامورین پسته که شب و روز نغری زنادی را برای باطل ساختن نکت ها و مهر و لاک کردن لغاه ها استخدام و دران کار آنهاک میورزند، خواهند دید که دماغ انسانی رای آنها حساب آله حدیدی را اختراع نموده که در هر ساعت تقریباً (۱۲) الی (۱۰) هزار نکت را تعاونت یکم باطل ساخته میتواند، این ماشین حدید حلی قابل تقدیر است چه پول زنادی را اسفاده خواهد نمود، جدی قبل دو عدد این ماشین بطور تحریره بکار انداخته شده بود میلیون ها یا صکت و مراسلات را در طرف ۱۵ روز کشیده و نکت آنها را باطل نموده است يك ماشین جدید محاسبه بر در نمایش مذکور نشان داده شده که بدون غلطی اعداد را شمار مینماید، درین اواخر يك ماشین حدیدی اختراع گردیده که از تایی معمولی بزرگتر نبوده برای محاسبات دکا مدارها خیلی مفید ثابت شده، نمایش مذکور فعل حدیدی را برای دماغ تهیه نموده که بدون معاونت انسان ظاهر خواهد کرد که بعد از ختم شدن وقت دفتر کدام شخص نزد او آمده بود و تا چند وقت آنجا ماند، تایی

جدیدی نیز اختراع گردیده که بدون معاونت انسان می تواند سواد سه هزار مکتوب را در ظرف یکساعت بخواند و لهذا چنان ماشین جدیدی بدست آمده که در هر ساعت ۲۵ هزار ادرس را بر مکاتیب و پاکتها تحریر مینماید.

عکس خود را خود برداشتن

مستر ولیم مار بری، طریقه را ایجاد نموده که مطابق آن هر کس میتواند عکس خود را خودش بردارد. این ایجاد آقدر سودمند ثابت شده که یکمتر کار را که در اواحقی ممکن موجب کار میبرد و موجب اشتباه داشت که مرغهایش را دزدی می کند گرفتار ساخته نواسته است.

بنام علیه ایجاد مذکور رای دزد های عصر حاضر بهر خطره بزرگی را تولید مینماید چه می تواند عکس آنها را بدون آنکه خبر شوند بردارد قرار ضرب المثل معروف « ضرورت ما در ایجاد است » مستر ولیم مار بری با وجود اشتباه به هیچ طریقه سرب کار را در حین دزدیش گرفته نمی توانست بنام علیه تا چندی بعد از دست ربادی به این فکر رسید که طریقه را ایجاد نماید که مطابق آن هر گاه دردی برای دردی کردن مرغ های او در مرغچه بیاید بدو آنکه بداند عکس برداشته شود چنانچه کبرای خصوصی را در مرغچه به این طریق گذاشت که هر کس در مرغچه داخل شود شر آن باز گردد بعد از آن آله دیگری را ایجاد نمود که هر وقت سارق روی خود را از دروازه متقابل کیمرا اشکار سازد کلیک (تک زدن برای گرفتن عکس) را خود بخود به انداختن ممکن ساخته بتواند چنانچه به این ترتیب سرب کار و فیکه وارد مرغچه گردید عکس برداشته شد موجب عکس را گرفته در محکمه محلی دعوی دایر کرد و عکس را بطور شاهد پیش کرد که در آن مرغ در دست مجرم بود بوقت محکمه قاضی استفسار کرد که عکس مجرم را کدام شخص برداشته است مدعی جواب داد که خود مجرم چنانچه تمام احضار آیین جواب متعیر شدند.

توپ جدید طیاره

پاریس ۵ عقرب ۱ - قرار اطلاع یکی از جرائد هفته واریاریس در کارخانه موران سولر یک رقم توپ جدیدی حبه گذاشتن در طیاره ها ساخته شده که تجربه های ابتدائی آن بعمل آمده نتیجه قناعت بخشی داده است وزارت فضائی فرانسه قبلاً نیز ساختن یک نوع توپ جدید را برای طیاره ها به پارلمان فرانسه اطلاع داده بود.

رابر ترکیبی

مؤسسه کیمبایو لینن گراد رابور موفقیت خود را در باره حصول رابر ترکیبی از انسی میلین به حکومت سویت تقدیم نموده است. شعبه تحقیقات امور کیمبایو لینین گراد نمونه های متعدده این رابر ترکیبی مؤسسه کیمبایو لینن گراد را تحت امتحان دقیق خود گذاشته به اثبات رسانید که رابر مؤسسه مذکوره از مواد مختلفه حام ترکیب یافته در سا امورار رابر اصلی اعلی تر است. شعبه تحقیقات امور کیمبایو ادعای نماید که مصرف حصول رابر ترکیبی کمتر از رابر اصلی بدست می آید در مستقبل قریبی مؤسسه مذکوره را این اقدام قابل این امر خواهد ساخت که ذخائر عظیم الشان را بر ترکیبی را حاصل دارد.

تارییدوی زنده

از خبریکه مائازو از توکیو گرفته ایم مابریکات دولتی جاپان ساختن تارییدوی قیام نموده اند که از تارییدوهای

تارییدوی زنده

همی دیا فرق کلی دارد. و تاریخ دوی مذکور از نفر است که شخص درین آن جای گرفته وی تواند
 ذریعہ سکان بر طرف میل نماید، در صورت در صد اصات به جهاز دشمن ممکن است، یعنی چون زمام
 اداره و حرکت تاریخ بدست شخص درایور آن است می تواند با اراده و خط حرکت معین خود جهاز دشمن را
 تحت کند.

اگرچه شخصیکه درین تاریخ و جای داود حیات خود را فدا نمائید مگر مرگ او البته به ناپود کردن
 چندین نفر دیگر از طرف دشمن و جهاز دشمن مبادله میگردد که به این وسیله خدمت بزرگی بمملکت خود کرده
 خواهد بود.

در اوائل همین سال وزارت حربیه جاپان برای همه کاری داوطلب خدمت اعلا ت نمود و چهار
 صد نفر را خوش رضادعوت کرد تا چته تجربه حیات، خود را فدای این خدمت نمایند ولی ناقابل دعوت دولت
 یعنی به عوض چهار صد نفر پنج هزار نفر صحرای خود شان را بورارت حربی معرفی نمودند.

توپ جدید

روح سلحشوری انشار زبانی در حایان مخصوصاً پس از فتوحاتیکه در شرق اقصی نصب عساکر جاپان
 گردید، پیدا کرده است انظار جاپانی ها موجه شئون نظامی خود گردیده و اصلاح آن مورد کمال توجه
 قرار گرفته است از طرف دولت جاپان اداره تشکیلات خاصی برای مطالعه انواع و اقسام غاز ها و تهیه آن
 تاسیس گردیده است که متخصصین عالی رتبه شیمی در آن عضویت دارند احزابی از صنعتگران بزرگ حایان
 اختراع جدیدی نموده و تقدیم وزیر جنگ حایان کرده و اختراع مرموز مورد شکفتی و اعجاب محافل سیاسی
 و فنی واقع گردیده است این اختراع عبارت از توپ کوچکی است که از جث ورن (۴۵) کیلو گرام سبکی
 آن است و در هر دقیقه ۶۰۰ گلوله بدون اینکه صدائی از آن شنیده شود فرمی کند و حیر که در اختراع
 مرموز مهم است آنکه نقطه کاری کند و هیچگونه صدائی ندارد و بدیهی است که استعمال آن در حمله های
 شبانه مفید و برای پیش قراولی سپاه منتهی درجه مورد استفاده است.

پودر جدید در روشنی بداز

بولین یکی از اخبار های المان به اختراع جلیك سقف نیلی را یکی کامیاب شده که اگر یکقدر از
 آن در یک آله مخصوص سوحاده شود طلب شب راه روشنی که عبا مانند رو را شد مدل می سازد اخبار مذکور
 عتده دارد که ازین پودر میتوان در محاربتی که به یکانه شب واقع شود کار گرفت.

صندوق آهنی جدید

یکی از مهندسین امریکا صندوق آهنی جدیدی را اختراع نموده که وقتی دزد بخواند آنرا باز کند یا بشکند
 یا از موضع نقل بدهد غازی از آن بیرون می آید که چشم را کور کرده و حالت شبهه بیهوشی برای دزد دست
 میدهد جدیداً چند نفر دزد در صدد بر آمده خواستند یکی از بانکهای شکا کودست بزنند بمحض اینکه مشغول
 باز کردن یکی از صندوق شده غاز مرموز باعث کور شدن چشمهای ایشان گردیده و پولیس رسیده آنها را دستگیر
 نموده است.

وسيلة گرم کردن اطاق

شرکت (استنفوس) که بزرگترین کمپانی برق دنیا است اخیراً طريقه خاصي را برای گرم نمودن منازل و اطاق ها بدون استفاده مخصوص اختراع نموده و این طريقه معری از امور صنعت و اختراع است آنچه تصويری رود عمل گرم نمودن را بوسیله روغن مخصوص که بدیوارهای اطاق میالند و مولد حرارت است انجام میدهد و قلیل و تزئید حرارت حسب اراده شخص است.

گلوله آدم افکن

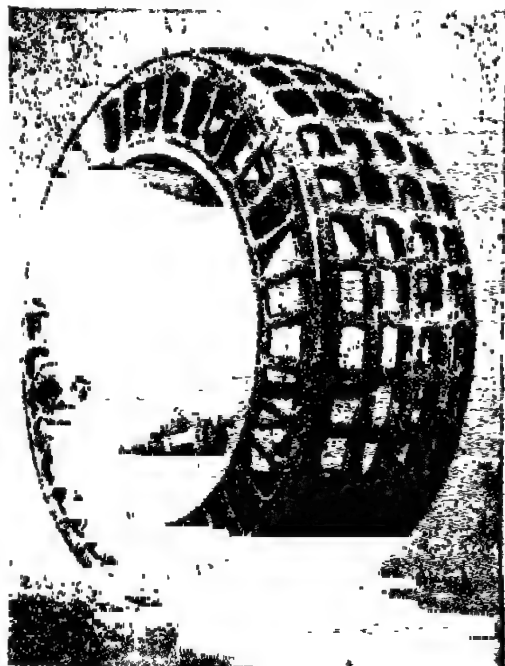
روزنامه (سندی ویری) از برلین اطلاع گرفته که یکنفر احمد المانی موسوم به (اوتو فشر) چنان یک گلوله جدیدی را اختراع کرده است که را به آن اسان از یک نقطه به نقطه دوری برتاب شده و سلامت در آنجا میرسد - این گلوله یا (فوزه) آدم افکن ۶ مترلندی دارد و در امتحان اول که در جزیره اوگن صورت گرفت (بروتو فشر) برادرانجنیر مرزبور بوسیله آن ۲۰ کیلومتر دورا فکنده شده. صحیح و سلامت بزمین فرود آمده. نامبرده در موقع باین آمدن گلوله یا راشوقی را که در آن تعبیه شده دارد نمود و به این قسم بدون صدمه بزمین نشست. مدت طیران گلوله (۱۰) دقیقه و ۲۶ ثانیه دوام کرده بود هر دو برادر مرزبور بواسطه این اختراع شان که در صورت تکمیل یکروز بهترین وسیله برای رسیدن اسان ها به سیارات خواهد شد از طرف (انجمن اختراعات) المان جوایز بزرگ و نشانهای معتبر حاصل نمودند.

چشم برق برای کورها

متخصصین علم معالجه انگلستان چنان چشم برق را برای کورها ایجاد نموده اند که اکثر به از شفاخانه های معالجه چشم آنرا در طرز معالجه خود شامل کرده تا حال یک تعداد زیاد کورها را یساخته اند. یکی از متخصصین علم معالجه جدی قبل بیان نمود که کامیابی چشم برق ۷۲ فیصد میباشد چنانچه بسیاری از کورها را باین وسیله صحت یاب ساخته است. از سالهای درازی متخصصین معالجه چشم در پی معلومات طرز علاجی بودند که مطابق آن وقتیکه شبکیه (ریتینا) چشم منفصل گردد دوباره بحال اولیه اش آورده شود. شبکیه چشم مانند فلم کبیرا میباشد چنانچه ممکن است در بعضی کوائف از چشم بیفتد. معالجه چشم برای اعاده اوضاع سابق شبکیه چشم دائماً مریض را بر روی می خسیادند و تا هفته های زیاد بهمین طریق نگاه میداشتند تا شبکیه بحالت اولیه خود آمده بتواند. بعضی جراحان بشت چشم را نیز بطریق کونا کون داغ میکردند تا شبکیه آن را دوباره بحالت اصل بیاورند. جراحان عصر جدید طریق معالجه قدیمی را گذاشته برق را در معالجه خود شامل کرده اند درین طرز علاج جریان زیر دست برقی استعمال میگردد چنانچه قطب (الکتود) خصوصی را استعمال نموده هیچ پیدای کند که باعث اعاده شبکیه میگردد در نتیجه شبکیه دوباره بحالت اول عودت مییابد اگرچه این طرز علاج تا حال از عهده امتحانات خیلی وسیع برآمده توانسته ولی باین هم تا اندازه که استعمال شده کامیاب ثابت گردید.

موتريك جرّخه

دراينگلستان بنام « دى ناسفر » موتريك جرّخه اختراع كرده اند كه يك الى ۲ قردر آن نشستم وسفر كرده مى توانند . را سكين مزبور در وسط خود موتريك به شكل يك هراجه يردونى موتريك و خيل بزرگه است جا ميگيرند . ماشين موتريك بانشين گاه اشخاص در وسط هراجه جادارد و هر دو در گردش هراجه بزرگه يك حال باقى بوده و روى كوت هاى كوچكى بالاى هراجه بزرگه مى لغزد ، هرگاه جاى نشين و ماشين بالا برده شود بذريره وزن آنها مركز ثقلت تغير مى يابد و در اثر همين تغير موتريك به قرار فوق از يك هراجه مركب است متحرك ميگردد .

ماشين اين موتريك فقط دويم اسب قوت دارد . در زمان تجربه ، اين موتريك بايك ماشين كوچك سرعت خوب نشان داده تا ۴۸ كيلو مترى ساعت قطع كرده توانست . اداره اين اتوموبيل به اساس بايسكل است كه بذريره وزن جسد راكب اداره ميگردد ، اين قسم كه اگر راننده بطرف راست ميل كند موتريك بطرف چپ دور مينمايد و برخلاف .

اكنون عده زيادى از علما مشغول مطالعه ميناشند ، براى اداره آن لنكر هاى مخصوص به مثل لنكر هاى مخصوص شبیه به لنكر قطار و غيره تعيين مى نايند .

اگر چه قراره كه در تصوير آن ديده مى شود اين موتريك از شبكه فلزى تشكيل يافته و مد نظر راكب را شبكه مزبور بايد بگيرد ولى بايد دانست كه از روى اصول فيزيك چون چالي نما به سرعت حركت كند نظر را نمى گيرد و شفاف ميشود .

آله معلوم كردن ساختمان قشر زمين

دو نفر عالم فرانسوى موسوم به هولويك و لوزى پس از تجربه هاى زياد چنان آله را اختراع كرده اند كه بواسطه آن مى توان ساختمان قشر زمين را بدون تحقيقات مخصوصه معلوم نمود ، اين آله عبارت است از يك بار و ميز (ميزان فشار هوا) و يك ذره بين و چند اسباب مخصوص ديگر ، اختراع اين آله در عالم طبيعيات اهميت فوق العاده دارد زيرا تا اكنون معلوم است كه ساختمان اراضى بسيار اشكال داشت .

غاز جديد

موسيو برنه و موسيو دوريه منتظمين مؤسسه ادويه فرانسه بعد از تجارب طويله اعلان كرده اند كه آنها چنان غاز مهلكى را دريافت نموده اند كه هيچ ماسكه موجوده در راه دفاع آن مزاحم شده نمى تواند و علاوه بر اين بايد كه طرز ساخت غاز مذكور آن ندر سهل است كه تمام ضروريات دفاع ملي فرانسه در ظرف ۸ روز تهيه شده مى تواند آنها را از اظهار اسرار غاز بحدى خوددارى دارند كه حق بحكومت فرانسه هم تركيب و اجراى آن را تا آن وقت اظهار نمى كنند كه دشمن بر حدود فرانسه حمله نمايد .

مقیاس جاذبه

مخترعی از امریکا آله دقیقی برای قیاس جاذبه قمر اختراع کرده که دقت آن در نهایت ظهور است چه در بین جاذبه واقع بر سطح زمین و بر ارتفاع چند قدم بخوبی فرق میباید. میگویند این آله برای بحث از معادن زیر زمین بکار می آید زیرا اثر معادن بر این آله آشکار است که ناظر میکند.

مقاطیس الکتریکی

برای بلند کردن گلوله های تورپیدو از این بحر

در انگلستان مقاطیس الکتریکی برای کشیدن گلوله های تورپیدو از بین بحر ترتیب شده و این آله جدید قوای بحری آن دولت اضافه گردیده است، نقیسه درین اواخر در مشقهای حربی بحری م آنرا استعمال میکنند، این آله يك مقاطیس الکتریکی است و ۱۵۰۰ کلوگرام وزن دارد، معلومات صحیح درین باره پوره نشر نیافته مگر اینقدر معلوم شده که این آله برای کشیدن پارچه های فلزی و گلوله تورپیدو از قعر بحر و از چنان عمق ها کامیاب گردیده است که تا محال اشخاصیکه در قعر دریا با ادوات سیر مینمایند به آن کامیاب نگردیده اند.

طیاره که در آب غرق میگردد

شرکت طیاره سازی معروف انگلستان موسوم به (آرمسترونک - سیدلی) ساختن طیاراتی شروع نموده که بوسیله آلات مخصوصه قطعاً در آب غرق میشود، موثر این طیاره به هوا سرد میباشد و ذریعه عمده در خشکه و بواسطه سلیر های مخصوص در آب نشسته میتواند، بدنه و بالهای آن دارای چنان بالونهای است که بوقت ضرورت بوسیله بمب هائیکه در خود طیاره نصب است با هوای زیر فشار آمده، پر میگردد و اینقسم طیاره ساعتها در روی آب مانده غرق نمیشود، طیاره جدید مذکور مخصوص کشتی و بمباردمان است.

اتوژیر جدید

شرکت اتوژیر سازی انگلیسی موسوم به (سرواکی) ساختمان پنج عدد اتوژیر سفری را از طرف وزارت حربیه برطانیه فرمایش گرفته است. (اتوژیر، طیاره را میگویند که از يك نقطه عموداً بلند می شود) این طیارات در جنس بزرگ ترین این رقم طیارات خواهد بود که تا کنون در انگلستان ساخته شده. ماشین این طیاره ها (۵۰۰) اسب قوت دارد. سرعت انتهائی ۲۵۶ کیلومتر و سرعت وسطی ۲۰۰ کیلومتر فی ساعت است. سرعت آن در وقت شستن فقط ۳۲ کیلومتر در ساعت میباشد. برای پرواز این نوع اتوژیر میدانکه ۶۵ متر طول داشته باشد کفایت میکند.

ماشینکه سیخ های آهنی را کج کرده مثلث و مدور میسازد

جوانی از اهل مصر موسوم به احمد عثمان اسماعیل که فعلاً مامور دسکاه «جبل الزیتون» میباشد اخیراً اختراع يك ماشین که سیخ های آهنی را کج کرده حلقه مثلث و مدور میسازد موفق گردیده است استماع این اختراع جم غفیر مهندسین را بشك انداخته مخترع را احضار نموده با او مذاکره و مباحثه کرده اند ولی مخترع با دلایل واضحه آنها را قانع نمود مهندسین مزبور این اختراع در استعمال خطوط آهن قابل اهمیت است.

اختراع ماشین رخت شویی

آکادمی سائنس بلژیک مسکوبه اختراع چنان یک ماشین برقی رخت شویی موفق گردیده که بذریعہ آن می توانیم کمترین مصرف میسر و لباس را یارہ تمییز آکادمی مذکور صد عدد ماشین های مذکور را بہ اهالی مسکوبہ ہم نموده تا از آن استفاده و تجربہ بنمایند.

راکت جدید

(یوگنی نام) مهندس که مخترع راکت جدید از مخاطرات جهازهای بحریہ بوده و ادعای نماید کہ این راکت بذریعہ ملاحان آن جهازیکہ در شرف غرق شدن باشد غیر گردیده و بہ اینوسیله جهازات دیگر را از موضع خود اطلاع میدهد در زمان ناپیش معلوم شد کہ مقصد کلی این راکت حفاظت جان راکبین آن جهازیت کہ دچار مخاطره گردیده باشد در آن وقت این راکت چنان روشی را بوقت فر خود تولید میکند کہ از فاصلہ ۲۰ میل بنظر می رسد این راکت کہ در آب انداخته شود نیز خود بخود روشن گردیده خیز بلندی مینماید. راکت مذکور در آخرین خط سیر خود نیز چنان روشنی تولید می کند کہ باراشوت بہ آن وابسته است فرار معلوم این روشنی آخرین از (۱۰۰ الی ۱۲۰) ثانیه دیدہ میشود. در نمایشی کہ یکی از این راکت ها انداخته شد بعد از ۹۸ ثانیه منفلق گردیده و را ساد درضا بلند شد ولی سبی کہ سحاب فضای آسمان را احاطہ نموده بود اثر روشنی آن بسیار زیاد محسوس نگردیده محققین اندازہ مینمایند کہ سایر خرابی های موسمی بر کار روانی راکت اثر بدی انداختہ نمی تواند.

کبریت جدید

یکی از امریکائی ها کبریت جدیدی اختراع کرده کہ تمام نمیشود بہ این معنی کہ یک چوب آنرا ممکن است ہزاران دفعہ بدون اینکه تمام شود روشن کرد. این چوب کبریت یکچوب فلزی است کہ نامواد کیمیائی بہ عمل آمدہ عیناً بہ شکل چوب کبریت است و بعد از استعمال آن خاموشی می کنند و در قطعی میکنند تا ہر چند دفعہ دیگر کہ میخواهند مورد استعمال قرار بگیرد.

ترازوی جدید

درین اواخر جدیداً ترازو ساخته شدہ، بملاء آنکہ وزن صحیح پارسل ہارا نشان میدہد پول محصول آنرا نیز ظاہر می سازد اندازہ میگردد کہ این شکل وقت اولیای امور پست را در اجراءات ادارہ پارسل تقریباً مناسفہ می سازد این ترازوی جدیدیکہ بذریعہ برق عملیات مینماید قطع نظر از یک آلہ خوردی کہ وزن صحیح را نشان میدہد دارای یک «لوکل لیور» و «زون لیور» میباشد و قتیکہ پارسل بر اسکیل مانده می شود وزن صحیح آن بدست می آید بعد بہ «زون لیور» فشار داده می شود فی الفور پول تکت پست آنرا ظاہر می سازد و بہ این طریق استفاده از وقت ممکن گردیدہ است چہ ہر دو امور متعلقہ پارسل را بیکوقت واضح میگردانند.

ماشین تفریق کردن تخم

در امریکہ ماشینی ساخته اند کہ تخم گندہ را از تخم نالت تفریق میکند، و این ماشین بدون معاونت انسان بذریعہ برق کار میکند.

آلہ عکاسی جدید

در انگلستان کمرہ عکاسی ایجاد نموده اند کہ بصورت کاریکاتور عکس می بردارد.

عینک جدید

دکتور (بورولدهاین) طیب مریض خانه کیکل در آلمان عینک جدیدی اختراع کرده است که بجای آنکه بر روی چشم بگذارند مستقیماً داخل چشم قرار داده میشود یعنی داخل پل کان چشم و روی حده و بنامه دندان مصنوعی برای دهان میباشد.

این عینک ها بقدری خوب صیقل و صاف شده که پس از آنکه روی حده چشم داخل پلکان قرار گرفت چشم را خسته نکرده و موجب تهیج غشای داخلی چشم نمیشود و شخصی که آنرا استعمال میکند در وهله اول اندکی ناواحت اهت ولی طولی نمیکشد که عینک در جای خود مستقر و تکلیفی ازان احساس نمیشود.

چوب مصنوعی

در مکتب آیوه امریکه از تنزل جواری و پوست حوچوی ساخته اند که خیلی محکم است حتی میخ و مسجی در آن داخل شده می تواند ، خوبی این چوب ایست که هر شکل و بهر اندازه که مطلوب باشد ریخته میشود.

آله فلم سینما

در جرمنی آلات تازه ای ساخته شده که فلم سینما را در ده ثابیه شسته و خشک و مکمل میباید ، حالانکه قبل از وجود این آله اینکار ساعت ها وقت بکار داشت .

بعضی گروب فلزی

کمپانی مشهور مارکونی گروب الکتریک شیشه رادیو ، گروب ساخته است که از فلز است .

انتقال تصاویر

آله ای که بوسیله داکتر ولادیمیرک روزیکن اختراع شده و آنرا (ایکونسکوب) یعنی تصویر بین مبادیه تاثیرات مهمی در بر طرف کردن مشکلات تلویزیون محسوده است امروزه بایزهای تلویزیون دوش بدوش را دیو زیت بخش سالون های مجلل گردیده و در اعداد آثار تحمل ماسکوه به شمار می آید و امروز کار علم و اختراع بجائی رسیده در عوض آن که صورت را از فواصل بعیده به قاطی نقل کنند عکس منظره مجلس را با تمام آرایش ربی که دارد از محلی بمحل دیگر نقل می کنند و شما می توانید همان گوی که در منزل خودنا کمال راحت آریده ابد منظره و قایمی که در هزار مایلی شما بوقوع می پیوندد تماشا کنید . آنچه را که علما در آرزوی آن بودند فعلاً به تحقیق حاصل کرده یعنی تصاویر را از نقاط بعید میتوان درست با امواج صوت بجای دیگر انتقال داد و از جنبه علمی قضیه دارای هیچ گونه اشکالی نیست فقط مطابق قول داکتر روزیکن باید بعد از این راجع مشکلات اقتصادی و تجاری آن بحث کرد یعنی سعی نمود تا این اختراع مفید درد سترس عموم قرار بگیرد چون بوسیله آله که داکتر مزبور اختراع کرده دیگر هیچگونه اشکال علمی در زمینه تلویزیون موجود نمیشاند .

بطوری این اسباب جدید کار را آسان کرده تنها یک نگاه بآن می تواند شمارا به اهمیت آن واقف گرداند و قتیکه به اندازه کافی بوز این آله سیر میکند درست مثل یک دستگاه عکاسی میتواند تصاویر را از نقاط دور دست به نقطه منظور انتقال بدهد به علاوه بواسطه حساسیت زیادی که آله مزبور نسبت بنور دارد تلویزیون تنها عکس اطلاق عمل را منتقل نمی کند بلکه عکس قسمت خارجی را هم در هوا نشان میدهد بالاخره آله مزبور را میتوان به منزله چشم تلویزیون دانست بی اینکه دارای جنبه میکابیکی آن باشد چون این اسباب دارای ماشین ها و چرخ های گوناگون و فیض صفحات گردنده ، بیست و عملاً هیچگونه مانعی دوراء وصول به مقصود را ایجاد نمیکند و مثل یک چشم مصنوعی عمل مهم انتقال را بانجام می رساند . ولی با همه مزایائی که برای این آله ذکر کردیم باید بدایم فضیلت تقدم برای کسی است که تلویزیون را اختراع کرده زیرا آن اختراع مهم بوسیله داکتر روزیکن را برای پیدا کردن این آله هدایت نموده است و اگر

بخواهيم ارزش اين آله را بفهميم بايستي تلويزيون را از نظر اهميت دور نداريم. يکي از مسائل مهم در تلويزيون اينست که تصوير را در صفحه ناقل بگذارند تا به نوريته به آن مسافت بعدي که در نظر دارند برسد اختراعاتي که اخيرا در قسمت عکس الکتريني و متنوعات آن به عمل آمده و دستگاهي که بروي زمينه آن ساخته اند اين عمل را آسانتر کرده است اين دستگاهي مخصوص داراي چنان قدرتي است که مي تواند نور را بزرودي به امواج الکتريني تبديل کند تا آنکه بتوان آن امواج را بوسيله سيم يا راديو به نقطه معهود انتقال داد و حتي اين دستگاه را مواد استفاده قرار ميدهيم هر قسم از تصوير به نوريته و تاريکي هوا با امواج قوي با ضيف الکتريني تبديل مييابد و بفرديت اين امواج به نقطه که بايد آن را درياقت کند ميرسد و آنجا بواسطه وجود اسباب انتقال امواج الکتريني به امواج نوري تبديل ميشود و تصوير کاملاً در آنجا مرسوم و مشهود ميگردد ساده ترين طريقي براي آنکه چنين عملي را به زودي انجام دهيم اينست، صفحه که محل براي عکس الکتريني تواند واقع شود برداريم و آن را وسيله براي انتقال تصاوير قرار ميدهيم و بفرديت اين عمل انجام خواهد گرفت با همين وسيله دو نفر فرانسوي چدين سال قبل يعني به سال ۱۹۰۶ موفيق شدند عکس نقشه هاي ساده را بجاوانت ۶۴ صفحه عکس الکتريني انتقال بدهند. براي آنکه بخواهيم عکس روشن و شفاف بگيريم بايستي شخصاً نقاط تاريک و روشني ۷۰۰۰۰ نقاط مختلف تصوير اصلي را عکس بگيريم ولي طبعاً اينقدر امواج را نمي توان بفرديت انتقال داد چون افلا در حدود ۱۴۰۰۰۰ سيم لازم دارد که فباين فرستنده و درياقت دارنده موجود باشد و اين جهت که ناگريريم تصوير را کوچک کنيم و آن را هم به قطعات کوچک تقسيم نمائيم تا عمل انتقال آسان گردد به اين ترتيب با داسيک سيم و يايک دستگاه راديو به مقصود خواهيم رسيد فعلاً تمام محاربت کتوني مربوط به تلويزيون بروي اين اصل منطبق شده است چون با همين وسيله که بکار رنده خواه صفحات گردیده باعد سيماي سوراخ دار باشد در هر صورت قسمت مختلف مجلس که بايد عکس آن انتقال داده شود بايد بواسطه اخلاف نقاط تاريک و روشن امواج الکتريني تو ايد شود و اين امواج مجدداً در هوا زيود و تبديل با امواج بور گردد در نقطه که امواج را درياقت ميدهان امواج روشنائي نقاط را تحت مراقبت قرار خواهد داد و بهمين وسيله سرعت هر چه تمام تر عمل انتقال انجام مي پذيرد.

محافظت جهازات تحت البحري

زوانت بحري و فرانسوي سر و ديد اعراض مهاجمان آله احراج کرده که در مواقع شکست و غرق شدن جهازات مر بور بکمت آن و اذ وجود خود روي آب آمده را کين دريه رورق و غيره خود راست داده ميواند و بتر توسط بي سيم از مر اکر مربوطه استمداد مينابند.

اين آله که در تخريب کامياب شده است، براي استعمال تحت البحري ها، خصوصاً در وقت جنگ خيلي مفيد ثابت ميشود.

پراشوت بزرگ

در امریکا پراشوت (چتری نجات) بزرگی اختراع گردیده است که ۲۴ متر قطر دارد و این پراشوت برای مقصد فرود آوردن محل نشین کامل مسافری که در طیاره می باشد بکار می رود. و در امتحان این پراشوت، با وزن (۱۲۰۰) کیلو گرام ضربات ارخانه طیاره بر زمین انداخته شده و سالم و به آهستگی بر زمین فرود آمده است. برای کشیدن پراشوت بزرگ يك پراشوت كوچك اتوماتيك وصل گردیده است این پراشوت كوچك، به آهستگی و بذریعۀ ماشین بواسطۀ امر بیلوت باز میگردد و نشینکای بیلوت و مسافری را مکمل از جای بلند نموده در حالیکه طیاره خود بخود بر زمین می افتد، به آهستگی، سلامت پائین می آورد.

این پراشوت برای ذوق آورده در مسافرخای دارد، و از ابریشم ساخته شده و چنگک های آن بیش بیلوت وصل می باشد و این چنگک ها حائز مسافری را از دیگر اعضای طیاره رها می سازد. این پراشوت بزرگ در مدت سه ثانیه با وزن ۱۲۰۰ کیلو گرام باز میگردد و سرعت ۵۰۳ مترق ثانیه بر زمین فرود می آید، بواسطۀ این اختراع قیمت دارا حتمال خطر بیلوت و مسافری تقریباً بکلی قطع می شود. و شاید در اندک زمان در طیارات سفری عموماً خانه های نشین مسافری از دیگر اعضای طیاره جدا ساخته شود. این پراشوت نه تنها برای نجات مسافری استعمال خواهد شد بلکه در زمان حرب خیلی وظایف عمده را اجرا خواهد کرد.

سپاهی مصنوعی

در شهر نیویارک در یکی از نایشها آدم مصنوعی یا (سپاهی مصنوعی) نمایش داده شد، این آدم مصنوعی در جنگ آینده قطعات زیاد را تولید خواهد کرد، این آدم مصنوعی خیلی بزرگ و از فولاد ساخته شده و در پیش روی آن موتوری که چهل اسب قوت دارد نصب بوده و اداره آدم مصنوعی بذمه رادیوی شود. این آدم بزرگ مصنوعی راه رفته و تفنگ فیر کرده می تواند، حتی میتواند بم های دستی و شمشیر را استعمال کند.

مقناطیس جدید

یکی از مهندسين کهر با نوعی از آهن را با اختراع تهیه نموده که می تواند مواد معدنی را تماماً جذب نماید و دیگر فائده اش اینست که بعضی از مواد معدنی را از خاک جدا میکند و ممکن است اختراع بتواند آنرا تکثیر نموده و در معادن طلا و نقره برای جدا نمودن خاک از فلز مذکور استعمال نماید.

جائزه نوبل

الفريد برن هارد نوبل Alfred Bernhard Nobel کيميا دان و مهندس معروف سويدن بتاريخ ۲۱ اکتوبر سنه ۱۸۳۳ در شهر ستاکهالم متولد گرديد اولاً در سويدن و بعد در سينت پترز برگ روسيه تحصلات عالي خويش را نه بايان رسانيده و بوطن خویش عودت نمود در ترکيب و تحليل کيمياوی مواد افلاقيه تنبغات عمیقی نموده در سنه ۱۸۶۲ دینامت و در سنه ۱۸۷۶ سریش سرنگ برانی و در سنه ۱۸۸۹ ناروت فی دود را اختراع نمود از جهت شہوع و تعميم اختراعات خود مالک پول سر شاری گرديد تا آنکه در ۱۰ دسمبر سنه ۱۸۹۶ در سان ريمو وفات نمود و قرار وصيت او و تصويب حکومت سويدن قسمت بزرگي از دارائي او راى جوائز نوبل وقف گرديد تا برای کسانیکه در شعب طبيعيات، کيميا، طب، ادبيات، امنيت، اختراع مفيد و اثری عام المنفعه بی مانندی از خود سادگار گذارند بطور صله و جائزه داده شود چنانچه در وصيت نامه خويش می نویسد. عوائد و منافع من بقرار آتی قسمت شود :

یک حصه راى شخصکه مهمترين اختراع و اکتشافی در عالم طبيعيات کرده باشد، یک حصه برای کسیکه خوبيترين کشف و اصلاحی در علم کيميا نموده باشد حصه سوم برای شخصیکه در علم وظائف الاعضا یا طب معلومات جدیدی را کسب کرده باشد، حصه دیگر برای شخصی داده شود که برجسته ترين اثری مشتمل بر نظریه عالی و بلند در حوزه ادبيات از خود بیادگار بگذارد و حصه دیگر بر شخصی داده شود که در راه تائيد اخوت ملل و العا یا تخفيف عساکر و تاسيس و از دیاد مجامع امنیه خوبترين خدمتی کرده باشد، جوائز طبيعيات و کيميا را اکادمی فنون سويدن واقع ستاکهالم و جائزه طب را مؤسسه طبیه کارولین ستاکهالم و جائزه ادبيات را اکادمی ستاکهالم و جائزه صلح و آرامش راهیئت پنج نفری منتخبه شورای ملی سويدن مشخص و اجرا خواهند نمود: من خواهش خودم را ناکیه. اظهار می نمایم که در تشخيص و استحقاق جائزه، قوميت را هیچ گونه رعایه ننمایند. جائزه مذکور نخستين بار در دهم دسمبر سنه ۱۹۰۱ که سال پنجم وفات نوبل بود اجرا گرديد.

شورای ملی سویدن را جع با عطای جوایز قوا عدی مقرر کرده و از قوا عده مذکور مواد ذیل است : اگر در عرض سال شخصی مستحق جائزه پیدا نشد وجه جائزه تا سال دیگر امانت گذاشته شود و چون درین سال هم مستحق پیدا نشد در انوقت پول جائزه در بنای مؤسسه خیریه بیاد کار نوبل بمصرف برسد هر گاه در یکسال دو نفر مستحق يك جائزه گردند. پول جائزه در بین هر دو بصورت مساوی تقسیم شود و از سنه ۱۹۰۴ علاوه بر افراد مجالس را نیز مستحق جائزه فرار داده اند.

اسامی اشخاصیکه در ظرف ۲۵ سال گذشته جوایز نوبل را حاصل کرده اند قرار آتی است :

طبیعات

سنه	اسم گیرنده جائزه	اسم مملکت
۱۹۰۹ - ۱	مارکونی	ایتالیا
۲ - براون	F. Braun.	جرمنی
۱۹۱۰ - وان در واولس	J. D. van der Waals.	هالیند
۱۹۱۱ - وین	W. Wien.	جرمنی
۱۹۱۲ - گوستاف دالین	Gustaf Dalén.	سویدن
۱۹۱۳ - کامرلینگ اونیس	H. Kamerlingh Onnes.	هالیند
۱۹۱۴ - فون لایو	M. von Laue.	جرمنی
۱۹۱۵ - ۱ - و'ه، بریک	W. H. Bragg.	بریطانیا
۲ - و'ل، بریک	W. L. Bragg.	"
۱۹۱۶ - داده نشد		
۱۹۱۷ - بارک لا	Prof. Charles G. Barkla.	برطانیا
۱۹۱۸ - پلانک	M. Planck.	جرمنی
۱۹۱۹ - ستارک	J. Stark.	"
۱۹۲۰ - کیولیوم	C. E. Guillaume.	سویت زرلیند
۱۹۲۱ - آیین شاین	Albert Einstein,	جرمنی (یهود)
۱۹۲۲ - نابلز بومر	Niels Bohr.	دنمارک

جائزة نوبل

طبیعیات

سنه	اسم گیرنده جائزه	اسم ملکت
۱۹۲۳	ملیکن	امریکا R.A. Millikan.
۱۹۲۴	سیگ باهن	سویدن K. M. G. Siegbahn.
۱۹۲۵	(۱) فرانک	جرمنی Jas. Franck.
	(۲) هرتز	" Gust. Hertz.
۱۹۲۶	پیرن	فرانس Jean Perrin.
۱۹۲۷	(۱) کامپتن	امریکا Arth. Compton.
	(۲) ولسن	برطانیا C. T. R. Wilson.
۱۹۲۸	رچروسن	" O. W. Richardson.
۱۹۲۹	دوک دو بروگی	فرانس Duc L. V. de Broglie.
۱۹۳۰	رامن	هند C. V. Raman.
۱۹۳۱	داده نشد	
۱۹۳۲	هایسن برگ	جرمنی W. Heisenberg.
۱۹۳۳	(۱) ویراک	برطانیا P. A. M. Dirac.
	(۲) ارون شیرو دنگر	جرمنی Erwin Schroedinger.
کیمیا		
۱۹۰۹	اوست والد	جرمنی W. Ostwald.
۱۹۱۰	والاش	" O. Wallach.
۱۹۱۱	مادام کوری (خانم)	فرانس Marie Curie.
۱۹۱۲	(۱) کریک نارد	" V. Grignard.
	(۲) ساباتیا	" P. Sabatier.
۱۹۱۳	ورنر	سویت زرلیند A. Werner.
۱۹۱۴	رچردز	امریکا T. W. Richards.
۱۹۱۵	ولستاتر	جرمنی R. Willstatter.
۱۹۱۶	داده نشد	
۱۹۱۷		

کیمیا		اسم گیرنده جایزه	سال
جرمنی	Prof. E. Haber.	هابر	۱۹۱۸
		داده نشد	۱۹۱۹
"	Walther Nernst.	نرنست	۱۹۲۰
برطانیه	Fred. K. Soddy.	سادی	۱۹۲۱
"	F. W. Aston.	ایستن	۱۹۲۲
آستریا	Fritz Pregl.	پریگل	۱۹۲۳
		داده نشد	۱۹۲۴
جرمنی	Richard Zsigmondy.	زیک موندی	۱۹۲۵
سویدن	T. Svedberg.	سویدرک	۱۹۲۶
جرمنی	Heinrich Wieland.	وای لاند	۱۹۲۷
"	Adolf Windaus.	ونداس	۱۹۲۸
برطانیه	A. Harden.	(۱) هاردن	۱۹۲۹
سویدن	H. von Euler Chelpin	(۲) فون ایولر چلپن	
جرمنی	Hans Fischer.	فیشر	۱۹۳۰
"	Carl Bosch.	(۱) باش	۱۹۳۱
"	Friedr. Bergius.	(۲) برجیس	
امریکا	Irving Langmuir.	لانگ مبور	۱۹۳۲
		داده نشد	۱۹۳۳

طب

سوئیت زرلیند	T. H. Kocher.	کوشر	۱۹۰۹
جرمنی	A. Kossel.	کوسل	۱۹۱۰
سویدن	A. Gullstrand.	گل-ستران	۱۹۱۱
امریکا	A. Carrel.	کارل	۱۹۱۲
فرانس	C. Richet.	ریشی	۱۹۱۳

اسم	ملکت	طب	اسم گیرنده جایزه	سنه
آستریا	R. Barany.		بارانی	۱۹۱۴
			داده نشد	۱۹۱۵
			" "	۱۹۱۶
			" "	۱۹۱۷
			" "	۱۹۱۸
بلجیم	Jules Bordet.		بوردی	۱۹۱۹
دنمارک	A. Krogh.		کروغ	۱۹۲۰
			داده نشد	۱۹۲۱
برطانیه	A. V. Hill.		(۱) هل	۱۹۲۲
جرمی	O. Meyerhof.		(۲) میرهوف	
کانادا	E. G. Banting.		(۱) منتک	۱۹۲۳
"	Dr. J. J. R. Macleod.		(۲) میک لیود	
هالند	W. Einthoven.		آین توون	۱۹۲۴
			ددا نشد	۱۹۲۵
دنمارک	Johan Fibiger.		فیبرگر	۱۹۲۶
آستریا	Wagner Jauregg.		چارگ	۱۹۲۷
فرانس	Dr. C. H. Nicolle		نیکول	۱۹۲۸
برطانیه	F. G. Hopkins.		(۱) هایکنس	۱۹۲۹
هالند	C. Eijkmann.		(۲) آلیک مان	
امریکا	Dr. Karl Landsteiner.		لاند ستاینر	۱۹۳۰
جرمی	Otto Warburg.		واربرگ	۱۹۳۱
برطانیه	Charles S. Sherrington.		(۱) شرنگ تن	۱۹۳۲
"	E. D. Adrian.		(۲) آدریان	
"	Thos. H. Morgan.		مورگن	۱۹۳۳

ادبیات

اسم مملکت	اسم گیرنده جائزه	سنه
سویدن	Selma Lagerlof.	۱۹۰۹ لا کرلوف
جرمنی	P. Heyse.	۱۹۱۰ هانز
بلجیم	M. Maeterlinck.	۱۹۱۱ مایترلنک
جرمنی	G. Hauptmann.	۱۹۱۲ هاپتمان
هند	Rabindranath Tagore.	۱۹۱۳ رابند رانات تیکور
		۱۹۱۴ داده نشد
فرانس	Romain Roland.	۱۹۱۵ رومین رولاند
سویدن	Verner von Heidenstam.	۱۹۱۶ فون هایدن ستام
دنمارک	K. Gjellerup.	۱۹۱۷ (۱) گجلی رپ
»	H. Pontoppidan.	(۲) بون توپیدان
		۱۹۱۸ داده نشد
سویت زرلیند	Carl Spitteler.	۱۹۱۹ کارل سپتلر
ناروی	Knut Hamsun.	۱۹۲۰ هام سون
فرانس	Anatole France	۱۹۲۱ اناطول فرانس
هسپانیا	J. Benavente.	۱۹۲۲ بی ناوینتی
آیرلیند	W. B. Yeats.	۱۹۲۳ ییتس
پولیند	Wladislaw Reymont.	۱۹۲۴ ریماست
برطانیه	G. Bernard Shaw.	۱۹۲۵ برنارد شا
	Signora G. Deledda.	۱۹۲۶ دیلیدا (خانم)
فرانس	Henri Bergson.	۱۹۲۷ برگسن
ناروی	Mrs. N. Undset.	۱۹۲۸ اوندست (خانم)
جرمنی	Thomas Mann.	۱۹۲۹ مان
امریکه	Sinclair Lewis.	۱۹۳۰ لیوس

جایزه نوبل

ادبیات

سنه	اسم گیرنده جایزه	اسم مملکت
۱۹۳۱	کارل فلد	سوئد
۱۹۳۲	کالز وردی	برطانیه
۱۹۳۳	بوین	روسیه
امنیت		
۱۹۰۹ (۱)	بیرنات	بلجیم
(۲)	مارون دو استورنیلی	فرانس
۱۹۱۰	دایره بین المللی امن	سوئیت زرلیند
۱۹۱۱ (۱)	آسر	هالیند
(۲)	فراید	آستریا
۱۹۱۲	ایلی هورت	امریکا
۱۹۱۳	لافونتن	بلجیم
۱۹۱۴	داده نشده	
۱۹۱۵	" "	
۱۹۱۶	" "	
۱۹۱۷	صلب احمر جمعیت بین المللی	سوئیت زرلیند
	جنسوا	
۱۹۱۸	داده نشده	
۱۹۱۹	ودروولسن	امریکا
۱۹۲۰	بورگوائیس	فرانس
۱۹۲۱ (۱)	برانیتنگ	سوئد
(۲)	لارک	ناروی
۱۹۲۲	ناتسن	"
۱۹۲۳	داده نشد	
۱۹۲۴	" "	
۱۹۲۵ (۱)	داس	امریکا

امنیت

اسم مملکت

برطانیه	A. Chamberlain.
فرانس	Astride Briand.
جرمی	G. Stressmann
"	Ludwig Quidde
فرانس	Ferd. Boisson
امریکا	F B Kellogg.
سویدن	N. Suderblum.
امریکا	Dr. N. M. Butter.
"	Mrs. John Adams

سنه و نام گیرنده جایزه

۱۹۲۵	(۶) چمبرلین
۱۹۲۶	(۱) بریان
(۲)	ستریسمان
۱۹۲۷	(۱) کوید
(۲)	بوی سان
۱۹۲۸	داده نشده
۱۹۲۹	کیلاک
۱۹۳۰	سودر بلوم
۱۹۳۱	(۱) بتلر
(۲)	اید من (خانم)
۱۹۳۲	داده نشده
۱۹۳۳	"

رادیو تیلی میخانیک

آقای محمد صدیق خان

چون اختراعات ویرالمعول هر روز در دنیا با به عرصه وجود میگردد و
علما درین راه برای عالم بشریت رحمت وودالعهده را متحمل شده و مخصوصاً ملان
خویش را مستعبد می گردانند .

رادیو تیلی میخانیک میربکی از آله های دلچسپ و تحریک است که علما برای
تکمیل آن سعی می ورزند تا بذرحه انتهای آن را تکمیل نموده و نوایندی را که در
نظر دارند از آن احد نیابد

لهذا کناییکه راجع باین آله تحریر شده بده آن را ترجمه نموده و امید
وادم در دوره ترقی پروراءلیحضرت جوان بخت موفق بطلع آن شده و خدمتی
برای تولید معلومات ارباب تحریک و فن نموده باشم .

حاضرأ از معلومات تحریکی اس آله صرف نظر نموده و مختصر معلوماتی را
در اطراف آن بمطالعه هو علمان عزیزم می گذارم

رادیو تیلی میخانیک :

یکی از دلچپ ترین و مقول ترین آله های میخانیک دیا آله رادیو تیلی میخانیک است که بست بآن درذیل
تشریحات داده می شود :

رادیو تیلی میخانیک عبارت از آن آله میخانیک است که بذریعه آن می توان در مسافه ها طیاره ها را
بدون پیلوت و موتورها را بدون دریور و کشتی های بحری و تحت الجری را بدون ملاح و توپها و گلوله های
(مینی) بمبر (۱) را بدون وسبیه اداره نموده شهرها و کارخانه ها را بدون تمدید لین تویر کرد . این
اختراع (رادیو تیلی میخانیک) یکی از شعبات رادیو تلگراف و تلفون بوده و اساس آن به سه ماشین
مفصلر است :

- ۱ : ماشین مرسله که در استاسیون نصب میباشد و اوامر لازمه بذریعه آن فرستاده میشود .
- ۲ : ماشین آخذ امواج الکتریکی که در کشتی یا طیاره و یا موتور و یا غیره نصب است اوامر فرستاده شده را
اخذ می دارد .
- ۳ : ماشین محصور که امواج الکتریکی اذیت کننده و دیگر ماشین ها را دفع میدارد ، همراه ماشین آخذ
نصب می باشد .

چون امواج الکتریکی بذریعه مرسله فرستاده میشود با وجودیکه تمام قوه اش در راه صرف شده و یکحصه
کم آن در آخذ امواج میگردد ولی آنهم برای حرکت دادن حراره تابفون کفایت میکند اگر این مشکلات
حل گردد و قوه که از ماشین مرسله فرستاده میشود کامل به آخذ مرسلر رسد درینصورت تمام مشکلات
رادیو تیلی میخانیک و غیره حل خواهد شد لهذا برای حل این مسئله متخصص امریکائی فلیاس توماس انجینر
« ویستونک الکتریک کیانی » کوشش کرده است و تا یکدرجه کامیاب م شده است .

خدمات و فوائد رادیوتلی میخانیک بدرجه عالی است که نمی توان درین ورق پاره ها تشریحات آنرا گنجایش علی الخصوص خدمات عسکری آن دارای اهمیت فوق العاده بوده در جنگهای آینده خیلی کارهای نمایانی از استعمال آن بعمل خواهد آمد. اما حال بدرجه انتهائی پیائیده و محسوس میگردد که مشکلات و موانع برای تکمیل آن در پیش است معینا میتوان گفت که ماهرین و مخترعین این فن عنقریب به تکمیل آن موفق و کامیاب گردیده و ممکن است در حیات عالم بشریت خدمات مهمی را انجام داده و در اکثر شعبات حیاتی انسان تطبیق داده شود. هویید است که اگر تلی میخانیک پیایه تکامل برسد بدون گفتگو در امور فزینی مسائل حرّی، بحری، بری و هوائی نعمات کامل پیدا خواهد شد.

معلومات تاریخی

اولاً در سه ۱۸۹۳ میلادی در انگلستان محصل معروف از قبیل (ایریست) (چارلس دیوانس) یک آلّه تلی میخانیک را ساخت که این آلّه می توانست سهولت در پیاده استمال گردد ولی چون پیاده بصورت موجوده در آنوقت وجود نداشت پس ممکن بود آلّه مذکور را برای متحرک ساختن (مقارنمه) توپ و هر نوع آلّه میخانیکی بکار برند.

چندی بعد پروفیسر آلمان (هرگران) یک آلّه مشابه بآلّه فوق الذکر ساخت که نسبت به آن پابنجه تر بود چنانچه بتوسط این آلّه رادیو، نالون محصور فشار هوا اداره شده می توانست.

در عین اجرای این عمل ادسن مشهور بر همین قسم تجربه را تحت تدقیق قرار داده و بدریقه امواج برق را دیو مدل پیاده (بمی پیاده کوچک) را متحرک و اداره نمود.

از شروع سه ۱۹۰۳ انجنیر اسپانیولی توله کیورید عملیات مربوط را تحت تدقیق قرار داده در سه ۱۹۰۶ کامیاب گردید که بدریقه امواج را دیو یک کشتی بی ملاح کوچک را اداره نماید. بعد ازین موفقیت و عملیات شادار و با اهمیت دنباله تجارت این شمه بیشتر در موقع آغاز ترقیات قوای هوائی گرفته شده تطبیقات جدید شروع گردید و تلی میخانیک را جهت اداره پیاده بکار انداختند.

از سه ۱۹۰۸ به بعد درین شمه عملیات و تجارت و مباد بکار برده شد ولی یکی ازین عملیات و تجارت یک نتیجه مثبت واصل نگردید زیرا در آن زمان رادیو و پیاده تحت ترقی موجوده نویسیده بود.

در سه ۱۹۰۹ پروفیسر آلمانی (وی هرت) حدیثه داخل عملیات گردیده و اظهار نمود که بدریقه هیچ آلّه تلی میخانیک پیاده را در مسافه ها اداره نمی توان کرد تا یک آلّه میخانیکی درین پیاده نصب نشود تا که موازنه آن بدریقه این آلّه اداره گردد زیرا هویید است که پیاده در زمان پرواز بوضعیت مخالفت هوا مقابله کرده و از موازنه خارج می شود و اگر بیلوت بدریقه جلو و غیره پیاده را اداره نکند البته مانند سنگ از هوا بزمین خواهد افتاد پس در بصورت لازم است قبل از نصب کردن آلّه تلی میخانیک در پیاده یک آلّه دیگر وضع و نصب گردد. تا بدریقه آن همات اثرات که پیاده را بی موازنه میسازد دفع کند. و این آلّه باید کار شخص رنده را در پیاده انجام دهد.

همچنان از ابتدای سه مذکور در امریکا راجع باختراع پیاده اتوماتیک سعی بلنی بکار برده شده و (مارک آن تون) انجنیر معروف، پیاده کوچکی را در هوا متحرک ساخته و اداره کرد و موفق شد که پیاده مذکور را چند دفعه بالای محریرواز بدهد و از همان حایکه در هوا بلند شده بود و همان چاقوود آورد و بپاشاند.

راديو تېلي ميخانيك

بعد در سنه ۱۹۱۰ (هاموند) متخصص اين فن در اطراف آله راديو تېلي ميخانيك تجاري بعل آورده و پس از آن در سنه ۱۹۱۲ روبرت نام داخل عمليات گرديد.

حکومت امريکا به تکميل و کاميابي راديو تېلي ميخانيك خيلي دلچسبي نشان داده و آنرا براي خدمات عسکري خيلي با اهميت ميدانستند و براي متخصصين اين فن خيلي معاوت ها نموده است.

يکانه مملکتی که از آلات ميخانيکي تا يك اندازه نتيجه حاصل نمود آلمان است زيرا در اول محاربه بين اللی جمهورت سيار مخفيانه (زمس) انجينير آلمانی برای تکميل تاربيد وی هوائي، (فوکر) برای تکميل طياره اتوماتيك کار ميکردند اگرچه نتايجی که آنها از اين عمليات بدست آورده بودند ناقص بوده و نمی توانستند که بصورت ماهرانه آن را در ساحة عمليات درآرند با وجود آنهم از زحمات اين دو متخصص تا يكدرجه

نتيجه گرفتند چنانچه بتاريخ ۲ مارچ ۱۹۱۷ درجوش محاربه بين اللی در مديريت بيويورت و حصص آن که عساکر متعدد بين ضد آلمان موضع گرفته بودند ملاحظه گرديد که يك کشتی حربي آلمان بسمت شان ممر راست می آيد و فدریقه اين کشتی حربي افلاق فوق العاده توليد گرديده (احاطه ۱۲) متری را ازم ياشيد و بعد از آن

معلوم گرديد که هيچ کسی در کشتی مذکور موجود بوده و حرکت و عمليات افلاق در آن کشتی خود بخود انجام ميگرفت، اين مسئله يك تاثير فوق العاده در بين محددين ضد آلمان تحشيد و آنها را مراسيه ساخت

زيرا برای آنها خيلي عجب بود که کشتی بدون انسان چالان و اداره شده و خود بخود باستقامت صحيح رفتار نموده و مواد افلاق خود را در ساحل محائیکه برای متعدين رباد خساره وارد ميکرد پرتاب نموده توانسته است. بعد از چندی اين مسئله را حل و دانستند که کشتی مذکور بدريقه راديو اداره گرديده الحاصل و طياره که در بالای آن به هوا بود وسيله اداره آن بود. درينوقت آلمانها وقت را غيبت شمرد و اولین دفعه از همه بيشتر راديو را برای اداره کشتی ها و غرمد مسافه ها استعمال کرده و موقع اولین را اخذ کردند.

آلمان ها در ۲ ستمبر ۱۹۱۷ کشتی دوم را که بدريقه راديو اداره می شد باز در بندر بيويورت برای پرتاب نمودن مواد افلاق ارسال نمودند ولی از طرف فرانسوی ها تحريب شد.

از اين تاريخ بعد فن تېلي ميخانيك در بين عموم متعدين ضد المات برای خدمات عسکري موجب جلب توجه گرديده و سعی کردند تا نتيجه قطعی حاصل نمایند برای اجرای اين پلان در شروع سال ۱۹۱۸ وزارت حربه فرانسه در تحت اداره کيپتات (بوشير) يك کميسيون متخصصين را تشکيل داد تا اين مسئله را حل نمايد.

در اخر سنه ۱۹۱۸ اين کميسيون نتيجه شانداري حاصل نمود چنانچه در ۱۴ ستمبر در مبدان طياره شيشی شکل نمبر ۱ پرواز آزادانه طياره که دارای سکان ميخانيکي بود بدريقه راديو اداره و اجرا شد و اين طياره مدت پنجاه و يك دقيقه سمت های مختلف بقدر صد كيلومتر مسافه را قطع کرد، پرواز دوم در هجده ماه مذکور بود

اولين طياره فرانسوی که توسط راديو اداره شده بود

سالنامه «کابل»

از کبی اصلاحات سکان و حصه های متحرك موازنه طیاره صورت گرفت شکل نمبر ۲ این تجربه در حکومت اتانزونی تأثیر فوق العاده نموده و وزارت حریه حکومت مذکور يك سلسله اقدامات نمود و بایك اندازه نتیجه ابر و از طیاره های که بذریعه رادیو اداره میشد حاصل و بدست آورد خلاصه پس ازین تاریخ این فن جدید قدم در مرحله ترقی گذاشت و از سه ۱۹۲۱ نظریه رحمانی اخیر های ماهر از قبیل پرشپروت و شوژ و غیره این فن به نتیجه اصلی رسیده و طیاره ی یلوت بذریعه رادیو به تنها از زمین بلکه از هوا بتوسط طیاره دیگری که در هوا پرواز میکرد اداره می یافت . در اثر این سایج برجسته که از تجارت متعدده بدست آمد ترفیات این فن در دیگر اقوام پراثر کرده و هریک از ملل در حل و در یافت آن به سعی شروع نمودند

نقشه ارتباطات رادیویی در افغانستان

اولین سربازان در ارتش افغانستان

و میخواهند که اولتر از همه در مسائل بحری وای اداره گذارای های مبی (گلوله های متحرك که از يك کشتی بر دیگر کشتی انداخته میشود) بذریعه طیاره در هوا از رادیو تیلی میچاپک کار گرفته و گلوله را از ساحل بذریعه رادیو تلگراف استعمال نمایند در این زمان موفقیت به این مسئله برای عالم عسکری خیلی با اهمیت بوده و مجبور بود که نتیجه مضعی حاصل نمایند .

نتیجه که بعد از تجربیات و کوشش های نادی که در راه تکمیل رادیو تیلی میچاپک از طرف ماهرین دول نموده شد نتیجه که بدست آمد این بود که در امریکا کشتی دره بوش (ابوا) بذریعه امواج رقی در مسافه های بیدیه در حالیکه در کشتی مذکور یکمهرم موجود بود بطور دل خواه اداره صفرده شد .

بعد ازین شوژگان صاحب منصب اتانزونی يك اصول جدیدی وضع کرد اصول مذکور این بود که موثر ها را بذریعه رادیو تلگراف در مسافه های نموده اداره میکرد . نامبرده در اکثر تجارت خود مشهور گردیده آله او مانند سایر آلات رادیو سیم هوایی نداشت بلکه تنها یک قطره بود که از هوای فشار داده شده بر بود اساس آله مذکور بر سه آله آخذ ، قوت دهنده ، و دم کننده مبنی بود و این سه آله تمام خواصات او را انجام داده و هر امر لازم را بذریعه ریلی (۱) نقل میداد ، علاوه برین مشارالیه آله مذکور را در

آله ریلی آله مخصوصی است که در حقیقت بخار را انتقال میدهد .

موتری که دارای هارن وزنگ بود نصب کرده و بدون درایور چالان و ادار می نمود و حتی هارن وزنگ را استعمال میکرد این اتو مویل خیلی سهولت حرکت میکرد ، استاد می شد و در مسافت یک کیلومتر نتیجه شایانی داده بود .

بالاخره امریکائیان راجع به رادیو تیلی میخانیک تحارب عدیده نموده و فرانسوی ها نیز عملیات زیادی کرده و بلکه یک عدد متخصصین را در تحت اداره ژنرال فریه مقرر نموده تا درین راه تحقیقات نمایند و این هیئت تا یکدرجه به عملیات خویش موفق گردیده و توانستند که طیاره و کشتی ها را از مسافت ها اداره نمایند .

اهمیت خدمات رادیو تیلی میخانیک در قشون

در قرن گذشته تخنیک حرب به آهستگی ترقی نمود دول محارب بطریقه اساس اسلحه حربی یکی بر دیگری غالبیت داشت زیرا تمام دول دارای یکنوع اسلحه بوده تنها در تنظیمات و ترتیبات و سویات متفاوت بودند

و کامیابی آنها منوط به تنظیمات آنها بود اما در قرن موجوده وضعیت قشون تخنیک خیلی با عجله تغییر یافته و سرعت ترقی نموده است در جنگهای آینده علوم تخنیک رول مهمی را بازی خواهد کرد و آلات موفقیت دول یکی بر دیگر اسباب اعدام بشر ، تانک ، طیاره گاز های رهبر دار خواهد بود و اگر آله را دیو تیلی میخانیک مکمل گردیده و بواقص آن رفع شود در انجام خدمات و وظائف عسکری تأثیرات فوق العاده خواهد بخشید و طرز محاربه را بکلی تغییر خواهد داد .

اسعمال ، و معلق کردن بم ها در جهات حرب بدریعه رادیو تیلی میخانیک اجرا خواهد شد و در مواقع محاربه که جهات غار آلود و بردود میباشد و نمی توانند بویچی ها گلوله را هدف رساند رادیو تیلی میخانیک می تواند سهولت گلوله های توپها را اداره کرده و هدف برساند . علاوه بر آن رادیو تیلی میخانیک در حرب سنگار ها هم معاونت کرده می تواند بدریعه رادیو ، بالنهای گاز را در محاذ دشمن معلق ساخت بم ۶ - و نتیجه درسی حاصل نمود رادیو تیلی میخانیک در محاربه تانکها و موترهای زره پوش ها بر مقام مخصوصی دارد و آله های متحرک فیر کننده بدون درایور خیلی سهولت می تواند در منطقه دشمن رلو موافع راد داشته باشد اجرا آت خوبی ندارد و این نوع اجرا آت ذریعه تیلی میخانیک از طرف متخصصین عسکری امریکائی تجربه و استعمال گردیده .

خدماتیکه از تیلی میخانیک در قوای هوائی شعات عسکری گرفته میشود با اهمیت و بر قیمت است تیلی میخانیک و هوا بازی در کره ارض وسیله حاکمیت بشر میباشد هوا بازی و رادیو تیلی میخانیک را نمی توان بادیگر اختراعات مقایسه نمود زیرا این فن بود که بشر را به اینقدر موفقیت رسانیده توانست طیاره اتوماتیکی بوجود آورده و بدون پیلوت بدریعه رادیو آن را اداره نماید

ایب ترقی هوا بازی ما را و ادار می سازد تا ذکر کنیم در آینده رادیو تیلی میخانیک چه نوع کار های

در کارهای کسب های غیر افتخار در امور نظامی

قوت الماده را انجام خواهد داد یکی از انجنیر های نامدار فرانسه م پرشرون در سه ۱۹۲۳ طیاره اوتوماتیک آینده را که خیلی عجیب بود (حاضر ساخته و استعمال کرده است) رسم نموده و گفته بود که این طیاره از هجائی نیست که خیالی و سر سری تصور گردیده و بر عمل شدن آن تعجب و انکار شود بلکه برای عملی گردیدن آن اسناد و دلائل قناعت بخشی موجود است و نیز انجنیر مد کوریسکطریقه دیگر را پیشنهاد کرده و عقیده داشت که در آینده قریب می توان از زمین ریل های هوائی را بذریعه رادیو تیلی میخانیک اداره کرد و این ریل ها حامل پسته و سامان تجارتی بوده و مسافری در ارتفاعات ۱۲ تا ۱۳ کیلو متر که در آنجا هوا از سطح زمین ۴ تا ۵ دمه خفیف تر است پرواز خواهد کرد و به اینصورت سرعت رفتار را می توان فی ساعت از (۴۰۰ تا ۵۰۰) کیلو متر ترق داد .

هرگاه باین گونه طیاره ها و ریل ها به این اداره ارتفاعات مسافری پرواز داده شود در آن حال حتمی و لازمی است که اطاقهای نشین مسافری بموارد هوای ثقیل و بدرجه کفایت ساکنین آن باشد تا تکلیف مسافری رفع شود و هکذا بواسطه آله های که در طیاره نصب خواهد شد می توان طیاره را بدون نشست در هوا گردش داده و بیش از حد معین پرواز داد .

علاوه از آن درین طیارات حادثن مواد سوزنده مثل چوب و غیره * زیاد بکار نبوده و بلکه مسافری را می توان در مسافه های دور از یک طیاره بدیگر طیاره حمل و نقل داد و این نوع تجارتی اکنون اجرا و عملی شده و یک بیجه درختانی از آن حاصل گردیده است .

درین اواخر یکی از ژنرال های انگلیس موسوم به فولی روم پیش هاد نموده است که باید در موتور های زره پوش قوماندانان قلم تیلی میخانیک وجود داشته باشد تا ذریعه طیاره کشفیاتیکه بعمل می آید و او امریکه داده می شود ذریعه این قلم تحریر و نقشه منطقه حرب را رسم نماید . کذا در مناطقی حرب زمابیکه او امر تحریری برای مالدونان لازم باشد بوسیله قلم مذکور می توان هدایات را بسهولت اعلان نمود . ممکن است این بطریقه بز پایه اکتال را طی نماید ، و شاید ازین قبل اختراعات حربی که تعلق به رادیو تیلی میخانیک دارد بسی تکمیل یافته و از اضطرار بواسطه اهمیت و حربی بودن آن محفی مانده باشد .

ممالك عالم

مملکت	قطعه بر	طرر حکومت	مساحه مربع کيلومتر نفوس	سرکر	ملاحظات
افغانستان	آسيا	شاهی	۷۹۶ر۵۲۱	۱۲ر۰۰ر۰۰۰	کابل مسلمان
الف :					
آذربايجان	»	جمهوريت شورائيه	۸۵ر۹۶۳	۲ر۵۷ر۴۰۰	باکو اکثر اهالی مسلمان
آرچ فریستيت	افريقه	امپراطوري برطانيه	۱۲۸ر۵۸۰	۶۲۸ر۸۲۷	بلوم فون تين
آسام	آسيا	»	۱۳۷ر۳۰۳	۸ر۶۲۲ر۲۵۱	شیلانگه یکی از ولايات هند است
آستاليا	اوقيانوسيه	»	۷۰۳ر۸۵۰	۶ر۶۲۳ر۷۵۷	کی بیله
آسترايای شمالی	»	»	۱۳۰ر۳۵۶ر۱۲۰	۴ر۶۵۴	پورت دارون یکی از حصص استراليا
حنوی	»	»	۹۸۴ر۳۴۱	۵۸۰ر۸۴۹	ایلدید
» عربی	»	»	۳۰۳ر۵۲۷ر۵۳۰	۴۳۸ر۱۱۳	یرت
آسترا	اروپا	جمهوريت	۸۳ر۸۵۷	۶ر۷۳۲ر۶۲۵	ویانه
آگره	آسيا	امپراطوري برطانيه	۲۱۲ر۷۲۷	۳۵ر۶۱۳ر۷۸۴	آگره یکی از حصص هند
آگره واوده	»	»	۲۷ر۲۹۲	۴۸ر۴۰۸ر۷۶۳	اله آباد
آن هالت	اروپا	جمهوريت	۲ر۳۱۴	۳۵۱ر۴۷۱	دیساؤ یکی از اتحاد جماهیر اشتراکيه شوروی
آیرلید	»	دولت آزاد داخل	۶۸ر۸۹۵	۲ر۹۷۲ر۸۰۲	دبلن
(آیرش فری سبت)	»	امپراطوري برطانيه			
آیرلید شمالی	»	شاهی برطانيه	۳۱ر۵۶۴	۱ر۴۱۷ر۴۱۷	لفاست
آیسلاند (جزیره)	»	شاهی مربوطه	۱۰۲ر۸۱۹	۱۰۸ر۶۴۶	رایکلیویک
آیوری کوست	افريقه	مستملکه فرانسه	۳۲۳ر۹۲۵	۱ر۸۶۶ر۳۱۶	بکرویل ربع اهالی مسلمان است
آی سینیا (جسته)	»	شاهنشاهی	۱ر۱۲۰ر۴۰۰	۱۲ر۰۰ر۰۰۰	عیدس ایایا
اتحاد افريقای جنوبی	»	امپراطوري برطانيه	۱ر۲۲۳ر۳۲۸	۸ر۰۷۲ر۸۰۰	پرتوریه
اتحاد جماهیر اروپا آسيا	جمهوريت شورائی		۲۲ر۴۵۹ر۲۹۳	۱۶۲ر۱۴۳ر۱۰۰	ماسکو
اتشراکيه شورائيه					
» » » روسيه »	»	»	۲۰۴ر۵۹۹ر۸۱۰	۱۱۱ر۵۹۲ر۸۷۰	
امیر	آسيا	تحت حایه عرب سعودی	۳۵ر۹۰۰	۷۵۰ر۰۰۰	ابو عریش مسلمان

سائننامه د کابل

ملک	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	خوس	مرکز	ملاحظات
اجیر میره	آسیا	امیراطوری برطانیه	۷۰۲۱	۵۶۰۲۹۲	اجیر	از ولایات هند برطانوی
ارجن تان	امریکه جنوبی	جمهوریت	۲۸۰۲۴۳۶	۱۱۸۴۶۶۵۰	بونیس آیرس	
برمنستان	آسیا	جمهوریت شورائیه	۲۹۶۶۰	۱۰۱۳۸۰۰	ایروان	
بری تریا	افریقہ	ایتالیا	۱۱۹۰۰۰	۶۲۱۷۷۶	آسمارا	اهالی آن مسلمان می باشند
استونیا	اروپا	جمهوری	۴۵۲۲۲	۱۱۷۵۳۸	تالین (ریوال)	
افریقہ جنوبی	افریقہ	تحت انتداب برطانیه	۸۳۵۹۵۴	۲۵۸۹۰۵	یوهنبویک	
افریقہ غربی	»	مسلکة فرانس	۲۶۵۹۷۰۷	۱۴۵۷۵۹۷۳	داکار	ربع اهالی مسلمان است
استوائی	»	مسلکة فرانس	۲۲۵۵۸۷۰	۳۱۹۲۲۸۲	برار اوویل	
آلبانیا	اروپا	شاهی	۲۷۵۳۸	۱۰۰۳۰۶۸	دورازو	یگانه سلطنت اسلامی در اروپا است
آلبانیا	امریکه شمالی	امیراطوریت برطانیه	۶۶۱۱۶۱	۷۳۱۶۰۵	ایدمانتون	در کاداد واقع است
الجزایر	افریقہ	مستملکات فرانسه	۲۱۹۶۲۹۱	۶۵۵۳۴۵۱	الحرائر	اسم عربی آن مغرب الوسط میباشد
امارات ابوسابی	آسیا	مشایخ تحت حایه برطانیه	۱۵۶۰۰	۸۰۰۰۰	ابوسابی	مسلمان
افام	»	امیراطوری تحت الحمایه فرانسه	۱۴۷۶۰۰	۵۱۲۲۰۰۰	هانوی	واقع هندچینی
ان تی گوا	جزایر غرب الہند امریکہ	امیراطوری برطانیه				
اندورا	اروپا	جمهوریت	۴۵۲	۵۲۳۱	اندورا	رجوع شود بحرایر لیورده تحت حمایت مشترکہ فرانسه و ہسپانیہ
انگلستان	»	شاهی	۱۳۱۷۶۱	۳۷۳۵۴۹۱۷	لندن	
انگولا (افریقہ غربی برنگالی)	افریقہ	مستعمرة برنگال	۱۲۵۵۷۷۵	۴۱۸۱۷۳۰	لوآن دا	
اوبانگی شاری	»	مسلکة فرانس	۴۹۳۰۰۰	۱۰۹۰۰۸۴	بانگوئی	نصف اهالی آنجا مسلمان میباشد
اودہ	آسیا	امیراطوری برطانیه	۶۲۵۶۵	۱۲۶۹۴۹۷۹	لکھنؤ	
اودکی (جزایر)	اروپا	امیراطوری برطانیه	۹۷۵	۲۴۰۱۰۹	کریک وان	
ازبکستان	آسیا	اتحاد جماہر شورائیه	۱۷۶۱۰۰	۴۷۵۳۸۰۰	تاشکند	
اوکراین	»	جمهوری شورائیه	۴۵۲۲۰۰	۳۱۶۰۸۲۰۰۴	خارکوف	در اتحاد جماہر اشتراکی شورائیه شامل است

مملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	قوس	موقع	ملاحظات
اولدن برگ	اروپا	اتحاد جرمنی	۶۴۲۴	۵۴۵۷۴۹	اولدن برگ	
اوتریو -	امریکه	امپراطوری	۱۰۶۸۵۴۴	۳۴۳۱۶۸۳	توروتو	
ایتالی دویا	شمالی	برطانیه			رجوع شده الی سینا	
ایران	آسیا	شهنشاهی	۱۶۴۳۵۵۸	۱۰۰۰۰۰۰	طهران	اکثر اهالی آن مسلمانست
ایتالیا	اروپا	شاهی	۳۱۰۱۴۰	۴۱۸۰۶۰۰۰	روما	
ایتالیا	« افریقا »	»	۲۴۲۱۶۷۰	۴۳۰۰۰۰۰	»	
بامستکانش						
ایکو ادور	امریکه جنوب	جمهوری	۴۵۱۱۸۰	۲۵۰۰۰۰۰	کوئی نو	
ب :						
باربا دوس	غرب الهند	امپراطوری	۴۳۰	۱۷۳۶۷۴	بریج تاون	
(جزیره)	امریکه	برطانیه				
باسوتولند	افریقه	»	۳۰۳۴۳	۶۵۰۰۰۰	ماسیرو	
باشقر	اروپا	اتحاد جماهیر	۱۵۱۸۲۰	۳۹۷۵۴۰۰	اوقه	
		اشترایک شورابه				
رار	آسیا	امپراطوری	۴۶۰۱۵	۳۴۴۳۷۶۵	امراوتی	یکی از ولایات حیدر آبادکن که تحت اداره انگلیس است
برازیل	امریکای جنوبی	جمهوری	۸۵۱۱۱۸۹	۴۱۰۷۹۰۰۰	رایو دی جیرو	
برالفطر	آسیا	شیخ تحت الحمايه	۲۲۱۰۰	۲۶۰۰۰	الیدام	مسلمان
		برطانیه				
برطانیه	اروپا	امپراطوری	۳۸۳۴۲۴۵۰	۴۹۳۰۸۱۰۰۰	لندن	امپراطوری برطانیه
برما	آسیا	امپراطوری	۶۵۰۲۷۷	۱۴۶۶۵۶۱۸	رنگون	ار ملحقات هند
		برطانیه				
برموداس	امریکه	»	۴۹	۲۷۷۸۹	هیسلی	
(جزیره)	شمالی					
بروده	آسیا	مهارا حائی تحت الحمايه	۲۱۰۴۸	۲۴۴۳۳۰۰۷	بروده درهند	
برونزویک	اروپا	اتحاد جماهیر جرمنی	۳۶۷۲	۵۰۱۶۷۵	برونزویک	
برونی	آسیا	سلطان تحت الحمايه	۶۵۰۰	۳۰۱۶۲	برونی	در حزام شرقی الهند مسلمان
		برطانیه				
برین	اروپا	اتحاد جماهیر جرمنی	۲۵۷	۳۳۸۸۴۶	برین	یکی از ایالات جرمنی
بلجیم	»	شاهی	۳۰۴۴۴	۸۱۲۹۸۲۴	برسلز	
بلغاریا	»	»	۱۰۳۱۴۶	۶۰۶۷۰۰۰	صوفیا	
بلوچستان	آسیا	امپراطوری	۱۴۰۴۴۵	۴۶۳۵۰۸	کوئته	یکی از ولایات هند
برطانیه	برطانیه					برطانوی - مسلمان

سالنامه « کابل »

ملک	قطعه برد طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	قوس	مرکز	ملاحظات
پاکستان (گلان) آسیا	خانی تحت الحمايه برطانيه	۲۰۸۲۵۳	۴۰۵۱۰۹	قلاش	مسلمان
بمبئی و سند *	امپراطوري برطانيه	۳۲۰۱۶۵	۲۲۲۰۹۱۶۸	بمبئی	از ولايات هند
بنگال *	»	۱۹۹۰۱۵	۵۰۱۲۲۰۵۵۰	کلکتہ	یکی از ولايات هند
بوريات *	آحاد جواهر	۳۷۶۳۷۷	۵۷۴۴۰۱	درختی	
ومنکول *	اشترایه شورایه			اودسک	
بورنپوشالی *	امپراطوري برطانيه	۸۰۰۵۶۱	۲۷۰۲۲۳	سنداکان	از جزایر شرق الهند
برطانیوی	»			مسلمان	
بورنیوی هالندی *	مستلکه هالند	۵۵۰۰۰۰	۲۱۹۴۵۳۳	نجرماسین	« مسلمان »
بوسنیا و هرزک اروپا	شاهی یوگوسلاویه	۵۱۲۵۸	۱۸۸۹۹۲۹	ساراجی و	از ولايات یوگو
(هرزی گووینا)				سلاویه	
بولویا امریکای جنوبی	جمهوری	۱۳۳۲۸۰۸	۲۹۷۴۰۰۰	لایاز	
بوهیمیا اروپا	جمهوری چکوسلواکی	۵۲۱۲۵	۶۶۷۰۵۸۲	پراگ	
بوزنیا	اتحاد جواهر حرمی	۷۵۹۹۶	۷۳۷۹۵۹۴	میونخ	
بهار آسیا	امپراطوري برطانيه	۲۱۵۳۷۸	۳۷۵۹۰۳۵۶	پته	از ولايات هند
واوریه					
بھوتان *	مها راجه تحت الحمايه برطانيه	۴۶۰۰۰	۲۵۰۰۰۰	پونا که	به شمال هند وقوع دارد
بیلچوانالند	افریقہ تحت حمايه برطانيه	۷۱۲۰۰۰	۱۵۴۹۸۳	سرووی	
یدن اروپا *	اتحاد جواهر حرمی	۱۵۰۰۷۰	۲۳۱۲۴۶۲	کارلس زوہ	
پ :					
بایوا (جزائر) اوقیانوسیه	امپراطوري برطانيه	۲۴۴۷۷۰	۲۷۶۱۲۵	پورت مورسبی	
باداگوی امریکه جنوبی	جمهوری	۲۸۸۰۱۹	۱۰۶۵۰۰۰	ایسبشن	گرانچاکو که بین بولیویا و پاراگوی متنازعیه است مساحت آن ۴۶۶۶۶۲ مربع کیلومتر
باناما امریکه وسطی	جمهوری	۷۴۵۲۲	۴۶۷۴۵۹	پاناما	
برتگال اروپا	»	۹۸۱۱۹	۶۶۹۸۰۴۵	لزن	
* نامستلکات آسیا		۲۱۹۲۹۰۰	۱۴۷۹۰۰۰۰	لزن	
افریقہ					
برنسی و سنت افریقہ	مستلکه برتگال	۹۴۴	۶۳۸۴۹	ساوی نوی	جزائر
نوماس					
بروشیا اروپا	اتحاد جرمنی	۲۹۲۶۹۵	۳۸۱۷۵۹۸۹	برلین	
بنجاب آسیا	امپراطوري برطانيه	۲۵۸۵۹۱	۲۳۵۸۰۸۵۱	لاهور	یکی از ولايات هند
بولیاند اروپا	جمهوری	۳۸۸۳۹۰	۳۲۱۳۲۹۳۶	وارسا	
بیرو امریکه جنوبی	»	۱۳۷۸۳۶۰	۶۲۳۷۰۰۰	لیما	

ملکت	قطعه بر طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	نقوس	مرکز	ملاحظات
ت :					
تاتارستان	اروپا اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائیہ	۶۷۰۰۶۰	۲۷۰۰۵۵۰۰	قازان	
تاجکستان	آسیا » » » »	۱۴۵۰۸۶۷	۱۱۸۷۰۵۰۰	ستالینگراد (دوشنبه)	
تانگایینکا	افریقہ امپراطوری برطانیہ	۹۴۱۰۵۵۲	۵۰۶۴۸۱۹	دارالسلام	
تانو تووا	آسیا اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائیہ	۱۶۵۰۰۰	۶۲۰۰۰۰	خیم بلدار	
تاهیتی و غیره اوقیانوسیه	مستملک فرانسه	۴۰۰۰	۳۹۰۹۲۰	پایتھ	اوقیانوسیه ای
(جزایر)					فرانسوی
تبت	آسیا تحت حمایت چین	۱۱۵۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	لاهاسه	
ترانسوال	افریقہ امپراطوری برطانیہ	۲۸۶۰۵۳	۲۰۸۷۶۳۶	بریتوریہ	یکی از حصص اتحاد جنوب افریقہ
ترکسان چینی آسیا	اعلان استقلال نموده	۱۴۲۵۰۰۰	۲۷۰۰۰۰۰	اورومچی	
ترکمنستان	» اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائیہ	۴۴۳۶۴۹	۱۱۵۶۳۰۰	عشق آباد	
ترکیہ	اروپا آسیا جمهوری	۷۶۲۷۳۶	۱۳۶۶۰۲۷۵	انقره (انگوره)	
تریداد و توباگو	امریکہ امپراطوری برطانیہ	۵۱۱۷	۴۱۲۷۸۳	یوت اوسین	
تسایا	اوقیانوسیه » »	۶۷۸۹۴	۲۲۷۴۷۳	هوبارت	
تمور (عم الجزائر) آسیا	مستملک برتگال	۱۸۹۸۹	۱۱۴۶۶۶۰	دلی	قسمتی مستملک برتگال و قسمتی مستملک هالیند
توگولیند برطانیوی	افریقہ تحت انتداب برطانیہ	۳۳۷۷۲	۲۹۳۷۱۷	هو	مربوط ساحل ملائی
» فرانسوی »	» » فرانسہ	۵۶۱۶۹	۷۵۰۰۰۶۵	لوم	
تونس	» بیگ تحت حمایت فرانسہ	۱۲۵۱۳۰	۲۴۱۰۶۹۲	تونس	
تونکن	آسیا تحت حمایت فرانسہ	۱۱۵۷۰۰	۸۰۹۷۴۲۹	هانوئی	
تونکا (جزایر)	اوقیانوسیه تحت حمایت برطانیہ	۱۰۰۲	۲۹۴۴۹	بوکو آلوفا	جزایر فرزندلی می گویند
تورنگیا	اروپا جزایر اتحاد جمهوری جرمنی	۱۱۷۶۶	۱۶۰۹۴۰۰	ویمار	
ج :					
جاپان	آسیا امپراطوری	۳۸۳۰۷۱	۶۴۴۵۰۰۰۰	توکیو	
» با مستعمرات »	» »	۶۸۱۴۹۰	۹۱۷۹۳۶۳۹	»	
جبل الطارق	اروپا امپراطوری برطانیہ	۵	۲۱۳۷۲	جبل الطارق	
جبل دروز آسیا	تحت انتداب فرانسه	۶۰۰۰	۶۰۰۰۰	سویدا	
جرمنی	اروپا جمهوری اتحادی	۲۹۵۵۶۶	۶۵۳۰۰۰۰۰	برلین	
جورجیا	» » شورائیہ	۷۰۰۹۴	۲۹۲۴۶۰۰	تفلیس	
(گرجستان)					
نمورو	آسیا سلطان تحت انتداب برطانیہ	۲۲۱۴۸	۲۸۳۲۳۴	جوهور بهرو	پلتویاست ملایا

سالنامه «کابل»

ملک	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	نفس	مرکز	ملاحظات
ج :						
چکوسلواکی	ارویا	جمهوری	۱۴۰٫۳۹۴	۱۴۷۲۶٫۱۵۸	پراگ	
چلی	امریکای جنوبی *		۷۱۱٫۷۶۷	۴۲۸۷٫۶۶۵	سنت یاکو	
چون	آسیا	امپراطوری جاپان	۲۲۰٫۰۰۰	۲۰۲٫۲۶۲٫۹۵۸	سیول	به کوریا به معروفست
چروا	*	اتحاد جماهیر اشتراکی شورائی	۱۷٫۹۳۰	۹۰۹٫۱۰۰	جوق سرای	
چین	*	جمهوری	۱۲٫۴۵۲٫۶۰۰	۴۷۴٫۷۸۷٫۳۸۳	نانکین	
چین خاص	*	*	۵۸۳٫۹۵۰۰	۴۴۴٫۷۸۳٫۸۶	نانکین	ملاً از امپراطوری چین همیقدر به قیامده
چینل آی لیندر (جزایر)	ارونا	امپراطوری برطانیه	۲۲۲	۹۳٫۰۶۱	سنت هیلر	در رود نارانگلستان واقع است
ح :						
حجار	آسیا	شاهی	۴۴٫۳۰۰	۹۰۰٫۰۰۰	مکه معظمه	یک جزء دولت عربیه سعودیه است
حصار موت	*	سلاطین عرب	۱۵۱٫۵۰۰	۱۲۰٫۰۰۰	ماکلا	
حیدرآباد	*	نظام تحت حمایت برطانیه	۲۱۴٫۱۷۹	۱۴٫۳۹۵٫۴۹۳	حیدرآباد دکن	بزرگترین ریاستهای هند است
د :						
دغستان	ارویا	جمهوری شورائی	۵۷٫۳۳۰	۹۰۱٫۵۰۰	مخج قلعه	اکون در قسبهای ارویا آمده اکثر اهالی آن مسلمانست
دافار	افریقه مستقیمه و اس		۱۵۷	۵۳٫۹۸۲	دافار	
داریک	اروپا	شهر مستقیم	۱٫۹۵۱	۴۰۷٫۵۱۷	داریک	
دلشیا	*	یوگوسلاویا	۱۲٫۷۴۵	۶۲۱٫۴۳۹	راکوسا	ارامالات یوگوسلاویا
دنارک	*	شاهی	۲۳٫۹۲۴	۳٫۵۵۰٫۶۵۱	کوبین هاکن	
دومینیکا	امریکا	جمهوری	۴۸٫۷۱۰	۱٫۳۰۰٫۰۰۰	سانتودومینگو	ارحز اثر غرب اهد
دهلی	آسیا	امپراطوری برطانیه	۱۵۳۶	۶۳۶٫۲۴۶	دهلی	ار ولایات هند برطانوی
دهوی	افریقه	مستعمره فرانسه	۱۲۲٫۱۰۰	۱٫۱۱۲٫۰۰۰	پورتو بوو	رع اهالی آن مسلمان میباشند
ر :						
راجیوتانه	آسیا تحت حمایت امپراطوری برطانیه		۳۳۴٫۶۴۸	۱۳٫۳۰۸٫۷۸۱	-	مجموعه ریاستهای هدی

مملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحه مربع کیلومتر	موس	مرکز	ملاحظات
راس تری توری	قطب جنوبی	مستلکه برطانیہ	۲۰۰۰ ر ۰۰۰			
روآسمہ اورودی	افریقہ	تحت انتداب بلجیم	۵۴۸۰۰	۳۴۵۰ ر ۹۳۷	اوسوم مورا	
رودیشیای جنوبی	افریقہ	امپراطوری برطانیہ	۳۸۹ ر ۳۷۴	۱۱۰۹ ر ۰۱۲	سالس بری	
رودیشیای شمالی	افریقہ	امپراطوری برطانیہ	۷۴۵ ر ۷۶۰	۱۳۸۵ ر ۳۹۶	لونگست	
روس سعید	اروپا	اتحاد جماہر اشراکیہ شورائیہ	۱۲۵ ر ۹۵۰	۵۲۹۰ ر ۳۰۰	مسک	
رومانیہ	اروپا	شاہی	۲۹۴ ر ۹۶۷	۱۸۰۲ ر ۲۳۷	بخارست	
ریاستہای متحدہ ملانہ آسیا	روسی بحلی تحت حمایتہ	برطانیہ	۷۱۶ ر ۶۰۸	۱۷۱۳ ر ۰۹۶	کوالالامپور اہالی آن مسلمان میباشند	
ریاستہای ملانہ آسیا	تحت حمایتہ	برطانیہ	۵۸۱ ر ۱۸۴	۱۵۲۸ ر ۱۰۰	مدوب برطانیہ	جوہور سکوت دارند اہالی آن مسلمان میباشند
ری یونین (جزیرہ)	افریقہ	مستلکہ فرانسی	۲۵۱۲	۱۹۷ ر ۹۳۳	سن پیر	
زنجبار (جزیرہ)	افریقہ	سلطان تحت حمایتہ	۲۶۴۲	۲۴۵ ر ۴۲۸	زنجبار	
س :						
سار	اروپا	تحت ادارہ جمعیت اقواء	۱۸۸۸ ر ۱	۸۰۵ ر ۷۳۴	سار بروک	در سہ ۱۹۳۵ ر مدنی رای گرد؛ حوالہ نہ کہ بتخل موجودہ راجی ہندیا صنعت المان یا فرانسیہ
ساراوک	آسیا	راجہ تحت حمایتہ برطانیہ	۱۰۸ ر ۸۰۰	۶۰۰ ر ۰۰۰	کو حنگ	راجہ مملکت یکسر انگلیس است
ساردینیا (جزیرہ)	اروپا	شاہی ایتالیہ	۲۴۰ ر ۰۹۰	۹۷۳ ر ۱۲۵	کالباری	
ساسکات حیوان	امریکہ شمالی	امپراطوری برطانیہ	۶۵۱ ر ۸۷۶	۹۲۱ ر ۷۸۵	رجینا	یکی از ولایات کانادا
سالویدور	امریکہ وسطی	جمہوری	۳۴۱ ر ۱۲۶	۱۲۵۹ ر ۵۷۸	سان سالویدور	
ساموآئی غربی	اوقیانوسیا	تحت اسداب برطانیہ	۲۹۳۴	۴۶۱ ر ۵۰	آسیا	
سان مارینو	اروپا	جمہوری	۶۱	۱۳۹ ر ۴۸	سان مارینو	
سارابیکا	افریقہ	مستعمرة ایتالیہ	۷۳۸ ر ۰۰۰	۱۶۴ ر ۶۰۷	بنغازی	اہالی آن مسلمان است
سیر رحی (جزائر)	اروپا	ناروی	۶۳۰ ر ۰۹۵	۱۵۶۳	لانک ہیراین	
سیریت ستلنس آسیا	امپراطوری برطانیہ		۳۹۶۵	۱۴۶ ر ۹۸۴	سنگاپور اکثر « »	
سغالیین جنوبی آسیا	مستلکہ جاپان		۳۶۰ ر ۰۹۰	۲۹۵ ر ۱۹۶	تویوہارا	
سلی (صقلیہ)	اروپا	شاہی ایتالیہ	۲۵۷ ر ۷۳۸	۲۶۸ ر ۱۱۶	پلر مو	

« سالنامه » کابل

مملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	نفوس	مرکز	ملاحظات
سکاٹلند	ارویا	شاهی برطانیه	۷۷٫۱۷۱	۴٫۸۴۲٫۵۵۴	ایدن برا	
سکم	آسیا	مهاراجه تحسایه	۶٫۰۴۷	۸۱٫۷۲۲	تم لونک	یکی از رانستهای هند است
سکسی	ارویا	اتحاد حرمی	۱۴٫۹۸۶	۱۳۸٫۹۹۶	۷٫۹۹۶	در سدن
سلواکیه		چکسلواکیه	۷۰٫۹۷۵	۳٫۰۰۰٫۷۰		براتسلاوه
سلوینیا		یوگسلاویه	۱۶٫۲۰۸	۱٫۵۵۰٫۴۶۵		راگرپ
سایترا	آسیا	مسلکله هولند	۲۳۳٫۰۳۵	۸۲۳۸٫۵۷۰	دکولپ	اخر اتر شرق الهند
سایت فلیک	افریقه	امه اسی	۱۳۲	۳٫۹۴۷	جیرتاون	محس و محل قوت ناولیون
سایت گاتکی	آسیا	برطانیه	۱۴۳۷٫۰۰۰	۲٫۵۰۰٫۰۰۰	ارومچی	در مملکت انقلاب است
سایت لاند	اروپا	امه اسی	۱۷٫۳۵۹	۱۱۷٫۸۷۷	مبانی	
سایت لاند	اروپا	جمهوری اتحادی	۴٫۲۹۰	۲۰۶٫۲۰۰	برن	
سایت لاند	اروپا	مملکله هولند	۱۴۵۳٫۷۷۵	۲٫۸۵۵٫۶۵۸	کائس	تمام اهالی آن مسلمان است
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۲٫۶۰۹٫۸۰۰	۲٫۶۰۵٫۸۴۸	حرطوه	
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۵۰۰٫۰۰۰	۱۰۰٫۰۰۰	موکداسو	
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۱۷۶٫۰۰۰	۳۴۴٫۷۰۰	تریزه	
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۲۳٫۰۰۰	۸۷٫۷۷۸	حبوقی	سموه سکته آن مسلمان است
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۱۲۹٫۰۰۰	۱۵۵٫۸۸۸	ناراه رسو	نزدیک کران گیانی هولندی است
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۱۲۷٫۰۰۰	۱۶۲٫۰۰۰	دمشقی	اکثر اهالی مسلمان است
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۴۴۸٫۹۸۰	۶٫۱۹۰٫۳۶۵	سناکام	
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۵۱۸٫۱۶۲	۱۳٫۳۵۵٫۰۰۰	دکاکان یک خمس	»
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۷۲٫۳۲۴	۱٫۶۷۲٫۰۵۷	فری تاؤن نصف	
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۶۵۶٫۰۸	۳۰۶٫۸۷۱	کولومبو	جزیره است
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۱۲۰٫۰۰۰	۴٫۳۲۶٫۵۸۶	مکاسر	اخر اتر شرق الهند
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۲۰۱٫۳۷۵	۱۰۸٫۴۲۷۳	سن لونی	اکثر اهالی مسلمان است
سایت لاند	افریقه	مملکله هولند	۲۴۸٫۰۰۰	۱۰۵۳٫۰۰۶	فورت لانی	تمام اهالی آن مسلمان است

مملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحه مربع کیلومتر	نفوس	مرکز	ملاحظات
شرق اردن	آسیا	امارت تحت استبداد برطانیہ	۱۶۲۲۰	۲۶۰,۰۰۰	امان	اکثر اہالی آن مسلمانست
شرق الہند	آسیا	امارات تحت حمایت ہولند برطانیہ فرانسیہ جاپان امریکہ	۱۳۴,۹۰۰	۶۰,۷۳۱,۰۲۵		ارجزا بر شرق الہند تقریباً کل اہالی آن مسلمان است
سمیرک لیب	ارونا	اتحاد حرمی	۳۴۰	۴۶,۶۶۰	نوی بورگ	یکی از ایالات حرمی
شیلند (حرار)		شاہی برطانیہ	۱۴۲۶	۳,۵۵۲,۰	لرویک	
شیخ سعید	آسیا	تحت حمایت برطانیہ	۱۶	۱,۰۰۰	ساحل عرب	
صحرائ عربیہ	افریقہ	مستملکہ ہسپانیا	۲۸۵,۲۰۰	۳۲,۰۰۰	ویلاکسروس	
صربیا	ارونا	شاہی یوگوسلاویہ	۴۸,۳۵۰	۲,۹۱۱,۷۰۱	بلغراد	
صوبہ سرحد	آسیا	امرا صوری برطانیہ	۳۴,۷۵۴	۲,۴۳۵,۰۷۶	ساور	یکی از ولایات ہند
صوبہ متوسط			۲۱۲,۶۵۴	۱۲,۰۲۸,۸۶۳	لاہور	از ولایات ہند
ط :						
طرابلس عرب	افریقہ	مستملکہ ایتالیا	۸۷۵,۴۲۳	۵۷۲,۷۰۰	طرابلس	تمام اہالی مسلمان می باشد
ضجہ		شہرین الملکی	۳۷۳	۷۰,۰۰۰	ضجہ (سحر)	اہالی آنجامسلمان می باشد
عدن	آسیا	امرا صوری برطانیہ	۱۹۴,۰۰۰	۵۵۰,۰۰۰	عدن	اہالی آن مسلمان باشند
عراق		شہی	۳۷۰,۹۷۷	۲,۸۴۹,۳۰۰	بغداد	اکثر اہالی مسلمان باشند
عرب سعودیہ	آسیا	شاہی	۲,۶۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	مکہ معظمہ	
عمان		تحت اثر برطانیہ	۱۵۶,۶۷۵	۵۰۰,۰۰۰	مسقط	گواندر در ساحل بحر عمان ایستملک عمان واصل آن مسلمان است
ف :						
فاک لیند	امریکہ	امرا صوری برطانیہ	۳,۰۰۰,۰۰۰	۳,۱۰۱	سیلی	
فرانس	ارونا	جمہوری	۵۵۱,۰۰۰	۴۱,۸۴۹,۹۲۳	پاریس	
فرانس		تمام قطعات	۱۲,۳۴۹,۸۲۰	۱۰,۴۷۶,۸۰۰		
مستملکات آن	عالم					
فلسطین	آسیا	تحت استبداد برطانیہ	۲۶,۳۰۰	۳۵۰,۱۵۴		بیشتر از دولت اہالی آن مسلمانست
فنلند	ارونا	جمہوری	۳۸۸,۲۱۷	۳,۶۶۷,۰۶۷	ہلسنکی	
					ہلسنگفورس	

سالتامه * کابل *

مملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	نفوس	سرکز	ملاحظات
غور موسا (تایوان) آسیا	مسلکه جایان	۳۵۹۷۴	۴۵۹۴۱۶۱	تای هوگو جزیر		
فیرو (جزایر) اروپا	دخارک	۱۲۰۰	۲۱۳۵۲	تارن زمان		
ق :						
قیوس آسیا	امپراطوری رطایه	۹۲۸۲	۳۴۷۹۵۹	نکوسیا	از جزایر مدیترانه	
فرغستان	» اتحاد جماهیر اشتراک شورائی	۱۹۶۷۴۰	۱۱۵۹۹۰۰	فزونسی		
قره قلیاق	»	۱۱۹۵۷۱	۳۴۶۰۰۰	نوکوس		
قواقدستان	» اتحاد جماهیر اشتراک شورائی	۲۸۱۴۶۰۰	۷۲۶۰۵۰۰	المنا	دولت آب	مسلمان است
ک :						
کابادا	امریکائی	امپراطوری رطایه	۹۵۵۶۸۱۷	۱۰۳۷۶۷۸۶	اتاولا	دومینیون
شالی						
کانگوی بلجیسی	افریقه	مسمیه بحیه	۲۳۸۵۱۰۰	۹۵۸۴۹۳۶	لی یوادیل	
» فرانسوی	»	» فرانسه	۲۴۰۰۰۰	۶۹۸۷۵۳	زاراویل	
کریک (فرطش) اروپا	یوان	۸۲۸۶	۳۸۶۲۴۷	کادیا	جزیره	
ریمبا (قریم)	» اتحاد جماهیر اشتراک شورائی	۲۵۸۸۸۱	۷۹۳۷۰۰	سم پروپول	نصف اهالی	مسلمان است
کشور	آسیا	مهاجره تحت الحمايه	۲۱۸۲۱۹	۳۶۹۹۰۶۵	سری نگر	درهند
برطانیه						
کبودیا	آسیا	شاهنشاهی تحت الحمايه	۱۸۱۰۰۰	۲۸۰۶۰۰۰	موم بن	هند جیبی
فرانسه						
کوان توکک	»	تحت حاکم حاکم	۳۴۶۲	۹۵۵۷۴۱	دایرن	از ملک چین
کوان چووان	»	تحت حاکم فرانسه	۸۵۰	۲۵۰۰۰۰	فوت یارت	
کوجن بیتا	آسیا	شاهی تحت الحمايه	۶۸۶۵۰	۴۴۶۷۳۵۲	سیگون	از هند چین
(چین و چک)	فرانسه					است
کورا کاترو	امریکه	هولند	۱۱۳۰	۷۶۲۹۹	ولیم ستاد	از جزایر
غرب الهند						
کورسیکا (جزیره) اروپا	فرانس	۸۷۳۰	۲۸۹۸۹۰	احاک سبو		
کورسیا سلاوو	»	یوگو سلاویا	۴۳۸۷۴	۲۷۳۹۵۹۳	زاگریب	از ولایات
ویتیا					(اکرام)	یوگوسلاویا
کورک	آسیا	امپراطوری	۴۰۹۷	۱۶۳۰۸۹	سرکاره	از ولایات
هند برطانوی						
کوریا (جوون)	»	امپراطوری جایان	۲۲۰۷۴۱	۲۱۰۵۸۳۰۵	سیویل	جزء جایان
(کائی جو) خاص قرار						
داده شده						

ملاحظات	مرکز	تقوس	مساحتہ مربع کلومتر	طرز حکومت	قطعه بر	مملکت
	سان جوزی	۵۲۹۶۹۰	۵۸۰۰۰	امریکای جمهوری مرکزی		کوستاریکا
	ویکتوریا	۶۹۴۲۶۳	۹۲۱۶۲۶	امپراطوری برطانیہ		کولمبیای برطانوی امریکہ شمالی
	بوگوتا	۸۲۲۳۰۰۰	۱۱۵۰۰۰	» جنوبی جمهوری		»
در ساحل شرق جزیرہ العرب	کویت	۵۱۰۰۰	۵۰۰۰	شیخ تحت حمایتہ برطانیہ	آسیا	کویت
یکی از ولایات آسٹریا	برسبین	۹۶۵۹۳۴	۱۷۳۶۵۲۴	امپراطوری برطانیہ	آسٹریا	کوینر لینڈ
سابقاً از مستعمرات جرمنی بود	بوئی یا	۷۷۴۵۸۵	۸۸۲۹۷	تحت حمایتہ برطانیہ	افریقہ	کیرون برطانوی
سابقاً از مستعمرات جرمنی بود	یوانده	۱۹۰۰۰۰۰	۴۱۸۲۱۵	تحت انتداب فرانسه	افریقہ	کیرون (فرانسوی)
در وی قسمتی مستعمرہ و قسمتی تحت حمایتہ برطانیہ است	در وی	۳۰۴۹۹۱۱	۵۸۲۳۷۴	امپراطوری برطانیہ		کیسیا
از جزائر غرب الہند	یادانا	۳۷۶۸۱۹۲	۱۱۴۵۲۴	جمهوری	امریکا	کیوہ
یکی از ولایات کیابہ	کیوبک	۲۸۷۴۲۵۵	۱۵۳۹۵۲۲	امپراطوری برطانیہ	امریکای شمالی	کیوبک
	لیروین	۳۸۸۸۹۹	۲۷۴۸۷۰	مستملکہ فرانسه	افریقہ	کابون
در ساحل ہند واقع است	سد پرودن	۱۴۳۵۵	۲۱۷۵۶۰۰	مستعمرہ دتارک	امریکہ شمالی	گرینلند (جزیرہ)
	بوگوا	۵۷۰۴۲۶	۳۸۲۹	مستملکہ پرتگال	آسیا	کوا
	کواتیمالا	۲۰۰۴۹۰۰	۱۰۹۷۲۴	جمهوری	امریکہ وسطی	کواتیمالا
از جزائر غرب الہند	باستر	۲۶۷۴۰۷	۱۷۸۰	مستعمرہ فرانسه	امریکہ	گوادلوپ (جزایر)
	آکرا	۳۱۶۳۵۶۸	۲۰۳۶۰۰	امپراطوری برطانیہ	افریقہ	گولڈ کوسٹ
	جارج ٹاؤن	۳۱۲۴۹۸	۲۳۱۷۴۴	امپراطوری برطانیہ	امریکای جنوبی	گیانای برطانوی
	کائن	۳۲۵۹۶	۸۸۲۴۰	مستملکہ فرانسه	»	» فرانسوی
پاراماریبو		۱۵۵۸۸۸	سوری نام	مستملکہ ہالینڈ	»	» ہالینڈی امریکہ جنوبی

سالنامه « کابل »

ملک	قطعه	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	خوس	مهرگر	ملاحظات
گیمینا	افریقه	امپراطوری برطانیه	۱۰۷۰۶	۱۹۹۵۲۰	باتهرست	
کیورن سی (جزیره)	اروپا	مستملکه برطانیه	۶۵	۳۹۴۰۶	سان پیر	
کیتی برتکالی	افریقه	برتکال	۳۶۱۲۵	۳۶۴۹۲۹	تولامه	
فرانسوی	افریقه	مستملکه فرانسه	۲۵۰۸۷۵	۲۲۳۴۶۹۲	کوناگری	ربع اهالی مسلمان است
« هینانوی »	« هابیه »		۲۶۶۵۹	۲۰۰۰۰۰	سانا ایزابل	
لاتویا	اروپا	جمهوری	۶۵۷۹۰	۱۹۰۰۰۰۴۵	ریگا	
لاؤس	آسیا	شاهی تحت حایه فرانسه	۲۳۱۴۰۰	۹۹۴۰۰۰	اوئت شان	
لای پیرا	افریقه	جمهوری	۹۵۴۰۰	۱۵۰۰۰۰۰۰	موترویه	
لرداور (جزیره)	امریکه شمالی	امپراطوری برطانیه	۳۰۶۸۰۰	۴۵۰۰	پینل هاربر	
لبنان	آسیا	تحت انتداب فرانسه	۱۰۵۰۰	۸۰۵۰۰۰	بیروت	
سپ	اروپا	اتحاد جمهوری حرمی	۱۲۱۵	۱۶۳۵۷۷	دت مولد	
لتانیه	آسیا	تحت انتداب فرانسه	۶۵۰۰	۲۸۳۰۰۰	لتانیه	
لوانیا	اروپا	جمهوری	۵۳۲۴۲	۳۴۰۰۰۳۸	کاوناس (کوردو)	
اکسمبرک		سرداری اعظم	۲۵۸۵	۳۰۰۷۴۸	اکسمبرک	
لخت ساین	اروپا	سرداری	۱۵۷	۱۰۲۱۳	وادر	
ورد (جزائر)	امریکه	امپراطوی برطانیه	۱۸۶۲	۱۲۶۴۰۰	انیکوا	از جزائر غرب الهند
مردق نیک	امریکه شمالی	مستملکه فرانسه	۹۸۷	۲۳۴۶۹۵	موردو فرانس	از جزائر عرب الهند
میری نایا	افریقه		۸۳۴۸۵۰	۳۲۳۴۹۸	سن اوئی	
ماریشس (جزائر)		برطانیه	۱۸۶۵	۴۰۵۵۲۹	پورت	
مالتا (جزائر)	اروپا	مستعمرة	۳۱۶	۲۴۴۰۰۲	ویلینا	
مالدیو (جزائر)	آسیا	سلطان تحت حایه برطانیه	۲۹۸	۷۰۴۱۳	مالی ککک	
مانجوکو		امپراطوریت تحت حایه حایان	۱۰۱۹۳۷۰۰	۳۴۰۸۴۹۸۰	هسین	
مونتو	امریکه شمالی	امپراطوری برطانیه	۶۵۲۲۱۸	۷۰۰۱۳۹	ونی بک	یکی از ولایات کانادا
مورای قفقاز	آسیا	جمهوری شورائیه	۱۸۵۷۱۷	۶۰۱۶۸۰۰	تفلیس	
موساس		مستملکه برطانیه	۳۶۸۴۳۸	۴۶۷۴۸۶۴۴	مدراس	یکی از ولایات هند
مدغاسکر	افریقه	فرانسه	۶۲۷۳۲۷	۳۷۰۱۹۷۷۰	تاناناریو	جزیره نصف اهالی مسلمان است
مدیرا (جزائر)		برتکال	۷۳۹	۲۱۰۲۲۶	فون چال	
مراکش فرانسوی		امپراطوری تحت حایه فرانسه	۴۷۰۰۰	۳۷۱۰۲۷۱	ریاطا	

ممالك عالم

مملکت	قطعه بر طرز حکومت	مساحت مربع کلومتر	نفوس	مرکز	ملاحظات
مراکش هسپانوی	افریقہ شریف تحت حایہ	۲۸۰۰۰	۷۷۴۰۰۰	طبلطان	
مصر	» شاهی	۹۹۴۳۰۰	۱۴۱۶۸۷۵۶	قاہرہ	
مکاؤ	آسیا مستملکہ پرتگال	۱۰	۱۵۷۸۰۵	ماکاؤ	بتدرگاہ چینی
مکسیکو	امریکہ شمالی جمهوری	۱۹۹۶۹۱۵۴	۱۶۵۲۴۶۳۹	مکسیکو	
مکلنبرک ستراتیہ	اروپا از اتحاد جمہوری جرمنی	۲۹۳۰	۱۱۲۰۵۲	سیرانیز جدید	
» نورین	» » » »	۱۳۱۲۷	۶۷۴۴۰۱	نورین	
ملاکا (حرائر) آسیا	مستملکہ ہالینڈ	۷۵۵۴۷۵	۴۲۷۲۱۱	تربت	
منگولیا	» جمہوری ملی مغلی	۱۵۲۵۷۰۰	۱۸۰۰۰۰۰	ارگاہ اولان	
(منوستان)	تحت مراقبت چین			موتور شوتو	
موراوینا	اروپا یکی از ولایات	۲۲۳۱۱	۲۶۶۲۸۸۴	زینو	
موریتانیا	افریقہ مستملکہ فرانس	۸۹۰۰۰۰	۲۸۹۱۸۴	موراگو	
موریتانیہ	» مستعمرة پرتگال	۷۷۱۱۳۳	۳۹۹۵۸۴۱	لورن کومارکس	
مورق پرتگالی					
موناکو	اروپا سرداری	یک ونیم	۲۴۹۳۷	موناکو	
میسور	آسیا مہاراجہ تحت الحماہ برطانیہ	۷۶۳۳۷	۶۵۵۷۸۷۱	میسور	
میکولان	امریکہ شمالی مستملکہ فرانس	۲۱۵	۴۹	سن بر	
میل	اروپا جرہ لیوایا	۲۴۱۷	۱۴۶۹۱۴	میل	
مین (مان)	» شاہی برطانیہ	۵۷۲	۶۰۲۳۸	دگلن	
(جزیرہ)					
ماتال	افریقہ امپراطوری برطانیہ	۹۱۳۸۲	۱۴۲۹۳۹۸	بیت مارنس	یک از ولایات اتحاد افریقہ جنوبی
ماروی	اروپا شاہی	۲۲۲۶۷۱	۳۸۱۷۱۹۴	اوسلو	سابقاً و سلوریا
مایجر	افریقہ مستملکہ فرانسہ	۱۱۷۹۵۰۰	۱۵۴۲۷۱۴	رندر	گریسیا نامی گفتند
مایجر ما	» امپراطوری برطانیہ	۹۶۵۱۸۷	۱۹۹۲۸۱۷۱	لاکواس	اکراہالی مسلمان است
نجد	آسیا شاہی	۱۰۷۲۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	رباص	جزء دولت عربیہ سعودیہ
نجران	آسیا داعی تحت حمایت عرب سعودیہ	۳۵۹۰۰	۷۵۰۰۰۰	ابو عریش	
نکاراگوا	امریکہ جمہوری	۱۱۸۴۵۳	۷۵۰۰۰۰	ماناگوا	
وسطی					
نرواسگویشیا	امریکہ شمالی امپراطوری برطانیہ	۵۵۴۹۶	۵۱۲۸۴۶	ہلی فکس	
نیاسالینڈ	افریقہ تحت الحماہ برطانیہ	۱۰۳۴۸۲	۱۶۰۳۴۵۴	زومبا	

سالنامه • کابل •

ملاحظات	مرکز	نقوس	مساحت مربع کیلومتر	طرز حکومت	قطعه بر	حکومت
شمال هند	کلکتو	۹۲۰۹۲۰۶۳	۱۴۰۰۰۰	شاهی	آسیا	خیال
	امستردام	۸۰۶۱۰۵۷۱	بها لید مراحمه شود	»	اروپا	تیمولاندز (مالیند)
یکی از ولایات کانادا	فریدریکت	۲۱۹۰۸۰۴	۷۲۴۷۸	امپراطوری برطانیه		تیوروتروک
	ولینگتن	۲۷۶۱۰۴۱۰۴	۲۶۹۳۹۶	»	اوقیانوسیه	تیوریلند (جزایر)
یکی از ولایات آسترالیا	سڈی	۴۲۸۰۰۶۲۰	۸۱۳۹۶	»	»	تیسوانهویلز
	سست جان	۲۸۱۶۲۴	۱۱۰۶۷۷	امریک شمالی مستعمره برطانیه		تیوروتیلند
جزیره	بومبا	۶۲۹۱۹	۱۸۴۹۹	مستملک فرانس		نیوکلیدونیا
	رانایول	۳۹۶۹۵۸	۲۴۰۸۶۰	تحت ابداد برطانیه		نیو ویتنامی
	ولا	۵۱۰۰۰	۱۳۲۲۴	تحت الحیاة فرانس برطانیه		نیویریدیز
	واپکان	۷۱۱		شاهی روحانی		واتیکان
		۲۳۰۰	۱۱۳	تحت ابداد برطانیه		والفش (خلیج) افریقه
	ستوگرت	۴۵۳۰۷۹۵	۱۹۵۰۸	جمهوری اتحاد حرمی		دورتم برگ
یکی از حصص آسترلیا	ملبورن	۸۰۸۰۱۸۱۸	۲۷۳۶۱۰	امپراطوری برطانیه		وکوریه
یکی از ولایات اتحاد افریقه جنوب است	کیپ ناؤن	۷۱۹۲۷۸۲	۷۱۷۳۱۳	»		ولایت راس امیدا افریقا
	کاراکاس	۳۰۰۰۲۱۶	۹۱۲۰۵۰	امریک جنوبی جمهوری		ونیزویلا
	انخلز	۶۵۵۰۲۲۲	۲۷۲۴۶۶	اروپا اتحاد جاهر اشراکیه شورائیه		وولگا
یکی از حصص یروشبا	ایسن	۵۰۸۸۲۶۸	۲۰۳۴۱	جمهوری اتحاد حرمی		ویستالیا
یکی از حصص یونانیتد کنکدم	کاردف	۱۴۰۱۳۰۹۳	۱۹۳۴۳	سرداری		ویلز
اکثر این مملکت از سطح بحر پست است	امستردام	۸۰۶۱۰۵۷۱	۳۴۲۰۰	شاهی	اروپا	هالیند (تیمولاندز)
	»	۶۰۰۲۲۲۶۰۰	۲۰۶۴۶۰			همه مملکات اروپا آسیا امریکه
	تیکوسیگال یا	۷۶۱۰۹۵۹	۳۰۸۱۵۴	امریک وسطی جمهوری		هاندوراس
	بلائیژ	۴۷۰۵۱۳	۳۵۲۱۰	امپراطوری برطانیه		هاندوراس برطانوی

ممالك عالم

مملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	نفس	مرکز	ملاحظات
هانکا تک آسیا	امپراطوری برطانیه	۱۲۰۱۲	۸۴۹۷۵۰۱	ویکتوریه	در ساحل چین	
هانگری اروپا (مجارستان)	شاهی	۹۳۰۷۲	۸۷۶۸۸۳۴۹	بوداپست		
هائیتی امریکه	جمهوری	۲۷۴۴۴	۲۵۵۰۰۰۰	پورتو پرنس	حکومت بدست حبشیان است	
هس اروپا	اتحاد جمهوری	۷۶۹۲	۱۳۴۷۲۹۵	دارم ستات		
هسپایه	جمهوری	۵۰۳۰۷۵	۲۳۸۱۷۱۷۹	مادرید		
همبرک	شهر آزاد داخل اتحاد جمهوری	۴۱۵	۱۱۵۲۴۸۹	همبرک		
هند آسیا	امپراطوری برطانیه	۶۷۶۱۶	۳۵۲۹۸۶۸۸۰	دهلی	خمس اهالی مسلمان است	
» برطانوی »	مستملکه برطانیه	۳۸۳۳۵۱۰	۲۷۰۰۶۱۱۳۵۳	دهلی		
» پرتگالی »	» پرتگال	۳۸۰۷	۵۷۹۹۶۹	لیونگوا		
» چینی »	تحت حایه فرانسه	۷۴۱۲۵۰	۲۱۵۹۹۵۵۸۲	سیگون		
فرانسوی »	تحت حایه برطانیه	۱۰۶۸۴۲۱	۸۰۸۳۸۵۲۷		بچندین ریاست های علیحده منقسم است	
» فرانسوی »	مستملکه فرانسه	۵۱۳	۲۹۰۴۶۰	پاریس		
» یاقونیه »	اتحاد جماهیر اشتراکیه شورائی	۲۹۰۰۰۰۰	۳۱۳۰۵۰۰	انگونسک		
» یمن »	امام	۶۲۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	صعنا		
یوروکوی امریکه جنوبی	جمهوری	۱۸۶۹۲۶	۱۹۴۱۳۹۸	ماتی ویدیو		
یوکانان امریکه شمالی	»	۳۸۵۰۸	۳۸۶۵۹۶	میریدا	یکی از حصص مکسیکو	
یوکون »	امپراطوری برطانیه	۵۳۶۳۰۵	۳۸۴۷۹۰	داسن		
یوگندا افریقه	تحت حایه برطانیه	۲۴۳۹۷۳	۳۵۵۳۵۳۴	انتیبی		
یوگسلاویه اروپا	شاهی	۲۴۸۶۶۵	۱۳۹۳۰۹۱۸	بلگراد		
یونان »	جمهوری	۱۳۰۱۹۹	۶۴۸۰۰۰۰	آتن		
یونان تنب کنگم »	شاهی	۲۴۱۸۰۰	۴۴۷۹۰۴۸۵	لندن		

جزائر

مملکت	قطعه بروح طرر حکومت	مساحت مربع کیلومتر	موس	مرکز	ملاحظات
آزور	بحر اتلانتیک مستملکات برتگال	۲۰۵۶۵	۲۵۴۰۵۹۶	یوتاویل	قریب ساحل افریقہ شمالی
آسٹریلیا	اوقیانوسیه امپراطوری برطانیہ	۷۶۳۵۹۶۸	۶۳۷۶۸۹۶	کانبرا	
اسپین	افریقہ مستملکہ برطانیہ	۸۸	۲۲۰	جورج ٹاؤن	
الدین	اروپا	۸	۴۷۰۰	سنت این	
ان قسوا	حرائر عرب امپراطوری برطانیہ			سینٹ جوهن رجوع شود	
اندمان ویکوئار آسیا				بمیزائر لیورڈ	
		۸۱۴۰	۲۹۴۶۳	نورت لیشر	مربوط ہند
				رطانوی	
اورکی	ارونا امپراطوری برطانیہ	۹۷۵	۲۴۱۰۹	کرکوال	
مارہ دوس	عرب اہد امپراطوری برطانیہ	۴۳۰	۱۷۳۶۷۴	رج ٹاؤن	
	امریکہ				
بالیارک	اروا مستملکہ ہسپانیہ	۵۰۱۴	۳۷۵۱۰۱	باما	
بحرین	آسیا شہج تحت اسداب	۵۵۲	۱۲۰۰۰	ماناما	در بحر عمان
	برطانیہ				
برطانیہ	اروپا شاہی	۲۲۸۲۷۵	۴۴۷۹۰۴۸۵	لندن	
برموداس	امریکہ شمالی امپراطوری برطانیہ	۴۹	۲۷۷۸۹	ہیلی	
سپارک	اوقیانوسیه امپراطوری برطانیہ	۴۰۴۰۶	۱۸۸۰۰۰	را بال	
بورنیو رضوانی آسیا	امپراطوری برطانیہ	۸۰۵۶۱	۲۷۰۲۲۳	سندا کان	ار حرائر شرق اہد
(بورنیو شمالی)	برطانیہ				
سہاما	جزائر عرب اہد امریکہ	۱۱۱۰۶	۶۲۰۰۰	ناسو	
یابوا	اوقیانوسیه امپراطوری برطانیہ	۲۳۴۷۷۰	۲۷۶۱۵۲	نورت مورس	
پیرم	آسیا مستملکہ برطانیہ	۱۳	۱۷۰۰	پیرم	مربوط بہ عدن
پرنسی و سنت افریقہ	مستملکہ برتگال	۹۴۴	۶۳۸۴۹	ساؤ تومی	
توماس					
برنس ادورد	امریکہ شمالی امپراطوریت برطانیہ	۵۶۶۰۶	۸۸۰۳۸	شارل ٹاؤن	
توستان داکنہا بحر اتلانتیک	مستملکہ برطانیہ	۱۳۵	۲۰۹	اون برک	

ممالك عالم

مملکت	قطعهٔ رو بجز طرز حکومت	مساحه مربع کیلومتر	موس	مرکز	ملاحظات
ترک	امریکه شمالی مستملکه برطانیه	۴۲۹	۴۸۸۶ر	انکرا	از جزایر غرب الهند
تاهینی	اوقیانوس « فراسه »	۴۰۰۰ر	۳۹۹۲۰	پایت	اوقیانوسیهی فرانسوی
ترینیداد و توباگو امریکه	امیراطوری برطانیه	۵۱۱۷ر	۴۱۲۷۸۳	پورت آسین	
تسایا	اوقیانوسیه « »	۶۷۸۹۴	۲۲۷۴۷۳	هوارت	
تمور	آسیا مستملکه پرتگال	۱۸۹۸۹	۱۸۴۶۶۰ر	دلی	قسمت مستملکه پرتگال و قسمتی مستملکه هولند
تونگا	اوقیانوسیه تحت حمایت برطانیه	۱۰۱۱	۲۹۴۳۹	نوکو آلوفا	جزایر فرسولی هم میگوید -
جایان	آسیا امیراطوری	۷۱-۳۸۲	۶۴۴۵۰۰۰	توکیو	
جرمی	اروپا مستملکه برطانیه	۱۱۷	۵۰۴۵۵	سنت هلنر	
حمکا	امریکه امیراطوری برطانیه	۲۳۷۵۰	۱۰۰-۷۲۷ر	لنگستی	
جیل آی لیندز اروا		۲۲۲	۹۳۰۶۶	سنت هلیرز	در رودبار انگلستان واقع است
دومینیکا	امریکا جمهوری	۷۱۱-۴۸	۱۲۰۰۰-۲۰	سان تومینکو	از جزایر غرب الهند
ری بوین	افریقه مستملکه فرانسه	۲۵۱۲	۱۹۷۹۳۳	س پیر	
زنحار	سلطان تحت حمایت برطانیه	۲۶۴۲	۲۳۵۴۲۸	رنحار	
ساردینیا	اروپا شاهی ایتالیا	۲۴۰۹۰	۹۷۳۱۲۵	گالباری	
سالومون	اوقیانوسیه طوایف الملوک تحت حمایت برطانیه	۸۵۸-۳۷	۹۴۰۶۶	مرکز معین ندارد	
ساموآ غری	تحت امداد برطانیه	۲۹۳۴	۴۶۱۵۰	آبا	
سان پیر	امریکه شمالی مستملکه فرانسه	۱۴۱	۲۰۳۰	سان پیر	
سایرهای جدید آسیا	اتحاد جواهر افغانستان شورانه	۲۹۰۰۰			
سای مان	امریکه شمالی مستملکه برطانیه	۲۷۳	۵۹۸۷	مریوط بحیره جیمکا	
سینتر رخن	اروپا ناروی	۶۳۰۹۵	۱۰۶۳	لانک هیراتی	
سجالی حوی آسیا	مستملکه حاکمان	۳۶۰۹۰	۲۹۵۱۹۶	توریو هارو	
(کارافونو)					
سسی	اروپا شاهی ایتالیائی	۷۳۸-۲۵	۴۳۶۸۱۱۶	پرمو	
سقو طره	افریقه مستملکه سلطان قش تحت حمایت برطانیه	۳۵۷۶	۱۲۰۰۰	تاماریدا	
سمانرا	آسیا مستملکه هالند	۳۵-۴۲۳	۸۲۳۸۵۷۰	بنکولان	
سنت هلیا	افریقه امیراطوری برطانیه	۱۲۲	۳۹۴۷	جیم تائون	محس و محل موت مایولیون
سوسائیتی	اوقیانوسیه مستملکه فرانسه	۳۹۴۰	۳۹۹۲۰	پایت	
سیشیلر	افریقه برطانیه	۴۰۴	۲۸۲۱۷	وکتورا	
سیلون	آسیا امیراطوری برطانیه	۶۵۶۰۸	۳۰۶۸۷۱	کولومبو	جزیره ایست بجنوب هند
(مرادید) لنکا					

سالتانه « کابل »

ملک	قطعه بر بحر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	نفس	مرکز	ملاحظات
میرلی یز	آسیا	مستلکه هولند	۱۲۰۰۰۰	۴۲۲۶۰۵۸۶	مکامر	از جزائر شرق الهند
شیتلند	اروپا	شاهی برطانیه	۱۰۴۲۶	۲۵۰۵۲۰	لرویگ	
غرب بحر الکامل	بحر الکامل	تحت حمایت برطانیه	۳۰۸۰۰	۱۵۳۲۳۱	اوشن آیلند	
فاک لیند	امریکه جنوبی	امپراطوری برطانیه	۳۰۰۰۰۰	۳۱۰۱	ستیلی	
فرانز جوزف	اروپا	مستلکه اتحاد جماهیر	۲۱۰۰۰	۲۰		در منطقه منجمده
		اشترایک شورانیه				شالی واقع بوده
						غیر آباد است
فور موسا	آسیا	جایان	۳۵۹۷۴	۴۰۹۴۱۶۱	تای، هوکو	
(تائی وان)						
فیرو	اروپا	دیمارک	۱۰۴۰۰	۳۱۳۵۲	تارنزمان	
فیجی	اوقیانوسیه	امپراطوریت برطانیه	۱۸۳۴۴	۱۸۵۰۷۳	سووا	
قبرس	آسیا	"	۹۲۸۲	۳۴۷۹۵۹	نکوسیا	از جزائر مدیترانه
قطب جنوبی		امپراطوریت برطانیه				در منطقه جنوبی واقع بوده غیر مسکون است
کریک	اروپا	یونان	۸۲۸۶	۳۴۵۱۴۹	کالیدیا	جزیره
کریلیا	آسیا	اتحاد جماهیر اشترایک شورانیه	۱۴۶۹۱۵	۲۹۰۸۰۰	تروزا و دوسک	
دورا کائو	امریکه	هولند	۱۰۱۳۰	۷۶۲۹۹	ولیم ستاد	از جزائر غرب الهند
کورسیکا	اروپا	فرانس	۸۷۳۰	۲۸۹۰۸۹۰	احاک سیو	
کوکوس	آسیا	مستلکه برطانیه	۲ و نیم	۱۰۱۴۲	کیلنگ	در جزائر شرق الهند
کیپ ورد	افریقه	پرتگال	۳۸۴۵	۱۵۳۷۳۸	پرایا	
کوریا موریا	آسیا	مستلکه برطانیه	۷۵	۱۰۰	کوریا موریا	
کومور	افریقه	فرانس	۲۰	۱۲۶۲۰۸	روزی	در بحر هند
کینیری	بحر اطلانتیک	هسپانیا	۷۲۷۳	۵۶۴۸۷۳	سان تا کروز	
					دوق تیرف	
کیوبا	امریکه	جمهوری	۱۱۴۵۲۴	۳۷۶۷۱۹۲	یادانا	از جزائر غرب الهند
لابوآن	آسیا	مستلکه برطانیه	۷۳	۷۵۰۶	وکتوریه	جزائر شرق الهند
لکادیو	"	"	۱۰۹۲۷	۱۶۰۴۶	محل	مربوطه مدراس
لیورد	امریکه	امپراطوری برطانیه	۱۰۸۶۲	۱۲۶۴۰۰	انتیکوا	از جزائر غرب الهند
مارتیک	امریکه شمالی	مستلکه فرانسه	۹۸۷	۲۳۴۶۹۵	نوردو فرانس	« » « »
ماریش	افریقه	برطانیه	۱۰۸۶۵	۴۰۵۵۴۹	یورت لوئی	
مالا	اروپا	مستلکه برطانیه	۳۱۶	۲۴۴۰۰۲	ویلیتا	
مالدیو	آسیا	امپراطوری	۲۹۸	۷۰۴۱۳	مالی	
		تحت حمایت برطانیه				

ممالك عالم

مملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کيلومتر	نوس	مرکز	ملاحظات
مدغاسکر	افريقه	مستلکه فرانسه	۶۲۷,۳۴۷	۳۷۰,۱۷۷	تانا نارو	جزيره نصف اهالی آن مسلمان است
مدیرا	»	برتگال	۷۳۹	۲۱۰,۲۳۶	فون چال	
ملاکا	آسيا	» هولند	۷۵۵,۴۷۵	۴۲۷,۲۱۱	ترنیت	
میکولان	امریکه شمالی	» فرانسه	۲۱۵	۴۹	سن پیر	
مین مان	اروپا	شاهی برطانیه	۵۷۲	۶۰,۲۳۸	دگلز	
مان گوجو		تحت انتداب جاپان	۲۱۴۹	۶۹,۶۲۶	کورول	
تاو رو	اوقیانوسیه	تحت انتداب برطانیه	۲۱	۲,۳۱۶		
موازیبلا	اروپا	مستلکه شورائی	۹۲۰,۰۰۰	۱۰۰		
نورفورت			۳۶	۹۹۲	ککسفی	
نوواسکوشیا	امریکه شمالی	امپراطوری برطانیه	۵۵۵,۴۹۶	۵۱۲,۸۴۶	هلی-فکس	
نیکوبار	آسيا	»	۸۰,۱۴۰	۲۹,۴۶۳	پورت پلیر	از ولایات هند
واندمان						
نیکولای تانی	اروپا	مستلکه شوروی	۶۰۰	۴		
نیوزیلند	اوقیانوسیه	امپراطوری برطانیه	۲۶۹,۳۹۶	۱۵۴,۱۲۷	ویلکیت	
نیوفونلند	امریکه شمالی	مستعمره برطانیه	۱۱۰,۶۷۷	۲۸۱,۳۶۴	سندخان	
نولکیندویا	اوقیانوسیه	مستلکه فرانسه	۱۸,۴۹۹	۶۲,۹۱۹	بومبا	
نیوگی برطانی	»	تحت انتداب برطانیه	۲۴۰,۸۶۰	۳۹۶,۹۵۸	راماپول	
نوهبریدی	اوقیانوسیه	تحت الحایه فرانسه و برطانیه	۱۳,۲۲۴	۵۱,۰۰	ویلا	
ورانسکل	آسيا	مستلکه شورائی	۴,۶۹۰	۶۰		
وندورد	امریکه	امپراطوری برطانیه	۱,۳۳۵	۱۸۸,۴۳۹	ست جارجز	
هانکاک	آسيا	امپراطوری برطانیه	۱۲۰,۱۲	۸۴۹,۷۵۱	ویکتوریه	در ساحل چین
هاهی	امریکه	جمهوری	۲۷,۴۴۴	۲۵۵,۰۰۰	پورتو ریونس	حکومت بدست حبشیان است

ولایات ممالك جواهر متحده امریکا

ملکت	قطعه بر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	مركز	ملاحظات
آرکانساس	امریکه	جمهوری	۱۳۸۱۳۲	۸۵۴۶۸۲ ر	لن راک
آریزونا	»	»	۲۹۵۱۳۴	۴۳۵۵۷۳	فونکس
آیووا	»	»	۱۴۵۲۱۵	۲۴۷۰۹۳۹	دی مویر
اداهو	»	»	۲۱۷۲۶۱	۴۴۵۰۳۲	بوینر
الاباما	»	»	۱۰۵۱۴۵	۲۶۴۶۲۴۸	مونتگومری
الاسکا	»	»	۱۶۱۸۷۱۴	۵۹۲۷۸	جو بو
الی نوئس	»	»	۱۴۶۷۵۶	۷۶۳۰۶۵۴	اسپرنگ فیلد
اندهانا	»	»	۹۴۵۳	۳۲۳۸۵۰۳	انداناپولس
اوری	»	»	۲۲۰۱۱۵	۵۰۷۸۴۷	سالیکسی
ادری کون	»	»	۲۵۰۴۴۰	۹۵۲۷۸۶	سیلم
اوکلاهوما	»	»	۱۸۱۴۴۰	۲۳۹۶۰۴۰	اوکلاهوما
اوهایو	»	»	۱۰۶۲۸۹	۶۶۴۶۶۹۷	کونسن
یسل وایا	»	»	۱۱۶۸۷۲	۹۶۳۱۳۵۰	هریس برگ
یوروریگو	»	»	۸۸۹۶	۱۵۴۳۹۱۳	سان یوان
تک ساس	»	»	۶۸۸۶۴۳	۵۸۲۴۷۱۵	آسی
تنسی	»	»	۱۳۴۶۶۹	۲۶۱۶۵۵۶	میشول
جرايز برنگ	»	»	۳۷۸۴۰	۱۱۱۶	اولاچکا
جورجیا	»	»	۱۵۳۴۹۰	۲۹۰۸۵۰۶	اتلانتا
دیلویر	»	»	۶۱۳۸	۲۳۸۳۸۰	دوور
رود آیلند	»	»	۳۲۳۲	۶۷۸۴۹۷	برارینس
ساموآ	»	»	۱۹۷	۱۰۲۵۴	پاگو پاگو
ساوت دا کوتا امریکه (دا کوتای شمالی)	»	»	۲۰۱۰۱۵	۶۹۲۸۴۹	سپارک
ساوت کارولینا	»	»	۸۰۲۵۸	۱۷۳۸۷۶۵	کولمیا
فلوریدا	»	»	۱۵۱۹۳۹	۱۴۶۸۳۱۱	تامپلاهایسی
هینین (جزایر) آسیا	»	»	۲۹۶۲۸۵	۱۲۲۰۴۱۰۰	مایلا
کالیفورنیا امریکه	»	»	۴۰۹۹۷۳	۶۷۷۲۵۱	سکرامنتو
کال پاناما	»	»	۱۴۲۲	۳۰۷۴۵	پالوا
کاساس	»	»	۲۱۲۷۸۰	۱۸۸۰۹۹۹	تویکا
کانیک نیگ	»	»	۱۲۸۵۹	۱۶۰۶۹۰۳	هارت فورد
کنکی	»	»	۱۰۸۸۳۳	۲۶۱۴۵۸۹	فرانکفورت
کولمیا	»	»	۱۸۱	۴۸۶۸۶۹	واشنگتن

مستقیماً تحت اداره رئیس
جمهور امریکه میباشد.

ممالك عالم

مملکت	قطعه ر	طرز حکومت	مساحت مربع کیلومتر	نفوس	سرکتر	ملاحظات
کولوریدو	»	»	۲۶۹,۲۱۴	۱,۰۳۵,۷۹۱	دن ور	یکی از حاکمیت‌های آمریکا
کوآم (جزیره) اوکیانو سیا	»	»	۵۳۴	۲۰,۸۵۵	آگنا	مستقله
لبوزیا نا	»	امریکه	۱۲۵,۶۲۵	۲,۱۰۱,۵۹۳	بین	یکی از
ماساچوستس	»	»	۲۱,۴۰۸	۴,۲۴۹,۶۱۴	موسن	»
مسوری	»	»	۱۷۹,۷۹۰	۳,۶۲۹,۲۶۲	جفرسن	»
مشی گن	»	»	۱۵۰,۱۶۲	۴,۸۴۲,۳۲۵	لستک	»
مونتا نا	»	»	۳۸۰,۷۰۶	۵۳۷,۶۰۶	هلینا	»
میری لید	»	»	۳۱,۹۲۶	۱,۶۳۱,۵۲۶	انایولس	»
میسس سی	»	»	۱۲۱,۳۷۵	۲,۰۰۹,۸۲۱	جکسن	»
مین	»	»	۸۵,۵۷۰	۷۹۷,۴۲۳	آگنا	»
مینی سوتا	»	»	۲۱۹,۳۱۷	۲,۵۶۲,۹۵۳	سنت پال	»
نارت دا کوتا	»	»	۱۸۳,۴۶۰	۶۸۰,۸۴۵	بر	»
(دا کوتای شمالی)						
نارت کارولینا	»	»	۱۳۵,۷۸۷	۳,۱۷۰,۲۷۶	ری	»
(کارولینای شمالی)						
نبراسکا	»	»	۲۰۰,۷۶۹	۱,۳۷۷,۹۶۳	لنکن	»
نیوادا	»	»	۲۸۶,۶۷۵	۹۱۰,۵۸	کارلس سی	»
نیو حرمی	»	»	۲۱,۲۹۹	۴,۰۴۱,۳۶۴	ترن تی	»
نیو مکسیکو	»	»	۳۱۷,۶۰۹	۴۲۳,۳۱۷	سایاق	»
نیو همپ شایر	»	»	۲۴,۱۹۲	۴۶۵,۲۹۳	کانکاد	»
نیویارک	»	»	۱۲۷,۴۳۳	۱۱,۲۵۸,۸۰۶	ایل سی	»
واشینگتن	»	»	۱۷۹,۰۲۲	۱,۵۶۲,۳۹۶	اولمیا	»
وای مک	»	»	۲۵۳,۵۸۷	۲۲۵,۵۶۵	چی ان	»
ورجن (حرا بر)	»	»	۳۴۴	۲۲,۰۱۲	سد تاس	مستقله
ورجینیا	»	»	۱۱۰,۳۹۹	۲,۴۲۱,۸۵۱	چپاند	یکی از
ورمات	»	»	۲۴,۷۷۰	۳۵۹,۶۱۱	مونت ویلیا	»
وس کاسن	»	»	۱۴۵,۲۰۵	۲,۹۳۹,۰۰۶	میدین	»
ویست ورجینیا	»	»	۶۲,۵۹۸	۱,۷۲۹,۲۰۵	چارلس	»
(ورجینای غربی)						
هوانی (حرا تر)	»	»	۱۶,۵۹۳	۴۸۰,۵۰۷	هونولو او	»

نفوس شهر های بزرگ عالم

اسم شهر	مملکت	نفوس
لندن	برطانیه	۷۷۴۲۲۱۲
نیویارک	جماہیر متحدہ امریکہ	۶۹۳۰۴۴۶
توکیو	جاپان	۵۳۱۱۰۰۰
برلین	جرمنی	۴۲۸۸۳۱۴
پاریس	فرانس	۳۷۷۳۰۰۰
شیکاگو	امریکہ	۳۳۷۶۴۳۸
ماسکو	اتحاد جماہر اسرہ کتہ شورائہ	۲۷۸۱۳۰۰
اوسا کا	جاپان	۲۴۵۳۵۷۳
لینن گراد	اتحاد جماہر اشتراکیہ شورائہ	۲۲۲۸۳۰۰
بوہیس آیرس	ارحتناہ	۲۲۱۴۷۰۰
فیلادلفیا	امریکہ	۱۹۵۰۹۶۱
ویانا	آسٹریا	۱۸۶۸۳۲۸
دی ٹرایٹ	جماہیر متحدہ امریکہ	۱۵۶۸۶۶۲
شنکھانی	چین	۱۵۳۹۰۰۰
هانکاو	چین	۱۵۰۰۰۰۰
کلکتہ	ہند	۱۴۸۵۵۸۲
پیکن	چین	۱۲۹۷۷۱۹
سدی	آسٹریا	۱۲۶۲۴۴۰
لاس انجلس	امریکہ	۱۲۳۸۰۴۸
وارشاو (وارسا)	پولینڈ	۱۱۷۸۲۱۱

نفوس شهرهای بزرگ عالم

اسم شهر	مملکت	نفوس
مبائی (بمبئی)	هند	۱۰۱۶۱۳۸۳
رایودی جنیرو	براریل	۱۰۱۵۷۸۷۳
گلاسکو	اسکاتلند	۱۰۰۸۸۴۱۷
همبرک	جرمنی	۱۰۰۷۹۰۹۲
هانگانگ	چین	۱۰۰۷۵۶۹۰
قاهره	مصر	۱۰۰۶۴۵۶۷
ملبورن	آسترلیا	۱۰۰۲۸۳۰۰
روما	اطالیا	۱۰۰۰۸۰۸۳
بوداست	مجارستان (هنگری)	۱۰۰۰۶۱۴۰
برمنگهم	برطانیه	۱۰۰۰۲۴۱۳
هانچاو	چین	۱۰۰۰۰۰۰۰
استانبول	ترکیه	۱۰۰۰۰۰۰۰

بندر گاهای بزرگ بحری عالم

اسم بندرگاه	مملکت	طرفیت چهارات وارده
نیویارک	امریکه	۲۶۶۴۷۰۰۰ تن
لندن	برطانیه	۲۰۱۴۳۰۰۰ »
همبرگ	جرمی	۱۸۲۵۳۰۰۰ »
انت وِرپ	بلجیم	۱۶۹۱۵۰۰۰ »
راژردام	هالند (نیدرلاند)	۱۴۹۳۸۰۰۰ »
مارسیلز	فرانسه	۱۳۵۸۳۰۰۰ »
لیورپول	برطانیه	۱۳۰۳۵۰۰۰ »
کوبی	جایان	۱۱۹۸۷۰۰۰ »
جنوا	ایطالیا	۹۶۷۶۰۰۰ »
سوتهمتن	برطانیه	۹۲۰۷۰۰۰ »
برمین	جرمی	۷۳۹۹۰۰۰ »

کتابخانه های بزرگ دنیا

تفصیلات	تعداد کتب	مملکت	اسم کتابخانه
کتابخانه کانگریس (شورای ملی) امریکا که در واشنگتن واقع است از حیث شکوه و عظمت عمارت بزرگترین کتابخانه عالم است و تنها زمینی که داخل عمارت مذکور است ۷ ونیم جریب بوده و مبلغ ۷۰ میلیون افغانی در آبادی این بنا بمصرف رسیده است.	۴'۶۳۳'۴۷۸ کتب مطبوعه	امریکا	کانگریس (شورای ملی) امریکا واشنگتن
	۱'۱۰۰'۴۲۸ نقشه		
	۵۲۴'۳۲۱ تصاویر		
	۱۵۳'۴۸۹ کتب چینی		
	۱۴'۳۵۳ » جاپانی		
	۷'۷۰۷'۲۹۶ مجموعه کل		
	۴'۰۰۰'۰۰۰ کتب مطبوعه	فرانس	حلی پاریس
	۲۰۱'۰۰۰ کتب چینی		
	۱۲۵'۰۰۰ کتب قلمی		
	۲۰۵'۰۰۰ مسکوکات و نشانها		
	۳'۰۰۰'۰۰۰ تصاویر		
	۷'۳۵۰'۹۰۰ مجموعه کل		
	۴'۸۳۲'۹۴۸ کتب	روسیه	لنین گراد
	۳۳۱'۱۰۰ رسائل		
	۵'۱۶۴'۰۴۸ مجموعه		
	۴'۸۶۱'۰۵۷ کتب	امریکا	یونیورسیتی نیویارک
	۴'۸۳۲'۶۸۱ کتب		یونیورسیتی ماساچوستس »

تفصیلات	تعداد کتب	ملکت	اسم کتابخانه
کتابخانه عمومی نیویارک	کتب ۳۹۰۰۰۰۰۰	روسیه	کتابخانه لینن
که تنها مصارف عمارت آن بلغ ۹۰ میلیون افغانی رسیده است ، علاوه بر کتابخانه مرکزی ۶۰ کتابخانه دیگر به نقاط مختلفه نیویارک داشته و از انجمله یک کتابخانه آن وقف ناسنایان میباشد که آنها به لمس دست کتب را مطالعه مینمایند .	کتب ۳۱۶۰۸۱۴۲۹	امریکا	کتابخانه عمومی
۳۲۰۰۰۰۰۰	کتب مطبوعه	انگلستان	برتش موریم لندن
۵۳۱۶۵۰	» قلمی		
۸۵۰۰۰۰	اسناد خطی		
۱۸۰۰۰۰	مواہیر		
۲۸۵۰	باپروس		
۱۲۰۰۰۰	کتب مطبوعه شرقی		
۱۶۴۰۰	» قلمی شرقی		
۳۴۹۵۹۰۰	مجموعه کل		
۲۲۸۷۸۲۱	کتب مطبوعه	جرمنی	کتابخانه دولتی بروشیا
۵۹۱۴۷	» قلمی		برلن
۴۱۶۴۱۵	مراسلات خطی		

اسم کتابخانه	مملکت	تعداد کتب	تفصیلات
		۳۷۱۸۲۱	نقشه حات
		۲۱۰۱۰۰۰	تصاویر
		۳۱۳۴۵۰۲۰۴	مجموعه
یونیورسیتی الیناویس حاکم متحد	آمریکا	۳۳۰۰۰۰۵۰	کتب
یونیورسیتی بنیال وایا	»	۲۸۱۸۲۴۸	کتب
» اوهایو	»	۲۷۲۰۳۴۹	»
» کانیکتیکت	»	۲۳۲۱۴۷۴	»
» کالیفورنیا	»	۲۳۰۴۰۴۵	»
کتابخانه ملی ویانا آستریا		۱۲۵۰۰۰۰	مجموعه
		۱۰۰۰۰۰۰	رسائل
		۳۵۰۰۰۰	کتب قلمی
		۹۰۰۰۰	کتب مطبوعه قدیمه
		۶۰۰۰۰۰	مراسلات خطی
		۱۱۰۰۰۰۰	نقشه
		۲۰۰۰۰۰۰	تصاویر
		۹۶۰۰۰۰	بایروس
		۱۷۰۶۰۰۰۰	مجموعه
کتابخانه دولتی بوبریا جرمنی		۱۶۷۰۰۰۰۰	کتب مطبوعه
مبونج		۵۰۰۰۰۰	کتب خطی
		۱۷۲۰۰۰۰۰	مجموعه
یونیورسیتی کیمبرج انگلستان		۱۲۵۰۰۰۰۰	کتب مطبوعه
		۱۰۰۰۰۰	کتب قلمی

اسم کتابخانه	ملکت	تعداد کتب	تفصیلات
		نقشه	۱۷۵۰۰۰
		مجموعه	۱۴۳۵۰۰۰
یونیورسیتی ستراسبورگ	جرمنی	کتب مطبوعه	۱۳۰۰۰۰۰
		سائر اشیا	۱۰۰۰۰۰۰
		مجموعه	۱۲۰۰۰۰۰
کتابخانه ملی میدرید	هسپانیا	کتب مطبوعه	۲۱۰۵۲۰
		" " قدیم	۲۴۱۲
		" قلمی	۳۰۱۷۲
		اسناد خطی	۲۰۵۷۰
		تصاویر نامی	۳۰۰۰۰۰
		تصاویر مطبوعه	۱۰۱۲۰۰
		مجموعه	۱۳۹۲۷۷۲
یونیورسیتی میسوری	جمهوری متحده آمریکا	کتب	۲۴۲۷۹۵
یونیورسیتی آکسورد	انگلستان	کتب مطبوعه	۲۵۰۰۰۰۰
		کتب قلمی	۲۰۰۰۰۰۰
		مجموعه	۱۲۹۰۰۰۰
مینیکس	جمهوری متحده آمریکا	کتب	۲۷۶۷۰۹
امسردام	هلند	کتب مطبوعه	۸۰۰۰۰۰۰
		رسائل	۴۰۰۰۰۰۰
		کتابخانه علمی	۶۰۰۰۰۰۰
		مطبوعات قدیم	۲۰۰
		مجموعه	۲۶۰۲۰۰۰
تکساس	جمهوری متحده آمریکا	کتب	۲۲۰۷۸۶

اسم کتابخانه	ملکیت	تعداد کتب	تفصیلات
کتابخانه حربی پاریس	فرانسه	۱۰۷۰۰۰۰	کتب مطبوعه
		۱۱۷۰۰	» قلمی
		۱۲۰۰۰۰	تصاویر مطبوعه
		۲۰۰۰	کتب مطبوعه قدیم
		۱۲۰۴۲۰۰	مجموعه
یونیورسیتی ونگاتسن	جمهوری متحده آمریکا	۱۸۸۲۰۲۰۲	کتب
کتابخانه شاهي	بلجیم	۸۰۰۰۰۰۰	کتب مطبوعه
(بروسلز)		۳۱۲۰۰	» قلمی
		۳۴۶۰۰	نقشه
		۲۶۷۷۰۰	تصاویر مطبوعه
		۵۴۰۰۰	مسکوکات و نشانهها
		۱۸۷۵۰۰	مجموعه
یونیورسیتی منسوته	جمهوری متحده آمریکا	۱۷۰۰۴۸	کتب
کتابخانه ملکنی	جرمنی	۷۷۷۳۲۲	کتب مطبوعه
ستون گرت		۲۷۳۶۵۳	رسائل
		۲۸۶۲	کتب قلمی
		۴۶۶۹	» مطبوعه قدیم
		۱۰۶۵۸۲۶	مجموعه
یونیورسیتی آیووا	جمهوری متحده آمریکا	۱۰۵۸۲۵۷	کتب
» ویانا	استریا	۱۰۵۰۰۰۰	»
» میونخ	جرمنی	۹۰۰۰۰۰	» مطبوعه

اسم کتابخانه	ملکت	تعداد کتب	تفصیلات
		کتب خطی ۳۵۰۰	
		نصایر قلمی ۵۰۰	
		مجموعه ۹۰۷۰۵۰۰	
کتابخانه شاهي کوی هاکن	دماغه	کتب مطبوعه ۸۵۰۰۰	
		قلم ۳۰۰۰۰	
		"مطبوعه قدیم" ۵۰۰۰	
		مجموعه ۸۸۴۰۰۰	
کتابخانه ملی اسکاتلند	اسکاتلند	کتب مطبوعه ۸۱۵۰۰۰	
		"قلمی" ۳۲۰۰	
		مجموعه ۸۱۸۰۰۰	

احصائیه قوه برق آبشارهای دنیا

مملکت	قوه آتشارها	مملکت
		نکارانداخته شده (قوه اسپ)
		نکارانداخته نشده (قوه اسپ)
آسیا:		
افغانستان	۲۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
ایران	.	۳۰۰۰۰۰
ترکیه	۵۰۰	۵۰۰۰۰۰
جاپان	۳۵۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰۰
چین	۱۶۵۰	۲۰۰۰۰۰۰
عرب	۲۵۰۰۰	۴۰۰۰۰۰۰
سیام	۱۶۰۰۰	غیر معلوم
کوبا (جوسن)	۹۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
ممالک آسیائی اتحاد جماهیر شوراییه اشتراکیه	۹۱۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰
هند	۳۰۰۰۰۰	۲۷۰۰۰۰۰۰
هند چین فرانسوی	.	۴۰۰۰۰۰۰
مجموع	۴۰۲۶۱۵۰	۷۰۷۰۰۰۰۰

افریقا:		
الی سینیا (حبشه)	.	۴۰۰۰۰۰۰
اتحاد افریقہ جنوبی	۷۰۰۰	۱۶۰۰۰۰۰
افریقہ جنوب غربی برطانوی	.	۱۵۰۰۰۰۰
افریقہ شرقی	۳۲۰۰	۴۷۰۰۰۰۰
افریقہ شرقی بزرگتر	.	۳۷۰۰۰۰۰
افریقہ وسطی برطانوی	.	۱۳۰۰۰۰۰
الجزایر	۱۳۰	۲۰۰۰۰۰۰
انگولا	۴۰۰۰	۴۰۰۰۰۰۰
ای ریپریا	.	نا قابل اعتنا
بی جوا نالند	.	۲۰۰۰۰۰
نانکانیا کا	۸۰۰	۳۷۰۰۰۰۰

ملکت		قوة آشارها
نکارانداخته شده (قوة اسپ)		نکارانداخته نشده (قوة اسپ)
تونس	۰	۳۰۰۰۰۰
دهومی و آوری کومت (ساحل عاج)	۰	۱۴۵۰۰۰۰
راپودو اورو	۰	باقابل اعتنا
رودشیا	۲۵۰۰	۲۵۰۰۰۰۰
سودان و اسوی	۰	۱۰۰۰۰۰۰
سومال ایتالیوی	۰	باقابل اعتنا
سومال برضوی	۰	»
سیرالیوی	۰	۱۷۰۰۰۰۰
سنگال	۰	۲۵۰۰۰۰۰
طرابلس	۰	باقابل اعتنا
طنجه	۰	۵۰۰۰۰۰
کاکری مان در	۱۵۲۵۰	۹۰۰۰۰۰۰
کاکوی فرانسی	۰	۳۵۰۰۰۰۰
کیرون	۰	۱۳۰۰۰۰۰
کیم	۰	باقابل اعتنا
کمی ترنگار	۰	۲۰۰۰۰۰۰
کمی فرانسی	۰	۱۴۵۰۰۰۰
کولدرست (ساحل صلا)	۰	۴۰۰۰۰۰۰
لا سر	۰	۵۰۰۰۰۰۰
مدالاسکار (حبره)	۱۰۰	۲۵۰۰۰۰۰
مراکش	۰	۶۰۰۰۰۰۰
متر	۰	۹۰۰۰۰۰۰
نایجری برضوی	۰	
مجموعه	۳۲۹۸۰	۱۸۹۵۵۰۰۰

امریکة جنوبی :

ارساس	۳۵۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰
ایکوادور	۶۴۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
برازیل	۶۴۰۰۰۰	۱۵۰۱۰۰۰۰۰
بولیویا	۱۳۵۰۰	۲۵۰۰۰۰۰
پاراگوئی	۲۰۰	۲۰۰۰۰۰۰
پرو	۵۵۰۰۰	۴۵۰۰۰۰۰
چلی	۱۱۴۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰

احصائیه قوه برق آشارهای دنیا

قوه آشارها		مملکت
بکارانداخته شده (قوه اسپ) ^۱ بکارانداخته نشده (قوه اسپ)		
۴۰۰۰۰۰۰۰	۲۳۵۰۰۰	کولمبیا
۲۵۰۰۰۰۰۰	.	کیانای برطانیوی
۵۰۰۰۰۰۰	.	کیانای فراسوی
۸۰۰۰۰۰۰	۰۰	کیانای هالندی
۳۰۰۰۰۰۰۰	۱۳۰۰	ونزوئلا
۳۰۰۰۰۰۰	.	یوروگوئی
۲۳۷۰۰۰۰۰۰	مجموع ۹۰۲۰۱۰۰	

امریکة شمالي:

۱۰۰۰۰۰۰۰	۳۶۰۱۰۰	الاسکا
۵۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۵۰۰	پاناما
۱۵۰۰۰۰۰	۳۲۵۰۰	جزایر عرب الهند
۲۰۰۰۰۰۰	۱۵۰۱۰۰	سالوادور
۱۸۰۰۰۰۰۰۰	۶۱۲۵۰۰۰	کانادا
۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۳۱۰۴۰۰	کوستاریکا
۱۵۰۰۰۰۰۰۰	۲۳۰۰۰۰	گواتیمالا
۶۰۰۰۰۰۰۰۰	۵۹۴۰۰۰۰	مکزیکو
۳۸۰۰۰۰۰۰۰۰	۱۴۸۸۵۰۰۰۰	ممالک متحده امریکه
۸۰۰۰۰۰۰	۴۰۰	نکاراگوا
۴۰۰۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰۰	تیوفاونداید
۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۲۰۴۰۰	هائندوراس
۶۸۵۵۰۰۰۰۰۰	مجموع ۲۱۸۲۵۰۴۰۰	

اوقیانوسیه:

۶۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰	آسترآلیا
۷۵۰۰۰۰۰۰۰	.	بورنیو و بونگی
۷۰۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰	تسمانیه
۸۰۰۰۰۰۰	۶۰۰۰	جاوا
۱۰۰۰۰۰۰۰۰	۵۰۰	جزایر سیلیبیر
۱۰۰۰۰۰۰	۳۲۲۰۰	جزایر هوانی
۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰	سمائرا

مملکت		قوه آبخارها
		نکار انداخته شده (قوه اسپ)
فیلیپین توزیلند	۲۱۵۰۰	۱۵۰۰۰۰۰
	۱۵۷۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰
مجموع		۳۶۸۲۰۰

اروپا :

آستریا	۷۰۰۰۰۰	۱۶۶۰۰۰۰
آسلاند	۴۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
اتحاد جماهیر اشتراکیت شورائیه حه اروپائی	۳۵۵۰۰۰	۸۴۲۵۰۰۰
استونی	۱۸۸۰۰	۱۲۵۰۰۰۰
آلبانیا	۱۰۰۰	۵۰۰۰۰۰
ایتالیا	۴۸۴۰۰۰۰	۳۸۰۰۰۰۰
برصانیا	۴۰۰۰۰۰	۸۵۰۰۰۰۰
بلجیم	۷۰۰۰	ما قابل اعتنا
بلغاریا	۵۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰
برتغال	۴۸۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰
یولیند	۹۰۰۰۰	۱۴۰۰۰۰۰
ترکیه اروپائی	۲۰۰۰۰۰۰	ما قابل اعتنا
جرمنی	۱۵۵۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰۰
چکوسلاواکیا	۱۱۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
دنمارک	۱۰۹۰۰۰	۲۰۰۰۰۰
رومانیا	۲۳۰۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰۰
سوئزرلیند	۱۶۷۵۰۰۰	۲۵۰۰۰۰۰۰
سویدن	۲۳۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰۰
فرانس	۲۵۰۰۰۰	۵۴۰۰۰۰۰۰
فلاند	۵۰۰۰	۱۸۰۰۰۰۰
لانوایا ولوی	۳۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰
مجارستان	۱۹۰۰۰۰۰	۱۷۵۰۰۰۰
ناروی	۷۲۵	۹۵۰۰۰۰۰
نیدرلاندز	۱۰۰۰۰۰۰۰	۱۷۰۰۰۰
هسپانیا	۲۱۲۰۰۰	۴۳۰۰۰۰۰۰
یوگوسلاویا	۸۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰
یونان		۲۵۰۰۰۰۰
مجموع		۱۸۴۴۲۵۲۵
		۵۵۱۲۲۰۰۰۰

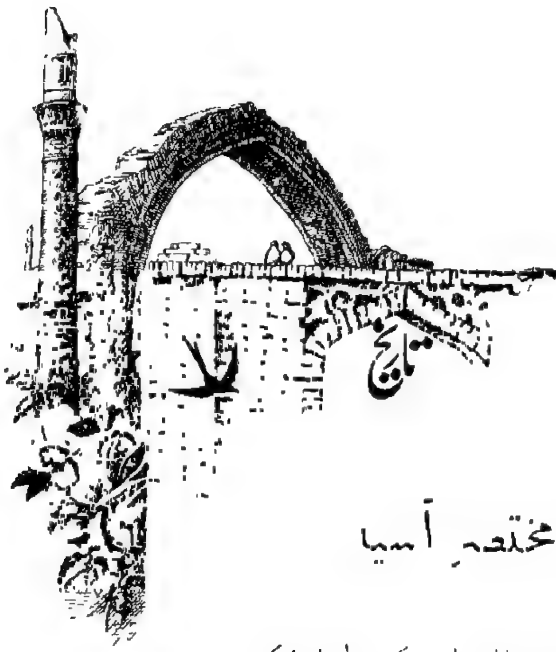
احصائية قوة رِقْ آبشارهای عالم

خلص احصائيه

قطعه ر	قوة آبشارها
آسیا	۷۰۰۰۰۰۰۰ ر ۷۰۰۰۰۰۰
افریقا	۱۸۹۰۰۰۰۰۰ ر ۳۲۹۸۰
امریکای جنوبی	۴۳۷۰۰۰۰۰۰ ر ۹۰۲۱۰۰
شمالی	۶۸۰۰۰۰۰۰۰ ر ۲۱۸۲۵۰۰
اوروپا	۵۵۱۲۲۰۰۰۰ ر ۱۸۴۴۲۵۲۵
اقیانوسیا	۱۶۷۰۰۰۰۰۰ ر ۳۶۸۲۰۰
مجموع کل	۴۴۳۲۲۰۰۰۰ ر ۴۵۵۹۷۳۵۵

یکی از آثارهای برگزیده مملکت استونی که کارخانه برق شهر ریول را به کار می اندازد .

تاریخچه مختصر آسیا

مؤلفه دیگر مصامین درین سالنامه خواستیم به معرفی ایشا بپردازیم، اما به جهت محدودیت فضا و برای اینکه قسمت زیادی را در آوری سالنامه اعمال نکنیم، به بیان ایشا نمی‌پردازیم. اما برای اطلاع بیشتر در باره ایشا، به شما توصیه می‌کنیم که در فصلنامه‌های ما به بحث بپردازید. فصلنامه کامل به‌گذاریم.

آسیای وسطی

در مقاله اول تاریخی بر عنوان «ایران باستان» گفته شد که آسیای وسطی ترکسان حالیه، میدان جیجون و سیجون و ناحیه‌های قدیم بود و هشت هزار سال قبل از میلاد حمله آریه‌ها در آن یکجا بود و پادشاه داشتند. در حدود ۲۵۰۰ ق. م. آریه‌های هندی و ایرانی از گهواره خود یعنی ناحیه جدا شده به هند و سنان و ایران رفته سلطنت‌های جداگانه را بنیاد کردند. علاوه بر آریه‌ها اسب را اهلی ساخته در نواح هند و کوه در غرب آسیای میانه و در عراق و غرب رواج دادند دین زرتشتی نیز از همین سرزمین رور بوده است.

آریه‌هایی که به ایران رسیدند و سلطنت مادها و بعد هخامنشی‌ها را تأسیس نمودند. در عهد هخامنشی‌ها ترکستان زمین‌های سیجون تحت سلطنت آنها بود. (۵۴۹ - ۳۳۰ ق. م.)

در سنه ۳۲۷ ق. م. اسکندر مقدونی در افغانستان داخل شده بخارا و نواح آنرا اشغال نمود اما در کسان شرقی چنان در فتنان آذربائی آرادی بودند. بعد از مرگ اسکندر حاکم شرقی سلطنت او را سیلوکس نکاتور گرفت و در عهد سیلوکسی هابلج تحت قبادت دیودونس آرادکشته و دیودونس بخارا و نواح آنرا نیز اشغال نمود.

غرب و شرق مسکولیا را اشغال نموده یونانی‌ها را از آنجا راندند. هونها (هیونگنو): (۱۷۷ - ۱۶۵ ق. م.) - یک حصه یونانی‌ها بطرف جنوب و حصه دیگر آن ساکاها را در کستان شرق شکست داده بطرف تیان‌شیان راندند. پس در آغاز قرن میلادی مثل‌ها با آریه‌ها آمیخت و اختلاط شروع نمود. درین زمان چندین

بهر اخان كه به دين اسلام مشرف شده بود از همين سلاله مياشد - ايلك خان كاشغري بخارا را تصرف نمود - ميخواست بلخ را نيز متصرف گردد مگر سلطان محمود غزنوي آن را شكست «حش داد» - ايلك خان در تركستان و محمود غزنوي در افغانستان وهند در نشر و تبليغ اسلام سعي بپيچ نمودند .

سلطنت كاشغر در حدود ۱۰۵۰ سلاله ديگر اوتو غور منقل شد كه موسس آن يعني ابراهيم را ايل ارسلان سلجوقي در جنگ بكشت .

اين خانواده هاي اوتو غور را با نام قره خاني يا قره خطائي موسوم ميكنيم در حدود ۱۱۲۳ قره خانيتها : ميلادي قره خطائي ها خروج نموده كاشغر ، يارقند ، خن و تركستان را فتح كردند - نام موسس قره خطائي هائيلي ، ليو ، ماشي بود و نام خود را گورگات سهاد و در همين سنوات سلطنت سحر سلجوقي در مرو بايتعت خود را قرا داده و از خوارزم الى آكسس سلطنت مي كرد و قره خطائي ها به ايماي حاك خوارزم بطرف مملكت سلطان سحر حمله آورديد و سلطان (۱۰۰۰ ر ۱۰۰۰) عسكر را گرفته و آكسس را عبور برده در وادي دير هم آنها بردار ماشده هربعت حوردد -

بعد از وفات سلطان سحر سلجوقي در سنه ۱۱۵۷ ميلادي سلطنت سلاخه در تركستان بخوگرديده و خراسان به خوارزم شاه ايل ارسلان تعلق گرفت - قره خطائي ها در سنه ۱۱۷۱ ميلادي به حدود خوارزم حمله آورده بالاي خوارزمي ها فتح حاصل كرده از سلطان خوارزم باح ساليانه ستاننده واپس بوطن خود عودت نمودند - علاؤالدين محمد سرنگش بر تخت نشسته باح دادب را موقوف نموده به رمين قره خطائي ها حمله آورد مگر شكست فاحش حوردد اما در سال دوم دوباره حمله برده تا فاراب را فتح كرده عودت نمود . در اتناي كه محاربات مابين خوارزم شاهي ها و گورگات ها جاري بود از شرق يك الای عظيم به صورت چنگيز خان بوخود آمد .

بايد ملاحظه نمود كه درين دوره اسلام بخارا ، سمرقند و شهرهاي ديگر تركستان مراکز ترك علوم ديني و مدي اسلام بود -

درين محضر عيوان تاريخ چنگيز خان را مصلایان نمود اما درين مورد همين قدر گفته سلاله چنگيز خان : ميوانيم كه چنگيز خان از قوم مغل باشده شال صحرای گولي در سنه ۱۱۶۲ ميلادي پيدا شده و پس از رسيدن بس رشد همراه شهنشاه چين تسين نام اتحاد نموده قيله نامغي بوثير نورها را به شجاعت و شهامت شكست داد ، چندي بعد حان قريت هايي طغرل را شكست داد و آن قيله را مطيع خود ساخت ، در ۱۲۰۶ ميلادي مجلس اسلامي قوم را بمنقد نموده لقب چنگيز خان يعني « پادشاه سيار قوي » را اختيار نمود نام حقيقي او توجيچ بود .

تائي ياتك خان پادشاه قيله مسيحي بجان ها حلاف چنگيز خان لشكر كشي كرده و شكست حورده قتل رسيد و پسرش كچلوك فرار نمود و بدر در گورخان قره خطائي در سنه ۱۲۰۸ ميلادي رسيد . مورد بوازش شاه مدكور شد ، چنانچه گورخان دختر خود را باوداد - مكر كچلوك لشكر قوم خود را فراهم آورده بامداد محمد شاه خوارزم و عثمان شهزاده سمرقند حلاف خسر خود ترمس نموده بلاساعون را اشغال نموده قره خطائي را مقهور ساخت چون خودش عيسائي نسطوري بود مسلمانهاي آن دير را بدر پيچ كشت ، چندي بعد باثر تليف زوجة خود دختر گورخان بودايت را اخبار نمود - بعد از سقوط قره خطائي ها سلطنت محمد شاه تارمركز تركستان وسعت يافت و سمرقند پايتخت او قرار داده شد و كچلوك خان بر كاشغر ، خن و داركند حكمران بود .

در اتناي اين سوات چنگيز خان در فتح چين مشغول بوده اما فتح مكلل آن بدست اولاده او بو قوع ميوست - بهر حال چنگيز خان (۲۰۰۰) عسكر به بخاربه كچلوك خان سوق داد ، كچلوك خان تعرض فوج مدكور را شنيد فرار نمود ليكن فوج چنگيز او را دستگر نموده بكشت ، و علاقه تركستان شرق

وقت تسلط چنگیزخان درآمد پس ازان اولاً در بین چنگیزخان و سلطان محمد شاه خوارزم تعلقات دوستانه بوده مگر آحرالد کر بعضی تاجران رعیتی چنگیزخان را کشته باعث تحریک چنگیزخان و تحریب ترکستان، خراسان ایران، و غیره گردید چه همبکه سلطان محمد خوارزم شاه مرتکب قتل تجار مرگوری شود چنگیز خان فرض انتقام فوراً لشکر کشی نموده بخارا، سمرقند، تاشکند و شهر خوارزم را اشغال نموده خوارزم را از صفحه دنیا محو نمود، و سلطان محمد شاه هم نزدیک استرآباد مرد و پسر شجاع و دلوراویعی حلال الدین فوج خوارزم شاه را جمع نموده در ابتدا بعضی فتوحات خوبی برخلاف چنگیزخان نموده اما بالاخره از باعث بی اتفاق امرای خود مغلوب و در سنه ۱۲۳۱ میلادی از دست یگنفر کرد بقتل رسید.

چنگیزخان من حیث فتوحات و وسعت سلطنت بر گزین فایز و شهشاه دنیا شمار می آید اما قتل عام و اسان کشی های او یک لکه بد نمای است که بر دامن فتوحات مغولهای چنگیزی نایق ماند چنگیز در سن ۶۴ سالگی مرد و سلطنت او را بحیره زرد الی پولیند امتداد داشت

بعد از وفاتش سلطنت وسعیه او بمابین یسراش تقسیم شده و حیون نایک قسمت کاشغر، بدخشان، بلخ و غریب تحت تسلط پسر دوم او چغتائی درآمد. و حامدان چغتائی تا ۱۴۶۱ سال (یعنی تا ۱۲۷۰ میلادی) طول کشید حتی تیمور این دودمان چغتائی را براداحت پای تحت چغتائی آلایلیع نزدیک کلبه امروری دروادی ایللی بوده. این شاه بر عبت خود رحمدل و معصوم بود. بدوران سلطنت این دودمان علمای دین اسلام نمود و اقتدار فوق العاده را پیدا کرده در دیبایات خدمات قابل قدر نمودند. در سنه ۱۳۲۱ خانی چغتائی بدوحصه تقسیم شده یکی خاهاهای ماوراء النهر و دیگر ارحته یعنی از مغلستان که در حدود آن رنگاربا و قسمت بررگ ترکسان شرق و غربی داخل بود.

آخرین خان چغتائی کازان خان سهایت طالم ولی رحم بوده چنانچه رؤسای آن دمار تحت قیادت امیر فرغان آنرا شکست داده کشتند و در عوض بابان قلی را بادشاه خود قبول کردند بعد ارقتل قرغان در قندز سرش عبدالله صدراعظم یادشاه چغتائی گشته پایه تحت را به سمرقند قل داد چون عبدالله مد کورمان قلی را قتل نموده بود لهذا بابان سلدور و حاجی برلاس اسقاماً را و احوار و عوده عبدالله را شکست دادند.

در اثنای این هرح و مرخ قتل تیمور خان رئیس جته بامداد دیگر رؤسا از کاشغر بر آمده به سمرقند حمله آورد، حاجی برلاس گریخت و مملکت در دست تیمور خان افتاد.

تیمور لنگ که درین وقت ۲۷ ساله بوده ملازم حاجی دودمان تیموری. برلاس بود، نزد قتل تیمور حاجب آمده در اثر صداقت و مذاکره مؤثر خود سمرقند را بس گرفت و رؤسای کاشغر بمابین خود مجادله نموده پس به کاشغر رفتند

در سال آینده سه ۱۳۶۱ میلادی (۷۶۲ هجری قمری) خان حته معل باز به سمرقند حمله آورده بسر خود الیاس خواجه اوغلان را حکمران سمرقند مقرر نمود تیمور لنگ اولاً مشیر او بوده بالاخره ارسمرقند گریخت و بعد از زحمات و مشقت های زیاد لشکر مکی را فراهم آورد ده سمرقند را از الیاس خواجه اوغلان تصرف نمود در اواخر سنه ۱۳۷۰ میلادی بر کل علاقه های چغتائی های مغول تصرف نموده و سیاد خاندان تیموری را هاد

تیمور بعد از چنگیز خان ده مین فاتح بزرگ دنیا میباشد. ایران و قفقاز و روس جنوبی، دمشق، افغانستان و هندوستان را فتح کرد سلطان بزیده ال ر شکست داده اسیر نمود. پایه تحت او سمرقند بود و قتیکه فرض فتح چین لشکر کشی نمود در راه وفات کرد.

سالنامه « کابل »

بعد از وفاتش پیر محمد نواسه او در سمرقند پادشاه شد، اما خلیل سلطان پسر تیمور از قندهار لشکر کشی کرده سمرقند را بگرفت و پیر محمد را و بعهده خود مقرر نمود شاه رخ پسر دیگر تیمور حکمران هرات را دعوی وراثت نمود اما قوت مقابل را ندیده به هرات، سیستان، خراسان و مازندران و غیره قناعت کرد.

سلطان خلیل اگر چه حصایل پسندیده داشت مگر خیلی مطیع زوجه خود شاد ملک بود، بایران امرای او خلاف او نفاوت نموده زیر قیادت خدایداد او را اسیر و سمرقند را اشغال کردند شاه رخ ازین واقع خبر شده فوراً لشکر کشی نموده سمرقند را اشغال نموده پسر خود الغ بیک را به سمرقند حکمران مقرر نمود الغ بیک یک پادشاه فاضل و عالم، هیئت دان و رناسی دان بود، بعد از وفات پدر خود شهنشاه سمرقند گردید — دوره سلطنت سی هشت ساله او را میتوانیم دوره طلایی ترکستان بگوئیم، در سمرقند علما و فضلا و ماهرین سائنس بدور الغ بیک جمع شده بودند.

عبد اللطیف پسرش که او را از دست علاء الدین در هرات از مرگ نجات داده بود الغ بیک را کشته به سمرقند پادشاه شد، اما دیری نگذشت که ابوسعید بن میرانشاه پسر سوم تیمور، تحت سمرقند را گرفته کل مدعیان تاج و تخت را مطلوب نموده صاحب ماوراءالنهر، ایران شمالی و افغانستان گردید. مگر در سه ۱۴۶۷ در معاملات آذربایجان مداخلت نموده شکست فاحش خورده اردشیر شهبازاده یادگار مرا را قتل رسید.

بعد از آن مابین احلاف تیموری خانه حکمی ها واقع شده بالاخره محمدخان شیبانی از نسل جوجی پسر اول چنگیز خان سمرقند را اشغال نمود و شهباز نادر بعد از محاربات زیاد در ترکستان، از راه افغانستان گذشته در هندوستان امیر اطوری پررنگ علیه را تا سیس نموده، پس سلاله تیموری بعد از سلطنت و خانه حکمی ها تا ۱۴ سال سلطنت کرده از ترکستان زمین محو شده میتوانیم بگوئیم که عهدشاهان تیموری بامنورترین و بهترین ادوار مسلمانان اندلس مصری میبکشد ادبیات اسلام بدرجه کمال رسید، تصانیف اکثرا در عربی و بعضی در فارسی بوجود آمد، اما مری علی شیر نوائی وزیر شهر هرات به ادبیات حقیقتی ارجمند بیشتر خدمت نمود.

بعد از مرگ چنگیز خان دشت قپچاق که عبارت است از وواح غدیر ارال، شیبانی ها: و شمال نخله خر و هر دو کار در نای والگانه تقسیم حوجی پررنگ پسر چنگیز خان رسید، شیبانی پسر بنحمن حوجی بوده نام از بکها را در قزاقستان به نام معروف ساخت، اما مؤسس حقیقی اقتدار از بکها ابوالحیر از نسل شیبانی در ۱۴۱۳ میلادی پیدا شده بود، ابوالحیر خوارزم و یک قسمت ترکستان را فتح نمود بعد از مرگ او پسرش محمد شیبانی ملقب به شاه بیک سمرقند و ماوراءالنهر را اشغال نموده تاسیس دودمان شیبانی را نهاد.

خان شیبانی در سه ۱۵۰۰ میلادی مطابق ۹۰۶ هجری ماوراءالنهر را فتح کرد اما طهیرالدین بابر پادشاه نمودار شده سمرقند، سعد، میان فول، قرشی و غیره را اشغال نمود و تنها بخارا را بدست از بکها ماند لیکن در سال دوم شیبانی حاکم ناز حمله آورده بابر را هزیت داده و بابر بطرف کابل گریخت و شیبانی خان فتوحات خود را توسعه داده رفت حتی در سه ۱۵۱۰ شاه اسمعیل صفوی کل ایران را فتح نموده به خراسان تعرض نموده شیبانی خان را نزدیک مرو شکست داده بکشت و تمام ماوراءالنهر از اقتدار از بکها برآمد. بابر از قتل شیبانی خان و قوف یافته از کابل حرکت کرده به ماوراءالنهر داخل شده فوج از بکها را که زیر قیادت هرم سلطان بودند شکست فاحش داد. سه ۱۵۱۱ در همین اثنا فوج ایرانی ها بیکه شاه اسمعیل فرستاده بود به کمک بابر رسید و بابر به سمرقند داخل شده کل ماوراءالنهر را اشغال کرد، لیکن باوجود معاوت فوج ایرانی بابر شکست خورد و بطرف کابل رخ نمود. و سلاله شیبانی تا ۹۹ سال در ماوراءالنهر سلطنت کردند.

ما یانغ ایس — کمارا

اخلاف حوجی خان بعد از مرگ تیمور در والکای سفلی سلطنت خود را قائم کرد .
دودمان استراخان : در اوایل قرن شانزدهم میلادی یارمحمدخان از شهزاده گان روس شکست خورده به ماوراء
 النهر پناه آورد ، شاه عبدالله که بزرگ ترین شاهان شیانی می باشد خواهر خود را به پسرش جانی
 خان ازدواج نمود . بعد از کشته شدن عبدالؤمن آخرین پادشاه شیانی امرای ترکستان تاج و تخت را به جانی
 خان تقدیم نمودند اما او چون بسیاری بود به پسر خود دین محمد تفویض نمود و دین محمد در جنگ با اربابها
 کشته شد و باقی خان برادرش رمام سلطنت در دست گرفت . درین عهد شاه عباس صفوی حمله آورده مگر در
 نواح بلخ شکست فاحش خورده به شکل جان خود را سلامت برده توانست . چندی بعد امام قلی خان زمام
 سلطنت بدست گرفته به عدل و انصاف و دانات حکومت کرده و آسیای وسطی را در دوام متور و متحول و با امن شد
 بعد از خلع اختیاری ورفی او بطرف مدینه منوره مابین خاندان استراخان خانه حکمی ها واقع شده و خاها
 خیوام درین محاربات شرکت ورزیدند .

در عهد سلطنت سحجان قلی خان سفرای اورنگ ریپ شهبشای هندوستان و احمد دوم سلطان ترکی بدربار
 او رسیده روابط دوسانه را قائم کردند (۱۶۷۰) میلادی مطابق ۱۱۱۲ هجری .

در سه ۱۷۳۶ میلادی پادشاه افشارجر وح نموده پسر خود رصا قلی خان را بر صفتح بلخ
 دوره نادر شاه و اندخوی و غیره فرستاد لیکن رحیم قلی قوماندان عسکری بخارا و ایلدیس حکمران شیردل
 خیوام متحد شده رصا قلی خان را شکست فاحش دادند مگر پادشاه بعد از فتح
 و تاراج و قتل عام دهلی بمابین امرای بخارا تخم عاق و شقاق کاشه بخارا و بعد خیوام را اشغال نمود .

محمد رحیم بی وزیر بخارا از کشته شدن نادر شاه در سه ۱۷۴۷ میلادی وقوف یافته
 منگت ها : و ابوالفضل شاه آخری سلاله استراخانی را کشته بخارا را غصب نموده قبیله مگت
 اربکهارا بر سر اقدار آورد . بعد از وفاتش معصوم عمزاد محمد رحیم بخارا را اشغال
 نمود و چندی بعد بهرام علی خان مؤسس خاندان قاجاری آنچه او را در سر و کشته سرور تصرف نموده بر کل خراسان
 اقتدار حاصل کرد ، این پادشاه بسیار ظالم و بیرحم بود . پسرش حیدر طغری با کاکاهای خود جنگ و جدال
 نموده در سه ۱۸۲۶ بمرد .

بعد از وفات حیدر بچه سومین او امیر بهرام الله بعد از راه جنگی محصور در بخارا داخل شد . در عهد او
 شهر سبز فتح شد و خان فوقه بواسطه عهد نامه که به مادام خووند را تفویض و امیر بخارا را سلطان خود
 تسلیم نمود . لیکن چندی بعد خان فوقه با برادر خود اتفاق نموده علاقه را بس گرفت و امیر بخارا را در کر طرف
 فوقه لشکر کشی نموده و به موس توسیع سلطنت پرداخت .

درین آوان عسکر رومی تحت قنات حریل پرو و سکی در نواح ترکستان رسیده بودند می نایست که
 امیر بخارا کل اهالی ترکستان را جمع و مسجده نموده خلاف دشمنی مشترک حرکت کند مگر بامبرده ناخو آویخت
 دولت بر طایفه پیشرفت روسی ها را دیده در هر امر بهرام الله سمرها فرستاد لیکن امیر بهرام الله آنها را بقتل رسانید
 و سفیر رومی بی نیل مرام اردر بار بخارا برگشت .

بعد از مرگ اوسید مظفرالدین بر تخت نشست ، سید مظفرالدین وقتیکه در سه ۱۸۶۵ در فتح فوقه
 معروف بود ، جرنیل رومی چریف نام ناشقه را اشغال کرد و مظفرالدین خلاف او اعلان جهاد نموده
 بالاخره از دولت مسلح تر و منظم تر روسی مغلوب گردید .

بعد ازین روز مره نفوذ دولت مشارالیه در تورکستانات پیشرفت کرده و شهرها با استثنای حکومت نیم مستقل
 خیوام و بخارا و بعضی خان نشین ها یکی بعد دیگری بدست دولت روسیه تزاری مفتوح گردید تا اینکه در سال
 ۱۹۱۷ انقلاب کبیر روسیه شروع شده بخارا و خیوام بر فاقد استقلال داخلی خود گردیده در سال ۱۹۲۲
 تشکیلات علاقه جات مذکور بنام تورکستان ، تاجکستان ، ازبکستان ، مجدداً ترتیب یافته و عموماً از طرف
 کجبه جامهر شورویه ماسکو اداره می شود .

ایران

ایران مملکت مستقلی است که مساحت آن ۱۶۴۳۵۵۸ مربع کیلومتر و موس آن ۱۰۰۰۰۰۰۰ نفر میباشد

در زمانه های بسیار قدیم، آریه ها از حوالی بامپریوواحی شمال افغانستان منتشر شدند بعضی از آنها دره رود سند را مسکن خود قرار دادند و برخی دیگر در منطقه آریائی خودافغانستان و ایران موجوده اقامت گزیدند. و همین اقوام اخیرالذکر را ایرانی های متمدن ترین قائل ایرانی (مدها) و (فارس ها) و (باخترناها) مینامیدند. در سال ۵۵۹ قبل از میلاد امپراطوری مده بواسطه کوروش مقلب و اقتدار بدست فارسها افتاد کوروش بعد از حصول اتحاد کند اینها و مصریها، کمیت اضطراب آورده را در (۵۵۴) قبل از میلاد مضطرب و آسیای صغیر را فتح کرد. بعد بصرف کند اینها موجه شده، بل را در (۵۳۸) قبل از میلاد) متصرف شد و این قسم حاکم مصطفی تمام آسیای عربی گردید. و در زمان داریوش اول (۵۲۰ - ۴۸۵ قبل از میلاد) امپراطوری ایران به اوج کمال خود رسید زیرا از یکطرف اداره حکومت نظم و نسقی پیدا کرد و از طرف دیگر سرحدات آن وسعت زیادی داده علاوه بر مصر (که در زمان کاتبیر صمیمه آن گردید) سجا، حوضه سند و یک قسمت سبیا را شامل بود. اما حرص بی اندازه شاه ایران تقابل حسارت یونانیها که رزمهای آن ژنی معروف حرف اسکندر مقدونی بود امپراطوری ایران را در زمان داریوش مقلب ساخت. پس ارمرگ اسکندر (۳۲۳) سال ایران بریرافند اردوان سلوکسی افتاد و بعد از آن بدست بارت هارت (۲۴۶) قبل از میلاد.

در سال ۲۲۶ (عهد مسیح ۶) (ارنا کرگرس) انرسان تقابل یارنها قیام نموده در ایران سلسله اساسی را که ناسه ۶۲۵ موقع استیلای عرب دوام داشت تاسیس کرد اما تحت این سلسله اخیرالذکر که تا (۱۲۲۰) پایدار بود بر اثر مخالفت هندی که در عربستان بوجود آمد رسمی گردید، به این قسم حکام آزادی یافته شهراده گان ترك و ایرانی و سرداران خراسانی دولت های غلبه تشکیل دادند به قسمیکه ترقیات خلفا، سلسله های متعدد ارقبیل طاهریه و صفاریه و آل بویه و سامانیان بدو و نلاحره غریبه غریه کابل که يك مدت طولانی بر تمام ایران حکومت نمودند؛ روی کار آمد. سلسله های مربوط بواسطه سلاحه منقرض شد و بعد در (۱۱۴۹) خوارزمی ها حاشین سلاحه گردیدند. در قرن (۱۳) دولت ایران بتقابل عساکر خلیجین مقاومت نتوانست به تصرف مملعت هادر آمد و منلها تا (۱۴۰۵) در آنجا بر مبراقدر بق بود. دو سال بعد ترکها حاکمان گوسعد سیاه (قره قو تلو) (۱۴۰۷) و (۱۴۶۸) را که بعد ها بواسطه خا، ان ترکی دیگری موسوم به گوسعد سفید (آن قو تلو) (۱۴۶۸ - ۱۴۹۷) مقرر شد تشکیل دادند و در عهد سلسله موخر اندک بود که حکمت های مدهی بین ایرانیها و ترکی ها بوقوع پیوست.

اغتصابات داخلی در زمان حکومت حاکمان صفویه از اهل سادات اردبیل (۱۴۹۹ - ۱۷۳۲) دوام یافته بالاخره يك نفر شخصیت مبرر و دلیر موسوم به نادر شاه افشار سلطنت صفوی ها را خاتمه داده لشکر کشی های زیادی به هند، افغانستان و دولت مقتدری با کرد ولی پس از او، در (۱۷۷۹) حاکمان قاجار ترك بر سر اقتدار آمده در قرن (۱۹) اراضی وسیعی راه روسیه سپرد و آخری شاه قاجار (احمد شاه) پس از انقلابات طولانی در سال (۱۹۲۵) بصورت قطعی ختم شده تاریخ ۱۴ دسمبر (۱۹۲۵) اعلیحضرت (رضاشاه پهلوی) سپه سالار سابق و رئیس الوزرا را اولاد خود ایرانی به سلطنت اسجاب شد، قانون اساسی به اصول مشروطیت سلطنتی که تاریخ ۳۰ دسمبر (۱۹۳۰) وضع و آخرین دفعه در ۱۲ دسمبر ۱۹۳۵ تعدیل یافته است.

رضاشاه پهلوی تاریخ ۱۶ مارس ۱۸۷۸ تقام رشت تولد و به ۱۷ دسمبر ۱۹۲۵ حاکمان شاهی: به شاهی اسجاب شده است

« سالنامه کابل »

طهران - قصر چهارستان (شورای ملی)

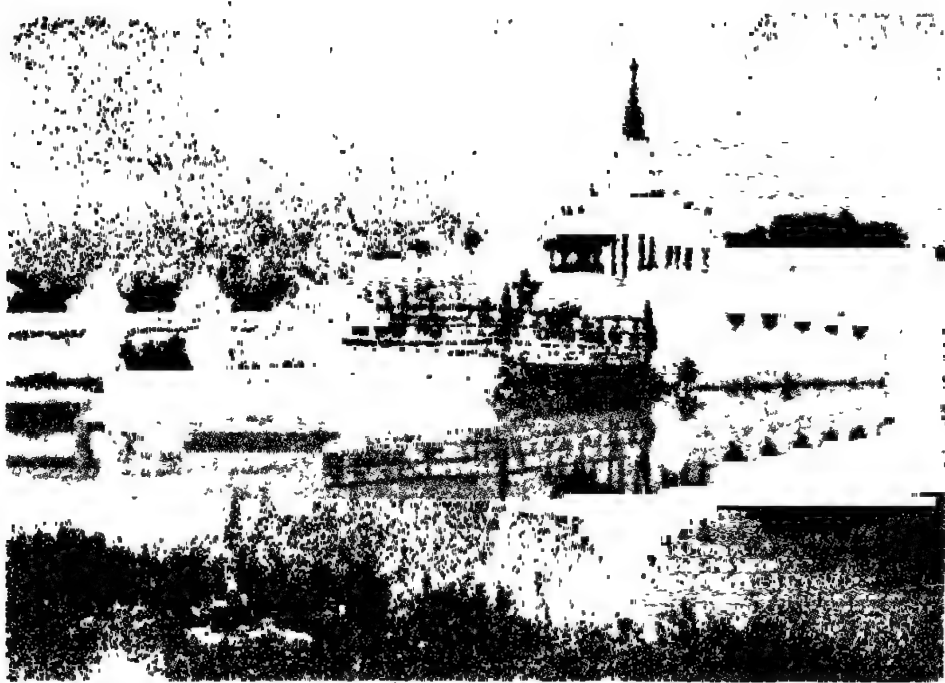
اولاد :

اسم	لقب	تاریخ تولد	موضع تولد
۱ محمد رضا پهلوی	شاهپور ولیعهد	۲۶ اکتوبر ۱۹۱۹	طهران
۲ علی رضا	شاهپور	اول مارس ۱۹۲۲	»
۳ غلام رضا پهلوی	»	۱۳ اپریل ۱۹۲۳	طهران
۴ عبدالرضا	»	۱۹ اگست ۱۹۲۴	»
۵ احمد رضا	»	۱۷ ستمبر ۱۹۲۵	»
۶ محمد رضا	»	۳ اکتوبر ۱۹۲۶	»
۷ حمید رضا	»	۴ جولائی ۱۹۳۲	»
۸ شمس الملوك شاه دخت	»	۱۸ اکتوبر ۱۹۱۷	»
۹ اشرف الملوك	»	۱۶ اکتوبر ۱۹۱۹	»
۱۰ فاطمه حام	»	۳۰ اکتوبر ۱۹۲۸	»

برما

برما جزو امپراطوری برطانیه است ، مساحت آن عبارت از ۲۷۷ هزار ۶۰۵ مربع کیلومتر و نفوس ۶۱۸ و ۱۴۶۶

نفر میباشد . گمان می رود که بومیان قدیمی برما نژاد سیاه پوست بوده که بقایای آنها در جزایر اندمان که در زمانه قدیم یکی از قطعات برما بوده ، حال میباشد . باشندگان امروزی برما اخلاف قبایل فعلی هستند که وقتاً

يك منظره از شهر ماندلی (برما)

خونش از چین غری و تبت مهاجرت کرده بکنارهای ایرادوی و شالوی حرکت کرده به اراکان توطن گزیده اند ، نهائی ها یا شاشانها در ایالت های شان و سیام رسیده در برما استیلا نمودند .

دین برامهی به برما اثر کرده و حاشین دین قدیم گردید بعدها دین بودائی شیوع و نفوذ پیدا کرده دین برهنی را رانداخت مذهب برمانها تا حال همان بودائیت میباشد .

قبل از غلبه یادشاه (اناور هتا) ذکر حمله روسای قدیم افسانه بنهار میآید اما تاریخ از اناور هتا ذکر میکند و مشارالیه در سنه ۱۰۵۴ میلادی دودمان پاکاب را تاسیس نمود ، نامرده وده قرجانشین او اولین حکمرانان حقیقی تمام مملکت برما می باشد از حمله آنها بعضی شاهان در دین خود بسیار محکم و راسخ بودند (اندا) بهترین معابد بودائی را شاه کیان را تمبر نموده بود . چون شاه آخرین این خاندان سقرای قویلی خان را کشته بود لهذا عسکر قویلی خان انتقاماً حمله آورده این دودمان را رانداخت در سنه ۱۷۸۷ سلالة شان بر سر اقتدار آمده لیکن درین دوره ۲۵۰ ساله طوایف الملوک در برما حکمفرما بوده روسای خورد خورد برای حصول برتری با هم قتل و قتال داشتند بالاخره در سنه ۱۵۳۱ خاندان تونگواستیلا نموده سلطنت برمانی را مجدداً منظم ساختند تا بین شویپتی (۱۵۳۱ - ۱۵۸۰) نامداد حریل مشهور خود هر ورم سرتیان اراکان و یگورا اشغال نموده پای تحت قدیم سیام یعنی ابود همارا بر فتح کرد لیکن فتوحات او ولیسرش وسایل برما را خراب نمود بالاخره سیامی ها به برما حمله آوردند و اراکانی ها هجوم آورده یگورا در دادند در اثنای این خرابی ها بواسطه شاه مذکور اناوک تیلون غلبه نموده سلطنت را دوباره زنده ساخته یگورا پایه تخت خود مقرر نمود اخلاف اناوک تیلون آوا را مرکز حکومت قرار دادند لیکن سلطنت آنها بسیار ضعیف بوده و شاهان چین از یک و مانچو برمای علیا حملات آوردند و این خاندان در سنه ۱۷۴۰ خاتمه یافت شویپوی الکیایه عسکر شاهی تونگو را هزیمت داده در عرصه هشت سال کل مملکت برما را تحت تسلط و حکمرانی خود آورده سلطنت او از سنه ۱۷۵۲ الی ۱۷۶۰ میلادی دوام نمود .

سالنامه «کابل»

پرتگالی ها اولین قوم اروپائی است که به خاک برما فرود آمده تجارتخانه را بپا کرده و بازرگانان برمانی ازدواج نموده ازمنی ها و اولاد پرتگالی ها در فوج برمانی ملازمت میکردند انگلیسها و دچها نیز در برما تجارتخانه های جزوی قایم کردند مگر انگلیس ها در سه ۱۷۰۹ در سیرام یک فابریکه را بنا نمود و تنگک ها آنرا در سه ۱۷۴۳ در داده بر زمین هموار کردند و انگلیس ها در بیکرلین فابریکه دیگری را تعمیر نمودند حتی در سه ۱۷۵۹ شاه الکیایه حمله آورده کلی قری قلعه را بقتل رسانید و قتیکه دوپلی (حاکم فراسوی درهندجون) دو چهار برای محافظت سرپایه روانه نمود الکیایه حمله مصداوران فراسوی را بکشت.

پسردوم الکیایه (۱۷۶۳ - ۱۷۷۶) به منی یور حمله برده هزارها نفر را به اسارت برد و به سیام حمله برده بای تخت ایودها را اشغال نمود فوراً بعد از این واقعه حتی ها به برما هجوم آوردند و برمانی ها بعد از چهار سال چینی ها را اخراج نمودند.

بودا و یایه (۱۷۸۲ - ۱۸۱۹) پسر الکیایه تخت را گرفته اما راپوره را پای تخت خود قرار داد و اراکان را در سلطنت خود منحق نموده (۲۰۰۰۰) اراکان را به اسارت به آوا پای تخت خود برد سلطنت بودا یایه از حمله سلطنت برمانی مانع و وسیع تر بوده بعد از مرگ او پسرش یاک بدای (۱۵۱۹ - ۱۸۲۷) بر تخت نشست چون بالای اراکانها طبع و وحشت زیاد از طرف حکومت اجراء میشد آنها به تعداد زیاد به جیسا کاسک (آسام) پناه آوردند و حکومت برما به آسام و منی پور نیز دیگر حمله آورد و سه ۱۸۲۴ فوج بری سرحد مشرق هند را عبور کرده حکومت انگلیسی مدون شاه برما را شکست داد از روی معاهده یندانو علاقه اراکان، نایسرم، آسام و منی پور را انگلیسها تسلیم و ده منیون رو به را بافساط بطور تاوان حکم ادا نمود و نیز یک سفر انگلیسی بدر بر آوا مقرر شد. در سه ۱۸۵۲ حکم دوه برما بوقوع پیوسته و انگلیسها علاقه بیگو را در حدود مملکت خود الحاق کردند و معاهده دوه منعقد شد، مدون شاه برما، بروما، پاریس، ولند و هلند ها روان کرده اصلی، فرانس معاهدات نمود، شاه مدکر در سه ۱۸۷۶ بمرد.

آخرین شاه برما تنها بودا و بر سر تخت انگلیس (۲۳۰۰۰۰) رویه. ارام ایکه آنها «عیان برما را نخر یک و تخریب می نماید عاید نمود بی سب انگلیسها خلاف او اعلان جنگ داده و شاد برما را شکست و برما را در حدود سلطنت برطانیه در سه ۱۸۸۵ داخل نمود، شاه برما همراهی عیال و اطعماں خود به هندوستان تبعید و پادشاهیت برما محو و نابود گردید.

برما که اصلاً جزء جزیره های هند حتی است تا حال یک ایالت هندوستان برده میشود اما اکنون این تعویض در نظر است که از هند مجرا گشته ضرر حکومت آت بصورت یک مسئله حداکانه برطانیوی تبدیل گردد.

برونی

برونی مملکتی است بر ساحل شمالی بوربوکه به قبیله سلطنت عظیم الشان تاریخی برونی میباشد، مساحت کونا آن ۶۵۰۰ کیلومتر مربع و نفوس آن ۱۶۲۰۰۰ نفر است، و در سه ۱۸۸۸ م این مملکت در تحت حمایت برطانیا قرار یافته.

چنانچه در تاریخ بوربو مدکور گردیده بی سلطنت اسلامی درین سرزمین سلطان (محمد) نام است که در اواسط قرن ۱۵ مشرف بدین حیف اسلام گردیده بود، قبل از آن برونی اسماً تحت حمایت حاوا بود، و سالیانه یک میلیون عرق سیاری بطور غلامت تحت الحمایگی به حاوا ارسال می شد.

جهازات ماگلان جهان مورد که در سال ۱۵۲۱ م بهمانه دریای برونی لشکر انداز گردیده و این شهر را

تاریخچه مختصر ممالك آسيا

ملاحظه نموده اند در باب شان و شوکت در بام سلطان بوقه و عظمت عمارات شهر اطلاعات را بدالوصفی درج کرده اند . سلطان بوقه مرد شجاع و جنگجوی بود که بر تمام سواحل بوریو ، حاوا و ملاکا هجومات فاتحانه نموده برای وسعت حکمرانی خود سعی و همت ورزیده است . سلطان مشاراله در بین اهالی مملکت محبوبیت خاصی یافته تا حال اهالی بر قدش احترام نموده و از روح مشاراله استعانت میجویند .

در قرون ۱۶ ، ۱۷ ، ۱۸ ، ۱۹ م در اثر جنگهای متوالی نیکه بایرتکائی ها ، هسیانویها ، انگلیسها و بت پرسیا که در حصه مرکزی سکوت داشتند بوقوع پیوست ، قوای رومی رونه تحلیل رفته و بالاخره در وسط قرن ۱۹ حصص بزرگ این مملکت محری و مملکت را حای سارا واک و شرکت برطانوی بوریوی شمالی تعلق گرفت در سال ۱۸۸۸ م نافیه این مملکت بکلی تحت الحمايه برطانیا قرار داده شد ، در سه ۱۹۰۶ سلطنت محمد جمال العالم اختیارات اداری مملکت را بعموم انگلیسی تسلیم نمود مرکز حکومت رومی شهر دارالسلام ، و سلطان کنونی احمد تاج الدین اخوذاجر و الدین است .

بلوچستان

بلوچستان حاضرا داری ۱۴۰۴۴۵ کیلومتر مساحت و ۴۶۳۵۰۸ نفر خوس است این مملکت از مربوطات خاک های حرافائی قدیم افغانستان و برور دهور دست خوش استیلا و حوادث محله گردیده احتمالا راجع بآن قرار آتی می نگاریم .

اولین سند تاریخی در خصوص بلوچسان تاریخ هرودوتس یونانی است بقرار روایت او این اراضی باسم قبیله میکینها Mykians شهرت داشت و در قرن ۶ ق م دارا شاه فارس بآن مسلط گشت اسم مکدان ایالت ساحلی بلوچستان شاید از اسم همین قبیله ماحود باشد آورده اند که سیروس ایرانی در حین سفر خود از بین این ملک نقصانات شدید را محمل گردیده وعده کثر عسکرش تلف شده اما تا ورود اسکندر در هند حالات داخلی این مملکت کمتر معلوم بوده اسکندر بوقت مراجعت خود از هند عسکر خود را در سه حصه تقسیم نمود دسته در سر کردگی خودش از راه بلوچسان و مکدان بطرف ایران حرکت کرد دسته دیگر در تحت فرمان بارکس Nearchus متصل ساحل بطرف بابل در کشتی ها سفر نموده دسته سوم که مشتمل بر بعضی مرصها و یک دسته بیل بوده در زیر اثر کری تیرس Craterus از راه کوبته و بلوچستان شمالی داخل ایران گردید بدینگونه هر سه دسته فوق حالات صحیح این مملکت را تحریر نمودند که الحال از قدیم ترین ماحد تاریخی این مملکت شمرده می شود در دوره ساسانیها بلوچستان با العموم حر و مستلکات ایران بود و در عهد خلافت حضرت عمر فاروق رص عسکر اسلام به سر کردگی عبدالله ایالت مکدان را فتح نمود اما عربها ازین مقام تا چند سال دیگر پیش رفتند ، حضرت عثمان رص برای کشف معلومات داخلی هند شخصی را از همین راه به هند فرستاد ، در خلافت حضرت معاویه رص تحسنا در سه ۶۶۴ مسلمانان تا بحوادث سده پیش قدی نمودند .

محمد بن قاسم در سه ۷۰۷ برای تسخیر سده از جانب حجاج بن یوسف فرستاده شد محمد بن قاسم اولآ شهر ارمایل را بدست آورد از انجا ردیل حمله برد از آب و وقت تا قرن (۱۰) بلوچستان جزو امپراطوری عرب بوده بعد از صف داخلی حنفای عباسی بلوچستان بمر مثل سایر ممالك دیگر از دست شان بیرون برآمد . از سنوات ۴۵۰ تا ۶۰۰ هجری سلاطین عربوی و غوریاب افغانستان دوماره باسترداد بلوچستان قام صکرده و در تحت اداره شاهان وطنی خود سر میرد ، در سالهای ۱۰۹۰ - الی ۱۶۳۸ بلوچستان از متفرقات امپراطوری مغول هند به شمار میرفت بلوچی ها بکه سلا آریه اند

فستی در عهد مهاجرت عمومی آریه ها از شمال افغانستان درین حاک آمده آباد گردیدند و قسمتی هم در قرن ۱۱- ۱۲ از ایران بواسطه سلاحه اخراج گردیده درین ناحیه متوطن شدند، آنها زودی مکدان غریبی را فتح نموده و بلندی های قلات را متصرف شده بنواستند و یک عدده شان از بلوچستان عبور کرده در وادی سند آباد گردیدند.

براهوی ها Brahuīs که از نژاد در یویدت اند در قلات قلات رنده گئی میکنند در قرن ۱۷ در سرکردگی کمار Kambar یکی از سرداران قبیلہ مدکور مقتدر گشته را حای هندو را بر طرف و حکومت اسلامی را در اینجا تاسیس کردند بعد از او عداالله بر سر اقتدار آمد و مشارالیه وادی و رخیخ کنجاوار Kaohgandavar را فتح نمود در همین وقت بود که نادر شاه افشار بر قندهار تسلط یافت و عداالله بر ناو بیعت فرساده گئی بعد عداالله در جنگ بواباب سند بواسطه ناصر خان مقول گشت که یکی از شاهان برک بلوچسان به شمار می رود بعد از قتل نادر شاه افشار احمد شاه ابدالی شاه شاه بزرگ افغانستان دوباره بلوچسان را استرداد نموده محاک وطن ملحق و ناصر خان حاکم سابقه آنجا را به حکومت بلوچسان گماشت سابق السبق برقرار نمود ولی ناصر خان در ۱۷۵۸ شورش برپا نمود، بلوچها بعد از رد و حور محمد معطوف گردیده میثاق نامه به پای تخت تقدیم و وعده داد که اغلب عصرت احمد شاه و اولاد سازا همیشه در محاربات با عساکر خود کمک نماید و هیچ گاه از مرکز مملکت و احکام شاه افسار بر کشی نداشته باشد، در سه ۱۷۹۵ ناصر خان در گذشت در ابتدای قرن ۱۸ سیاح معروف انگلیسی پوس جر Pottinger نام در بلوچسان سیاحت نمود و از آن به بعد انگلیس ها در معاملات داخلی اوجسان توجه خصوصی معطوف نمودند در جنگ اول افغان و انگلیس دست فزون انگلیس و قلات همه آور گردیده و محاربات خان با (۴۰۰ نفر) در آن جنگ کشته شد ناصر خان بر سرش را انگلیس حای او تعیین کرده و در سه (۱۸۴۱) بلوچسان را تحفه نمودند در سه ۱۸۵۴ حوال جبک gacab انگلیس موفق بامضای معاهده با خان قلات گردید و بلوچسان در تحت حمایه انگلیس درآمد.

ناصر خان در سه ۱۸۵۶ فوت و در عهد امارت حداد خان حاششش شورشای معددی بطهور یوست در سه ۱۸۷۵ انگلیس کطان سدی من Sandeman را برای اطمای آتش بغاوت فرساده اربن تاریخ به بعد نفوذ انگلیس در اینجا بشرفت و ترقی استهای نمود و در سه ۱۸۷۹ کوته و اصلاح متصل آن بتصرف انگلیس درآمد.

بوریهو

بوریهو یکی از حرائر مجمع الجزائر شرق الهند است که جنوب شرق آسیا مابین بحره چین و بحیره حاوا و آندای بکاسر واقع گردیده، مساحه آن قریباً ۷۲۵۰۰۰ کیلو متر مربع و نفوس آن ۳۰۰۰۰۰۰ می باشد این جزیره کوهستانی دارای معادن مهم قیث دار و جنگلات وسیع است.

اهالی این جزیره از نژاد های چینی و ملانائی و بگریو (سیاهان بست قد) و اختلاط این اقوام بیکدیگر و عرق سفید میباشد، اهالی ساحل نشین بوریهو اکثرأ مسلمان و اهالی که در مرکز رنده گان دارند بت و روح پرست اند در حصه جنوب شرق بوریهو آثار قدیمه معابد براهمی موجود است، اربن آنار چان مشکوف میگردد که در قرن ۶ مسیحی بت بت هندی درین مملکت نفوذ یافته است، اما چگونگی آن از نظر تاریخ پوشیده مانده و چیزی بظن نمی آید.

کشف بواریخ جیائی بان میکند که در قرن هفتم مسیحی یکی از شاهان قطعات شمال شرق بوریهو تحایف و هدایا بامیراطور (هفغور) چین فرستاد و در قرن ۱۵ مسیحی در یک حصه جزیره مدکور چینی ها توطن

پشاور میں سرگودھا کی گلی

گزیدهند از آن زمان تا حال مهاجرت چینی‌ها در بورنیو دوام داشته کنون باندازه ۲۵۰۰۰۰۰ نفر زیاد چینی در آنجا سکونت اختیار نموده اند.

در تاریخ حاوا مذکور است که شمال حریره بورنیو را انگکاجیا امپراطور ماحایات (جاوا) فتح نموده بود و در کتاب سلسله شاهان برونی که در کتاب خانه شاهی برونی ضبط است چنین معلوم می شود که در قرن ۱۵ الک برتا تا سام حکمران بورنیوی شمالی که تحت حمایت امپراطوران ماحایات بود بحریره نمای مایا بفرس سیاحت رفته مشرف بدین اسلام گردید و از سلطان جوهور اسم محمد ولف سلطان و نقاره توانی یافت، سپس از جوهور به مملکت خود عودت نموده و خود مختار شد، بعد از آن به مدد الشریف سلطان برکت که اصلاً از طایف حجار بود و ناخاندان شاه مذکور وصلت نموده بود دیانت اسلام را در آن سرزمین تبلیغ نمود و در مابین دوجزیره کایا و رنک وچومین سد سنگی بنا نمود که تا حال باقی مانده و سلسله همین سلطان محمد است که تاکنون در برونی سلطنت و حکمرانی دارد.

در اواخر قرن یازدهم مسلمانان حاوا و جزائر گرد و بواج که قرب و جنوب بورنیو واقع اند به در آن حارقه تاسیس سلطنت نموده اند

و اسطه اصلاع نامی پورت ارو خود این جزیره این شد که در سه ۱۵۱۱ الوک رک پرتگالی سه جهازه بولا کافرساد، را کتیب این چهارات اتفاقاً به پد رامویا رسیدند بعد از آن با سلاطین بورنیو، پرتگالی ها در مرادوات تجارتی را کشودند و در سه ۱۵۷۳ م هسپانویا بر سعی ورزیدند که مفاد تجارتی در بورنیو حاصل نمایند اما نا کام گردیدند در سه ۱۵۸۰ م هسپانویا به خنک آغاز نمودند و سلسله این محاربات از سه ۱۵۷۳ تا سه ۱۶۴۵ م دوام یافت اگرچه سلطان برونی نگذاشتند هسپانویا در مملکت شان تسلط یابد اما بواسطه دوام این حکم از قوای شان کاسته گردید.

قل این در سه ۱۶۰۴ هالیدیها و در سه ۱۶۰۹ انگلیسها ساحل بورنیو رسیدند و تجارتها به هائیکه صورت قلعه خنکی و دارای اسلحه باریه بود در آنجا سناهند در سه ۱۷۳۳ سلطان بنم (حاوا) حقوق تجارتی و مقوصات خود را که در بورنیو داشت به هالیدیها بخشید و در همان زمان سلطان سولو که ادعای سلطنت حصص شمالی حریره را داشت حقوق خود را انگلیسها گذاشت و آنها بر بعضی حصص مملکت قاص گردیدند اما رؤسای محلی در سه ۱۷۷۴ قلعه برطانی را بمبار نمودند و در سه ۱۸۰۹ هالیدیها را محصور کردند که تمام قلعه خات خود را تخلیه نمایند بعد از آن اروپائیها را در بحر بر تعاقب نموده و جهازات تجارتی آنها را تباہ می نمودند.

در سه ۱۸۱۱ چون حاوا موقتاً برطانیه تعلق گرفته بود سلطان بنجر ماسین از برطانیه معاونت خواسته و تحت الحمایه گئی او را قبول نمود و در سه ۱۸۱۶ چون حاوا دوباره قرار معاهده از طرف انگلیس ها سناهند و اگدار گردید بنجر ماسین بر تعلق سناهند گرفت و ایشان نصف مملکت را برای خود گرفتند و نصف دیگر را ی سلطان بقیه اند.

بعد از آن بررور ایام آهسته آهسته هالیدی ها تمام حصص جنوبی بورنیو را متصرف شدند بالاخره در سه ۱۸۹۱ حصه تحت اثر برطانی و حصه تحت اثر هالیدی تعیین یافت و در آن باب معاهده بین دو لتین عقد و امضا گردید.

در حصص شمالی اگرچه اثر برطانی در اواخر قرن ۱۸ بکلی زائل گردیده بود اما در سه ۱۸۳۹ شخص انگلیسی جیس بروک نام یک چهار مسلح به سارا واک رفت و مقابل مرکز حکومت (کوچک) لشکر انداخته و در حالیکه اهالی بر طبع سلطان طنبان نموده بودند ارجهاز بالای شان گلوله باری آغاز نمود

این مسئله به نفع سلطان تمام و اهالی به سلطان اطاعت ورزیده ارضیان ایستادند، چون سلطان بروی سدها دریافت که مرد انگلیسی شخص رسمی نیست به ممبیت که ارادداشت ناکمی خطه وسیع سارواک اورا برگاشت.

در سنه ۱۸۴۵ قوهٔ بحری برطانی قوهٔ بحری اهالی بوریورا در خنک خلیج (مراکو) محو نمود و دو سال بعد ازین واقعه لنگرگاه جزیره (لایوان) را از سلطان برون گرفت در سنه ۱۸۷۲ در ساندکان یک از شرکت‌های انگلیسی تجارتخانهٔ بار نمود و در سنه ۱۸۷۸ سلطان (سولو) تمام ادعائش که نسبت به حقوق خود به شال بوریو داشت بین شرکت تجارتی انگلس فروخت و در سنه ۱۸۸۲ شرکت مذکور با حاکم حکومت برطانیه با وجود اعتراضات حکومت هالبد و هسبایا و مخالفت‌های شدید اهالی حصهٔ مذکور را متصرف شد. این شرکت به همین حصه اکتفا نکرده سال سال حصص گردد و بواح را بر بول یا برور متصرف گردیده روست خود افزود و جنگ‌های خوبی بر برای انجام این مقصود در سبقت جاری بود بالاخره بعد از وفات محمد صالح قائد ملی در سنه ۱۹۰۰ قوهٔ اهالی مصلح گردیده و بعد از چند سال مصلح سقوط اختیار کرد.

از طرف دیگر در سه ۱۸۸۸ میلادی چارلس هاس از طرف سلطان بروی بعد از وفات عمویش حاشی
و را حای سارواک گردیده بود و حکومت خود را تحت الحماة برطانیة اعلان کرد و در همان سال برطانیة
سلطنت بروی را در تحت حماة خویش درآورد

یورنیوی شمالی (برطانوی)

بوربوی شمالی مملکتی است مستعمره رضوی که در شمال حریره بوربوی واقع و تحت اداره شرکت
برطانی است. مساحت آن ۸۰۵۶۱ کیلومتر مربع و موس آن ۲۲۳ تا ۲۷۰ میلادی است که حمله مسلمان
می باشد عایدات سالانه این مملکت به ۴۰۰۰۰۰۰ ریال می گردد
تاریخ این مملکت به تاریخ مملکت بوربوی تواءم و در آنجا ذکر شده است مرکز آن سداکان است .

بورنیوی (هالیدی)

بور بوی هالندی ملکی است در جنوب و غرب بور بوی که مساحت آن عدد ۵۰۰۰۰ کیلومتر مربع و نفوس آن ۵۳۳۵۹۴ نفر است مرکز آن بحر ماسین است ، راجع تاریخ این مملکت تاریخ بور بور رجوع شود .

۲ و ۳

۳۰ و نان مملکت مستقلی است که مابین نیت و عهد و صفحات شمالی همایه واقع می‌شود .

مساحت آن مساوی ۴۶۰۰۰ کیلومتر مربع بوده و هلی آن عبارت از ۲۵۰۰۰۰۰۰ موس است که تقریباً (پهوتا) موسوم اند.

تاریخ قدیم این مملکت در برده های تاریک از نظرها پنهان مانده . در اواخر قرن هفتم امواج تنی به مملکت یهودان هجوم آورده شاهان محلی همدی و اهالی همدی الاصل را از آنجا خارج و مملکت را متصرف گردیدند .

تشکیل ساقه مهوتان چنین بود: مملکت مهوتان علاوه بر حایداد روح بیوب ۹۶ ولایت منقسم بوده

وهر ولایت را يك رئيس اداره می نمود حکومت مرکزی مشترکاً از طرف یکنفر شاه روحانی (دهرم راجا) و یکنفر شاه اداری (دیب راجا) بواسطه مجلس وزرای دایمی خاندانی که وزارت ارثاً بایشان تعلق میگرفت انتظام و اداره می شد.

بهوتانیان يك حصه آسام را اشغال و در سنه ۱۷۷۲ بکوج بهار هجوم و راجای آجا را محبوساً باخود بردند. اهالی کوج بهار از انگلیس ها طلب امداد نموده و به معاونت انگلیس ها را حای خود را از چنگال بهوتانیان نجات و رهائی بخشیدند.

بعد از آن در سنه ۱۷۷۴ م به میامی گری ناشی لامه بت نزاع انگلیس و بهوتان بصله و معاهده بعمل آمد در سنه ۱۷۷۴ و سنه ۱۷۸۳ سرای انگلیس باین مملکت نفوس تشویق تجارت اعزام شد اما هیچ نتیجه حاصل نگردید.

در سنه ۱۸۲۶ انگلستان آسام را متصرف و هم سرحد بهوتان گردیدند. در سنه ۱۸۴۱ علاقه دوار که از مملکت بهوتان بود محکوم برطانوی آسام صم شده و بعوض آن سالانه یکپنزار کلدار قرار شد به حکومت بهوتان تادیه شود.

بواسطه آنکه واقعات سرحدی تکراری شد و احتطاف واقع می گردید از طرف برطانیه سعیری به حکومت بهوتان در سنه ۱۸۶۳ جهت تصفیه امور اعزام گردید. بهوتانیان ناینده انگلیس را حس و زور بالایش راجع ناراضی مسارع به معاهده را به معاد خود امضا نمودند چون سعیر مشارالیه خود را نجات بخشیده عودت نمود و ایسرای عدم موافقت و قبولیت معاهده مذکور را رسماً اعلان نمود و در سنه ۱۸۶۵ م به بهوتان تجاوز نمود در ابتدا اهالی بهوتان قلمه دیوات گری را فتح نمودند اما بالاخره هریمت بافته تمام علاقه (دوار) را اردست دادند. و در مقابل رامی شدند یکفدار پول بعوض آن نگهبرد.

در سنه ۱۸۸۵ رئیس ولایت توکک سا، بررؤسای ولایت دیگر غالب آمده و چون (دهرم راجا) فوت شد (دیب راجا) بعوضش دهرم راجا گردیده از امور ملکی دست کشید. در سنه ۱۹۰۷ رئیس توکک سا، به اتفاق آرای رؤسای روحانی و اداری و وررا و اهالی مهاراجای بهوتان انتخاب شد.

در سنه ۱۹۱۰ بهوتانیان مرادوات خارجه خود را بانگلیسها سپردند و در عوض یکصد هزار کلدار سالیانه حکومت برطانیه به بهوتان میردard.

در همین سال حکومت چین اعلان قیومت خود را بهوتان نمود اما مقبول و مستند بقتاده از طرف انگلیس ها رد شد.

مهاراجا که در سنه ۱۹۰۷ انتخاب شده بود (اوگ یس وانگ چوک) در سنه ۱۹۲۷ فوت و عوض او یسرش مهاراجا (حک می وانگ چوک) قرار شده است.

تبت

تبت از مستعمرات جی است، مساحت آن عبارت از ۵۰۰۰۰۰۰۰۰ مربع کیلومتر و اهالی آن ۲۰۰۰۰۰۰ نفوس میباشد باید دانست که تاریخ تبت بسیار قدیم است اگرچه قسمت بزرگ آن محض افسانه میباشد مؤرخین چینی در قرن یازده (ق ۱۰) ذکر چادرنشیات ایالت (کو کو نور) را میکنند (نور - در زمان فعلی غدیر را میگویند) و تحریرات تاریخی تنی از قرن پنجم و دوم (ق ۵) الی سال (۹۱۴) میلادی يك فهرست شاهان نشان داده شده.

بلك منظره شهر لاسا

میگویند که در عهد شاه (لها - تونوری - بان تسین) تعلیمات اولین بودا از راه نیپال به تبت رسیده - شاه چهارم این سلاله (نام - ری - سوک - تسین) بود که در سنه ۶۴۰ میلادی مرد - در عهد این پادشاه تبتی ها حساب و علم طب را از چین یاد گرفتند و درین ادوار آنها امنیت و آرامی زیاد را صاحب شدند - پسر یا شکوه اوبینی (سوک تسین - گام - یو) در سن سیزده سالگی به تخت نشسته تا سالهای دراز سلطنت کرد در عهد او بودائیت شیوع زیاد یافت و این پادشاه الف بار در تبت رواج داد که اساس آن بر اجماع هندی که در کشمیر مستعمل بود میباشد و الحاصل این پادشاه فتوحات خود را در شمال تا قایل گیانگ در مشرق تا لداخ و در جنوب تا خلیج بنگال توسعه داد - اما در سنه ۷۰۳ میلادی برهن ها خلاف اجاب بر انگیزته آرد شدند .

پسرش بعد از وفات پدر خود تا غدیر کوکو فتوحات خود را رسانیده و در سنه ۶۶۲ بر چین هجوم برد اما چینی ها خلاف او پیشرفت نمانده تا به لپاسه رسیدند . (سوک - تسین) نواسه (مانگ - سوک - مانگ تسین) در اشاعت بودائی صکوشید و دختر حقات چین را در حاقه نکاح خود آورد - از نطن او (تی سوک وی تسین) تولد شد و این پادشاهی از بزرگترین و باشکوه ترین شاهان تبت میباشد که فتوحات تبت را زیاد و در تسلط و اشاعه بودائیت مساعی بلیقه را بکار برد - پسرش حاشین اوگشته در مملکت خود قانون مساوات را نافذ نمود .

در عهد (رال - پا - چین) احکام بودائیت مکمل و نصحت تحریر شده و در عهد او همراهی چین محاربه شدیدی واقع گردیده در سنه ۸۲۱ میلادی بین شایب مصالحت گردید تا به (رال پا چین) سلسله شاهان را (شاهان متدی) می نامیدند زیرا که در راه بودائیت خدمات شاینداری نمودند .

آخرین شاه مدکور را برادرش لنگدرمه نام گشت والی سه سال سلطنت کرد بعد از قتل او سلطنت تبت مابین دو پسرش تقسیم گشت و بودائیت روبرو روال گذاشت اما در سنه ۱۰۱۲ میلادی بعضی مبلغین بودائی باز هند وارد شدند بودائیت را دودره زنده نمودند .

در قریب دوازدهم و سیزدهم قوه پیشوایان دینی بودائی بسیار ترقی کرد حتی خان یك اسقف بودائی را نزد خود طلبید . (و فیکه بر شرق تبت قضا کرده بود) بعد از دوازده سال او را اختیارات شاهی داده به تبت روان کرد - ازین زمانه یعنی ۱۲۷۰ الی ۱۳۴۰ میلادی ۲۱ اسقف یکی بعد دیگری حکمران تبت بودند . بعد از روال حکومت استی (یاک مودو) خروح نموده سلاله را تاسیس کرد که دوازده نفر تا سنه ۱۶۳۰ حکمرانی نمودند .

در قرن چهاردهم ، پانزدهم ، شانزدهم و در دین بودا انقلاب روی داده ، راهب های کلاه زرد بروی کار آمدند (بیشتر راهب های کلاه سرخ بودند) مابین این دو فرقه مذهبی یعنی راهب های کلاه سرخ و زرد مناقشه و مساجره ها و نوع بیوسته اسقف کلاه زرد موسوم به (سور نام - گیا - تسو) مذهب خود را تاه مگو یا تبلیغ نموده و یک رئیس مگو یا او را به (دلائلی لا ما) ملف ساخت - بر لقب دلائلی لا ما یا بطور بوجود آمده و تابمرو و مروج است .

دلائلی لا مای پنجم بدر پادشاه چین به یکن رفته بطوریک پادشاه مستقل پذیرائی کرده شد و بعد از مرگ این دلائلی لا مای پنجم کبیر (نا لوم این دلائلی لا ما به همین لقب موسوم میباشد) مابین تبتی ها اتفاق و شقاق رونما گردیده و چین بنا بر نفوذ لا مادر ماچور و مگو یا و تبت در مملکت تبت تسلط پیدا کرد - و در اوایل قرن هجدهم حکومت چین یک نماینده خود را ملف به (امبان) در لا سا قایل نمود .

بعد از آن دو (امسان) تعیین شد یکی برای امور خارجه و دیگری برای شعبه حرن این امپراتور اختیارات تبت

مداخلت نموده و در سال ۱۷۵۰ حکمران تبتی را کشتند تبتی ها به انتقام، درخواست کلی چینی های مقیم تبت را به قتل رسانیدند. شاه چین (چیان لینگ) ماسکر فرستاده سلطان چین را مکرراً قایل و قوه امانهارا مستعجم نمود.

در سنه ۱۷۸۸ گور که ها (که در نیال عروج و تفوق حاصل کرده بودند) به تبت حمله برد. يك حصه آرافتح نمودند مگر جیبی ها ازین واقعه خبر شده فوراً لشکری را ترتیب داده در سنه ۱۷۹۲ گور که ها را شکست کامل داده و تابه پای تخت نیال یعنی که تمندور سیده صلح را منعقد کردند و چون خیال کردند که درین تعرض غالباً دست انگلیس است لهذا تبت را برای اجانب کاملاً مسدود و ممنوع قرار دادند؛ در سنه ۱۸۴۱ (۵۰۰۰) دو گره ار راه کشمیر به جنوب تبت حمله برد و اماتتی ها آنها را کاملاً مستاصل نمودند در سنه ۱۸۵۵ گور که ها حمله دیگری نموده کامیاب شدند از تبت ده هزار و پنه سالانه و حق تجارت آزاد را حاصل کرده سفر خود را به لباسه مقرر نمودند.

از قرن سیزدهم اروپائیانها وقتاً فوقتاً به نیت ارفه معلومات مفیده را حاصل کرده اند حکومت انگلیسه هندوستان از سنه ۱۸۷۲ کوششها نمود که بهر ای حکومت مرکزی تحت روابط قائم کند مگر بتی ها همیشه از نفوذ و رسوخ انگلیس ترسیده از قیام روابط استنکاف نمودند. اما در سنه ۱۹۰۳ حکومت انگلیس از پیشرفت روسیه بیدار شده يك هشت را همراه کندك مسلح بطرف بت روان کردند و بتی ها از راه جنگ پیش آمدند و انگلیس بتی ها را شکست داد زیرا که بتی ها غیر منظم و اسلحه خوب نداشتند و لاتی لا ما از لباسه بطرف مگولیا بگریخت در سنه ۱۹۰۶ انگلیس به همراه چین شرایط صلح را چین طی نمود که علاقه بت به هیچ دولت اخنی تعلق نخواهد داشت و نت (۱۶۶۰۰) بود بطور تاوان جنگ خواهد داد.

در سال ۱۹۰۷ انگلیس و روس معاهده نموده، سلطه چین را در دست تسلیم کردند و ما بین خود عهد بستند که در معاملات و انتظامات داخلی تست مداخلت نخواهند کرد.

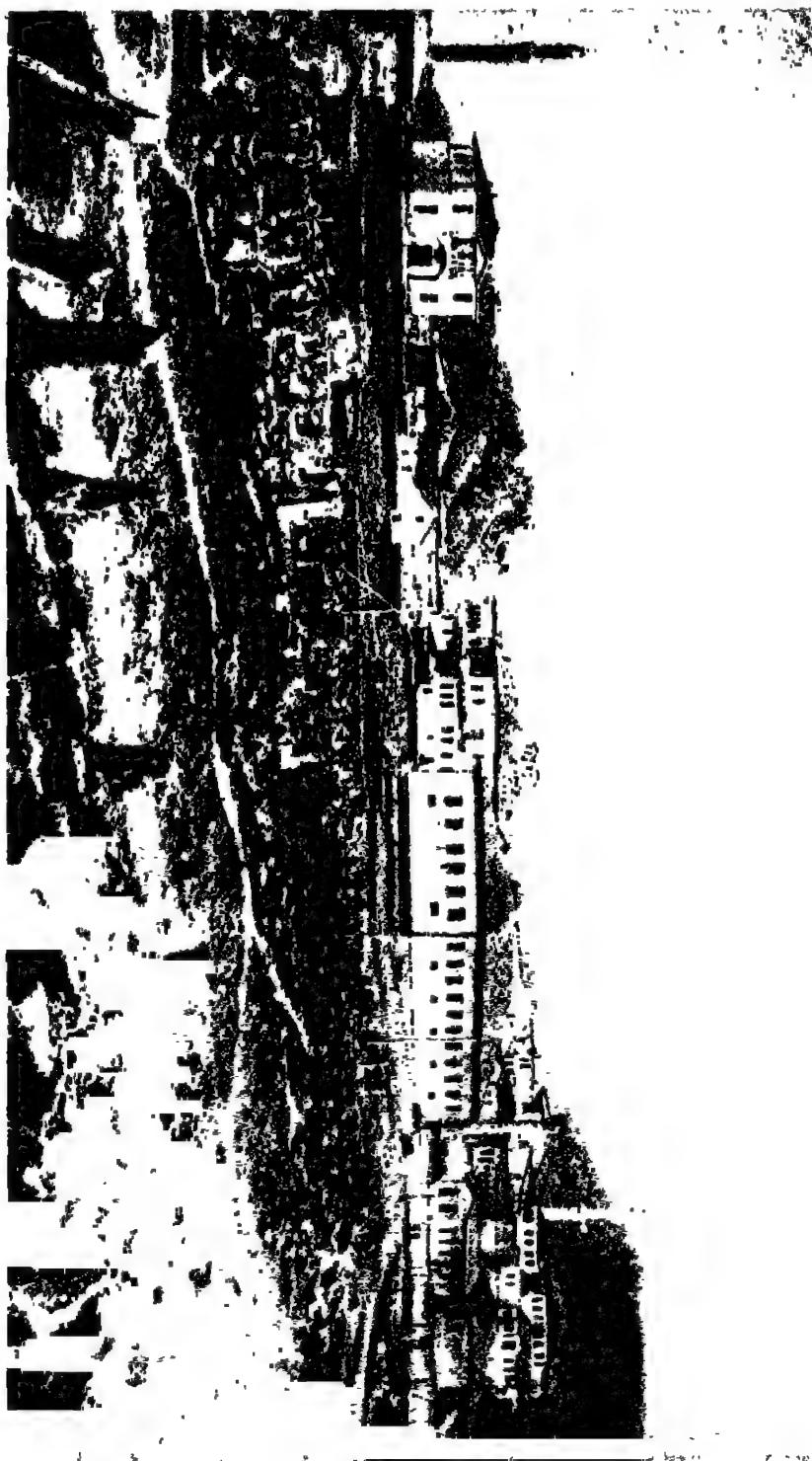
چین از حمله سده ۱۹۰۴ انگلیس خوف نموده رای پیش بندی حله دیگری يك عسکر تبه كرده وفوج چين در سده ۱۹۱۰ به لپاسه رسيد - لاما و اتاع او بطرف هندوستان گريختند و چيني ها در نشت فوه وسلطه خود را استحکام دادند . در سده ۱۹۱۱ انقلاب چيني ياشد و بتي ها عسکر چيني را از تب رانده قسمت بزرگ مملکت را مجدداً گرفتند دلاقي لاما و اتاع او وايس به (لاسا) عودت نمودند - در سده ۱۹۱۷ چيني ها بار حله کردند مگر شڪست خوردند سپس بتي ها همراي انگليس دوست و ماچين دشمن گرديدند .

در سنه ۱۹۱۴ محاربه عمومی پاشده و تنبیها یکنهزار نفر بطور کک به رحطایه دادند در سنه ۱۹۲۰ نماینده انگلیس در شهر ممنوع لهاسه زیرا که تنبیها و لاماها احوال خارجهارا در حد و ثبت ممنوع قرار داده بودند لهذا شهر لهاسه خصوصاً بنام شهر مجموع ۴۳ موسوم میشود) بطور سفیر رفت و در سنه ۱۹۲۲ قرار در خواست حکومت تبت شهر ممنوع لهاسه بواسطه تلگراف باهندستان الحاق یافت تنبیها خیلی خوش مزاج ، شجاع ، دلاور بوده و سار شوق موسیقی ، رقص و سرود دارند .

ترکہ

ترکیه در حال حاضر دارای ۲۷۵،۶۶۰،۱۳۹ قوس و مساحت آن عبارت است از ۷۳۶،۷۶۴ مربع کیلومتر. قرن سیزدهم زمان انقلابات بزرگی بوده است. امپراطوریت روم روه تنزل نهاده و سلطنت یروس شروع به ترقی نمود، ترویج علوم و تأسیس مکاتب دایره خیالات و معلومات اروپائی را وسعت بخشید. در انگلستان وحدت ملی از اختلاف نارمن ها و ساکسون ها به تکمیل رسید. چارتر کبیر امضایافت و اولین پارلمان ملی تشکیل شد (۱۲۱۵ در زمان جون جون) در شرق جگه های صلیبی بنقصان مسیحیون خاتمه پذیرفت. در اقصای شرق چنگیز با عساکر وحشی خود چین و آسیای وسطی را غارت کرده اولاده او در عرصه پنجاه سال بزرگترین سلطنتی را تشکیل داد که از بحیره چین تا یونیند شرقاً و غرباً و از دشت قیچاق تا خلیج فارس شمالاً و جنوباً

شهر جدید الفره در میان حرا به هلی لندیم

وسعت داشت در همین وقت ترکان عثمانی نیز به تحریکات خود مشغول گشته بالاخره موفق به تاسیس حکومتی گشتند که تا امروز دامنه آن امتداد دارد. اما اینهم مسایل تاریخی است که باید دانست این ترکان غیور از کجا و چگونه موفق تاسیس این سلطنت و فتوحات بزرگ گردیدند.

در مبداهای سگک آریا و گویا بعضی اقوام خانه بدوش از ایام قدیم رندگانی میکردند و اکثر به دست جات خورد خورد تقسیم و محاب جنوب و غرب حمله آور میگردیدند. مشهورترین این قبایل ایغور بوده که بنام یوچی سلطنت باختر اشاهان یونانی افغانستان را غارت نموده امپراطوری بزرگی را که مرکز آن شهر بلخ امروزه بود در آسیای وسطی تشکیل دادند.

عده از این قبایل در کنار رود ولگا، اورال و کسپین موطن گردیدند. در قرن ششم این ترکها اقتدار زیادی یافتند و چوچ سلطنت عرب رو تنزل سعاد خلفای عباسی تا آنها محتاج گردیدند از دوی بزرگی از آنها تشکیل دادند. از این بعد ترکها متواتر بر علیه خلفاء شوریده حکومت های مستقلی را در بعضی از نقاط ایشیا ماسد بشاربور و فارس و عجم تاسیس نمودند و بالاخره حکومت اسلامی را در آناتولیه قیام دادند.

حکومت های سلاطین ایران و خراسان بواسطه حواری شاهان مفرص گشت و به این شاهان از بعضی قبایل ترکی حیره خرر کمک میرسید همین قبایل را مؤرخین اروپاء حد ترکان حالیه میدانند و قتیکه حملات چنگیزی روی کار آمد ترکها بر محور ابحاب غرب حرکت نمودند و در آسیای صغیر و مصر حکومت های مستقلی را تشکیل دادند. احداث عثمانی ها بر باگله کوسفد خود بحاب آسیای صغیر آمده با اجازه سلاطین سلجوق روم در آناتول موطن گردیدند بعدها سلطان سلاطین روم (علاءالدین) بر آنها بدکان شد و این دسته ترکان در ۱۲۲۷ عیسوی سر کرده کی سلیمان شاه آناتول خارج گردیدند در بنوقت عده شان بیش از چهار هزار بود و در عبور از رود فرات سردار شان غرق شد ترکان این حادثه را بد شکونی گرفته عده که هنوز از رود نگذشته بودند سر کرده کی الطغرل سردار آمد کور بحاب آناتول را رگشتند و در آنجا از علاءالدین اقطاعی درخواست کردند چون عده شان کاسه بود علاءالدین آنها را در فرا حاداع مصل اقره امروزه زمین تحشید و چون حکومت سلاطین را همواره کمک می نمودند سلطان در حق شان بیش از بیش مراعات می نمود الطغرل در ۱۲۸۸ بمصر ۹۰ سالگی در گذشت و پسرش عثمان اول حاشین او مفرر گشت تا وجودیکه سلطان در بنوقت دچار مشکلات بوده و آنالات او یکی بعد دیگری از مر کر جزا و اعلان استقلال می نمودند درین همه مشکلات عثمان با کمال جوانمردی به و لیسیم خود کمک می نمود و چند بار عسکریونانی ها را شکست داد. در ۱۳۰۰ علاءالدین در گذشت و امپراطوری سلاطین تحزیه یافت، عثمان بر از موقع استفاده کرده اعلام استقلال نمود ازین جهت مؤرخین عثمانی او را پادشاه نخستین خود می شمارند. پسرش اور حار عاری که یکی از فاتحین بزرگ عثمانی است تا برو سه فتح نمود و از ۱۳۲۶ تا ۱۳۵۴ حکومت کرده است.

در آخر قرن چهاردهم با برید بیدرم داخل اروپا شده کمی بعد قسطنطنیه را محاصره نمود در ۱۳۹۵ مسیحیون اتحاد بررگی بر علیه او تشکیل داده عسکر متعده از رود دیوب عبور نموده عظام تکو یولس (بلغار امروزه) با عثمانیها مقابله کردند اما تاب حمله بیدرم را نیاورده شکست فاحش خوردند و یکی از برادران شاه فرانسه نیز بقتل رسید و قتیکه عسکر غیور ترک مشغول فتوحات بودند بلای ناگهانی بر ایالت شرقی آن نازل گردید و می همین موقع تیمور کورگانی مانند برق از سمرقند درخواست در طرف اندکی از بغداد تا ماسکو فتح نمود و در ۱۴۰۱ خارجیه را بدست آورده داخل ترکیه گردید و شهر سیواس Siwas را تسخیر و غارت نمود و از آنجا به جاب شام و بغداد و بعدا طرف شمال حرکت کرد و در انگوره نالشکر ترکان در آنجا محبت. عثمانی ها بسبب خیانت بعضی از مامورین شکست خوردند و بایزید ناصر داران بزرگ اسیر گشته و بعد از هشت ماه اسارت در گذشته و دولت عثمانی را بحالت اتر و پریشانی گذاشت.

در ۱۴۱۳ محمد اول بسلطنت رسیده شورشهای داخلی را تا اندازه فرونشاند و خرابیهای تیور را اصلاح کرد و سفیری بدربار وینس فرستاد و بار اول دسته چهارات عثمانی را مرتب نمود.

در قرن یازدهم محمد ثانی که در تاریخ بمحمد فاتح مشهور است شورشهای داخلی را رفع و عسکر را ترتیب نمود و در مدت پنجاه و سه روز قسطنطنیه را فتح و بان داخل گردید ۱۴۵۳ و بعد از کمی محاسب شال رفته حصه جنوبی مرویه را فتح نمود و در ۱۴۵۶ ایالات بوسه مرزی گویا، والاچیا، الالبه، ومانی بگر و ضیبه دولت عثمانی گردید. اهالی وینس نیز بعضی مقامات ساحل را بحق عثمانی ها گذاشتند، کمی بعد ۱۴۷۸ کریسیا نیز فتح گردید. در قرن شانزدهم اقتدار ترکها (در عهد سلیمان باشکوه) نانهای ترقی رسید ملکراد و جزیره رودس فتح گردید عسکر عثمانیها از رود دیوب گذشته مقام مها کس لوف دوم سلطان هگری را شکست داده شهر بودا پست را بدست آوردند ۱۵۲۸ و چون از آنجا برگشتند فرد باید برادر شارلکن (چارلس پنجم) داخل جرمنی شده اما درینوقت تعرض ایرانیها (در زمان شاه طهماسب) در آذربایجان بکوش سلطان رسیده و او را مجبور ساخت که ترک مواجات گفته بحساب شرق آید درینوقت تبریز را فتح نموده و تمام ارمیبارا بدست آورد.

خیرالدین یا شاه امیرالبحر ترکی درینوقت کشی های وینس را تساه نمود، الجزائر و بسیاری حایهای افریقه شمالی را بدست آورد، در ۱۵۴۸ ارض روم، خارجا فتح گردید و ایران معاهده صلح را امضاء نمود ۱۵۵۵. حدود سلطنت عثمانی درینوقت از بغداد تا مراکش شرقاً و غرباً و از سرحدات حریمی تا خلیج فارس و عربستان شمالاً و جنوباً و سمت بافت و بحر اسود کاملاً بحر عثمانی گشت.

در قرن هفدهم که دسته ارشاهای بحکومت رسیده نای عباسی گذاشتند در امور مملکت و عسکر ترکها و روز بروز ضعف راه یافته مملکت در خطرات و بیجریها شورشهای متواتر کردند مسیحیون ارخانه خنکی ها استفاده کلی نمودند معاهده مشهور سلواتروک Silwatrok سیلاب فتوحات عثمانی را در اروپا حاته داد.

در قرن هجدهم شاه سویدن (چارلس ۱۲) بمقام پولتاوا Pultawa اریطر کبیر شکست خورده به شاه عثمانی پناه آورد و روسیه او را در اراضی ترکیه تعاضب نمود. عساکر اسلامی متصل رود پرت. پلر کبیر را با عساکرش محاصره نمود و قریب بود که همه تسلیم شوند اما سر عسکر ترکیه (بالجی محمد یاد شا) خیانت نموده در حواست ملکه کاترین را قبول و معاهده صلح را با شرایط بسیار برام امضاء نمود ۲۱ جولائی ۱۷۱۱، کمی بعد استرا حله آورده بملکیرید را بمصرف گردید و روسها نار دیگر بر مملکت عثمانی تعرض نمودند و در ۱۷۲۷ ترکها بمقابل شاه اشرف امان شکست خورده سلطنت او را در ایران برسیت شناختند معاهده اتحاد بین دولتین عقد و سمرای طرفین مقرر شد در قرن نهم مسائل شرقیه بروی کار آمد و همینکه در ۱۸۱۴ کانفرانس وی یانام عقد شد و دول اروپائی اربابلیون نجات یافتند دولت عثمانی محل متنازع دولت های اروپائی گشت، استرا اربیت کانفرانس بقای دولت عثمانی و شمول او را، به موافقت اروپائی خواست داشت اما روسیه اباء نموده عثمانی را از دایره حقوق بین الملل خارج گذاشته میخواست که آن را در بین خود تحریر نماید و سیاسیون اروپائی هر حاده را بدقت ملاحظه می نمودند و مقصد هم دولت (بدون روسیه) این بود که هر ملتی که در املاک سلطنت عثمانی چشم بدورد فوراً او را جلوگری نموده بعد خودش باز دارند ازینجهت در ۱۸۱۵ مشعله شاروژ سیاسیون اروپا مسئله شرق بود و مراد از مسئله شرق سلطنت عثمانی بود که ناقض باشد، یا تحزیه گردد، و اگر تحزیه گردد چگونه؟ و اگر بحال ماند از ملل کوچک مسیحی که تابع سلطان هستند چگونه طرفنداری و حمایت کنند. ظهور مسئله شرق بار اول از ۱۸۲۵ - ۱۸۲۹ آغاز شد در وقتیکه یونانی ها بغاوت کرده ممالک مسیحی را بمداد خود دعوت نمودند تیرنش وزیر استریاسی نمود که دول اروپائی کوش با و از آنها ندهند اگر چه قتل عام ساکاز و بداراو یحتمل روحانیون بزرگ مسیحی در قسطنطنیه به تیرنش موثر بقتاد ولی ملل اروپائی را افسرده خاطر ساخته جماعه جماعه

برای اعانه و مدد همگیشان خود بحساب یونان رفتند و یونان ریاضی به یونان فرستادند نیکولس زار روسیه، شاه انگلستان اتفاق کرد تا از سلطان استقلال یونانی را طلب نماید این بخاره سه سال طول کشید ولی آری نه بخشید. سلطان از محمد با شوالی مصر معاوضت خواست و مشارالیه یک دسته چهارات ترکی مصری را معاوضت فرستاد انگلستان، روس و فرانسه متحداً چهارات خود را بآب های یونان فرستاده چهارات مصری را بآب نمودند و کمی بعد روسیه اردیو، عبور نموده بحالت قسطنطنیه پیشقدمی نمود سلطان مجبوراً معاهده ۱۸۳۹ در یانویه را امضاء و استقلال یونان را اقرار کرد و حرکت چهارات را در دنیوب و در دانیال آزادی داد علالتاً خساره جنگ را بفرموده و کمی بعد فرانسه الجزیره را گرفت.

مسئله دوم شرق: از جمله محمد علی والی مصر بر سوریه و تسخیر آن بوقوع آمد زیرا شکست عثمانی باعث بعاد و شورش باطل گشته سلطان مجبوراً از زار روسی امداد خواست زارغوزاقشون خود را بقسطنطنیه فرستاد این مدارجت روسیه باعث پریشانی انگلیس و فرانسه گشته سلطان را مصلحت داد که سوریه را به محمد علی واگذار کرد. **سوم مسئله شرق:** از ۱۸۳۹ شروع و در ۱۸۶۱ خاتمه پذیرفت.

افواج ترکیه در تحت سرکردگی خسرو باشاز در یای دجله بر میکشت در بین راه با عساکر شاهی محمد علی برخوردید. محمد علی بدار بود لشکر ترک را عقب داشت و این کامیابی چنان حسو رکشت که فتح ایالت طول دوما عیش حاصل گرفت و اعلان نمود که شخص سلطان سوه قصدی ندارد محض می خواهد ماموریکه، در وظیفه خود گوناگونی کرده اند بر اسناد انگلیس و در روسیه این عزم بر ترک او را خلاف سیاست خود دیدند زیرا انگلیس مترسید اگر محمد علی قوی گردد سهولت راه هند را سدود خواهد نمود و همچنین روسیه خیال داشت ترکها را اصلاح و تقویت نموده مقابل خود یک سد بزرگی تشکیل دهد ازین رو هر دو محمد علی پادشاه را مجبور نمودند که سوریه را تخلیه نمایند و محمد علی مجبور گردیده که مطالبات این دولت قوی را به پذیرد. بعد ازین انگلیس مناسب داشت که ترکها را ارتخت مجامه روسیه محتاج دهد و معاهده نام آنها در ۱۸۴۱ نادول بر ترک اروپا امضاء نمود تا هیچ کدام چهارات حکمی خود را در آنجا های دانیال و باسفورس شاور سارد در نزد سلطان عهده برار شد که بمالکش را از تحریه معشون دارد باین واسطه سلطنت عثمانی در مرمره حقوق دول اروپا داخل شد.

چهارمین مسئله شرق از ۱۸۵۲ شروع و در ۱۸۵۶ خاتمه پذیرفت. روسیه از حاکم طلای چود دست کشیده دوات عثمانی را آدم مریض نامیده مبعوض است از آنجمله تا بعد چنانچه در ۱۸۴۴ که از طرف انگلستان سفر کرد فکر خود را در مسئله شرق چنین اظهار نمود (در خصوص دولت عثمانی بین من و او را من دو فکر موجود است یکی دولت عثمانی را بحالت زغ و دیگری مرده میدانم اما هر حال هیچ چیز مانع مرکب فوری نمیکردد) و در ۱۸۵۲ زار روسیه سفر انگلیس نوشت: وقت آنست که این حسد مرده (دفن شود). و عزم نمود که قسطنطنیه را بقتصر گردد این مسئله باعث ظهور چاومین مسئله شرق گردید انگلیس خواست که روسیه را ازین عزم بازدارد ازین جهت نادول اروپائی مشوره نمود و امیراطور استریتا تائید انگلستان محمد، پروتست روسیه داد اما بابلون سوم فرانسه و مملکت ساردینیا و انگلیس هر سه متحد گشته چهارات و عساکر خود را تعاضوت عثمانیها فرستاده خواستند که بحریه روسیه را در بحیرا سود تباه کنند. برای تصحیه این جنگ کابیرانس پاریس در ۱۸۵۶ انعقاد یافت و در آن تصمیم گذاشتند که در بحیرا سیاه، ورود دیوب چهارات جنگی روسیه شاورری نکند و سلطان در عوض حقوق مساوات به اصارا داده جزیه آنان را بخشید.

بعین مسئله شرق بواسطه مداخلت روسی نظهور آمد، روسیه اصرارای سلاوی، سرویه و مانی نگر و را طرفداری نموده ترکها شورش را شکست داده عده زیادی از آنها را کشت، در چنین وقت مارك سلطان عبدالحمید سلطنت رسید و اصول مشروطه در مملکت جاری و مجلس پارلمان آن بطرز اروپا تشکیل یافت ولی اروپائیان خصوصاً روسیه قانون اساسی را اعتبار نداده درخواست کردند که ممالکی را

ضمیمه مملکت خود نموده استقلال عثمانی ها را که در خطر عظم افتاده بود نخط نمود. مصطفی کمال بعد از بدست آوردن این مقامات و قیام امنیت داخلی اعلان جمهوری کرد و خودش رئیس جمهور منتخب شد و درین مدت کم دولت ترکیه را چنان ترقی داده که مؤرخین اروپائی که چندی پیشتر آن را مرد مرئیس یا حسد مرده می نامیدند الحال مجبورند که در توصیف آن مقالات بدهند و بررگی و فعالیت مصطفی کمال را اعتراف نمایند

جایان

جایان مثل برطانیه کبر مملکت بحری است و مشتمل بر اتر متعداد است که رفقه آن ۳۸۲٫۰۷۱ مربع کیلومتر و نفوس آن ۶۴٫۴۵۰٫۰۰۵ نفر است - جایان ها مملکت خود را بیون Nippon می مطلع شمس می نامند - اهالی آن که بالغ بر (۶۴) ملیون است کاملاً از نژاد زرد میباشد -

قبل از قرن هم میلادی واقعات جایان مبنی بر روایات و افسانه ها بوده است که ما آن را وقایع تاریخی گفته می توانیم - قدیم ترین امپراطور جایان از روی فهرست روایات کوچکی - Jimu نام دارد که تقریباً (۶۶۰) ق م زندگی کرده است و اکبر مورخین برین اتفاق دارد که جمیع امپراطوران جایان تا امروز از نسل همین شخص بوده اند و حاکم واده موجوده امپراطوری از مدت تقریباً دو و نیم هزار سال بر سر اقتدار است

در اوایل جایان ها بر مثل حبشی ها از مردمان خارجه متفر بودند اما در سده قرن (۱۶) غوز ممالک خارجه درین مملکت شروع به ترقی نمود - در سال (۱۵۲۳) یات سیاح - پینتو Pinto نامدار اول در خاک جایان قدم گذاشت اهالی جایان - او سوگوش بخت کردند - خارجه جدیدی بعد عده زیادی از ملعی مسیحیون داخل جایان شدند و بی ایزین و وار دان فرانسیس سکریور Francis Xavier نام داشت که از فرقه - جیرویت Jesuits بوده - این شخص به مدت کم - در مقصد جدید کامیاب زیادی حاصل کرد و عده کثیر جایان ها دین مسیح را قبول کردند و بی دیری بکندست که سو - رفکار این ملعی جایان ها را از خود متفر ساخت و رومه رفته این بخت شدن در حقه رسید که در (۱۸۳۰) جایان ها اعلان نمودند که اگر شخص اجنبی داخل جایان سه روز بماند قتل برسد - هر هج یک از اهالی جایان از خاک وطن خود قدم بیرون ندارند - اما این سیاستی عمرانی انسانی را ناراول صریحی شدیدی از جانب اصلاخ متحده امریکه رسید حکومت امریکه در (۱۸۵۳) یک دسته چهارات را بر کردگی کودور پیری تحایان فرستاده در باب تجارت و حفاظت ملان امریکائی که در سواحل جایان مشغول صید ماهی میباشد حکومت جایان مذاکره نماید - کودور و بربری تحایان رسیده در سوگی - زیرا عظم جایان عرضداشت خود را پیش نمود شوگی معااهده تجارتی را با او امضاء نمود - اهالی جایان این را خلاف سیاست خود تصور کرده بر علیه شوگی اقدامات نمود - در نتیجه اقدامات شوگی را صریحی شدیدی رسید و بر عکس آن امر اضطرر مقدر گشت - اما در نتیجه شورش های داخلی یک از عده انگلیسی رچر دسن به Richard Son به قتل رسید - حکومت انگلیس فوراً چهارات خود را ترستاده کاکوشیارا عمارد نمود - جایان ها درین جنگ خود را عاجز یافتند و از قوه دول احاط و اقب گردیده سیاست خود را فوراً تغییر دادند - و درین کوشش افتادند که هر طریقیکه ممکن باشد خود را مثل دشمن آراسه نمایند - در سال (۱۸۶۷) امپراطور متسوهیتو Mutsuhito سر اقتدار آمد درین وقت سرس بش از (۱۵) سال بود - در عهد این امپراطور که تا (۱۹۱۲) طول کشید جایان از هر جهت ترقیات نمود - در بدو سلطنت شوگی بر برطرف گردید و تمام اختیارات بشخص امپراطور تعلق گرفت پای تحت بر از مقام کیو تو اشپراود و قتل داده شد و نام آن را توکیو گذاشتند (۱۱۶۸) -

پاکستان متعلقہ اہل شہر کو تو

خلع شوگ و اقتدار میکادو دوره جدیدی را در جاپان نمایان ساخت که مؤرخین جاپان آن را دوره میجی یعنی روشن نامیده اند - ترقی جاپان از همین سال شروع می شود .

اداره مملکت را به مودل اروپائی تشکیل دادند ، و مملکت برای قبول مدیریت صحیح و ترقیات عصری مفتوح گردید و چون جاپایها ذکی و رحت کش و استعداد خوبی دارند برودی علوم و فنون و تمدن غربی را در ملك خود مروج ساختند مخصوصاً عسکر و بحریه خود را قسمی تشکیل دادند که نامهمترین دول اروپا و امریکا همسری کرده تواند در نتیجه همین ترقیات بوده که در سال (۱۸۹۴) مملکت چین را مان بردگی و عظمت آن منلوب نمود ، و بموجب معاهده شیمونسکی Shimonski که در ۱۷ ابریل (۱۸۹۵) امضای یافت پورت آرتور ، حریره تائی لیتونگ و جزیره فارموسا عمه حراتر بیکادورا جاپایها سپردند و بید مملکت چین (۲۰۰) میلیون تیل را که معادل (۱۷۵) میلیون یوند میشود تاوان جنگ بجنگ جاپایها دادند .

کمی بعد یعنی در سال (۱۹۰۴) جنگ بین روس و جاپان در گرفت اما بعد از محاربات ردهی روسها به امضای معاهده پورتس ماؤت مجبور گردیدند این جنگ سه ماهت (۲۰) ماه طول کشید کاملاً بغائده جاپایها بود و روسی ها در بحر و بر شکست های متواتری را متحمل گشتند در (۱۹۱۴) در جنگ عمومی جاپایها بر علیه جرمنی اعلان حرب داده جمیع مقوضات آنرا که در چین و بحر الکاظم و در شمال خط استوا بوده فتح نمودند .

مملکت جاپان کم دست و داری هوس ردا است و مانند دول معظم دیگر دارای جاپان امروزه : مستعمره میباشد ، از این حیث چشم را تقوضات چین دوخته است چراچه اولاً ضروری را دست آورده ، و بعد از آن متوجه مجبور گردیدند تا دلا حربه آنرا نیز فتح نموده صمیمه مملکت خود گردانیدند

واقعات مذکور و استقلال مملکت درین سالهای موجوده همه نیروی جاپان و ثنوه از عظمت و ترقیات کشور مذکور محسوب می شود .

صنعت و حرفت امروزه جاپان بدرجه ترقی برده که در رقت تجارتی از اکثر دول معظم دنیا بیش رفته و اکثر بازارهای تجارتی را دست آورده اند .

حکمران موجوده جاپان هیرو هیتو Hirohito است که به ۲۵ دسمبر ۱۹۲۶ سلطنت رسیده .

حاوا

جزیره حاوا که یکی از مجمع الجزایر شرق الهند است به جنوب مشرق آسیا واقع است . اهالی هند و چین و عرب از زمان های قدیم باین دیار رفت و آمد داشته از طرق و شوارع تجارتی آن کاملاً ناخبر بودند اما اهالی اروپا تا قبل از مسافرت مارکوپولو (در قرن ۱۳ مسیحی) از وجود این جزیره بکلی بی اطلاع بوده اند

بشدگان این جزیره از نژاد ملایا و دین آنها دین حنیف اسلام و مذهب شان حنی و شافعی است .

در قرن اول عیسوی ساکنین دیار هند باین جزیره وارد شده رفته رفته دین خود را در آنجا رواج دادند و بعد تا مدت بیکهزار سال تاریخ این جزیره مهم و تاریک ماند ولی از آثار محروبه و معابد و عمارات آب و وقت معلوم می شود که کیش بودائی و سلطنت سله را که مرکز آن در سماترا بود ، درین سرزمین قائم بوده است از تواریخ اسلامی مکتوف میشود که در قرن ۱۲ عیسوی کیش ساکنین آنجا شیوائی بوده و چهار سلطنت مستقرا گانه که حکمران یک از هندوان محلی بود در آنجا

سالنامه د کابل

وجود داشته است. تبار اسلامی پر درین حریزه رفت و آمد تبع داشته و اشاعه دین اسلام را می نمود .
در سنه ۱۳۷۸ اس چهار سلطنت جداگانه تحت سلطنت يك پادشاه متحد و يك حاشده امرا طوری
ماجایاها را تشکیل دادند و تمامیت صد سال این امپراطوری نامنهای شکوه و خلال خود دوام نمود .
بعد ازین سلطان حاوا قوت باقیه امپراطوری مانجا باها را بر طرف و طوائف الملوك را دوباره
بر وی کار آوردند ، در سنه ۱۵۷۸ حکماتارام نامه حریزه را در قصه خود آورده و يك امپراطوری
اسلامی را تشکیل دادند

در سنه ۱۵۹۵ تبارهای ملی به حاره و بالا و در سنه ۱۶۱۰ احده تعمیر يك تجارت حاه مستحکم را
در انجا گزیدند ، تبارها به مدد امپراطور و امپراتریه و روه هندی ها در انجا خود پیدا کردند ، تا اینکه
در سنه ۱۶۷۷ سلطنت امیرك ( ) را بر طرف شد و بعد از ان آهسته آهسته حصص مختلف حریزه
جاوا را پس نمودند . بالا و حریزه در سنه ۱۱۰۵ دوات مانجا به مدد حریزه سوراکرتا و حریزه کرتا به قسم
گردید شش تن هر یک حصه سادات هندی را به خود دادند

در سنه ۱۸۰۸ سلطنت امپراطور به حریزه و مانجا حریزه تحت حکومت مانجا هندی در آمد در عهد مانجا و ایون
اعظم مانجا از عهد مانجا و امپراطور مانجا و امپراطور مانجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
در سنه ۱۸۱۱ امپراطور مانجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
سوراکرتا حریزه در سنه ۱۸۳۵ امپراطور مانجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
انجا حریزه حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
چنانچه مانجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
جاوا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
از روی مانجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
از انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
در سنه ۱۹۲۵ امپراطور مانجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه

جمل درو

جمل درو در حریزه است در حریزه مانجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه
اقوام حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه در انجا حریزه

مساحت آن حریزه در ۶۰۰۰۰۰ متر مربع و موس آن مساوی ۶۰۰۰۰۰ متر است که اکثر آن حریزه
دروزی می باشد .

تاریخ حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه در حریزه
وزیر حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه
و از نظر مردم حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه
بود مانجا حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه
و گردید مانجا حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه

در حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه
حیات حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه حریزه

چون سلطان سلیم عثمانی در سال ۱۵۱۶ م به سوریا هجوم آورد امرای درویشی با او متفق گردیدند و بر علیه ممالک داخل جنگ گردیدند و بعد از فتح مصر سلطان سلیم سلطنت درویش را تحت اداره خویش در آورد و امیر معان را به مکافات معاونت او به امری در بر گرفت ، اولاده امر معان خطه حکمرانی خود را وسعت بخشیده اکثر قاطع سوریا را حوالی را تصرف نمودند .

در سال ۱۶۱۴ بر علیه سلطنت عثمانی علم معاونت بر افراشتند ولی پاشای دمشق ایشان را هزیمت داد و امر درویش به ایتالیا پناه گریز گردید و بعد از مروری پنج سال به مملکت خود عودت نمود و تا سال ۱۶۲۳ بطور حکمران مستقل دوباره سلطنت نمود بالاخره بتناوبه عساکر عثمانی شکست خورده و بدست ایشان اسیر و اعدام گردید .

بعد از این واقعه خانه حکمی ها در آنجا دوا را پیدا کرده مملکت صورت صواب الملوكی اختیار نمود در آخر امرای جاواده شهاب حبیبت رست آکل را مالك گردیدند و تا سال ۱۸۶۴ تا اینجا بر علیه حکومت عثمانی معاونت از طرف درویشها دوا داشته و در مقابل عساکر عثمانی شکست صیب ایشان گردید در سال مذکور لبنان تا اداره استقلال داخلی موفق گردید اما سرحدود سویده شورشها خاتمه ندید شده صورت دایمی بخود اختیار نمود و قبیله اشراف شتوت مدافع گردید .

در سال ۱۹۱۸ حیات عمومی از اواخر سال ۱۹۱۸ ، حکومت عثمانی از در محاسن ایشان بیامدند بعد از آن امیر فیصل بن شریف حسینی متفق گردیدند و چون سلطنت عربی دمشق را فرانسویها در سال ۱۹۲۰ برانداختند تا فرانسوی ها داخل مدافع گردیدند در سال ۱۹۲۱ حکومت جدا گانه جبل درویش را تحت انتداب حکومت فرانسه تشکیل داده و سلیم شاه العظیم را بر سر استانت انتخاب و مقرر نمودند .

در سال ۱۹۲۵ فرانسوی ها از مرافقه که در سال ۱۹۲۱ از درویش بریده بودند اما آورد و در روزیها به مخالفت قیام نموده ، مسلمین این استانت اعمق و دسه های قشونی و پاسوری را شکست دادند اما در سال ۱۹۲۷ در مقابل فرانسه شکست خوردند .

در سال ۱۹۳۰ فرانسوی ها تمکینات جدیدی در درویش نموده و از طرف فرانسه حاکم در آنجا تعیین نمودند . سرانجام درویش سویدا ، دارد .

جزائر سرق الهند

جزائر سرق الهند که بزرگترین مجمع الجزائر عالم است جنوب مشرق آسیا و شمال مغرب استرالیا و بین بحر الکاهل و نهر هند دو طرف خط استوا واقع گردیده است تعداد جزائر کوچک و بزرگ اینجا بر هزار دوازده میگردد

جزیره بونگی ، بورنیو ، ساراواک و مجمع الجزائر ملاکا ، مجمع الجزائر فلپین و جزائر تیمور و غیره از جزائر بزرگ جزائر سرق الهند بشمار می آیند .

جزیره بونگی جزء اوقیانوسیه به شمار می رود سا زبان تاریخ آن در تاریخ اوقیانوسیا ذکر خواهد شد فلپین که تحت الحمايه امریکاست و بورنیو ، ساراواک و جزائر هندو گانه بگاشته آمد - به لحاظ آنکه تاریخ این جزائر بعد از رسیدن اروپائی ها به ارتباط دارد در بعضا نیز صفا ذکر می گردد .

از مطالعات طغفان الارسی معلوم میگردد که درازمه قدیم جزائر مذکور از یکطرف به قطعه آسیا از جانب دیگر به قطعه استرالیا وصل است .

الفصلنامه « کابل »

قدیم ترین اهالی بومی از نژاد سباهان پست قد (بگریو) بودند بعد ازان اقوام عرق سفید و متعاقب آن منگولیاها در آنجا متوطن شده و ازین اختلاط ببل ملائی نسل آمد . در ارمنه تاریخی هندی و چینی و عرب نیز درین سرزمین وارد شده و با اهالی بومی از دواج و تاحدی آمیخته گردیده اند و اکثر اهالی جزائر شرق الهند مسلمان می باشد .

زمان ملائی عموماً ، و حدودیکه هر حصه جداگانه زمین دارند همیده می شود و رسم الحط آنها عری است از اروپائیا اول پرتگالها در سه ۱۵۰۹ وارد این جزائر گردیدند در سه ۱۵۱۱ البوکرت قائم پرتگالی شهر ملاکا را که در جزیره سالی ملایا واقع است تصرف نموده بود چهارات خود را جزائر ملاکا فرستاد این چهارات در راه جزائر حاوا و مدورا و سوم ناوا و غیره تصادف نمود ، سه سال بعد چهارات دیگر پرتگالی تعزیرة تربیت رسیده و آنرا مرکز تجارت و حربی این جزائر قرار داد .

در سه ۱۵۱۹ هیابوی ها تحت رهست فرد بسیار میکمل چهارات خود را رای اکتشافات جدید و اسنلاک به راه جنوب امریکه اعزام نمود و آنها در سه ۱۵۲۰ به طلائین و وریو و بالاخره مولا کار رسیدند ، این اربع چهارات از راه جنوب افریقه به سالیه عودت نمود و این گردش گردش اول دور دنیا محسوب می شود .

در سه ۱۵۲۵ و سه ۱۵۲۸ هیابوی ها رای قبری خود در جزائر مدکور قوت و کک فرستادند ولی در سه ۱۵۲۹ در معاهده (۲۵۰۰۰۰) طلا هیابوی ها دائره نفوس خود را در شرق جزائر مولا کا محدود ساخته و نیز از جزائر فلپین ، جزائر شرق الهند را برای پرتگالی ها واگذار گردیدند ، چون در آن زمان سلاطین اسلامی جوهور و حاوا و آچین وین تانک و بولی فوی بودند پرتگالها بحر تجارت نتوانستند موفق دستلای آنها ها گردند بلکه محاصرت این سلاطین قوه پرتگالها را مصلحت نمود .

در سه ۱۵۷۹ و بعد از آن تجارت برهانوی زمین جزائر برای جلب منافع تجارت سرچ سیاه ، دارچینی ، هیل ، میخک (چهارمضایع) وارد شد در سه ۱۵۹۶ چهارات مسلح تجارت هالندی رای رفع انحصار تجارت پرتگالها راجع به چهار مصالح اراده نموده و وارد این دمار شدند مدتی گذشته بود که پرتگالها شکست یافته نفوذ خود را یواش یواش از دست دادند و در سه ۱۶۰۲ شرکت شرق الهند هالندی تاسیس یافت و در همین سال هالندی ها با سلطان آچین روابط دوستانه برقرار نمودند و در سه ۱۶۰۶ با سلطان جوهور عقد اتحاد بستند و در سه ۱۶۰۸ پرتگالها را به ۱۲ سال ماز که محبوس گردانیدند ، در سه ۱۶۰۹ از طرف هالند اولین والی درین دیر تعیین یافت ، در سه ۱۶۱۱ شهر جا کاترا واقع حاوا را مرکز خود قرار دادند در سه ۱۶۱۹ نام آرا به (بتاوا) تبدیل گردانیدند جایچه تا حال ناوا مرکز است و در همین سه انگلیسها معاهده نمودند که هر دو شرکت هم معین نموده و برای احراج پرتگالها کار نمایند ، رای این مقصود هالندی ها در ها داخل محاذله پرتگالها گردیدند و چهارات حلیف دران مواقع بکمل ایشان رسید .

در سه ۱۶۳۷ که معاهد معاهده مدکور ناختم رسید هالندی ها بقوه خود متکی شده شدت تمام با پرتگالها درآویختند و با درایشان را که در هند و سبوت و ملاندا داشتند تصرف کرده و به نفوذ آنها خاتمه دادند .

در سه ۱۶۷۲ بین هالند و انگلیس حکم بوقوع پیوست اما در سه ۱۶۷۴ معاهده بین دولتین امضاء یافت و انگلیسها از جزائر شرق الهند صرف نظر نمودند .

در سه ۱۶۷۴ تا سه ۱۷۴۹ اقتدار هالندیها در جزائر شرق الهند بدرجه متنهائی بود و با اهالی بومی شدت رفتار نموده و ایشان را با مدد عد استمال می نمودند ، اهالی ارین رویه ستوه آمده بار ها برای

نجات خود قیام نمود اما چون فوای بری و بحری هالندیا فوی بود ایشان موفق شده نتوانستند و از بیش بیش مظالم بالای شان اجرا کرده مردها را قتل می نمودند و زنان را برای تمتع گرفته مایملک ایشانرا نیز ضبط می کردند .

شرکت هالندی از منافع غیر صحیح که بذرائع تشدد حاصل میکرد به سهم داران شرکت پول زیاد میدادند بعد از سنه ۱۷۴۹ هالندی ها در جزائر شرق الهند ارباعث سوء اداره و تشدد بیجا و قص تجارتی و تقلبات مامورین رو به انحطاط گذاشت ، و افواج بقدر کفایت نتوانستند نگهدارند و سادریکه اموال تجارتی از آنها صادر می گردید نیز به سبب عدم محافظین قاچاقیان بکثرت اموال را می گذشتانند و این واسطه در انحصار تجارتی ضرر کی متوجه شرکت گردید ، از دیگر طرف در دامن بحری و بری نیز تجارت ناهمه محل امنیت گردیدند . در آخر شرکت مجبور گردیده رجوع بحکومت نمود و حکومت هالند در سال ۱۷۹۸ شرکت را برطرف کرد و در سنه ۱۸۰۳ حکومت هالند اصلاحات جزائر شرق الهند را تحویز نمود ، اما بواسطه جنگ نابولیون و مفتوح شدن بدست او جزائر شرق الهند به فرانسه تعلق گرفته و از طرف دولت مشارالیه مامور فرانسوی در آنها اعرام و اصلاحات را روی کار آورد .

در سنه ۱۸۱۰ انگلیسها که با فرانس مشغول رد و خورد بودند چهارات جنگی خود را از هند جزائر شرق الهند فرستاده حاوا و بعضی جزائر دیگر را مصرف شدند در سنه ۱۸۱۴ بموجب معاهده (وینا) جزائر مفتوحه دوباره به هالند داده شد هالندیا از سنه ۱۸۳۰ باصلاحات شروع نموده و از دیگر حاکم باروئسای جزائر یکی بعد دیگر داخل جنگ شده حصص باقی مانده را بر مصرف خود در آوردند .

در سنه ۱۸۷۳ هالندیا جنگ سی ساله را با چین شروع نمود و در نتیجه ستاترا را تصرف شده بعد در سنه ۱۸۷۴ لوبوک را نیز گرفتند . در سنه ۱۹۰۸ با برنگال جزیره تیمور را تقسیم نمودند .

اکنون از حمله جزائر شرق الهند جزائر فلپائن ، امریکه و حصه مشرق جزیره تیمور به برنگال و حصه شمالی بورنیو به برطانیه و باقی تمام جزائر به هالند تعلق دارد .

چین

مملکت چین که یکی از بزرگترین ممالك عالم میباشد در قسمت شرق ایشیا واقع شده ساحه آن ، استنای روس ایشیائی از اعظم اروپا و متجاوز است و ساکنین آن قطعه ربع نفوس دیار تشکیل میدهد درازمه قدیم این مملکت رقه برگی را حاوی بودولی عرورایام بواسطه اختلافات و کشمکش های داخلی و خارجی بعضی ایالات آن از ان مجزا شد و عظمت آن کاست گردید ، اقوام و طوائفیکه درین سرزمین آبادند بطور یقین گفته نمیتوانیم که مسکن اصلی آن ها کجا و از کدام سلند . لیکن نظریه شکل و صورت و تدقیقات علمی که بعمل آمده منسوب به تئاد زردمی شود . هر صورت یکی از قدیم ترین ملل دیا بوده در تهیدید و تمدن جداگانه خود از سایر ممالك عالم مخصوصا اروپائیهاست کاملی حسنه بودند .

اختراعات و ابداعات که بیادگار گذاشته اند عبارت از کاغذ و باروت سازی ، پارچه های نخی و ابریشمی نقاشی ، معماری ، حجاری ، قطب نما و غیره میباشد که بر قدامت تهذیب آن ها دلالت میکند . اول پادشاه تاریخیکه در مملکت مذکور بوده فو می است و زمان زندگی او را در سنه ۳۴۶۸ قبل المیلاد ضبط نموده اند و بعضی مورخین چینی او را از درجه انسانی بلند تر تصور کرده اند لکن مورخ مشهور چینی سی مائین Seima Tsien هوانگ کنی را در ۲۶۹۸ ق م امیرا طور مشهور تاریخی دانسته و ابتدای تاریخ چین را او میگرداند ، این شخص حدود

قدیمیترین مذهب چینی ها تا حدیکه تاریخ معلومات میدهد پرستش خدای واحد بود اما بطریق بسیار ساده و از باعث کم عقلی و نادانی خود چیزهای عجیب و غریب را بآن مخلوط می ساختند و رفته رفته این مذهب تبدیل به پرستش قوای طبیعه گردیده علاوه از پرستش آفتاب و مهتاب و ستارگان تماماً و هم پرستی لکن بعد از چندی که کونقوش فیاسوف حی پیدا شده مذهب او را قبول نمودند و بعدتر ۶۵ میلادی مذهب بدها از هند داخل چین شد و الحال يك عده کثر چینی ها پیرو این مذهب میباشد بر علاوه از مذاهب فوق يك عده قابل ذکر چینی ها مسلمان میباشد در اواخر قرن دوازدهم و ابتدای قرن سیزده میلادی از نژاد منول اشخاص در چین بوجود آمد که شرق و غرب را مترارل مساحه سیلاب موجات آنها سر تا سر مشرق زمین را فرا گرفت. و هر يك از آنها در اباء ترك تازی و کثرت کشتائی خویش مدنیت های صد ساله را خراب نموده بلاد قشک را ضمه آتش نمودند و اکثر سلاطین و امرا را اربابا در انداختند و علاوه آن صدها هزار عوس بیچاره را مقتول، غولم و فوفت بر باد و تروت عمومی ساراج گردید. بعضی ارباب اشخاص سردار طائفه معول جنگیر خان بود ضمه در ابتدای قرن سیزدهم گوشه شمال غرب چین را میدات تاحت و تاز ساخته در عرصه کمی موجات وسیعه نمود و شاه چین هر قدر خلوگری کرد ممکن نشد و قریب بود که خودش ناکاه شود فوراً مساعدت صلح را اعمده نموده سالانه يك رقم گراف را بطور خراج قبول کرد نمود. جنگیر خان در یکی از حکمهای خویش تقام چین خاص (۱۲۱۳) در ایالت شان تنگ (۹۰۰۰۰ نفر) را بخل رسانید شخص دیگر ارباب خاندان قوبلائی خان است که در ۱۲۵۹ سلطنت رسیده مملکت معول را ترقیات زیادی داده و سعت آرا بدرحه اسها رسانید حناچه از بحر محمد شمالی تا آسیای ملاکا شمالاً حواله و باستانی هند و عرب و حصه غربی آسیا تا حداراکل شرق گردید مدت بیست سال با سک هارد و خورد نموده خاندان آنها را که ۳۲۰ سال دوام نموده بود خاتمه رسانید و در ۱۲۸۰ قوبلائی خان اعلان امپراطوری نموده لقب شت سوراخیار کرد و خاندان او موسوم به یوین Yüeh گشت اس شخص شهر ییکن را بنا کرد. پای تخت را آنجا نقل داد این شوکت و عظمت معول ها تا عرصه تحسین پنجاه سال دوام نمود سپس بار دیگر انقلابات داخلی و ل اساقی ها در مملکت چین برور نموده خاندان معول منقرض میگردد. بعد از سقوط سلاله مغلی خاندان مینگ که حالفاً جینی بودند شهباشاهان چین شدند. در عهد این دودمان تا به حاوا و سیلون لشکر کشی شده انام در حدود سلطنت جینی داخل گردید، چهار رانان جینی تا به حلبج فارس رسیده بودند. خانمان مینگ از ۱۳۶۸ - ۱۶۴۴ میلادی دوام نمود.

ماچو ها از شمال مشرق چین حمله آورده ییکن را اشغال کردند در سه ۱۶۴۴ تا ۱۵۰ سال حکمرانان لایق سلطنت کردند اما بعد از آن دوره جهات و لا علمی شروع شده حکومت صدمات شدیدی را متحمل میشود.

درین دوره اشخاص مدبر و عالم در چین یافت نمیشد و اگر پیدا می شد بمقابل ملبون ها نفوس بی علم کاری کرده نمیتوانستند علاوه بر آن بعضی دسته های مردم از کثرت بریشانی محور ادبی برای صید روزی یاز نموده هزارها نفوس ساده و بیچاره را محض برای دستاوت نمودن لوازمات حیات خویش مبتلای او هام پرستی و اعتقادات سخیفه نموده از حادهای تهدیب و تمدن محاده کپالت و نادانی سوق میدادند بر علاوه آن کثرت استعمال افیون کاملاً آنها را صمغ النفس ساخته و سبب آن مداخلت انگلیسها بوده زیرا که از موقع استفاده نموده يك مقدار زیاد ترك را برای فروش داخل مملکت آنها می نمودند هر قدر حکومت عاجز چین انگار میکرد تشدد انگلیسها بمقابل زیاد شده مبروت در نتیجه دو جنگ در بین آنها مسئله ترك بوقوع پیوست. که کاملاً فتح انگلیسها انجامید محاربه ۱۸۹۴ با جاپان واردست دادن کوریا و شورش ناکسر ۱۹۰۵ - ۱۹۰۱ و حقوق حاصل نمودن اروپائیان در بندر تشارتی دلالت بر صمغ آنها میکند.

بر واسعه این غفلت و نادانی حکمداران و تجاوزات احاب در هر گوشه ملك دسته های خفیه تشکیل گردیده و برای حکومت جمهوری اقدام نمودند زیرا که وطن پرستان نرسیده که اجاب امروز و فردا چینه

را غصب نمود اهالی را محکوم و مغلوب خواهد ساخت اما بد بختانه ازین حد و جهد وطن پرستان رای چین فائده نرسید. در ۱۹۱۲ میلادی سلطنت به جمهوری تبدیل شد. و اولین رئیس جمهور چین بوآن شی کائی منتخب گردید.

در اثنای جنگ عمومی اتحادیون یعنی برطانیه، فرانسه، جاپان و غیره چین را محبور کرد که بر علیه حرمی اعلان حرب نماید. یک حزب برخلاف اعلان حرب و دیگری موافقت نمود در نتیجه مخالفت رای خانه حکمها بپا شد. بعد از احتتام حرب عمومی در چین وطن پرستان و کمونسنت ها و اعتدال پسند ها و غیره حربه با وجود آمده شدیداً چین متلاطمی خانه جنگی و ندامتی گردید بالاخره در سنه ۱۹۲۸ وطن پرستان از ناکسن خروج نمودند کل چین را تصرف نمودند. لیکن مقوصات چین یعنی منگولیا، مانچوریا، ترکستان چینی و است عملاً از حدود چین خارج گردید، جانب در سنه ۱۹۳۳، چین جنگ و منچوریا را محصور نموده در آن بوئی (آخرین شهشاه مانچوری چین) را شهشاه مانچوریا مقرر نموده اند.

حیرال

ریاست حیرال به الحاق خرق هدو کش به سرحد شرقی هماسار پس اسباب و بدحشان و کشیر و سوات و باحور واقع بوده مساحت آن ۱۰۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۸۰۰۰۰۰ نفر است که عموماً مسلمانان میباشند، اهالی بومی قدیم آن سام (خو) هدمی شوبد و زبان ایشان (خووار) است، اکثر اهالی موجوده از همان نژاد (خو) میباشند، ولی قوم دیگری (رواس) نام از صحبات شمالی هدو کش در این جا آمده متوطن و حاکم گردیده اند.

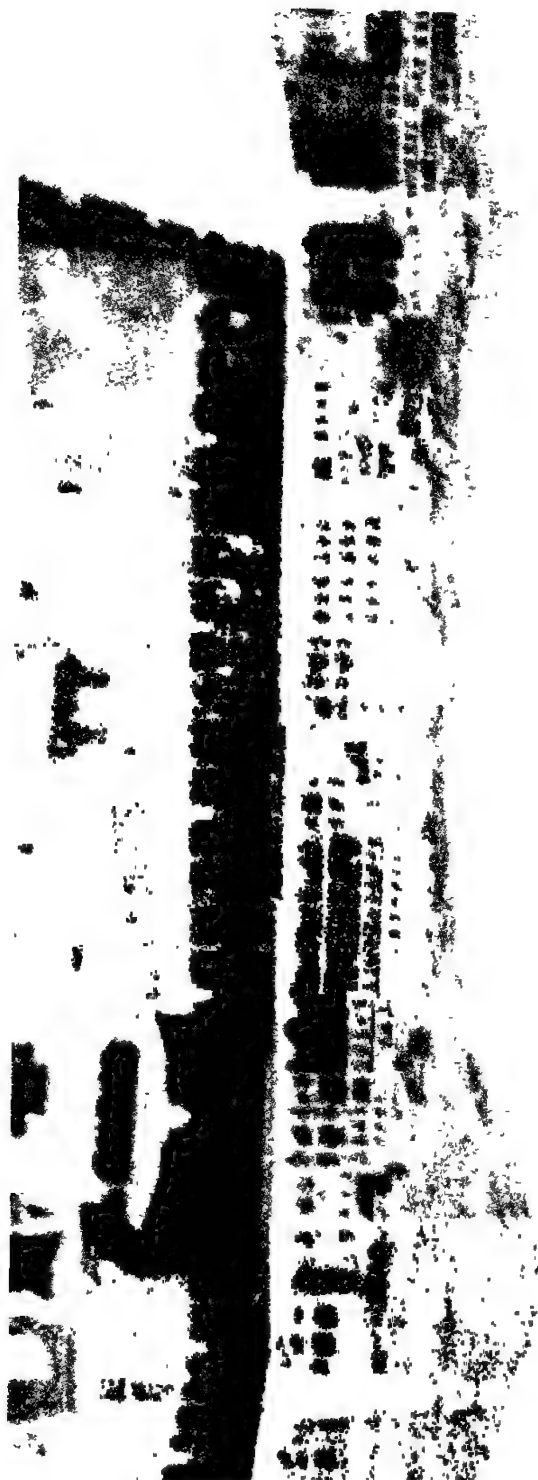
دو هزار سال قبل حیرال یکی از مراکز مهم دین بودائی بود، حتی ها نیز بر حیرال استیلایه و تا اواسط قرن ۱۸ مسیحی در آنجا اقدار داشتند اما حکومت محلی میرهای حیرال تعلق داشت. در اسدای قرب ۱۸ تا ایوب نام که یکی از سلاله تیموری بود از شمال پنجاب وارد این دنا شد بعد از آنکه سلسله میرهای اصلی حیرال منقطع گردید، محترم شاه که از اولاده ایوب بود مملکت را از تسلط و استیلای چین تحت تحشیده زمام امور را مالت و خود را مهتر اعلان نمود، امروز مهتری حیرال بخاواده مشارالیه سلا بعد سلسله نایبانه است.

در سنه ۱۸۷۶ مسیحی «مهتر امان الملك تحت الحماکی میهاراحای کشمیر را قبول نمود، بعد از وفات او در سنه ۱۸۹۲ م - ۳ سال در خاواده مذکور تعلق دوام داشت، عمر احسان، خان حدودول ارین اتفاق استفاده بوده بسیاری حصص حیرال را تصاحب نمود. بالاخره «شجاع الملك» تعاوت افواج انگلیسی در سال ۱۸۹۵ میلادی بر حکومت قانس گردیده تاکنون به مهتری حیرال برقرار است. مرکز حیرال بر حیرال نام دارد.

حجاز

سرزمین مقدسیت برای اسلام که در شمال آن ماورای اردن، در مشرق آن محد و در جنوب آب علاقه عسیر و تنامه و در غرب آن بحیره قلزم واقع است مساحت آن ۲۶۰۰۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن بالغ بر ۱۰۰۰۰۰۰ نفری باشد. باشندگان حجاز، عرب اما در شهر مکه معظمه و مدینه منوره و حده مسلمانهای خارج از قطعات مختلفه دنیا نیز آمده متوطن گردیده اند.

حضرت ابراهیم علیه السلام در سنه ۱۹۲۱ ق. م در شهر «اور» نزدیک (بابل) تبلیغ توحید باری تعالی را

سائمه « كابل »

آغاز فرموده اند - بعد بحکم خدای تعالی حرم محترم خود یعنی حصرت هاجر علیه السلام و طفل صغیر خود یعنی حصرت اسمعیل علیه السلام را به وادی مکه معظمه آوردند بعده ، حصرت ابراهیم علیه السلام و پسر شان بحکم خدای تعالی بنای خانه کعبه را گذاشتند - بعد اولاد اسمعیل زیاده شده قبیله قریش مکه بوجود آمد اولاد اسمعیل علیه السلام را عرب غاربه میگویند

نقصی - از اولاد حصرت اسمعیل علیه السلام شهر مکه معظمه را توسیع داد ، اهالی مکه معظمه به تجارت مصروفیت داشتند حناچه در ناسان تصرف شامات و در رمان بطرف یمن اموال تجارت خود را می بردند چون کعبه را حصرت ابراهیم و حصرت اسمعیل علیه السلام بنا نهاده بودند لهد آنجا برای دل اهالی عرب مقام مقدس و مترك بود و عربها از هر نقطه عربستان برای طواف می آمدند زدیك مکه معظمه مسافه دارا عكك سال سال قایم میشد و عربها در آب سهلوات سمشر ، ری ، اسپ دوان ادیاب و بلاعت را میلداشند ابتدا خانه کعبه از الاس پت برسی پاك و مره بوده و خدای واحد لا شريك در آن رسیدن میشد بعد ها افكار شرك و بت برسی در كنهها جا گرفته و بت الله را صحنه ساخته چنانكه در حین بعثت حصرت پیغمبر صلی الله علیه و سلم شماره سال كه در خانه کعبه بوده ۳۶۰ می رسید .

در ايام صعولیت رسول الله صلی الله علیه و سلم (ازده) بی از رؤسای پادشاه حشه به مکه معظمه حمله آورد تا آنرا مسبار نمایند اما تمام لشکرویل های او را زاده حصرت ناری مجروبا بود گردید محمد رسول الله صلی الله علیه و سلم در سنه ۵۶۹ میلادی با چهل سال سن از سنه هجری در مکه معظمه تولد شدند این زمان بود كه عرب در ظلمت و جهالت و رسومات فبیحه گرفتار بود پیغمبر ماس مشعل نور هدایت را افر و حبه به فقه عرب بلکه تمام دیار را از نور وحدانیت و اخلاق حسنه مورد و روس ساخت .

حصرت رسول الله صلی الله علیه و سلم را پس از اعلان نبوت به انبیا امین ، یادمی گردید رسول الله صلی الله علیه و سلم امین ، عقیف ، صادق ، راست گو و سخات شعیق و کریم و صاحب خلق عظیم بوده در عالم بشریت اخلاق صحیح انسانی را تعلیم می دادند این نعمرا قدس و رحمت الله امین چنان درس وحدانیت خدای تعالی و روح اینا رو فیه فی را به اصحاب (رص) خود دهمیده بود كه آنها تا ۳۰ سال چور وجهای فوق العاده محافض را در مکه معظمه برداشت آوردند حی رسول الله صلی الله علیه و سلم آنها را احاره هجرت از مکه معظمه داد و در آخر خود خاتم النبیین همراه صدق راسخ خود یعنی حصرت انبیا رص بطرف مدینه موره هجرت فرمودند و در مدینه الاضح مواحاب را فیه انبیا اصار و مهاجرین مایه و انصار (رص) از خلق عظیم بی آخر ان زمان من ما تركنده اریح كوه ایبار و نصف به برادران مهاجر خود خود داری نكردند مشركی مکه قرار به نشه و حواستند كه نور خدای بی را كل شد حجه مدینه موره حمله آوردند لیكن در سنه هجری در عروه بدر هریمت فوق العاده هفتاد و دو دره احد محاربه به وقوع پیوست اگر چه مسلمانها شكست خوردند لیكن لشكر ابوسعیان از خوف مسلمانها پسر و ت نكرده سن به مکه عودت كشتند بعد ازین غزوات و سریه ها بوفوع پیوست . لاجره در سنه ۸ هجری مکه معظمه فتح شد لیكن مركز نبوت و ستور سابق مدینه موره ماند و تقریبا كل عرب معفوح و داخل دائره اسلام گردید

بعد از رحلت حصرت (رسول اكرم) صلی الله علیه و سلم در بعضی نقاط عرب ما سوائ مدینه موره و مکه معظمه استنش بواسطه خروج مسلمان به كذاب پیدا شده لیكن استقلال مزاج و نبوت قدسی حصرت ابوكر صدیق (رص) و محاربت خالد (رص) همه را رفع نمود ، سن در عهد خلافت را شده چهار بار كمار (رص) مدینه مورد مر تر خلافت اسلامیه بود و در عهد عمر فاروق رص شامات را خالد بن ولید (رص) و ایران را سعد بن وناس (رص) و مصر را (عمر) و بن العاص (رص) فتح كرد .
- بعد از شهادت حصرت عثمان (رص) خلافت اسلامیه بدو مركز قرار گرفت كه حصرت عل كرم الله وجهه در مدینه موره نامر خلافت می بردا خاند و حصرت معاویه دمشق را محل اداره خود قرار داده بودند .

سالنامه د کابل

بعد از استعفاي حضرت امام حسن رس سرزمین حجاز مرکز کربت خویش را - حته یکی از امات قلمرو خلافت بنی امیه گردید، در سنه ۶۸۰ ع حضرت معاویه رس رحلت نمود و یزید اول متکین تحت خلافت گردیده می حضرت امام حسین رس و اکثر اهالی حجاز از حالات یزید انکار نموده تقابل او قیام نمودند، بعد از شهادت حضرت امام حسین رس عتقا ای رس رس در سنه ۸۶۱ ع رس مکه معظمه اعلان خلافت نمودند دو سال بعد ازین واقعه فوج سی امه رس مدینه منوره اسبیل نموده شهر مدینه را تماماً مورد تها و تجاوز و اوج خود قرار دادند، سر اس مسئله اهالی حجاز از سلطنت بنی امیه رس شک آمده به خلافت عدالت اس رس تمایل خود را نشان داد و وخص حوی حجاز و حیره العرب از حصه خلافت بنی امیه منع شده صمیمه قلمرو خلافت عدالت اس رس مکه مکرمه مرکز آن بود گردیده ولی در سنه ۶۹۲ ع عدالت اس رس وفات کرده می حصه مدینه رس رس رس خلافت بنی امیه تسلط گرفت در سنه ۷۵۰ ع سلطنت بنی امیه منقرض شد و امور خلافت به خاندان عباسیه منتقل گردید و سر رس خلافت از دمشق به بغداد انتقال نمود

در سنه ۱۳۵۸ هـ سلسله خلافت امدان بدست هلاکوحان خندسره و حجاز در حدود خلافت فاضلی مصر درآمد. در آن زمان عماد رس ۱۰۱۲ مصر را فتح کرد و حجاز تحت تسلط خلافت سلطنت ترکی قرار گرفت ترکها حکام عربی را از حجاز مقرر کردند در آغاز عربی بودند ۵۵ میلادی حدیثا حرمین الشریفین را اشغال نمودند سلطنت ترکی وای مصر بنی محمد علی را بران فروخت پس خود بها مقرر کرد حاجه در سنه ۱۸۱۷ از ابراهیم پاشا قائم مقام آنها رس شکست داده پای تحت آنها را گرفت وای مصر نامه ۱۸۵۵ به حجاز حکمرانی می کرد بعد از آن سلطنت وای خود را اساسا از اسبیل رس رس

حون عرب صورتیکه باید و شاید تحت نمود و رسوخ ترکان نمودند در سنه ۱۹۰۰ سلطان عبدالحمیدخان فیصله نمود که حجاز حد آهس تمدید شود حاجه در سنه ۱۹۰۸ حفظ آهس تأسیسه رسید و عرب ها بدرستی تحت اداره خلافت ترکیه درآمد در همین سال حسن بن علی امیر مکه مقرر شد

در ماه حنک عمومی چهارات انگلس بر حده گنده بزی نموده و آن را اشغال کردند و حسن بن علی بر علیه تر آنها امداد نموده مکه معظمه و ضائف را از تر آنها گرفت اما فوجی «شا تاسه ۱۹۱۹ مدینه را مدافعه نموده و وقتیکه از اسبیل برای او حکم تسلیمی رسید به شریف حسین تسلیم نمود - شریف حسین در سنه ۱۹۱۶ خود را شاه حجاز اعلان کرد و سرش امیر فضل در مجلس صلح (ورسای) در سنه ۱۹۱۹ او شریف شریف حسن غایبده گئی می کرد

در اوایل سنه ۱۹۱۹ روائف شریف حسن رس السعود شاه خود خراب شد و لشکر اس سعود فوج شریف حسن را رس ترابه شکست داده حیره رسه را اشغال کردند

شاه حسن در سنه ۱۹۲۴ خود را حلیه خواند تا عالم اسلام رس معاونت نماید شایر آن عد العزیز این سعود بر عده حجاز اعلان جنگ داده فوراً ضائف را اشغال نمود رس شاه حسین خود را از خلافت جمع نموده و خلافت را به سر خود علی واکدار نمود علی مکه معظمه را تخلیه نموده بطرف جدّه فرار کرده به جمع آوری فوج و شش کرد این سعود در ماه دسمبر سنه ۱۹۲۴ مکه معظمه را اشغال کرده بطرف جدّه بشارت نموده آنرا بمحاصره نمود لیکن در وقت آن کامیاب نشد اما فوج مدحکور هم بنا در را گرفت و علی جدّه را تحلیه نمود بدین وسله کل حجاز تحت تسلط اس سعود آمد عد العزیز این سعود در ماه جنوری سنه ۱۹۲۶ یاد شاهی خود را اعلان کرد

برضایه در سنه ۱۹۲۵ قعنه عقه و عمان را اشغال نمود کندوران جنگ عمومی بحجاز شامل شده بود در ماه دمی سنه ۱۹۲۷ قیامین برطانیه و این سعود معاهده رس رس رس دولت رسایه استقلال اس سعود را تسلیم نمود و مرکز سلطنت اس سعود ریاض میباشد و حجاز یک ایالت آن است

حضر موت

علاقه ایست در ساحل جنوبی عرب که بین در مغرب آن و عمان در مشرق و صحرای حوی در شمال آن واقع است مساحت آن ۱۵۱۵۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۲۰۰۰۰ نفر می باشد و در علاقه حضر موت قبور حضرت هود علیه السلام و حضرت صالح علیه السلام موجود است در حضر موت ما سوای آب باران دیگر آب جاری نیست اما چاهها و چشمه ها بسیار زیاد است

نام حضر موت بسیار قدیمی است و مورخین یونانی نام آن را بتعریف حروی ذکر کرده اند از خرافه های و ادبیهای دووان و عذیم مکشف می شود که حضر موت در از مه قدیم تهدیب عالی و ترقی زیادی را صاحب بود. اکثر اهالی اخلاف قحطان می باشد عده زیادی از سادات و بعضی مهاجرین که از سال آمده اند و بعضی مخلوط السبل (کنیزهای حبشی و عربها) نیز می باشد.

سادات، روسای مدعی شمرده می شوند و قبایل دیگر که يك جزء آنها جادر نشین و حرء دیگر ده شین می باشد بدو فرقه تقسیم می شود، یکی را (قایی) و دیگری را (کنیزی) می نامند، قایی ها را از حوب مغرب عرب سادات خواسته بودند که آنها را از عادات نادیده شین ها حفاظت نمایند اما حالا حکمران حقیقی مملکت شده اند و پای تحت آنها بدر (مکله) می باشد، برای رؤسای این قبیله از طرف نظام حیدرآباد دکن لقب سیه سالاری داده شده است که نامها موروثی شده است چرا که یکمده عربها در عسکر نظام داخل می باشند و کنیزها بعد از ربابی بطرف حاوا و سماترا هجرت کرده اند و آنها هم سلطانی در حضر موت دارند اما حالا حکومت ها لدی بر توطی گری آنها در جزائر مدکور قبود نهاده است زیرا که این عربهای درین حریره ها رفته خلاف حکومت نصاری هالندی سارش ها می کند.

سلطان قایی بهاب این عواص این عمر در سنه ۱۹۲۴ وفات کرد. اگر در حضر موت سیاحت مرید و حفرات شود معلومات خیلی مفید تاریخی بدست خواهد آمد.

حیدرآباد دکن

حیدرآباد دکن بزرگترین و توانگرترین ریاست هند است مساحت آن ۲۱۴۱۷۹ مربع کیلومتر و نفوس آن ۴۹۳۰۰۰۰۰ نفر و عواید سالانه آن (۸۳۷۷۰۰۰) سکه غنای حیدرآبادی باشد. تاریخ این خطه بیش از ۱۸ قرن و تاریخ کشور هند بوده است، نام و موسس ریاست کنونی حیدرآباد میر قمرالدین خان پسر بزرگ غازی الدین خان فیروز حسک است، فیروز حسک ارسه سالارهای افواج اورنگزیب عالمگیر بوده بنش به شیخ شهاب الدین سهروردی و از او به خلیفه اول رس منتهی می شود، میر قمرالدین خان دارای القاب متعددی از قبیل چیل قلیچ خان فتح حسک نظام الملک، آصف جاه بوده است، نظام الملک نخستین مرتبه در سنه ۱۷۱۲ از طرف شاه عالم اول صوبه دار بی والی دکن مقرر گردید و فتنه نادر شاه افشار بر هند حمله آورد و سلطنت مرکزی مغولیه را تحت فشار گرفت نواب آصف جاه اوقت اسفاده کرده حکومت دکن را عملاً مستقل نموده فرمان روائی این خطه را برای اولاد و احفاد خود وارث گذاشت. چون آصف جاه در سنه ۱۷۴۸ ترك حیات گفت در بین پسران او اختلاف و منازعه برخاست و صنّا تحار انگلیس، فرانس همک کردن، منارعی دامن زن نائره نزاع در بین آنها گردید و بالاخره پسر سومین مشارالیه ملقب به صلابت حسک به نشت گرمی امداد فرانسه بر دیگر برادران غالب آمده حاشین بدر گردید ولی در عهد حکومت او علاقه های وسیع قلمرو او و اطرافه مهراته تصرف کردند در سنه ۱۷۶۱ وادر کوچک او نظام علی خان بر علیه صلابت حسک برخاست

را و را از سلطنت خلع نموده خود وارث تحت و تاج پدر گردیده و بعد از آن طائفه مهراته نیز قیام نموده علاوه بر این از دست رفته خود را از غنیمت استرداد نمود در سنه ۱۷۶۸ کینی ایست اندیای انگلیس علاوه بر کار شمالی را در عوض (۹۰۰۰۰۰) کددار سالانه بطور بیشتن و فرام آوردن عده از عسکر هگام ضرورت بام مقاوله نموده و درین خصوص فرمانی بپیر از نظام علی خان بدست آوردند.

در سنه ۱۷۹۵ هگام بخار به نظام باطنه مهراته فوج انگلیس از ایفای خدمت انکار نمودند باینکه باینکه تخلف نظام با مری خود شکست یافته و علاوه دولت آباد که سالانه سی و پنج لک کددار عایدات و مالیه او بود از قلمرو نظام جدا شده به تصرف مردم مهراته درآمد سدازین واقعه مقاوله نامه قتل را با انگلیسها منسخ نموده و فرانسویها را از ای تعلیم و تربیه افواج خود اسجداء نمود و بعدها در بین انگلیس و فرانسه بابت جنگ مشعل شده و بالاخره فرانسویها شکست خورده انگلیسها را و باز نمود و روح خود را درین خطه قائم و مستحکم نمود در سنه ۱۸۰۳ نظام علی خان ترک زندگی نموده و پسر بزرگ او، سکندر خانیش پدر گردید و علاوه بر ازار که قتل مردم مهراته تصرف کرده بودند و بدست آورد در سنه ۱۸۲۴ اخراج و مالیه علاوه بر کار شمالی را با انگلیسها گذاشت و در سنه ۱۸۲۹ از مدارجات نموده و با سیرالدوله پسر برک او نظام دکن مقرر گردید اداره و انتظام علاوه بر ازار و ای حور را به انگلیسها و اگدار نمود بشرط آنکه از عایدات سالانه آن تنخواه سیاه و قشون را تأدیه کرده و مابقی را و پس به نظام سپارد در سنه ۱۸۵۷ ناصرالدوله از دنیا انتقال نموده و اصل الدوله پسر برک او بجای پدر نشست در سنه ۱۸۶۰ عمر از علاوه بر تمام علاوه ها و حصص دیگر را دوباره اسجداء نموده از سایر عواید و باقیات هفت مصرف نظر نمود در سنه ۱۸۶۹ اصل الدوله پسر بدو زندگی نموده محبوب علی خان پسر خورد سال او وارث پدر گردید و به بابت اوجسب و وصیت پدرش سالارچک و سبب الامرا تعین یافت در سنه ۱۸۸۴ دوره نیات و و کالت او احداث رسیده خود محبوب علی خان مستقیماً فرمان روائی می نمود و در سنه ۱۸۹۴ قانون مشروطه را اعلام نمود در سنه ۱۹۰۰ محبوب مذکور تبدیل بدیوقت و در سنه ۱۹۰۲ محبوب علیخان علاوه بر ازار در عوض سالانه (۲۵۰۰۰۰۰) لکدار بطور مسمری برای انگلیسها گذاشت و از عده سیاه خود بزرگ به دو ازار و ازار فوج شخصی قام گردید در سنه ۱۹۱۱ طومار حیات را پیچیده و پسر بزرگ او میر علی خان حاشی و وارث پدر گردید و پسر برک خود حمایت علی خان اعظم جاه را از طرف خود ولی عهد و وارث تحت تعین نمود در سنه ۱۹۳۱ در مقام پسر دختر سلطان عبدالجید سلطان سابق ترکیه موسوم به (درشوار) را برای پسر بزرگ خود اعظم جاه عقد و تزویج نمود.

سارواک

مملکتی است تحت حمایت بریطانیای کبیر که در حصه شمال شرقی حریره بورنیو واقع است مساحت آن مساوی ۱۰۸۰۸۰۰ کیلومتر مربع بوده اهالی آب عارت است از ۶۰۰۰۰۰ نفر که اکثریت آن مسلمان میباشد و محاصل سالانه آن ۴۲۴۲۹۰۹ دالر است.

اصلاً مملکت سارواک سلطان برویک تعلق داشته در سنه ۱۸۴۲ م جیمس بروک (انگلیسی) به عوض خدمات جنگی خویش با اداره قسمی از مملکت مذکور تعین یافت در سنه ۱۸۶۱ م جیمس مذکور قسمتی از مملکت سلطنت بروی را بحکومت خود الحاق و ضم نمود در سنه ۱۸۶۳ حکومت برطانیاستقلال آنرا شناخت و در سنه ۱۸۶۸ بروک فوت شده بعوض او برادر زاده اش سرچارلس بروک مقام او را اشغال نمود و در سنه ۱۸۸۸ م حکومت برطانیاست حسب درخواست (راجاه) سارواک را تحت حمایت خود قرارداد.

در سنه ۱۹۰۴ م قسمتی از بورنیوی شمالی را قرار معاهده به مملکت خود ملحق ساخت در سنه ۱۹۱۷ سرچارلس جاس نیز فوت شده پسرش به مقام او نائل آمد. را جای کنونی سرچارلس وایز بروک و مرکز حکومت شهر کوچنگ است.

سای بیریا

بدو آذربایجان روسی علاقه تاتار خان فوجوم را که برکنار دریای ایرتش (یک معاون دریای اوب) بود و کاسکها آنرا در سنه ۱۵۸۱ میلادی فتح کرده بودند می پیر میگفتند، سپس این اصطلاح به تمام علاقه جات آسیای شمالی که روس متصرف شده بود معمول گردید، نفوس سای بیریا ۸۰۰۰۰۰ و ۲۳۸۰۰۰ و مساحت آن ۴۵۰۰۰۰ کیلومتر مربع میباشد.

قدیم ترین باشندگان این دیار (یلنسی ها) بودند، بعد از آنها (اوگروسمویدها) مجبور به فرار شده در قرن سوم قبل از میلاد کوههای الطائی و سلسله سیات را عبور کرده به سای بیریا داخل شدند.

اوگروسمویدها از استعمال مصرع صنعت و زراعت ناخبر بوده در صنعت آلات و زیورات، نقره و طلا مهارت بلندی داشتند نیز رقبه و سبوع سای بیریا را زیر کاشت آورده بودند، می توانیم که بگوئیم که تمدن آنها نسبت به مهابرین بعد تر بسیار بلند بود.

هشت قرن بعد قبیله های ترکی حاکم آنها داوئی غور ها از اوطان خود رانده شده و باین سرزمین رسیده اوگروسمویدها را مغلوب نمودند، ترکها از استعمال آهن واقف بودند و صنعت آن را هنوز ترقی داده آنرا محض برای ترینیت استعمال میکردند سلطنت ترکها تا قرن سیزدهم میلادی دوام نمود حتی مغلهای چنگیز خان را برانداختند.

در اوایل قرن شانزدهم فراریهای تاتاری از ترکستان وارد شده قایل پراگنده سای بیریا را مغلوب و مفتوح نمودند، زارعین، چرمگرا، سوداگرها و ملاحا از ترکستان درین سرزمین وارد شدند، بعد طوائف الملوک برکنار دریای ایرتش و دریای اونی ریاشدحی خان ایدیکار را تحت سلطه خود آورده و با خود متحد نمودند، درین زمان روسی ها در یورال استحکامات و قشله ها را بنا کرده پیشرفت نمودند خان مذکور با آنها نبرد آرم و مغلوب شد و سمرای او در سنه ۱۵۵۵ به ماسکورفته نادیه باج سالیانه را بدر بار ماسکو قبول نمودند برقمی رئیس قبیله کاسک در سنه ۱۵۸۰ با ۱۶۳۶ نفری خود از یورال گذشته به سای بیریا داخل شده در سال ۱۵۸۱ (ایلسکا) پایتخت خان قوچوم را محاصره کرد.

برقمی در سنه ۱۵۸۴ بدریای ایرتش غرق گردید و کاسکها پس بوطن خود عودت نمودند لیکن بعد ازان شکارها و مخاطره حوها هر سال داخل سای بیریا شده رفتند و حکومت ماسکو آنها را معاونت و تحریک می نمود، این نفری بطرف جنوب یعنی ترکستان عزت سکده پیشرفت خود را بطرف مشرق ادامه دادند و در همین اثنا حکومت ماسکو قلمه ها را می ساخت و مردورها را روان میکرد به تاقشله های عسکری آذوقه و غیره بهم رسانند.

در عرصه ۸۰ سال روسی ها بدریای امور و ساحل بحر الکاھل رسیدند، البته این پیشرفت مربع از باغی بوجود آمد که تاتارها و ترکها متحد بوده قوه مدافعه نداشتند تونگوسها در (۱۰ - ۱۶۰۷) برای حصول استقلال خود محاربات نمودند بالاخره در سنه ۱۶۲۳ مغلوب گردیدند، روسها در سنه ۱۶۲۷ هکنار دریای لنا رسیده قلمه یا کتسک را در سنه ۱۶۲۷ تعمیر نمودند و دو سال بعد آنها به بحیره اوکاتسک رسیدند - بوریاتها تا ۱۶۴۳ با روسی ها قتل و قتال را شروع کردند بالاخره در سنه ۱۶۵۰ جرنیل روسی خایروف کاهای دریای امور را در تصرف آورد تا سنه ۱۸۵۷ میلادی کاسکهای روسی و دهقانها در اطراف تمام گذرگاه دریا آباد و متوطن شدند - و حکومت چین در سنه ۱۸۵۷ بویا سله معاهده سنه ۱۸۶۰ تسلط و استیلای روس را درین دیار تسلیم نمود.

شماره اول

حکومت تزاری محرمین خود را در سای پیریا تبعد میکرد.

بعد از انقلاب بالشویکها در سای پیریا تحریکات خلاف بالشویکها پیدا شده و آنها را (فوج سفید) نام نهادند و افواج حایان، فرانس، برطانیه و امریکه بآنها معاونت نمودند قائد فوج سفید حریل کولچک بوده تمام سای پیریا را فتح کرد اما بالاخره شکست خورده در سنه ۱۹۲۰ بدست (فوج سرخ) اسیر گردیده اعدام شد.

حال سای پیریا به جدید جمهوریت های ساویتی منقسم است یعنی بوریات، مغل، جمهوری شرق انصاف، قرغزستان و غیره.

سوماترا

جزیره بزرگست جنوب جزیره نمای ملانا مساحت آن ۴۲۳،۰۳۵ کیلومتر مربع و موس آن عارت از ۵۷۰،۲۳۸ فرست اهالی آن از نژاد ملایانی و ناخون هندی و عرب امتزاج یافته و تقریباً تمام آنها مسلمان و شجاعت و استقلال خواهی متار و معروف اند.

باوجودیکه اهالی حصص جزوی سوماترا مسلمانند در زیر مؤذ و تائید مراسم و عادات تاریخی ملی خود واقع گشته، یاسد بس مادی اند یعنی بس خویش را از حرف وادراهمیت داده وادرا، اناث را می شاسد نه ذکور را، به تعبیر دیگر ارث تعلق باناث گرفته اولاد ذکور از ان محروم شاسد میشود.

در قرن اولی مسیحی اهالی هند به سوماترا رفته و در آنجا توطت گرفته و سلطنت تاسیس نمودند این سلطنت در قرن ۷ و تمام جزیره حاوی گردید حاصبه در قرن ۹ هم مورخ مشهور عبدالله بن احمد بن خرداذبه بدیم معتمد خلیفه موفی عباسی (۲۸۰ هـ) در کتاب المسالك والممالك و دیگر مصنفین عرب از سلطنت دهم الشان بودائی سوی و جیا که مرکز آن بالم (بانگ) است در کتب خویش ذکر نموده اند.

اگرچه سلطنت مذکور چند حصه تقسیم شده بود اما ششصد سال بعد ازان بر باکمال شوکت قائم بوده آثار معابد و رمی و بودائی آن تا این زمان موجود است. در قرن ۱۳ عربها بر آچین استیلا یافته و اکثر اهالی آن به مذهب اسلام مشرف شدند بعد ازان در مرور چند سال شاهان حصص دیگر نیز بدین اسلام در آمده و تقریباً تمام اهالی سوماترا، آئین اسلام را برگزیدند و تا قرن ۱۷ سلطنت های اسلامی آچین، اندر پوره دلی، یادانگ، بالم بانگ، حامی میانگ کانای آن کال شوکت و عظمت را دارا بودند و ازان حمله سلطنت آچین در عهد سلطنت سکندر مودا جزیره نمای ملایا را بر فج نموده برنگالها را عارتب شکست و هزیمت داد بعد ازان اروپاییها قدم در آنجا نهادند در سنه ۱۵۰۹ برنگالی ها تحارتحاة تاسیس نمودند، در اواخر قرن ۱۶ هالندیها، برنگالی ها را رانده خودشان بحای آنها ششند، در ابتدای قرن ۱۷ (۱۶۰۲) انگلیسها نیز به سوماترا وارد گردیدند.

بعد ازان تا سه صد سال تاریخ این مملکت را یک سلسله جنگهای مهیب و خونریزی که با هالندیها نموده اند اشغال کرده است.

در سنه ۱۶۶۴ م (اندروپوره) در سنه ۱۶۶۶ (پاوانگ) تحت قوذ هالندیها فراد گرفت سلاطین (پالم بانگ) در سنه ۱۶۵۴ و سنه ۱۸۱۹ م هالندیهای که در آنجا قوذ دست پیدا کرده بودند بکلی از مملکت خویش رانند اما بالاخره در سنه ۱۸۵۱ م هالندیها قوای سلاطین را با بود ساخته بر مملکت متصرف شدند و در دلی و جامبی و میانگ گاباوا و سبب خانه جنگها استفاده و پیشرفت نمودند ولی رؤسای محلی ممالك مذکور تا آخر قون ۱۹ از عزم استقلال خواهی خویش نکاسته بر علیه هالندیها قیام می نمودند.

در آچین که شاهان آن از محل عرب بودند تاسه ۱۹۰۳ هالیدیها بواسطه به تسخیر کلی آن موفق
شوند تا آنکه در سه ۱۸۷۳ تمامه فوای خود برای استصال آحی حله آورگشه بعد از جنگ مسلسل سی
سال به صرف بشمار از نجاه ملایم بود و قبل دود و استغاه هزار موس دضای نازده حدال کامیاب
گردیدند و هر چندیکه سواحل آن کاملاً امروز معلوم گردیده در تصرف هالیدیها در آمده باشد باز هم در
محیط لوهستان مرکزی هر یه اهالی آن آزاد و در مجادله دوا داشته برای جلوگیری از پیشرفت هالیدیها
بوساطت محله شست میباشد

سودا ڈرا آکھوں نوکھیں دیاں ۴ قسم است :

سوماترای حرف ، تا ، و مبی ، سوماترای شرقی ، کوئین ، لام ، بوسک ، بالام ، بونک ، حامبی ، آتہ جہ ،

سام

در سال مسافر سه در رود حریزه نمای هند چینی واقع است ، مساحت آن عبارت از ۵۱۸۱۶۲ مربع
گیجومتر ، و جمع آن ۱۲۳۵۵۰۰۰۰ مساحت اهالی آن از اقوام شان و لاؤ و سیبای مرک اند و بطور
معمول در آنجا چای (۱-۱) ، شکر را میخورد و آنگاه تهای یبی احرا راسان ناد میکند .

درج قدیمه این تملکات از روایات و افسانه های مکتوب است که اشرف آن از درجه اعتبار ساقط است مثلاً
ملک شویب را از او یاد کرده ای بودا مردود و هزاراب خواری آنها را در کتب خود در آورده اند -
اولی درجه به سبب هم بودن در تاسیس شهر لام یون در سه ۵۷۵ هجری باشد بعد از آن تا سه ۱۲۵۰
که فخر بنی هاشم در بغدادی حاکم و بطور حسن از ولایات خویش چنین کاملاً خارج نمود حکمهای داخلی و
خارجی جاری بود که در اثر آن سه ۱۲۸۰ هجری در حاکم میکانیک در شرق نایبچاوری و در
غرب ساحل و واسطه حاکم ملا طرف خوب در تعریف اقوام تهائی درآمد و آنها هم احاطه
و املائی و در زمان ساسانی رسم الحاق مخصوص آن در همین ادوار تشکیل یافت - چنانچه در مقام سوختن
که در آن زمان حاکم هکت شاه سیاه بود به کتب مورخه سه ۱۳۴۴ در این زمان موجود
است و حدود مکتب را نشان میدهد

۱- مسکن و وسعت یافت مملکت حکومت از سوحانی به (ناحون سوان) و از آنجا به (کامبیکیت)
و در راه (سواراویسی) منتقل شد و بالاخره در سنه ۱۳۵۰ (قواماتودی) بعد از فتح شهر (ساو) شهر
جدیدی را (انبوندا) بر آن مقدم ساختند و حرویی از ولایت برمائی و کمبودیا را به تصرف خود
آوردند حکومت خداوند این شاه تا چهار صد سال دیگر دوام کرد و درین زمان تمام کمبودیا ضمیمه دولت
شاه گردید.

در دوره های اردم و شانزدهم مسیحی اهالی برما بسیار هجوم آورده و در حدود سه ۱۰۰۰۰
بای تخت ایو ده را فتح نموده تمام راه حکومت خود الحاق نموده ولی چند سال بعد قراناریت اهالی برما
را از مکت خود خارج و سلطنت خانواده خود را دوباره قائم کرد بلکه اکثر حصص مملکت برما را هم
متصرف گردید.

دلاخره در سه ۱۷۶۷ شهر (ایودهر) بعد از محاصره دوساله بدست اهالی زما مفتوح و مهار گردید.
بعد از آن جریل سیاهی (هیا ناسین) نام مملکت خود را از فاتحین خارجی تحت داده شهر مگاگه
و ابائی خود فرار داد - چند سال بعد دیوانه شد و دعوی الوهیت نمود و بعضی او (قایا جگری) بانی
خانده شاهانه حالیه در (۱۸۷۲) رخت داشت در عهد شاهان این سلاله با بر مسائل سرحدی بارها بافرانس

که حصص شرق هند چینی را تحت حمایت خود گرفته بود جنگ شد و یکمرتبه جهازات جنگی فرانسوی به بنگال رسیدند

بالاخره در سه ۱۸۹۶ معاهدات راجع به استقلال سیام و حدود آن سلطنت دولتن برطانیه و فرانسه بام عقد نمودند ولی بعد از آن بواسطه الحای کابیتولسیونها چهار رناست ملایا برای انگلیس و بعضی قطعات غرب به فرانسه واگذار گردید

(فرانز اراحدی بوك همم) پادشاه سلاطه (حکری) در سه ۱۹۲۶ رنخت نشست و تاریخ ۲۴ جون ۱۹۳۲ مشروطیت را قبول و اعلان نمود.

این دولت ارادتنا ناچین و هند و دول همایه خود روابط داشت -
مراودات خارجه در اسدای قرن (۱۶) اهالی پرتگال نا شاهات این مملکت روابط سیامی و اتحادی پیدا کردند و در اواخر همین قرن حایاها نیز داخل مراودات شدند در قرن هفده اهالی هالیند و فرانسه و برطانیه بیرت مراوده را معوض نمودند.

در سه ۱۸۲۶ نا برطانیه، در سه ۱۸۳۳ نا امریکه، در سه ۱۸۹۸ نا حایان، در سه ۱۸۹۹ نا روس در سه ۱۹۲۰ نا ماهر متجده امریکه در ۱۹۲۴ نا جاپان در سه ۱۹۲۶ نا دتارک فرانس، هالیند و پرتگال و هسائی و سویدن و در سه ۱۹۲۷ نا ناروی و ایتالیه و بلجیم و لکسمورک و در سه ۱۹۲۸ نا جرمنی و در سه ۱۹۳۱ نا سویرلند معاهدات نمود

سیلون

جزیره برکیت که در متهای حوی هندوستان واقع بوده و از مسطکه برطانیه میباشد مساحت آن ۶۵۶۰۸ مربع میل و معوس آن تحسناً ۸۷۱ ر ۳۰۶ ر است اهالی آن کماتیش از معاد قوم محلو ط بوده و از آنجمله به تعداد ۳۱۰۰۰۰ نفر مسلمان هستند و عده (سیر هالی) ها از همه بشتر است بود آنها به تعداد ۲۷۶۹۸۰۵ ر و هندوها ۹۸۲۰۷۳ ر و نصاری ۴۴۳۴۰۰ نفر میباشد

بودائیت در قرن سوم قبل از میلاد در سیلون داخل شده بود.

در ادیات برهمی ها جزیره سیلون (سکا) بود و یونانیها و رومیها آنرا (تایروپین) میخواندند و ملاحین و سوداگران مسلمان آنرا سراندیب گفتند و برتگیها آنرا ریلون نامیدند که نام امروز سیلون از همین اسم مشتق است.

بومیان قدیم جزیره سیلون به (وداهیا) موسوم و حال عده و دهیا فقط تخمیناً چهار هزار است.

در کتاب ررمی هندوها موسوم به راماین مذکور است که راون پادشاه لیکارو حه رام چندر یعنی سیتارا به حیر رده بود، لهدا رام حدر نافوح خود پیل آده را عبور کرده لنکا را مفتوح و راون را به قتل رسانید.

جزیره سیلون تاریخ قدیمی دارد که نام آن مهاوسه یعنی (شجره سب برکها) میباشد این تاریخ حاکیت که در سه ۵۰۴ ق. (وحایه) اولین شاه سینهالی همراه تانمین آرنائی خود از حلیج بنگال سفر کرده به جزیره مرود آمد و پادشاه کل جزیره شد و نایک خام بومی اردواج نمود سینهالی ها در شال

کابل از مناطق سرحد

تاریخچه مختصر ممالك آسیا

(دمبوله) که يك ساحه وسیع و هموار است آباد شده و بواسطه بهترین وسیله های آبرسانی عالم بشر ارامی آنجا را قابل زراعت و کاشت ساختند - نام قدیمی این خطه یی هینی و قدیمترین پایتخت شاهان سینهالی (را حارته) بود، بعد (اورد پوره) را پایتخت خود قرارداد و تا زمانه طولی سلطنت کرد. در سنه ۳۰۷ ق م (ماهنده) قشیش بودائی بهرام يك پسر راجه اشوک به جزیره وارد شده به تبلیغ بودائیت پرداخت و سپس بودائیت در تمام جزیره تدریجاً نشر شد.

و قنأً فوقاً حمله آوران از هند جوی به سیلون حمله آورده حصه شمالی و مرکزی آرا فتح میکردند حتی از قوم تامل شخصی (ایلله) نام تحت آورد پوره را تصرف نمود لیکن يك پهلوان سینهالی (دوق کیمو) نام (۱۹۰ ق م) آرا کشته حکومت سینهالی را محدود کرده ساخت.

در سنه ۲۷۵ میلادی يك مبلغ مسیحی به جزیره رسیده تبلیغ دین مسیح را آغاز نمود بهرحال تاریخ سیلون در عهد شاهان سینهالی يك تاریخ خانه حکمی ها و زمانه امن و آرامی و حلات پادشاهان و عا کر هند جوی است - شاهان یی هینی یعنی (لکای شمالی) و رؤسای (روهوه) و (مانارته) « قطعات خوب لکنا » مابین خود محاربات داشتند بالاخره (پروگرام ماهو) در سنه ۱۱۵۳ میلادی تاج یی هینی را بر سر نهاده روهوه و غیره را فتح کرده در سنه ۱۱۵۵ میلادی پادشاه کل لکا شده اقتدار و وفار سینهالیا را زنده ساخت، این پادشاه به یگو (در رما) و هند حوی حمله برده بود اگرچه عهد او را (زمانه طلانی لکا) می نامند لیکن لشکر کشی و عاید نمودن محصول کراف او با اقتصادیات مملکت صدمه بزرگ رسانیده و اهالی را به خوردن سزی جات مجبور و قتل حیوانات را خیانت بزرگی قرارداد داده بود.

در سنه ۱۴۰۸ شاه (وحایه ماهوی چهارم) سفر جیبی را اقامت نموده بود بنابران عسکر جیبی برای انتقام به سیلون حمله آورده پادشاه را اسیر و به چین برد و تا مدتی سال جزیره سیلون ناجگذار چین بود (تاریخ جیبی رجوع شود).

و قتیکه پرتگالیا تحت مرکز دگی (فراسکو دوالمیده) در سنه ۱۵۰۵ به جزیره رسید هفت پادشاه مستقلاً سلطنت میکردند و با یکدیگر دشمنی و محاربات داشتند در سنه ۱۵۱۷ پرتگیزی ها در کولمو با اجازه پادشاه کوته قلمه را تعمیر نمودند و آنها به تبلیغ دین مسیحی سعی بلیغ میکردند و ماهیگیران سینهالی مسیحیت را اختیار کردند چنانچه درین روزها عده مسیحیون لکنا بالغ به (۴۵۰) هزار و محبلة آنها ۹۵ فیصد رومن کاتولیک میباشند، لیکن وحشت و بربریت پرتگالیا در راه تبلیغ مسیحیت مسلمانها و بودائیها را به دشمنی و نفرت آماده ساخت، چنانچه و قتیکه (دچها) و انگلیسها دین سرزمین رسیدند آنها را ناحی شمردند.

امیر البحر هالندی (سیل برگ) در سنه ۱۶۰۲ به ساحل مشرق سیلون فرود آمد و پادشاه (کاندی) پذیرائی او را نموده استمداد خواست تا پرتگالیاها مغور را اخراج نمایند دچها بعد از تیاری در سنه ۱۶۲۸ فوج کشی کرده جمله قلمه های مشرق را از پرتگیزیها گرفتند در سنه ۱۶۴۴ بگومبو را اشغال کرده و در سنه ۱۶۵۶ کولمو و در سنه ۱۶۵۸ جفته را فتح کردند پس باستانهای علاقه کاندی جمله مقامات ساحلی بدست دچها افتاد و پادشاه کاندی آزاد ماند - پرتگیزیها تا مرصه ۱۴۰ سال و دچها هم همین قدر مدت در سیلون حکمرانی کردند، پرتگیزیها وحشت و بربریت را بکار برده مملکت را خراب کردند. دچها اگرچه محصول زیاد بالای رعایا مقرر کرده بودند با وجود آن هم حکومت آنها نسبتاً خویتر بوده و اهالی در هر شعبه ترقی نمودند.

انگلیسها در سنه ۱۷۶۳ از مدراس بدربار پادشاه کاندی سفیر فرستادند اما نتیجه نه بخشید در سنه ۱۷۹۵ يك قطعه عسکر انگلیس به سیلون حمله برده در مدت کمتر از يك سال جزیره را به تصرف خود درآوردند - بدو اداره آن از مرکز مدراس میشد لیکن مردم ازین طریق حکومت ناراض گشته و

بناوت کردند بنا برات در سنه ۱۷۹۸ میلون يك مسئله تاج برطانوی گردید - قرار معاهده (آمینز) در سنه ۱۸۰۲ میلادی رسماً به رطابه تعلق گرفت و در سال دوم فوج انگلیس به کاندی حمله برده آنرا اشغال نمود.

حکومت انگلیسی سرکها را در تمام سیلون تمدید نموده جنگها را صاف و زراعت قهوه را شروع کردند بعد درخت سنکونا (که کوبی ازان گرتی شود) و کشت جای را داخل نمودند کوکو و درخت را بر را نیز رواج دادند، این زراعت موجب واردات زیادی برای سیلون میاشد.

تعلیم در سیلون بسیار زیاد است، چنانچه عده تعلیم یافته گان ۵۳۷۰۹۴ را بر که از آنجمله (۴۰۰) هزار دختر میباشند و تخمیناً ۳۸ هزار دختر انگریزی دان هستند.

شام (سوریه)

شام از سنه ۱۹۲۰ میلادی به طرف ریه حایه فرانسه است، و از مغرب به بحیره روم و از جنوب فلسطین، از طرف مشرق عراق عرب و اطراف شمال به ترکیه محدود است، مساحت آن عبارت از ۱۲۷۰۰۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۱۲۰۰۰۰۰۰ می باشد.

نام و حدود آن در تورات معلوم نیست اغلباً گمان می رود که نام (سیریا) شام، تحریف نام بابلی سوری باشد، پیش از رومیها حدود آن معین و معلوم نبود اما در اواخر سلطنت رومیها آن را (سیریا) نامیدند که مسلماً نام آن را شام می گویند.

آثار غیر مدظم قدیم و عتائق تاریخی طهری می کنند که در زمان قل از تاریخ هم در سیریا بشر زیست داشته و در ازمه تاریخی اقواء محلقه هم برد آزما شده در حدود آن آباد شده رفته اند اما عده سامیها در اکثریت بود - بعد آرامیهای سامی هجوم آورده شام را اشغال و نفوس آن را در خود مدغم نمودند.

سیریا قبل از حمله و اشغال مصریها دلهای خورد خورد مستقل منقسم بود و در اواخر قرن شانزدهم قبل المیلاد هتیت های شمال شام و سارگوت اکند حوت شام را تصرف نمودند در قرن یازدهم و چهاردهم قبل المیلاد هتیت ها بامداد حادر شیمان صحرا محرمات می آوردند و چندین رؤسای محلی در صدد آن بودند که یوغ مصر را از دوش بندازند - و بالاخره مصر کل مقبوضات خود را در شام از دست داد و بعد از عهد (ایوفیس) چهارم (۱۳۷۶-۱۳۶۶ ق م) اقتدار مصر تماماً سقوط نمود.

در قرن دوازدهم قبل المیلاد رامیس دوم فینیقیه را تا بروت فتح کرد و در عهد رامیس سوم از طرف آسیای صغیر و یورپ بر آب حلات شروع شده حتی قوم فلسطینیها بر ساحل نزدیک عسقلان قائم شدند - جانشینات رامیس سلط خود را در شام از دست دادند و شیشک شاه مصر موسس سلاله بیست و دوم در سنه ۹۲۸ ق - م کوشش نمود که اقتدار قدیم مصر را در شام رنده صکند، اگرچه تا اندازه فتوحات هم نمود مگر اثر آنها دوام نکرده، بعد از این زمانه اثر مصر کلیه محوشد، شامیها در ابتدا بت پرست بودند و نام بت بزرگ آنها (بعل) و زوجه آن بعله بود.

در سنه ۱۰۵۰ ق - م آنوریا طرف مغرب بشارفت تا تحانه نموده قوم (خیت) وهتیت ها را برانداختند در قرن هشتم ق - م سارگوت سوم شام حمله برده هتیت ها را کاملاً برانداختند، اما آرامی ها شهرهای مهم سیریا را از دست نداده آهسته آهسته کل مملکت را اشغال کردند - قریباً در قرن دوم قبل المیلاد اسرائیلی ها زیر قیادت حصرت داؤد علیه السلام قسمت بزرگ سیریا را تصرف نمودند و فینیقیهای شام با

يك بازار شهر يروت

سالنامه د کابل

امپراتوریه سراسر اودان د وستانه داشتند درسته ۷۳۳ قبل المیلاد ننگلدت پاتلیسر دوم دمشق را فتح مکرود و هم فیا این دولت آتوریا و سلطنت مصر مملکت متنازع فیه بود.

دوهمین قرون قتیقها که یک قومی از اقوام شام هستند و دران اوان بهترین ملاحین و نجار بودند اولاً بر ساحل شام و بعد از ان در قبرس سلی، کورسیکا و افریقه شمالی رفته و در آنجا متوطن گردیدند، کارناج (دوتواج تونس امروزی) بهترین شهر نوآباد و مستعمره بود که بالاخره با سلطنت روم جنگ نموده از قندی و بیاضای روم (درسته ۱۴۶ ق م) تباہ و برباد گردید. هینی بال یکی از بزرگترین قوماندانهای هسکری دنیا از همین قوم بوده. قتیقهای شام در زرگری، حساب، مسگری و صنایع دیگر مهارت فوق العاده داشتند و تحریر را در مغرب آنها رواج داده اند.

بعد از زوال آتوریا مصریها تا چندی شام را اشغال نموده مگر بخت النصر دوم بانی سلطنت خود را استحکام داده باردوم شام را تحت تسلط سلطنت کده درآورد.

بعد از سقوط سلطنت کده از طرف سکوروش هخامنشی درسته ۵۳۸ شام زیر اثر سلطنت ایرانی درآمده ستراپی پنجم را تشکیل داد. قتیقها در بحریه ایران سهم بزرگی داشتند.

اسکندر مقدونی بعد از جنگ اسوس (۳۳۳ ق م) در شام داخل شده لیکن شهر ساحلی (تائیر) اجازه دخول در شهر را نداد سکندر محاصره برداشته بعد از جنگ هفت ماهه (تائیر) را فتح کرده هشت هزار نفر اهالی آنجا را قتل و من هزار نفر را بطور غلام فروختند.

بعد از فتح اسکندر شام فیا بین سیلوکس (شاه شام و ایران) و پتولی (شاه مصر) متنازع فیه بود حتی بالاخره سیلوکس آنرا گرفت. دودمان سیلوکس بعد از وفات انتیاکس چهارم (۱۶۴ ق م) رویه زوال نهاد چنانچه شهرهای ساحلی شام آزاد گشتند (و درسته ۸۳ و س ۶۹ ق م) پادشاه ارمنیه شام را اشغال نمود.

دو (۶۴ ق م) قوماندان عسکر رومایی بومی شام را فتح کرد و شام یک ایالت رومی شناخته شد و بعد از تقسیم سلطنت و سبیه روم در دو شاهنشاهی (شاهنشاهی منری و شاهنشاهی مشرق) شام در سهم شاهنشاهی مشرق روم داخل شد.

ساسانیها در عهد پرویز (یعنی خسرو دوم) (۵۹۰ - ۶۲۸ میلادی) با سلطنت روم جنگ نموده و تا به قسطنطنیه رسیده و شام را اشغال و درسته ۶۱۱ میلادی انطاکیه و درسته ۶۱۳ میلادی دمشق، درسته ۶۱۴ فلسطین و درسته ۶۱۹ مصر را فتح کرد. اما این فتوحات کم دوام بوده و شاهنشاه هرقل درسته ۶۱۰ میلادی بر تخت نشست محاربات را خلاف ساسانیهای ایران شروع نموده شامات را پس گرفت. در قرن هفتم میلادی اسلام ظهور نموده و در عهد خلافت حضرت عمر رضی الله تعالی عنه دمشق درسته ۶۳۵ میلادی بدست مسلمانان فتح شد و در جنگ خیبر کن و بزرگ یرموک (ماه اگست س ۶۳۶ میلادی) فوج هرقل شکست فاحش یافته و شام به تصرف مسلمانان آمد.

بعد از غلای راشدین رض دمشق دار الخلافه امیر معاویه رض قرار داده شد گویا شام مرکز خلافت بنی امیه تا سقوط آنها بود. در اثنای خلافت امیر معاویه در سال ۶۷۰ میلادی یسوع مشهور عیسی بن ماری و تاسیس شهر قیوان بر قریع یسوع - و کابل، سجستان، مکران و قندهار در خلافت اسلامی داخل شد. در زمان خلافت بنی امیه در دمشق غازیان اسلام فتوحات زیاد نمودند بعد از تاخت و سقوط خلافت بنی امیه در (۷۵۰ میلادی) مرکز خلافت از شام به عراق عرب منتقل و شام یکی از ایالتهای بنی عباسی بود. خلافت بنی عباسی از س ۷۵۰ الی س ۱۲۵۸ میلادی دوام نمود. درین زمان در شامات تبدلات زیاد ظهور

تاریخچه مختصر ممالك آسیا

رسید - زنکی شاه موصل قریب سنه ۱۱۴۰ میلادی شام شمالی را فتح کرد و فرزند نجیب و دیندار او نورالدین زنکی، شام و غیره را مفتوح و خلاف نصاری و محاربات صلیبی جهاد نموده مصر را نیز فتح کرد.

نورالدین زنکی در سنه ۱۱۷۴ فوت شد و سلطان صلاح الدین کبیر شام و فلسطین و مصر را قبض کرد.

در سنه ۱۲۶۰ مسکرملاکوخان بعد از فتح و تخریب بغداد سلطنت الناصر را مغلوب نموده شامات را تباه کرد اما شاهان مملوک مصر مغلب را شکست داده شامات را در تصرف خود آوردند.

تیمور در سنه ۱۴۰۰ رؤسای شام را نزدیک حلب شکست داده شام را گرفت اما بعد از وفاتش شام

بار دیگر در حیطه اقتدار مصریها درآمد.

در سنه ۱۵۱۶ میلادی ترکان عثمانی ۴ ناط شام را از ممالك مصر قض نمودند بلکه خود مصر را هم گرفتند.

ار آن زمان تا سنه ۱۹۱۸ میلادی شام تحت تصرف ترکان بود که جنگ عمومی برپا شده شام زیر اثر اتحادیون فاتح یمنی (فرانسه، برطانیه و غیره) درآمد بعد از مباحثه و کشاکش زیاد قطعه شام بفراشه تعلق گرفت یعنی ساحل آن را ساسا زیر حمایت فرانسه و داخل شام به امیر فیصل مرحوم (شاه عراق عرب) زیر حمایت فرانسه داده شد، لیکن عربهای وطن پرست این اقدامات را بطر استیذان ندیده آزادی مکتل خود را خواست نمودند و در نتیجه فرانس لشکرکشی نموده دمشق را گرفت و امیر فیصل فرار نمود و کل شام را ساسا تحت کنترل فرانسه درآمد.

فرانسه در شامات ایالتهای خورد خورد ساخته اتحاد و یکرگی ملت را برانگیزد نمود و اهالی آن دیار خلاف این رفتار فرانسه احتجاج و مظاهرات نموده میروند حال سرما و لدان (درین ناحیه عده نصاری زیاد است) دو امات جداگانه و مستقل است اما تحت استبداد فرانسه میباشد.

شرق اردن

شرق اردن مملکت کوچکی است که بشمال آن سوریه، بشرق عراق و نجد، بجنوب حجاز و غرب آن فلسطین است.

مساحت آن عبارت از ۱۶۲۲۰ مربع کیلومتر و نفوس آن ۲۶۰۰۰۰ نفری باشد که نود فیصد آن مسلم و بقی عرب متصرفه و نصف بدوی می باشد.

در قرن اول مسیحی در این مملکت مراکز مهم تمدن یونانی و رومی بودند و آثار ت خاه های آنها تلحال در عمان و جرش و ام القیس موجود است، بعده جزو دولت بنوعمان گردید در سنه ۶۳۷ قوای اسلامی تحت قیادت ابوعبیده (رض) آنرا فتح نمود از آن تاریخ تا آخر جنگ عمومی تاریخ این دیار جزو تاریخ ولایت شام میباشد در سنه ۱۹۱۸ از دولت عثمانیه مجزا گردیده چند روزه جزو سلطنت شریفیه گردید که تحت اثر فیصل بن حسین در دمشق شناخته می شد.

چون در سنه ۱۹۲۰ قشون فرانسه بر سوریه قابض گردید فیصل را برطرف نمودند بعد از آن این دیار چندی تحت اداره انگلیسها ماند، دو اوائل سنه ۱۹۲۱ شریف عبدالله پسر دوم شریف حسین بایک عده قوا برض تعرض بر سوریه وارد معرکه گردید انگلیسها او را امیر مستقل ماورای اردن قرارداداده ازین اراده باز داشتند ولی چون قبیله عدوان در سنه ۱۹۲۳ از حکومت امیر عبدالله سرکشش نمود در ابتدای سنه ۱۹۲۴ انگلیسها رسماً امیر مکه کور را برقرار داشتند ولی اصلاً قسم مستعمرات خودشان اداره نمینمودند

در سال ۱۹۲۱ با امیر عبداللہ چنان معاہدہ نمودند کہ در حقیقت اثری از استقلال داخلی باقی نماندہ و یک مجلس ملی تشکیل یافت کہ قرار اصول اساسی حکومت امیر عبداللہ را تحت تنقید گرفته می توانست ولی این اساسی نظام حکومت برطانوی قطعاً بی اثر بود۔ اجالی ازین معاہدہ تا حال ناراض می باشند۔ مرکز حکومت شہر عمان است۔

عدن

عدن نام یک بندرگاہ و علائق است کہ بہ منتهای جنوب مغربی عرب واقع است۔ مساحت آن عبارت از ۱۹۴۰۰۰ مربع کلومتر و اهالی ۵۰۱۰۰۰ نفوس می باشد از زمانہ های قدیم این بندرگاہ مابین یورپ و آسیا اهمیت تجارتی داشت، یونانیہ آنرا می شناختند و رومیہ آنرا قریب سنہ ۲۴ قبل از میلاد اشغال نموده بودند۔ البورک برنگیزی در سنہ ۱۵۱۳ بران حمله نموده بود اما عزیمت یافته بطرف هندوستان رخت۔

ترکان عثمانی در سنہ ۱۵۳۸ آنرا بتصرف خود آوردند در قرن مابعد آن بواسطه ضعف حکومت ترکی سلطان صنایع بر عدن استیلا یافتہ تا ۱۷۳۵ حکمرانی کرد حتی شیخ الاحج بوغ اطاعت صنعا را انداختہ عدن را مستقل نمود و از نسل او سلطانہای مستقل در آن حکمرانی می کردند۔

در سنہ ۱۸۴۹ دولت برطانیہ آنرا اشغال نموده و تجارت فیہ بین یورپ و آسیا باز رونق و فروغ پیدا کرد در سنہ ۱۸۹۷ دولت مذکور جزیرہ یاریم را نیز بہ عدن الحاق نمود۔

در سنوات ۱۹۰۲، ۱۹۰۴، ۱۹۰۵، ۱۹۱۴ فیہ بین سلطنت عثمانی و برطانیہ بقرار معاہدہ حد بخشی آن معین کردہ شد، بدوران حرب عمومی صکر ترکی بر آن حمله آورده (لاحج) (واسیح عثمان) را اشغال کردند، لیکن بعد از اختتام جنگ ترکیہ آنرا واگذار شدند۔

بدو آن عدن تحت اداره و نظم حکومت بمبئی بودہ و در حدود حکومت برطانیہ شمرده میشد، بدوران جنگ عمومی تحت اداره ہائی کمنر مصر درآمد، در سنہ ۱۹۲۰ رأساً تحت انتظام وزارتہ خارجہ برطانیہ داخل گردید در سنہ ۱۹۲۱ بہ دفتر مستلکات تعلق گرفت حالا یک مستلکہ برطانوی شتاختہ شدہ رأساً بحکومت برطانیہ مربوط می باشد و با هندوستان هیچ رابطہ ندارد البتہ از سنہ ۱۹۲۷ حکومت ہند مصارف جنگی و سیاسی عدن را کاملاً پرداختہ بود و بعد از آن یک ٹک مصارف را پرداختہ خواہد رفت۔

عراق

ملک شاهی عراق دارای ۴۷۰۹۷۷ و ۴۷۰۹۷۷ مربع کلومتر مساحت و ۲۰۰۸۴۹۹ نفر نفوس است۔

ہزارہ قبل از تاریخ در جنوب عراق نزدیک اریقو قومی بودہ کہ بعضی حیوانات امروزی را اعلی کرده و زراعت را یاد گرفته بودند و بواسطہ داسہای کلی فصل ہا را درو میکردند۔

از سطرہات منظم معلوم شدہ کہ قدیمترین اهالی ملک عراق در ازمہ تاریخی سومیریہائی باشند و متکثفہ شدہ کہ سومیریہا در حدود (۱۰۰۰) ق م تہذیب خوبی را نایل شدہ بوند، اولین شاہ سومیری کہ حکومت خود را تا صیرہ روم وسعت دادہ بود لوکل و کیری Logal Rekizi نام پادشاہ برج بود (۲۷۷۵ - ۲۷۵۰ ق م) - سومیریہا یک رقم تحریر داشتند کہ حالا بخواندن آن موفق شدہ اند۔

شهر بغداد

سومریها مرهای خود را می تراشیدند، لباس پشم را در برمی کردند، مزرعه خود را بواسطه جویها آب میدادند، آنها مواشی، گوسفند و بز داشتند اما از اسب واقف نبودند. آنها فیما بین خود محاربات میکردند، تهذیب و تمدن، خط و جهاز را از غیره را در عرصه چهار هزار سال ترقی و عودادند آثار تجارت و توطن گرینی آنها در هند شمال مغربی از حفريات منکشف شده است احتمال می رود که آنها از راه بحر به هندوستان رسیده باشند.

طرف مشرق این مسکن سومریها، قبایل چادرنشین سامی بوده تاقربهای دراز همراه سومریها تجارت و محاربات میکردند بالاخره يك فایده بزرگ آنها را متحد ساخته و سومریها را فتح کرده سلطنت سامی را از خلیج فارس الی بجزیره روم توسیع داد (۷۵۰ ق. م) این سامی ها را ما بناء اکدیه یاد و سلطنت سارگون اول را سومری اکدی موسوم میکنیم. اکدیه تا ۲۰۰ سال به سلطنت دوام کرد. از عهد اکدیه الی قرن چهارم و سوم ق. م سامی ها خط میخی سوماریها را اختیار و زبان سومیری را زبان علمی خود قرار داده بودند.

بعد علامی ها از طرف مشرق و سومریه ها از مغرب به سلطنت اکدی هجوم آورده آنرا زیر فشار آوردند. مرکز علامی ها شهر شوش بوده آنها به آریه و به سامی مزاد می شدند، سومریه ها هم قوم حصرت ابراهیم خانه السلام بودند. بالاخره بعد از محاربت صد ساله علامی ها بر کل عراق عرب استیلا و غلبه نمودند و شاه بزرگ آنها حورابی (۲۱۰۰ ق. م) سلطنت اولی بابل را تاسیس نمود.

بعد از صد سال چادرنشینان تازه دیگر موسوم به کاسی ها (Kasies) از مشرق به بابل حملات رده و پادشاه خود را به بابل نشانداده عرادتی جنگی واسب را ترویج دادند.

هزور سامی های عرب بالای سومریها غلبه کردند بودند که بر دحلۃ علیا يك قبیله سامی دیگر یعنی آنوریها شهر ها را بنا کردند و مهمترین شهر های آنسور و سوا بوده. آنها به شراکت هتیت ها نظری مغرب غارت می بردند. سارگون اول آنها را فتح کرده بود اما چندی بعد مستقل شدند. شاه مبتلای پای تخت آنرا یعنی نینوا را تا يك عرصه اشغال نموده بود. آنها خلاف بابل به همراه مصریها سارویر داشته از آنها منعم میگردقتند. و درین آوا آن آهسته آهسته من حرب را ترقی زیاده داده استعمال عرادته جنگی و اسب را یاد گرفته اولاً هتیت را مطوب نمودند و ثانیاً زیر قیادت تکلث هائی اسیر اول Tiglas Hai بابل را فتح کردند (۱۱۰۰ ق. م) چون در عراق حونی سگک سود و بیت بابل را شهر حشی سامی ها و نینوا را که در کوه ها واقع است شهر سنگی شامی ها می نامیم. پس تاقربهای دراز فیما بین نینوا و بابل حکومت و سلطه بنوبت رد و بدل می شد.

و چون يك قوم دیگر سامی یعنی آراسی ها که شهر مهم آنها دمشق بوده و شامی های امروزی احقاد آنها می شدند. اقتدار و قوت پیدا کرده بودند لهذا آنوری ها تا چهار قرن طرّف مصر و غرب پیشرفت نموده توانستند. بالاخره در سنه ۷۴۵ ق. م تکلث هائی اسر سوم بابل را فتح کرده سلطنت جدید آنوری را تاسیس نموده فلسطین و شامات را فتح کرد، بعد از وفاتش سارگون دوم از سر تکلث سلطنت را نصب نموده پادشاه شد و یهودیهای فلسطین را در سنه ۷۲۱ ق. م در میدیا اخراج و تبعید نمود، اروپائیها همین یهودیها را « قبیله ده گانه گمشده » می نامند. سر اوسینا شرب به مصر حمله برد اما عسکر او از و ما کاملاً مستاصل گردید و این واقعه در تورات هم مذکور است. بهر حال تواسه اویمی اسوربانی بابل مصر سنی را فتح کرد.

سلطنت آنوری بعد از سارگون دوم (۱۵۰) سال دوام نمود حتی يك قوم سامی دیگر موسوم به کدانیها با عداد دو قوم آریائی یعنی مبدیها و فارسی ها در سال ۶۰۶ ق. م نینوا را اشغال و بابل را پای تخت

خود قرارداد داده سلطنت دومین بابل را تأسیس نمود اما نیتوا در سلطنت میدیا شامل شد یادشاه آنها کاتی آکساریز بود - این سلطنت کلدیه تا سنه ۵۴۸ ق.م دوام کرد - تحت نصر دوم (کیر) در سنه ۵۸۶ ق.م فلسطین را فتح و خراب نموده عده کثیر یهودیها را به بابل آورد .

کوروش کبیر در سنه ۵۳۹ ق.م بابل را از ماد ویداس فتح کرده سلطنت بررک هخامنشی را تاسیس نموده بر ساسی ها تعرض و استیلا جسته حکومت آریائی را بر پا کرد - در سنه ۵۵۰ ق.م بیوا را فتح کرد ، باید دانست که تحریر و طریق حکومت و اسلحه آهی مرهوب اختراع اهالی عراق عرب می باشد .

سلطنت هخامنشی تا ۳۳۱ ق.م دوام کرد ، حی اسکندر مقدونی در ۳۳۱ ق.م ردیک بیوا افواج برای ها را شکست داده مد ها بابل را اشغال نمود بعد نظری شوشه که ای تحت عیلامی ها و بعد مرکر حکومت هخامنشی ها بود پیشرفت آنهارا نموده فتح کرد

اسکندر در ۳۲۳ ق.م در شوشه تردد ، بعد از مرگش سلطنت وسیع او و فهای حربیهای او مقسم گردیده عراق به سهم سیلوکی بکاتور رسیده اما سیلوکس شوشه و بابل را گذاشته اطفا که را ای تحت خود قرار داد و تا ظهور سلطنت روم و سلطنت پارتی ها در تصرف سلاله سیلوکی ماند ، محض یک دفعه شاه معیر پتولمی سوم در ۳۴۵ آنرا تا غرضه قلی اشغال نموده بود .

در عهد مهرداد دوم Mehrdad II پادشاه پارتی ها عراق عرب و ای الهیرس یک اناک معین پارتی ها بود ، بعد از آن روی ها تعرض نموده عراق گاهی است پارتی ها و گاهی ایالت روی ها شترده میشد گویند عراق عرب بدوران این دو سلطنت صحنه محاربات بود .

بعد از سقوط پارتی ها در ایران ساسانی ها خروج نموده بر سلطنت پارتی تصرف شده عراق عرب را اشغال نمودند و عراق بدستور سابق فهای ساسانی ها و روی ها مملکت متنازع به بود ، افواج روی و ایرانی بکرات ازین مملکت عبور و مرور میکردند حی و ناریان شهنشاه روم اردشیر شاه دوم ساسانی هریت خورده ساسانی ها فتوحات خود را تا به سر یادامه دادند (۲۶۰ میلادی) بالاخره عربهای تدمور (پامریه دریک نخلستان در بین بیوا و شام شهر قدیم بوده که از یک معبر نخلاتی ترقی کرده تا به شهر بررک رسید) از ضعف روی ها استفاده نموده شاه پوراول را شکست داده عراق را گرفتند و تا ده سال بر آن حکمرانی کردند - او در بلیان شهنشاه روم تدموریه را را بداخته و عراق عرب را مکررا تصرف نمود - بهر حال ساسانی ها و روی ها از ضعف یکدیگر استفاده نموده بیوت عراق را اشغال میکردند ، بالاخره در اثنا یک خمر و دوم و هرقل پادشاه روم هم بر دآرما بودند (اولاً ابرایها غالب شده بودند لیکن بعدها هرقل فاتح شده بود) عربها در عهد مقدس اسلام از حریره عرب خروج نموده سلطنت هرقل و سلطنت یزدگرد ساسانی را برانداختند .

عراق عرب در سنه ۶۳۹ میلادی در عهد خلافت حضرت عمر بنی الله عنه بدست سعد بن ابی وقاص (رض) مفتوح گردید و علاقه ساسانی که آریه ها غصب نموده بودند باز دیگر به ساسانی ها تعلق گرفت - و ساسانی های عراق عرب سرعت دین مقدس اسلام را قبول کردند و دین مسیحی و زردشی رویه روال نهاد .

« بصره و کوفه در عهد خلافت حضرت فاروق اعظم فتح رص و بعد دو قسطنطنیه عسکری با سپاه شد بعد ، خلافت بنی امیه از سنه ۶۶۱ میلادی در اینجا شروع گردید . عبدالله بن زبیر (رض) بعد از وفات حضرت معاویه (رض) در مکه منظمه اعلان خلافت نمود ، مختار در اول مرحله به همراه این ریز اتحاد نموده بود اما بعد جدا شده طرف کوفه رفت بامداد فارسی ها کوفه را اشغال نموده مستقل شد و اس زبیر حاکم آن دیار مجبور به فرار

شد ۲۰ زیر این وصیت را مشاهده نموده برادر خود مصعب را حاکم بصره نامیده و بر علیه مختار اعزام نمود در نتیجه مختار در جنگ کشته شد و عراق در حدود خلافت ابن زیر شامل گشت .

عبدالملك بن مروان در سنه ۶۹۱ میلادی عراق را فتح کرد و مصعب بن زید از دست اهل تشیع بقتل رسید عبدالملك حکومت ایالت عراق را به حجاج بن یوسف نقویس نمود ، حجاج ساوت خارجی ها و ابن اشعث را فرو نشاند ، در عهد خلافت بنی امیه عراق مرکز سازش طرفداران بنی هاشم بوده و ایرانی ها سعی داشتند که بواسطه تمکک اقتدار عربها را بر اندازند - بالاخره ابو مسلم خراسانی بطرفداری بنی هاشم خروج نموده نزدیک زاب معاون درنای دجله آخرین خلیفه بنی امیه یعنی مروان دوم را شکست داد (۷۰۰ میلادی) و از بنی هاشم ابوالعباس از اولاد حضرت عباس و ابن خلیفه بنی عباسیه در کوفه جلوس نمود .

بعد از حلیفه منصور ، ابو مسلم را بحلیفه به کوفه حواصه نکشت و بغداد را برکنار دحلط پای تحت خود مقرر نمود - بعضی اشخاص اولاً طرفداری بنی هاشم را شعار خود ساخته بنی امیه را رانداده بودند بعد آنها طرفداری بنی فاطمه رس را به آنها تراشیده بر علیه بنی عباسیه شور شها پیا کردند - منصور به فرو نشاندن این جنس تفاوت ها موفق شد اما در تمام عهد خلافت بنی عباسیه طرفداران بنی فاطمه سازش ها و شورش ها بر پا نموده رفتند - و بنیامین اهل سنت و الجماعت و اهل تشیع سخت اختلافات بود که بالاخره باعث تباهی خلافت گردید .

از حاکمان بنی عباسیه ۳۷ حلیفه یکی بعدی دیگری خلافت کردند ، اما اقدار و قوت حقیقی خلفای عباسیه در زمان ابوالاحق محمد بن عباس هارون الرشید بود - درین زمان یعنی تا ۱۲۵۸ میلادی ترکهایکه معتصم بالله آنها را در فوج خود ملارم گرفته بود بر صای خود حلیفه را مدح باخلع میکردند یا قتل میرساییدند - من حیث عموم و دون دور عباسیه مقررترین دوره اسلام است و عراق عرب مرکز علم و فضل بود ، اما در اواخر اقتدار بنی عباسیه منصور عراق محدود به دجله و فرات ماند

شهر اذنان بویه در ۹۴۵ در عهد خلافت المسکینی بالله به بغداد داخل شده و حلیفه او را به لقب پادشاه معقب ساخت - بعد از این اقدار حقیقی سلطنت بدست آل بویه بوده و آنها حلیفه را محسن يك هبولا مدح بودند .

سلاجقه در آسای وسطی بر سر اقدار آمده ایران و خراسان را فتح کرده بر قیادت طغرل در عهد حلیفه قائم بالله در سنه ۱۰۵۵ داخل بغداد شده و دودمان بویه را محو و اقدار خلیفه را بر حال کردند - و حلیفه قائم همراه طغرل را لقب سلطان المشرق والمغرب عطا نمود - سلاجقه سلطنت حلیفه را بسیار وسعت دادند حیاچه آسیای صغیر ، شام ، ریش ، مکه و مدینه را در حدود خلافت در آورده - اما بعد از وفات ملکشاه سلجوق سلطنت آنها رو بزوال نهاد و اقدار خلفا بکاست .

خدمه مسکینی بواسطه وقار خلافت را قوت و زوی خود در عراق رنده سازد ، در عهد خلافت او زنگی شاه موصل اکثر عراق عرب را اشغال نمود و سرش نورالدین زنگی برخلاف نصاری در محاربات صابی مانع برآمد - در وقت صلاح الدین کبر قسمی از عراق عرب حرو سلطنت مصری ایوبی بود .

در سنه ۱۲۵۸ هلاکوخان دیما و سازش محمد بن علقمی فارسی بغداد را فتح کرده ، ندر آتش نموده تمام اهالی را قتل عام و کتابخانه های بزرگ و قنصلر بغداد را تباہ کرد ، گویا خلافت عباسیه تا ۵۲۴ سال دوام نموده از دست هلاکوخان محو و نابود شد .

بعد ازین ویرانی و تباهی در عراق تا ۸۰۰ سال بد نظمی و بد امنی بوده و عراق در حدود سلطنت

تاریخچه مختصر ممالک آسیا

ایلخانها (سلالة هلاکوخان) شامل بود - بعد از سقوط ایلخانها یکی از سای مغلی حسن جلایر بر عراق عرب تصرف نموده بغداد را پایتخت خود قرار داد، تیمور کورگانی در ۱۴۹۳ بغداد را اشغال نمود لیکن جلایر حاکم تیموری را شکست داده اخراج نمود - تیمور دوباره در ۱۴۰۱ بار بغداد را گرفته در آن خرابی وارد نمود - بعد از وفات تیمور ترکمانهای قره قیوتلی و آق قیوتلی، علی الترتیب بر عراق مسلط شدند مرکز آق قیوتلی در دمار بکر بوده رئیس آنها اورون حسین عراق و جزیره را فتح کرد لیکن درین ادوار ترکان عثمانی از طرف غرب و صفویهای ایرانی در شرق طرف عراق عرب متوجه شدند حتی لالاحسین حربیل شاه اسمعیل صفوی در سه ۱۵۰۸ بغداد و موصل را اشغال نموده در حدود سلطنت ایران شامل نمود.

بعد ازین عراق مثل سابق فیما بین ایران و ترکان مملکتی بود متنازع به حی سلطان سلیم خلاف صفوی ها اعلان حرب نموده شاه اسمعیل را شکست داده موصل، عمادیه، رقه و ترک اردلان را در سه ۱۵۱۲ میلادی گرفت - در ۱۵۳۴ سلطان ناشکوه بغداد را اشغال کرد و بصره دوازده سال بعد بقصر ترکها افتاد - اما ترکها از نافع حملات و تعرضات ایرانیها در عراق تعطیلات و ترتیبات لازم حکومت نتوانستند - ایرانیها بواسطه سازش بغدادیها در سه ۱۶۳۲ میلادی بغداد را گرفتند مگر ۱۵ سال بعد مراد چهارم بغداد را مکرراً در حدود سلطنت عیالیه شامل نمود - و تا ۱۷۲۴ فیما بین ابراب و روم صلح بود حتی مادرقلی حروح نموده ماترکان آویخت لیکن طومان عثمانی حاکم شادید را او نموده و جنگ بی فیصله ماند - همچنان جنگهای ۱۸۲۰ - ۱۸۲۳ بی فیصله بود.

قائل عرب هم از ۱۶۳۸ الی وسط قرن هجدهم و قیام وقتا خلاف ترکها جنگ میکرد و در وقت ضعف ترکان پاشاهای غلام بطور حکام آزاد حکمرانی میکردند لیکن گاهی یوغ اطاعت حلیفه عثمانی را از دوش خود بیادداشتند.

دلاخره از سه ۱۸۳۱ تسلط ترکان عثمانی محکم تر شده و عاونهای کردها را فرونشاندند و عمرها را به خرید زمین ها ترغیب دادند تا آنها به زراعت مصر و ف بوده دیگر سرکشی و شورش نکنند، مدحت پاشا کارهای اصلاح و تنظیم را شروع کرد (۱۸۶۹-۱۸۷۲) شرکت چهاررانی ترکی در دریاهای عراق تاسیس شد، جرمنی ها در سه ۱۸۹۹ برای تعمیر و تمهید خط آهن در عراق مراعات حاصل کردند و تا به آغاز جنگ عمومی از بغداد الی سامره خط آهن تمهید شده بود.

در انهای حرب عمومی انگلیسها به علاقه بین الهی بین حمله زده بصره را اشغال کرده پیشرفت نمود لیکن در قیام المارء ترکها تحت قیادت نورالدین پاشا فوج انگلیس را محصور و باوجود مساعی و قربانیهای زیاد از طرف انگلیسها رای استخلاص آن قشون مذکور را اسیر نمودند، گویا انگلیسها رای استخلاص قریه مذکور ۲۴ هزار عسکر را قربان نموده بودند اما نتوانستند کاری کنند - لیکن حندی بعد عمرها از باعث تحریکات خارجه خلاف ترکها شده و عسکر انگلیس تحت قیادت حربیل ماد کل عراق عرب را تا به موصل اشغال نمود.

چون فرانس و انگلیس مجدداً به این اعلان که عمرها بعد از حاشه جنگ مستقل و آزاد خواهند شد آنها را خلاف ترکها آماده کرده بودند لهذا عمرها بعد از اتمام جنگ و معاهده صلح استقلال خود را خواستند - انگلیسها امر فیصل را پادشاه عراق عرب ساخته این علاقه بین النهرین را تحت انتداب خود گرفت - عمرها برای اخراج انگلیس چندین بار شورشها کردند اما مغلوب شدند مگر نتیجه این شد که برطانیه با امیر فیصل شاه عراق عرب معاهده نموده رضامند گردید که فوج انگلیس از بغداد خواهد برآمد و عراق عرب به مجلس بین الملل داخل خواهد شد.

به دوران غلبه برطانیه راجع بعد شدی عراق در نزدیک موصل به همراه ترکیه (بعد از اینکه مصطفی کمال پاشا یونانیها را هزیمت قاضی داده بود) و طرف جنوب مغرب به راه ابن سمود چیزی مناقش و منازعه بود اما معامله ها انظار یافته هر سه دولت مابین خود موافقت نموده اند .

امیر فیصل شاه متودی عراق در دوران حکومت خود برای تنظیم و ترقی کشور و حصول استقلال کامله آن خلی مساعی بکار میبرد و برای این مملکت یک پادشاه جدی و صادق شمرده میشد اخیراً در سال ۱۳۱۲ هجری در سویزرلند وفات گردیده ملت ، امیر غازی پسر شاه موصوف را بسلطنت انتخاب نمودند .

خاندان شاهی عراق مسلمان (سنی) مذهب و امیر عاری شاه موجوده تاریخ ۲۱ مارس ۱۹۱۲ تولد یافته تاریخ ۱۶ سنبله ۱۹۳۲ میلادی پس از وفات پدرش امیر فیصل عمر ۲۱ سالگی سلطنت رسید بعد از جلوس به دختر شمش اردواج نمود

عرب

جزیره تنای عرب که در قسمت جنوب غربی آسیا وقوع دارد شرقاً به خلیج فارس و بحر عمان جنوباً به نهره عرب غرباً به بحر قزقم و بحر سویز شمالاً به شاه و عراق محاط گردیده است رقبه آن ۱۳ صد هزار مربع میل و از آنجمله بالغ بر پانصد هزار مربع میل را بکستان سر مسکون را تشکیل داده است مشهورترین صحرائ آن الرامح العالی یا الدسا است که رقبه آن از دو صد و پنجاه هزار مربع میل مجاور و در مرکز عرب قسمت جنوبی آن وقوع دارد در شمال این صحرائ بزرگ انکار خلیج فارس صوبه بحرین افتاده است و در حصه شمال مشرق آن ایالت عمان واقع و سایر آن شهر مسقط است در جنوب مشرق آن ایالت حصر موت و مبره وقوع دارد به طرف غرب آن صوبه مشهورین است که شهر مشهور آن صعا است از بلاد مهمه آن حدید و حدیده مشتملند در مغرب ربع خالی و بطرف شمال بین صوبه بحرین وقوع دارد

در آن غار دین مقدس اسلام این ایالات مسکنی عرب متحصنه بهود و اکثره مشرکین عرب بوده در شمال نهران ایالات عمر است که تا بحر قزقم وسعت دارد در شمال عصر علاقه بحصری باسم عتاه واقع و حصه جنوبی حجاز را تشکیل میدهد در شمال ربع خالی ایالت تحد وقوع دارد که از طرف مغرب ایالات حجاز و در شرق ، صوبه بحرین و در شمال صحرائ شاه محاط گردیده گوشه جنوب مشرق تحد را بنامه می نامند شهرهای مشهور حجاز مکه معظمه ، مدینه منوره و بدرگاه حده است در شمال مشرق تحد ایالات کوچک باسم خبیر وقوع دارد ، در داخل ربع خالی مابین حصر موت و بنامه الاحقاف علاقه غره آه که در سابق مسکن قوم عاد را تشکیل میداده است وقوع دارد . درین ملک وسیع هیچ یک دریا که قابل ذکر باشد وجود ندارد فریباً بیشتر حصص آن را درهانی خشک و ریگستان فرا گرفته از ارضی متصل بحر تادر حه قابل سکونت است . قلت آب در مرکز آن سکونت اساساً را دشوار بلکه تا حدی ناممکن ساخته است در اکثر حصص آن ، کوههای کم ارتفاع که هیچ یک بر سر نیست وقوع دارد ایالت های یمن و حجاز از حیث درختی در حه اول را احراز کرده است حرارت این دو حای نهایت شدید و در گرم آن (سموم) برای حیوانات نهایت مضر است ، قسمت مهم کارهای حمل و نقل درین مملکت بواسطه شتر انجام داده می شود ، پیداوار مهم آن خرما است و گداره بیشتر اهالی بر شتر شتر و خرما می باشد .

این قسمت بوجود دشتهای وسیع و قنت آب درجات اعراب و حرص و آرد حله آورین اثر مهمی داشته است چه از یک طرف حریت بسدی حلی ملت و از طرف دیگر وضعیت طبیعی آن برای حله آورین اشکالات مهمی را پیش میکرده و اجباً اگر عرب در تحت نصرف یکی از حله آورین می آمد این صورت دیری دوام

تاریخچه مختصر ممالک آسیا

نکرده اداره عرب برای آنان اشکالات خاصی را وارد می نمود و همین تنها دلیلی است که عرب مورد تاخت و تاز خارجیان کمتر واقع گشته است .

اقوام قدیم : عربها اولاده سام ابن نوح (ع) میباشد مورخین عرب آنها را در سه دسته تقسیم کرده اند .

۱- عرب بایده ۲- عرب عاربة ۳- عرب مستعربه و بعضی دسته دوم و سوم را مخلوط نموده در عرب بایده و عرب باقیه تقسیم نموده اند . مراد از عرب بایده اقوامی است که از آنها حاضرا جز نام حیری باقی نمانده و مراد از عرب باقیه اقوامی است که عرب موجوده را تشکیل داده اند دسته دیگر از مورخین عربها را در چهار طبقه تقسیم کرده اند :

۱- عرب بایده یا عرب عاربة ۲- عرب مستعربه ۳- عرب تابعه ۴- عرب مستعجمه .

عرب بایده شامل قبائل مختلفه چون عباد ، ثمود ، عییل ، عمالقه ، حدس ، الیم ، حربه ، حصر موت ، حصور ، عبد ضخم ، وغیره بود که تمام آن ها اولاد لاذا بن سام ابن حضرت نوح (ع) بودند .

در زمان سابق این اقوام جزیره نمای عرب را در تحت تصرف داشتند . احوال مفصل این اقوام در تاریخ موجود نیست ولی از آثار و تعمیرات شان که تا امروز در نجد و احقاف و حصر موت و یمن موجود است میتوان تا یک حدی بحالات تاریخی شان پی برد . مشهورترین این قبایل قبیله عباد است که در ارض احقاف سکونت داشتند . عاد ابن عوض ابن ارم ابن سام که این قبیله نام او شهر گرفته اولین شاه تاریخی عرب است ، این شاه سه پسر داشت ۱- شداد ۲- شدید ۳- ارم و هر یک بعد از دیگری بر سر اقتدار آمده است شداد در صحرای عدن مدینه ارم را بنا نمود ولی امروز هیچ آری از آن مشاهده نمیگردد

حضرت هود (ع) که از قوم عاد بود برای هدایت این قوم بمحبت شد اما این قوم از سبب شدن هابیح و اقوال این پیغمبر اخبار آتیه و برباد گردید . خدای تعالی برای هدایت قوم ثمود حضرت صالح علیه السلام را بمحبت گردانید .

این طقه از اولاد فحسان است ، لسان شان در امتداد عربی بوده اما رفته رفته لسان عرب عاربة . عربی را از عرب بایده آموختند . قبایل فحسانی بدو حصه قسمت می شود ، ۱- سبیه ۲- سائبه در نسب شان علما اختلاف زیاد دارند زعم بعضی این قوم از نسل فحسان ابن عابر ابن شالح ابن ارغشند ابن سام ابن حضرت نوح (ع) بوده فالغ و یعضل که ذکر شان در تورات آمده را درهای او بودند بعضی دیگر درین فکر اند که معرب یقطن فحسان است . حرب دیگر او را پسر بنی ابن قبیله ارام حضرت اسماعیل علیه السلام میگویند و قبائل مشهورشان اردی و حمیری است . قبائل اردی شهر سبیا را بنا نمودند و ملکه بلقیس که معاصر حضرت سلیمان (ع) بود (اخبار آخفش بیدگردید) از همین قبیله بود

قبایل دیگر این طایفه هر کج و کنار عرب منتشر شد (غسان) که سرحد شام سکونت دارند از این قبیله است ، حکومت فحسان ها در بین باقرن ۷ میلادی دوام نمود در ظهور اسلام این قوم اقتدار زیادی داشته و اکثر حصی عرب را استیلا نموده بودند .

مراد از آن بنو عدنان یا اولاده حضرت اسمعیل (ع) می باشند — این قبایل عرب مستعربه : از خارج آمده بودند و بدین سبب آنها را عرب مستعربه یا عرب مخلوط خطاب می نمودند لسان مادری حضرت ابراهیم (ع) عربی نبوده در وقتیکه حضرت ابراهیم (ع) حضرت اسمعیل (ع) و والد محترمه شان (بی بی هاجر) را در شهر مکه معظه گذاشتند آنها لسان عربی را از قبیله جرم که بی

« سالنامه کابل »

ل قحطی بوده آموختند و بعد از آن عربی لسان آل اسمعیل گشت . عمر حضرت اسمعیل علیه السلام نوزده سال بود که والدۀ شان فوت گردید ، حضرت اسمعیل (ع) اراده نمودند که طرف شام ، نمایند اما قبیله حرم مانع گردیده و دختری از خانواده عماله را با عقد نمودند چندی بعد حضرت (ع) بداحکام تشریب بردند و حسبالفرمایش شان حضرت اسمعیل (ع) حضرت سیده بنت مفاض این از قبیله حرم بود تزویج نمود بعد از آن بقرار ارشاد الهی حضرت ابراهیم (ع) و حضرت اسمعیل (ع) به راهی نمودند و در مسیر حضرت ابراهیم (ع) بطرف شام رفتند و هر سال برای زیارت خانه کعبه تشریف ردد پس از ولادت حضرت اسمعیل (ع) عدنان به داشت ولادت این شخص از مشهورترین قبایل ، بشمار میرفت از همین جهت است که این قبیله را بنوعده نان ، اسماعیلیه میگویند .

بدان ، مشهورترین این قبایل اند ، ریمه و مکه بودند در قبیله کاهه - (شعبه قبیله مقر) شخصی بوده بر این صلت ، در پیش موسوه است .

در ولادت این شخص چند قبیله دیگر بوجود آمده که از آن جمله بی سهم ، بی محروم ، بی نیم ، بی عدی الدار ، بی زهره و بی عدهاف بسیار مشهورند .

معارف چهار ریسر داشت ، عدس ، نوفل ، مطلب ، و هاشم حضرت سالار انبیا صلی الله علیه وسلم ده هاشم بودند (حضرت محمد (ص) پس عبدالله ، ابن عبدالعزیز ابن هاشم ، که یعیبر اخیر الزمان و پیشوای این سلسله) بر عدس امه بوده که ولادت آن در تاریخ هشم بی امه یاد میشود .

سال رسول اکرم (ص) مملکت عرب از نقطه نظر تاریخی اهمی را حائز بوده در حلقه ممالک عربتمندیه بهت در این اموات این مملکت وحدت ملی یکدم نیست و نبود بود و خانه حکما گشت و خون دختر کشی ، حوری هار و غره افعال ناشایسته عربها را نوادی عدم ومدات سوق میداد این وضعیت داخلی موقع را برای هم یگان مساعد ساخته هر طور و دریمه که می توانستند يك قبیله را بر علیه دیگر قبیله گانند .

بر همین موقع خطرناك دوره جدید تاریخ عرب آغاز می شود یعنی حضرت رسول اکرم (ص) شروع به نموده دیری ننگرد که عربها از خلاف آنچه بودند جامعه مدین و مکه بی را تشکیل دادند معارف زبان زد عام و خاص گردید قوه عربی شان به اداره رسید که تنها بهغات ملت و مملکت خود اذ دست برد این اشعا نکرده امراطوری شرقی روم و ایران را نیز در حیطه تصرف خود درآوردند ملت مغلوب نتیجه این موحدت دستگیری کرده آنها را از گردان جهالت و بدعتی کشیدند در دوره خلافت راشدین ۶۳۲ تا ۶۶۱ ع یعنی تقریباً در عرصه ۳۰ سال تمام ایران تا سرحدات افغانستان ، شام ، مصر ، فلسطین فتح و ضمیمه دولت اسلامی گردید .

در دوره اموی که تقریباً (۹۰) سال طول کشید موحدت اسلامی در شرق تا سرحدات کاشغر و ملتان حاش عرب تا رود لوای یعنی شان غرب فرانسه وسعت یافت ، بطرف شمال سرحدات اسلامی تا کوههای و تحیره سود امتداد یافته مدینکوه در عرصه تحبیباً یکصد سال عربها يك امپراطوری بزرگی را تاسیس ، و فتنه خلافت بی امه بر روی کار آمد عرب مرکزیت را از دست داده دمشق دارالخلافه قرار عهد خلافت عباسیه بغداد دارالخلافه بود که عرب محض يك ایالت ماند .

دوره عباسیان را حکم از (۷۵۰ الی ۱۲۵۸ ع) طول کشید میتوان دوره ادبیات و علوم و فنون ، نامید (بنو بوریقی ها) و دارالفنون های بزرگ اسلامی در هر گوشه ملک برپا گردید ولی بعد از صد سال داخل در هر جانب آن و در نتیجه از اقتدار خلیفه کاست ، به عوض عرب ایرانیها اقتدار اداری و ترکها اقتدار را تحصیل کردند ، حتی مملکت عرب و اکثر اوقات اراده خلیفای عباسی خارج بوده .

در قرن (۱۶) ترکان عثمانی عربستان را صیبهٔ مملکت خویش نمودند جدی مدعی در قوت (۱۷) فی‌ها شورش نموده مستقل گردیدند ولی در (۱۸۷۱) ترکان بار دیگر یمن را تسخیر نمودند.

در آخر قرن (۱۸) نجدی‌ها اقتدار زیادی در عربستان حاصل نمودند. (اما محمد علی پاشا والی مصر در ابتدای قرن نوزدهم) بواسطهٔ پسرش اسماعیل قوهٔ آنها را مصحل نمود و تاجدی عربستان در تحت ادارهٔ بین شخص بوده‌امادر (۱۸۴۰) بواسطهٔ واقعات شام محمد علی محموراً از عرب دست کشید و بدینگونه تا (۱۹۱۴) بر بدر تحت ادارهٔ سلطان ترکیه بود.

در حاکم عمومی انگلیس بر علیه ترکان عثمانی عرب‌ها را طرفدار خود ساخت. اولاً تا ابن سعود قرارداد دادی. اما نمودند (دسمبر ۱۹۱۵) بین سیررسی کاکن Sir Percy Cox نمایندگی انگلیس و ابن سعود - در جون (۱۹۱۶) شریف حسین ابن علی، امر حجاز بر علیه ترکان عثمانی داخل حاکم گردید و خود را شاه عرب اعلان کرد. بن اعلان باعث تولید حسد بین سعود گنت و در نتیجه آن یک حاکم طولانی در بین هر دو در گرفت. انگلیس بتدای طرفدار شریف حسین بوده اقدامات شدید بر علیه ابن سعود نمود اما در ماه می ۱۹۱۹ نشون شریف حسین ر تحت سرکردگی عبدالله شکست خورد و در (۱۹۲۱) سعودی‌ها خیر و بعضی مقامات دیگر را بدست آوردند ر (۱۹۲۲) مرحدات و تصرفات شان تا عمان بن وسعت یافت. تا آخره در ماه اکتور ۱۹۲۵ شهر مکه بدست ابن افتاد و در دسمبر (۱۹۲۵) ابن سعود داخل شهر مقدس گردیده در سال دیگر حده و مدیه را تسخیر نمود در ۸ جنوری (۱۹۲۶) ابن سعود اعلان شاهی نمود.

دول اروپائی میخواستند که عرب مابین شیخ‌های خورد خورد عرب تقسیم بوده همیشه پاشان و پراکنده شد مگر سلطان عبدالعزیز بن عبدالرحمن آل سعود تقریباً کل عرب را فتح و شجهای معده را مغلوب کرده رب را یک وحدت ملی بخشیده است.

ارجدی فیما بین ابن سعود و امام یحیی بن مافته بوده حتی هر دو پادشاه در اثر تحریکات خارجه به چک اخل شده بودند لیکن در اوایل ماه جون سه ۱۹۳۴ فیما بین آنها صلح منعقد شده است.

عربیة سعودیه

مؤسس مملکت که از اقوام عربی مسلمان تشکیل شده، سعود اول است که نوادهٔ اوسعود دوم بن عبدالعزیز وفات (۱۷۶۵) مذهب محمد ابن عبدالوهاب را که (در ۱۷۲۹، ۱۷۸۷ زیست نمود) قبول کرد و به این قسم ذریعهٔ نامبرده امام حامی مذهب وهابی که در اواسط قرن (۱۸) توسط و تاسیس شده بود گردید.

پسر او موسوم به عبدالعزیز دوم ابن سعود و اخلاف او یک امیر اصولی مرکزی عربی را تاسیس نمودند مکه معظمه را در سه ۱۸۰۳ و مدیه منوره را در سه ۱۸۰۶ فتح کردند تا آنکه عبدالله ابن مسعود بواسطهٔ سکر محمد علی، والی مصر مغلوب و بتاریخ ۱۷ دسمبر ۱۸۱۸ در استامبول مجبوس گردید. حکومت مجد ر از نو بواسطهٔ پسر عبدالله ابن مسعود موسوم به ترکی ابن مسعود و خلف او فیصل ابن مسعود تاسیس یافت.

به اثر اختلافاتیکه فیما بین پسران فیصل یعنی عبدالله سوم و مسعود روی داد نجد سر از نو استقلال خود یافته طعمهٔ امیران الرشید حل الشر گردید.

عبدالعزیز سوم در سه (۱۹۰۱) الیاس را فتح کرده، حکومت و هابیون را در نجد دوباره برقرار نمود. لی پنج مقامات ذیل را نیز فتح کرد - (الصا) ۱۹۱۳ (عصیر علیا) ۱۹۱۰ (امیری جبل ثمر) ۱۹۲۱ (حبه)

سالنامه «کابل»

۱۹۲۱ (مکه معظمه و مدینه منوره) ۱۹۲۴ و ۱۹۲۵، صبر ۱۹۲۵ و ۱۹۲۶ عبدالعزیز سوم بتاريخ ۸ شهری ۱۹۲۶ شاه حجاز گردید و حد از ماه جموری سال ۱۹۲۷ شاه تعد و ملحقات آب شناخته شد. بالاخره بتاريخ ۱۸ شهری ۱۹۳۲ لقب سلطان عربیه سعودیه را بر حاصل نمود.

خاندان شاهی، شاه حاضر عبدالعزیز سوم در سنه ۱۸۸۲ تولد و در (۱۹۰۰) به سلطنت رسیده.

اولاد:

۱. ولید، سعود ابن عبدالعزیز ابن سعود در سنه ۱۹۰۵ تولد شده حال نائب الحکومه نجد است.

۲. فیصل ابن عبدالعزیز ابن سعود در سنه ۱۹۰۷ به شهر مکه معظمه و به گردیده است حال نائب الحکومه مکه است.

۳. محمد ابن عبدالعزیز ابن سعود در ۱۹۰۸ تولد شده

۴. خالد ابن سعود در ۱۹۱۱

عمان

عمان در اواخر قرن ۱۰ هجری از حالت عامه شد گردیده است، و تاریخ رمانه های ماقبل آن جزو تاریخ ممالک عرب و در آن مذکور است.

در قرن یازده حکومت عمان به امامان خارج که از سلسله بنو عتبه بودند تعلق داشت بعد از این قبیله یزید دیگری به امامت انتخاب گردید. در سنه ۱۱۵۴ یوسف بن بنو عتبه به آمدن ضرر حکومت (امامت) را به ماضی تبدیل نمود و ملوک این دینه مدت دویم صد سال حکمرانی نموده و در مدت ملوک ایران هودقه به عمان تاخت و اما سلسله حورده و بی سنه حلیم هرمز این واقعات اسوده کرده یکجمله ساحلی ابدیسلکت را متصرف گردید و در سنه ۱۴۳۵ بر اثر انقلاب امامت حورده را بر عتبه دودره و قرار گردید.

در سنه ۱۵۰۸ اهلی برنگال تحت ابدت ابو صید الحیره هرمز را گرفته و ساحل شرقی عمان را نیز متصرف شدند. در سنه ۱۶۲۴ ناصر ابن مرشد صید اصلا اوی (یعرب) بود امام انتخاب گردید و مرکز حکومت را از (زاده) به (رسانک) نقل داد و مدتی اول صواب ملوک داخلی را خاتمه داده بعد از آن به احرار اهلی برنگال پرداخت و در سنه ۱۶۵۹ شهر نکلی از مملکت خود براند و بواسطه چهارات جنگی راه حرمین را برآورد و مدتی ساخت در سنه ۱۶۹۸ حرار بر ساحل شرقی افریقه را از تصرف آنها کشید. در سنه ۱۷۵۹ احمد ابن سعید سلطنت سلاله حوریه را تأسیس نمود. در ابتدای قرن یازده سلطان محمد بن عثمان فایز گردید ولی در سنه ۱۸۱۸ سعید که بواسطه احمد بن سعید است مملکت خود را مستقل نموده در افریقه سقوط کرده و زنجبار، و در آن ساحل ایران از هرمز تا کوادر را ضمیمه سلطنت خود نمود و بعد از او در سال ۱۸۵۶ ناصر ابن سعید در افریقه سبستان زنجبار و بر دیگرش سلطان عمان اعلان شده. در سال ۱۸۶۶ فرانس، برطانیه اگرچه استقلال کامل عمان را تسلیم نمودند. ولی عملاً عمان تحت اثر برطانیه میباشد.

سلطان سید سعید بن تیمور، بن فیصل که چهره دهمین سلاله غفاری است بتاريخ ۱۴ اگست ۱۹۱۰

بر تخت جلوس نمود. مسقط مرکز عمان است. و خارج از عرب در بلوچستان بندر گوادر و حوالی آن به امامت عمان تلفندارد.

فلسطین

فلسطین در ساحل مشرق بحر روم و بدرواره های عرب و مصر و به منتهای قطعاتی واقع است که از آسیای صغیر امتداد یافته به جنوب منتهی می شود. بطوریکه اقوام یهودی تاریخ فلسطین را می سازد مستند واقعات تاریخی این مملکت شمرده می شود. بلکه یهودیها يك جزء در تاریخ آن شامل می باشد.

از آثاریکه معلوم میشود فلسطین ۴ ادوار سنگی و فلزی را طی نموده است ولی نمی توانیم صحیحاً قسبی یابیم که سالی ها در کدام زمان فلسطین را تصرف نمودند، علی ای حال در آخر قرون سه هزارم سال قبل از میلاد فلسطین با تمدن مصر، بابل، کریت و غیره شرکت دارد.

و تا زمانهای درازی در فلسطین طوایف الملوک بوده حی شاهان مصر در سنه ۱۷۰۰ ق. م تصرفات خود را در آنجا شروع میکنند و شاهان فلسطین با حمله آوران خارج با سیاست مخصوصی پیش آمده یعنی گاهی به همراه یکی و گاهی نادیکری اتحاد میبایند، بالاخره سی اول (۱۳۲۱ ق. م) شاه مصر ارخاندان مردم به فلسطین حمله آورد، و مملکت مصر را جمع به نص فلسطین با هیئت ها قتل و قتل می نمود، در آخر را مس دوم (شاه مصر از ۱۲۰۰ - ۱۱۶۹ ق. م) چون در فلسطین انقلاب برپا می شود مشارالیه فلسطین و یکقسمت سیر مارا فتح می کند

درین زمان یکدشمن قوی از طرف جنوب مشرق برای فلسطین نمودار می شود، و فلسطین مابین حمله آوران متخاصم (مصر) و آتوریاها، هیئت ها و منای ها و غیره، سخت زیر فشار گرفتار شده تا قریها مورد ظلم و جور آنها می شود

بعد ازین ما در زمانه یهود داخل می شویم، در زمانیکه هیچ سلطنت خارجی قوی بود اسرائیل ها برور نموده فیما بین همجواریان خود نفوذ و برتری جستند، باید دانست که ابراهیم علیه السلام جد امجد بنی اسمعیل، و بنی اسرائیل قریب سه ۱۹۲۱ ق. م در شهر (عراق عرب) نزدیک بابل تبلیغ توحید را شروع نمودند. یعقوب علیه السلام نواسه ابراهیم خلیل (ع) در فلسطین سکونت پذیرفتند، و اسرائیلی ها اولاد یعقوب علیه السلام (که نام دیگر شان حصرت اسرائیل است) در اوایل قرن دوازدهم قبل المیلاد با حصرت موسی (ع) و قوم شاب در فلسطین رسیدند. قریب (۱۰۰۰) سال قبل از میلاد و حصرت سلیمان علیه السلام بالاخره در آنجا به سلطنت رسیدند، و بعد از آن فلسطین در دو حصه مقسم گشت یعنی جودح و اسرائیل، جودح در جنوب، اسرائیل در شمال و این هر دو قتل و قتل داشته بنویت بالای یکدیگر غلبه حاصل می کردند.

و تکیه دول همجوار دوباره قوت حاصل کردند آنها در صحنه فلسطین می درآید، چنانچه شیشک شاه مصر در سنه ۹۳۰ ق. م به فلسطین محرم آورد، و درین اوان سلطنت آتوری بطرف مغرب تصرفات را شروع کرده رقیب های مصر، آسیای صغیر و فنیقی ها و عمان و غیره گردید.

تحت جبر و بوی آم دوم هادرشاه، یهود، قوه اسرائیل ها بعد از تغییر و تبدیل زیاد با قزود و سلطنت اسرائیلی تا به دمشق وسعت پذیرفت. بعد از وفاتش قزاق و شقاق تولید و قوت اسرائیلی مضحل گردید. اما قسمت دیگر یعنی در جودح يك پاشاهیت قوی بوجود آمد. ولی فلسطین مابین دو سلطنت قوی یعنی مصر و آتور واقع شده همیشه زیر فشار بود، چنانچه سارگون دوم از سازشهای بنی اسرائیل به همراه مصر

سالتة • کابل •

به تنگ آمده در سنه ۷۲۱ ق. م. یهودیها را به میدیا قرار نمود. و وقتی که سلطنت آشوری خراب و سلاطین بابل برپا گردید بخت مصر دوم از تفاوت یهودیها بهتر آمده فلسطین را خراب و عده زیاد یهود را نمود و عده زیاد را به بابل آورد (۵۸۵ ق. م.) زیرا که حدود مصر را بحال سابق صاحب قوت اقتدار دیده خلاف بابل تفاوت برپا کرده بود.

بعد سلطنت هخامنشی تاجیس و موسس آن کشورش کبیر بابل را در سنه ۵۵۹ ق. م. مفتوح یهودیهای بابل را پس به فلسطین فرستاد.

در دوران سلطنت هخامنشی های فارسی فلسطین تفاوت نموده بود مگر بزودی فرونشانی شد. در ۴۲۲ ق. م. سکندر یونانی از فلسطین گذشته مصر را فتح کرد سکندر یهودیها هیچ غرضی نداشت و آنرا بحال خود شانت باقی گذاشت. سکندر ۱۲ جون سنه ۳۲۳ ق. م. بمصر و سلطنت او فیلیپین حرلیپ او منجم گردید. یحیی از حیران های هشیار او موسوم به بتولی مصر و فلسطین را گرفت بتولی به تنگ سیلوکس سکاتور حرلیپ دیگر سکدر می آبی گوموسی را در مقام (غازه) (۳۱۲ ق. م.) هزیمت داد.

سیلوکس سکاتور پایتخت خود را در اضاکیه قرار داد.

اشباکس (سوم) کبیر از سلاطین سیلوکس فلسطین را از حاندان بتولی در سنه ۱۹۸ ق. م. ستانید اهالی شهر غازه خلاف حمله آوردان مدافعه شدیدی نموده ولی بالاخره مفتوح گردید.

دروم خاندان سیلوکس جوت یکی از شاهان بر علیه یهود فلسطین مداخلت بیجای دینی نموده بود یهودها تحت لوای خود از تفاوت نموده عسکر سیلوکیها را شکست دادند حی پادشاه سیلوکس آنها آزادی مذهبی داد.

زادیک (۷۰) ق. م. فلسطین تحت نفوذ روم درآمد اما چون یهودها فرار نمی داشتند، رومیها آنها را سخت سزا دادند و مراشان نمودند. بعد از آن در همین در رمین حضرت عیسی علیه السلام پیدای شد تفاوت آخری یهود در سنه ۱۰۳۵ بوقوع پیوست و رومیها یهود را بطوری برای سخت داد که بار دیگر بر سر خود را بالا کرده نتوانستند و فلسطین زیر اداره حکومت روم دوام نمود.

سلطنت روم در سنه ۳۹۵ میلادی دو حصه تقسیم شده. فلسطین شهنشاهی مشرقی مربوط شد بدین اوا گاه گاهی یهودیها بر مرثا آمده بقتل می رسیدند. بار هم در فلسطین يك امانت حکم فرما بوده که دفعتاً در ۶۱۱ میلادی خسرو دوم شاه ایران، فلسطین را از شهنشاهی رومی مشرقی تصرف نموده. فلسطین را خراب کرد.

اما در سنه ۶۲۸ ه. ق. در دیگر فلسطین را از شاه ایران نگرفت لیکن اقتدار او دوام نکرد چرا مسلمانان عرب در صحنه تاریخ فلسطین نمودار شدند. یروشلم در وقت حضرت عمر (رض) مفتوح گردید لشکر عمر بن عباس (رض) بطرف مصر از همین محکمات گذشت. در عهد خلفای راشدین ما تحت اسلام بود در ۶۹۱ حضرت معاویه (رض) دار الخلافه را دمشق نقل داد.

در سنه ۶۸۴ میلادی خلفه عبدالملک قه الصخره را در یروشلم تعمیر نمود و این عمارت یکی از مقبول عمارات دنیای باشد در سنه ۷۵۰ خلافت ابی امیه مخوفی عباسیه دار الخلافه را بغداد نقل دادند. قرع ۹۲۹ فلسطین حصاره زده رسانیدند در سنه ۹۳۶ میلادی مصر تفاوت نموده آزاد گشت و

مسجد قبة الصخرة در بيت المقدس

عربی‌ها و لاطینی‌ها (خلفای مصر) تا سال ۱۰۷۲ میلادی محاصرت و قتل و قتل دوام نمود. درین سه ترکمانهای سلجوق از خراسان خروج نموده فلسطین حمله آورده و یروشلم و دمشق را اشغال نموده بطرف مصر پیشرفت نمودند. اما مصریها آنها را شکست داده شهرهای شام را گرفتند.

باید دانست که یروشلم پایتخت فلسطین برای مسلمانان، یهود و نصاری مقامی است مقدس و هر سه ملت قبضه آنرا حق خود میدانند اما در فلسطین نفوس مسلمان زیاد و آنها در حفاظت آن خون زیاد را ریخته‌اند. چون نصاری هم آنرا مولد حضرت (ع) دانسته مقدس می‌شمارند لهذا از سال ۱۰۹۶ میلادی جنگهای صلیبی شروع شد نصاری یورپ از مواعیط جوش آور یا دریهای خود خیلی متأثر و مهیج شده دفعه اول (۱۰۹۹ میلادی) قرازی یورپ بفرس گرفتن فلسطین روانه شدند لیکن صرف (۴۰۰۰۰) نفر بر یروشلم رسید. آنرا از حقیقتی قس نموده توانستند که مسلمان را غنا و شقاق و خانه‌های حکمی‌ها کم‌زور ساخته بود. این واقعه در ماه جولائی سال ۱۰۹۹ بروز نمود و طلبهای نصاری در فلسطین در دل مسلمانان و یهود آن دیار نفوذ نموده عداوت شدید نصاری را برپا کرد. این تصرف تا ۸۸ سال دوام نمود.

جنگ دوم صلیبی را شاهان فرانس و حریمی در سال ۱۱۴۷ بیا نمود. طلسم و وحشت‌های زیاد را نشان دادند. اما خلاف نورالدین و یکی سلطان شام شاهی کاماب شده توانستند. بعد از وفاتش صلاح‌الدین کبیر ایوب بطور محاط و مری اسلام در صحنه تاریخ جلوه افروزی شود. در زمان نورالدین زنگی مصر را صلاح‌الدین بعبت شهر بیه نوماندان عسکری سلطان مدکور فتح کرده بود. صلاح‌الدین کبیر فوراً باخراج غریبکی‌ها از فلسطین پرداخته شاه مسیحی یروشلم را شکست داده او را محصور صلح کرده لیکن نصاری معاهده صلح را شکستادند. صلاح‌الدین ایوب فوراً لشکر کشی نموده شاه نصاری را شکست دوباره داده در سال ۱۱۸۷ یروشلم را گرفت.

حک صلیبی سوم در سال ۱۱۸۹ که (یروشلم را اس‌فس کشید) زیر قیادت فریدرک اول شاه حریمی و شاه انگلستان رچر دپوموع پیوست.

نصاری قرار معمول و عادت شان درین جنگ هم برریت خود را شان داده مسلمانان غیر داخل مصاف را به قتل و ساندیدند. عسکه‌ها بعد از محاصره سه سال گرفته باوجودیکه مسلمانان عسکه را بیه داده بودند همه را به قتل رسانیدند. صلاح‌الدین عاری چنان مقاتله شدیدی نمود که لشکر مور و ملخ نصاری را خائب و خاسر ماندند.

صلاح‌الدین کبیر در سال ۱۱۹۳ وفات نمود و حک صلیبی چهارم وینچم سه ۱۱۹۸ و سال ۱۲۰۴ واقع شد در سال ۱۲۱۲ بجای هزار دخیل و بیه یورپی بر اثر متجیلین مصر بطرف یروشلم روانه شدند تا چیزی را بدست بیاورند که آبا و اجداد آنها به تحصیل آن مؤفق نشده بود این گروه هم کامیاب نشد چنانچه اکثریت آنها پس با وطن خود مساودت کرده توانستند و غالباً در بحیره روم غرق گردیدند.

چهار جنگ صلیبی دیگر که تا سال ۱۲۷۲ بظهور رسید اهمیت خصوصی را دارا نبود. تنها در جنگ ۶ در سال ۱۲۲۹ از طرف مسلمانان به فریدرک دوم جرمنی اجازه داده شد که در یروشلم تا ده سال حکومت نماید.

درین آوان منهای آسیای مرکزی نموداری شوند و آنها در سال ۱۲۱۸ ایران را فتح کردند شاه دمشق در سال ۱۲۲۸ از آنها امداد طلبید مگر آنها در سال ۱۲۴۰ با سلطان مصر متحد گردیدند شام شمالی را تاراج کردند بالاخره از شمال شکست خورده یروشلم را قبض و اهالی را قتل عام و فلسطین را تخراب کردند. مصریها همراه آنها شریک شده نصاری و مسلمانان شام را نزدیک غازه شکست دادند و تا بر

مخاصت مصر بها این مغلها مجبور به عقب نشینی شدند و فلسطین در تسلط سلاطین مملوک مصر درآمد چندی بعد هجوم دیگر مردم وحشی تاتار بوقوع پیوست ، و این مغلهای چنگیزخانی زیر قیادت هلاکوخان بغداد را در سنه ۱۲۵۸ فتح کرده ، آن را کاملاً تباہ نمود ، و در سنه ۱۲۶۰ بدمشق حمله آورده و آنرا اشغال نموده . شام را تاراج و غارت کرد ، باز بطرف مصر تعرض نمود مگر بپرس جبرال سلطان مملوک مصر آنها را چنان هزیمت فاحش داد که مغلها فلسطین و شامات را گذاشته فرار نمودند بالاخره سلاطین مملوک در سنه ۱۲۹۱ اثر ناتوانانه حکومت فرنگی ها را از فلسطین محو و نابود کردند — در سنه ۱۴۰۰ تیمورلنک به فلسطین حمله رده نصاری فلسطین را محصل نمود .

در سنه ۱۵۱۶ قباپس سلطان سلیم و حکمرانان مملوک مصر جنگ شده مملوکها هزیمت خوردند ، و فلسطین در دایره حکمرانی سلاطین عثمانیه ترکی درآمد سلیمان کبیر در سنه ۱۵۳۷ دیوارهای یوروشلیم را مکرراً تعمیر نمود — تا قرن نوزدهم چیزی قابل ملاحظه در آن واقع نشده ، البته شیخ های محلی مزارعی را بسیار ایذا می رسانیدند — از ۱۵۹۵ الی ۱۶۳۴ یک شهزاده ادری فخرالدین مخالفت ترکها سلطنت لبنانی را تاسیس نموده فلسطین شمالی را تا عسکه بگرفت — بعد ازین اروپائی ها بطرف فلسطین متوجه شدند ، و چیزی را که بجزک گرفته توانستند بطریقی دیگر پرداختند حسابچه سوداگران مرا سوی در سنه ۱۷۹۱ مارکها و دقترها را قائم کردند — بیابولین در سنه ۱۷۹۵ بعد از فتح مصر به فلسطین رسید تا پروگرام حاکمیت شام و شرق قریب را بواسطه تحریر فلسطینی ها خلاف ترکها مکمل نماید — در اول مرحله فوجی قاعده عرب و ترکها را شکست داده و نوارده هزار پندی مسلمانان را بقتل رسانید و قبیله فوج منظم ترکان به عسکه رسید بیابولین شکست خورده بطرف مصر عودت نمود — بعد از سنه ۱۸۴۰ ترکان عثمانی استیلای خود را بالای فلسطین قوی تر نمودند — در سنه ۱۸۴۷ در بین نصاری و فلسطین خصومت روی داد کلیسای یویای ورومی کا تولیک محاذله داشت که حای پیدایش حضرت عیسی (ع) به ستاره شان کند و کدام یکی از مذہبین حق نشان کردن را دارد — چاچه یکی از علل بزرگ جنگ کریمیا (جنگ مابین ترکیه و روس) همین مسئله بود .

در چهل سال آخری قرن نوزدهم فرانسوی ها ، روسی ها ، آلمانی ها ، امریکائی ها و غیره در فلسطین آمده آباد شده بانکها و هیئت های تبلیغی بنا کرده رفتند — در سنه ۱۸۹۶ یورپ تحویر نموده که یهودیها را در فلسطین جای بدهند — بالاخره ترکان ازین اقدامات اروپائی خوف نمودند و در سنه ۱۹۰۶ محدودندی حلقه سیاستی مصر مابین ترکان و برطانیه منافشه پدید آمد . قبل از حرب عمومی در فلسطین اروپائی ها بنام بانکداران ، خدام بشر ، مبلغین و سوداگران و مدرسین و غیره درآمد بودند ، و یهودیها هم به تعداد زیاد آمده توطن گزیدند — گویا احاب خلی رها شد ، ترکها و عرب های فلسطین و اکلی شالم اسلام حس کردند که فلسطین هم مثل مصر تحت تسلط انگلیس و یا کدام دولت اروپائی دیگر خواهد درآمد .

جنگ عمومی در سنه ۱۹۱۴ شروع شد ، و ترکان بجزا جرمینی اتحاد نموده خلاف انگلیس اعلان جنگ دادند ، اما بعد از شکست جرمینی و ترکیه اتحاد یونانی انگلیس و فرانسه و غیره ، شام و فلسطین و عراق عرب را بین خود تقسیم کردند ، و فلسطین در سهم انگلیس درآمد .

فلسطین به ۱۱ دسمبر سنه ۱۹۱۷ به انگلیس ها تعلق گرفت ، از آن روز تا این زمان قرار دعوت برطانیه یهودی ها از هر قطعه مهاجرت نموده به فلسطین میروند .

فلیپائن

جمع الجزائر فلیپائن در جنوب بحیره چین و جنوب مغرب آسیا واقع است و از ۷۰۸۳ جزائر بزرگه و کوچک قطعه تشکیل و نام قلب شاه هسپانیا موسوم گردیده است. میگین اولین ملاحیت که بدور کوه ارض مسافرت نموده و درین جزائر رسیده نام پادشاه خود قلب دوم آنها را فلیپائن نامیده است.

پیش از قرن دم مسیحی اطلاعات تاریخی را هیچ باب جزائر در دست نیست ولی از قرائن چنان معلوم میشود که اهالی هند آریاه حاوا به هند چینی و از آنجا وارد این جزائر گردیده اند چنانچه رسم الخط قدیم و عهد الفساط انسان بومی که از بان سنگات ماحوذ است در کتب چینی شاهد این مدعاست و شرحی از مسافرنهای هندو هری جینی در قرن دم و مائه آن بدین جزائر ذکر یافته و احتمال می رود که روابط تجاری چین مدتی پیش از این بر وجود داشته است. دین مین اسلام بر واسطه تحار حاوا و سوماترا و بورنیو دیگر جزائر و مالهو و این جزائر رواج و تعمیم یافته. چنانچه تاکنون با وجود مزاحم شدید حکومت هسپانوی اشرار اهالی جزائر بدون فکانش مسلمان می باشند.

سازیم ۱۶ مارچ ۱۵۲۱ اولین مرتبه فریدبان میگین هسپانوی بدین جزائر وارد شد و بعد ازین تاریخ اهالی هسپانیه چهار بار دیگر بدین جزائر هجوم آوردند و بالاخره در سه ۱۵۶۵ درین جزائر یک شهر را بنا نهادند و در سه ۱۵۷۲ مالاکا را در اصل حکومت خود قرار دادند.

در سه ۱۵۷۴ حتی ها تحت قیادت لاهورنگ بر ماویلا هجوم آورده ولی عراجعت محور شدند خلاصه سه ۱۶۰۰ اهالی هسپانیه تمام جزائر فلیپائن ماسوای (جزائر حوی بی) مدهانا و سولا و پاواوان (وادرگت) و سیرف خود آوردند.

حون هلی هسپانیه مسلمان را در عرض خود مد مور و ناوی نامیده با تران مسلمین فلیپائن را به همین نام موسوم نمود. جنگهای ایشان مسلمین سه ۱۸۵۰ دوام داشت که در آن سال آخرین قلعه های حاوا را تسخیر نمودند ولی آسم بردنات خود برقرار ماندند. حکومت داخلی جزائر جزوی اسلامی تاحال بروسای محل تلقی دارد و در دیگر جزائر شش مسیحی رومن کاتولیک ترویج یافت.

در سه ۱۷۶۲ چهار بار جنگی برطانیوی بر ماویلا هجوم آورده اهل هسپانیه را شکست دادند ولی یک سال بعد از آن تحت اثر شرایط صلح نامه پاریس دوهه شهر مد کور راه هسپانوی ها تسلیم نمودند.

از سه ۱۸۷۲ اهالی فلیپائن برای استقلال خود کوشان بوده اند در ابتدای سه ۱۸۹۸ در حالیکه در جزائر مذکور اختلال داخلی جاری بود حکومت هسپانیه یک جهاز امریکائی را در بندر ماویلا آتش زد و جاهیز متهمه امریکه بر علیه هسپانیه اعلان حرب نموده در نتیجه فوای هسپانوی را مغلوب و جزائر فلیپائن را متصرف شد.

درین اواخر حکومت اتارونی معاهده را امضا نمود است که بعد از یازده سال برای فلیپائن آزادی نامه داده خواهد شد.

قلات (بلوچستان)

خانی قلات جنوب افغانستان واقع و مساحت آن ۱۴۹۳۶۰ مربع کیلومتر است. نفوس آن ۳۷۸۱۲۸۱ نفر و عموماً مسلمان سنی و از اقوام بلوچ و بروهی میباشد.

قلات خانی قلات نیم مستقل و تحت حاکم افغانستان بود. تاریخ ما قبل آن در تاریخ بلوچستان ذکر شده.

در سنه ۱۸۷۹ قرار مقررات معاهده گندمک امیر محمد یعقوبخان آنرا به تحت الحایکی انگلیس گذاشت .
بعد ازان ارامی اقوام مری و بوگتی از خانی قلات مجرا گشت ، کویت و بولان ، توشکی و نصیر آباد نیز
بطور اجاره در عوض ۲۸۱۵۰۰ کلداسالیا به انگلیس داده شده و مستقبلاً از طرف حکومت هند برطانوی
اداره می شود .

بقیه علاقه جات اراضی خانی قلات بر چهار حصه منقسم است : یک حصه تعلق به اهالی بومی داشته که مستقلاً
از ان استفاده نموده هیچگونه مالیاتی به خان نمیدادند . حصه دیگری تعلق به خان دارد اهالی مطابق
مقررات موضوعه مالیاتی بخان میدادند . حصه سوم بوائی خاران که بسرحد ایران واقع و از خانواده
نوشیروانی بوده تحت حمایت خان قلات است . حصه چهارم ریاست (لس یلا) است که سلطان محمود غزنوی
آنرا فتح و عمارات عظیم و قشکی در ان بنا نموده بود . رئیس (لس یلا) تحت حمایت خان قلات است . و عایدات
سالانه لس یلا ۳۵۶۰۰۰ کلداسال است و تعلق به رئیس لس یلا دارد ، رئیس مدکور از دودمان عد مناف
و قریشی است . رئیس (جام) لقب و میر غلام محمد اسم دارد .

خان قلات میر محمد اکرم خان ارقوم بزوهی است و ملقب به بواب بیکلر بیگی می باشد .

کشمیر

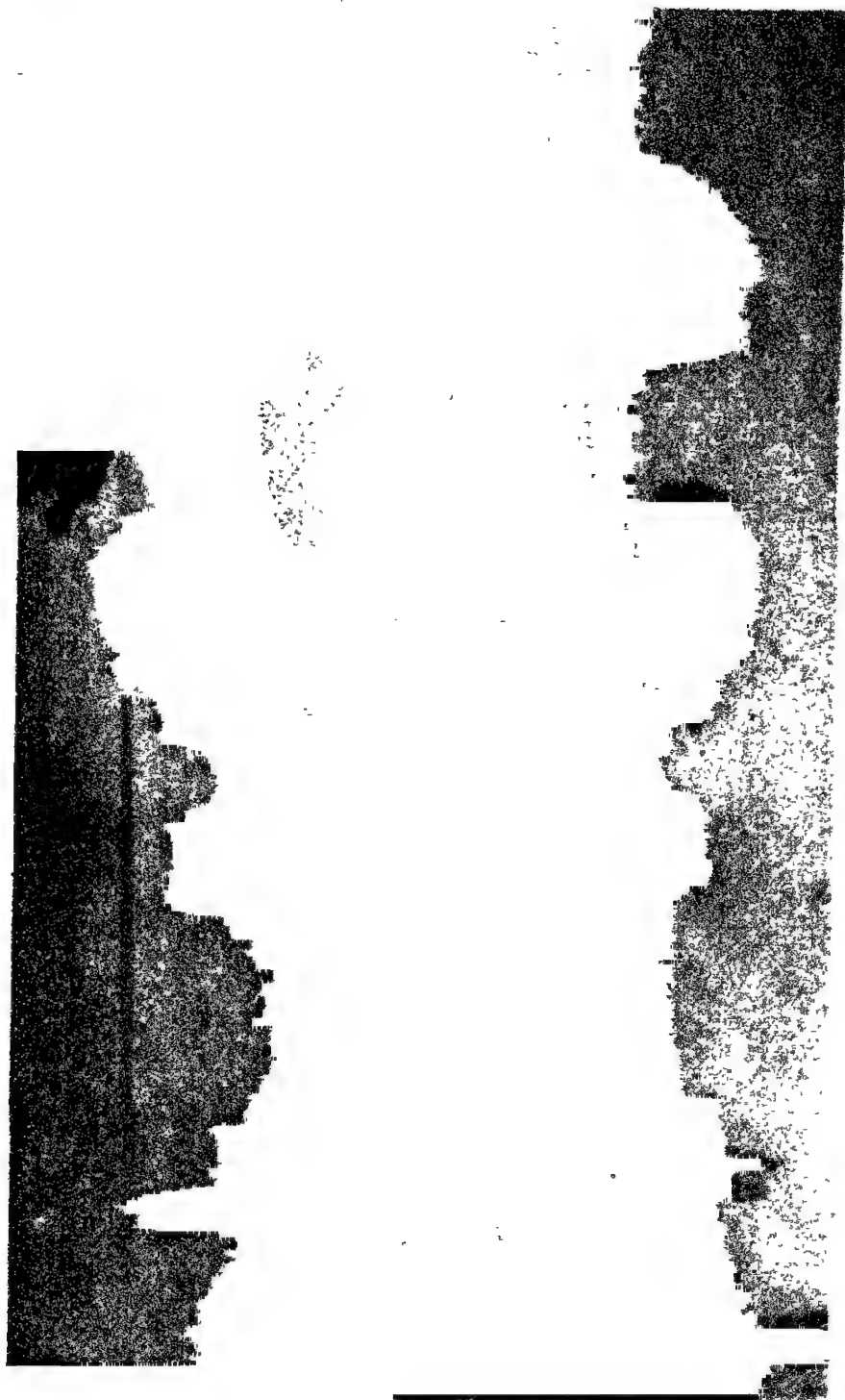
یك ریاست بومی هندوستان و در شمال مغرب هند واقع بوده مساحت آن ۲۱۹ تا ۲۱۸ سربع کیلومتر و موس
آن تخمیناً ۳۶۶۹۰۶۵ نفر است که محله آنها ۹۶ قصبه مسلمان میباشد .

در زمان قدیم آریه های افغانستان از بلخ حرکت کرده و بعلاقه کشمیر رسیده بومیان را مغلوب نموده بودند
نام سسکرتی مملکت کاشمیر بود ، در مهاجرت دوقوم کشمیری کشمیره و دراوائی را نژاد کشتی هند شمال
شمار کرده اند در وقت سکندر مقدونی در کشمیر جای قوی بوده که به سکندر اطهار را طاعت نکرده بود بالاخره
چیزی بحایف به سکندر فرستاد . بعد از وفات سکندر در هندوستان چند رگپنای موریان تاسیس خاندن موریان را نهاده
کشمیر را فتح کرد تخمیناً از ۳۱۶ تا ۱۸۴ ق . م کشمیر تحت حکمران خاندان موریان بوده - راجه اشوک نواسه
چند رگپنای بودایت را درین دیار رواج داد اما بعد از وفاتش بودایت رو به زوال نهاد بر همت یاردیگر تعوق حاصل نمود
کوشانشاهان افغانستان (یعنی هوویشکا ، خوشکا و کاشکا) کشمیر را فتح کردند و در عهد کاشکای کبیر بحکم
شاه مدکور پنصده عالم دین بودایت در کشمیر مجلسی منعقد کرده راجع عده بودائی ۳ کتاب در زبان
سسکرت تدوین نمودند که بنام « ارا به زرگتر قانون » موسوم شد بعد از سقوط کوشانشاهی بر همت باز
زنده شده و بدوران قرن پنجم میلادی چندین معابد هندو در کشمیر تعمیر یافت و چندین زائیرین جایی در حدود
قرنهای ششم و هفتم از کشمیر گذشتند ، هیون تسانگ دو سال در کشمیر (۶۳۱-۶۴۳) اقامت کرد ، درین زمان در
کشمیر طوائف اللوکی بوده در قرن هشتم راجگان کشمیر به ششاه چین باج می پرداختند .

در حدود سنه ۱۰۰۶ میلادی سنگرام راجه کشمیر بود و تا سنه ۱۲۹۴ راجگان هندو در کشمیر سلطنت
می کردند حتی امیر شاه ملقب به شمس الدین تحت را از هندوها غصب نمود در سنه ۱۴۱۲ زین العابدین
یادشاه کشمیر بود .

در اواخر قرن چهاردم سکندر یادشاه کشمیر بوده به تبلیغ دین اسلام مامور بلیقه نموده بود تیمور کورگانی
در دهمین یادشاه به هندوستان حمله آورده سکندر باو اطاعت نموده و باج داد .

پل جوی بردهای سرپل

از شاهان مغولیه اکبر پادشاه، کشمیر را در سنه ۱۵۸۸ میلادی فتح کرد و علاقه موزون و خوشنای کشمیر تفرجگاه شاهان مغولیه گردید و آنها عمارات و باغات جلیل در کشمیر ساختند.

در عهد عالمگیر ثانی شاه مغلیه هند و سنان پادشاه افغانستان یعنی احمد شاه ابدالی حمله سومین به هند آورده کشمیر را اشغال کرد و کشمیر یک ایالت افغانستان گردید، حتی رنجیت سنگه در سنه ۱۶۱۹ آنرا تصرف نمود در وقت جنگ اول سکها و انگلیسها، از طرف سکها شیخ امام الدین حاکم کشمیر بود و رنجیت سنگه ایالت جون را به گلاب سنگه را جیوت دو گره تفویض نموده بود و همین گلاب سنگه بعد از شکست سکها در جنگ سرائون (۱۸۴۶) میلادی شرائط صلح را فیما بین انگلیسها و سکها منعقد نمود انگلیسها یک نیم ملین پوند استرلینگ بطور ناوان جنگ خواستند، چون دلیپ سنگه راجه پنجاب اینقدر رقم کزاف را ادا کرده نمیتوانست، علاقه کشمیر و هزاره را به انگلیسها تسلیم نمود اما گلاب سنگه رقم مذکور را پرداخت و انگلیسها او را حکمران کشمیر شناختند، گلاب سنگه حصص باقی مانده کشمیر را فتح کرده در حدود سلطنت خود الحاق نمود. بعد از مرگ او (۱۸۵۷) میلادی پسرش زبیر سنگ حاشین او شد. حکمران دیگر مهاراجه یرتاب سنگه بود، مهاراجه امروزی مرمهری سنگه در سنه ۱۹۲۵ به تخت کشمیر متمسک گردیده است.

کوریا

کوریا عبارت است از یک جزیره نما و ۲۰۰ جزیره های خورد بطرف مشرق ماچوریا. مساحت کل مملکت ۲۲۰۷۴۱ مربع کیلومتر و نفوس آن ۳۰۵۸۳۰۵ نفر میباشد — اکثریت مردم در پیشه زراعت مشغول دارند، مرکز حکومت شیول است.

صحت هنوز معلوم نشده که کوریائی ها مکدام نژاد تعلق دارند اما از روی سیما غالباً از نژاد منلی زرد پوست می باشد، از تحریرات چینی ها و کوریائی منکشف می شود که اولین پادشا کوریا (دانگون) در حدود ۲۳۳۳ ق. م سلطنت میکرد، پای تحت او (حی ریونگ) نام داشت و در جراث کالنگ و هه معا به نام نموده خاندان این پادشاه تا ۱۰۴۸ دوام و سلطنت کرد.

روایات چینی، و کوریائی مطهر است که: کی - تزی مصاحب و مشیر آخرین پادشاه سلاله سوم چینی بعیت چندین هزار مهاجرین چینی در سنه ۱۱۲۲ ق. م بکوریا رسیده و کوریائی ها او را پادشاه خود قبول کردند، این پادشاه مصلح معاشرت کوریائی را اصلاح و سرحد کوریا را با امن و فوج منظم در آن مقرر کرد و قانون درست را رواج داد، و کوریا را بنام چاوهشین موسوم نمود، اخلاف این پادشاه تا قرن چهار ق. م سلطنت کردند، و بعد از آن خانه جنگی برپا شده ولی هجومات احاب آسهارا بطرف اتحاد و اتفاق متوجه ساخت. با وجود خانه جنگی ها کوریا در علم و عمران ترقی کرده، و در قرن چهارم میلادی کوریا مرکز تربیه علمی بوده بودایت و ادبیات و علم اخلاق چینی را به همراه رسم الحط چینی بطرف جاپان نشست و اشاعت داد. در سنه ۹۱۳ میلادی وانگ مؤسس خانه جنگی ها را رفع کوریا را متحد و در یک حکومت منسلک نموده آنرا بنام کوری - موسوم کرد و سونگ دو - را پای تحت قرار داده، بودایت را دین حکومت تجویز کرد.

در قرن یازدهم قوم تنگوسی علاقه مندی دریایی با ماورا منقرض نمودند. در وقت استیلای چنگیز خان، و قبای خان کوریا هم مورد حملات آنها شده خسارات بزرگی را متحمل شده بود فی تیجو و یا لبات سلاله وانگ را در سنه ۱۲۹۲ برانداخته بر تخت کوریا متمسک گردید، لبات به اولین شهنشاه مینگ

چین اطہار اطاعت و اتقا
را نیز با او فرستاده و ادسا

شہادت نامہ

[illegible]

و روى :
 . يوه سدا : عا م م و ر و

متزلزل و در تمام مملکت بدمامی و بدظمی یا گشت. و روسی ها به تزیید آن سعی می نمودند. جاپان این وصیت را دیده، اندیشه نمود که کوریا را روس، و یا یکی از دول اروپا اشغال میکند پس از راه جنگه در آمده در سنه ۱۹۰۴ روس را شکست داد، و بواسطه معاهده صلح معاملات خارجه، کوریا تحت اداره جاپان در آورده شد. در سنه ۱۹۰۷، پادشاه کوریا به ایامی کابینه کوریائی در حق بسر خود دخل نمود.

حایاب در همین سال قرار دادی را به رور عسکر بالای کابینه کوریائی قبولانده. یکی از مواد مذکور این بود که: قوچ مقیم کوریا منتشر کرده شود، سائران شورشی یا شتم و حایاب آن را بقوه فوجی خود فروشاید. پادشاه و کوریا به ۲۹ اگست ۱۹۱۰ تحت و تاح کوریا را برای حایان واگذار شد. بعد ازین تاریخ کوریا را تحت اداره و تسلط حایان در آمده و تاحال یک مستلکه مهمه حایان میباشد اما روح آزادی و استقلال کوریائی ها گم نشده، حایه در سنه ۱۹۱۹ اهالی کوریا قریباً به تعداد (۲۰۰۰۰۰) به معاونت عبر مسلح نموده اعلان آزادی خود را زدند ولی حکومت جاپان فوراً سر کرده آنها را محبوس نمود، و این معاونت فروشت.

ناگفته نماند که بودائیت از قرب ده الی قرن چهاردهم فوقیت داشت اما بعد از آن دین کاتولیکی روح یافت و حال هم همین دین، دین عمومی کوریائی ها میباشد، آنها پرستش آنا و احاد را نیز ملحوظ دارد، علاوه به شب طین موهومی بدروسار مذهب تا آنها، قهر و غصب نشود. - نصاری یورپ سعی بلین در تبلیغ دین مسیحی دارند چنانچه درین اده ۳۵۰ هیئت مبلغ پروتستان و ۶۰ هیئت از رومن کاتولیک در کوره شفاعت ها و یتیم خانه ها و مکاتب ابتدائی و عالی را تاسیس و انجیل را در زبان کوریائی ترجمه نموده معصوف بلین و اشاعت دین مسیحی میباشد.

ماچوریا

ماچوریا مملکتی است واقع در شمال مشرق چین و دارای ۳۸۲۰۰۰ مربع کیلومتر مساحت و عوس آن عبارت از . . . . . است.

حاکم ماچوریا در تاریخ چین از زمانهای بسیار قدیم ثابت و حصه مهمی را دارست در ازمنه سابقه ریاسهای متعدد هتولی از حامدان حو، بریت قسمت ماچوریا را حو ی قاس و حکمران بودند و وقتاً فوقاً حامداهای قوی ترجیی بر حصص مذکوره دست بعدی دراز میکردند. در قرن دوم میلادی ازین قوم حامدان موسوم به لیاؤ زمانم دست را در دست گرفت و آنها به فقط بر قسمت ماچوریا حکومت میکردند. بلکه قطعات مگولیا و جیلی را نیز در تصرف خود آورده بودند.

در قرن دوازدهم قوه کوچی حنبها را بر انداخته دودمان کن را بر سر حکومت آورده بودند کین ها که شاخی ارقوم بودند چین شمالی را گرفتند و آن به بعد مغولها، استیلا نموده نوچن ها را بر انداختند. در قرن شانزدهم میلادی ماچوها (که پادشاه فعلی مملکت از همین خاندان است) تحت قیادت (بورها جو) اقتدار و برتری حاصل کرده قدری قوی گردیدند که بالاخره در قرن هفدهم میلادی تمام چین را فتح نمودند.

بعد از کشف امریکه دول مغربی بطرف شرق تمایل نمودند و در اکثر حصص مشرق زمین سرعت پیش میرفتند ولی نهاجات آنها را (کیانگ هسی) پادشاه آنوقت ماچوریا در چین معطل کرد.

در قرن نوزدهم (۱۸۵۸) بواسطه سؤ اداره داخلی چین روسیه تزاری بر کل علاقه جات شمالی دریای آمور قابض گشت و در سنه ۱۸۶۰ علاقه مشرق آسوری را گرفت و قمارن همین اوقات بعضی دیگر

شماره ۱۰۰

۱۳۳۳

دولت مغربی سواحل چین دست یافته تجارتخانه ها بنا نمودند ولی م امتیازات تجارتی و غیره از حکومت چین حاصل می برداشتند در سنه ۱۸۹۰ جاپان جزیره کای (لیاوتنگ) را قصه نمود ولی دوباره جزیره مذکور بامداد روسیه به چین مسترد شد متعاقباً خودروسها بندر آرتور را بیست و پنج ساله اجاره کردند و یکخط آهن از هاربین الی مکنن تمدید نمودند در سنه ۱۹۰۰ روسها قشون در مانچوریا گسیل نمود تا قشون (بکسرها) را فرو نهند و بعد ها با وجود اجتماع ها در کشیدن قشون خود مسامحه ورزیده بلکه در حدود مقبوضه خویش به تعیم استحكامات نیز پرداخت .

آخر این پیشرفت روس در مانچوریا و چین حوصله جاپان را سرآورد و دولت روس اعلان حکم داد و بحاربه مشهور روس و جاپان عمل آمد و روسها در آن محاربه مغلوب گردیدند و جاپان بواسطه معاهده پورتسمت مقبوضات روسیه را متصرف گردیده و در علاقه مانچوریا نفوذ ددی پیدا کرد .

در سنه ۱۷۷۶ شاهان مانچو برای اهالی جپن اجازه داده بودند که علاقه فکتین ایالت حول مانچوریا هجرت کرده آباد شوند و در آخر قرن نوزدهم محوراً اجازه اقامت علاقه (کی این) را بر ناهاالی جپن دادند و عده زیادی از دهاقین جپن شمالی در زمین های لامرروع مانچوریه رفته آباد شدند و در اختام همین قرن قرار احصائیه تعداد نفوس مانچوریه سه چهارده میلیون نفر می رسید که و صد هشتاد آن جپنی بودند لهذا ارمهاجرین جپنی و مانچوریهای قدیم اختلاط مهم علی شده سرف نفوس حاکم مانچوریه در علاقه ایگون حصه شمالی مانچوریا نامید .

در سال ۱۹۳۳ نظر به تشویق جاپانها که به مرور چند سال به تعداد مهاجرین جپنی افزوده بود احصائیه نفوس مانچوریا به ۲۷ میلیون می رسید که از آن حصه نود فیصد جپنی بودند و الباقی به (۲۵۰۰۰۰۰) نفر نفوس جاپانی بر در آنجا اقامت گزین گردیدند ازین به بعد بواسطه کثرت نفوس خارجی رخنه در استقلال سیاسی مانچوریا پیدا شد و وضعیت یک علاقه مرحدی را بین حکومت جپن و جاپان پیدا کرد و دولت خارجه مخصوصاً روس و جاپان با نظر حرس بطرف آن ملاحظه میکردند .

در اواخر همین قرن یعنی قرن ۱۹ دولت جپن جلی گرو رشد و جاه حکیمها در آن سرزمین قائم گردیدند جاپان موقع را عیبت شمرد و به نام حفظ امنیت مانچوریه و خط آهن خود که بقدره قصد میل در آنجا دارد یگفتند ارفشون زبادر اوارد مانچوریا نمود و به تسلط او خیلی افزوده ارمعادن و زراعت آنجا کار می گرفت مخصوصاً بقرار معاهده پورتسمت جاپان امتیازات ره دی در مانچوریا حاصل کرد .

ملت جپن آخر بواسطه فشارهای دول احسی در سال های ۱۹۰۵ و ۱۹۲۷ بر علیه دول خارجه مثل امریکاییهای شمالی ، برطانیه اعتصاب ها کردید و در سال ۱۹۳۱ اعتصاب شدیدی بر علیه جاپان کرده پادشاه موجوده مانچوریا که در آن وقت شاه جپن بود وی را خلع نمودند .

بعد از خلع این پادشاه ملت جپن می خواستند امتیازات ممالک خارجه را از ساحت جپن لنو مخصوصاً نفوذ جاپانرا از مانچوریا قطع کند بالاخره بواسطه خراب شدن یک حصه خط آهن جاپان در مانچوریا الزام جاپانها بر علیه جپنی ها و اعزام یک هیئت تحقیق جاپانی در آنجا و قتل یک نفر صاحب منصب جاپانی بدست جپنیها ها آتش حرب بین جپن و جاپان مشتعل گردیده در آخر دولت جاپان استقلال مانچوریا را اعلان نموده شاه موجوده که (هان تنگ) نام دارد و در سال ۱۹۰۶ تولد شده و سن دوسالگی به سلطنت جپن رسیده بود و پادختر یک نفر رئیس مانچوریا از دواح کرده است آنرا دوباره در مانچوریا به سلطنت بقرار نمودند .

گویا مانچوریا بحال دولت مستقل و متحد جاپان به شمار می رود .

مکاؤ و بمبور

از مقبوضات وسیع سابق پورتگال در شرق اقصی جزائر شرق الهند مکاؤ و بمبور باقی مانده است .
مکاؤ بندرست ساحل چین پیش دهانه دریای کانتن که مساحت آن عبارت از ۱۰ کیلومتر مربع و قوس
آن مساوی ۱۵۷۸۰۰ قری باشد .

و بمبور پورتگالی که عبارت از نصف شرق جزیره نمور است در جزائر شرق الهند واقع است . مساحت
آن ۱۸۹۸۹ کیلومتر مربع و دارای ۴۵۱۶۰۴ قریوس است .

در ابتدای قرن ۱۶ بحر بیاباب برنگالی در قطعات بحر مصروف کشف . تجارت و فتوحات گردیدند
در سنه ۱۵۰۱ م دودهد بغات کوچین و کالی سکت تجارتخانه ها تاسیس نمودند . در سنه ۱۵۰۶ پورتگالیها به
جزیره سیلون وارد گردیدند . در سنه ۱۵۱۵ م البوکرک در خلیج فارس جزیره هرمز . در سنه ۱۵۱۷ مقام
گوا در ساحل مالابار . در سنوات ۱۵۱۲ و ۱۵۱۴ معنی حصص جزائر مولوکارا در شرق الهند بتصرف
خویش درآوردند . در سنه ۱۵۱۷ به چین و در سنه ۱۵۱۷ به جاپان وارد شدند .

بعد ازین تاریخ دامنه تصرفات ایشان توسعه یافته . بنادر متعددی را بر سواحل ایران و مالابار و سیلون
و هند چین و جزائر شرق الهند متصرف گردیدند .

قدیمترین مستعمرات اروپائیها در شرق اقصی بندرگاه مکاؤ است که پورتگالیها در سنه ۱۵۵۷ از دولت
چین آنرا باجاره گرفته و تا سنه ۱۸۴۹ بول اجاره را به حکومت چین تادیه می نمودند . از سنه مذکور به بعد
مکاؤ را جزو مستعمره پورتگال محسوب نموده و از تادیه بول اجاره دست گرفتند . چین اینستله را باین شرط
قبول نمود که مکاؤ را بدون رضای چین پورتگال بدولت دیگری ندهد و در اخذ گمرک تجارت ترایا سکت با
حکومت چین متحد باشد . اما موضوع تحدید سرحد تاکنون فیصله نشده مناقشات باقی است .

مقبوضات پورتگال در جزائر شرق الهند در اثر محاربات با مسلمین و هالندیها و غیره . یکی بعد دیگری از
تصرف پورتگال خارج شد و در سنه ۱۸۵۹ بموجب معاهده نصف جزیره نمور به پورتگال و نصف غربی جزیره
بهالندیها تعلق گرفت و مسائل سرحدی در سنه ۱۹۰۸ فیصله شد .

مکاؤ و نمبور در سابق از یک مرکز اداره میگرفتند در سنه ۱۸۹۶ م این دو مقام از هم جدا شده . مرکز
نمبور دلی . و از مکاؤ خود مکاؤ است .

صورة جوية للقصر الملكي في ماله آبا

ملایا

جزیره نمای ملایا تمام جنوب مشرق آسیا واقع و تحریره نمای هند چینی مربوط است مساحت آن مساوی ..... کیلومتر مربع و موس آن عبارت از ..... فراست این مملکت تماماً جوهستانی و دارای جنگلات وسیع کوهی نباشد، بومبان [قدیم ایند سیاهان یست قد بوده و دیگر اهالی عبارت از ملایها هندوها، چینها و سیامها می باشد. در بعضی موقعت حریفانی جزیره نمای ملایا مال التجاره بحری بین چین و جزائر شرق الهند، مالک جنوب و غرب آسیا از ساحل عوری کند، و بر مرکز تقسیم (چهار مصالح) که از مال التجاره قدیم دنیا است، میباشد ساکنان سواحل و سادر آن از ارمه قدیمه آباد و گمان می رود دارای مدینتی بوده است اما چون تاریخ قبل الاسلام آن روش نیست بمیان ارچگونگی مدینت قدیم آن بحث را بد.

از فراش چنان استنتاج میگردد که در زمانهای سدر قدیمه قدرت ملای بطور انحصار بدست تمار سواحل هند بود. - چه مگسیری، قالی که از طرف سیلو ش بدربار (چندر کینا) در قرن ۳ قبل المیلاد سفر بود در کتاب خود از آن ماه می رود به تحقیق پیوسته است که سواحل ملایا در قرن اولیه مسیحی بهند تعلق داشت چنانچه آثار بودائی و نشانهادر انسه دلی از قرن ۴ مسیحی و آثار معابد براهمی و کتیبهها در رسم الخط باگری که در شمال هند از قرن ۱۰ تا ۷ رایج بود در آنجا یافت شده اثبات مدعی می نماید در قرن ۹ میلادی قرار تحریرات جغرافیا دان شهر اسلامی (ابن خرداد به) این جزیره عامه امیر اطوری عظیم (یالم مانک) تعلق داشت و در باب بنادر سکا پور و لیده ۳ اشاراتی در کتاب الممالک و الممالک علامه مذکور بدعا شده. در ابتدای قرن ۱۳ م راهب بودائی (چاو جو کوا) در بیان مسافرت های خود ذکر می کند که (کبد کیلان تان، یا هانگ، تو نکا مو) مطیع سلطنت بودائی سوماترا که مرکز آن در (یالم مانک) بود، بوده اند.

سکنت تاریخی حاوا نشان میدهد که در قرن ۱۳ و ۱۴ بودا امیر اطوری بر اهلی ماحا پاهت (جاوا) تا جزیره نمای ملایا وسعت یافته بود و راجکان آن دیر تخت سلطه و ناج گذار او بودند.

در همین قرونوف تمار اسلامی از ساحل ملایا و سواحل عرب حبه تجارت به جزیره نمای ملایا و جزائر شرق الهند آمد و رفت عریه و ضمه به تبلیغ دین پی می بردا خند چه در سه ۱۲۹۱ م که مارکوپولو سباح ایتالوی و ارد این دیر گردید مسلمانان و مسلمان را در آن دیر دید.

در قرن (ماده) میلادی اهالی چین دین میف اسلام را قبول کرده امیر اطوری سری و جیا (یالم مانک) را در سوماترا بر انداختند و تصرف مستلحکات ملایا و تبلیغ دین اسلام درین دیار برداخته و در قرن ۱۴ و ۱۵ هیأت خویش را در آنجا تقسیم و استحکام بخشیدند. کتیبه اسلامی از عصر ۱۴ بلسان ملائی و رسم الخط عربی از زمان (سری یا دوگاتوان) شاه اسلامی آولا که در آن شاه مذکور حکام خود را باستحکام و نشر مذهب اسلام حکم و تأکید می نماید، کشف گردیده است.

این بطوطه که در قرن ( ) میلادی وارد سوماترا گردید شرحی در باب این ممالک نگاشته است.

قرن ۱۰ میلادی نمای تف رت و سلطنت بدست مسلمان جزیره بود، مد از آن در ابتدای قرن ۱۶ پرتگالیها بهارات تنکی خویش را به ملایا فرستادند اما از خشونت سلاطین ملایا شکست خورده و به دست دولت دوست ۱۵۱۱ م البرصرتک بر بندر ملاکا استلاحت، سلاطین ملاکا قبل از آمدن پرتگالیها اکثر رؤسای محل حسم جزایر را تحت سلطه و اداره خویش آورد و بدختر آن ایشان کزدراج خود را بدست و تکیه بر پرتگالیها شد ملاکا را سیلا نمود سلطان مرکز خود را به (جوهور) جزایر داده و باستان بدست آورد و اقتدار سلاطین جوهور و جزیره نمای ملایا و جزائر شرق الهند برقرار بود و در شکست

قوة یرنگال سی حد و جهد ورزیدند در نتیجه هالندیها ازین کشکشها مستعبد شدند و بعضی ریاستها که در حصه شمالی جزیره نمای ملایا واقع بودند تحت حمایه شاهان سیام درآمدند.

در سنه ۱۵۲۸ فرانسوی ها، در ۱۵۹۱ انگلیسیها، در ۱۵۹۵ هالندیها به واحی ملایه در انحصار تجارتی اهالی یرنگال مداخله نمودند در سنه ۱۶۴۱ اهالی آچین (سوماترا) یرنگالیه را از ملاکارا نهند و هالندیها که با آچین در دادن یرنگالیه در آن وقت اتحاد داشتند حاشین یرنگالیه گردیدند یرنگالیه و هالندیها به سبب قوت و محالفت رؤسای محلی نواستند نمود پیدا کنند و غیر از سدر ملاکارا در آنجا وسعت نیابند تنها به انحصار تجارت اکتفا ورزیدند.

در سنه ۱۶۱۳ انگلیسیها تجارتخانه مسلحی در حکومت یینی تاسیس نمودند ولی در سنه ۱۶۳۰ م رئیس آن بمقامه هالندیها مقتول و تجارتخانه مذکور مسدود شد.

در سنه ۱۷۸۶ م انگلیسیها بدر (بنیانک) را از سلطان (کیده) و در سنه ۱۸۱۹ م بدرشکا پور را از سلطان جوهور خریدند.

در سنه ۱۸۲۴ ملاکارا که قلاً در ایام جنگهای «بولیون» تصرف انگلیس آمده بود مالدیه ارهاالیهها گرفتند هر سه این نقاط در اول از طرف حکومت رضایوی هد اداره می شدند در سنه ۱۸۶۷ م بصورت مستعمره جداگانه تشکیل یافت در سنه ۱۸۷۴ م حکومت تراک تحت حمایه برطانیه قرار گرفت و رسالت دقبادیه بعد از آن یکی بعد دیگری تحت الحایگی برطانیه را بدیدند.

در سنه ۱۹۰۹ م چهار ریاست (کیلاسان ماتراگا و، کیده، برلس) که هفت سال قبل از قرار معاهده ۱۹۰۲ م تحت حمایه سیام تسلیم شده بود، سیام حقوق خود به برطانیه واگذار نمود.

کنون ماسوای ریاست (بالاوان، ساتوم، بانائی و غیره) که تحت الحایه سیام می باشد و منعمره موسوم به ستریت سلمندس تحت الحایه برطانیامی باشد. ملایا ریاست دپل مقدم است.

پیراکیلا، گور، سونکائی او چونک، جلی بو، حوهول، ریتما، او او او بو وار، جیم بول، نیراجی، کونوک، یاسیرای ناس، باهاک، حوهور، کیلاتان، ترنگا، بو، کیده، برلس.

مگولیا

کشور مگولیا (مغلستان) سطح مرتفع وسیعست که در شمال شرق چین واقع شده و مسافه آن تقریباً ۳ میلیون کیلومتر مربع و اکثر حصص اراضی آن بی آب و غیر مرزوع است.

از آغاز تاریخ این سرزمین، مهد آرامش اقوام سلحشور و خاها بردوشی بوده که در مواقع حوادث خانه بر انداز و شهر آشوب از کشور خود مهاجرت نموده اساس زرگترین دولتمدنه آسیا و اروپا را از بیخ و بن بر ساخته و مقدرات آینده ملل را بطرح دیگری ریختند.

در تحت قیادت و فرمانفرمائی چنگیز خان و سلاوه او (۱۱۶۲ و ۱۲۲۷ میلادی) مغلستان مرکز امیراطوری نصف جهان آتوقه بوده از بحیره بالک و بحر سیاه تا بحر الکاهل و از بحر منجید شمالی تا بحر هند تماماً در تحت تصرف و تسخیر آنها بوده است.

در سنه ۱۲۶۰ قباای خان نواده چنگیز خان تمام ممالك چین را تحت تصرف و اختیار خود در آورده و سلاوه شاهی یوان را تاسیس و روی کار آورده و تا مدت ۱۰۸ سال مغلستان جز و ممالك شاهنشاهان مغولی چینی شناخته میشد. سدا از اقتراض سلاوه یوان بدست منکها مغلستان از چین جدا گردیده و شکل ملوک الملوانی اختیار نمود و در فرصت شاهان چین با تمام موجودیت خود سعی میکردند که دوباره ممالك چین را

سالنامه و کابل

بصرف خود یاورید تا اینکه در سنه ۱۶۸۹ در مجلس دولوپور تمام امرای مغلستان اجتماع نموده سلطنت شاهنشاهان مانچوی چین را قبول کردند. بعد از بنواخته تاریخ مغلستان جز و تاریخ چین شمار می رود. در اواخر قرن ۱۹ شاهنشاهان چین ارتس استلاک جاپان و روس اهالی چین را تشویق نمودند تا اراخی وسیعاً لا محذوع مغلستان را آباد نمایند.

اهالی مغلستان حیات قبیله وی دارند و هر قبیله بنام (چی) که معنی آن توغ است یاد میشود. علاوه برین هر توغ مالک یک خان بوده و هر خان نام حک نامیده می شود و چند قبیله که از یک صلب و نسل باشند بنام ایماق یاد می شوند.

طریق حکومت.

مکولیا در ششجبهه منقسم است و هر ناحیه در تصرف یک رئیس قومی است و هر رئیس برای اجرای امور اداری یک معاون جانی دارد که تصویب حکومت چین معینی می شود. و این ششجبهه یا سارت دیگرش ایماق بچندین هوش های دیگر منقسم است و هر هوش راحک آن نامامور چینی که از طرف حکومت معین شده اداره می نماید.

حکومت مگولیا حراج سالانه را حکومت چین تأذیه نمیشاید و برای اجرای امور امیه، پوسته، و حرب مری که در آن موقع نگار باشد آماده و مهیا می نماید.

بعد از انقلاب چین حصه که متعلق به روس آسیای است در اثر حرب یک روس جدا شده یک جمهوریت شورائیه تشکیل داده است و حصه شرقی آن صمیمه امیر طوری جدید ماچو کو گردیده است.

مجد

مجد در غرب واقع بوده تخمیناً سه میلیون نفوس دارد. قایل چادر نشین از ارمه خیلی قدیم در دشت و غلستان مجد هم برای ثله ها و رمه های خود گشت و گذار می کنند مهمترین قبیله های بدویها قبایل شمر، حرب، غسه، مؤثر، مناشد در حد غلستانهای رید وجود دارد لهذا بعضی اهالی شمر و راعت و دارند.

در سنه ۸۸۷۱ و قسده مدحت است در الحضا شده حورد عسکری را بنا نهاد مجد رسماً در حدود سلطنت نو حصه درآمد امادر استقلال داخلی این حصه جیری تأثیر پیداخته بود چه محمد ابن رشید در حائل و عبدالله ابن سعود در ریم حکمرانی می کردند در سنه ۱۸۹۲ ابن رشید - حلاف ابن سعود لشکر کشی نموده به مقام عزیزه دج حصص کرده حکمرانی ابن حدر گردید. اما حانشین او عبدالعزیز ابن رشید حکمرانی را دوام داده سواست و اگرچه ترکها برای او امداد رسانیده بودند لیکن ابن سعود در سنه ۱۹۰۵ او را شکست داده در نجد غلبه حاصل کرد. ابن سعود در سنه ۱۹۱۴ الحصار را از توکان گرفته حدود سلطنت خود را تا به خلیج فارس توسیع داد اما در دوران حرب عمومی حلاف توکان را در آن دیی خود جیک نکرد و بعد از اختتام جنگ عمومی در سنه ۱۹۲۰ بعضی حصص عنبر را فتح کرد. در سنه ۱۹۲۱ حائل و دیگر علاقه امر جیل شمر را به تصرف خود آورد و در اواخر ۱۹۲۵ شاه حجاز را برانداخته حجاز را اشغال نمود.

در حدود سلطنت سلطان مجد شیع های متعدد و علاقه ها حکمرانی می کنند و قانون حکومت خالصاً شریعت پیضای اسلامی است. بعضی وقائع مهمه زیر عنوان حرب و حجاز بیان شده.

نیپال

اولین خانواده‌های تاریخی نیپال گیتا بوده موسس آن ن مونی Ne Muni نامدار دسد اران خانواده‌های تعددی به سر اقتدار آمد که مشهورترین شان امیر Ahir کراتی Kirati سوماواشی Somavanshi موریا واشی Suryavanshi تکوری Thakuri ویشه تکوری Vaishya Thakury و کرماناکی Karnatak بودند - تا سال ۱۳۲۴ وقایع این مملکت به تحقیق معلوم نیست ولی در سال مذکور احای سیمرون Simraun که از محمد تغلق شکست خورده بود به نیپال حمله ور گردیده آرا فتح نموده ازین خانواده چهار نفری به سر اقتدار آمدند ولی بعد اران شهزاده راجیوت جیدر Gayabhadra malla ران سلطه یافت حکمدار مهم این خانواده جیاس تی تی Gayastithi malla از سه ۱۳۸۶ تا سه ۱۴۲۹ بعضی قوایین و مراسم طققات ملی را در مملکت خود ترویج داد این خانواده در سه ۱۷۶۸ بواسطه گورکها مقرر گردید گورکها از مقابل مسلمانان گریخته اول برکوها ی کوماؤن Kumaor حمله آوردند سپس در تحت سرکردگی راجا پرتوی ران تصرف نیپال پیش قدمی نموده و آنرا تصرف گردیدند در سه ۱۷۶۵ انگلیس ها بری کک راجای کتمند و عسکری در تحت کیتین کن لوج Kni loch فرستادند ولی تا کامی مراجعت نمود پرتوی ران در سه ۱۷۷۴ درگذشت پسر بزرگش رنایا پینا Pratapasinha بعد از سه سال حکومت درگذشت رانا بهادر شاه پسر پرتایا سینا بچه خورد سال وده ازین جهت اموراداری را عموماً او بدست گرفت در سه ۱۷۹۰ گورکها برتت حمله زدند ولی بعد از سه سال جنگ به معاهده واکوت Noakote مجبور گردیدند در ۱۷۹۱ و ۱۷۹۲ معاهدات تجارتی بین انگلیس و گورکها امضا گردید .

در سه ۱۷۹۵ رانا بهادر اداره حکومت را بدست گرفت و در سه ۱۸۰۵ بواسطه ظلم خود خود بقتل رسید در سه ۱۸۱۴ آتش جنگ درین انگلیس و نیپال در گرفت در نتیجه نیپالها بناییده انگلیس را در کتمندو بعضی اراضی را در حق انگلیس قول نموده در سه ۱۸۵۰ جنگ بهادر حکمران نیپال به انگلستان سفر نمود چون بواسطه خود نارکشت متوجه اصلاحات بوده و خدمات بزرگی برای نیپال بعمل آورد در سه ۱۸۵۴ نیپالها بر علیه تبت داخل جنگ گردید و این جنگ کاملاً بپایان رسید در شورش هند جنگ بهادر او خود مخالفت شدید ملت طرفدار انگلیس بوده ککی برای شان فرستاد و حتی بالاخره خودش سرکردگی هشت هزار عسکر و ۲۴ توپ برای معاونت انگلیس داخل هند گردید در عوض این خدمات انگلیس او را لقب و اسلحه و عسکرش را اعزام داد جنگ بهادر در سه ۱۸۷۷ درگذشت و برادرش را نادیپ سنگ بهادر بر سر اقتدار آمد ولی در سه ۱۸۸۵ در نتیجه شورش بزرگ به قتل رسید و شمشیر جنگ به سلطنت رسید که بعد از ۶۹۱ سال حکومت درگذشت و برادرش دیپ شمشیر جنگ به سلطنت رسید اما بعد از چند ماه به ترک وطن مجبور گشت و سلطنت را در حق برادرش جدر شمشیر جنگ گذاشت مشارالیه در جنگ تبت و انگلیس طرفداری موخرالذکر بوده کک عسکری نمود و در جنگ عمومی نیز بطرفداری انگلیس بوده تمام عسکر خود را برای کمک شان پیش نمود و تقریباً ده هزار نفر شان در ایام جنگ در داخل هند و سرحدات آن برای انگلیسها خدمت نمودند و در جنگ استقلال افغانستان سه ۱۹۱۹ دوهزار نیپالی به کمک انگلیس آمد .

انگلیس بدوران جنگ عمومی به مهاراجه نیپال وعده داده بود که نیپال استقلال خارجه خواهد داشت بنایه درین ایام جرنیل بهادر شمشیر سنگه اولین سفیر مهاراجه نیپال است که در لندن مقرر شده .

هند چین فرانسوی

هند چین فرانسوی اعزف شرق جزیره نهای هند چینی واقع است، شمال آن چین و بمشرق و جنوب آن بحر چین و بمغرب آن مملکت سیام واقع است، مساحت آن مساوی ۷۴۱۲۵۰ کیلومتر مربع و نفوس آن عارت از ۸۲۵۹۹۵۰ نفر ۲۱۵۹۹۵۰ نفر است. اداره مملکت شش حصه تقسیم شده ۱ کوچی حینا با حصه جنوب مستقیماً بطور مستعمره فرانسه اداره میشود ۲ کوانگ چاو و آن از مملکت چین بطور اداره گرفته شده و ۳ چهار مملکت ۴۱۰، ۵ کبود، ۶ تانگک، لاؤس تحت الحمايه فرانسه میباشد.

مداخلتیکه تاریخ این در این صورت گرفته که از احاطه حرامبانی امروزه آن مملکت تجاوز میکند. بقرار معلومات مؤثقه اولیه ای که مردم این بودند و حتی و رعایت پیشه که بواسطه آلات سنگی بسیار ابتدائی زمین را شاری نمودند و به راهی محلی میوک العوائق اطاعت داشته در حلقه است (رود سرخ) یا (میکوک) ریست داشتند. بعد که از مملکت چین مدیت نسب کردند به این قسم که چینی ها قبل از عهد مسیح به شمال و شرق جزیره هند چین داخل شده اند و آن قسم را فقط تحت الحمايه خود ساخته رسوم و عادات بومی ها هیچ معنی نگرفتند اما از قرن قبل از میلاد و مخصوصاً پس از آنکه توکی بواسطه جنرال چینی موسو به (مالی) در سال ۴۳۰ در میلاد فتح شد. حکام مملکت را کاملاً حروچین ساخته یک ولایت چینی تبدیل کردند و مردم را از حق در ادا و برد شده عادات، اخلاق، و رسوم مدیت، زبان، ادب، عفاف و معصیت را از خود آوردند این حاکمیت شدید انقلابی را بوجود آورد ولی بعدها در حدود یک قرن دوام نداشت و در این حال میوک الطوائف از بین رفته و مردم نام به اداره و حکومت معلوم و مرکز عدلی شده و این قسم علاوه بر اخذ مدیت، قوت ملی پیدا کردند چنانچه در قرن دوم و قریب در آن انقلاب یک رئیس ملی حلی که چینی را گرفت، دولت این چنان اتفاق و قوتی را مالک بود که بواسطه این امر توانست روی درجه و در آن تاریخ علم شبه جزیره سری کند.

پس از سه سلسله که دواء و سلاطه (لها) و (لها) و (لها) تا ۱۲۲۵ و (لها) تا ۱۴۱۳ حکومت کردند و در خلال این اوقات دولت نام همسایگان خود یعنی بعضی اوقات چینی ها در شمال و بیشتر سلطنت (چامپا) در جنوب می حکمید. بعدها در ۱۴۱۴ تا ۱۴۱۸ در داخل (میکوک) موقوف شد که در آن حاکمیت چینی را در این بقرار کند اما یک نفر انامی موسو به (لی نو) نیز از دگر موقوف شد و دست گرفته مدت ده سال بمقابل چینی حکمید و در ۱۴۲۸ فتح کرده اعلان امر ضروری نمود (لی) که بواسطه و تاسیس شد تا ۱۷۸۹ حکومت داشت.

درین دوره ضلوع و ضعف و ضعف شده حکومت این به آخر شده جزیره رسب و از قرن ۱۷ بدخل دولت کامبود چه (رشتن حله) مورد (دست) حاکم های داخلی روی کار آمده و قدرت شاهان (لی) کاسته شد. حکمرانان حقیقی این در قرن ۱۷ و ۱۸ در میان رسب است که بر موسو به (کوی) در جنوب (کوششین حالیه) و دیگر (ترانه) در شمال (سلطنت و کین) حکومت میکردند. حکم های خوبی مابین هر دو دولت مرور و مخ داده و در همین وقت است که رود نیل شروع به رفت و آمد کردند حسیه هیئت های کاتولیک بار اول در ۱۶۱۵ به کوششین و در ۱۶۲۶ در توکی پیاده شدند و بخوشرین هالیدی هند در ۱۶۳۶ در توکی حاکم گرفته بعد تحار انگلیسی در ۱۶۷۲ و لآخره تحار فرانسوی در ۱۶۸۴ در اینجا احد موفیت نمودند.

آخر قرن ۱۸ برای انام یک دوره انقلاب داخل شدیدی بود زیرا بدامنی به منتهای درجه رسیده و شمار کوششین و بعد توکی را گرفته رئیس آنها اعلان شاهی نمود (۱۷۸۵) اما یک از اولاده خان های کوششین به تحریک اسقف (اردان) به فرانسه موسس شده و نوی ۱۶ بواسطه معاهده و رسای (۲۸ نومبر ۱۷۸۷) کمک خود را وعده نمود و آنکه معاهده اجرا شد شهزاده مرپوره کمک چند نفر صاحب منصب فرانسوی موفق به دفع انقلاب شده و کمک را متعده حث و سلاطه جدید (نگوین) را تشکیل داده بنام

ژیالونک) سلطنت برآمد (۱۸۰۲ - ۱۸۲۰).

اختلاف ژیالونک سیاست دیگری را تقبیل نمودند. به این معنی که دست فرانسوی ها را از کار کشیده با آنها رفتار زشت را شروع کردند چنانچه در وقت (تیودیوک) کشتی های جنگی فرانسه به مداخله و ضعیفی مظاهر از قبیل بمباردمان تودان (۱۸۴۷) و غیره مجبور گردیدند. و بعد ها در اثر فشارهای مزیدی که بر افسوسها وارد آمد، ناپلئون سوم و ادار به مداخله گردیده در نتیجه عملیاتی که به آهستگی اداره میشد، ابتدا جزیره بولوکوندور) و سه ولایت حولی (۱۸۶۲) و بعد تمام کوششین سفلی به فرانسه تعلق گرفت (۱۸۶۴).

اما (یتودیوک) با وجود از دست دادن قسمت کلی اراضی خویش هنوز هم خود را در واهی شمالی محکم رده و بالاخره در اثر واقعات متعددی که از ۱۸۷۳ تا ۱۸۸۹ دوام کرد و بیشتر آن در حوضه فونکن واقع گردید، تمام انام و تونکن و کوششین تحت الحایه فرانسه شد.

پس اردو سلطان کم دوام یک برادر زاده (تیودیوک) به شاهی انام رسیده، (۱۸۸۵-۱۸۸۹) و از اوقات به بعد نندین فردیگر بنام امیراطور تحت الحایه فرانسه در انام سلطنت نموده اند که آخر آنها (و به تهوی) است (۱۹۲۵). امیراطور موجوده انام (ماؤدائی) و شاه کمودا (می سوات موی وونک) نام دارند.

هانگ کانگ

هانگ کانگ مجموع جزیره و جزیره غائی است که بر دهانه دریای کاتون بساحل چین واقع است. مساحت آن عبارت از ۰۱۲۱ کیلومتر مربع و نفوس آن مساوی ۸۴۹۷۵۱ نفر است که ۹۶ فیصد آن چینی می باشد با وجودیکه اهالی اروپا در قرن ۱۶ به سواحل چین وارد گردیده مشغول تجارت شدند ولی تا ابتدای قرن ۱۹ حکومت امیراطوری چین سفرای آنها را درجه مساوات قبول نه نموده بلکه محفارت ایشان بگریسته مانند نمایندگان رؤسای ما تحت باها رفتار میکرد. و تحار اروپائی را جز به یک بندرگاه معین هرگز اجازه پائین کردن اموال نداده و بجز تاجر مخصوص بدیگر مجاز اجازه تجارت نیز نمیداد. اگر فرضاً یکی از اتباع یکی از ممالک اروپا صدر خجه و جنایت میکرد تمام بقعه همان ملت تحت محاکمه قرار میگرفت. چون تجارت و ورود تریاک در مملکت ممنوع بود و تجار برطانوی بیشتر به تجارت قاچاق تریاک مشغول بودند باین واسطه مابین تجار برطانوی و حاکم کاتون مناقشات تولید گردید. و این مسئله باعث شد تا حکومت برطانوی بفرض پیشرفت تجارت تریاک با چین خنک نماید و پس از محاربه سه ساله دولت چین برای انگلیسها جزیره هانگ کانگ را واگذار شد.

از سنه ۱۸۴۲ تا ۱۸۴۹ م اساس ثروت هانگ کانگ تجارت تریاک بود. بعد از آن از هانگ کانگ نفری زیادی بفرض کار کردن در کانهای ولای استرلیا و امریکا صادر شده و این مسئله نیز بر ثروت هانگ کانگ افزود.

بعد ها چین در ترقی تجارت تریاک تسهیلاتی بیش نمیکرد دولت برطانیه بار دوم در ۱۸۵۷ با چین داخل محاربه گردیده در سنه ۱۸۶۰ جزیره خای کولون را تصاحب نمود.

سائنس و کابل

مطابق مع (المرجع المذكور)، (ص ١٠٠)

وقتی که کانال سوئز در سنه ۱۸۶۹ افتتاح گردید اهمیت هانگ کانگ دو بالا شد، در سنه ۱۸۹۸ ای استعکام مزید آن مضافات آنجا را ۹۹ ساله با جاره از حکومت چین گرفتند، و این واسطه يك قطعه بحکم حربی و مرکز قوای بحری و بندرگاه تجارتی در شرق اسی گردید، ازینجهت این قطعه بیشتر جالب به حکومت امریکا و جاپان و بلکه تمام دول دنیا واقع شد.

در اثر کانفرانس واشنگتن که در سنه ۱۹۲۱ و ۱۹۲۲ انعقاد یافت برطانیای متعهد گردید که آنجا را درجه اول استعکامات بحریه مستعکم نسازد.

هندوستان

هند (قدیم) تاریخ قدیم هندوستان در پرده تاریکی واقع شده است، چرا که هندو توجه خود را گاهی بطرف ریخ مبدول نکرده اند، و آنها مهاجرت را يك ماخذ بزرگ تاریخ می شمارند علی ای حال حفريات بعضی من هندوستان بر تاریخ آن خطه روشنی انداخته می تواند، چنانچه ماخذ تاریخ ما بالعموم غارها، ضحره و ستونهای حفريات میباشد، خصوصاً حفريات تکسیلا، موهنجود پرو و هریا، قابل ملاحظه و کشفیات خوبی را بانموده است. پس می توانیم بگوئیم که پیش از درآید هام مردم در هندوستان بود و باش داشتند هاقبل درآید می نامیم، بعد از آن مردمیکه آنها را عمومآ درآیدها میگویند اغلباً از رله بلوچستان بدوستان داخل شده در اثنای رماة خیلی دراز تمدن و تهذیب خود را نشوونما داده اند، کشفیات وادی مس ظاهر میکند که در آن زمان شهرهای بزرگ وجود داشت که در آنها آثار رفاهیت و تمدن نمایان باسوماریها تشابه بلکه تمدن قدیم تر را نشان میدهد ظاهری می سازد - چاهن مارشل خیال می کنند که مبارجات درآیدها به نسبت عراق عرب و مصر که معاصر آنها بود بلندتر بود - رنگ این دم سیاه بود.

در سنه ۲۵۰۰ ق م آریه ها از بلخ مهاجرت را شروع نموده يك قسمت این آریه های مهاجر از های افغانستان عبور نموده به پنجاب رسیدند.

زمان ورود آنها را در پنجاب سال ۱۴۰۰ ق م تخمین می نمایند قسمتی از بومیان قدیمی هند را این مردم به مغلوب نمودند و قسمتی را در خود منحل و قسمتی را فرار کردند. آریه های زمان ویدها با بسی قلزات آشنا اند، مثلاً آهنکرها، مسکرها، زرکرها در آنها بودند آنها بواسطه مراده ها جنگ میکردند در اسب اری مهارت خوبی داشتند البته قبل را تا آن زمان اهل و در جنگ استعمال نمی کردند، این آریه ها از ن هندیان قدیم بهره زیادی گرفته و بعضی عادات و رسومات آنها را اختیار و تمام هند شمالی را اشغال کردند. متقی از درآیدها بجنوب کوه هند هاجل کوچ کرده سلطنت های بزرگ را تشکیل دادند.

باید دانست که تمدن آریه های بلخ نسبت به بومیان قدیم افغانستان مریست تر بوده، و آریه ها از بومیان م افغانستان سهم بزرگ تمدن را یاد گرفتند، و همچنان آنها به هندوستان رسید، تمدن بومیان قدیم هندوستان در خود شامل کردند - البته بعد از آن تمدن و تهذیب بلندی را مالک شدند، کتب دینی آریه ها عبارت

سلسله کابل

در چهار سلسله است - و دو کتاب رزمی آنها مهاجرت و رامین می باشد - این آریه ها نسبت به اقوام در هند و ایران
 در هند و ایران سلسله پوست - بلند قامت و قوی الجثه بودند - در پنجاب و کشمیر سکونت پذیرفته آن را بر خوار و
 سلسله میدان های حاصل خیز گنگا و جارا الی بنگال اشغال و حکومت های مستقل و متحد را تاسیس نمودند
 و در زمان بودا ما از این سلطنت ها و آیینی کاملی نداریم اما در ادوار بودائی قلمه زمینیه مابین دریای
 گندک و حکومت های محلیه واقع است مثل ر (۱۶) ریاست مستطه بود که بعضی شایهت ها و بعضی جمهوریه
 های بل بودند مشهور ترین آنها چهار سلطنت کوساله - مگده - ماس - و آو - تی نام دارد در شمال غرب
 این قلمه سلطنت مشهور گندها را به کنار دریای اندس و در رواج یشاور بود .

واقع مشهور هند که تاریخ صحیح آن معلوم است تولد و حیات بودا است که نام اصل اش ساکی منی
 گوتم و در سنه ۵۹۸ ق م - پیداشده بود در این بودا امروز در چین - تبت - چین - مانچوریه - منگولیا - سیام
 مروج است - در سال ۳۲۷ ق م - سکندر مقدونی اول بکنار رود جهلم بایورس شاه پنجاب جنگ صعب نموده
 او را شکست داد اسکندر ناپدریای پیاسی رسیده میخواست تفرض فاتحانه خود را ادامه بدهد اما قریح
 از عبور دریا انکار قطعی و اولاجار از آنجا بطرف بابل مراجعت نمود و کمی بعد در شوشی درگذشت - و سلطنت
 وسیع او قیامین قوم ساسانیهای عسکری بتولی - سیلوکس نکاتور و آتی گوپوس منقسم گشت سیلوکس نکاتور
 بر حلقه های شرق از شام الی باختر تصرف نمود .

بعد از مردن سکندر افغانسان و هندوستان کاملاً استقلال خود را حاصل کردند - درین ادوار
 چندر گپتا یکی از وزرای خانواده نندا در مگده یعنی بهار سلطنت قایم کرده کل هندوستان شمالی را در حلقه
 سلطنت خود در آورده بنیاد سلاله موری را نهاد - یونانیها او را سندرا کوتس می نامند - چندر گپتا از
 ۳۲۷ الی ۲۹۸ ق م سلطنت کرد .

سیلوکس نکاتور به از استعکام سلطنت خود در شامات و عراق عرب و ایران بطرف هندوستان
 متوجه گشت که آنرا مثل سکندر مکرراً مفتوح نماید - لیکن دید که حریف مقابل او (۶۰۰۰۰۰) پیاده
 (۲۰۰۰۰) سوار و (۳۶۰۰۰) نفر سواره فیل های جنگی و (۲۴۰۰۰) نفر بهراج مراده جنگی دارد
 با آنها سیلوکس با چندر گپتا بجنگ داخل شده شکست فاحشی یافته و مجبور به صلح شده دختر خود را به
 چندر گپتا به نکاح داد و کل حلقه پنجاب و وادی کابل را واگذار کرده از چندر گپتا (۵۰۰) فیل عطیه
 یافت - باز پدر در چندر گپتا سفیر خود میگاستیز را در (۳۰۲ ق م) مقرر نمود - چندر گپتا یکی از بزرگترین
 شاهان هندوستان است که قسمت اعظم هندوستان را بر سلطنت واحد در آورد .

در سنه ۲۷۲ ق م راجه آشوک نواس چندر گپتا جانشین گشته حامی و مربی بزرگ مذهب بوده - دین
 بودائی را رسمی قرار داده برای آن خدمات زیادی کرده و مبلغین این دین را به تبت - چین - برما و
 سیام - جاوا - سیلون فرستاده بعد از مرگ او در سنه ۲۳۶ ق م اقتدار خانواده موری رو به تنزل گذاشت
 و در مدت ۳۱ سال هفت شهزاده یک بعد دیگری سلطنت کردند - بالاخره شاه آخرین بر بهد را تنها نام را
 در سنه ۱۸۴ ق م سه سالار بوش یا متر اسنگا کشته سلاله سکا را تاسیس نمود .

در حدود سلطنت وسیع آشوک قسمت بزرگ تر افغانستان - حصه بزرگ بلوچستان - سند - کشمیر - خیال
 بنگال الی مدراس شامل بود

بعد از حمله سلاله مشهور در هندوستان سلطنت کردند ۱ - سکا ۲ - کانوه ۳ - اندهرا - پالی بودمان
 سکا چون بودا را بیدریغ قتل نموده بر هیت را مکرراً در هندوستان زنده ساخت - خاندان های
 دیگر و غرب سال ۱۶۰ میلادی غاصه می یابند .

تاریخچه مختصر ممالك آسیا

در انتای قرن دوم قبل المیلاد شاهات یونانی افغانستان سید حلات بردند. مشهورترین آنها دیمتریوس، پروکراتیدس و متاندریس می باشند خصوصاً میناندیر تا بنگال فتوحات خود را وسعت داد حتی پوشا مترا او را از وادی گنگا اخراج نمود.

قریب سنه ۱۰۰ میلادی شاهات (سکائی های چادر نشین آسیای مرکزی) و پهلواها از راه بلوچستان حمله آورده گجرات و کاهیاوار را اشغال نمودند و به مرور زمان یوئییی های ملخ افغانستان متحد و منظم شده به توسیع سلطنت خود پرداختند بانی آنها کدافس اول (۴۰-۷۸ میلادی) بنای سلاله کوشانی را نهاد. وادی کابل را فتح کرد. اثرات باقیانده استیلای یونانیان را بر انداخت. جانشینات او هند شمال جنوبی را فتح نموده فتوحات خود را تا بنارس توسیع دادند. اما مشهورترین کوشانیهای افغانستان کانشکامی باشد که پایتخت خود را بروش پوره (پشاور امروزی) قرار داده بود. کشمیر و سهار را فتح و خلاف پارنهای قمرضات فاتحانه نمود و بالای خاقان چین ظفر و کامیابی حاصل نموده کاشغر، یارکند، و خطن را در حدود سلطنت مقتدر و وسیع خود در آورد. سلطنت کوشانی در هندوستان قریب ۲۳۶ میلادی خاتمه یافت.

بعد ازین تاریخ هندوستان تاریک است، حتی چندرگپتی اول در سنه ۳۲۰ میلادی سلاله و سلطنت گپتا را تاسیس می نماید، این خاندان از ۳۲۰ الی ۴۸۰ میلادی دوام نموده وایت زمان را اکثر آرمین طلائ هندوستان می نامند، چرادرین عهد امنیت تانیه حکمرما بوده و مملکت خیلی زیاد ترقی و تحول را مالک شده، حکومت نهایت متنور و وسیع گردید و صنعت هندی بکمال علوم و فنون، موسیقی، سکه تراشی، مصوری بدرجه بلندی رسید، پنج شاه بزرگ از خاندان گپتا سلطنت کردند، حتی ایقتالیت های ماهوهای سفید شاه آخرین دودمان مذکور یعنی سکندا گپتا نام را برادارخته سلاله مذکور را متصل نمودند.

هونهای سفید در سنه ۴۷۰ میلادی شاهان ایران و افغانستان را یامال کرده به تعداد خیلی زیاد به هندوستان هجوم بردند، ظالم ترین و قوی ترین شاه ایقتالیت ها بنام مهیراگله مشهور بود، بالاخره هندیها از ظلم و تشدد فوق العاده او بنگه آمده اتحاد نموده مهیراگله را شکست دادند، و در آسیای وسطی نیز ترکها بشراکت ایران ها قوت ایقتالیت ها را رنداختند، هونهای سفیدیکه به هندوستان داخل شده بودند سرعت هند شده و در قفس آنجا مدفون و منحل شدند.

آخرین شاه مشهور مقتدر در هند شمالی تاحله مسلیماها (هرشه) نام بود که از سنه ۶۰۶ الی ۶۴۸ میلادی سلطنت کرد، حکومت او بسیار خوب و وسیع بود.

بعد ازین زمان تاریخ هندوستان واضح بوده و اسلام ظهوری نماید
قرار روایات قدیمه در هند جنوبی سه خاندان مشهور حکمران گذشته اند ۱- پاندیا ۲- چولا ۳- چیرا
خاندان چولا، هند جنوبی را بالاخره ملک کانور جرنیل سلطان علا الدین خلجی در سنه ۱۱۲۰ میلادی خاتمه میدهد.

اولین حمله و ورود موثر مسلمانان در هندوستان به عهد خلیفه اموی ولید اول بن عبدالملک دوره اسلام : (عهد خلافت ولید اول من حیث فتوحات مسلمانها بهترین زمانه میباشد از اندلس تا وادی طارم فتوحات مسلمانها وسعت پذیرفته بود) تحت قیادت محمد بن قاسم از راه بلوچستان در سنده به وقوع پیوست، و محمد بن قاسم راجه داهروالی سنده را شکست داده تاملتان پیشرفت

بعد از وفات حجاج بن یوسف و سقوط خلافت بنی امیه این ناحیه هندوستان مکرراً آزاد گردید، و در هند شمالی را جگان هندوستان انتظام و مکر درست داشتند، راجه جیال که پای تخت او پهنابود تا نهایت و نواح آن

قلعہ مینار دہلی (پادشاه سلطنت افغان دہلی)

تاریخچه مختصر ممالك آسیا

سلطنت میکرد و از قوه روز افزون امیر سبکتگین اندیشه نموده بمحدود مملکت او تجاوز نمود سبکتگین فوراً عسکر خود را ترتیب داده به کمک ملک حمید لودی فوج متحده هند و ها را شکست داده لهنان و جلال آباد - کرم - پشاور را گرفت (۹۹۱ میلادی) پسرش سلطان محمود غزنوی که برای اشاعت دین اسلام شفق بکمال داشت به هندوستان مخفیانه حمله نمود. هندوهای هند وستان قریباً در موقع هر حمله متعدد و متعین شده بکمال شجاعت و تهور چپک می نمودند اما محمود به مهارت فوق العاده حرب خود در هر محاربه هندوها را به زحمت می داد. محمود غازي تا وادی دریای گنگا و کجرات گاهیا حلات خود را برده به راجگان شکست خورده تاج و تخت می بخشید - و زر و جواهرات بی حساب که در دیرها و مندرها بیکار جمع شده کحل عالم آن زمان را در بحران اقتصادی مبتلا ساخته بود حاصل کرده در بشر علوم و فنون و توسیع تجارت بحرف رساند - در عهد غریویان پنجاب تحت تسلط مسلمانهای مانت محمد بود، محمود یکی از بزرگترین شاهان و فرماندان های عسکری و فاتحین عالم بشمار می رود.

بعد از سقوط غریویان فاتح بزرگ دیگر شهاب الدین محمد غوری است که به هندوستان حلات برده ملتان، اچ - لاهور را فتح کرد ولی در بار اول پیشرفت خوبی نکرد - مگر بعد اردو سال مجدداً حمله برده لشکر زیاد و منظم هندوها را در میدان تراهن بر م رده به دهلی حریل عزیز خود یعنی قطب الدین ایبک را حاکم مقرر نمود محمد غوری سند و سارس را بر فتح کرده بود بعد از وفات سلطان غریوی قطب الدین ایبک اولین شهنشا مسلمان دوهندوستان گردید و محمد بن اختیار خلجی سنگال را در سنه ۱۱۹۹ فتح کرد - قطب الدین تعمیر قطب - مینار دهلی را شروع - اما القش آن را تکمیل نمود.

خاندان غلامان در سنه ۱۲۹۰ خاتمه یافت و در عهد این سلاطین مغلهای چنگیز خانی حلات را شروع کردند - اما سلطان علاء الدین خلجی افغان مغلهای چنگیز خانی را نزدیک دهلی شکست فاحش داد از شاهان مسلمان افغان، علاء الدین اولین کسی است که قریباً کل هندوستان را تحت لوای یک سلطنت واحد در آورد - بعد از سقوط خاندان خلجی دودمان تغلقی سلاطین هندوستان شدند لیکن درین ادوار سلطنت واحد هندوستان برآنگشته شده در تمام هندوستان روسائی قوی مسلمانها حکومتهای جداگانه را تشکیل دادند و بیر در بعضی قطعات هندوها مستقل و آزاد شده سلطنت ها را تشکیل نمودند - در بیکال، مالوه، کجرات و کشمیر پادشاهان مسلمان بودند - و در دکن (هند جنوبی) علاء الدین اول بنای سلطنت همی را نهاد.

در سنه ۱۳۹۸ تیمور گورکانی بهندوستان حمله آورده دهلی را خراب نمود، بعد از مراجعتش محمد خلق پسر پایی تحت خود رسید، بعد از تغلق ها خاندان سادات در دهلی پادشاه شدند بالاخره سہلول افغان از قبیلہ لودی در دهلی خاندان لودی را تاسیس نمود.

بابر در سنه ۱۵۲۶ از کابل برآمده در میدان پانی پت ابراهیم لودی را شکست داده سلاله مغلی را تاسیس نمود، شاهان مغلیه، هندوستان تا سنه ۱۸۵۷ میلادی دوام نمودند.

در دکن هند جنوبی سلطنت بزرگ هندو یعنی وایانکر از قرن ۱۴ الی ۱۶ میلادی اقتدار داشت، بعد از سقوط سلطنت اسلامی بهمنی پنج خاندان اسلامی در دکن مستقلاً حکمران شدند، در سنه ۱۵۶۵ آنها با هم متحد شده سلطنت هندوئی و جایانکر را بر انداختند سلطنت بابر از دریای اکنس الی حدود بینکال و اوچالیه تا گوالیار وسعت داشت، در زمان او بینکال تحت حکومت افغانها بوده، چنانچه شیر شاه سوری افغان از حکومت بینکال خروج نموده همایون پسر بابر را از هندوستان کشیده تا پنج سال به بند برداشتندهی حکومت نمود این شهر یار خلی متدین و شجاع بود، همایون بعد از ۱۶ سال دهلی را مکرراً اشغال نمود مگر سلطنت مغلیه درین عهد بسیار محدود بوده در هر قطعه حکمرانان مستقل حکمرانی میکردند.

پسرش اکبر پادشاه در سن ۱۴ سالگی بر تخت دهلی نشسته و مادادیرم خان بلخی (قواماندهان عسکر مقلی) در هندوستان قومات زیاد توده سلطنت مقلی را نهایت محکم نمود. سلطنت اکبر از کابل و قند هار اقل بنگال و از همایه تا برار و سمت داشت می توان به شهنشاه اکبر را موسس حقیقی خاندان مقلی بنامیم.

شاه جهان پورس، در سمرقند و به خصوصاً در تاج محل را تعمیر نمود و تخت طاووس محکم اوساخته شد. در عهد او یک رسد به من علاه های منسب دکن مفتوح و سلطنت مقلی به بزرگترین وسعت قایل شد. پس او یک ریب عظیمه در هند و در یوروپ و راجه اشوک و سلطان علاء الدین افغان و شهنشاه اکبر چنان سلطنت دره. بود که درین سن هندوستان بر تخت حکمرانی بت سلطنت واحد در آورد.

بعد از وفات اورنگ زیب سرشته ها در دکن و سبها در سبها قوت پیدا کردند و سلطنت مقلی سرعت رو بزوال نهاد و تاخت و حمله نادرشاه افشار در سنه ۱۷۳۹ و قتل غلام و تحریک و تاراج دهلی از دست او قوه باقیانده مقلی را ضعیف رسانید. که بعد قوت پیدا کرده توانست جین قولیج خان ترک را صاب جاه که سنی المذهب بود در دکن و محطدات علیخان ابرار که از اهل تشیع بود در او دهمه رای نام اطاعت شهنشاه مقلی را تسلیم میکردند ولی در حقیقت آزاد بودند. اما بنگال قاعدتاً ماله بدلهای می پرداخت.

سرشته های دکن درین قوت پیدا کرده در گرد و بواح دهلی رسیدند حتی اعلیحضرت احمد شا ابدائی شهنشاه افغان از پای تخت خود حرکت نموده اولاً سند و پنجاب را فتح کرده و بعد به میدان پانی پت در ۱۷۶۱ سرشته ها را ازین پت گرشکی داد. شاهان محلیه قوت خود را باخته دست نگر دیگران بودند حتی انگلیس ها در ۱۸۵۷ بهادر شاه آخرین شهنشاه فی اقتدار مقلی را به برما تبعید نمودند.

تأثیرات اسلام در هندوستان پیش از اسلام جمع حمله آوران که از خارج داخل هندوستان شدند سرعت در هندوها متحول شده کاملاً هندو گشتند لیکن مسلمانان دین مقدس اسلامی را داخل نموده خدایپرستی و عجل و مساوات را رواج دادند. رسومات قبیعه مثل (سی سوختن دهن زن زنده در آتش همراه نشوهر او) تحریماً کم کردند. امتیازات قومی هندوها را کاستند.

عمارات بررکه، پایدار و نهایت جیل را در سرزمین هندوستان تعمیر نمودند. زبان اردو از اختلاط مسلمانها با هندوها بوجود آمد.

ملکوره و وحدانیت خدای تعالی در ذهن هندوها آرات موقع پیدا شده معارف را ترقی و وسعت زیاد دادند و ورود اروپائی ها، برتگربها اولین قوم اروپائی بوده که در هندوستان ۱۴۹۸ میلادی آمده. راه تجارت را باز کردند. بعد چها یعنی هالندها، نفوق حمتند. بار انگلیسها و فرانسویها داخل سرزمین هند شده با هم ستانه کردند حتی انگلیس بر همه اروپائیها نفوق حاصل نمود.

ملکه الیرات اولاً در سنه ۱۶۰۰ ایست اندیا کینی را تاسیس نمود. کپطان ها کتر در دوره انگلیسها: ۱۶۰۸ از شهنشاه جهانگیر برای تعمیر یک تجارت خانه در بندر سوت اجازه گرفت. انگلیس در بحر قوت برتگالبا و دچها را شکست داده آست آست ۱۶۷۹ تجارتخانههای خود را در سورت، بمبئی مدارس، کلکته، بنگال، فیم کردند اما شهنشاه اورنگزیب از قوت و روز افزونی و تجارت آنها ملنفت شده از حدود سلطنت خود همه تجارتخانههای انگلیسی را اخراج نمود.

بعد از وفات شاه عالم اول پسر اورنگزیب سلطنت مقلی رو بزوال نهاد. و انگلیسها مواضع تجارت خود را مکرراً اشغال نمودند.

در سنه ۱۷۰۷ مراج الدوله صوبه دار بنگاله به کلکتہ هجوم آوردہ قلعة انگلیسی آنجا را مفتوح نمودہ انگلیسیہا را محبوس و مقتول نمود و مسترکلدیو بایککدہ عسکر و جہازات جنگی بہ غرض انتقام از مدراس آمدہ میر جفر سہ سالار مراج الدوله ازین موقع استفادہ نمودہ با انگلیسیہا خفیہ متحد گردیدہ مراج الدوله در جنگ اوکی شکست خوردہ مقتول شدہ و میر جفر سہ سالار جای او را اشغال نمود.

شہزادہ علی گوہر منلی کہ بعد از ان بلقب شاہ عالم ثانی معروف گردید مہرم سرکوبی میر قاسم والی جدید بنگال از دہلی روانہ و عازم مقابلہ شدہ ولی در عین زمان از فوت پدر خود شنیدہ بدون مقابلہ بدہلی برگشتہ سریر آرای سلطنت شد و بامستہ کلدیو ہنگام عزیمت از در سواقت پیش آمدہ بہ ایست اند یا کینتی در عرض ادای تادیبہ سالانہ (۲۴) ہزار کلدار سرپرستی مالہ و دیوان بنگالہ را تفویض کردہ درین آوان در دکن ۳ حکومت قوی بوی اقتدار داشت.

۱ - حیدر علی میسور - ۲ - نظام حیدر آباد - ۳ - مرہتہ ہا.

را کہو ناتہ یکی از راجگان مرہتہ برای حصول تخت یو با از انگلیسیہا امداد خواست چاہچہ انگلیسیہا مداخلت نمودہ و حزب مخالف را شکست دادند.

تجاوزات حکومت انگلیسی مدراس، حیدر علی سلطنت میسور، و نظام حیدر آباد را بہ خصوصت و قتل تحریک دادہ ہر دو شاہ مدکور امداد و اتحاد مرہتہ ہا را خلاف دشمن اجنبی مشترک خواستند لیکن بواسطہ سیاست و ران ہستگز نظام حیدر آباد و مرہتہ غر جابدار شدید، با اینہجہ حیدر علی سلطنت میسور ر ہوج انگلیسی فتح حاصل نکرد. مدراس را محصور نمود حیدر علی در سنہ ۱۷۸۲ وفات کرد و انگلیسیہا با بر سرش تیوسلطان در سنہ ۱۷۸۴ معاہدہ نمودند.

انگلیسیہا نظام حیدر آباد، و مرہتہ قوت روز افزون سلطان (تیو) را دادہ نام متحد شدہ و بوی اعلان جنگ دادند، سلطان تیو شکست خورد و نصف مملکت خود را با ۳ ملیون سترلنگ بہ اتحاد یون تسلیم نمود.

در سنہ ۱۷۹۸ لارڈ ولرلی بہندوستان وارد شدہ این پالیسی را احبار کرد کہ در تمام ہند جنوب باید برطانیہ فایق و رؤسای بومی ہندوستان زیر حمایت او باشد، در نتیجہ انگلیسیہا بالای اولشکر کشی کردند، و سلطان تیو بکمال شجاعت مقابلہ نمودہ شہید گشت، لہذا در تعقیب این نظریہ بہ معنی راجکال و نواب ہای آنجا متحد شدہ طرف مقابل را مغلوب و محذو با دیگری موافق شدہ یکی ازین متحدین سابقہ را برمی انداخت تا آخر بہ تمام حصص ہند حنوی کامیاب گردید، پس ازین تاریخ دیگر جنرال گورنر ہا کہ بروی کار آمدید ہمین سیاست و طرز عمل را در ہند شمالی نیز تعقیب کرد و بلافاصلہ بتصرف آن کامیاب گردیدند، خصوصاً دل ہوزی کہ جنرال گورنر نمین شد این رویہ را با نہایت دلچسپی و بحدیث ہرچہ تمام تر اجرا می نمود. و یکی از خصوصی ترین طرز تصرف این دل ہوزی این بود کہ ہر گاہ از حکمرانان ہند شمالی مستقبلاً وارث حقیقی نیامد علاقہ او را بتصرف می شد گذا تا تر سوا ادارہ و عدم کفایت حکمران محل نیز حکمران مذکور را خلع کردہ منطقہ او را بتصرف می آورد.

در سنہ ۱۸۴۴ چون امیر ہای سند تحت الحماہ گمی را قبول نمی کردند لہذا علاقہ سندہ م در عہد لارڈ آلن پورڈ فتح گردیدہ بہ سلطنت برطانیہ منم شد.

نیجایاب درین آوان تحت تسلط سکھا بود، در سنہ ۱۸۴۵ سکھا دریای ستلج را عبور کردہ بہ علاقہ برطانوی حملہ بردند، چہار محاربہ خونریز بکنار دریای ستلج واقع شدہ انگلیسیہا تلفات زیاد دادہ بالاخرہ فتح کردند در سنہ ۱۸۴۹ محاربہ دومین سکھا بوقوع پیوستہ و بالاخرہ سکھا شکست خوردند، و نتیجات در سلطنت برطانیہ الحاق گردید.

در سال ۱۸۳۹ انگلیسها از راه سند وارد افغانستان شده قندهار و کابل و جلال آباد را اشغال نمودند ولی اقوام این سرزمین با اتفاق سرداران خود خیلی سختی دفاع کرده تمام قشون بر طاقی مقیم کابل را قتل و مملکت را از سلطه شان نجات دادند. در سال ۱۸۵۷ در هند قیام بزرگی مشهور بنام برمندها حکومت بر طاقی قایم و خسارات هنگفتی بآن حکومت تولید گردید. و در همین سال ۱۸۵۷ سیاه هندی انگلیسها بهادر شاه آخرین شاه سلاله تپوری را شاهنشاه هند اعلان کرده برای استقلال خود را خلاف انگلیس اقدام نمودند. ولی بعد از جنگ یکینم ساله منتهی به شهادت و شهادت مقله مقتول و خود بهادر شاه به برما محبوس گردید.

حکومت هندوستان در این ایستادگی سبب شده راساً حکومت بر طاقیه تعلق گرفت. و مملکت بر طاقیه قیصر هند اعلان شد. بعد از وفات ملکه وکتوره ایدرد هتم شهنشاه هندوستان گردید آخرین رورها شاه جارح بهم شهنشاه هندوستان می شد.

هند برنگالی

هند برنگالی از حریره و علاقه گوا و حریره دیو و دمن که ساحل شرقی هند واقع است تشکیل یافته است و مساحت مجموعی آن ۳۸۰۷ کیلومتر مربع و موس ۵۷۹۹۶۹ می باشد.

چنانکه در باب تاریخ مگا و تنور در نامه است در آخر قرب پانزده برنگالیان اول ساحل هند رسیدند و در ابتدای قرن شانزدهم با حاکم بهادر شاه گجرات و راسای محلی بر ساحل گجرات کاتیاوار در حریره و دیو و در تنی تجارتخانه ها معصن تاسیس نمودند از آن حه عمی بطور جبهه ملکه کتیر این به بر طاقیه رسید. باقی تاحال در تصرف برنگالی ها می باشد.

بووا گوا مرکز حکومت در علاقه گوا بر ساحل مالابار واقع و از ارمه قدیم در تاریخ مشهور است چنانچه در یورال که صحنه مدعی هندو اب می باشد نام گوا و یوری مد کور است. اعراب آنر بنام سنداپور در کتب خود به ضرر دید از ابتدای قرب دوم مسیحی نام مدت دوازده صد سال روسا خانواده که مادرین سرزمین حکمرانی نمودند. و در سال ۱۳۱۲ به تصرف مسلمانان آمد که ناشت سال دراز حکومت نمودند بعد از آن حروا میرا ضوری هندو حاکم گردید که احوال تحمل و شوکت آنرا عبدالرزاق سمرقندی در کتاب مطلع السعدین درج نموده است بعد از آن ضمیمه سلطنت اسلامی دکن معروف به بهمن گردید و چون در سال ۱۴۸۲ تخریب شد گوا در تصرف یوسف عادل شاه بیجاپور درآمد در سال ۱۵۱۰ در عهد همین پادشاه برنگالی ها برای هند معبر رسیدند که مرکز تجارت هند جنوبی و ایران و عربستان و چین بود و جهازات حجاج از همین بندرگاه به حجاز روانه می شدند تجارت برنگالی بدو مقابل داخل شهر شد لیکن آنرا مملکت مقبوحه قرار دادند. یوسف عادل شاه آنها را شکست داد و از شهر بدر کرا ولی چند ماه بعد واپس آمدند و تمام اهالی مسلم آنها را از زن و مرد و صغیر و کبیر تبع نمودند در اواخر قرن ۱۶ و ابتدای قرن ۱۷ این شهر نکال شوکت و ثروت و عظمت رسید تبلیغ مسیحیت در شرق آغاز گردید اما چون حالتی درین کار وارد گردیدند تجارت کم شد (بعد ازین دفته ها لندی ها از طرف بحر و میراثه ها از طرف خشکه بران حمله آوردند و در کتیر موضع مذکور را گرفته نتوانستند بالاخره در سال ۱۷۳۹ با میراثه ها عقد صلح بستند. و بعد از آن عروج انگلیسها که حلیه برنگالی اند این خطر را بر طرف نموده و تا کنون از طرف حکومت برنگالی بتوسط یک گورنر جنرال اداره می شود.

هند فرانسوی

هند فرانسوی عبارت از چند بنادر متفرقه ایست که در حصص مختلفه هند واقع است. مساحت مجموع آن مساوی ۵۰۸ کیلومتر مربع و نفوس آن عبارت از ۲۸۴۱۰ نفر بوده و به پنج ناحیه تقسیم یافته است

- ۱ - ماهی ساحل مالا بار ۲ - کاریکل ۳ - پاندیچری ساحل کارومندل ۴ - پاناون (پانام) ساحل گولکنده
- ۵ - چندرنگر در مملکت بنگال شمال کلکته در کنار دریای اوگلی واقع و مرکز آنها پاندیچری است.

از مقبوضات وسیعۀ فرانس در هند که (دوپلی) آن را بتصرف خویش درآورده بود تنها همین بندریکه ذکر شد باقیبمانده و باقی تصرف انگلیس درآمده است.

در سنه ۱۶۶۴ میلادی فرانسویها شرکتهای برای تجارت شرق تشکیل نمودند. شرکت مذکور در سنه ۱۶۷۳ م قریه پاندیچری را خرید اما هالیدی ها روز آنرا تصرف نمودند و در سنه ۱۶۹۹ واپس آنرا بفرانس مسترد کردند و در سنه ۱۶۸۸ در چندرنگر تجارتخانه تاسیس نمودند. در سنه ۱۷۱۹ م دیگر شرکتهای تجارت خارجیۀ فرانسه باین شرکت ملحق شده بام شرکت فرانسوی در هند موسوم و علاوه از امور تجارت مسائل استعمار بر باین شرکت محول گردید.

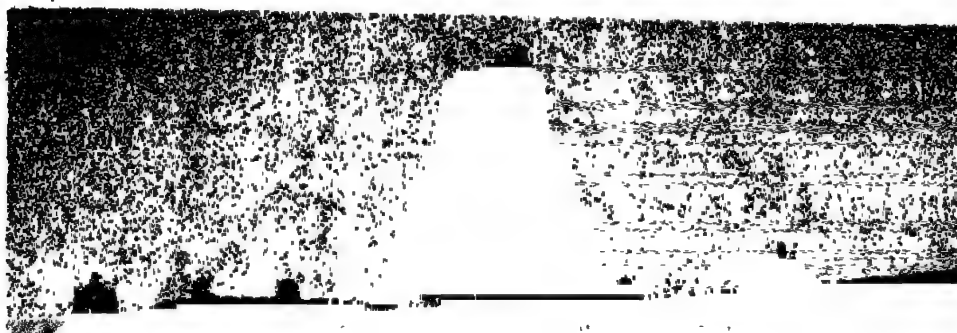
در اثر سیاست متغیۀ مامورین فرانسوی در هند با رؤسای محلی راجکان و نوابان متفق شده در حالیکه ریاسات یکی یا دیگری در نزاع و کشمکش بود مصالح سیاسیه خود را سنجیده گاهی طرفداری از یکی و گاهی از دیگری طرفداری می نمودند. و چون انگلیس و فرانسه با هم رقابت تجارتی داشتند هر کدام از این رؤسا که انگلیس طرفداری می نمود طرفداری جاب مقابل را فرانسه می گرفت و در بدل طرفداری خود پول یا زمین از آنها حاصل می کرد. زمایکه انگلیس و فرانسه در اروپا مشغول جنگ می شدند شرکتیهای طرفین نیز در هندی یکی یا دیگری می آویختند و طرفداران محلی شان نیز ایشان معاونت می نمود و رؤسا در محاربات داخلی خود از فوچ شرکتیها کار گرفته و در بدل پول ها زمین می دادند چنانچه در اثر اینطور محاربات در سنه ۱۷۲۶ م ماهی بتصرف فرانسه درآمد و در سنه ۱۷۳۹ رئیس (تنجور) بندر کاریکل و مضافات آنرا بفرانس ها بخشید.

زمان اوج فرانسه در عهد (دوپلی) است که در سنه ۱۷۴۲ گورنر جنرال مقبوضات شرکت فرانسوی مقرر گردید و از مناقشات ورثه راجه تنجور و اب کراناک و نظام الملک اول و حاکمهای دول میسور حیدرآباد و مېرته استفاده کرده و یکی از پسران نظام الملک را که فرانسه از و حمایت می نمود به تخت حیدرآباد دکن بنشاند و علاقه های وسیعۀ موسوم به (سرکار) و (کرناک) را در بدل خدمات برای شرکت گرفت. در سنه ۱۷۴۶ ب انگلیس غالب آمده مدراس را تصرف نمود و در سنه ۱۷۵۰ شهر پاناون را تاسیس کرد و باین ذریعہ در تمام جنوب هند نفوذ فرانسه حاوی گردید.

(لبودونی) از باعث رقابتیکه با دوپلی داشت او را تنها گذاشته جہازات جنگی را با خود برد و سبهداران شرکت نیز بواسطه مصارف زیادی که دوپلی مینمود ناراض گردیده و به خدمات قیستدار او اهمیت نداده مشارالیه را عجبوساً در فرانسه احضار نمودند این قدر ناشناسی و تنگ نظری فرانسویها نتیجه وخیمی برای حکومت و ملت فرانسه بخشیده منافع مادی و معنوی نیکه در هند در اثر تدابیر عاقلانۀ دوپلی بدست آمده بود ضایع کردند و مقامات جزیه کاکتون بتصرف فرانسه است آنها بارها از دست فرانس برآمده و باز باو سیرده شده است چنانچه پاندیچری را از سنه ۱۷۶۳ و باز از سنه ۱۷۷۸ تا ۱۷۸۲ و

ساکنانه د کابل

نمونه معیاری هند چوبی « پک تجارت بزرگ در پتارس »

مدرسه فرانسیس در پاندیجری « هند فرانسیس »

تاریخچه مختصر ممالک آسیا

سوم از سنه ۱۷۹۳ تا ۱۸۱۷ ، و کاریکل را در سنه ۱۸۰۳ و بار دوم در سنه ۱۸۱۴ و ماهی را در ۱۷۹۳ و بار دوم در سنه ۱۷۷۹ و بار سوم در سنه ۱۷۹۳ م انگلیسها متصرف شده و بالاخره بموجب صلحنامه سنه ۱۸۱۶ بعد از انهدام تمام استحکامات و بشرط اینکه در آینده استحکامات در آنجاها بنا کرده نشود برانسه گذاشته شده .

یمن

قدیم ترین مملوئاتی که مورخین و جغرافیون یونانی راجع به یمن پیدا کرده اند از قرن سوم قبل از میلاد تجاوز نمیکند ، فقط از روی انجیل همیشه در مملوئ می شود که اهالی یمن در قدیم الایم یسام (س) یا (سبا) یاد میشوند . رومیها نیست های متعددی را بسواحل این مملکت اعرام کردند ، مردمان حشّه کوشش زیاد نمودند و این خاک را به تصرف خود در آوردند اما در ابتدا موفق نشده فقط در حدود سنه ۵۲۹ میلادی توانستند که آن مملکت را اشغال نمایند . در سنه ۶۰۱ یعنی ها خلافت تشدد و مظالم الی سبایا ارایران امداد خواستند چنانچه فارسیها یمن را بتصرف خود در آوردند ، به ها کبّ حشّه که عیسویت را در آنجا وارد کرده بودند حاتم دادند .

در سال ۴۸ هجری حضرت محمد صلعم اولاً حضرت علی کرم الله وجهه و ثانیاً معاذ بن جبل را (رض) برای تبلیغ اسلام با اهالی یمن اعزام فرمودند ، پس پس قسم یمنی ها اسلام را قبول کرده بزرگوار اداره خلفای اموی و عباسی در آمده تا آنکه در عهد سلسله زبیده که مدت دو قرن از ۲۰۴ تا ۴۰۹ هجری (۸۱۹-۱۰۱۸) عیسوی حکمرانی داشتند استقلال یافته اما وجود این مملکت به قطعات زید تقسیم گردیده اداره هر کدام بدست يك رئیس محلی افتاد ، صفا مرکز سلطنت شعبه (صلاحیه) قرار گرفت و سلطنت مزبور بواسطه سلاله (همدانیه) ازین رفته شاهان موخرالدکر از ۱۰۹۸ تا ۱۱۷۴ دوام کردند و دران تاریخ تمام مملکت یمن به سلسله ابویه مصر منتقل گردید این سلسله بواسطه خاندان رسدیه که اولاده یکی از امرای خلیفه عباسی بود متفرض شد .

در سنه ۱۵۱۷ اتراک عثمان ملی که مصر را فتح کرده بودند به تصرف یمن پرداختند ، قصه این مملکت که بواسطه سلیم اول شروع شده بود بیش از يك قرن دوام نکرد در سنه ۱۶۳۳ امام های ملی بر سر اقتدار آمدند و ترکها مجبور به دست کشیدن گردیدند ، بقیه فقط يك رابطه اسمی تا وقت جک عمومی یمن را بترکیه الحاق میداد و پس از اقراض سلطنت عثمانی آزاد شد .

شاه حاضره حاجه حمیدالدین المتوکل امام یمنی نام دارد که در سه تولد شده و پسر خاندان شاهی : اما محمد است (سلمان سعیدی)

اولاد :

۱ . الهادی محمد سیف الاسلام ولیمه سلطنت است .	۲ . شهزاده حسن .
۳ . شهزاده حسین .	۴ . عل .
۵ . کاظم .	۶ . مطهر .
۷ . عید الله .	۸ . ابراهیم .
۹ . اسمیل .	۱۰ . حاجه .

نظری به آسیا

آسیا بزرگترین قطعه عالم بوده و بواسطه کثرت در شرق شالی دیای قدیم وقوع یافته بنام شرق پیر معروف است.

این براعظم شمالاً و جنوباً از ۷۵ درجه عرض بلند شالی الی ۱۰ درجه عرض بلند جنوب واقع گشته (غرباً و شرقاً از ۲۶ الی ۱۹۰ درجه طول بلند مشرق امتداد یافته است. مساحت آن مساوی (۴۹۶۰۰۰۰۰) کیلومتر مربع (که تقریباً ثلثی از عالم مسکون را تشکیل می نماید) بوده، دارای (۱۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰) نفوس است که بیشتر از نصف نفوس روی عالم باشد.

حاج فاضل جلال الدین احمدخان
عمو محری اجس ادبی که در
سالنامه کابل کک شلانی عودماند

براعظم ایشیا خیل وسیع و از آن رو آب و هوای آن اختلافاتی بهم رسابیده، باعث تکون و پیدایش نباتات و حیوانات متنوع گردیده است. آسار از حیث حال و قتل شامخه، سطوح مرتفع، میدان های وسیع حاصلخیز و دشت های غر سرسبز، بیابان وریکزار های سوران، حرائر مر سر و شاداب، بحیره های وسیع و پهنایر و بالاخر بواسطه سدرا و برفسان های شالی خود در عالم بی نظیر بوده و بر سایر براعظم های دنیای قدیم و جدید برتری و محاسنی را حاضر و دارا است.

چنانکه همالیه در بین جبال، قله ایورست در بین قتل شامخه، سطح مرتفع تبت در وسط سطوح مرتفعه، بحیره خزر در ردیف احار داخلی، میدان سایبریا از حیث وسعت، بحیره مردار و واحی آن از رهگذر شوری آب و بستی رمین، میدان گنگا و هواکک هوازهت ررخیی، جزیره نمای عرب در قطار جزیره نماها از سبب بزرگی، پاکست از حیث سردی در صف نقاط مسکونه، واحی شرق اردن بواسطه گرمی خود و جرایویچی از کثرت داران هر یک تشخص و امتیازی دارد که بهیچ صورت از آن نمی توان انکار کرد.

بر علاقه آسپه، مهبط ابوالشر سیده آدم علیه السلام بوده، و سفینه آدم نای نوح علیه السلام پیر در خاک آسیا بر روی زمین فرازیات و تحسینی منبع و سرچشمه تهذیب و تمدن شمرده میشود که بعد ها سایر قسمت های دنیا از آن سرمشق های عبرت گرفته، مستفیض و منور گردید.

خطوط و اعداد مروج کوی عالم و السه مهیه پیر این سرزمین آغار ظهور نموده، مهد و پرورشگاه انبیای جلیل القدر و رهبان معروف بشریت تسلیم گشته است.

بزرگترین نژاد های عالم، سعید پوستها و زرد پوستها از اینجا ظهور نموده، قدیمترین و بزرگترین کتب سماوی و آبدات تاریخی در همین خاک زول و تاسیس یافته اند، حیوانات اهل بدوت استشنا کاملاً درین قطعه انس گرفته و پرورش یافته و بعداً سایر نقاط عالم پراکنده و مروج گشت. همچنین مزرع اصلی نباتات، انبار و حیوانات ماکوله متداول در عالم پیر آسیا بوده، کشت و کار و طرز استعمال هر یک را سایرین از اهالی این سرزمین بیاموخته اند، و چنانکه قدیم آسیا تنها درارمنه قبل از تاریخ بلکه در ادوار بعد از تاریخ نیز همیشه و متامدی مبداء نباتات، اخلاق، زراعت، غلات، صنعت، حرفت، تجارت و بحریمائی و فنون حرب و کشورکنائی علم و هنر، تهذیب و بالاخره سرچشمه تمدن بوده و بر سایر نقاط عالم سمت استادی و یشوائی را احراز نموده است. وطن عزیز ما افاضات در قلب این قطعه بزرگه واقع گشته از حیث تاریخ سابقه درخشان، کار و خاطر ات مشتمع و قیمت داری را حاضر است. چنانکه از شش هزار سال پیش بلکه از ورون تو

نظری به آسیا

زان حال این دیار که عبارت از اسلاف بزرگوار افغان باشد، مهاجرت اختیار کرده، تمدن سومیرها را، زهراتی و تمدن (موهین جودیرو) را در وادی سند تاسیس نمودند که تقریباً از لحاظ طرز و اسلوب تمدن را بنیادی بوده، و میتوان گفت که در عصر واحدی شکل یافته است.

آریه ها ازین سرزمین برخاسته ایران، هندوستان و اورپا را معمور و آبادان ساختند. پارتیان و کشور کشایان بزرگ عالم اکثر ازین مملکت بوده، و با بطور مسافرت و تاخت و تاز ازین سرزمین عبور کرده اند.

خلاصه اگر بگوئیم که تاریخ آسیا عبارت از تاریخ محل عالم بوده و تاریخ افغانستان محل از تاریخ آسیا است بحاکمته خواهیم بود.

مدنیت آسیایی قدیم بوده، علایم و شواهد بسیاری ازین مدنیت پرشکوه موجود است آثار نفیسه که مدنیت قدیمترین و صنایع (۶ هزار سال قبل) آسیا را نشان میدهد در اثر کاشیها و حفاریات از بلاد قدیمه سند و دجله بدست آمده است، اگرچه درین بلاد سند و دجله بعد و مسافت زیادی است. اما آثار عتیقه نیکه ازین ممالک کشف گردیده بام شاهت نامی دارند. اگرچه بناهای این دو مملکت در حصص مبدائی تعمیر گردیده و در اطراف آن تا چندین کیلومتر بجز میدانهای وسیع حاکی دیگر چیزی بنظر نمیآید مگر چون در تزیینات سنگ لاجورد بکار برده اند. چنان میباشد که اهالی آنجاها اصلاً از مملکت کوهستانی مشحری پدیدار رح اقامت کشیده باشند و نیز از اینب و معاند و قور آنها این مطلب بخوبی واضح میشود اهالی این ممالک فلز طلا و مس را گداز میکردند. خشت پزی، حصاری، کلالی، زرگری مسگری داشتند از همه گذشته دارای فنون حرل هم بودند.

یگانه مملکت کوهستانی نیکه بین این دو مملکت واقع و دارای معدن مهم لاجورد است مملکت افغانستان بوده و عقیده اکثر علما اینست که اهالی کوهستانی افغانستان باید یار رفته و تاسیس مدینی نموده اند. و این آثار مدنیت ششمین هزار سال قبل ظاهر میسازد که افغانستان قبل از آن دارای تمدن و شوکت بوده و اهالی آن در دیار مجاور نیز مدنیت خویش را نقل داده و رمان برده اند.

سامی ها از سومیرها نیکه از مملکت کوهستانی رفته و در غرب آسیا دارای مدنیت بوده کسب تمدن نموده اند سومیرها هزار سال با کمال مدنیت و شوکت حیات بسر برده بعد از آن رو با انحطاط گذاشته، و سامی ها که از سومیرها اخذ مدنیت نموده بودند چهار هزار و پینصد سال قبل ازین جای ایشان را گرفته و بابل را مرکز قرار دادند.

پینصد سال بعد از آن اهل عیلام بابل را فتح کرده مدنیت و زبان ملت مفتوحه را اخذ نمودند، سپس از آن سه هزار سال قبل ازین دوره آشورها شروع شد و ۶۰۶ ق م در فارس سلطنتی عظیم بنیافته شوکت بابل و بی وادارم شکست.

از وسط آسیا چهار هزار سال قبل اصناف آریه ها از مملکت باختر (بلخ) و سغد که از وادیهایی سرسبز و خرم و آباد دنیا بود بطرف جنوب مشرق بپشت و بعضرف مغرب با برات و بعضرف شمال مغرب باورویا مهاجرت نموده اند و این مهاجرت صد ها سال دوام ورزیده است.

آریا و اجداد چینی های امروزه از وسط آسیا تقریباً پنج هزار سال قبل ازین در چین (شرق آسیا) رفته و در (هاوانکو) رحل اقامت افکند. و بناسیس قدیمترین دولتی که (چین) تا حال وجود دارد پرداختند و مدنیت ایشان تا کوریا و جاپان رسید.

در جنوب آسیا در هند قدیمترین تمدنیکه ما معلوم شده در سند بوده، و آثاری از آنجا کشف گردیده که تمدن آنرا با نشان داده است چنانچه قبلاً به ذکر آن پرداختیم. در زمانیکه سند دارای تمدن بود در جنوب وسطی هند اقوام وحشی (منده) زندگانی داشتند که نسل آنان تا حال بنام پهل و ستال و غیره مشهور است.

(دراویدها) غالباً از طرف شمال غرب وارد هند گردیده و در تمام مملکت پراکنده شده سکونت ورزیده اند. سه و نیم هزار سال قبل آریها دراویدها را از صفحات شمالی هندوستان به حصص مرکزی و جنوبی رانند.

در زیر از آریها آیین برهمنی در هند نشو و نما یافته و کسب اهمیت نمود، مذهب بودائی دو نیم هزار سال قبل ازین در وادی گنگا ولد یافته آهسته آهسته بر تمام قطعات مرکزی و حصص شرقی و جنوبی آسیا از ساحل مالایا تا جزایر حایان م قبول و پذیرائی شده، اگرچه آیین بودا، امروزه رور در هند نشو و نما خود ابداً پیروی ندارد، اما اثر اهلای سلون، روما، تس، چین، حایان، متکولیا هند چینی و غیره از پیروان این مذهب می باشند.

از دو نیم هزار سال قبل ۱۷ مدینت های، ۱- حی ۲- هندی ۳- اسلامی ۴- باختری (آسیای مرکزی) در آسیا حکم فرما بوده است، ۵- مدینت اول اندرا یکدیگر اخلاف داشته، ولی مدینت چهارم که در ازمه سابق خودش به مع مدینت های دیگر بود درین زمان از اتحاد و ارتباط مدینت های دیگر متشکل بود، ولی در تقسیم ملل و تاسیس دولت و آبدی و حاکمات و دولات تجارتی حصه مهمی داشته است.

مدینت «نی» در صفحات شرقی آسیا حکم فرما بود، اور، مایچورنا، جازان، امام ازو مدینت آموختند و تأثیر این مدینت بر مملکت منگولان، تس، سام، کمبود، روما، کاشغر، کشمیر، پیر رسید، و مدینت هندی پیر درین ممالک ایرانی مدت دوده ساله بر بعضی جاها حکم فرماست، در کاشغر و کشمیر مدینت اسلامی و باختری هم داخل گردید، بهر حال مدینت خود مدینت چین است، و مدینت شفیوس و رسم الخط چینی (که از بالا بطرف پائین اسطرهای هندی رسیده و آریها بر مگر دود و و سبک مخصوص چین در صنایع رواج یافت.

تا به به مدینت هند صادرات بود از مذهب بودائی که در ازمه مدینه در وسط آسیا و هند و افغانستان، هندو، کمبود، سام، و جزایر هند و اندر رسید، و در ممالک رسم الخط هندی و سبک هندی در صنایع و ادبیات داخل گردید، چرا که رسم الخط خود است کمبود و آری تاریخی و مذهبی و رسوم و عادات اهالی هند و جزایر هند و اندر رسیده است.

از کثافت بواسطه مدینت بودائی چین و جاپان و از طرف دیگر بواسطه باختر و اسلام علوم و فنون تا وروا رسید.

تاریخها، مذهب که معمم علم و فن و سیاست و تمدن بوده، اما حال شواهد و دلایلی بدست آمده که یونان از مدبر علوم و فنون شرقی را اخذ کرده است.

اسلام که دین حق مقدس و عالم و روزگرمین آیدن است از همه توانیکه تاریخ نوع بشر از ان حکایت می نماید مؤثر واقع گشته است، حایه از گوشه عرب آسیا برخاسته و چنان عالمگیر شد که در اندک مدت به تنها از ساحل بحر اتلانتیک تا جزایر هندو شرق هند رسید، بلکه هر شده حیات بشر از اسلام مسند گردید، و بر اثر مدینت چین بیشتر به مورمادی، و بر اثر مدینت هند بیشتر به مورمادی، رسم الخط، صنایع دیوت و بعضی رشته های علوم، و تأثیر باختر چنانچه در هند بیشتر به امور سیاسی بوده.

اما هیچ شعله حیات بشر (دینی و دنیائی، مادی و معنوی، سیاسی و جری، تجارتی و اقتصادی، اجتماعی و انفرادی) نیست که اسلام در آن تأثیر نکرده باشد، حق ملیکه از قبول این دین میب محروم مانده اند باز هم از تأثیر آن بی بهره نمانده اند، از حله ظهور برونسان را در دین مسیحی از حله تأثیرات اسلام و اصلاح آن میتوان گفت.

فکر اخوت بشر مساوات و حریت که در دنیا تولید یافته از رکت همین دین برگزیده و حقایق است. و این اسلام یگانه دینی است که امور دین و دنیا را چنان بهم ارتباط بخشید که افشاک یک از دیگر امکان ندارد.

نظری به آسیا

دین اسلام به هر مملکت و هر قطعه دنیا که رسیده است، رسم الخط، زبان عرب و سبک مخصوص را در ستایع با خود برده است.

حصة را که ملل باختری در تاریخ آسیای وسطی گرفته اند بیشتر آن به امور حربی و مهاجرت تعلق دارد زیرا در ملل باختر عادی بود که در هر حصه آن که اثری از جنگ و جدال پیدا می شد، اقوام دور و نزدیک با آنها اجتماع نموده متفقاً بحمله و حرب می پرداختند. مثلاً در ظرف این دو هزار سال چندین دفعه اقوام باختری و آسیای وسطی بر ممالك عبده تاح و تاز آورده و بواسطه شجاعت خود بر ممالك متصرف و دولت وسیع تشکیل میدادند. اما از باعث قتل افراد عیثولستند آنرا مدتی حفظ نمایند. اگر بعد از زمانی بار اقوام خودشان در ممالك مقتوحه هجوم میاوردند ار مدافعه آنها عاجز می آمدند.

اگر چه سلطنت ملل باختر دوام دار نمی بود ولی چون سلطنت وسیع تشکیل می رفت، علما، تحار، صنعت گر، صیاح سهولت اریک سر مملت تا دیگر سر آن رفت و آمد پیدا میکردند و بواسطه زمینه مساعدی برای تبادل افکار و نقل تمدن تهیه میکردند.

در ارمنه قبل التاريخ اهالی آسیا در افریقا و اروپا و آسیا در هر یک از این سه قاره بود یافته اند. ولی بعد آنها موقی بوده، چنانچه هکسوس و آنوری ها، عربها و عثمانيها، بر مصر، فنیقی ها، بر کارتاج و آریایها و اواریا و محارها و هوسها و بلغارها و عربها و ملط و اتراک و غیره به اروپا هجوم برده و ممالك افریقا و اروپا را تصاحب و در آنجا سکونت اختیار نموده اند. حال آنکه اینها در آنجاها باقیست. بل مقابل مصرها بسوریه، و اهل حشه برین، یونانها و سکندر کبر و رومی ها به آسیای کوچک و درانم جنگهای صلیبی قوای تمام دول مسیحی اروپائی بر فلسطین هجوم آوردند، تا هنگامیکه ضریق انان و دهبان خشکه بود آسیا بر قطعات دیگر غالب، اگر قطعات دیگر به آسیا قدم می نهادند فوجات شان موقی می بود.

در سنه ۱۴۹۸ م واسکو دیگاما دریا خورد برنگالی اورا و بحر ساحل هند قدم نهاد و بعد از آن اتباع سایر دول بحری اروپا اقبال برنگال، هسپانیا، هالد، فرانس، برطانیای یکتدیگر، بناس تجارت وارد ممالك آسیای جنوبی و مشرق گردیدند و در امور تجارت در آسیا ثبات حال مراعات شدند سپس از منازعات و مناقشات داخلی استفاده برده خود را توسعه دادند و ممالك را در تحت سطه و تصرف خویش در آوردند. بعد از آن بین ممالك اروپائی رقابتی در مسایل آسیا پیدا شده برنگال کثیری مقوضات خود را اردست داد مقوضات هسپانیا در قرن ۲۰ بتصرف شاهیه متحده امریکا درآمد هاندیها مقوضات هندی و سیدون و هندجی خود را به انگلیسها باختند ولی در جزایر شرق الهند توسیع یافتند. فرانسویها از هند متصرف گردیدند هندجی را قبضه نمودند. و بعد از جنگ عمومی جزو اعظم سلطنت عثمانی اروپا محروم شده تحت ائداب فرانس و انگلیس قرار گرفت. بطرف شمال روس از راه خشکه سالی بیر و حصص شمالی آسیای وسطی را آهسته آهسته متصرف شده، و از باعث قتل اهالی و صلب آنها بدون مشکلات بر آنها ممالك گردید، ولی چون در شرق اقصی بادولت حیدان مقابل شد، شکست فاحش یافت.

در قرن ۱۹ دول مهمه اروپا آسیا را لقمه حرب و شیرین ولایت مع پدایشه خیالاتی در با فرو بردن آن در سر داشته و آنرا بین خود تقسیم می نمودند، اما درین وقت آثار همت در آسیا پیدا شد خلاصه در اوایل قرن ۱۹ جایان رو بترقی بحیر العقول نهاده در مدت قلیلی م سرو هم قطار دول بزرگ و مقتدر عالم گردید. و چنانکه گفتیم در سائر ممالك آسیا حس نهضت علم بر افراخته و بیش از همه در سال ۱۹۱۹ افغانستان استقلال کامل خویش را حاصل نمود بعد از آن ایران و سیام از حلقه های اثر خارج و امتیازات و مداخلات رویا نیها يك يك خود را نجات و رهائی بخشیدند و درین اواخر عراق نیز مستقل شناخته شد، در سال حاضر سفیر بیال بدر بار لندن پذیرا شد و روی هم رفته هنده جا و جزایر شرق الهند، سوریه، فلسطین بر حو امان آزادی گشته و از اجانب برخی از حقوق خود را گرفته و در عقب اغتیاق افتاده اند. حتی ولایات امپراطوری سابق چین نیز برای استقلال خویش مجاهدت ورزیده حکومت علیحده تشکیل داده اند.

تقسیمات وقت

در دنیای کجوف میاریکه برای تقسیمات وقت مقبول افتاده ، عبارت است از مدت گردش طاهری . ثوابت که علمای آنرا یوم نجومی مینامند ، و هکذا گردش طاهری آفتاب اردایرة نصف النهار تا وصول به نصف النهار مذکور (مطابق نظریة عامه روز شمسى (یکروز و شب) تعبیر کرده میشود .

ولی ناگفته نماند ، که بقرار نظریة علمای این فن بهر يك از ایام مزبور (خواه شمسى باشد خواه نجومی) نمی توان عدم تفاوت را قائل شد .

به عبارت دیگر هر يك از ایام شمسى و نجومی مذکور به نسبت ایام دیگر (از هم قسماں خود) یکمرفق و تفاوت خفین را دارا بوده ، یکی به نسبت دیگری کوتاه و دراز میشود ، و از آن باعث است که اوسط ایام مذکور را در نظر گرفته و آن را فرض حساب و تعیین وقت یکروز قرار داده اند . و فرق و تفاوتی که ذوال حقیقی (یعنی هنگام وصول آفتاب به نصف النهار) و ذوال کبی که از روی ساعت طاهر میشود در حالت انتهائی عارت است تقریباً از ۱۶ دقیقه که تفاوت مذکور را (معادل وقت) می نامند .

از آنجا که روز در دو قسم (روز نجومی و روز شمسى) تقسیم یافته لذا براساس آن سال بر دو قسم می باشد سال نجومی و سال شمسى .

روز شمسى را که عبارت از واحد قیاسی سال شمسى است به (۲۴) قسمت تقسیم نموده ، هر واحد آن را ساعت نامیده اند .

و هر ساعت را به (۶۰) قسمت منقسم کرده برای هر يك آن دقیقه و هکذا دقیقه را به (۶۰) تقسیم نموده برای هر واحد آن ثابیه گنه می شود ، و روی هر هفته یکسال شمسى متساوی و مرکب از (۳۶۵) روز ۶ ساعت و ۹ دقیقه ۹ ثابیه است .

وقت معیاری

چون زمان عبور آفتاب از نصف النهارهای مختلف باوقات مختلفه صورت میگیرد . همان است که وقت مقامی هر نقطه نیز به نسبت نقاط دیگر اختلاف داشته ، در هر درجه از خطوط طول بلد (۴) دقیقه تفاوت و فرق میباشد . بواسطه مشکلاتی که در امور مخبرات اربین سبب رومیداد ، محوراً برای تسهیلات و رفع تکالیف مذکوره از وقت مقامی صرف نظر و در هر ملکیتی از ممالک یکی از نصف النهارهای آنرا اختیار کرده ، از روی آن وقت معیاری را معین نمودند .

قبل برین برای تعیین اوقات معیاری به خطوط نصف النهار مراکز (پای تخت ها) ممالک مختلفه اعتبار داده میشد ، ولی امروز بنابر تعمیم مخبرات بی حیم و پرواز های طیارات که اوقات معیاری سابقه درین باب نیز مشکلاتی تحمیل می نمود . همان است که برای رفع آن از فرق و تفاوت های جزئی نصف النهار های مراکز مختلفه ممالک همچوار (که کمتر از یکساعت باشد) نیز صرف نظر شده ، از برای همه آن چند مملکت وقت معیاری واحدی تعیین کرده شد . مثلاً در زمان سابق نصف النهار لندن علیحده و از پاریس و بروکسل ، میسرید و لژین هر يك جداگانه بوده ، و تفاوت های جزئی از قبیل ۵ دقیقه و ۱۰ دینه در اوقات معیاری آنها مشهود بود . ولی امروز از تفاوت همه آنها چشم پوشیده ، وقت معیاری نصف النهار رصد خانه گرین ویچ از برای جمیع آنها وقت معیاری واحدی قرار داده شد .

جدول اوقات معیاری بلاد مشهوره عالم

مستطابکه در کابل ساعت ۱۲ زوال می باشد ساعت های ممالك مختلفه اوقات ذیل را نشان میدهند

شهر	مملکت	دقیقه	ساعت
آتن	یونان	۳۰	۹
استانبول	ترکیه	۳۰	۹
اسکندریه	مصر	۳۰	۹
آکینده	بوزیلند	۰	۱۹
الجزیره	الجزائر	۳۰	۷
امرنسر	هند	۰	۱۱
امستردم	هالند	۵۰	۷
اهره	ترکیه	۳۰	۹
اوسو	ماروی	۳۰	۸
برلین	جرمنی	۳۰	۸
بغداد	عراق	۳۰	۱۰
بلغات	آئرلیند شمالی	۳۰	۷
بمبئی	هند	۰	۱۳
بنکاک	سیام	۳۰	۱۴
بوداپست	هنگری	۳۰	۸
بویبر آریوس	برازیل (امریکه جنوبی)	۳۰	۳
برسلز	بلجیه	۳۰	۷
پاریس	فرانسه	۳۰	۷
پشاور	هند	۰	۱۹
پتیکو	امریقه غربی فرانسوی	۴۰	۷
جنوا	سوت رولیند	۳۰	۸
داسیج	دانمارک	۳۰	۸
دبلین	آئرلیند	۳۰	۷
دمشق	سوریه	۳۰	۹
دهل	هند	۰	۱۳
درین ور	معدوم امریکای شمالی	۳۰	۰
روما	ایتالیه	۳۰	۸
سان فرانسیکو	حافظه معدوم امریکای شمالی	۳۰	۲۳
ساکهالم	سویدن	۳۰	۸
سیدل	استونی	۳۰	۱۷
سنگاپور	ملا	۳۰	۱۴

تقسیمات وقت

۱۵	۳۰	چیی	شانگهای
۱	۳۰	جامهر متحده امریکای شمالی	شیکاگو
۹	۳۰	مصر	قاهره
۱۱	۰	هند	کراچی
۱۳	۲۴	بنگال هند	کلکت
۸	۳۰	دنمارک	کوپن هگن
۹	۳۰	افریقہ جنوبی	کیپ تاون
۱۱	۰	هند	لاهور
۷	۳۰	انگلند	لندن
۷	۳۰	برتغال	لیس
۹	۳۰	روسیه	ماسکو
۱۵	۳۰	فلپائن	مانیلا
۱	۳۰	۰	مکسیکو
۹	۳۰	حجاز	مکه معظمه
۷	۳۰	هسپانیا	میدرد
۲	۳۰	متحدہ امریکای شمالی	یوہارک
۸	۳۰	یولبد	وارسا
۲	۳۰	متحدہ امریکای شمالی	واشنگتن
۲۳	۳۰	کینیدا	ونکوور
۸	۳۰	استریا	وینا
۱	۳۰	کسیدا	ویینیپک
۱۴	۳۰	چیی	هانگ کانگ
۲	۳۰	کیونا	هاوانا
۲۱	۰	جرانر هوایی	هونولولو
۹	۳۰	فلسطین	(یوروشلم) بیت المقدس
۱۶	۳۰	حایان	یوکهاما

ساعات ۱۳ و ۱۴ و ۳۰ دقیقه ۱۵ و ۳۰ دقیقه که در جدول شان داده شده ساعات یک و دوم

نوت:- سه ویم بعد از ظهر است . و ساعات ۲۱ و ۲۲ و ۳۰ دقیقه ساعات ۹ و یازده ویم
ش است

مسکوکات خارجه

در سال گذشته اسم و اصناف مسکوکات دول دیا درج شده بود. چون تجارت ما با اکثر ممالک عالم روابط تجارتی داشته و مبادله پول و غیره می نماید لهذا برای سهولت مسکوکات دول به مسکوکات افغانی تطبیق داده شده. رای ایکه قیمت ها همیشه تغییر می یابد در پی جدول روح ماه میزان (اول اکتوبر) را اعتبار داده شد.

اسم مملکت	اسم مسکه	میزان	قیمت افغانی - ملاحظات پول افغانی
آستریا	شلنگ	۱	۴۱
اتحاد جماهیر شوروی اتحادیه اشتراکیه جرواس	»	۵۱	۴۶
ارمنستان	پیسو	۹	۶۵
است ۲۲۹۰ - افغانی .			
استونیه	کرون	۲	۶۸
ایران	ریال	۲۹	۲۹
ایمپریا	ایر	۵۳	۵۳
ایکوادور	سولر	۲	۰
بلجیم	فلک	۱	۳۹
فرانک کاغذی مسامری است ۲۸۰ پول .			
بولینوما	بولیونماو	۳	۶۵
برازیل	ملراس	۵	۴۶
پول کاغذی رواج دارد ملراس کاغذی مساوی است ۱۲۰۰ - افغانی .			
برطانیه	پوند	۴۶	۴۶
پوند کاغذی رواج دارد پوند صلا (۵۰ و ۲۶ افغانی) مساوی است			
بلغاریه	لیو	۷	۷
پاناما	بالوا	۱۰	۱۰
پاراگوئی	پیسو	۹	۶۵
پرو	سول	۲	۸۰
بولند	فلوت	۱	۲
پرتغال	اسکودو	۴۴	۴۴
ترکیه	لیره (طلاتی)	۴۴	۴۴
لیره کاغذی مروج است که قیمت نازل دارد .			
جرمی	رائنمارک	۳	۵۸
جایان	ین	۱	۹۸
چلی	پیسو	۱	۲۲
چین	دالر	۸۲	۸۲
چکوسلواکیه	کرون	۲۹	۲۹
دنمارک	»	۲	۶۸
دومینیکا	دالر	۱۰	۱۰
رومانیا	ایو	۰	۶۰

مسكوكات خارجه

اسم مملكت	اسم سكه	مبلغ	قيمت باقائى		ملاحظات
			پول	انصافى	
سالوادور	كولون	»	۰	۰	
سيام	باهت	»	۴۲	۴	
سنگاپور	دالر	»	۶۸	۰	
سويڊن	كرون	»	۶۸	۲	
سوتز ليند	فرانك	»	۹۳	۱	
څنلانډ	ماركا	»	۲۵	۰	
فرائنه	فرانك	»	۰	۵۸	
فليانن	پيسو	»	۰	۱۵	
كامادا	دالر	»	۰	۱۰	
كولمبيا	پيسو	»	۷۳	۹	
كوستاريكا	كوان	»	۶۵	۴	پول كاغذى رواج دارد كوان كاغذى مساوى است به ۲۵۰۰ افغانى
كيوبا	پيسو	»	۰	۱۰	
كوامالا	كوتزل	»	۰	۱۰	
لاتويه	لات	»	۹۳	۱	
لايريا					سكه برطاوى مروج است
ليتوانه	ليتاس	»	۰	۱	
مصر	جى	»	۰	۷۰	
مكسيكو	پيسو	»	۹۹	۴	
بيدرلانډز	كلډار (فلورين)	»	۲	۴	
نيكاراگوا	كاردوبا	»	۰	۱۰	
ناروى	كرون	»	۶۸	۲	
وينزويلا	بوليوار	»	۹۳	۱	
هايتى	گورد	»	۰	۲	
هانډوارس	ليرا	»	۰	۵	
هانكرى	ينكو	»	۷۵	۱	
هند	روپيه كلډار	»	۶۰	۲	
هند چينى	پياستر	»	۹۲	۳	
هسپانيه	پستو	»	۹۳	۱	
پورتوگوى	پيسو (ملائى)	»	۴۴	۱۰	پيسوى كاغذى مروج است كه قيمت نازل دارد
يوگوسلاويا	دينار	»		۱۷۵	
يونان	دراكمه	»		۱۳	

و مقیاسات، اوزان، مقادیر و مسکوکات جاپان

مقیاسات اوزان و مقادیر و مسکوکات جاپان و تطبیق آن با مقیاسات و اوزان و مقادیر و مسکوکات اضافی.

نوع مقیاس	اسم جاپانی	تطبیق آن با مقیاسات اضافی
طول	ری	۳۰۹۲۷۲۷ کیلومتر
	ری (نهری)	۱۰۸۵۳۱۸ د
	ری (مربع)	۱۵۰۴۲۳۴۷ مربع کیلومتر
مساحت	سویو	۳۰۳۰۵۷۹ مربع متر
	نان (مساوی ۳۰۰ سویو)	۹۰۹۱۷۶۳ آر
	چو (مساوی ۱۰ نان)	۰۰۹۹۱۷۳۵ هکتار
حجم	شو	۱۰۸۰۳۹۱ لیتر
	تو (مساوی ۱۰ شو)	۱۸۰۰۳۹۱
	تو (مساوی ۱۰ تو)	۱۸۰۰۳۹۱ هکتولیت
وزن	مومه	۳۰۷۵ گرم
	کی (مساوی ۱۶۰ مومه)	۶۰۰ د
	کوان (مساوی ۱۰۰۰ مومه)	۳۰۷۵ کیلوگرام
حجم سبب زات	توکو	۰۰۱ تن
مسکوکات	سن	۸ یول
	ی (۱۰۰ سن)	۴۰۹۸۲ اضافی

علاوه بر این مقیاسات متری در جاپان رواج دارند که در تجارت خارجه عموماً استعمال می شود.

احصایه گوسفند مالک عالم

۴۴,۴۱۰,۰۰۰	ارمنستان	۵۹,۹۱۰,۰۰۰	کازاخستان	۸۹,۸۹۰,۰۰۰	افغانستان	۱۰۹,۳۸۰,۰۰۰	استرالیا
							

۱۸,۹۲۰,۰۰۰	رومانیا	۲۰,۵۹۰,۰۰۰	بلغاریه	۲۲,۰۹۳,۰۰۰	ترکیه	۲۴,۱۸۰,۰۰۰	ایران	۲۸,۱۸۰,۰۰۰	پاکستان	۳۵,۸۱۰,۰۰۰	هند
											

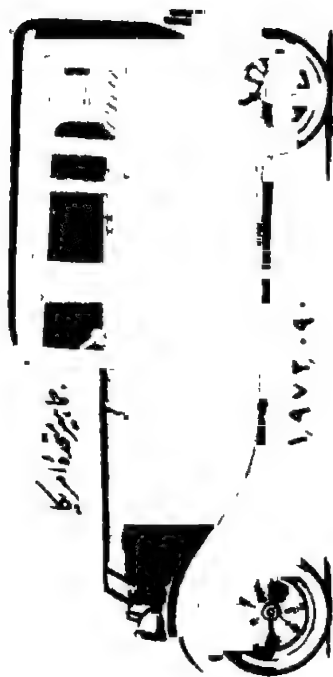
۱۹,۰۷۹,۰۰۰

۵,۹۸۰,۰۰۰	افغانستان	۹,۹۰۰,۰۰۰	ایران
			

احصایہ اتوموبیل سازی سالانہ ممالک عالم

اتوموبیل سازان

کانادا	۶۹۰۹۲
برطانیہ	۱۶۰۱۷۸
فرانس	۱۶۹۳۱۵

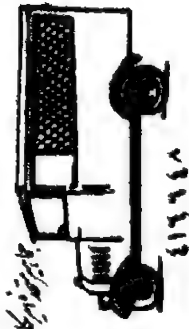
ایٹلی

۱۹۷۲۰۹۰

ایٹلی	۶۹۰۹۰
جرمنی	۵۷۶۶۴
سوویت یونین	۱۸۰۵۰
سوڈان	۶۹۰۰
سوڈان	۲۹۰۰
سوڈان	۱۶۹۰

اتوموبیل سازان

ایٹلی	۶۹۰۹۰
جرمنی	۵۷۶۶۴
سوویت یونین	۱۸۰۵۰
سوڈان	۶۹۰۰
سوڈان	۲۹۰۰
سوڈان	۱۶۹۰

۱۹۷۲۰۹۰

احصای شیرگاو و مائک در عالم

برازیل

آرژانتین

ایالات متحده آمریکا

هند

باقی مائک عالم

فابریک ملی نخهای مساکت عالم
بحساب شد

برطانیاء

۵۱,۹۰۸,۰۰۰

شد

بمکزیکه و امریکا

۳۱,۷۰۹,۰۰۰

"

جرمنی

۱۰,۲۳۲,۰۰۰

"

فرانس

۱۰,۱۴۴,۰۰۰

"

جاپان

۷,۷۹۸,۰۰۰

"

هند

۲,۳۱۲,۰۰۰

"

افغانستان و شرف تا سیر است

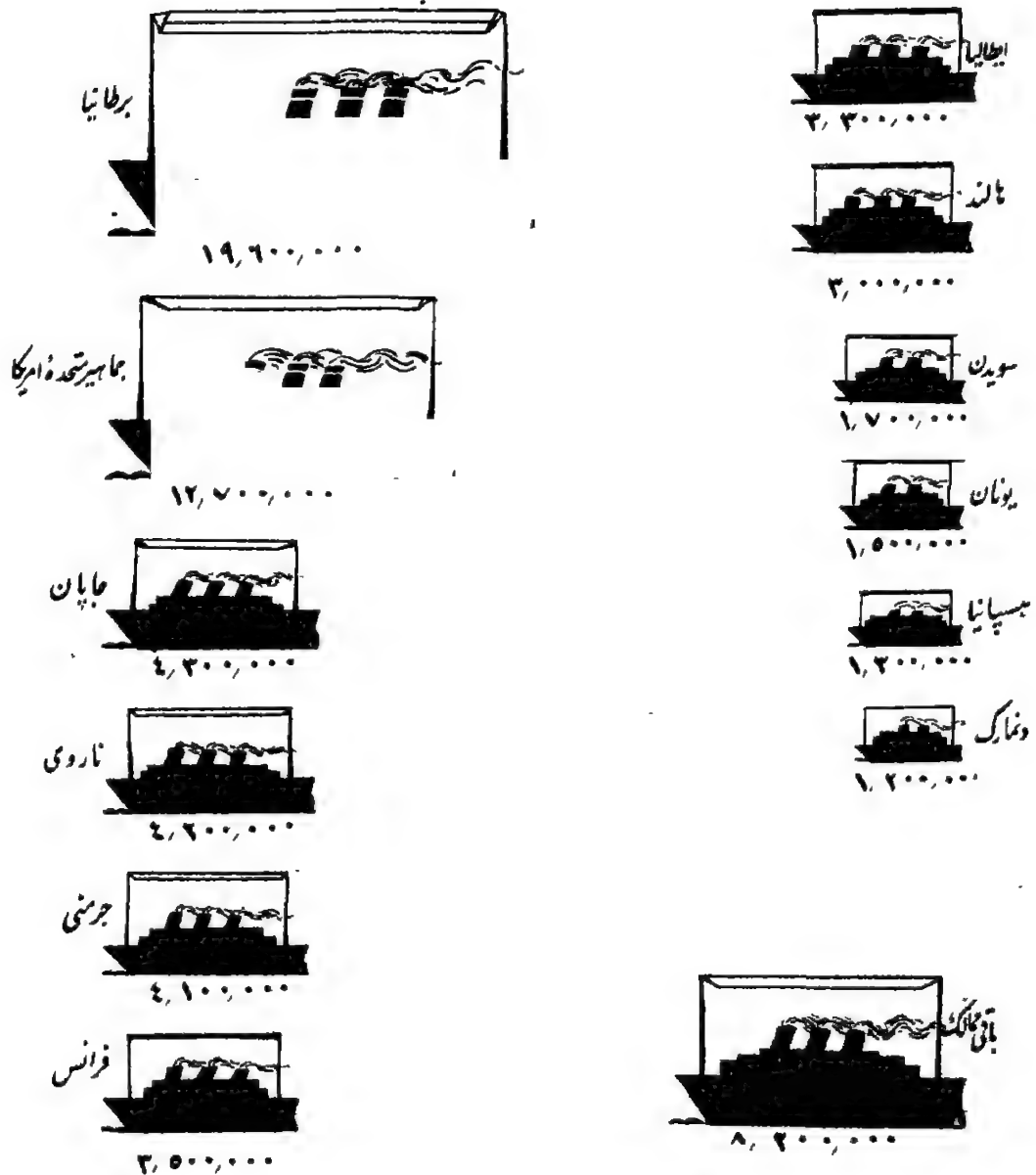

مالی ماکت عالم

۳۹,۹۱۲,۰۰۰

"

جہازات تجارتی ممالک عالم بحساب

دستگاه تلیفون ممالک عالم بحساب فی صدق

جما بیر متحدہ امریکا

۱۶

کانادا

۱۳

نیوزیلاند

۱۱

دنمارک

۱۰

سویڈن

۹

سویت زارلینڈ

۸

آسٹریا

۸

ناروی

۷

جرمنی

۵

برطانیہ

مالینڈ

یامپو

فیلینڈ

آسٹریا

فرانس

ارمنستان

ایطالیا

۱

زهریات و جلوگیری از تأثیر آنها

رای جلوگیری از تأثیرات حاسر سمیات و عواقب و خبۀ آن، از همه بهتر اول آنست که مراحت به دست گرفته شود، در صورت عدم دسترسی مداکتر لازم است که مطابق هدايات ديل در برستاری مسموم کوشش بعمل يابد.

عموماً اوصاع مسمومين در دو حال حاضر بوده دیده شود که آنها شخص اطلاعات راجع به مسمومين. مسمومانها، بهوشی جاری شده، یا اینکه بحالت اصلی خود که کان بهوش است. در صورت دومی مراعات و تعین هدايات ذیل سروری است؛

۱ - از همه بیشتر برای مسموم اشيائی خوراده، شود که رهبر بواسطه تحلیل بر آب، قابلیت مانده در تأثیرات آن تحمیلی بعمل آید.

۲ - مسموم را، استفراغ و بهق آوردن.

۳ - در صورت ممکن اشيائی به مسموم خوراده شود که در عده از تحمل سم در آن چنان کماوی یک ترکیبی بوجود آید، که از قطع حل شدن سم در معده جلوگیری نماید.

ولی خوشبختانه بهکسورت هر دو مقصد اول را حین حاصل میوان زد که اول مسموم را تقدر رباذی آب شیر گرم اگر ممکن باشد، صیون یا نك آمخته خوراده شود، در صورت عده دسترس باشد، مذکور تنها آب شیر گرم بیر کافی است، چه از ان در کاهمانی بنظر کافی خوردن آب شیر گرم بوده، و طریق استعمال آن چنین است؛ اولاً دید ۳ و ۴ گلاس (متوسط) از آب شیر گرم مسموم خوراده، به انتظار استفراغ آن بودن قی باید. و اگر در ۳، ۴ گلاس استفراغ قی باید، ضرورت است که قی بودن مسموم به خوراندن آب شیر گرم دوام دادحه آب شیر گرم خود بیر مقی بوده، هر قدریکه خوراده شود بهمان انداز. در قی کردن تسهيلات پیش می شد، و علاوه بواسطه فرو بردن (برادر گلوپ میوان تولید استفراغ قی) تو؛

معلومات خصوصی راجع سمات معروف

۱: آرسنیک:

(سن کیا به سم القدر) بنظر حاضر و بدون ترکیب جبری می باشد، یا اینکه بصورت غیر مستقیم در زهر موش (عبارت از ادویه ای است که رای کشتن موش نگاری زند) در رهبر ملج (ادویه که برای کشتن مرغ استعمال می شود) و در رنگ های سر وجود دارد

علاماتی که از خوردن آرسنیک در مسموم طاهر میشود عبارت است از درد معده به طور شدید، استفراغ، اسهال، شکم دردی، تشنج دریاها، خشکی گلو، عرق سرد و بالاخره اضطراب فوق العاده.

تحتین معالجه آن بکثرت و مقدار زیاد قی دادن است، تا معده کامل شسته و پاک شود، و بعد از آن شترایل (روغن بیدار) مقدار کافی برای مسموم داده شود تا بواسطه آن مقداری که از سم مذکور در معده تحلیل یافته است دفع شود.

و علاوه عندالزوم مسموم را گرم نگاهداشته برایش قهوه بدهد.

۲: کاربالک ایسد:

علامات عبارت از زهر سوزندایت که اکثریه در لب، روی، دهن، گلو که بواسطه آن مسموم شده (آنها طاهر شده) استفراغ میباید، ولی اگر مسموم قسمت زیادی از آن را خورده باشد بدیهی است که بهوش و در حالت اغمازی افتد

معالجه : فوراً باید معده مسوم را شسته و باک نموده برای آن مایعات مسکن از قبیل شیر و تخم خام یا شیر بشکر را داده شود، و سلوا و خوراندن اشبای دافع ضف نیز برای مسوم و ضرورت توری شترووی است.

۳- بخار ذغال :

(هوای شدن از غبار و طوفان ذغال) که اکثریه از غارم و زو وجود منقل و بخاری افس برای اشخاص پیدا می شود. علامات آن صورت مختلف بوده، مطلق شدت تاثیر آن است که نمی توان آن را محدود کرد. و قطع در آخرین مرحله حیات، رنگ گوش، ناخن، لب سرخ گردیده، نفس منقطع می شود.

معالجه : اول، باید مسوم را از اطابق که در آنجا مسوم شده است خارج کرده در موضعی که صورت معالجه : دارای هوای پاک و صاف است رده شود.

دوم، در صورت انقطاع و بند شدن نفس دادن نفس مصنوعی از واجبات است. سوم، باید مسوم را بر وضعیت افقی (مثل مرده) روی تخت خواب یا زمین هموار خواب داده (کرم) و محال سکون با استراحت نگهداشته حی الوسع، رجحان آن جلوگیری نمایند. و از شور و قال، قال کردن در اطاق مریم نیز احتیاط کرده و بعد از جهوش آمدن مریم را چند روز استراحت داده شود.

۴- ایودین :

(بود) از آنجا که درین ایام استعمال نکیر ایودین بکثرت تداول دارد از اتفاقات گاهی چنان نیز می شود که بعضی اشخاص آن را سهواً خورده مسوم می شوند.

معالجه : اولاً باید مسوم را به استراحت آورده، بعد از قیام که قدری نشایسته، با آرد نرمیده و با آرد خالص را با آب آمیخته و او را بخوراند.

سرب :

سببه فاشقاری، و روعی هائیکه از سببه فاشقاری ترکیب یافته باشد و محلول سرب در سکه هم زهر هستند. خشن گلو، شه گی رید و تولید ذائقه فلزی در دهان، قولنج، تشنج دریا، آوردن مرئی سرد و گاه گاهی فالح یا مسوم آن عارض می شود.

معالجه : اولاً معده را خالی کرده بعد از ۲ مثال سودیم سلفید (ملح ایسم) در آب حل کرده دانه شود. و اگر ضرورت افتد اشبای مقوی خورایده شود.

سیاه :

رسکه بور (سکه بور) دارچینه، کلومل، و غیره مرکبات سیاه هم زهر اند. دهان و لب و زبان سبید می گردد، ذائقه فلزی در دهان پیدا می شود، گاهی دهان متورم می گردد، درد شدید در شکم، قی خون ملغم آلود، و بیخ خونی مستولی می شود، ضف شدید و تشنج در تمام جسم رخ می دهد و علاوناً جسم چسبک و سرد می شود.

معالجه : اولاً ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ سربته قی آورده شود، و بعد از آن سبیدی تخم خام و یا تخم خام و یا مخلوط تخم و شیر خام، و آبش خورایده شود.

سلو و نای توت (نقره) :

درد دهان و معده مستولی و لب و دهان اولاً سبید و بعد ها سیاه می گردد، همچنان قی سبید می آید، لاکن مانند رمان رنگش سیاه می شود. بهترین علاجش قی آوردن بواسطه آب نمک است. بعد از آن شیر و یا مخلوط شیر و تخم باید خورایده شود و اگر ضرورت حس شود اشبای مقوی نیز داده شود.

ترباك آفيون :

غير از خود ترباك لادنه مارفيه كودائي ، هي روئين ، ياري كورك و بعضى ادويه مرفه واماك .
از محمولات و مركبات همین زهر (ترباك) ميا شد .

غنودگي كه بالاخره به بی هوشی مبدل می شود اول برش بیهوشی قوی بوده و بعد از آن
علامات : آهسته آهسته خفیف میشود تنفس در ابتدا قوی ولی دیرتر میباشد لحظه به لحظه سست شده
میرود . مردمك چشم خورده میشود ، جهره اولاً سرخ و بعد ها ارغوانی و بالاخره پرنگ
چكری مبدل می شود .

چونكه اشپای قی آورده مشکل تاثير ميكند با يزان مقدار زياد نمك آب شيرگرم متواتر
معالجه : خوراكده شود تا كه قی يابد بهترين علاج خوراكيدن قهوه شيرگرم تيره و نمكين مياشد .

اگر قهوه عجا نشود چای معمولی تیره و نمکی داده شود و علاوه بر شخص خورنده را باواز بلند صدازدند .
و نكذارند كه بجواب رود ولی اگر نخواهد كه او را بدار نموده و بذريقه راه رفتن و كردش وغيره از خواب
بر هانيد مفيد نبوده و بلكه مرضش بدتر شده می رود .

فاسفورس .

يك جزوی كولبهای موش كش و ادويه دفع كيك مصالح كوگرد است

علامات : درد شديد در معده ، خون يبی ، بيخ خونی ، تشنج تمام اعصاب

معالجه : بعد از قی دادن ۳ مثقال سوديم سلفيد (ملح ايسم) و يامك بيشن ادويه مقوی
و شير خوراكده شود ، ولی از روغن و اشپای چرب پرهيز داده شود .

غذاهاييكه از باعث دير ماندن مسموم شده باشد .

اكثرا غذيه خصوصاً ماهی و گوشت سرخ و كچالو بعد از سرور زمان غير قابل خوردن و مسموم ميگردد .

قی ، شكم روی اسهال آب ماسد كه گاهی به خون م اغشته مياشد ، بخی اولاً
علامات : قوی بوده و بعد از آب كاملاً صعب میشود . لعلاب دهن و عرق بدن خود
بخود جاری میشود .

معالجه : بعد از دادن قی كسترائل و يا (ملح ايسم) بطور جلاب داده شود اگر ضعف
مستولی شود قهوه گرم بغرض تقويت خوراكده شود .

سمارق :

بعضی انواع سمارق سميت دارد علامات و معالجه آن عينا مثل سميت ماكولا تيكه خراب شده است مياشد .

كچله و جوهر آن :

كچله و مركبات و جوهر آن . (سترك نين) برای معالجه ضعف اعصاب بطور ادويه استعمال میشود . و نیز
برای كشتن سگها و حيوانات مضره بكار برده میشود گاه اطفال خورده سال آن را به غلط ميخورد .

سالمه کابی

علامات : اولاً درد دست و پا رسته و بعد از آن تشنج واقع میشود و بالاخره به تمام عضلات حسه تاثیر میباید، گرغم میشود، دهن بسته میگردد، و تنفس به سختی میشود، و چهره جگری بلکه سیاه میشود.

معالجه : اولاً قی زید مکرر آورده شود، ذغال سفوف و میده را پیش خوراندند. شود و از اشیای مقوی برهیزداده شود.

وی رونال لومی نال و غره :

این ادویه برای زودت خواب استعمال میشود، و اگر از انداره بیشتر خورده شود خواب نهایت سنگین گردیده بلکه شخص را می کشد.

معالجه : آن مثل مدخله تریاک خورده است.

تیزاب ها :

چهره سرکه، تیزاب شوره، تیزاب نمک، تیزاب گوگرد، تیزاب الک زلک و غیره تیزاب هارم هستند. درد سوزنده، درد و سورش شدید در دهن و گلو و معده، تیزاب در جاهائیکه رسد آن را علامات : می سوزاند حتی سوزده شده، تحت ضیق نفس میگردد، قی و اسهال نیز واقع و صغیر بدرجه شدید عرق میشود، در چپ حال محلول صابون برای قی آوردن بهتر است، اگر صابون جیسر نشود محلول بل و اگر آهک دستگیری که آت صاف لغایت میکند بعد از قی کردن شر، تخم و روغن زرد، و روغن بادام، و یا محلول اسپه را به عرق نسکین بید خوراند.

برای تقویت قلب (ارومینک آمونیا) چند قطره که در یک سیاه انداخته و نوشاده شود مفید است.

اشبنی سورش آور :

ار قیس آب آمونیا (حوهر پوشادر) جوهر، سودا کاسک، کاسک بیاس.

علامات : علامت من و ز من علامات تیزاب می باشد

علاج : و ولی برای محلول بی استعمال نباید کرد، بعد از اینکه معده پاک شود شیر، سفیدی تخم، و شیر محلول، روغن زرد، و روغن بادام غرس نسکین درد و تقویت گرم گرم خوراند شود.

بهترین معلومات صحی

ملاریا یا تب لرزه :

او مهمترین امراضی که قریب در صدی هشتاد در او را این ممکت شیوع دارد ملاریا یا تب لرزه میباشد و هر چندی این مرض آقدر مهلت و تشده بیست و لی خون اسرار، که عموماً با زهر مرضی مدافعه میکند بقدری ضعیف میباشد که جسم را برای قبول و اسلای امراض مهتر مثل سه و نقل، محرقه، و ده، بیچش، سل و غیره مستعد و آماده ساخته و در نتیجه هلاک و مرگ میرسد، وی بوایه نگوییم که اکثر اشخاصیکه به امراض فوق می میرند علت اصلی و شروع آن از مرض ملاریا بوده است، چه و فیکه میکروب ملاریا بخون داخل شد قوای مدافعه که در خون بمقابل بروز امراض موجود است صعب و گزور شده و جسم از مقابل و مدافعه این امراض عاجز میاید.

بهترین معلومات صحی

چون در گذشته علت بروز این امراض را هوای خراب دانست و ملاریا ازجه پیدای شود : گمان میکردند خرابی هوا موجب این مرضی شود ازین رو مرض را ببر بهین نام ملیریاموسوم ساختند (ملی بمعنی خراب وریا هوای خراب) ولی در آخرها پس از کشف و تدقیق اطباء معلوم شد که علت بروز این مرض بر مانند اغلب امراض دیگر ، جراثیم مخصوصی است که سرایت آن از یک مرضی به مرض دیگر بواسطه پشه ها حاصل شده و رأساً از یک شخص به دیگری نقل نمی شود. یعنی وقتیکه پشه سریش ملاریائی را گزیده و خون سریش را مکبد ، جراثیم ملاریا که در خون سریش امتراح داشته می باشد همراه خون در جسم پشه داخل می شود و هنگامی که پشه آدم تندرست دیگری را گزید جراثیم مرض بواسطه بیش پشه داخل جسم و خون آن شخص شده و ملیری پیدای می کند ، و همین ترتیب مرض بواسطه پشه از یکی به دیگری سرایت کرده و انتشار حاصل می کند و از همین باعث است که در موقع بهار که پشه ها زیاد می باشند مرض ملیریاء شدت و کثرت پیدا کرده و در موسم زمستان که پشه موجود نیست مرض مذکور سدرت مشاهده می شود میکروب ملاریا وقتیکه داخل جسم انسان شد ، در ذرات سرخ حوی که بواسطه آن جسم نشو و نما و قوت حاصل می کند امتراح حاصل کرده و بمحرد حوی از میکروب در کرات سرخ حوی لرزه و تب پیدای شود و از همین باعث عوام این مرض را تب لرزه می نامند ، میکروب های ملاریا وقتیکه داخل حوی شد هماف ذرات سرخ حوی را که باسطالاح ضعی (گللول) می نامند خورده و بدادب حوی حه شروع کرده و باین وسیله میکروبها ، خیلی کثرت پیدا میکنند کرات سرخ حوی وقتیکه خورده شدند جراثیم ملاریا هر کدام جدا جدا تخریب شده بکرات دیگر خون حمله برده و بخوردن آن شروع میکند و در موقع داخل شدن این جراثیم در ذرات سرخ خون دوباره لرزه و تب پیدا شده و همین ترتیب مرض دور کرده می رود و در هر دوری ذرات سرخ خون خورده شده و میکروبهای ملاریا بواسطه حوی حه دادن رده شده و میکروبهای ملاریا به قسم قسم تقسیم می شوند ، یک قسمی در (۲۴) ساعت حوی حه پیدا کرده و دور لرزه و تب هر روز حاصل میشود ، قسم دوم در چهل و هشت ساعت حوی حه پیدا کرده و در این قسمت لرزه و تب یک روز در میان حاصل میشود ، قسم سوم در هفتاد و دو ساعت حوی حه پیدا کرده و دوره تب در این قسمت ذوروز بعد بروز میکند که هر سه رفته تب را هر شخصی مشاهده کرده خواهد بود .

بواسطه خورده شدن ذرات سرخ حوی ، مرضی رنگ ردد و ضعیف شده و خون و طغی ذرات سرخ حوی رساندن غذا بنهائ حصه جسم است ، قلت این ذرات در هر حصه بدن کز وری و صف تولید عوده و قوه مقابله جسم در مقابل هر مرضی کم می شود ، وقتیکه در حصص مختلف جسم ضعف و کمزوری حاصل شد البته استعداد قبول امراض در آن خیلی زیاد شده و مرض کیم بشو و نما می کشد و درین موقع میکروب سل باب برسد معلوم است که مرض سل باسانی تولید می شود ، همچنان اگر معده و روده نکندی بشو و نماید ، در صورت رسیدن میکروبهای ییچش و محرقة ، و با ، باسانی جسم در معرض حمله این امراض واقع می شود و عکس آن هرگاه نشو و نما می این اعضا بواسطه ذرات سرخ خون صورت صحیح و منظم باشد ، امراض مذکوره در مقابل مدافعه این اعضا مغلوب شده و اندام مرض پیدا نمیشود و اگر مرض تولید شد باسانی رفع آن ممکن است پس معلوم شد که کم شدن ذرات سرخ خون جسم را برای قبول هر مرض مستعد ساخته و در نتیجه بواسطه این امراض دچار هلاکت میشود ، حالامی توانیم اهمیت و خطرناکی این مرض را از روی تشریحاتیکه دادیم نفهیم که اجتناب ازین مرض چقدر لازم و ضروریست برای نجات و مبتلا نشدن افراد یک مملکت از مرض خطرناک ملاریا

حفظ ما تقدم مرض ملاریا : اجتناب از چهار چیز لازم است :

- ۱ - پیدایش پشه را کم کردن : تا اینها میکروبهای ملیریاء را باشخاص تندرست رسانیده نتوانست و ملیریاء انتشار پیدا نکند .
- ۲ - خود را از گزیدن پشه محافظت نمودن ، تا هیچ احتمال داخل شدن میکروبهای ملاریا در خون پیدا نشود
- ۳ - هرگاه از گزیدن پشه ها ناگزیر باشد در بهار استعمال کردن کتنب تا اگر جراثیم ملاریا بواسطه پشه در خون داخل شوند بذریعه کتنب بسهولت هلاک و نابود گردند .

۱ - درست معالجه کردن مریضهای ملاریائی بواسطه کتین پلازموکین، آرسنیک، فولاد و غیره، اولاً مریضها مستعمل شده از اسرّاس مختلفه که در نتیجه کتیزوری جسم و ملاریا پیدا می شوند نجات یافته و ثانیاً بملاریا در خون باقی مانده از یک موسم دیگری بواسطه پیدا شدن بته موجب انتشار مریض ملیریا نگرددند.

برای اینکه چهار اصل فوق را خوب تر ذهن نشین قارئین نمایم هر ماده را ذیلآ مشروح تر بیان می دهیم :

۱ - پیدایش بته را کم کردن چوب ظهور و پیدایش بته در آب های دند و سردابه ها می شود است که بلدیّه هر قدر خندقها و چنورهایکه در گرد و بواح شهر باشد برومسود نماید، تا آب باران یا برف خندقهای مذکور جمع شده و موجب تولد بته گردد و در صکوچه سرشته آب روها بدرستی

ده شود تا آنکه بعد از استعمال از هر خانه بروی می شود داخل آبرو گردیده و بخارج شهر رود گاه داخل آبادیها و گرد و بواح شهر اندام آب ایستاده یا خندق باشد و چاره برون کردن آب بدن خندق ممکن باشد باید بلدیّه در موسم بهار هر هفته تیل حاک یا کروآیل (تیل سیاه) که از ذغال می شود بالای این طور آبهای دند بپندارد، تا چوچه های بته که در بنگونه آبها برورش می یابند بواسطه تن هوای تازه هلاک شوند و همچنانکه بلدیّه طبقه سرافت و رسیدگی بتمام اوضاع بلدی دارد همچنان دند و نابود ساختن بته و دیگر چهره هایکه عامل بروز اسرّاس ساریه می گردد از وظائف مهم بلدیّه است ی این کارها فقط یک دئور معصن بلدیّه لازم است که فائس صعی را در شهر مهیبه و از روی و فغن دانی بتری رفع دفع آن به دارد

۲ - در صورت وجود بته که اسرّاس هیچ وسله دفع آن را نتواند احتیاط و محافظت از شر گردنگان و سروریت و خون غالباً بته های ملاریا در موقع شب اسرّاس می گرد بدو آلام است که در خانه ها (فلت) باش داده شود تا باین وسله بته ها بگریزد و هر کس در زیر بته خانه بچواند (در بته خانه باید افطما داخل شده بواحد) یک صورت دیگر ممکن است که خود را از شر گردنگان بته محافظت نموده ایست که در موقع خوابیدن روی و دست ها و پایها روغن یوکلینوس یا روغن فنعان چرب کرده شود باین حالت بته گریزه نمواند

ولی در زیر بته خانه خواندن در موسم بهار برای محافظت از شر بته بهترین چاره میباشد .

۳ - اگر از گردنگان بته فطما احتیاط نمودن ممکن باشد باید در بهار هر شخص استعمال کتین را که کشیده میکروب های ملاریا است عادت داشته باشد و برای حفظ ما تقدم از ملاریا بواسطه کتین خوردن به پانزده گزین کتین دو روز در هر هفته کفایت میکند (برای اطفال مقتضای سن شان داده می شود) گر بواسطه بته حرائه ملاریا در خون داخل شوند این مقدار کتین برای کشتن آن و محافظت جسم در بکفایت میکند

۴ - درست معالجه کردن مریضهای ملاریائی بدربینه کتین، آرسنیک و فولاد نهایت ضرورت است . چه معالجه دو فایده مهم مصر است . اولاً تا موقعیکه مریضهای ملاریا صحت کامل نشوند خون شان کمزور و شکار هر گونه اسرّاس مهلکه می گردد . و م کار خود را بدرستی ایفا کرده نتوانسته و نسل نیز کمزور بد . دوم اینکه بته از خود حرائه ملاریا دارد فقط همین مریضهای ملاریائی است که جراثیم ملاریا باین شان حادثه و بدرستی معالجه شده نمی باشد بعد از هر زمستان و قتیکه بته پیدا شد اینهارا گریزه مپ میکرو و های ملاریائی بگرد . و آنگاه بته های مذکور اشعاع تدریجی دیگر را گریزه باین وسيله ملاریا سرایت و شدت و انتشار پیدا می کند . بنابران سرضایکه به تب ملاریا مبتلا نمی باشند باید در سرانجه کرده و کم از کم تا سه ماه معالجه را دوام بدهند که میکرو و های ملاریا بکلی از خون او شان شوند . خوردن کتین تا سه روز یا یک هفته ممکن است که برای قطع کردن تب ملاریا کفایت کند . ولی

برای بکلی صحت یافتن يك مريض ملاریائی اقلاً سه ماه معالجه لازم است و اكثر آ دیده شده است که مريضهای ملاریائی بمعالجه يك هفته ، وقتی که تب را قطع دیده اند از معالجه دست کشیده اند در حالیکه میکروبهای ملاریا در خون شان موجود بوده مرتباً خون شانرا کمزور ساخته ميروند تا اینکه بواسطه کمزوری عرض مهلك ديگري مبتلا شده دواسه بطرف فاي شناسد در خانه الته خوانندگان ازين شرح مسوط اهميت و خطر ياکي اين مرض را دانسته و آ را سهل نخواهند شمرد

ريزش

علل و وسائل محافظه ار آن

شايد مريضيك بستا شيعه بسيار داشته و انساں بسيار تر يان دچار ميگردد ريزش و خنك رده گي باشد که متعاقب آن ركام و سردردی و سرفه پيش ميشود شما هر که دچار شويد ازين مرض شكايت دارد ، اما هيچکدام برآي مقاله و مدافعه آن مصدر عمل نمي شود ، و شايد اينهم نسي باشد که خطر آ را خوب سمجش نتوانست و آ را يك خبر بسيطي تصور مينمايد ، حال آنکه مرض بد عافيت و شديدي است

اطباء و علما دست مردم درين مورد بيشتر اهماء منحرج داده بحث و کج و کاوی ربابی در علل و انتشار و عواقب و وسائل علاج و محافظه ار آن عوده و در راه همین بحث و تحريات خویش حرائيم بسيار امراضی را که از عوامل ريزش گيان می گردد تعصص عوده که ازان جمله حرائيم آتی ولد کر می باشد -

میکروب نزله شعی و سيلوس اعلو انرا و سيلوس (فريدلاندر) و حر و مة ديفتری و غيره . ولی صورت قاطع يکي ازين میکروبهائیکه ريزش قرار داده بودند عاملی در اصابت به ريزش ثابت نشد . علیهذا يك رهان علمی قناعت بخش در طريقه انتشار اين مرض که سرایت آن بطور واقع می شود تا هور افانه کرده نتوانستند ، حناچه در شيعه فخص تحليل خانه های کيميوى هورم واضح شده است که انتشار آب بواسطه اشخاص ، يا اینکه در حال معروض شدن به رطوبت و حکي حاصل و يا خطر آب در يانان حسنی و اعمال مشقت آور زياد می شود . چابچه اطباء تحاري در بينات اجرا و ساده را از شخص مبتلا ريزش در چهار استنشاق شخص سالم نقل کرده و اين تجربه را چندین دمه اعاده نموده اند تا آن به نتيجه مبني واصل شده و در اکثر احوال سريایت حاصل نگردیده و شخص سالم مبتلا به ريزش شده است . هم جان احوال طلفه يکي از مدارس را تحت تدقيق و فخص قرار داده و فرق قابل دكکری در تکوين حساي و عادت طلفه که طليعتا معروض به ريزش بوده تا طلفه يکيه ازين مرض مرا بوده اند يافته اند . جزايکه اولی ها در عمر گذشته شان به سبق تنفس و انواع تب ها معروض بوده و شايد همین علل باشد که اصابت ريزش را بايشان سهل ساخته است .

يکي از شرکتهای بزرگ بيه امريکا در يك سال کامل حالت ريزش را بين مستخدمين خویش بحث و تدقيق کرده و در نتيجه برايش ظاهر شده است که اين مستخدمين که بالغ بر (۶۷۰۰) نفری شدند از مجموع شان (۶۲۳۳) روز از روزهای کار ضائع شده است که اين روزها مساوی روزهای است که ساعت مضاعفات اين مرض و امراض ديگري که از اثر آن توليد شده است ضائع شده می باشد .

همچنان ظاهري شد که حد وسطی عده اشخاصیکه از مستخدمين شان در هزار ۴۲۷ بوده و حد وسطی مدت اشخاصیکه باين مرض گرفتار گرديده بود ۲۲ روز و حد وسطی زمان ضائع شده گي بالنسبه مجموع مستخدمين ۹ فيصد روز از هر فردی بوده است . در بابيه که اين شرکت راجع عرض مذکور نشر نموده است ذکر يافته که :

« احداث ریزش بین اشخاص که داخل خانه ها کار میکنند نسبت به شوهر های موثر های کران و نفعد برابر این افراد آمریکائی ۴ برابر بیشتر می باشد. » اما از نقطه نظر مالی ظاهر شده که ابتلاآت ریزش طبقه کارگران امریکا در سال افلا به مصرف نیم ملیون دلار مجبور و خساره مند ساخته است. از روی این رقم ۵ دهشت خساره مادی که در نتیجه این مرض، گریبان گراشعاس می شود ظاهر میگردد، گذشته از اینکه چه خطرهای حیاتی دیگری از آن تولید می شود.

به هر حال علما با اینکه در جرثومه که سبب خود زده کی میشود اختلاف دارند اما به حقایق عدیده درین باره اتفاق دارند که اول آن انتشار عمومی آست و شکی در آن نمی باشد. یعنی درم های بینی ظهور مینماید و شخصی که يك مراره آن دچار شد استعداد مقابله آنرا برای يك مدت کمی که بین ۴ و ۸ هفته میباشد در خود پیدا میکند.

به هر حال اگر چه علت ملاحظه شدن به ریزش مأمور صحیح، معلوم و صحت نشده است اما درین شکی نیست که جسم را برای مقاومت بسیاری از امراض محله ضعیف میگرداند. و این هم ثابت گردیده است که قریباً در صدی پنجاه، این مرض، مادی امراض خطرناکیت که انسانرا عاجز و درمانده میسازد، و همچنان در صدی پیشتر از هندو التهابات رئوی و بسیاری امراض زله های شعی و مرض (آسما) ازین مرض تولید مینماید. آب رومالیر (و جمع مفاصل) و التهاب اغشیه مفاصل و قلب و دماغ و غیره نیز از باعث همین مرض ناسان دچار میشود که شاید عواطف این امراض تلف کرده ها یا مرض قلب باشد.

از جمله مهم این مرض وراثت و هوا و وسائل تنویه است چنانچه ملاحظه شده اقطار شمالی که خشک زمانه دارد اهالی آن عادتاً با این مرض مبتلا میشوند اما اگر نه اهالی شهرهای جنوبی امیرش پیداکنند خیلی قابل قبول این مرض میباشد.

علاج این مرض طوریکه اعطاء تجربه زده اند انواع مختلفه داشته و موفقیت های متفاوتی از آنها حاصل شده است، اما دوا ی شای که نفع آن تماماً تجربه شده باشد تا بحال بدست نیامده.

ادویه که تا امروز برای معالجه ریزش به کار رده می شود (ارجیرول، ایودین، مرکرم، وکروم، اورمالین، افورین، وازوین و کاکور) و غیره است که این دواها در نوت و تاثیر خود ها بالای سریش اختلاط و اثبات مبابی داشته و هیچکس نمیتواند آن ها را بدون فرموده دکتور استعمال نماید. هم چنان استئاق غار کلویرین به تجربه شده و فقط برای وقایه اریب مرض قریب پنجاه درصد نطعم آن قایده می باشد.

یکی از اطباء امریکا در محله طنه آنها نوشته و میگوید که باش دادن محلول (یکلویرید زئین) در بینی و حلق تجربه حضرد شده بود در صورتی که این علاج وایده این محلول را باید در لایه های استخوان روی تریق نمود. دکتور مد کور موفقیت این عقیده را اطمینان داده و تاکید کرده میگوید که ممکن است این طریقه را بالای خورد ها و کلاها تجربه کرد.

چیزهایکه اسارا به مویرش ریزش بیشتر ممرض میباشد: اضطرابات محل که در بینی و حلق پیدا میشود و همچنان التهاب لوزتین و غدد و ریادب نوی اساحت پیش در جمیع احوال باید از طیب استئاره نمود چرا که اگر التهاب لوزتین زائل می شود با آن هم انسان ممرض به ریزش می باشد زیرا این مرضی است که در تمام مساکن و کارخانجات و دفاتر عمومیت داشته و میکروب آن به نسبت همه چیز مانسان نزدیک تر است.

يك شخص اگر متلای ریزش و غنک رده کی شد ضرور است که خود را اور سردمان کناره کرده خود و دیگرانرا از صراحت آن باین وسیله محفوظ بدارد و الا در غیر این صورت یعنی شلیکه در عصر حاضر است و پای عام خواهد شد.

بهترین وسیله محافظه از خنك زده گی اینست که انسان دارای جسم قوی و توانا باشد ، چنانچه درین باره از روی بحث و تجربه معلوم شده است که صاحب يك جسم قوی بقدریکه يك جسم ضعیف معروض سرما خوردگی میباشد . اما چیزیکه در اینجا موجب تأسف میشود اینست ، معیشتی که امروزه مردمان دارند به منع این تعرض که يك نمی نماید .

زیرا افراط در گرم کردن طاق های اربیده و غنا ، کثرت اغذیه چرب دار ، سعی و محاهدت زیاد اعصاب و جسم در کار ، و تمام این ها قوت خواب ، عموماً از قوت مقاومت جسم در مقابل امراض و خصوصاً مرض ریزش که حرارت آن در هر حالتی انتشار دارد می گاهد .

و قنیه انسان به مقوله « وقایع بهتر از علاج است » قایل شد البته بوسایل وقایع از سرما خوردگی که ذیلاً بیان میگردد متشکک خواهد گردید : بطاعت ، اغذیه صحی ، آب لطیف و ستره هوای آزاد .

این چیز ها خیلی بهتر است از استعمال ادویه حب و انواع تداوی ها که بعد از متلاشدن خنك زده گی به عمل می آید .

انسان در موقعیکه طواهر ریزش در وی بروز نمود باید فوراً احتیاجات لازمه را گرفته و بدوایه بینی که مبدأ مرض شمرده می شود اعتنا و آرا همیشه لطیف و پاک نگهدارد مخصوصاً ممرهای بینی که تأثیر بر رگ در صحت اشخاص دارد ، و معروف است که این ممر ها برای تطبیع حرارت جسم حلد ، حرارت ابراز میکند ، و همچنین بینی بر رطوبت را برای دور کردن محملات و اینکه سطح جسم از شدت خشن محفوظ باشد قرار نمی نماید .

اما کمتر اشخاص باین عم دارند که در صدی بیست این حرارت ، و قسمت اعظم این رطوبتی که از جسم خارج می شود ، (قبل از این که این هوا را ریه های رقیق و لطیف استنشاق نمایند) از راه اعشیه بینی برای گرم ساحب و رطوبت دادن هوای که تنفس می نمایند خارج میشود . در اینجا است که دیده می شود و ضلعه اساسی بینی ضوری که عدد مرده گمان دارند تنها استثناء است بلکه بینی و دهان و دهنه برده های خونی است که بین جسم و امراض کثره حایل واقع میشود .

على العموم کثرت پوشیدن آب در هر وقتیکه ضرورتی بدان حس کنید ، مفید است .

اما برای کثرت صرف غذا توصیه نمی شود زیرا مردمان عادتاً بیشتر از اندازه که احتیاج دارند غذا می خورند ، مگر اهمیت در بهداشت که انسان چنان غذای صحی را استعمال نماید تا او را بالای امراض مخصوصاً مرض ریزش غالب و قوی سارد ، عیبها برای جسم اسبورت و ورزش که نشاط عضلات جسم را بیشتر کرده و به قوت آن میافزاید ضروری میباشد ، و بهتر است که این تمرینات بدنی در هوای آزاد اجرا شود ، بهتر از تمام اینها اینست که جسم بهمان اندازه راحتی که احتیاج دارد برخوردار گردد . و بایست هر شعبی ثلث روز خویش را در مقابل ثلث دیگری که مصروف سعی و عمل می شود بخواهد ، اما ثلث سوم لازم است که براحات گذراند شود در حالیکه غذا و ریخت بدنی شامل آن میباشد .

هرگاه تمام این قواعدیکه فوق ذکر یافت متابعت شده و ضمناً انسان از رطوبت پایا حذر نماید و در مقابل جریان هوا بهر ایساده نشده از سرایت مرض خود را کاره نگهدارد هیچ حای شک نیست که از مرض ریزش و سرما خوردگی در امان باقی ماند و بدین وسیله روزی رسد که ابتدا و به این مرض و خیم که صحت مردم را افساد کرده از کار و بارشان بزمی دارد بق نماید .

تعب در اینجا است که با تمام چیز های که ذکر شد مردم خطر ریزش را اندازه و تخمین نتوانست و بآن اهمیت لازم را نمی گذارند در حالیکه لازم است در راه مجادله ، این مرض يك عادت و وسیع و دامنه دار متلیکه بر ضد سل نشر شده و قائده م محسید باید نشر شود .

سوء هضم و علاج آن

مریض بد هضمی در اکثر اشخاص دیده می شود مخصوصاً علی آں قرار ذیل است :

۱- جویدن بی قاعده : اکثر به غذا را آن ایکه خوب در داخل دهان جویده و میده نمایند بی بلعند ، گوی منزه را در قوت کردن غذا می بینند به در جویدن ، در حالیکه معلوم است ، غذا اولاً در دهان تحلیل شده و با لعاب دهن مخلوط می شود و بین وسیله غذا مایع می شود . هکذا لعاب دهن (کاربو هایدروت) که در غذا موجود است مثل آرد و گندم و غره معمم میباید پس اگر غذا خوب جویده نشود ، رطوبت دهن داخل لقمه اثر نمیکند و در بصورت به معده که رسند ، عت بد هضمی می شود و از روی اینها معلوم شد که بد هضمی اصلاً عرص نمیشد ، بلکه (پس) عت آن در خود ما موجود است ، زیرا اگر دقت قائم خداوند بنا (۲۲) دندان عصاره نموده است و بعد از ۳۲ دمه هر لقمه را بتجویز تالفه خوب میده شده و لعاب دهن بهر ذره اش داخل گردد و غذا به هضم رسد ، این بی روانی در جویدن غذا غالباً در اشخاصیکه بخراي دندان مبتلای باشند به نفس خود و اصف بوده و به هسه گی غذا مجورند و خوب می جویند ، اشخاصیکه باین نوع بد هضمی دچار باشند از زبان شان همیده می شود در اثر آن آنها خلی ، در دانه می باشد و بین بزده سعیدی که در روی زبان است دانه های Papilla ، نظر می رسد ، ایگونه مریضها بزده خلی داکترها علاج کرده و ادویه بسیار استعمال کرده اند ، اما عورت سحجه شده ، زیرا علاج اساسی آن جویدن مطابق قانون قدرت است .

۲- خراي دندان مثل خره خوردن : دندان چه در سوراخهای کرم خوردگی همراهان قسم جراثیم جمع شده و همراه لقمه بکجا داخل معده میگردد ، موجب بد هضمی میشود ، زیرا رطوبتی که در معده موجود است سم این جراثیم ، و معشوش می رسد ، درین کرم بد هضمی جویدن خراب دشات نداشته و بلکه جراثیم که داخل دندانها می باشد در آن موثر است و علاج آن رهن ، دندان ساری پسند ، چه وفی که دندانها اصلاح شد در طرف چند روز دیده می شود که اشبار شده و در دندان ساری میگردد .

۳- تر خوردن : تر خوردن باعث درد حکم ، بد هضمی قریص میگردد و اکثراً دیده میشود که شخصی زیاد غذا میخورد اما مریه شده و رگش همته زرد می باشد ، هر چند این اشخاص اظهار خود را مریض نمی انگارند ولی در حقیقت همته ساری می شد و در نتیجه بد هضمی دچار امراض شدید دیگری شده و طباقت روحانی شان کم و بالاخره در عمر شان بهر نقصان واقع می گردد .

۴- غذای بی وقت خوردن : امی روز چهار یا پنج ، شش در خوردن یا ایکه در ۲۴ ساعت تنها یک مراتبه غذا مصرف کردن از هضم بد هضمی ، در بر اشخصی که چاهمرا تان در کور غذا میخورد ، یک غذا هنوز در معده اش به تحلیل رسیده نمی باشد که غذای دیگری رسیده و عمل هضم را دسم میسازد و منبکله بالای عدای بجهت که آب انداخته شود سیه اش منکلی از این مبرود همانطور عمل هضم بر که تمام شده و عدای دیگری بجمده برسد موجب سوء هضم میگردد همچنان در ۲۴ ساعت یکمرتبه غذا خوردن بر مضر صحت است ، زیرا قدرت طبیعی که در معده می باشد معطل مانده و رطوبت معده که خارج می شود و چون معده خیلی به کندی کاری نماید یک غذای معمولی بر موجب سوء هضم می گردد .

۵- کمی بعض اجزای غذا ، مثل ویتامین که موجب سوء هضم می گردد .

۶- نوع غذا مثل سبزی پوسیده ، گوشت های به گندیده ، میوه های خام و غیره ، و تکیه داخل معده تندرست شد هضم را خراب میسازد .

۷- غذا یا آب بسیار گرم یا بسیار سرد خوردن باعث خراش و یل حسی غلاف معده شده و باین ذریعه رطوبتی که در معده موجود است خارج نمیشود و موجب بد هضمی میگردد .

۱۸- استعمال آب بسیار، شاید بعضی ها بگویند که آب معمولی چگونه تواند سوء هضم مینماید در صورتیکه آب در عمل سوء هضم دخالت نماند داشته آب بسیار در حرارت معده نقصان وارد مینماید.

وسیس همراه لغات معده مخلوط شده اثراتش را زائیل میسازد و معده را کلال میکند، و بالاخره موجب بد هضمی میشود اما قبل از مصرف غذا هرگاه شور یا Protines خورده شود رطوبت معده خیلی زیاد خارج شده غذا را هضم میسازد.

۹- بعضی امراض مثل ملاریا، فقر الدم (انیمیا) مرض دق، سل، امراض کرده، رماتیسم، امراض جگر و دل باعث بد هضمی میشود.

۱۰- بد هضمی رهای حامله، که در نتیجه يك عضده که بتغیر شان پیدا میشود از غذای خوب نفرت پیدا کرده و در عوس گل سرشوی، بان ناسی و غیره را می خورد.

۱۱- بعضی اعدیه ثقیل مثل خود، بقله، تخم مرغ، که خیلی رند خوش داده شده باشد، کرم، پیاز، کچالو، هرگاه بسیار خورده شود بد هضمی تولید میکند.

۱۲- اشخاص معتاد به عملهای بد، مثل تماکو، حرس، نیک، ترک شراب، به بد هضمی دچار می شوند. خوانندگان محترم البته از روی تشریحات فوق علل پیش شدن سوء هضم را در همه و از دچار شدن مان احتیاط خواهند ورزید و هر چند علل پیش شدن سوء هضم بسیار است ولی فقط مهم ترین آنها که درین عموم دیده میشود درین مقاله ذکر شده است.

حواب پس از غذا

معمولاً پس از غذا احساس سستی و خستگی در خود می کنیم و بعضی مان می رسد که بحواب احتیاج داریم ولی باید بدانیم که این احساس حقیقی ندارد و ما حسنه نسبه بلکه فقط علامت ایست که جهاز هضم بکار افتاده و عمل خود را شروع کرده است و خستگی ما مولود خون رسانی است که از تمام اطراف بدن مویحه جهاز هضم شده است اگر درین وقت خود را تسلیم حواب کردیم چهار هضمه بی در کار خود بکشد خواهد شد و نمی تواند بحولی عمل خود را انجام دهد زیرا که در موقع بیداری عمر هضم بهتر از موقع خواب انجام می گیرد و ازین جهت است که در موقع بیداری احساس می کنیم که غذای ما حول هضم نشده است اگر غذا خیلی سنگین باشد در موقع خواب اعصاب داخلی را صدمه زده و ما را دچار کابوس می کند و حوالهای وحشتناک می بینیم بنابراین بایستی پس از صرف غذا قدر دو ساعت بیدار ماند و ورزش های مختصر از قبیل راه رفتن و حرکات ساده دیگر را انجام داد و پس از آن خوابیدن مانعی ندارد. این را بیرهید در نظر داشت که ورزشهای سخت و حرکات زیاد بعد از غذا ممکن است اسهال را دچار محاصره سازد.

کاروتین

کاروتین - رنگ زرد زردک و مسکه و شیر و بعضی میوه ها و بقولات زرد و نارنجی بهترین موانع امراض جهاز تنفس میباشد و نیز در مرض بده چشم که در پیری عارض میشود مفید است و تولید خون صالح یکی از خواص آنها و باعث زود التیام یافتن زخم ها و دانه های باشند.

غسل و تأثیر آن در بدن و قلب

اگرچه انسان در حواله گاه زندگان به بسا چیزها محتاج است ولی بیشتر از همه سلامت مزاج و برقراری صحت خویش اشد احتیاج دارد زیرا يك انسان تا دارای صحت کامل نباشد از عهده هیچکاری بدر آمده

توانسته و هیچیک از احتیاجات لازمه حیاتیه را نمیتواند تکمیل نماید. پس برای هر انسان صحت فرض و برای بقایه صحت عمل داشتن آن قوانین، یعنی همان چاره های بر اصل که ارباب علوم و فنون با کوشش و زحمت زیاد و تجربه بدست آورده اند نهایت الزم است.

اولین شرط صحت مدنی و تندرستی و جلوگیری از امراض، نظافت و طهارت است که علمای صحی نیز در اولین صحاح موافات خود آنرا داده و مطالعین را بدان توصیه می نمایند. دین متین اسلام هم پیروان شریعت مطهره نبویه صلی الله علیه و آله و سلم را بدین امر تائید می نماید.

چنانچه شستن دست و پا و روی و تمیز نمودن دندانها و دهن و بینی و گوشها و دیگر مافد و خود را که در وضوهای نمازهای پنجگانه امر و لازم داشته است عین همین نظافت و طهارت و جلوگیری از امراض است.

علمای حدیث الصحه هم با عموم همین قواعد طهارت، سلامی را بحسب صورت تلقی کرده و بتامی آن تمام کثفه بشریت را دعوت و وصیه می نمایند ولی در وصایای خود بطریقه تعارب و اکتشافاتی که حاصل نموده اند بارة احتیاجات های لازم را علاوه می نمایند که الواغ اگر آب احتیاطها ترش عمل نماید، بی شبهه مضار زیادی را در خود دارد.

اینک بارة ازان و صاف را اگر چه بر روی یک قسمت معذومات خیلی حرق و محدود است ولی بی لزوم و هد نمی باشد تحریر نموده و در مریض اوده مطامین گذاشته می شود.

تعریف ساده نظافت تمیز نمودن تمام اقسام وجود است بدریقه غسل، استحجام، دلك (۱) و سرادار غسل و استحجام و دلك اولاً پاکی و صفائی پس است تا چرك و لوبكه در اثر عرق از گرد و خاک هوا و ملبوسات بروی جلد پیدا می شود از وجود رائل شود. دوه كشودن مسامات روی جلد که هوای صاف از آن منافذ كركه از ادا داخل و خود شده تواند.

اولین شرط در استحجام و غسل اینست که آب غسل بنام معانی پاک ۲- دقت در آب غسل یعنی عاری از گرد و خاک و حرائیم باشد. اگر چه بطریقه تعارب (یا سور) آنها، انعمه دارای مكرروب می باشد و در موقع غسل آن آب حتماً در دهان و بینی و گوش و دیگر روادى بدن داخل می شود لذا ضرورت است که آب تعقیب یعنی به واسطه جوش دادن حرائیم آن كشته و بعداً بدائرة لازم سرد ساخته و بان غسل شود، مگر به علتیکه این امر خالی از اشکال نیست. بعضی همه كس سرد شده نمیتواند، بناچار آسانترین را باید سراغ کرد. طوریكه كتب صعيه اطلاعات میدهد آب چاهها و حشه سارها، بسببیکه از زمین بر می آیند و عبور از طبقات مختلفه زمین آنرا غلظت کرده می باشد، است احتمال كسافت و آلاش در آن كثر است.

ازین سه سهل تر آبهای که صابون بان زود كفی می کند و سبریمات ذریقه آن در اندك جوش ملائم می شود چنانكه برای اطعمه و دیگر استعمالات یتبه صالح می باشد هكدا برای غسل یرعاری از شوائب است.

غسل نظریه بموضوعیکه ما در آن بحث داریم و می خواهیم مطالع را به مفاد و مضار آن آگاهی داده متوجه سازیم در صورت دارد، غسل آب سرد و غسل آب گرم.

غسل آب سرد يك غسل بسیار ساده و سهل است اما شرطیکه آب باید آفند سرد باشد که انسان در اثناى غسل سردی زیاد حس کند و وجود را تحریک را بر مقصد از غسل زدودن تلوثات بدنی و باز نمودن مسامات جلدیه است این مطلب البته ذریقه ایكه بسیار سرد باشد عمل شده نمی تواند، چه آب بسیار سرد از يك طرف

۱- دلك یعنی زدودن چرك بواسطه كوبه یا دستمال درشت نمك از بدن

چرك را در مسامات قائم و مومك میسازد و از طرف دیگر تعادل حرارت بدن را بر هم زده خون را بسیار تهریك و مخصوصاً طرف غشای مخاطی بینی سوق نموده و غشای مخاطی را متورم و رو به رفته و حتی تولید مفرغ و سینه درد و سردی و سكونی انقباض بینی موجب مرض انفلوآنزا میشود. و نظر به تجارب دكتور (رؤد ولف) و دكتور (بهك) این غسل در دل بیاضی تاثیر منباید. دكتوران مذكور میگویند كه غسل آب سرد حجم دل را خیلی بزرگ و حركت نفس را خیلی بطی و رنك حلق را بر تفر داده چهره را نهایت درد و زاری میسازد.

مفع الا سف بسیار بی از اهالی را می بینیم كه در موسم تیر ماه و زمستان خواه از محورییت و از عدم اطلاع و معلوم حفظ الصحه در كنار دری و حوی و كا ویر و غیره تاب نهایت سرد و آتیم در هوای آزاد و خنك غسل میكنند، حتی بسیار دیده شده كه در وسط زمستان بجز را شكستاده و بی آن غسل کرده اند. حال آنكه این عمل طور بكه در فوق تدكاز گردید چقدر مضرات را عامل میشود. خصوص برای كسانیكه مرض عصبی و روحانی تیره دارند، قوا این صعبه دستور میدهد كه آب غسل میبایستی دارای ۱۵ الی ۳۰ درجه حرارت باشد و مدت غسل پیر ارده دقیقه بیشتر طول نكشد، چه حی آنكه دارای چندین درجه برودت بوده و بان دريك مدت در ار غسل شود. ما اگر تصور مولى كه حفظ الصحه میفرماید عمل شود گذشته از آنكه تمام آن مضار سلف الذكر را جلوگیری میباید يك قسمت منافع را بر موجد عائد میكنند، مثلاً دوران خون را شدت و اغفال عصبه را انتظام و اوجیه حلد را تقاض و خون را در اعصای داخله دفع و سوق نموده موجد یكنوع حرارت پیش میباید، چنانچه درین اثنا خون یكنهدار باد خون، اوجیه حلد رجوع میكند مبرر دن و حرركات تنفس را هم كمی سرعت میدهد. و این غسل برای اشخاص كه قوه و كسانیكه اسهولت می نمایند نهایت ممد می باشد.

غسل آب گرم بهترین غسل و یگانه واسطه پاکی و صفائی بدن است، اما مشروط غسل آب گرم: براینكه از اداره ریده دارای حرارت باشد یعنی طوریكه كذب حفظ الصحه نمین نموده، از ۳۵ تا ۴۰ درجه بیشتر حرارت نداشته باشد، زیرا اگر حرارت آن از ۴۰ درجه اضافه شد احتقان دماغ (خون سی) راى اسان پیش میشود و از طرف دیگر برعكس غسل آب سرد كه گفته حجم دل را بزرگ و سرعت نفس را بطی میسازد درین حاد غسل آب گرم حجم دل را حوردد و حركت تنفس را تسریع و خون را به نهایت شدت بطرف دل هجوم می آورد.

بنابران توصیه میشود كه تاب بسیار گرم غسل نشود و در حیات آن كه در فوق تعیین گردیده حتماً مرعی و مدت استعجام از (۱۵) دقیقه اضافه تر طول نكشد

ظاهر است كه معلوم نمودن درجه حرارت و برودت آب: بمقیاس الحراره نكار دارد و این آله در دست عامه نمی باشد بجز اشخاص معدوديكه فی الخله مستعد و متمول اند و البته رای متوالین لزوم گفتن این چیزها آن قدر مهم نیست زیرا خود شان این قدر میداند و فهمیده میتوانند مراد ما درین جا آنگاهی طبقه پایا تر است و میتوانیم بپشان بگوییم كه اگر بمقیاس الحراره میسر نمی شد اقلاً این قدر هوش نمائید كه آب غسل آن قدرها سرد باشد كه وجود را تحرائد و به بدن اندازه حوشن باشد كه بسوزاند یعنی آب را گرم و سرد کرده و يكما اعتدال بآن غسل نماید.

یقین است كسانیكه صحت و خود خود را دوست میدارند از مطالعه این سطور مستفید گردیده اوقات و درجات را كه علم حفظ الصحه راجع بآب غسل تعیین و ما آن را در فوق تا يك اندازه متذكر شدیم به هر صورت نصری و عملی خواهند داشت.

شیر نا جوش داده

بسیاری مردم معتقدند كه شیر جوشانده خواص و غذائیت خود را از دست میدهد، یکی از مجامع علمی امریكا در این موضوع تحقیقات طولانی و عمیقی کرده و چنین نتیجه گرفته است:

۱ - وزن اطفال که شیر جوشانیده نخذیه کرده اند سنگین تر از وزن اطفالی است که شیر ناجوشیده خورده اند.
۲ - طول قامت دسته اول بیش از دسته دوم است.

۳ - اطفالیکه پدر را نشان بخوردن شیر ناجوش داده معناد بوده اند زود تر به اسهال دفتری و مرض صده مبتلا میشوند. تا آنها که پدر را نشان شیر جوشانیده میخورده اند.
بنابراین لازم است مادران شیر را جوشانده اطفال بدهند و از پیروی عقیده غلط زنانه و عامه بزم نمایند.

آب میوه برای اطفال شیر خوار

مطابق آخرین تجربیاتی که در باب ویتامین بعمل آمده ملاحظه شده است که رشد و نمو اطفال بواسطه این ماده فوق العاده خوب می شود ویتامین محصور در میوه حالت تازه زیاد یافت می شود باین لحاظ اگر در آخر ماه اول عمر اطفال با آنها آب انگور، آب برتقال، آب سب، آب سفتره و غیره بخورانند بر رشد و نمو آنها کمک کرده اند و ارجح اینست که آب میوه را نادو یا سه برابر حجم آن با آب جوشیده مخلوط نموده و در بین دو شیر خوردن یک قاشق غذا خوری بخوراند.

جلوگیری از اسهال اطفال شیر خوار

دکتر ویکه در بسورد تجربیات زیادی کرده است اظهار عقیده نموده میگوید: اسهال شدید اطفال شیر خوار از کم وزن گردیدن جسم شان معلوم می شود چه در زمان اسهال از بدن اطفال آب زیاد ضایع شده و کم وزن گردیدن اطفال بحد مربوط به ضایع آب از وجود شان است. اگر خواسته شود که ضایع شدن آب نقصان یافت و با بکلی قطع شود لازم می شود برای اطفال موادی که کرات سفید بیشتر داشته باشد داده شود و برای استئوسود اولتر از همه قند در خوراک شان افزودن فایده مند است. چه هر قدر قند زیاد داده شود از ضایع کلی کوزین (Glycogen) (ماده آن که حال ناشیست را دارد) جلوگیری بعمل می آید. و خلاصه اینکه مواد قندی برای اعضای طفل خیلی با اهمیت بوده و تاثیر زیاد می بخشد.

در موقع قند زیاد دادن به طفل باید از خوراک معناد او تنها چای کم کرده شود (در زمان اسهال بعضاً چای تیره سیاه میدهند) (فورمول) استعمال این طریقه در علاج یک اهمیت فوق العاده دارد و علاوه آن دکتر تجربه کننده مخلوط ذیل را نیز استعمال کرده است.

سول و بربک تلک، شیر، برنج، قند شش الی هشت قند انگور.

دکتر ویکه در طی شش سال تجربیات در زمان اسهال اطفال قند در خوراک شان ضم کرده است بهیچ وجه ناراض بوده و بلکه برعکس آن ازین تجربه خویش اظهار مسرت مینماید و سایر اشخاص هم در نتیجه استعمال این فورمول (طرز) نتیجه درسی حاصل کرده اند.

دکتر ویکه فوق میگوید در زمان وقوع مرض اسهال اطفال باید از خوراک شیر احتیاط لازم کرده شود و هر قدر که وضعیت اسهال مخوف باشد بهمان اندازه از خوراک شیر باید اجتناب ورزیده شود. و عوض خوراکهای با شیر آمیخته، نان دبل بریان شده و آرد کچالوداده شود، سد از گذشته یک مدت نسبتاً زیادی میتوان با احتیاط تمام شیر را در خوراک علاوه کرد.

علاوه بر خوراک قند در موقع اسهال اطفال (آداری مالین) استعمال کرده و اگر استفراغ شدید تولید نمود (سول و بربک) به داخل جسم طفل رزق کرده شود.

این تدابیر بعضاً برای مریضان یک حیات تازه بخشیده و در نتیجه وزن در کمترین مدتی زیاد می گردد و بالاخره تا بحال ازین علاج یک نتیجه بدی مشاهده نوسیده است.

سرما خوردگی اطفال

بسیاری از مادران بچان پرورش و عادات دادن اطفال خود بزندگانی طبیعی و متأثر نشدن از سرما و گرما، آنانرا در سرما و هوای آزاد سرد در جریان باد های خنك می گذارند، این فكر خطأ و سلسله غلط است، آنرا اوقات این عمل غلط كه مخالف با اصول صحی است موجب ابتلا بامراض سخت و مهلك می شود خصوصاً امراض ریوی و سینه.

همان طور عادت دادن طفل به لباس های زما و بیچیدن او در قفداق و نظایر آن غلط و برای آئینه طفل بسیار مضر است.

حمایه اطفال از سل

اطفال كه از مادر های مسلول متولد میشوند بهترین طریق محافظه و حمایه ایشان آن است كه از والد های شان جدا کرده آنها را در صحرا و در قصبات و دهات پرورش نمایند.

از چهل سال باینطرف در فرانسه مؤسسه از طرف پروسور دكتور گرانشر تاسیس یافته: اطفالی را كه از مادر های مسلول بوجود می آید از والد های شان جدا کرده و آنها را در يك دهی كه جامع شرایط صحی است داخل آن مؤسسه میبایند. این مؤسسه در طرف این چهل سال خیلی خدمات بزرگی ازین جهت برای جامعه نموده است و اطفال مذکور خیلی كم عرض سل دچار شده اند مگر مسئله جدا كردن اطفال تاكنون از والد های شان حسب اختیار والد ها بوده است. باین مخیل از والد ها با بمفارقت اولاد های خود راضی نمیشوند.

چون تاكنون قابل ترشح بودن سل به حیث و سرایت آن ثابت و قطعی كشف نشده است، از آن جهت بعضی بروسورها های مخالف و محتاط تمام محافظه و حمایه قطعی حیات اولاد جدا كردن طفل را از والد مسلول آن مجبوری گرفته و برای آن قانون وضع کرده اند. دكتور روكن كه رئیس مؤسسه گرانشر است شدیداً باین اقدام اعتراض کرده و دعوی نموده است كه از كسیون BCG درین خصوص قیت خود را بدرجه كافی اثبات کرده و اگر بعد از ولادت در هفته اول به بوزاد این دوا را راه دهی داده شود، طفل بخواهش ابوبن مسلول خویش مبتلایه كه ردایشان ساده می تواند. دكتور مذکور این قانون مجبوری جدا كردن اولاد را از ابوبن اصلاً طرفدار نیست.

خال چیچك

فریاً بكنیم صد سال پیشتر يكی از دوستداران عالم اسابیت با وجود مخالفت های هم عصرانش خال چیچك را ایجاد کرده بر مخلوق خدا يك احسان عظیمی نمود، چه مرض چیچك از آن امراض موزیه ایست كه در موقع روزوبای آن تخمیناً در صدی پنجاه هزار مرضای چیچك را بورطه هلاك میراند، اما در حالت عكس آن یعنی اشخاص كه خال چیچك زده و برای مدافعه چیچك وجود را مستعد ساخته باشند درصد دویا شش قراضع می شوند و از روی این تناسب فایده خال چیچك را می توان فهمید كه تا چه اندازه موجد آن بحالم بشریت خدمت کرده است.

در ممالك راقیه برای زدن خال چیچك محتاج به تشویق و تبلیغ ملت نبوده و چون خود مردم بفوائد آن باخبر می باشند برای خال زدن چیچك اولاد های خود بشفاخانه رجوع کرده حكومت هم از روی احسانیه بمولود ها والدین را بجال زدن اولاد شان مجبور ساخته و باین وسیله غالبیت از دست چیچك محفوظ میمانند.

اما در افغانستان تا حال اکثریه اشخاص بفوائد خال چیچک معتقد نبوده و آن را چیزی بی فائده تصور میکنند. ازین رو اولاد های خود را خال چیچک نزده و روی اطفال معصوم را بدغای و چیچی ساخته و بر ملاوه با مراض دیگری که در دیگر اعضاء جسم در نتیجه چیچک پیدای شود اطفال را متلا ساخته و اگر ملتفت شده باشند بفروش اغله مادرها را این مرض شوم بواسطه فقای اولاد شان حالی ساخته و شدت مرض شوم مذکور اطفال معصوم را هلاک و مرگ می کشاند. در اوایل حال چیچک را از آله های خود مریض چیچک یا (ارجک) های خشک شده مریض مد ثور بدست آورده و پس از آنکه آنرا خوب سائیدند به شخص سالم خال میزدند. اما پس از تفرسهای زیاد این اصول غیر مفید ثابت شده و امروز دوائی حال چیچک را از کوساله میگیرند.

درد دوره حیات انسان سه مرتبه حال چیچک بدین احتیاج دارد که اول آن درد دوره طفولیت و دوم پس ده الی دوازده سالگی و سوم در موقع جوانی میباشد. و اشخاصی که خال چیچک زده باشند از مرض چیچک قطعاً محفوظ نبوده اند و حتی در بعضی اوقات اشخاصی که در بچاه سال داشته مرض چیچک متلا شده اند. بهترین سی برای زدن حال چیچک در دو نوبت ماهه کی اطفال می باشد (بشرطیکه طفل تندرست و توانا باشد) اما اگر ویدی سرخک موجود باشد لحاظ عمل را کرده باید بلا معطل حال زدن مبادرت نماید. ولی طفل اگر به امراض استهسال، یخش، اسهال، خنده، مرضیه و ولادی متلا باشد درین حالت تا شفا یافتن صعل عمل خال زدن باید معطل گردد. بعد از زدن حال چیچک در هدایت آله کوب چند دقیقه مراقبت لازم است که دوائی آب چیچک در جایی حال موب حاک شده و طفل آنرا بکشد. و تا ده روز بعد از زدن حال در حالیکه حال زده شده می باشد، پس از یک جمع شده و در آنجا دانه های کوچکی نمودار شده که اغلب گمان می کنند حال چیچک را زده اند. اما در حالیکه این آله های حال چیچک نمی باشد و درین احوال دوب و امبی را دار و داشته و بدک تردید باید به ضیبت مراجعه شود. چهارینخروز که از عمل آله صعلی گذشت در حالیکه حال زده می باشد دانه های خورد خوردی نمودار شده و آله ها ظهور می کنند. درین آله ها رفوت و حرکت پیدا شده و بعد از مرور (۱۲) تا (۱۵) روز آله های مذکور خشک شده و نحای آن از حرکت تولید می کنند و فک از حکمای مدکور ریت نشانه حال چیچک برای تامل مریض می باشد. فعلاً در شفا مملی و شفا حاک مستورات حال چیچک برای عموم بصورت محای زده شده و مرده باید نسبت این مرض به خود را داشت. برای زدن حال چیچک اطفال خود را در شفا حاک ها بفرستند.

بهترین معلومات زراعتی

سری کاری در ماه های بهار

شهور اوایل بهار (حمل و ثور) است به تمامی ماه های سال برای سری کاری زحمت دار تر است زیرا ای موسم، صاحب و معصوم است برای زرع انواع مختلفه نباتات و امور متعلقه آن از قبیل، قله، بارودادن، آب داد های ابتدائی و غیره، پس باید بدان درین ماه یک روز را م عت نگذارد و مخصوصاً از روز هائیکه هوا صاف بوده و آفتاب میناید تعویلاً استفاده نموده و هر نوع تحریر در موقع مناسب در زمین بفشاند. اینک در اینجا طریق زرع انواع مختلفه سبزیجات شرح داده می شود.

در سبزیجاتیکه یکجا زرع نمی شود بهتر است در اول اول سبزیجاتیکه یکجا کاشته میشوند: بکاش پیاز سید و پیارهای متنوعه دیگر اقدام شود (اگر قبلاً تیر ماهی زرع شده باشد) اما باید دانست که پیاز در زمین سالم و ادکی سعت که فقط سال گذشته بآن باروداده شده باشد زرع میشود. در یک آرد

سبزی کاری در ماه های بهار

(۲۰۰ زرع مربع) تقریباً ۲۵۰ گرام (مساوی یک پلو) تخم پاش داده شود و اگر میل باشد قدری تخم اسفناج (بالک) و کاهوی بهاری هم بآن علاوه شود این دو سبزی قبل از برک شدن نیاز حاصل میدهند. یعنی از بیخ کهنه می‌شوند و نیز اگر در چهار اطراف کرد تخم باقلای کلان (لویا و عره) که یک سری گوارا و زودرس است هم پاش داده شود این سات در طرف چند روز بر سر حاصل آمده و دانه های کلان باقلا پیدا میشود و در همان وقت حاصل آن بدست می‌آید و دانه های باقلای مذکوره را خوش داده تازه می‌خورند و بر مقدار از آنرا برای زمستان خشک میکنند. در روی خیابانها (پلوانها) لسوی سفید و کلم گلدار و کیم دونه می‌کارند و فاصله های بین آنها را همراهی تخم تراتیرک زمینی و کشیر و غره ساتات رود رس که همراه طعمهای بهاری میشود بر میکنند. ساتات اخیر باستانی کلم و بلبوکه وقت رسیدن آن تمام است در طرف یک ماه برک شده و تصرف می‌رسد.

اگر تمام این سبزیجات تازه خوری به اصول باغی در یک مربع زمین متوسط (دارای ده متر عرض و ده متر طول) کاشته شود، سروریات و احیاحات یک خانواده متوسط را که دارای ۱۰ نفر باشد بخوبی تکافو خواهد نمود. ولی همه این ساتات دستهای بعضی از اقسام آن برای سبزیات بهاری است، لهذا یک باغچه سری کاری حاوادگی باید دارای سری یجات دیگری باشد.

یک مربع زمین دیگری باید برای زردک بهاری و رودرس و زردک ترمه‌ها (که برای زمستان حفظ می‌شود) تخصیص داده شود ولی در آن یک بهر و پس از روع تخمها نود (پارو) حیوان به مقدار کافی داده شود، تخمها بهر است بعضی اینکه متروفا پاش داده شود در یک خط مستقیم کاشه شود اینطور که اسدای کرده خطوط ۲۵ سانتیمتری (هر ۲۵ سانتیمتر تقریباً ربع یک گز است) تقسیم شود و بعد در هر خط مذکور زمین اندازه سه سانتیمتر حفر نموده شود و آنگاه تخم در جویه کوچک مذکور پاش داده شود، یک گراه (سج یک یک مثقال) برای یک مربع زمین کفایت میکند، به این طریق علاوه بر نمایش عمومی ساتات، عیشاوه و سراقشهای دعال دیگر آسان میشود چون زردکهای سر شود در بوت اول ترکهای آراسر می‌رسد و سری مذکور را به حیوانات میدهد و هم از آن یک قسم غذا درست میکند، پس ازین سر در بوت سات رسد شده و بیخ آن (اصغر زردک) بزرگ میشود، علاوه برین و فیکه سات رو به نوک داشت یکی دو در زمین آراسر عیشاوه (وحش) و بهر می‌کنند. زردک بهاری که رنگ زرد دارد در طرف ۶۰ روز حاصل می‌دهد ولی بسیار کوچک کوچک می‌باشد. اما زردکهای تیرمائی دارای رنگ سرخ و بزرگ می‌شد و در ماههای اول خرابی حده شده و در جاهای حاکی برای مصارف زمستانی حفظ می‌شود.

برای روعات ترب زمین بسیار بهر و بر فوت یکاریست و مراقبتهای زیادی لازم ندارد. ۳- ترب: و اگر در یک مربع کوچک (۴ متر مربع) تخم آن افشاده شود برای مصارف بهاری و زمستانی یک عائله ده سری کفایت خواهد کرد زیرا حاصل زود می‌دهد و کمتر فاسد میشود و هر تخم آن بطور قطع حاصل می‌دهد لهذا در یک مربع کوچک باید اردور تخم ترب که یکی دارای شکل مدور و رنگ سرخ است و در طرف سه هفته سبزی می‌کند و در یکماه حاصل می‌دهد، و دیگر که سفید و دراز شکل بوده در طرف دو ماه بزرگ شده هم در شروع تابستان و هم برای زمستان حفظ و مصرف شده می‌تواند کاشته شود، عیشاوه و نرم کردن زمین برای قسم اول لازم نیست ولی ترب زمستانی را باید چند مراتبه تحت مراقبت گرفت و در ماههای خزان آنها را چیده در جاه حفظ نمود.

شلغم از اول الی ۱۵ نور کاشته می‌شود و در او اخر بهار و شروع تابستان حاصل می‌دهد ۴- شلغم: تخم شلغم برای هر متر مربع به گرام (ده مثقال) کفایت می‌کند و بهتر است که ابتدا بدون ترب در زمین نرم و زیر و رو شده پاشیده شود و بعد تخمها بواسطه شاخی یا خاکسروب لب چه زیر خاک گردد آب باران روئیدن نباتات را سرعت خواهد بخشید، چون سبزی شده آنها را بیکه باید کرد

و در فاصله ده سانتیمتر (دو حبه گری) حرکت به باید گذاشت ششم بهاری رنگ سفید و شکل دراز دارد و در تابستان حاصل می دهد، ششم تیرماتی مدور و سبز رنگ و بزرگ است و برای رستن در چاهای خاکی حفظ می شود.

صفات میزه شیر و منسخرجات آن

غالباً اشعاعی که شیر استعمال می کنند حول و خراف آنرا از روی رنگ آن حدس می رسد مثلاً شیری را که رنگ قهوه ای باشد (یعنی رنگ زرد مایل به سفیدی) و دارای یک ورقه ضخیم قهوه ای باشد آنرا می بینند و برعکس شیری را که رنگ آن مایل به زرد و دارای ورقه نازک قهوه ای باشد خوش نکرده آنرا معید میداند. اگر چه علاوه بر این اندازه صحیح شیر دهنده می شود ولی علی العموم رنگ و ضخامت ورقه قهوه ای علامه خوبی شیر بوده و مقدار روعی که در شیر وجود دارد از آن معلوم می گردد.

اگر در اثر حرارت شیر، رنگ و بوی آن به رنگ قهوه ای و ورقه قهوه ای آن ضخیم و برعکس در صورت وجود ذرات که در وقت ماده رنگی در شیر با آنکه راسه شیری که ورقه قهوه ای آن ضخیم و رنگ خوبی دارد حاوی روع زیاد می باشد. شای آن رنگ و بوی آن می باشد.

از تحولات عذیه که در این ماده در طرف سالها گذشته حاصل گردیده چنین مفهوم می گردد که زردی رنگ مسکه و بوی با وسعت ماده رنگی که موسوم به لک وین (Carolin) است می باشد. وجه نسبت این ماده به اسم کروتین از جهت این است که زردی رنگ کاروت (Carot) از رنگ (زرد) بواسطه ماده مذکوره است و اگر احياناً این ماده در زردی وجود می داشت رنگ آن زرد می بود. اگر چه کروتین عموماً در سانات سبز دیده می شود اما سبب سبزی سانات دیگری معبر به کلروفیل (Chlorophyll) است که ماده مذکوره سانات را به نظر می آید. در این ماده وجود می دارد.

و به گاوها سانات را که دارای کروتین می باشد تغذیه می نمایند ماده رنگی ساناتی که در این نوع حیوانات وجود دارد و در اثر روع شیر آنرا بوجود حذب می نمایند و به سبب که در این مقدار در سانات حرارتی ناشد رنگ در دانه را از خود طاهر می کند.

در این کتاب سه از قبیل گاوهای تازه - اگها فارینج - از این Forage Cibus زرد کپا - کیل Kala (کلم است) - اگها و ساج Silage کروتین به مقدار زیادی وجود دارد. اما در گاو سبز و راسه های زرد سانات ماده مذکوره به اندازه بسیار قلیل بطور می رسد. پس اگر در علوفه گاوها مقدار زیاد کروتین وجود داشته باشد رنگ شیر به سبب حرارت آن (از قبیل، قهوه ای، ماست و غیره) با اندازه ذرات حرارتی آن دارای رنگ زرد می باشد. یعنی اگر در اثر حرارت در شهر کمتر وجود داشته باشد زردی رنگ شیر کمتر و اگر بیشتر باشد زردی رنگ آن بیشتر خواهد بود و همچنین قهوه ای شیری که مقدار کروتین آن بیش است رنگ آن زرد تر (به نسبت شری) بوده و مسکه آن در دارای رنگ تیره تر می باشد. علاوه بر این یک مقدار کروتینی که در شیر حذب می شود در شعله تریق علوفه کروتین دار مقدار دیگری از آن در جسم حیوان نیز جمع شده صورت ذخیره می باشد.

ولی گاوها عموماً به یک اندازه کروتین را به شیر با جسم خود تحویل داده نمی توانند و بهترین آنها که قوه تحویل کروتین را دارند آنرا به شیر با جسم خود حذب می نمایند Jersey، و گورنسی Guernsey است. از این جهت است که جسم ویوست بعضی اقسام گاوها بیشتر و از بعضی کمتر زرد بنظر می رسد. از طرف دیگر اگر تغذیه گاوها دارای کروتین باشد مقدار کمی در آن وجود داشته باشد کروتینی که در جسم گاو ذخیره شده آهسته آهسته شیر آن حذب می شود و متدرجاً رنگ شیر مایل به سفیدی گشته قهوه ای آن نازک و نامرئی می گردد هرگاه گاو مذکور تا مدت مدیدی علفهای کروتین دار تغذیه نکند البته بعد از چندین شیر آن کاملاً سفید گشته و قهوه ای مسکه که از آن بدست آورده شود به رنگ سفید خواهد بود.

بازیهای اولیا

اولیا يك وادی است در یونان که در آنجا عادت گاه معروف مشتری که رب الارباب اهالی یونان قدیم بود واقع و از ابتدای سه ۷۷۶ قبل از مسیح تا ۳۹۴ بعد از میلاد یعنی تا مدت ۱۱۶۰ سال بحال خود باقی مانده و بعد از مرور هر چهار سال جشن بزرگی در آنجا انعقاد می یافت، و بازیهای از قبیل مسابقه های دویدن، جهیدن، خپریدن، مشت زدن، کشتی گرفتن، پیره زدن، حلقه انداختن، عرانه حگکی دواندن و غیره معمول بوده و اهالی یونان قدیم درین مسابقه ها شرکت داشتند، و علاوه بر این از طرف حکومت های ملل یونانی نمایندگانی در آن میدان های مسابقه اشتراک می ورزیدند و برای کسانی که فاتح این میدانها می بودند تاجی از برگ... بطور حائزه اعطای گردید، و خودیکه از حب قیمت و ارزش چیزی بود، و بی در آنوقت از گرانها ترین و معظم ترین حواری عالم شهری آمد

در آغاز سه ۱۸۹۴ مارون پیردو کترتی . Baron Pierre de. فرانسوی محرك و عث گردید که بازیهای اولمی که متروک و موقوف گردیده بود بعد از شارده قرن دوم در معرض احرا گذاشته شود. این بود که از سه ۱۸۹۶ دوباره بازیهای اولمیک رواج یافته و از هر مملکت بهترین افراد آن نفرس مسابقه در آن بازیها اشتراک می ورزید، بازیهای کنونی اولمیا قرار ذیل است.

دویدن، جهیدن، خپریدن، سنگ (یکسیره) و حشش (یکسره) انداختن، پیره انداختن، حلقه انداختن، مشت زدن، شنا زدن، ششدری، کشتی گیری، بایسکل دوانی، اسان زدن با سنگ و تفکجه (پست ایتلان) ورزش پنجگانه (یعنی اشتراک یکسر در پنج بازی از بازی های مذکور). (دیک ایتلان) ورزش ده گانه، یعنی اشتراک یکسر در ده بازی مذکور فروسیت جوگان، ری تیس، فت مال، هاکی، مکراس، حماسیک، درهای رستانی از قبیل مسابقه یحاکت، دانه ۱۵۰۰ متر ۳۰۰۰ متر ۱۰۰۰ متر در روی یخ مسطح، و در یقه سکای (آله که بواسطه آن روی برف راه می روند) روی برف مسافه های ۱۸، ۵۰، ۱۰۰ کیلومتر را میبودن، و خپریدن بواسطه سکای، و سورجه خوردن.

اینست که بعد از آن سال، بازیهای المک تاریخ های دلیل تقامات محلفه احرا یافته است.

شهر	مملکت	سه
آتن	یونان	۱۸۹۶ میلادی
پاریس	فرانسه	۱۹۰۰ »
ست لونی	حماهر متحده امریکه	۱۹۰۴ »
لندن	برطانیه	۱۹۰۸ »
ستاکهلم	سویدن	۱۹۱۲ »
در سه ۱۶ بواسطه حرب عمومی احرا یافت.		
انتورپ	بلجیم	۱۹۲۰ »
پاریس	فرانسه	۱۹۲۴ »
امستردام	هالند	۱۹۲۸ »
لاس آنجلس	حماهر متحده امریکه	۱۹۳۲ »
برلین	جرمنی	۱۹۳۶ » اجرا خواهد یافت.

در آخرین مسابقه اولمیک که در سه ۱۹۳۲ بمعرض اجرا گذاشته شده ایتالیا بدرجه اول حماهر متحده امریکه بدرجه دوم، فنلند سوم، بحرستان چهارم، جاپان پنجم بوده اند و در سایر بازیها اشخاصیکه حاین نمره اول در آن سال بوده اند، اسامی شان قرار ذیل است.

نتایج دهمین مسابقه بین المللی اولمپیا

دوبدن

مسافت	اسم شخص تیره اول	تابعیت	تابعیت	دقیقه	ملاحظات
۱۰۰ متر	ای تولان	جامهیر متحده امریکه	۱۰۰۳	ریکارڈ عالم بشمار میرود.	
۲۰۰ متر	»	»	۲۱۰۳	»	»
۴۰۰ متر	دلیو کار	»	۴۶۰۲	»	»
۸۰۰ متر	تی - هیس	»	۱ ۴۹۰۸	»	»
۱۰۰۰ متر	ایز - بیچالی	ایطالی	۳ ۵۱۰۲	ریکارڈ عالم ۱۰ ثانیه - دقیقه میباشند	
۵۰۰۰ متر	ایز - لپتین	فنلند	۱۴ ۳۰	» ۲۸۰۲ - ۱۴	»
۱۰۰۰۰ متر	جی - کوسو کسلی	پولند	۳۰ ۱۱۰۴	» ۶۰۲ - ۳۰	»
۲۰۰۰ متر	(رزمین - هموار) وی - ایسو هولو	فنلند	۱۰ ۳۳	» بشمار میرود	
۱۱۰ متر	(با موانع) می - سالنگ	جامهیر متحده امریکه	۱۴۰۶	» ۱۴۰۴ ثانیه	»
۴۰۰ متر	( ) آر - آتش	آرژانتین	۵۱۰۸	ریکارڈ عالم است.	
۴۰۰ متر	(چاپار چارنفری)	جامهیر متحده امریکه	۴۰	» بشمار میرود.	
۱۶۰۰ متر	( )	»	۳ ۸۰۲	»	»

بیاده رفتن

مسافت	اسم شخص تیره اول	تابعیت	تابعیت	دقیقه	ساعت	ملاحظات
۵۰۰۰۰ متر	تی کریس	رومانی	۱۰ ۵۰	۴		
۲۶۴ متر - ۴۲ کیلومتر	مراتون جی زابالا	ارجنٹائن	۳۵ ۲۱	۲		

خیز رفتن

اقسام	اسم شخص تیره اول	تابعیت	تابعیت	مسافت	ملاحظات
پلند	وی مانتس	کوبا	۱۰۹۷	۱۰۹۷ متر	۲ سوت ۸۰ انج ریکارڈ عالم
دراز	ای - ایل - کوردون	جامهیر متحده امریکه	۷۰۶۴	۷۰۶۴ متر	۱ سوت ۲۶ فوت »
سه رقم (هپ سٹیپ جیب) سی تو	دلیو مینر	ایران	۱۵۰۷۲	۱۵۰۷۲ متر	ریکارڈ عالم بشمار میرود.
به معاونت تیره		جامهیر متحده امریکه	۴۰۳۱۵	۴۰۳۱۵ متر	»

انداحت (پرتاب کردن)

اقسام	اسم شخص تیره اول	تابعیت	تابعیت	مسافت	ملاحظات
فرس	جی اندراس	جامهیر متحده امریکه	۴۹۰۴۹	۴۹۰۴۹ متر	۶ سوت ۸۰ انج ۱۶۳ فوت ریکارڈ عالم
چرخه	ایز - جاردی	فنلند	۷۲۰۷۱	۷۲۰۷۱ متر	۵ سوت ۱۱۱ انج ۲۳۲ فوت »
کلوه	ایل - شکس	جامهیر متحده امریکه	۱۶۰۰۶	۱۶۰۰۶ متر	۴ سوت ۷۰ انج ۵۲ فوت »
جکش	بی - رو کالاکان	آرژانتین	۵۲۰۲۷	۵۲۰۲۷ متر	۲ سوت ۸۰ انج ۱۷۹ فوت »

متفرقه

اسم شخص تیره اول	تابعیت	نمبره
دیو تولان (یکتیره دازی) جی پاش	جامهیر متحده امریکه	۸۴۶۳۰۲۳
جولان (یکتیره پشادی) جی آکسن ستیرنا	سوئیس	۳۲

سالخوردگان

بعضی اوقات در حراید از اشخاص سالخورده بحثی و خبری انتشار مییابد مردم در اطراف این چنین اشخاص سالخورده به تردد دچار گردیده و حیرت میکنند مثلاً وقتی حراید حضرت یکسر بیبی را (لی چنگه یون) که بعمر ۲۵۶ سالگی در ۱۹۲۳ فوت شده بشکر کرد کمتر کسی مآور نمود.

و خود حین اشخاص سالخورده موجب حیرت نیست، تورات بسیار پیشبران را یاد میدهد که از حد سال بیشتر زندگی کرده اند. یکی از سالخورده گان بعد از طوفان حضرت ابراهیم است صلوة الله علی نبینا وعلیه السلام. و حضرت اسحق و یعقوب و موسی علیهم السلام. حضرت ابراهیم ۲۷۵ سال و حضرت اسحق ۱۸۰ سال و حضرت یعقوب ۱۴۷ سال و حضرت موسی ۱۲۰ سال عمر نموده اند.

در وقت حایر بیسی اشخاص موجودند که عمر زیادی دارند، رار و آغای ترک ۱۶۰ سال عمر دارد و تاحل ۹۰ رن گرفته و در صد دز و حه دهین که از حدودش ۷۵ سال خورد تراست افتاده شاید این زن نیز که شاید در افغانستان اشخاص موجودند که در حدود ۲۰۰ و ۱۸۰ سال عمر نموده و اکنون در قید حیات میباشد. و اشخاص دیگری که از ۱۸۰ سال کمتر و محاور از یکصد سال عمر دارند در نقاط افغانستان کثرت وجود دارند که در ذیل اسامی چندی از ایشان ذکر میشود:

۲۰۰ ساله

مره کی قوم کاکسری ساکن ملاحانا تا اکنون نکاح نکرده است سنش در حدود ۲۰۰ سال و از وقت اعلی حضرت احمد شاه و تیمور شاه و غیره حکایه می کند هر شخص ریش سفید که عمرش صد ساله شده باشد نامبرده را ریش سیاه دیده است - دندانهای او بعضی که افتیده بود بویدا شده.

۱۸۰ ساله

در سمت جنوب در علاقه ارگون موضع میداتک حاجی گل ولد احمد شاه ولد سکندر قوم دولت زاتی بعمر ۱۸۰ سالگی در قید حیات است، این شخص هور بکلی از کار نموده حرکت کرده میتواند دید چشمش ضعیف گردیده، در عمر خود یک رن گرفته و از آن ۹ اولاد تولد شده که ۴ نفر آن حیات دارند و صاحب بواسه میباشد، از قرائکه بیان میکند در بطن مادر از موعد معینه قدری بیشتر مانده و هنگامیکه تولد یافته است موهای سرش آنقدر طویل بوده است که تا پاهایش میرسید. این شخص حیات منزویانه و کناره گیری را دوست دارد.

۱۷۰ ساله

هادر نام، در تازیان شنواری سمت مشرق که سنش بالغ بر یکصد و هفتاد سال گردیده حیات دارد. این شخص واقعات گذشته را بوصاحت حکایت می کند.

***

رمضان نام ساکن کتوت هزاره که سنش عمرش به یکصد و هفتاد سال رسیده، ولی اکنون نسبت به ضعف بدن از حرکت کرده نمی تواند.

۱۶۰ ساله

در قریه ده نابی که فاصله ۳ میل کوهات است باز گلخان نام که رئیس آن قریه میباشد بعمر ۱۶۰ سالگی رسیده است، این شخص افتات وار قوم شنگ است شغل او زمینداری است دویسر یکی بعمر ۹۹

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۵۰ سال رسیده است.

۱۵۰ ساله

محمد شرقی افغانستان در (کنر خاص) شخصکه سنین عمرش به ۱۵۰ سال رسیده است و قید حیات دارد. این شخص یار محمد خان است. مشاهدات خود را خوب یاد دارد.

***

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۵۰ سال رسیده است.

۱۴۵ ساله

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۴۵ سال رسیده است و قید حیات دارد. این شخص یار محمد خان است. مشاهدات خود را خوب یاد دارد.

۱۴۰ ساله

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۴۰ سال رسیده است و قید حیات دارد. این شخص یار محمد خان است. مشاهدات خود را خوب یاد دارد.

***

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۴۰ سال رسیده است و قید حیات دارد. این شخص یار محمد خان است. مشاهدات خود را خوب یاد دارد.

***

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۴۰ سال رسیده است و قید حیات دارد. این شخص یار محمد خان است. مشاهدات خود را خوب یاد دارد.

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۴۰ سال رسیده است و قید حیات دارد. این شخص یار محمد خان است. مشاهدات خود را خوب یاد دارد.

محمد عباس نام ساکن شهر غور بند سنین عمرش به ۱۴۰ سال رسیده است و قید حیات دارد. این شخص یار محمد خان است. مشاهدات خود را خوب یاد دارد.

بعضی از معمرین افغانستان

Quelques Cas Rares de Longevité en Afghanistan.

حاجی شاه ولی پنجشیری ۱۲۰ ساله
120 ans

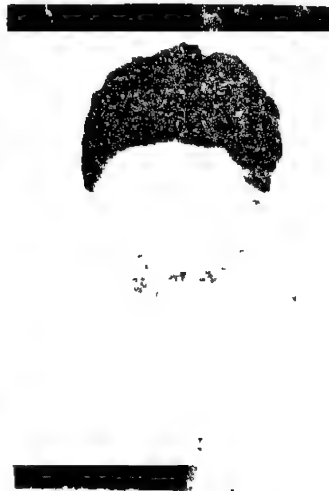
حاجی گل قوم دولت ران ۱۸۰ ساله
180 ans

مره کی قوم کاکری در حدود ۲۰۰ ساله
Environ 200 ans

عمر غلام خان پنجشیری ۱۱۱ ساله
111 ans

عمر علم خان پنجشیری ۱۱۹ ساله
119 ans

سالنامه « کابل »

رام می رود در فصولی زراعت بآبیاری اراضی خود رعناً پرداخته هکذا سواری اسب را علی آبادالی خان آباد آمده و این فاصله را که تقریباً ده گزوه میشود بسوده از واپس عیال خود می رود، خلاصه این شخص بکمال تندرستی و هوای دهی و بدنی در فریاد علی آباد سکونت و تمیّت فامیل و منسوبین خود که یک قریه مختصری از وجودشان تشکیل شده بکمالی غمی اوقات خود را میگذرانند

• • •

مراد بی ولد سنگی صاحب این چهار حوت اندراب مریوط ولایت قطغن عمرش (۱۲۰) سال است قوی اوسالم و نه حوشی امرار حیات میباشد

۱۱۵ ساله

پناه ده سالن (حاقه) حال مریوم حکومت اشکنش قطغن، سن عمرش در حدود ۱۱۵ اولاد دگور وانات او بالغ ۱۲ مرد و نواسه ۶۰ نفر میباشد و فعلاً ۵ بدرست است

• • •

مسلات ریزه ماه ۱۰ در سن یک قوم هزاره قاسی حیل سانی چهار ربع حوت مریوط حکومت اندراب عمرش به ۱۱۵ سال می رسد این زن سال خورده از ۱۲ سر و یک دختر خود که رسیده اند (۵) مرد دگور وانات و نواسه ۳۰ مرد و نواسه ۳۰ نفر میباشد که مشارالیه والده ۹۳ سالها شده و فعلاً حیات می رسد

• • •

بی مراد واد حیل مریاد قومش هزاره قاسی حیل سکونتش در چهار ربع خوست سنش در حدود (۱۱۵) و فعلاً دارای ۷ مرد اولاد دگور وانات و ۴۰ مرد نواسه دگور وانات میباشد

۱۱۳ ساله

ارباب حسن واد حیات حال قومش هزاره فاطول مریوط ولایت قطغن سنش در حدود ۱۱۳ میباشد اولاده دگور وانات این شخص معبر بالغ ۳۱ مرد می شود که فعلاً همه شان در قید حیات ریست میبایند

۱۱۲ ساله

ملاحظه اش بچشمی سکونت گزین خوست اندراب عمرش ۱۱۲ ساله مشارالیه ۳ مرد دختر و ۴ مرد سر ۱۵ مرد نواسه و نوازه دارد که هموما در غرضه حیات وجود داشته وقت سر می برند

۱۱۱ ساله

احمد جان بی ولد محمد رضا قوم تاجک سکونت بدیر علاقه داری خوست قطغن سنش بالغ (۱۱۱) ۶ مرد سر و ۵ مرد دختر ۲۲ مرد نواسه دگور وانات دارد

• • •

محمد علاقه واد محمد حیل وریه لورانه بچشمی که سنش به یکصد و رده سال رسیده است و خوای حسبی او بهایت درست و کار رزاعی خود را بخون اجرا میبندد در فکر او چیری نقص غایب نشده و در هنگام سنش بوقت و غور آن از دردی بچشمی غور می نماید صحتش حیل خوب است

۱۱۰ ساله

سید علاقه بی سانی چهار دونه غور دکه حدسرا یکصد و ده سال عمر دارد صاحب ۲۱ اولاد بوده و از اجمعه سر آخرین او در سال ۱۳۱۲ تولد یافته است چهارده نفر از جمله اولادش مرحوم شده باقی در قید حیات اند

سالگردگان

سید قلام هنوز بکلی سفید نشده. تا ۷ کیلومتر راه را پیاده پیاده می‌تواند چشمپایش قدری کجین اسطه عینک می‌خواند کتب را مطالعه نماید. شغلش دهقانی بود.

***

عماد علی بن محمد قوم هزاره شادی خال سکونتش در بهارک خوست سنین عمرش در حدود ۱۶۰۰ و ۴ دختر نواسه و نیره پیری و دختری ذکور و انان (۴۰) نفر نواسه و ۲۰ نفر نیره دارد.

۱۰۷ ساله

صاحبزاده ولد جناب مراد علی صاحبزاده مرحوم که سنین عمرش به (۱۰۷) سال رسیده پنج پسر بزرگه او ریش ماش و بزنج گردیده. بزرگه مذکور شخص عالم و فاضل بوده چندین کتاب در علم تصوف تألیف کرده و حالاً کتاب ای باریک کتاب ها را بدون عینک مطالعه و مکاتبه کرده می‌تواند. و از زمان سلطنت امیر دوست محمد خان وزیر محمد اکبر خان حکایات مینویسد.

۱۰۵ ساله

ی میرجان قوم صافی ساکن الاصل لغات حال باشنده خان آباد سکونت گزین قریه کشم هندو که در حدود (۱۰۵) سال است فی الحال وجودش سالم و قوه روحی و بدنی آن خوب است اولاد ن تا ۱۳۰ نفر تخمین شده که فی الحال اکثری از اولادهای او شامل خدمات رسمی بوده اما فی موصوف به شناختن اکثر اولادهای ذکور و انان خود موفق نمی‌شود. و علاوه بر همین روزها یک دختر تولد شده.

***

ن علی ولد محمد رضا قوم تاجک ساکن ایچانی خوست مربوط اندراب سنین عمرش در حدود (۱۰۵) و ۵ نفر پسر و ۶ نفر دختر و از پسران و دختران مذکور خود ۳۰ نفر نواسه و نیره ذکور و انان زنده و رد.

۱۰۳ ساله

محمد ولد دولت ساکن اندراب عمرش در مرحله ۱۰۳ و از ۸ نفر پسر و دختر تا ۶۱ نفر نواسه و نیره دارد.

۱۰۰ ساله

قدم بای ولد نبار محمد قوم تاجک سکونتش در قریه خوست اندراب عمرش ۱۰۰ سال و از ۱۰ نفر دختر (۴۸) نفر نواسه ذکور و انان و ۵ نفر نیره دارد که جمع اولاد او (۷۹) نفر می‌شود فعلاً حیاتند. شخصاً توانا و هنوز ۳ نفر عیال زنده و حیات تحت نکاح دارد.

***

ل الدین ولد هاروت ساکن کلی خیل وردک که سنین عمرش بعد سال رسیده. و هنوز بهوت بوده این متوسط مقابله و زور آزمائی کرده می‌تواند. کاملاً صحت و تندرستی می‌باشد.

***

الدوس ساکن بره کی راجات لوگر که سن مذکور بعد سال رسیده. فعلاً صحتش کاملاً خوب دارد.

پستونوم دژبے : له تکی غځه دنظر دهغه ملت چپدے ژبه ویونکی دی
پستو ژبه دبستنوده اودا ملت خان پښتون یا پصورت د جمع پښتانه او
خپله ژبه پښتو یا په لجه دمشرق او شمال مشرق دخلقو پختو بولی او په لجه د
اها لی مشرق او شمال مشرق پښتانه چه نوم د دے قوم دی پختانه تلفظ کیزی اودا کلمه
د پختانه هغه ملت ښی چه دوه نیم زره کاله پخواه هرود ولس په نامه د پاکتویس
یاد کړی دی او په سرکویدا "کښ په نامه د پکته راغلی دی ، یعنی پښتانه یا پختانه
او پښتو یا پختو په هغه پخوانی زمانه کښ مرادف له نامه غځه د پاکتیا او پکتانه او پکته دی ،
بیلواو بار تولداو نور محققین عینا په دا عقیده تصدیق او ملگرتیا کوی .

نوبت سے مفہوم سرور داغیور قوم لہ پختوانی زمانے نہ آسربان، اوسیدونکی ددے جھکی
دی نہ پراسرائیلی مہاجریناؤتہ نور و مختلف توکر انوارہ اوارتباط لری اوداؤبہ فی خیلہ اصلی اوپختوان
شربہ دہ .

مبدأ دژبے : لہ دیرے مدے ٹخہ پدے اعتراف سوی دی چه دامذکور سوے ژبہ
آریان دژبو ٹخہ یوہ ژبہ ده اماخذ مدۃ کیہوی چه پدے باب کبر چه آیاد اژبہ ده ایرانی آریہ ،
توک ده یاد "ہندی آریہ" بناخ ده بحث او جکر ده نو نظریات د جینو تحقیق نو پدے باب

مخترمينيکه درسال سوم مجله کابل کک قلمي فرموده اند

چنگل موعړمل خان (امير)

چنگل موعړمل خان (امير)

چنگل موعړمل خان (امير)

چنگل موعړمل خان (امير)

چنگل موعړمل خان (امير)

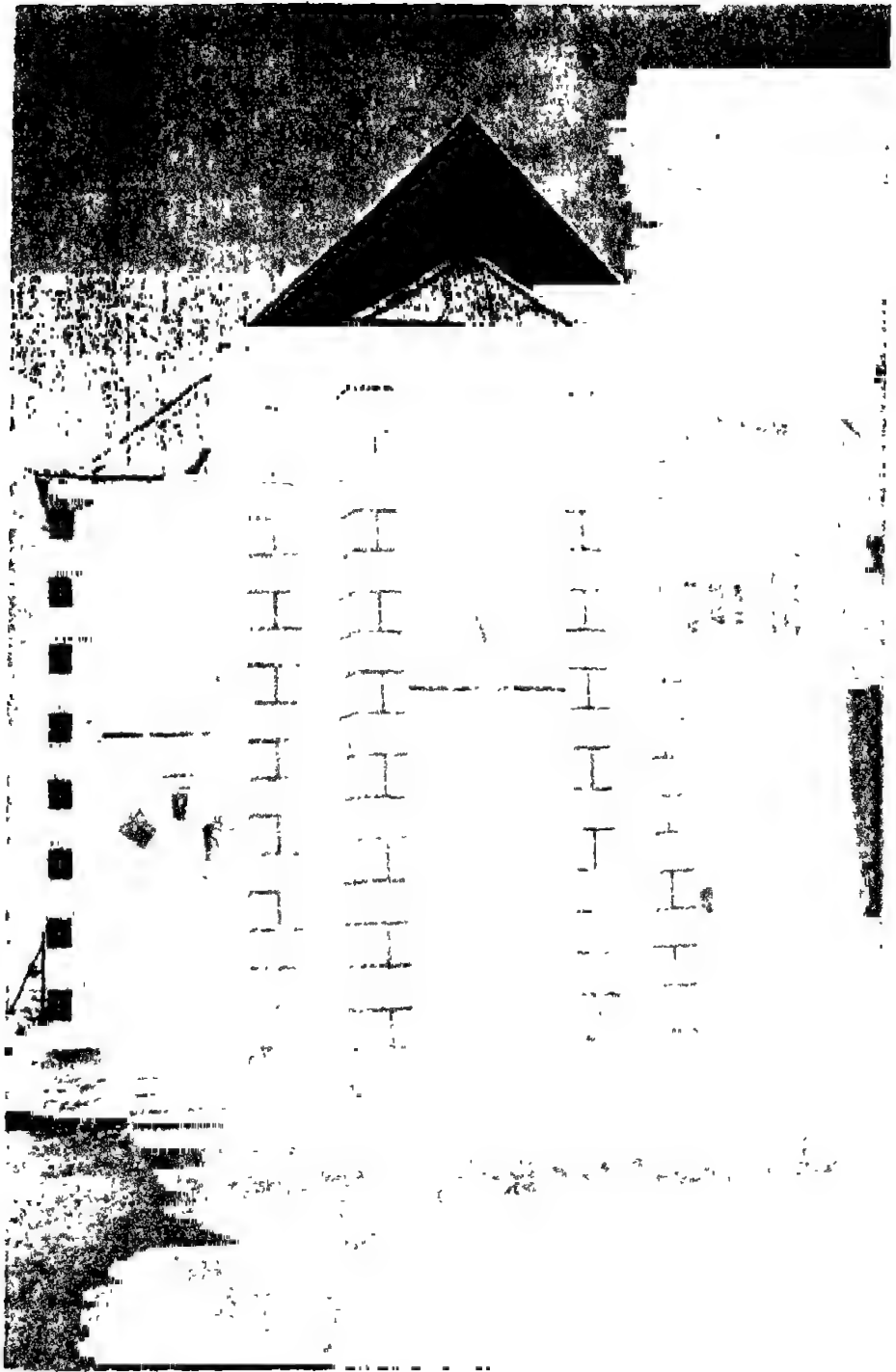

چنگل موعړمل خان (امير)

چنگل موعړمل خان (امير)

Les Collaborateurs de la « Revue de Kaboul » (3ème année de Publication).

محل ادارة مجله و سالنامه كابل
Siège du Bureau de la "Revue de Kaboul" et de l' "Almanach de la Revue
de Kaboul"

کېن په لاندې صورت سرلیکل کېږي: محققین او علما، ایرانی یا آریانی شریې په وړو پوړیو ویشلې او توضیح کوي، غربي او شرقي لوني او علاه نمونه د مغربي شریو، نو په پارسي بولي چې با لواسطه د نړۍ په پارسي شخړه د هندي منشا او اختلاصه سوږه، نړۍ نمونه د مشرقي ټوک، هغه معروف شریې د ژندل کني او واني چلېدنه ټوک شخړه ا بين د نورو ژبو، د غلجې شریې چاوس په پاميرات کېن خبرې باندې کېږي پيدا سوې دي او د بلوڅو ژبې هم پدې دسټه اړه لري او پستو هم له هغه ټوک شخړه راوتلی ده.

نظريات محققينو: پروفیسر مولر پخپل اثر کېن (راجع و شریې ته د پستو) اول واخلېد نظریه ظاهره کړې چې پستو په دسټه د مشرقي اړه لري ۱۸۶۲ع، داکتر "ترومپ" پخپل پستو کېن امر کېن چې په ۱۸۷۳ع کېن لیکل سوې دي پتوې لیلو سرې د اخیله علمي نظریه بنسټه کړې ده چې د پستو شریې هېڅکله له نړۍ د صحت په ایراني اړه لري بلکه د هندو آریان د کورني یو ټوک ده او نريات نېر دیوالی د سنډي ژبې سرلري او ملګور د اکثر علاو پر پورته بیان واني چې د اثر په د هندو آریان کورني یو صحیح ټوک ند بلکه یو قديمی و مستقله شریې ده چې اولين ذریعې د نقل و انتقال فی د هندو آریان کورني ند ایرانين و کورني ند تشکیل کړي، اولدې هغه خصائص او نشانی د دواړو ژبو لري او غوره بمنزلت د پراگرت یعنی هندي د کورني نشانی زیاتي پکېن کړي، دا علمي نظریه د پروفیسر فون سیگل له خواه شخړه په اثر کېن فی موسو په (مدیت د ایران) هم قبول سوې او داکتر "هارنل" له خواه هم پکېن امر کېن فی موسو په (ګودین لینګوچ) دا نظریه منلې سوې ده او هرڅو (سیودرست) هم پخپل اثر کېن موسو په (راپورت هیستریک فیلولوجي په هندوستان کېن) چې په ۱۸۸۷ع کېن چاپ سوې دي نظریه فی منلې ده اما پس له درو کلونو په خپل بل اثر کېن چې موسو په (راجع و ملی نشید و ته د افغان) دي لږ خپلې اولي نظریې نه گزیدلې او په د نوي کتاب کېن د نظریات ظاهره کړې چې پستو حتماً په دسټه د مشرقي، د ایرانين په کورني اړه لري اوله "شند" شخړه یو علمي شریې شخړه چې شند ته نېر دي یا متحد دی شتی سوې په واقع کېن د اثر په معنی پستو د شند شریې سر د لاسه نسب لري

۱) Kränische Alterthumskunde ۲) باخوندانګه د شریې ۳) Zend ۴) über die Sprache der Afghanen

۵) Gandian Languages ۶) Rapport sur une Mission philologique dans l'Hindoustan.

۷) Chants populaires des Afghans.

مشتق او آخستلی سوی دی؟ بلکه دیرینا خون دل دے ژبې مخې باید وتلی و بولو.

افغان :- پدوچه تسمیې کېږي د افغان د کلمې رانړنه زریزې وایات موجود دی، بعضې سم له ضرب المشلو او متداوله وایتوسه د اکلمه «افغانا» مخه مشتق بولی لکه چروانی افغانا منشی (طالوت)، پادشاه د التیغ او افغانان هم نسل د هغه پادشاه دی او بعضې وائی چې معنی د د کلمې شور و غوغا ده هغه وخت چې د وېدین اسلام سول شیطانان په ژرا او چیغونکو سول، او بعضې بل تعبیر ته تراشی چې هغه اضطراب و اغتشاش چې د اثمی او لاینقطع په مینځ ددوی کېږي پعلت د جنکو او بدیو موجود دی او مخکې فی پشور او غوغا بولی ده ددوی نوم «افغان» س. او قر علیها دل دے رنکه وایات او علل زریات لپاره ددوچه تسمیې ددی کلمې موجود دی او خلکو ویرتې جوړ کړې یې معنی او صحیح هیئت او مصدر ددی کلمې ته نسی پیدا کیدای، اگرچې اسم د افغان دیر پخواه استعمال سوی دی مگر کمان چریفین ته نیر ددی ادی چې د افوم په تولو پښتون دی اطلاق سوی شو، د افغان لکه سوري، غوري، لوی خلی او نور په اول کې یوازې قبیلې وی نوموه، پس ته ادبی نوم وگرزید لکه چې د افغان د فتوحات د عرب کېږي پخپله د نور و نومود افغانستان د طوائفو، پخویر کې لکه سوري او غوري کا هی هم د بعضو قبیلو نوم په بنی افغان یا د سوی او د اسلام پتایر مخو کېږي ذکر سوی او «راها میپل» هندی پنجم هم په شپږم قرن د میلادی کېږي په نامه د اوکانیا او کان د نوم وړی دی او په شپږم قرن د هجری نوم د افغان په هغو طوائفو د پښتانه اطلاق سوی چې د سلیمان په غرو کېږي استوګنه کړلوه او البرونی اول ک د بعضو قبیلو چې د سند وادی ته نږمه وه په نامه د افغان یاد کړی او د بریتانیا اسلامي انسکلوپدیا لیکي چې یو یرتی ساکین د جنوب «کری» او شرق د غرنی په نامه د افغان یاد کړی، او فردوسی په «۱۱» قرن کې د افغان د طوائفو نوم وړی او ابن بطوطه هم په «۱۲» قرن کې د افغان د نامه ذکر کړی.

د پنځم قرن مخه د هجری دی خواه تدر و ورو و نوم د افغان د پښتانه د لویو طوائفو په یردیف کېږي اخل او پس له خرمه په خراج کېږي نوم د افغان، نه د اچې ادبی نوم وگرزید بلکه نوی راتلونکی او مهاجرین

موسیلے وہ، لہجہ ددے چہ بہ مشرق کبر قوی کوچی (چادر نشین)، دآریائی واقع وہ او آوریہ اوکلان
 بہ مغرب کہن نامہ مصر چہ یولوی قوی دولت وہ جکیکل، دمشق وخواہ نہ متوجہ کیدای نسوی اونی
 دیہود یا فوجہ بہ عمل کہن ددو مسار کون ۷۲۱ ق. م وہ او بہ عصر د بخت نصر کیر یا د شام د کلانے کہن
 ۵۸۲ ق. م واقع سوہ علی الترتیب بہ علاقہ دمیڈیا اود بابل بہ شہر کہن وہ دمیڈیا دیہود یا فو فریان
 بہ نیہودے اوہایہ ملتو کہن قول مغل سول اود بابل یهودیان پس لہ دو و نسلو بہ زمانہ کہن د کوروش
 کبیر موسس دھن منشی سلطنت، بیرتہ خپل وطن تہ (فلسطین)، ولازل او خپل خراب سوئی ساکن
 او معابد فی جو سمر کمل او بعضے لہ قبائلو شخہ دیہود یا نو بہ مصر او مدینہ منورہ کہن بجای د استو کنی
 اختیار کی.

پشان یا پٹھان یا پھٹان :-

دپٹان و جتسمیہ نام معلوم دہ او دیر بی اساسہ روایات او موضوعی قصہ پد باب کبر کی بری بعضی اشتقاق او موہوی اخراج تک کے لیے پد موضوعی قصہ باند برابر وی چہ حضرت سرور کائنات صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قیس نامی بہ نام دپٹان یاد کبری او نور فی عبد الرشید ابنی دی او معنی دپٹان بہ باد بان دکتبی کوی او بعضی فی لاند فی برخہ دسجائزاتی او بعضی داروایت کوی چہ پستون بہ اول وار کیں چہ داخلہ ہندوستان سہ بہ پتنہ کیں فی جای وینوی پد سبب پد نامہ پٹان مسمی سہ و علمہذا .
اول الذکر روایت تاما جعلی او بی اساس لیدہ کیہوئی "جکہ چہ ہفہ زمانہ د عربی وہ او بہ عربی کیں (پ) نستہ او کہ ہفہ (ب) فرض کوہ یقین دی چہ دامعنی مفہوم ددے کلے کیدای نی بلکہ بتان یا بہمان بہ د عرب بہ لغاتو کیں موجود نوی ، اوہ دا خبر نہ بہ حدیث شریف او نہ بہ نور دینی او نہ روایاتو کیں جاتہ بہ نظر و رغلی .

(۷) به جندی چلیس حضور حضرت مولانا باغی بانی دینی بلکہ دین کی بنیاد پرستی، کجگوچہ پوری دستور اسلام اور گاروی انسانیت و فطرت کے خلاف شیعہ عقائد و شیعی نظامہ دشان کو کبی دی

دومہ روایت کہ شہم تریوے اندازے داد و رکونکی دی مکر تحقیقات و تدقیقات چہ پکین
سوی دی دانوم حرف د پختانہ پاشتانه غنہ دی چہ کچہ ہندیا نو د پشتانہ یاد پختانہ کلمہ عرف
کری او پختل تلفظ اولہ جہ فی موزون او برابرہ کہے دہ او پختل ملک کین نے رواج و رکری دی
اودانوم د پشان یا پشان ہم لہ (۱۶) قرن غنہ پدیے خواہ د ہند محری نو او موخرینو استعمال
کری دی چہ ترہوسہ پستون تہ پشان وائی .

تلفظ اولہ جہ -

ہفت قول ملت چہ د پستو پشہ خبرہ کوی من حیث العموم ہفتہ یوہ د پستو پشہ بدہ ،
مکر پلہ جہ و تلفظ کین بعضو دیر لہ اختلاف دی چہ موہ ہفتہ بدہ د پشہ ویشوا ویشو
نربان او پختون زبان تعبیر تہ کوو ، مغرب او شمال مغرب پستون زبان او مشرق او شمال شرق
پختون زبان ویل کیہی ، پختون زبان پہ تلفظ کین حرف دہ ہں ، ش او حرف دہ پہ " ژ وائی او
پختون زبان حرف دہ ہں " پہ خ او حرف دہ " پہ " پکن تلفظ کوی ، او جای داستو کینی
د قولو پستون فرشتہ پہ (سروہ) یادوی او ہفتہ سروہ علاقہ عبارت دہ چہ شمالاً جنوباً
لہ صوت او با جوہ غنہ تر سوی او بکرا و شرقاً او غرباً لہ حسن ابدال غنہ ترکا بل چہ
قندھا رہم پکین کی دی شامل دی .

لیکونکی امین اللہ " نہ لای "

نہ د جناب فاضل مولوی جمال الدین خان اود جناب عبدالباقی خان سرکاتب دا غنہ دیہر شکر کوم
چہ جناب مولوی صاحب بعضو پختل دی اویسرکاتب صاحب پہ ترجمہ د بعضو پختل دی کلمہ لایہ کری دی .

سالنمای ۱۳۱۳ هجری شمسی

ایام هفتگی از روز اول هر برج شروع شود							اسمای برج	تعداد ایام
چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	حمل	۳۱ روزه
شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	ثور	۳۱ روزه
سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	جوزا	۳۱ روزه
جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	سلطان	۳۲ روزه
شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	اسد	۳۱ روزه
جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	سنبله	۳۱ روزه
دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	شنبه	یکشنبه	میزان	۳۱ روزه
پنجشنبه	جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	عقرب	۳۰ روزه
شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	قوس	۲۹ روزه
یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	شنبه	جدی	۲۹ روزه
دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	شنبه	یکشنبه	دلو	۳۰ روزه
چهارشنبه	پنجشنبه	جمعه	شنبه	یکشنبه	دوشنبه	سه‌شنبه	حوت	۳۰ روزه
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	سبب عدم انقضای هفتگی چهار روز سبب دوم عدم انقضای هفتگی سبب اول و ساعات استقامت ۲۴ ساعته است سبب ششم استقامت هفتگی ۲۴ ساعته است سبب هفتم استقامت هفتگی ۲۴ ساعته است و اوقات استقامت هفتگی ۲۴ ساعته است سبب ششم استقامت هفتگی ۲۴ ساعته است سبب هفتم استقامت هفتگی ۲۴ ساعته است سبب اول و ساعات استقامت ۲۴ ساعته است سبب ششم استقامت هفتگی ۲۴ ساعته است سبب هفتم استقامت هفتگی ۲۴ ساعته است	
۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴		
۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱		
۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸		
۲۹	۳۰	۳۱	۳۲					

هیئت انجمن ادبی کابل

Le Directeur et les Membres Actifs du Cercle Littéraire de Kaboul

عاليقدر صداقت شهباده احمد علي خان دراني
« مدير انجمن ادبي »

عاليقدر حفيظ الله خان « مقيم سالنامه »

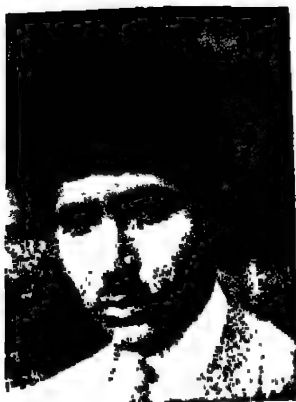

عاليقدر علامه حازي خان اعظمي
« معاون انجمن ادبي »

عاليقدر سرور خان گوبا « ضرابچس ادبي »

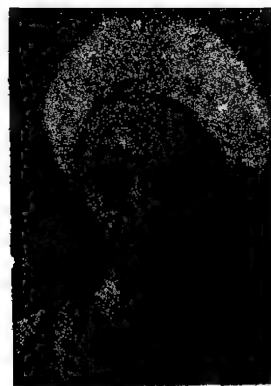

مالقندر امين الله خان رملای
«عضو انجمن ادبی»

مالقندر محمد کریم خان نریمی
«عضو انجمن ادبی»

مالقندر قاری عبدالله خان، شاعر مشهور
«عضو انجمن ادبی»

مالقندر محمد سرور خان صا
«عضو انجمن ادبی»

مالقندر غلام حیدر خان «لالی»
«عضو انجمن ادبی»

مالقندر سید قاسم خان رشتیا
«عضو انجمن ادبی»

هیئت تحریر دفتر انجمن ادبی کابل Le Bureau du Cercle Littéraire de Kaboul.

فهرست مضامین سالنامه کابل

سال ۱۳۱۲

صفحه	مضمون	صفحه	مضمون
۱۱۶	تشکیلات ولایات و حکومتی های اعلی و حکومتی های کلان	الف	مقدمه
»	ولایت کابل	۱	مختصر سوانح ذات همایونی
۱۱۷	قندهار		تعهد نامه اعلیحضرت محمد ظاهر شاه
۱۱۸	هرات	۴	مجلس شورای ملی
۱۱۹	مرکز شریف		بیعتنامه وکلای دارالشورای ملی محصور
۱۲۰	قطغن و بدخشان	۵	اعلیحضرت همایونی
۱۲۱	حکومتی اعلای مشرق		فرمان پادشاهی راجع به برقراری
۱۲۲	حوی	۶	ج ۴، ح ۱ و الا حضرت صدراعظم صاحب
۱۲۳	میه	۷	معرفی کابینه دولت بحضور اعلیحضرت همایونی
۱۲۴	فراه و چغاسور	۸	خط مشی حکومت اعلیحضرت محمد ظاهر شاه
۱۲۵	حکومت کلان شمالی		تغزیت و تهنیت کوردیلو ماتیک بحضور اعلیحضرت
»	غری	۱۱	همایونی و نطق حوا به اعلیحضرت
»	دایزنکی	۱۲	واقعه شهادت اعلیحضرت محمد نادر شاه عاری
۱۲۶	اوگر	۱۷	تراد اقبایان
۱۲۶	کرشک	۳۱	جغرافیای طبیعی افغانستان
۱۲۶	فلان	۶۱	معادن افغانستان
»	ارزگان		مختصر حالات جغرافیائی و طبقات الارضی حدود
»	شبرغان	۷۶	سلسله هندوکش
»	بدخشان	۸۴	تشکیلات مملکتی
»	اسمار و کسرها	»	صدارت عظمی
۱۲۸	تشکیلات دوا بر ملی	۸۶	وزارت حریه
۱۳۰	ریاست شورای ملی	۹۵	وزارت خارجه
۱۳۵	ریاست اعیان	۱۰۳	وزارت داخله
۱۳۸	ریاست بلدیہ کابل	۱۰۴	وزارت عدلیه
۱۴۰	تشکیلات دوا بر حضور	۱۰۵	وزارت مالیه
»	وزارت دربار	۱۰۷	وزارت معارف
۱۴۱	درا تهریر شاهی	۱۰۹	وزارت تجارت
۱۴۲	میرا وریت حربی حضور همایونی	۱۱۰	وزارت فوائد عامه
۱۴۳	دایرة قلمه یگیت ارگ شاهی	۱۱۳	ریاست صبحه
		۱۱۵	» رست » تلگراف » تلفون

سألامة د كابل

صفءه	مضمون	صفءه
١٩٧	عود	١٤٤
١٩٨	نظريات علمى روسية شوروى نسبت صنایع تاريخى افغانستان ١٩٨	
٢٠٦	كوردیلوماتيك مقیم دربر كابل	١٤٩
٢٠٨	و فایع مهمه جهان در سال ١٣١٢	١٥٠
٢٠٩	ملاقات دیپلومات ها	١٥٦
٢١٣	تقشه ملاقات	١٥٧
٢٥٧	سیاحتیکه در سال ١٣١٢ باافغانستان آمده اند	١٥٨
٢٦١	سرمایه های بزرگ در برابر بحران عالمگیر	١٥٩
٢٧٥	تاریخ های دانستی	١٦٢
٢٩٠	مدا ظهور کاغذ	١٦٥
٢٩٥	اختراعات	١٦٦
٣٠٩	حایزه نوبل	١٦٧
٣١٧	رلدیونیل میغانیک	١٦٨
٣٢٢	ممالک عالم	١٦٩
٣٤٥	فوس شهرهای بزرگ عالم	١٧٠
٣٤٦	بندرگاه های بزرگ عالم	١٧١
٣٤٧	کتابخانه های بزرگ عالم	١٧٢
٣٥٣	احصائیه قوه برق آبشارهای دنیا	١٧٣
٣٥٨	تاریخچه مختصر آسیا	١٧٥
٤٠٤	نظری به آسیا	١٧٨
٤٥٩	تقسیمات وقت	١٧٩
٤٦٢	مسکوکات خارجه	١٨٠
٤٦٤	مقیاسات اوزان، مقادیر و مسکوکات جاپان	١٨١
٤٦٥	احصائیه ها	١٨٢
٤٧١	نست حفظ الصحة (معلومات صحی)	١٨٥
٤٨٦	معلومات وراعت و فلاحه	١٩٠
٤٨٩	بازهای اولیا	١٩١
٤٩١	سالموردگان	١٩٢
٤٩٦	پشتو	١٩٥

مجله دانش

امور خارجه	١٤٩
امور داخله	١٥٠
مجله	١٥٦
ماله	١٥٧
مبارک	١٥٨
د کهارت و زراعت	١٥٩
فوايد عامه	١٦٢
طیبه	١٦٥
پست، تلفون، تگراف	١٦٦
مسته خانه های داخل افغانستان	١٦٧
مجلس محترم شورای ملی	١٦٨
ایمان	١٦٩
دراست بلديه كابل	١٧٠
امور بلدی و لابات و اطراف	١٧١
خطوطات و طن	١٧٢
امور مطامع	١٧٣
شرکت اسهاس ملی افغان	١٧٥
شرکت ثنوبرات	١٧٨
جواریه زراعت و مسلکیری و تربیه حیوانات	١٧٩
اصولنامه ها و لوایح که در سال ١٣١٢ تصویب شده	١٨٠
و معمای نشان	١٨١
انتاح و فنی ساتوریم	١٨٢
جاده دره شکاری	١٨٥
نهر سراج مشرق	١٩٠
انجمن کشافان	١٩١
تقدیر سرکهای جدید	١٩٢
تصیر بی	١٩٥

فهرست تصاویر سالنامه کابل

سال ۱۳۱۲

صفحه	تصویر	صفحه	تصویر
۸۴	ع. س. ذوالفقار خان مشاور اول صدارت عظمی	۱۳-۱۲	نگارون قرآن شریف بخط مبارک حضرت علی کرم الله وجهه و نامه مبارک حضرت رسول صلی الله علیه وسلم
۸۴	ع. س. محمد شاه خان رئیس ضبط احوالات صدارت عظمی	۱۷-۱۶	ذات مایون اعلیحضرت محمد ظاهر شاه افغان
۸۴-۸۵	ع. س. سید احمد خان مشاور دوم صدارت عظمی	۱۷-۱۶	شهریار قید افغانستان اعلیحضرت محمد نادر شاه شهید
۸۴-۸۵	آمران دوا بر صدارت عظمی (قطعه)	۱۷-۱۶	جامع شریف هرات
۸۴-۸۵	قصر صدارت عظمی	۱۷-۱۶	شرافتیان جناب حضرت صاحب و جناب نقیب صاحب
۸۵	والا حضرت وزیر صاحب حریره	۱۷-۱۶	وزیر اکر خان غازی
۸۶	ع. ش. محمد عمر خان رئیس ارکان حریره	۱۹-۱۸	سید جمال الدین افغان
۸۷	« احمد علیخان » اردو	۱۹-۱۸	مجسمه های که از تپه خزانه عقب چنداول کشف شده (قطعه)
۸۸	« سید حسن خان » حریره	۲۱-۲۰	مجسمه های مرمر که از کوتل خیر خانه کشف شده (قطعه)
۸۸	ع. ش. شیر احمد خان « لوازمات	۲۵-۲۴	مجسمه های که از تپه سرنجان کشف شده (قطعه)
۸۸	ع. ش. محمد عمر خان « انجمن اصلاح و ترقی حریره	۲۵-۲۴	منظره استویه های که از تپه سرنجان کشف شده (۲ قطعه)
۸۹	ح. محمد احسانخان قوماندان طیاره	۳۱-۳۰	رسم بودای رنگه کاریکی از صلاب مدرسه صنایع نفیسه کابل
۹۰	ع. ش. سردار علی شاه خان فرقه مشراول	۳۱-۳۰	منظره يك استویه عصر گریکو بودیک که در تخراب کشف شده
۹۱	ع. ش. سید عبدالله خان رئیس فابریکات حربی	۳۱-۳۰	تتایق عصر گریکو بودیک که در تکاب و تخراب کشف شده (۳ قطعه)
۹۲	ع. ش. سردار اسدالله خان قوماندان فرقه شاهی	۳۱-۳۰	آقای غلام جیلانی خان جلالی
۹۲	ع. ش. س. س. ۱۰ محمد فوٹ خان نائب سالار قول اردوی مرکز	۶۱-۶۰	رسم رنگه نموه قشون ملی افغان در قرن ۱۹
۹۲	ع. ش. عبد القیوم خان قوماندان فرقه توپچی	۶۱	آقای محمد احسان خان معدن شناس
۹۴	ع. ش. غلام محمد خان قوماندان فرقه اول مرکز	۶۷-۶۶	تخته میدان افغانستان
۹۴	ع. ش. عبدالقی خان	۷۴	رسم رنگه نموه لباس و طرز معیشت قاضی افغانستان در قرن (۱۹)
۹۴	دوم مرکز	۷۶	آقای سید عبد الاحد خان
۹۴	ع. ش. نور محمد خان	۸۳	ع. س. ج. والا حضرت سردار محمد هاشم خان
۹۴	سوم مرکز		حد و اعظم
۹۴	ع. ش. خان زمانخان		
۹۴	عسکری قزاقی		
۹۴	ع. ش. عبد الاحد خان « عسکری		
۹۴	قندهار		
۹۴	ع. ش. محمد شعیب خان قوماندان عسکری هرات		

صفحه	تصویر	صفحه	تصویر
۱۰۰	ع. ص. غلام مجتبی خان معین دوم مالیه	۹۴ - ۹۵	قوانین های عسکری (۴ قطعه)
۱۰۷ - ۱۰۶	آمران دوائر وزارت مالیه باریس و معاون	۹۵ - ۹۶	والا حضرت وزیر صاحب حریه و منبشار
۱۰۷	و مدیر صراحتاته (۱۲ قطعه)	۹۵	های مرکز تادریه غده مشر اول
۱۰۷	ع. ج. سردار احمد علیخان وزیر معارف	۹۶	آمران دوائر وزارت حریه (۳۶ قطعه)
۱۰۷	ع. ص. عبدالجبار خان معین معارف	۹۶	ع. ج. فیض محمد خان وزیر خارجه
۱۰۸ - ۱۰۹	آمران دوائر وزارت معارف (۱۶ قطعه)	۹۶	ع. ص. غلام یحیی خان معین اول وزارت خارجه
۱۰۸ - ۱۰۹	نماتر حدید تریه حیوانات واقع ده بوری	۹۶	ع. ص. محمد همتان خان دوم
۱۰۸ - ۱۰۹	آمران دوائر وزارت تجارت (۹ قطعه)	۹۶ - ۹۷	آمران دوائر وزارت خارجه (۲۱ قطعه)
۱۰۹	ع. ج. مبر را محمد خان وزیر تجارت	۹۷	والا حضرت سردار شاه و ابجای وزیر مختار بارس
۱۰۹	ع. ص. محمد حسین خان معین اول وزارت تجارت	۹۸	ع. ج. سلطان احمد خان معین لیاقتی در اقمه
۱۰۹	ع. غلام غوث خان دوم	۹۸	ع. ج. شیر احمد خان
۱۱۰	ع. ج. الله یواز خان وزیر فوائد عامه	۹۸	ع. ج. عبدالحمید خان
۱۱۰	ع. ص. نصیر الله خان معین	۹۹	ع. ج. علی محمد خان وزیر مختار لندن
۱۱۲ - ۱۱۳	آمران دوائر وزارت فوائد عامه (۱۶ قطعه)	۹۹	ع. ج. محمد باسهم خان
۱۱۳	ع. ج. محمد اکبر خان رئیس صجیه	۱۰۰	ع. ج. حبیب الله خان
۱۱۴ - ۱۱۵	آمران دوائر ریاست (۶ قطعه)	۱۰۰	ع. ج. محمد صادق خان
۱۱۴ - ۱۱۵	شفاخانه ملکی هرات	۱۰۰	ع. ص. صلاح الدین خان میراث قوایل
۱۱۴ - ۱۱۵	دا کبرهای شفاخانه های ملکی مرکز (۹ صفحه)	۱۰۳	افغانی در دهلی
۱۱۴ - ۱۱۵	نماتر حدید وزارت معارف	۱۰۳	ع. ص. سرد محمد خان میراث قوایل افغانی
۱۱۴ - ۱۱۵	آمران دوائر ریاست پسته و تلگراف (۱۱ قطعه)	۱۰۳	در ماسکند
۱۱۵	ع. ج. رحیم الله خان رئیس ریاست پسته و تلگراف	۱۰۳	ع. ص. محمد صدیق خان میراث قوایل افغانی
۱۱۶	ع. ج. محمد عمر خان والی کابل	۱۰۳	در مشهد
۱۱۶	ع. ص. سید حبیب خان مسوق ولایت کابل	۱۰۳	ع. ص. عبدالودود خان میراث قوایل افغانی در مرو
۱۱۶	ع. ج. سردار خان قوماندان کوتوال	۱۰۳	ع. ص. عبدالرسل خان وکیل البخار نشاور
۱۱۶ - ۱۱۷	آمران دوائر ولایت کابل (۶ قطعه)	۱۰۳	محصلین افغانی که در سنه ۱۳۱۴ از
۱۱۶ - ۱۱۷	ع. ج. غلام فاروق خان وکیل نائب الحکومه	۱۰۳	مد رس خارجه ب شهادت نامه وارد
۱۱۷	ع. ج. قندهار	۱۰۳ - ۱۰۲	و شن شده اند (۶ قطعه)
۱۱۸	ع. ج. عبدالرحیم	۱۰۳ - ۱۰۲	آمران دوائر وزارت داخله (۶ قطعه)
۱۱۸ - ۱۱۹	آمران دوائر مرکزی ولایت هرات (۸ قطعه)	۱۰۳ - ۱۰۲	مدیران دوائر ریاست تنظیمه ولایت شالی
۱۱۸ - ۱۱۹	ع. ج. میرا شریف	۱۰۳	(۴ قطعه)
۱۱۹	ع. ج. عبدالجلیل خان وکیل نائب الحکومه	۱۰۳	ع. ج. ۱۰۱ محمد گل خان وزیر داخله
۱۱۹	ع. ج. میرا شریف	۱۰۳	ع. ص. عبدالرشید خان معین اول وزارت داخله
۱۲۰	ع. ج. شیر محمد خان وکیل نائب	۱۰۴	ع. ص. نیک محمد خان معین سوم وزارت داخله
۱۲۰	الحکومه قطن و بدشنان	۱۰۴	ع. ج. فضل احمد خان وزیر عدلیه
۱۲۰	آمران دوائر مرکزی ولایت قطن	۱۰۴ - ۱۰۵	آمران دوائر وزارت عدلیه (۵ صفحه)
۱۲۰ - ۱۲۱	و بدشنان (۶ قطعه)	۱۰۴ - ۱۰۵	دریس و مامورین مطبوعه عمومی (۸ قطعه)
		۱۰۵	ع. ص. محمد حسین خان معین اول مالیه

فهرست تصاویر

تصویر	صفحه	تصویر	شماره
آمران دوائر حکومت اعلاى مشرق (۹ قطعه)	۱۲۰ - ۱۲۱	ع. ج. سردار احمد شاه خان وزير دربار	۱۴۰
ع. ش. سردار محمد داؤد خان حاکم اعلاى مشرق	۱۲۱	ع. ص. محمد حیدر خان معین دربار	»
ع. ص. محمد افضل خان حاکم اعلاى جنوبى	۱۲۲	آمرین دوائر وزارت دربار (۶ قطعه)	۱۴۱ - ۱۴۰
آمران دوائر حکومت اعلاى جنوبى (۹ قطعه)	۱۲۲ - ۱۲۳	مأمورین دارالحریر شاهی (۹ قطعه)	»
تصویر جدید بالا حصار گردیز	»	ع. ج. محمد وروز خان مرمرشى حضور	۱۴۱
ع. ص. عبدالرزاق خان وکیل حاکم	»	ع. ش. سید شریف خان سرور حری حضور	۱۴۲
اعلاى مینه	۱۲۳	یاورهای حری حضور (۷ قطعه)	۱۴۲ - ۱۴۳
ع. ص. ش. محمد اور خان وکیل حاکم	»	مصاحبین حضور (۴ قطعه)	»
اعلاى فراه	۱۲۴	یک منظره از قصر دلکش	»
حکام کلان	۱۲۶ - ۱۲۷	» برج شمالی	»
منتظمین تلکرافخانه های قندهار، هرات	»	ع. ش. عبدالامی خان قنده بیگی ارک	۱۴۳
مزار «مدیر بحار» و مأمور معمار مشرق (۵ قطعه)	»	یک منظره از عایش کشافان	۱۴۴ - ۱۴۵
ع. ج. عبدالاحد خان رئیس شورای ملی	۱۳۰	»	»
وکلای ولایت کابل	۱۳۲ - ۱۳۳	معایبه اداخت تعلیگاه حورد سلطان	»
قندهار	»	قول اردوی سرگزى	۱۴۸ - ۱۴۹
» هرات	»	یک قطعه پیاده قرقه شاهی	»
» مزار شریف	»	یک قسمت صلاب مکتب حریه	»
وکلای ولایت قطعی و بدخشان	»	ع. ش. قوماندان و معصومین و یک قسمت	»
» حکومت اعلاى مشرق	»	از صلاب مکتب حریه	»
» حوی	۱۳۲ و ۱۳۳	گروپ هواپزان	»
» مینه و مزار	»	تیم والی دل وزارت حریه	»
ع. ج. میر عطا محمد خان رئیس مجلس اعیان	۱۳۵	ع. ص. ش. سردار محمد داؤد خان نا	»
ع. ص. محمد اکبر خان معاون اول	» ۱۳۵	مصوب داران مشرق	»
» عبدالرحیم خان دوم	۱۳۶	یک حصه اربیت العدام های جدید تعمیر	»
انصای جدید مجلس اعیان	۱۳۶ - ۱۳۷	واقع ماما خیل مشرق	»
ع. ص. محمد یوسف خان رئیس دائره تربیه حیوانات	»	یک دسه از عساکر مشرق	»
و. ص. عبداللطیف خان منشی شورا و سید	»	سرك جدید سمت مشرق در محد درونه	»
محمد خان منشی اعیان و ع. عبدالقادر خان	»	دائره قرقه مشر عسکری مشرق در	»
سرحددار دکه و س. محمد موسی خان مدیر محاسبه	۱۳۶ - ۱۳۷	علاقه وزیرى	»
تربیه حیوانات و س. میر علی احمد خان مدیر هتل	»	سرك مشرق در محد درونه	»
کابل و ع. عبدالغفور خان وکیل سرمامور پلیس	»	یک قصه از عساکر گردیز	»
کابل و ش. سید کمال خان مدیر محس دهنر تک	»	بالاحصار گردیز	»
ص. غلام رضا خان مدیر محاسبه قوماندان	۱۳۶ - ۱۳۷	تخانه جدید محافظین راه جلال آباد	»
کوئته و کابل	»	»	»
و. ج. گل احمد خان رئیس بلدیہ کابل	۱۳۸	میدان ارک قندهار و صاحب منصبان	»
آمرین دوائر ریاست بلدیة کابل	۱۳۸ - ۱۳۹	قرقه فراه	»
روای بلدیہ	»	مد او مین تعلیگاه عسکری فراه	»

سالنامه به کابل

صفحه	تصویر	صفحه	تصویر
۱۶۶-۱۶۷	حدول محصولات پسته هوایی (۲ صفحه)	۱۴۸-۱۴۹	پلک قطعه از عسکر زیاده هرات
» » »	نقشه خطوط تلفون افغانستان	» » »	دوره اول تعلیمگاه خورد صابغان
۱۷۰-۱۷۱	بزار جدید اندران	» » »	قول اردوی مرکز
» » »	قسمت الحاقیه عمارت وزارت خارجه	» » »	گروپ منبذاران سمت جوب
» » »	حادثه باران شاهي	» » »	دوره دوم تعلیمگاه خورد صابغان
» » »	حمام جدید بلديه در کابل	» » »	قول اردوی مرکز
۱۷۲-۱۷۳	ارباب حرائد (دو قطعه)	» » »	پلک قطعه از عسکر ارگون
۱۷۴-۱۷۵	دکانهای جدید چین حصوری کابل	۱۵۴-۱۵۵	پل گناباغ
» » »	هیئت مدیره شرکت اسهای	» » »	پل ملا فرید
۱۷۶-۱۷۷	گروپ عمومی مأمورین شرکت اسهای	» » »	پسته خانه جدید کابل و محسوس دهرک
» » »	عمارت شرکت اسهای و منظره پل هارت	» » »	عمارت ده ست تعلیمگاهی علی آباد
» » »	وهو پل گذرگاه کابل	» » »	پل سینه و جلال آباد
۱۸۲-۱۸۳	افتتاح رفقی ساتوریزه	» » »	بنده سیر سراج جلال آباد
» » »	مار جدید ساعت وزارت حریه	» » »	پل سراج غلامان در جلال آباد
۱۸۴-۱۸۵	عونه حضاضی قدیم افغانستان	» » »	عمارت ربع برده قندهار
» » »	خط خانه سردار عبدالقدوس خان	» » »	پل از غلامان قندهار
» » »	اعتماد الدوله مرحوم	» » »	عمارت جدید مدرسه عمومی کابل و
۱۹۲-۱۹۵	نقشه سیرهای افسان	» » »	هوان جدید قندهار
۱۹۶-۱۹۷	لجوره کلی و پل سرآبد (درست مشرقی)	» » »	گونی گمرک پل ارغسان قندهار و
» » »	مسجد و جایگاه مبارک حر قشرب در قندهار	» » »	تپه جدید پل قندهار
» » »	منار یادگار شهدای میوند در قندهار	» » »	پل کلان و نرورد ارغسان قندهار
۲۰۶-۲۰۷	سمراتکه در سال ۱۳۱۲ در کابل وارد شدند	» » »	پل چشت
۲۰۸	آقای احمد عنبران	» » »	دایره مهندسی درست تحصیله و لایات شالی
۲۱۱-۲۱۲	کمراس حمل سلام (دو صفحه)	» » »	هوان جدید وزارت شالی
۲۱۴	رئیس جمهور ترکستان چین	» » »	عونه رسم پل از صلیبه مدرسه صنایع قندهار کابل
۲۱۵	ایدرهای مسلمان ترکستان چین	» » »	نقشه حفرت بیه مرغان
۲۱۶	دالانی لایه روحانی تبت	» » »	مسجد بر شاه در کابل
۲۱۸-۲۱۹	عمارت جدید مجمع منل	۱۶۲-۱۶۳	عمارت جدید دواخانه کابل
» » »	پل از جلسات مجمع منل	» » »	حادثه وزارت شاهی
۲۱۹	اعلیحضرت شاه ایران و کابینه جدید ایران	» » »	غریبه نهاری کابل
۲۲۱	کمراس اقتصادی لندن	» » »	عمارت جدید مکتب صنایع مینه کابل
۲۲۲	کمراس منل طلا	» » »	گمرک جدید کابل
۲۲۳	امضای قرارداد چارگانه (دو قطعه)	» » »	عمارت جدید وزارت قوا اندامه
۲۲۴	» » » » (دو قطعه)	» » »	» » » » (از پهلوی)
۲۲۶	دی و لبرافاند ملی آیرلند	۱۶۴-۱۶۵	جلالتآب رئیس صلیبه ودا کرها
» » »	حرائر اودوفی لیدربلی یوشان آیرلند	» » »	وبعضی از طلاب مدرسه طی
۲۲۷	مراجعت قشون عراق پس از سرکول آنورباها	» » »	بعضی از داکترهای کابل
۲۲۹	ارکان ریست فوق العاده قوه اجراییه کیوباها	» » »	
۲۳۰	پلک دسته از توپخانه یاراکی	» » »	

تصویر	صفحه	تصویر	صفحه
اعلیحضرت امیر فیصل و اعلیحضرت امیر غازی	۲۳۱	اوتو ولف و تیهسن متواین المانی	۲۶۸
مستر روزولت رئیس جمهور امریکا	۲۳۳	لارد آیو یک متوین انگلیسی و دریفوز	۲۶۹
لیتونیوف کبیر امور خارجه شوروی	۲۳۴	گندم فروش فرانسوی	
امضای قرارداد بالقان	۲۳۵	نظام حیدر آبد و آغاخان بوانان هندی	۲۷۰
نزدیکی ایتالیا و محارستان	۲۳۶	سالی حوینل متوین افریقای سربهد اهاروف	۲۷۱
هندنو رک و هتلر در یک مجلس حزب باری	۲۳۷	ملیو ریونانی و نیوک آف ویست مینستر سرمایه دار	
زدو خورد اعراب و یهود در فلسطین	۲۳۸	انگلستان لارد راترمیری متوین معروف انگلستان	۲۷۲
اعلیحضرت ابن سعود، اعلیحضرت امام نجفی و		تاریخ نوی رنده	۲۹۹
سر لشکر افواج سعودی و سر لشکر افواج یمن	۲۴۰	موتریک حرجه	۳۰۲
ستالین دیکتاتور روسیه	۲۴۲	آله حماضات چهارهای تحت البحری	۳۰۶
ملاقات موسولینی و لنونیوف	۲۴۳	براشوب بررک	۳۰۷
و ایسرای هند، مستر بیتل فقد و شاه بیبال	۲۴۴	آدم مصوعی و کشتی صیاره بردار بزرک	۳۰۸
سومین کفر اس میر مدور در لندن	۲۴۵	آقای محمد صدیق خان رادیو میجابیک	۳۱۷
یک منظره از حرانی های ران اولایت بهار (هند)	۲۴۶	اولین ضارقه که بواسطه رادیو اداره شده	۳۱۹
کبیر اعلائی انگلیس در فلسطین و کبیر اعلائی	۲۴۷	نقشه اولین پرواز ذریعه ضیاره فیلیوت و اولین	
فرانسه در سور		موتریکه بواسطه رادیو اداره شد	۳۲۰
رئیس الوزرای حایان و وزیر حرب سابق	۲۴۸	ترکاندن کبسه های کبسی افشان در عه آله تبلی میجابیک	۳۲۱
حایان و وزیر حرب حایه حایان		پن از آشارهای بزرک مملکت آستونیا	۳۶۷
امراضور ماچو کو، حیرال حیث کای شک	۲۴۹	مارجامع امرد در تخارا	۳۶۳
صاحب منصب چین		طهران - قصر بهارستان	۳۶۶
یک منظره از جشن سال دم جمهوریت ترکیه	۲۵۰	یک منظره از شهر ماندلی برما	۳۶۴
اتاق ایدن سیاستداران انگلستان و پرواز	۲۵۱	پن از مضای سیراوک (موربو)	۳۷۱
طیاره انگلیسی ترافارقه ابورست همالیه		یک منظر از شهر لاسا	۳۷۵
گاسور دورک و رئیس الوزرا فرانسه	۲۵۲	شهر جدید انقره	۳۷۸
البرت اول شاه فقید بلجیه و لئو واند سوم	۲۵۳	یک منظره از شهر لیوتو	۳۸۴
شاه جدید بلجیه		دوبارچین	۳۹۰
دولفوس صدر اعظم استرنا و دوک صدر	۲۵۴	یک منظره شهر مکه معظمه	۳۹۴
اعظم مقتول رومانیه		شهر اومسب	۴۰۰
قشه مسافرت های یکساله سیاسی در اروپا	۲۵۶	پن از مضای ساحلی سیلون	۴۰۴
مستعدمین خارجی در افغانستان (۳۰ قطعه)	۲۶۰-۲۶۱	یک دراز شهر بروت	۴۰۷
آقای سید قاسم خان رشتیا، حبیس وایت	۲۶۱	شهر بغداد	۴۱۱
و کلبیس هارت متوین انگلیس		مسجد قه الصجره در بیت المقدس	۴۲۳
اوتو کاهن متوین امریکائی	۲۶۲	بل حوین بزدریای سربگر	۴۲۸
پیرین مارگن و را کفیلر متوین امریکائی	۲۶۳	شهر موکدن	۴۳۲
ایواز گروگر سویدی شاه کوگرد و ساموئیل	۲۶۴	یک منظره کوهستان مکاف	۴۳۵
اسول متوین امریکا		منظره یک بازار هانک کانک	۴۴۳
هنسی متوین فرانسوی	۲۶۵	قصب مار دهل	۴۴۶
خوردومیلن سرمایه داران بزرک امریکا	۲۶۶	نمونه معماری هندجونی (بارس) و مدرسه	
		فرانسوی یا ندیچری	۴۵۲

سازمان « کابل »

صفحه	تصویر	صفحه	تصویر
۴۹۳	معمر بن قاضی استان (۵ قطعه)	۴۵۴	نقشه کابل مولوی حال الدین خان
	محرر مینیکه در سال سوم مجله کابل کتک قلمی	۴۵۸	نقشه آسیا
۴۹۵-۴۹۴	نموده اند (۷ قطعه)	۴۶۱-۴۶۰	نقشه ساعت های عالم
	محل اداره مجله و سازمان کابل	۴۶۵	احصایه گوشت (مقروش)
۴۹۶	ع. امین الله خان زمرای	۴۶۶	احصایه موت
	تصویر	۴۶۷	« گار
۴۹۷-۴۹۶	مدیر و اعضا و گردید قرائت (۱۱ قطعه)	۴۶۷	« نفع
۵۰۲	مقابل	۴۶۹	« جهازات
		۴۷۰	تلفون

غلطنامه

از قارئین محترم خواهش می‌رود که نخست اغلاط ذیل را تصحیح نموده سپس بمطالعه آغار بفرمایند:

صفحه	سطر غلط	تصحیح	صفحه	سطر غلط	تصحیح
۱	۲ دار لسطه	دار السلطنه	۵۹	۱۱ شور تیه	شور تیه
۱۸	۳ دو کاوش ها	و کاوش ها	۶۷	۲۳ که درخشد گو	که درخشد گی
۲۰	۱۹ صعامنشی های	صعامنشی ها	۶۷	۲۳۰ معلوم شد	معلوم شد
	باورق		۶۸	۱۸ بطرول دارا شک	بطرول رادار است
۲۲	۸ هندی - ایک	انگلیسی - ایک	۷۱	۱۱ هفتی	هفتگی
۲۵	۱۵ یگویم	یگویم		نقشه مقابل	اشکال و مخصوص رنگها را اشکال مخصوص
۲۵	۱۸ ۸۰۰۰	۸۰۰	۷۹	۱۹ سمت مشرق معرق	از طرف غرب بشرق
۳۲	۱۳ ۴۶۰ متر	۹۴۰ متر	۸۰	۳۵ مشرقاً غرباً	غرباً با فاصله ۱۱
۳۳	۳۳ رد متر	دو متر		« امتداد یافته	
۴۴	۱۷ باجود	وجود	۹۵	۵ مدیت	مدیریت
۴۵	۵ متفاوت الاصلاح	متفاوت الاصلاح	۹۷	۹ لسی	لسی
۴۶	۲۴ اورا لوری شن	اورا لوری شن	۱۲۲	۱۳۰ رکمرک	کمرک
۴۶	۲۶		۱۲۸	۷ ۲۸	۱۲۸
۴۶	۲۷		۱۲۸	۷ جمعیت الما	جمعیت الطما
۴۷	۳۱ دره کلیم	دره کلیم	۱۷۷	۲۲ خش گواری	خوش گواری
۴۸	۳ خاواک بسندان	خاواک بسندان	۱۳۲	۱۰ ارغستان	ارغشان (اراکومیا)
۵	۳۴ وتل خاواک	کوتل خاواک	۱۳۳	۲۴ میرفضل احمد خان	میر فضل احمد خان
۴۹	۳۱ کوتل بارون	کوتل بارون	۱۳۴	۲۱ مرکز و علاقه دارها	مرکز و علاقه داری
	۴ هزار متر	۴۶۰۰ متر		بیرون سوند	های بیرون سوند
۵۰	۷ غار بیت	خاصیت	۱۴۵	۲ افراد و خورد صاحبان	افراد و خورد صاحبان
۵۸	۹ بندر ۵۲ ویم	بندر ۵۲ ویم		و صاحبان	
۵۸	۳۱ سوشه	سوشه	۱۴۶	۲۶ نیدن فورم البسه	فورم البسه
۵۶	۲۲ اشجار این حصص	در اشجار این حصص	۱۴۶	۲۶ ساخته شده	تغییل شده
۵۸	۴۶ بطوریکه	بطوریکه	۱۴۸	۱ نطیم	نطیم
۵۹	۹ تعمیر خان آباد	تعمیر خان آباد	۱۵۲	۲۶ علی نکار	النکار
			۱۵۴	۷ اسکان	سکونت

غلط نامه

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۵۶	۴	دین داد	دین دار	۲۰۹	۳۳	تسلیمات	تسلیمات
۱۵۶	۸	صادر را	صادر	۲۱۳	۱۷	پیشنهاد	پیشنهاد
۱۶۰	۲۲	زیاداد	زیاد	۲۱۵	۲	موجبات	موجبات
۱۶۳	۴	فوائد عامه	امور فوائد عامه	۲۱۶	۲۸	والا لای لایه میشوای	والا لای لایه میشوای
۱۶۴	۵	فایکه	فایکه	۲۱۷	۱۰	مدحش	مدحش
۱۶۴	۱۸	گامسکوت	دامسکوت	۲۱۸	۱۱	واضع	واضع
۱۶۵	۲	اشغال	استخدام	۲۱۸	۱۵	تحدید	تحدید
۱۶۶	۳	باز	تاسیس	۲۱۹	۱	واری	واری
۱۶۶	۵	سلسه	سلسه	۲۱۹	۸	باز	باز
۱۷۵	۸	ار	را	۲۱۹	مقابل آخر	تحت	تحت
۱۸۳	۳	زروها	دروه های	۲۲۳	۱۱	بروبک	بروبک
۱۸۵	۸	بود	بودند	۲۲۵	۱۳	دوبین	دوبین
۱۸۶	۱۰	تسطیح	تسطیح	۲۲۵	۱۹	ما	ما
۱۹۸	۶	ذبحدخی	ذبحدخی	۲۲۵	۲۲۵	Suine Feiner	Suine Feiner
۱۹۸	۱۰	میواتم	میواتم	۲۳۱	۲۴	۱۹۸۱	۱۸۹۱
۱۹۸	۱۲	آوال	اوایل	۲۳۲	۲۸	رسیح	رسیح
۱۹۸	۱۴	کرده	کرده	۲۳۴	۱۹	(و جیبول)	جیبول
۱۹۸	۱۵	عکسهای	عکسها	۲۳۵	۶	مداکرات	مداکرات
۱۹۹	۲۳	یوگریته یا	یوگریته یا	۲۳۵	۶	دولت	دولت
۲۰۰	۲	روزاستر	روزاستر	۲۳۵	۱۹	سپه	سپه
۲۰۰	۵	طاق	طاق	۲۳۶	۲۳	سپایا	سپایا
۲۰۰	۸	شاختمان	ساختمان	۲۴۲	۲۶	میدله	میدله
۲۰۲	۲	چهار	چهار	۲۴۲	آخر رسید	ترسید	ترسید
۲۰۲	۹	می بردند	می بردند	۲۴۴	۲۳	صعجی	صعجی
۲۰۲	۱۲	ابنه	ابنه	۲۴۴	۳۲	«فیدرل ریزریانک»	«فیدرل ریزریانک»
۲۰۲	۲۲	استشنا	استشنا	۲۴۵	۲	فوس	فوس
۲۰۳	۲۴	بایقاره	بایقاره	۲۴۹	۱۱	فولکین	فولکین
۲۰۵	۱	خانمه	خانمه	۲۵۲	۱۲	حزب	حزب
۲۰۵	۴	تا و آخر	تا و آخر	۲۵۲	۱۶	مشاراله موسیو	مشاراله رئیس
۲۰۵	۱۰	رحمها	رحمهای	۲۵۷	عنوان	بافغانستان آمده اند	جمهور موسیو
۲۰۸	۱۲	امریکا ناکام	امریکا و باره مسائل	۲۶۲	۲	امین آف	بکابل آمده اند
۲۰۸	۲۳	میتان	میتان	۲۶۳	۸	شواد	امین اوف
۲۰۹	۱۴	کومیه	کومیه	۲۶۴	۹	به تعداد	شده اند
۲۰۹	۲۴	اولساس	ولساس	۲۶۵	۳	گذشت	تعداد

سالكه و كابل

[illegible]

غلطنامہ

صفحہ	سطر	مملکت	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	مملکت	غلط	صحیح
۳۲۴	۵	ایتھیا اوپیا	ایتھیا دوپیا	ایتھیا اوپیا	۳۳۴	۲۷	مالدیو	مالی کنگ	مالی
			شمالی برطانیہ		۲۸	۲۸	ماچو کو ہیت	ہیت	ہین لنگ
۳۲۵	۲۴	رطانیہ	رطانیہ	رطانیہ نا	۳۳۵	۸	مکلنرک	مکلنرک سیرا	مکلنرک سیرا
				مستملکات			سترا		
۳۲۶	۱۱	پوریوی ہالیدی	پجر ماسین	بحر ماسین	۳۳۵	۹	مکلنرک	مکلنرک نویرن	مکلنرک شویرن
	۱۲	بوساد	ساراجی و	ساراجیو			شویرن		
		سررک			۳۳۵	۵	نویرن	شویرن	
۳۲۷	۳۳	براسپی	ساوی بوی	سہ و تود	۲۶		ناروی	۲۲۲ ر ۱۷۱	۴۲۲ ر ۱۷۱
	۶	تکاسکا	امیراٹوری	تحت انداد	۳۷		نوواسکوشیا	نوواسکوا	نوواسکوشیا
			رطانیہ	رطانیہ	۳۳۶	۱۶	بوهریدی	حرائر	حرائر او فیا بوسپ
	۱۷	ویداد	بوت اسپی	بورتو اسپی	۳۳۶	۱۸	والفش	سرکر (۰)	والفش (سرکر)
		و تو گو			۱۹		ورتم رن	سوگرت	ستوت گرت
۳۲۷	آخر	جوہر	جوہر	جوہر	۳۴		ہالند	۲۰۶ ر ۱۶۰	۲۰۶ ر ۱۶۰
	۳۱	داعسان	عسار	داعسان			نامستملکات		
۳۲۹	۳	اس تروری		درہ صفہ محمد قطب	۳۴۱	۱	قطہ تر	صفہ تر و بحر	
				حوی واقع	۵		ملاکا	مولا کا	
				وہی مکون است	۷		میں مان	میں (مان)	
۳۳۱	۱۰	شیخ سمد	ساحل عرب	شیخ سعید مرکر	۸		آسیا		
				و بر ساحل عرب	۹		ماؤ رو		
				واقع است	۱۰		در منطقہ محمد شمالی		
۳۳۱	۲۵	عربہ و دیہ	مکہ معظمہ	مکہ معظمہ و دیہ			واقع است		
				کل اہلی ملتان	۱۱		نور فورک	نور فوک	
				است			اصبیکہ		
	آخر	فلند	ہلسنگی	ہلسنگی			مستملکہ	رطانیہ	
				(ہلسگورس)			از جزائر غرب الہند		
۳۳۲	۲	ہارموسا	حریر	حریرہ	۱۳		پورت پلر	پورت پلر	
	۲۷	کوراکاؤ	کوراکاؤ	کوراکاؤ	۱۶		۲۸۱ ر ۲۶۴	۲۸۱ ر ۲۶۴	
۳۳۳	۶	کولیا		کوکیا			سند جان	سنت جان	
	۱۱	کیرون	تحت حمایت	تحت انداد	۱۷		نولکیندو	نولکیندو	
		رطانیہ			۱۹		بوهریدی	بوهریدی	
	۲۰	کیوٹ	پلی ازولان	پلی ازولان	۵		آیو دا	آیو دا	
			کیا	کا دادا	۸		۱۵۱۸ ر ۷۱۴	۱۵۱۸ ر ۷۱۴	
	۲۲	گامون	لیروین	لیرویل	۱۲		ادری گون	ادری گون	
۳۳۴	۱۲	لاوسن	اوٹین شان	اوٹین شان	۲۸		تالاماسی	تالاماسی	
	۱۳	لای پیر	موتروویہ	مون روپا	۲۲		۲۱۱ ر ۱۱۰	۲۱۱ ر ۱۷۸	

سائتات و کابل

کتاب	صفحه	سطر خط	صحیح	کتاب	صفحه	سطر خط	صحیح
۳۸۸	۳۸۸	۱۱	کتاب برنگالی	۳۸۸	۳۸۸	۱۱	کتاب برنگالی
۳۸۹	۳۸۹	۶	نیو فاوند ایند	۳۸۹	۳۸۹	۶	نیو فاوند ایند
۳۹۰	۳۹۰	۹	توزیند	۳۹۰	۳۹۰	۹	توزیند
۳۹۱	۳۹۱	۱۱	لاتویا و لوییه	۳۹۱	۳۹۱	۱۱	لاتویا و لوییه
۳۹۲	۳۹۲	۱۲	درکستان	۳۹۲	۳۹۲	۱۲	درکستان
۳۹۳	۳۹۳	۱۳	حق ترکها	۳۹۳	۳۹۳	۱۳	حق ترکها
۳۹۴	۳۹۴	۱۴	شمار خود گرفتند	۳۹۴	۳۹۴	۱۴	شمار خود گرفتند
۳۹۵	۳۹۵	۱۵	ناشی بود	۳۹۵	۳۹۵	۱۵	ناشی بود
۳۹۶	۳۹۶	۱۶	عموراد	۳۹۶	۳۹۶	۱۶	عموراد
۳۹۷	۳۹۷	۱۷	مساحه (۰۰۰۰) را مساحه (۰۰۰۰)	۳۹۷	۳۹۷	۱۷	مساحه (۰۰۰۰) را مساحه (۰۰۰۰)
۳۹۸	۳۹۸	۱۸	در وین داریوش در زمان دارای سوم	۳۹۸	۳۹۸	۱۸	در وین داریوش در زمان دارای سوم
۳۹۹	۳۹۹	۱۹	مقرب ساخت	۳۹۹	۳۹۹	۱۹	مقرب ساخت
۴۰۰	۴۰۰	۲۰	سلطنت صفوی هارا انقلابات داخلی ایران	۴۰۰	۴۰۰	۲۰	سلطنت صفوی هارا انقلابات داخلی ایران
۴۰۱	۴۰۱	۲۱	خانه داده	۴۰۱	۴۰۱	۲۱	خانه داده
۴۰۲	۴۰۲	۲۲	در سنه ۶۶۴	۴۰۲	۴۰۲	۲۲	در سنه ۶۶۴
۴۰۳	۴۰۳	۲۳	صف داخلی	۴۰۳	۴۰۳	۲۳	صف داخلی
۴۰۴	۴۰۴	۲۴	مفرقات	۴۰۴	۴۰۴	۲۴	مفرقات
۴۰۵	۴۰۵	۲۵	مکران	۴۰۵	۴۰۵	۲۵	مکران
۴۰۶	۴۰۶	۲۶	نامرغان بمرش را بمر نامر خان را	۴۰۶	۴۰۶	۲۶	نامرغان بمرش را بمر نامر خان را
۴۰۷	۴۰۷	۲۷	فوت کرد	۴۰۷	۴۰۷	۲۷	فوت کرد
۴۰۸	۴۰۸	۲۸	سلاسه	۴۰۸	۴۰۸	۲۸	سلاسه
۴۰۹	۴۰۹	۲۹	ارشا	۴۰۹	۴۰۹	۲۹	ارشا
۴۱۰	۴۱۰	۳۰	شول ادر	۴۱۰	۴۱۰	۳۰	شول ادر
۴۱۱	۴۱۱	۳۱	Townshend Townshend	۴۱۱	۴۱۱	۳۱	Townshend Townshend
۴۱۲	۴۱۲	۳۲	Richardson Richardson	۴۱۲	۴۱۲	۳۲	Richardson Richardson
۴۱۳	۴۱۳	۳۳	بشهر بودو	۴۱۳	۴۱۳	۳۳	بشهر بودو
۴۱۴	۴۱۴	۳۴	رفت و آمد تبلیغ داشته رفت و آمد داشته و	۴۱۴	۴۱۴	۳۴	رفت و آمد تبلیغ داشته رفت و آمد داشته و
۴۱۵	۴۱۵	۳۵	واشاعه	۴۱۵	۴۱۵	۳۵	واشاعه
۴۱۶	۴۱۶	۳۶	ماجایه	۴۱۶	۴۱۶	۳۶	ماجایه
۴۱۷	۴۱۷	۳۷	ماجایه را	۴۱۷	۴۱۷	۳۷	ماجایه را
۴۱۸	۴۱۸	۳۸	دولت مانا رام	۴۱۸	۴۱۸	۳۸	دولت مانا رام
۴۱۹	۴۱۹	۳۹	وزیر حاکمی اسرائیل	۴۱۹	۴۱۹	۳۹	وزیر حاکمی اسرائیل
۴۲۰	۴۲۰	۴۰	این سلاسه بود	۴۲۰	۴۲۰	۴۰	این سلاسه بود
۴۲۱	۴۲۱	۴۱	المعشر را	۴۲۱	۴۲۱	۴۱	المعشر را
۴۲۲	۴۲۲	۴۲	هرار	۴۲۲	۴۲۲	۴۲	هرار
۴۲۳	۴۲۳	۴۳	رسم المعشر آنها	۴۲۳	۴۲۳	۴۳	رسم المعشر آنها
۴۲۴	۴۲۴	۴۴	میکلی	۴۲۴	۴۲۴	۴۴	میکلی
۴۲۵	۴۲۵	۴۵	میکلی	۴۲۵	۴۲۵	۴۵	میکلی
۴۲۶	۴۲۶	۴۶	میکلی	۴۲۶	۴۲۶	۴۶	میکلی
۴۲۷	۴۲۷	۴۷	میکلی	۴۲۷	۴۲۷	۴۷	میکلی
۴۲۸	۴۲۸	۴۸	میکلی	۴۲۸	۴۲۸	۴۸	میکلی
۴۲۹	۴۲۹	۴۹	میکلی	۴۲۹	۴۲۹	۴۹	میکلی
۴۳۰	۴۳۰	۵۰	میکلی	۴۳۰	۴۳۰	۵۰	میکلی
۴۳۱	۴۳۱	۵۱	میکلی	۴۳۱	۴۳۱	۵۱	میکلی
۴۳۲	۴۳۲	۵۲	میکلی	۴۳۲	۴۳۲	۵۲	میکلی
۴۳۳	۴۳۳	۵۳	میکلی	۴۳۳	۴۳۳	۵۳	میکلی
۴۳۴	۴۳۴	۵۴	میکلی	۴۳۴	۴۳۴	۵۴	میکلی
۴۳۵	۴۳۵	۵۵	میکلی	۴۳۵	۴۳۵	۵۵	میکلی
۴۳۶	۴۳۶	۵۶	میکلی	۴۳۶	۴۳۶	۵۶	میکلی
۴۳۷	۴۳۷	۵۷	میکلی	۴۳۷	۴۳۷	۵۷	میکلی
۴۳۸	۴۳۸	۵۸	میکلی	۴۳۸	۴۳۸	۵۸	میکلی
۴۳۹	۴۳۹	۵۹	میکلی	۴۳۹	۴۳۹	۵۹	میکلی
۴۴۰	۴۴۰	۶۰	میکلی	۴۴۰	۴۴۰	۶۰	میکلی
۴۴۱	۴۴۱	۶۱	میکلی	۴۴۱	۴۴۱	۶۱	میکلی
۴۴۲	۴۴۲	۶۲	میکلی	۴۴۲	۴۴۲	۶۲	میکلی
۴۴۳	۴۴۳	۶۳	میکلی	۴۴۳	۴۴۳	۶۳	میکلی
۴۴۴	۴۴۴	۶۴	میکلی	۴۴۴	۴۴۴	۶۴	میکلی
۴۴۵	۴۴۵	۶۵	میکلی	۴۴۵	۴۴۵	۶۵	میکلی
۴۴۶	۴۴۶	۶۶	میکلی	۴۴۶	۴۴۶	۶۶	میکلی
۴۴۷	۴۴۷	۶۷	میکلی	۴۴۷	۴۴۷	۶۷	میکلی
۴۴۸	۴۴۸	۶۸	میکلی	۴۴۸	۴۴۸	۶۸	میکلی
۴۴۹	۴۴۹	۶۹	میکلی	۴۴۹	۴۴۹	۶۹	میکلی
۴۵۰	۴۵۰	۷۰	میکلی	۴۵۰	۴۵۰	۷۰	میکلی
۴۵۱	۴۵۱	۷۱	میکلی	۴۵۱	۴۵۱	۷۱	میکلی
۴۵۲	۴۵۲	۷۲	میکلی	۴۵۲	۴۵۲	۷۲	میکلی
۴۵۳	۴۵۳	۷۳	میکلی	۴۵۳	۴۵۳	۷۳	میکلی
۴۵۴	۴۵۴	۷۴	میکلی	۴۵۴	۴۵۴	۷۴	میکلی
۴۵۵	۴۵۵	۷۵	میکلی	۴۵۵	۴۵۵	۷۵	میکلی
۴۵۶	۴۵۶	۷۶	میکلی	۴۵۶	۴۵۶	۷۶	میکلی
۴۵۷	۴۵۷	۷۷	میکلی	۴۵۷	۴۵۷	۷۷	میکلی
۴۵۸	۴۵۸	۷۸	میکلی	۴۵۸	۴۵۸	۷۸	میکلی
۴۵۹	۴۵۹	۷۹	میکلی	۴۵۹	۴۵۹	۷۹	میکلی
۴۶۰	۴۶۰	۸۰	میکلی	۴۶۰	۴۶۰	۸۰	میکلی
۴۶۱	۴۶۱	۸۱	میکلی	۴۶۱	۴۶۱	۸۱	میکلی
۴۶۲	۴۶۲	۸۲	میکلی	۴۶۲	۴۶۲	۸۲	میکلی
۴۶۳	۴۶۳	۸۳	میکلی	۴۶۳	۴۶۳	۸۳	میکلی
۴۶۴	۴۶۴	۸۴	میکلی	۴۶۴	۴۶۴	۸۴	میکلی
۴۶۵	۴۶۵	۸۵	میکلی	۴۶۵	۴۶۵	۸۵	میکلی
۴۶۶	۴۶۶	۸۶	میکلی	۴۶۶	۴۶۶	۸۶	میکلی
۴۶۷	۴۶۷	۸۷	میکلی	۴۶۷	۴۶۷	۸۷	میکلی
۴۶۸	۴۶۸	۸۸	میکلی	۴۶۸	۴۶۸	۸۸	میکلی
۴۶۹	۴۶۹	۸۹	میکلی	۴۶۹	۴۶۹	۸۹	میکلی
۴۷۰	۴۷۰	۹۰	میکلی	۴۷۰	۴۷۰	۹۰	میکلی
۴۷۱	۴۷۱	۹۱	میکلی	۴۷۱	۴۷۱	۹۱	میکلی
۴۷۲	۴۷۲	۹۲	میکلی	۴۷۲	۴۷۲	۹۲	میکلی
۴۷۳	۴۷۳	۹۳	میکلی	۴۷۳	۴۷۳	۹۳	میکلی
۴۷۴	۴۷۴	۹۴	میکلی	۴۷۴	۴۷۴	۹۴	میکلی
۴۷۵	۴۷۵	۹۵	میکلی	۴۷۵	۴۷۵	۹۵	میکلی
۴۷۶	۴۷۶	۹۶	میکلی	۴۷۶	۴۷۶	۹۶	میکلی
۴۷۷	۴۷۷	۹۷	میکلی	۴۷۷	۴۷۷	۹۷	میکلی
۴۷۸	۴۷۸	۹۸	میکلی	۴۷۸	۴۷۸	۹۸	میکلی
۴۷۹	۴۷۹	۹۹	میکلی	۴۷۹	۴۷۹	۹۹	میکلی
۴۸۰	۴۸۰	۱۰۰	میکلی	۴۸۰	۴۸۰	۱۰۰	میکلی
۴۸۱	۴۸۱	۱۰۱	میکلی	۴۸۱	۴۸۱	۱۰۱	میکلی
۴۸۲	۴۸۲	۱۰۲	میکلی	۴۸۲	۴۸۲	۱۰۲	میکلی
۴۸۳	۴۸۳	۱۰۳	میکلی	۴۸۳	۴۸۳	۱۰۳	میکلی
۴۸۴	۴۸۴	۱۰۴	میکلی	۴۸۴	۴۸۴	۱۰۴	میکلی
۴۸۵	۴۸۵	۱۰۵	میکلی	۴۸۵	۴۸۵	۱۰۵	میکلی
۴۸۶	۴۸۶	۱۰۶	میکلی	۴۸۶	۴۸۶	۱۰۶	میکلی
۴۸۷	۴۸۷	۱۰۷	میکلی	۴۸۷	۴۸۷	۱۰۷	میکلی
۴۸۸	۴۸۸	۱۰۸	میکلی	۴۸۸	۴۸۸	۱۰۸	میکلی
۴۸۹	۴۸۹	۱۰۹	میکلی	۴۸۹	۴۸۹	۱۰۹	میکلی
۴۹۰	۴۹۰	۱۱۰	میکلی	۴۹۰	۴۹۰	۱۱۰	میکلی
۴۹۱	۴۹۱	۱۱۱	میکلی	۴۹۱	۴۹۱	۱۱۱	میکلی
۴۹۲	۴۹۲	۱۱۲	میکلی	۴۹۲	۴۹۲	۱۱۲	میکلی
۴۹۳	۴۹۳	۱۱۳	میکلی	۴۹۳	۴۹۳	۱۱۳	میکلی
۴۹۴	۴۹۴	۱۱۴	میکلی	۴۹۴	۴۹۴	۱۱۴	میکلی
۴۹۵	۴۹۵	۱۱۵	میکلی	۴۹۵	۴۹۵	۱۱۵	میکلی
۴۹۶	۴۹۶	۱۱۶	میکلی	۴۹۶	۴۹۶	۱۱۶	میکلی
۴۹۷	۴۹۷	۱۱۷	میکلی	۴۹۷	۴۹۷	۱۱۷	میکلی
۴۹۸	۴۹۸	۱۱۸	میکلی	۴۹۸	۴۹۸	۱۱۸	میکلی
۴۹۹	۴۹۹	۱۱۹	میکلی	۴۹۹	۴۹۹	۱۱۹	میکلی
۵۰۰	۵۰۰	۱۲۰	میکلی	۵۰۰	۵۰۰	۱۲۰	میکلی
۵۰۱	۵۰۱	۱۲۱	میکلی	۵۰۱	۵۰۱	۱۲۱	میکلی
۵۰۲	۵۰۲	۱۲۲	میکلی	۵۰۲	۵۰۲	۱۲۲	میکلی
۵۰۳	۵۰۳	۱۲۳	میکلی	۵۰۳	۵۰۳	۱۲۳	میکلی
۵۰۴	۵۰۴	۱۲۴	میکلی	۵۰۴	۵۰۴	۱۲۴	میکلی
۵۰۵	۵۰۵	۱۲۵	میکلی	۵۰۵	۵۰۵	۱۲۵	میکلی
۵۰۶	۵۰۶	۱۲۶	میکلی	۵۰۶	۵۰۶	۱۲۶	میکلی
۵۰۷	۵۰۷	۱۲۷	میکلی	۵۰۷	۵۰۷	۱۲۷	میکلی
۵۰۸	۵۰۸	۱۲۸	میکلی	۵۰۸	۵۰۸	۱۲۸	میکلی
۵۰۹	۵۰۹	۱۲۹	میکلی	۵۰۹	۵۰۹	۱۲۹	میکلی
۵۱۰	۵۱۰	۱۳۰	میکلی	۵۱۰	۵۱۰	۱۳۰	میکلی
۵۱۱	۵۱۱	۱۳۱	میکلی	۵۱۱	۵۱۱	۱۳۱	میکلی
۵۱۲	۵۱۲	۱۳۲	میکلی	۵۱۲	۵۱۲	۱۳۲	میکلی
۵۱۳	۵۱۳	۱۳۳	میکلی	۵۱۳	۵۱۳	۱۳۳	میکلی
۵۱۴	۵۱۴	۱۳۴	میکلی	۵۱۴	۵۱۴	۱۳۴	میکلی
۵۱۵	۵۱۵	۱۳۵	میکلی	۵۱۵	۵۱۵	۱۳۵	میکلی
۵۱۶	۵۱۶	۱۳۶	میکلی	۵۱۶	۵۱۶	۱۳۶	میکلی
۵۱۷	۵۱۷	۱۳۷	میکلی	۵۱۷	۵۱۷	۱۳۷	میکلی
۵۱۸	۵۱۸	۱۳۸	میکلی	۵۱۸	۵۱۸	۱۳۸	میکلی
۵۱۹	۵۱۹	۱۳۹	میکلی	۵۱۹	۵۱۹	۱۳۹	میکلی
۵۲۰	۵۲۰	۱۴۰	میکلی	۵۲۰	۵۲۰	۱۴۰	میکلی
۵۲۱	۵۲۱	۱۴۱	میکلی	۵۲۱	۵۲۱	۱۴۱	میکلی
۵۲۲	۵۲۲	۱۴۲	میکلی	۵۲۲	۵۲۲	۱۴۲	میکلی
۵۲۳	۵۲۳	۱۴۳	میکلی	۵۲۳	۵۲۳	۱۴۳	میکلی
۵۲۴	۵۲۴	۱۴۴	میکلی	۵۲۴	۵۲۴	۱۴۴	میکلی
۵۲۵	۵۲۵	۱۴۵	میکلی	۵۲۵	۵۲۵	۱۴۵	میکلی
۵۲۶	۵۲۶	۱۴۶	میکلی	۵۲۶	۵۲۶	۱۴۶	میکلی
۵۲۷	۵۲۷	۱۴۷	میکلی	۵۲۷	۵۲۷	۱۴۷	میکلی
۵۲۸	۵۲۸	۱۴۸	میکلی	۵۲۸	۵۲۸	۱۴۸	میکلی
۵۲۹	۵۲۹	۱					

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۴۱۳	۸	شوم	سوسها	۴۲۶	۱۸	موروای نامیدند	موروای نامیدند
»	۱۰	»	»	۴۲۷	۲	بوگتی	بوگتی
»	۱۳	یتولی سوم	بطلیوس	»	»	توشک	توشک
»	۲۴	اوریلیان	وریلیان	»	۱۱	قریشی است رئیس قریشی است و (جام)	قریشی است رئیس قریشی است و (جام)
۴۱۵	۴	قیوتلی	قیوتلی	»	»	(جام)	(جام)
»	»	»	»	»	۱۹	نحایف	نحایف
»	»	»	»	»	۸	رقم	رقم
»	۱۲	تونستند	توانستند	۴۲۹	۹	کراف	کراف
۴۱۷	۲۱	فحطان	فحطان	»	»	رقم	رقم
»	۲۵	»	»	»	۱۱	زیر	زیر
»	۲۶	قائل از دی	قائل حمیری	»	۱۲	دیگر	دیگر
»	۲۸	عسان	سوغان	»	۱۷	شبول	شبول
»	۲۹	فحطانی	فحطانی	۴۳۱	۷	شهباش	شهباش
۴۱۸	۱	»	»	»	»	وکوربا	وکوربا
»	۹	مفر	مصر	»	۱۲	کافلیوسی	کافلیوسی
»	»	»	»	»	۲۰	»	»
»	۱۰	فهر	فهر	»	۲۱	قدیر تابان	قدیر مقام نمایان
»	۱۱	محزوم	محروم	۴۳۳	۵	(بکسر ها)	(بوکسر ها)
»	۱۷	شها میرفت	شها میرفت	۴۳۴	۱۷	تخارت تریاک	ومع تخارت تریاک
»	۲۴	اکتفا کرده	اکفا کرده قست	۴۳۶	۳	..... کیلومتر ۷۰۷ ر ۱۴۳ کیلومتر	..... کیلومتر ۷۰۷ ر ۱۴۳ کیلومتر
»	»	امیراطوری	بزرگ امیراطوری	»	»	..... نفر است ۱۸۲ ر ۸۸۸ ر ۳	..... نفر است ۱۸۲ ر ۸۸۸ ر ۳
۴۱۹	۳۳	مقامات ذیل	معاد ذیل	»	۲۸	در قرن ( )	در قرن (۱۴)
۴۲۰	۱۵	یکی بعد	یکی بعد از	»	۲۹	مسلمانان جزیره بود	مسلمانان این جزیره نام بود
۴۲۱	۱۹	اسریل ها	اسریل ها	»	۱۰	(بیانک)	(بینانک)
۴۲۲	۱۱	بولی	بطلیوس	۴۳۷	»	شنگاپور	شنگاپور
»	۱۴	»	»	»	»	پیراک	پیراک
۴۲۴	۲۲	عسکه	عسکه	»	۱۴	پیراک	پیراک
»	۲۶	متخیلین مصر	مبلین مصرانی	»	۱۰	پیراک سیلانکور	پیراک سیلانکور
»	۳۲	مفلها آسیا	مسلای چکنزی در آسیا	»	۲۱	کنده	کنده
۴۲۵	۱	مملوک	تالیك	»	۲۳	مساحه آن	مساحه آن
۴۲۶	۷	که از بان	که از ریان	۴۳۸	۱۹	کله ها	کله ها
»	»	ماخوذ است در کتب	ماخوذ است شاهد این	»	۲۳	در حیل	در حیل
»	»	چی شاهد این مدعاست	مدعاست	»	۲۹	عشیر را	عشیر را
»	»	و شرحی از سفرهای در کتب	چی شرحی	»	»	حیل و دیگر	حیل و دیگر
»	»	نخار	از مسافرت های نخار	۴۳۹	۱۳	Kni loch	Kinloch
»	۱۲	میگلین هسیانوی بدین میگلین برنگالی الاصل	»	۴۴۰	۱	هند چین	هند چین
»	»	جزائر	بقوه بحری بدین جزائر	»	۲۵	کامبود جبه	کامبود یا

غلط نامه

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۴۶۱	۸	ساعت ۱۱	ساعت ۱۳	۴۷۲	۲۲	سلفید	سلفات
»	۱۰	پرتگال	پرتگال	۴۷۳	۱	ترناک افیون	ترناک - افیون
»	۱۳	۰	مملکت مکسیکو	»	۱۴	مصالح	و مصالح
»	۱۶	متحدہ امریکای شمالی	متحدہ امریکای شمالی	»	۱۶	سلفد	سلفات
»	۱۸	»	»	»	»	مک بیشن ادویه	مک بیشن ادویه مکتوبیا داده شود و
»	۱۹	و سکودر	و سکودر	»	»	مقوی	مقوی
»	۲۱	وی بیٹ	وی بیٹ	»	»	مسفوف	مسفوف
۴۶۲	۱۳	لرہ	لرہ	»	۶	ویرومال اومی مال	ویرومال اومی مال، لوی مال
»	۱۶	بولیوہ	بولیوہ	»	۱۱	الک راک	الک راک
»	۱۷	بولیوہ	بولیوہ	»	۲۱	قی ولی برای	قی ولی برای آو ردن
»	۳۴	لیو	لیو	»	۲۳	بهرین معلومات صحی	بهرین معلومات صحی
»	۴	سگ بور	سگ بور	»	»	بالای خط	بالای خط
»	۱۵	گواتمالا	گواتمالا	»	۳	نکردند	نکردند
»	۲۱	کنداز (مورین)	کنداز (مورین)	»	۱۹	نوده	نوده
»	۲۷	هاندوارس	هاندوارس	»	۳۴	مرصایکہ	مرصایکہ
»	۳۲	پوروکوی	پوروکوی	»	»	بالای خط	بالای خط
۴۶۴	۱	ومقیاسات	ومقیاسات	»	۶	خود رنده گی	خود رنده گی
»	۷	سویو	سویو	»	۸	یک - ایتہ	یک - ایتہ
»	»	نالی خط	نالی خط	»	۱۳	رتوی	رتوی
»	»	ار تاثیر آنها	ار تاثیر آنها	»	۳۱	نش در جمع	نش در جمع
»	»	»	»	»	»	بهرین معلومات صحی	بهرین معلومات صحی
»	»	»	»	»	»	Papillae	Papilla
»	»	»	»	»	»	معلومات	معلومات
»	»	»	»	»	»	نفس	نفس
»	»	»	»	»	»	ازوالده	ازوالده
»	»	»	»	»	»	ار و س چچک	ار و س چچک
»	»	»	»	»	»	بهرین معلومات رزاعی	بهرین معلومات رزاعی
»	»	»	»	»	»	تأخی از برگ	تأخی از برگ
»	»	»	»	»	»	بطور جائز	بطور جائز
»	»	»	»	»	»	Baron Pierre	Baron Pierre
»	»	»	»	»	»	de Coubertin	du ....
»	»	»	»	»	»	اولیا	اولیا
»	»	»	»	»	»	وفواد	وفواد
»	»	»	»	»	»	مکراس	مکراس
»	»	»	»	»	»	اولاد ذکور	اولاد ذکور
»	»	»	»	»	»	(۵۰)	(۵۰)
»	»	»	»	»	»	اولاد مذکور	اولاد مذکور

